

BIBLE ČESKÁ

(LIDOVÉ VYDÁNÍ)

DÍL DRUHÝ:

KNIHY STARÉHO ZÁKONA

SWAZEK I.

KNIHY: ESDRÁŠOVA A NEHEMIÁŠOVA, TOBIÁŠOVA,
JUDITH, ESTHER, JOB.

PODLE OBECNÉHO ZNĚNÍ LATINSKÉHO SE STÁLÝM KRITICKÝM
ZŘETELEM K PŮVODNÍM TEXTŮM PŘELOŽIL

Dr. JAN HEJČL

SE SCHVÁLENÍM ARCIBISKUPSKÉHO ORDINARIÁTU V PRAZE

PODÍL ÚDŮ "DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO" NA ROK 1935
ČÍSLO 3

V PRAZE 1935
NÁKLADEM "DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO"
TISKEM ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE

IMPRIMATUR
P r a g a e, 16. Aprilis 1935
Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
vicarius generalis N. E. 4892

—————
Všecka práva vyhrazena
—————

KNIHA ESDRÁŠOVA
A
KNIHA NEHEMJÁŠOVA
(=DRUHÁ KNIHA ESDRÁŠOVA.)

⁴⁵ synů Lebanových, synů Hagabových, synů Akkubových,
⁴⁶ synů Hagabových, synů Semlajových, synů Hananových,
⁴⁷ synů Gaddelových, synů Gaherových,
synů Raajášových,
⁴⁸ synu Rasinových, synů Nehodových,
synů Gazamových,
⁴⁹ synů Azových, synů Faseových,
synů Beseových,
⁵⁰ synů Asenových, synů Munimových,
synů Nefusimových,
⁵¹ synů Bakbukových, synů Hakulových,
⁵² synů Harhurových,
synů Beslutových,

synů Mahidových, synů Harsových,
⁵³ synů Berkosových, synů Sisarových,
synů Ternových,
⁵⁴ synů Nasiachových, synů Hatifových.
⁵⁵ Synů otroků Šalomounových:
Synů Sotajových, synů Soferetových,
synů Farudových,
⁵⁶ synů Jalových, synů Derkonových,
synů Geddelových,
⁵⁷ synů Safatjášových, synů Hatilových,
synů Focheretových,
kteří byli z Asebaimu,
a synů Amiových

⁵⁸ Všech nevolníků chrámových a synů otroků Šalomounových: tři sta devadesát dva.

⁵⁹ A tito vyšli z Tel-Maly, Tel-Harsy, Cherubu, Adonu a Emeru, avšak nemohli dokázatí rodu otců svých, původu svého, jsou-li z lidu Israelova: ⁶⁰ Synové Dalajášovi, synové Tobjášovi, synové Nekodovi, šest set padesát dva.

⁶¹ Ze synů pak kněžských: synové Hobjášovi, synové Akkosovi, synové Berzellaje, který pojal z dcer Berzellaje, Galaadana, manželku a nazván byl jménem jejích. ⁶² Ti hledali soupis rodu svého, ale nenalezli; proto vyvrženi byli z kněžství ⁶³ a atersata jim řekl, aby nejedli z věcí svatosvatých, dokud by nepovstal kněz učený a dokonalý.

⁶⁴ Všeho toho množství bylo úhrnem čtyřicet dva tisíce tři sta šedesát ⁶⁵ kromě nevolníků jejich a nevolnic, kterých bylo sedm tisíc tři sta třicet sedm; zpěváků a zpěvaček bylo mezi nimi dvě stě. ⁶⁶ Koní měli sedm set třicet šest, mezků měli dvě stě čtyřicet pět, ⁶⁷ velbloudů měli čtyři sta třicet pět, oslů měli šest tisíc sedm set dvacet.

⁶⁸ (Mnozí) z rodových hlav, když přicházeli ke chrámu Hospodinovu, který je v Jerusalemě, dobrovolně obětovali k domu Božimu, by vystaven byl na svém místě. ⁶⁹ Podle možnosti své dali na náklad díla: zlaťáků šedesát jeden tisíc, stříbra pět tisíc min a kněžských rouch sto.

⁷⁰ Kněží, levité a (někteří) z lidu usadili se v Jerusalemě; zpěváci pak, zpěvačky,

V. ⁶³. *hat-tiršátá* (slovo perské) = ctihodný, veleslavný; byl to titul perského místodržitele. zde *Zorobabela*, asi jako naše „Excellence“. Místo „učený a dokonalý“ čti „*k úřim a thummim*“, t. j. kněz, který by mohl posvátným osudím (viz Ex 28, 30; Nm 27, 21.) tázati se na věc Hospodina a kterému by Hospodin odpověděl. Zdá se, že bývalé posvátné osudí v bouřích před zajetím se ztratilo a dosud nalezeno nebylo; tím lze vysvětliti, že v době po zajetí velekněz posvátného osudí neužíval; byla však naděje, že se tak zase stane.

V. ⁶⁸. n. „*ke chrámu*“ = ke zříceninám chrámovým.

PRVNÍ A DRUHÁ KNIHA ESDRÁŠOVA.

Obě knihy Esdrášovy byly původně kniha jedna. Knihy Esdr složeny jsou z více součástí nestejného původu. Hlavní složky jsou vzalya) ze zápisků (deníku) Esdrášových a

b) ze zápisků (deníku) Nehemjášových.

Ze zápisků Esdrášových jistě vzat úryvek Esdr 7, 27.– 9, 15, ve kterém Esdráš vypravuje v první osobě. Z nich pochází také Neh 8, 1.– 9, 37; 12, 1.– 30. 33.– 36. Toliko Neh 12, 11. (snad i 10. 22. 23.) byl později povolánou jinou rukou připsán.

Ze zápisků Nehemjášových jistě pojaty Neh 1, 1.– 7, 5; 9, 1. n.; 12, 31. n. 37.– 40; 13, 4.– 31, kde mluví o své činnosti Nehemjáš v prvé osobě.

c) Další složka jsou úryvky Esdr 4, 9.– 6, 18; 7, 12.– 26, psané jazykem západoaramským. Kromě toho sneseno tu

d) množství úředních listin¹⁾ a všelijakých seznamů.²⁾

Od těchto složek pod a)– d) uvedených dlužno rozlišovati slova skladatele, kterými jmenované součásti spojil. Jsou to: Esdr 1, 1.– 4, 8; 6, 19.– 7, 11; 10, 1.– 44; Neh 10, 1.– 40; 11, 3.– 36; 12, 41.– 13, 3.

Kdo ty složky spojil, (zredigoval) v jednotný celek? Obecně podání pokládá za toho skladatele (bohoduchého) Esdráše. Chtěl čtenářům (zejména budoucím) svým dílem připomenouti věrnost Boží, která splnila, co ústy proroků o vzkříšení národa israelského byla slibovala, že tedy s důvěrou lze očekávati náplň ostatních slibů (mesiášských), budou-li Judovci šetřiti smlouvy s Bohem učiněné.

O bohoduchosti knih Esdr nebylo nikdy v lůně židovstva ani křesťanstva pochybováno. Obsah jejich srovnává se dokonale s jinými knihami biblickými³⁾ i s jinými památkami dějin starověkých.⁴⁾

¹⁾ Výnos Cyrův Esdr 1, 2.– 4; list perského místodržitelství ze Zářečí Artaxerxovi (tamže 4, 9.– 16.); odpověď Artaxerxova na ten list (tamže 4, 17.– 22.); list perského místodržitelství Dariovi (tamže 5, 7.– 17.); odpověď Dariova (tamže 6, 3.– 12.); výnos Artaxerxův (tamže 7, 12.– 26.).

²⁾ Soupis vrátivších se zajatců (Esdr 2, 1.– 67.); rodopis Esdrášův (tamže 7, 1.– 5.); seznam zajatců, vrátivších se s Esdrášem (tamže 8, 1.– 14.); seznam mužů, kteří pojali cizinky za ženy (tamže 10, 18.– 43.); seznam těch, kteří podepsali smlouvu (Neh 10, 1.– 39.); seznam obyvatelstva jerusalemského (Neh 11, 4.– 19.), měst, která zajatci zabrali (20.– 36.); seznam hlav kněží a levitů, kteří přišli se Zorobabelem (12, 1.– 9.), pět kolen velekněžských (10. n.), seznam hlav kněžských z dob velekněze Joakima (12.– 21.), seznam hlav levitských z téže doby (22.– 26.).

³⁾ Srv. zejména Ag Zach Mal.

⁴⁾ Na př. *Cyrův* váleček, který nalezl *Rassam*; troj- (až čtyř) jazyčné nápisy dalších *Achemenovců*; aramské papýry židovské obce v *Elefantině* (v horním Egyptě).

PRVÁ KNIHA ESDRÁŠOVA.

Návrat zajatců. (1, 1.– 11.)

HLAVA 1. – ¹ Léta prvního Cyra, krále perského, – aby se naplnila řeč Hospodina, kterou byl mluvil ústy Jeremjášovými – vnukl Hospodin Cyrovi, králi perskému, že dal provolati po všem království svém a také písemně vyhlásiti toto: ² „Takto přikazuje Cyrus, král perský: Všecka království země dal mi Hospodin, Bůh nebes, a on přikázal mi, abych vystavěl mu dům v Jerusalemě, který je v Judsku. ³ Kdo z vás jakkoli patří k jeho národu? S tím budiž Bůh jeho; ať jde do Jerusalema, který je v Judsku, a staví dům Hospodina, Boha Israelova; ten jest Bůh, který je v Jerusalemě. ⁴ A všichni ostatní na kterémkoli místě, kdekoli sídlí – ať pomáhají mu lidé jeho bydliště stříbrem, zlatem, zbožím i dobytckem, mimo to, co dobrovolně obětují chrámu Božimu, který je v Jerusalemě!“

⁵ Povstali tedy hlavy rodové z Judy a Benjamina, kněží a levité, – každý, komu to vnukl Bůh, – aby šli a stavěli chrám Hospodinův, který byl v Jerusalemě. ⁶ A všichni, kteří bydlili kolem nich, pomáhali jim věcmi stříbrnými a zlatými, zbožím, dobytckem, jakož i (všelijakým) náčiním kromě toho, co byli dobrovolně obětovali.

⁷ Také vydal král Cyrus nádoby chrámu Hospodinova, které byl Nabuchodonosor z Jerusalema pobral a dal do chrámu boha svého. ⁸ Cyrus, král perský, vydal je skrze Mitridata, syna Gazabara, a dal odpočítati je Sassabasarovi, knížeti judskému. ⁹ Počet jejich je tento: misek zlatých – třicet; misek stříbrných – tisíc; nožů dvacet devět; číši zlatých – třicet; ¹⁰ číši stříbrných, prostějších, – čtyři sta deset; jiného náčiní – tisíc (kusů). ¹¹ Všechno nádob zlatých a stříbrných – pět tisíc čtyři sta. Všecko to odnesl Sassabasar s těmi, kteří šli ze zajetí babylonského nahoru do Jerusalema.

Seznam vrátivších se zajatců. (2, 1.– 70)

Vůdcové (2, 1. n.). Lid podle rodů (3.– 19.). Lid podle míst palestinských (20.– 35.). Kněží (36.– 39.). Levité (40.– 42.). Darovanci (43.– 54.). Nevollníci Šalomounovi (55.– 57.). Součet (58.). Israelité pochybného původu (59. n.). Kněží pochybného původu (61.– 63.). Součet lidí a dobytka (64.– 67.). Dobrovolné dary chrámu (68. n.). Usadili se (70.).

HLAVA 2. – ¹ Jsou pak tito synové (té) krajiny, kteří se brali ze zajatých, které byl zavedl Nabuchodonosor, král babylonský, do Babylona a navrátili se do Jerusalema a Judska, každý do svého města, ² ti, kteří přišli se Zorobabelem, s Josuem, s Nehemjášem,

V. ¹–³a. = 2. Par 36, 22. n. – „první rok“ vlády Cyra jakožto krále *babylonského* od nisanu 538 do nisanu 537. Srv. Dan 1, 21.

V. ². Ze bude chrám znova postaven, předpověděl Isajáš 44, 28. Viz též Is 41, 25; 45, 1. 13. Jos. Flavius (Staroz XI. 1, 2.) vypravuje, že byl Cyrus na tato místa Isajášova upozorněn.

V. ⁷. Ty nádoby dal odvésti Nebukadnezar již r. 605 (2. Par 36, 7; Dan 1, 2.). Srv. také 4. Král 24, 13. (r. 598); 4. Král 25, 14; Jer 52, 18.

V. ⁸. *Sassabasar*, možno, že je týž, který sluje 1. Par 3, 18: *Senneser*, a je tedy syn Jechonjášův a strýc Zorobabelův. Mnozí ztotožňovali a ztotožňují dosud *Zorobabela* (níže 3, 2. 8; 5, 2.) se *Sassabasarem*, pokládajíce toto za jméno babylonské, kterým byl prý Zorobabel přejmenován jako Daniel (v Baltasar) a jeho druhové. Ježto však níže 5, 14. 16. Zorobabel nedovolává se výnosu Cyrova, ale Sassabasara, rozlišují mnozí (novější) *právem Sassabasara*, perského místodržitele v Jerusalemě od jeho nástupce *Zorobabela*. (Podle Kaulena (Hoberga) přišla druhá výprava, vedená Zorobabelem teprve prvního roku krále Daria, t. j. r. 521 (3, 8.)!

Hl. 2. V. ². *Zorobabel* byl podle Ag 1, 1. 12; Esdr 3, 2. 8; 5, 2. *syn Salatielův*, vnucl Jechonjášův a bratrovce (synovce) Sassabasarův. (?) Viz 1. Par 3, 17. Možno se dohadovati, že Cyrus ustanovil místodržitelem 568

šem, Sarajášem, Rahelajášem, Mardočajem, Belsanem, Mesfarem, Begvajem, Rehummem a Baanou:

Počet mužů z lidu israelského:

- ³ Synů Farosových dva tisíce sto sedmdesát dva. ²⁷ Mužů Machmaských sto dvacet dva.
⁴ Synů Sefatjášových tři sta sedmdesát dva. ²⁸ Mužů z Betelu a z Haje dvě stě dvacet tři.
⁵ Synů Areových sedm set sedmdesát pět. ²⁹ Synů z Neba padesát dva.
⁶ Synů Fahat-Moabových, (t. j.) synů Josuových: Joabovců dva tisíce osm set dvanáct. ³⁰ Synů Megbisových sto padesát šest.
⁷ Synů Elamových tisíc dvě stě padesát čtyři. ³¹ Synů jiného Elama tisíc dvě stě padesát čtyři.
⁸ Synů Zetuových devět set čtyřicet pět. ³² Synů Harimových tři sta dvacet.
⁹ Synů Zachajových sedm set šedesát. ³³ Synů Lodských, Hadidských, a Onoských sedm set dvacet pět.
¹⁰ Synů Baniových šest set čtyřicet dva. ³⁴ Synů Jerišských tři sta čtyřicet pět.
¹¹ Synů Bebjajových šest set dvacet tři. ³⁵ Synů Senaaských tři tisíce šest set třicet.

³⁶ Kněží:

- ¹² Synů Azgadových tisíc dvě stě dvacet dva. Synů Jadajášových z rodu Josuova devět set sedmdesát tři.
¹³ Synů Adonikamových šest set šedesát šest. ³⁷ Synů Emmerových tisíc padesát dva.
¹⁴ Synů Begvajových dva tisíce padesát šest. ³⁸ Synů Feshurových tisíc dvě stě čtyřicet sedm.
¹⁵ Synů Adinových čtyři sta padesát čtyři. ³⁹ Synů Harimových tisíc sedmnáct.
¹⁶ Synů Aterových, kteří byli z Ezechjáše, devadesát osm. ⁴⁰ Levitů:
¹⁷ Synů Besajových tři sta dvacet tři. Synů Josuových a Kedmihelových z synů Odovjášových sedmdesát čtyři.
¹⁸ Synů Jorových sto dvanáct. ⁴¹ Zpěváků:
¹⁹ Synů Hasumových dvě stě dvacet tři. Synů Asafových sto dvacet osm.
²⁰ Synů Gebbarských devadesát pět. ⁴² [Synů] vrátivších:
²¹ Synů Betlemských sto dvacet tři. Synů Sellumových, synů Aterových, synů Telmonových, synů Akkubových, synů Hatitových, synů Sobajových, úhrnem sto třicet devět.
²² Mužů (města) Netufy padesát šest. ⁴³ Nevollníků chrámových:
²³ Mužů Anatotských sto dvacet osm. Synů Sihových, synů Hasuťových, synů Tabbaotových,
²⁴ Synů Azmavetských čtyřicet dva. ⁴⁴ synů Kerosových, synů Siaoových, synů Fadonových,
²⁵ Synů Karjatjarimských, Kefirských a Berotských sedm set čtyřicet tři,
²⁶ Synů z Ramy a Gabay šest set dvacet jeden.

vracejících se Židů jediného Davidovce, který měl dědičné právo na trůn židovský, tedy Zorobabela; že však byl ještě příliš mlád, dal mu za jakéhosi poručníka („regenta“) *přibuzného Sassabasara*. Tak možno vysvětliti, že vůdcovství první karavany (Esdr 1, 11; 2, 2. nn.) a základ ke stavbě chrámu přičítán brzy Sassabasarovi (Esdr 5, 16.) brzy Zorobabelovi (Esdr 3, 8; 4, 2. n.) a že oba služí „místodržícími“ (Esdr 1, 8; Agg 1, 1.).

V. ³–¹⁹. podává řadu jmen *rodů* a počty jejich příslušníků. Srovnáme-li v. 3.– 19. s Neh 7, 8.– 24. shledáváme nepatrné rozdíly.

V. ³⁶–³⁹. = Neh 7, 39.– 42.

V. ⁴³–⁵⁴. O chrámových *nevollnicích* viz 1. Par 9.

nám."

HLAVA 6. – ¹ Tehdy král Darius rozkázal, i hledali ve skladu písemných památek, které byly uloženy v Babyloně, ² i nalezen byl v Ekbatanech, to jest na hradě v provincii Medské jeden závitok, a takto bylo v něm zaznamenáno: ³ „Záznam, léta prvního krále Cyra. – Cyrus král rozkázal, aby vystavěn byl dům Boží, který je v Jerusalemě, na místě, kde by podávali oběti, a základy by položili, na kterých bylo by lze stavěti do výše loket šedesáti ⁴ po třech vrstvách z kamenů nehorázných a tak po vrstvě ze dřeva nového. A náklad z domu královského budiž dáván. ⁵ Také nádoby chrámu Božího, zlaté a stříbrné, které Nabuchodonosor byl pobral v chrámu jerusalemském, a byl je přenesl do Babylona, budtež vráceny a doneseny do chrámu jerusalemského na své místo; složeny jsou ve chrámě Božím."

⁶ Proto nyní Tatanaji, místodržitel Zářečí, Starbuzanaji, a úředníci vaši, Afarsachejští, kteří jste za Řekou, budte jich daleko, ⁷ a nechte, ať dělají ten chrám Boží kníže Judovců a starší jejich, nechat ten dům Boží vystavějí na jeho místě. ⁸ Také já příkazuji, čeho má se dostati těm starším židovským, aby mohl vystavěn býti dům Boží, aby totiž z pokladnice královské, to jest z daní, které se odevzdávají ze Zářečí, pečlivě dávány byly náklady mužům těm, aby dílo nemělo překážky. ⁹ Třeba-li čeho, budto býčků, beránků, nebo kozelců v obět zápalnou Bohu nebes, obilí, soli, vína a oleje podle ustanovení kněží, kteří jsou v Jerusalemě, budiž jim dáváno každý den, aby nebylo v něčem stesku, ¹⁰ a nechat podávají oběti Bohu nebes, a modlí se za život krále i synů jeho. ¹¹ Já také rozkazuji: Kdokoli by změnil příkaz tento, budiž vybořen z domu jeho trám, budiž vztyčen a na něj naražen, dům pak jeho ať jest učiněn obecným (mrvištěm). ¹² Bůh pak, který usídlil jméno své tam, ať rozptýlí všecka království i národ, který by vztáhl ruku svou, by odporoval a zkazil ten dům Boží, který je v Jerusalemě. Já Darius tak příkazuji a chci, by pečlivě bylo toho dbáno!"

¹³ Tatanaj tedy místodržitel Zářečí a Starbuzanaj i úředníci jeho, podle toho, jak rozkázal Darius král, bedlivě učinili. ¹⁴ A tak starší židovští stavěli, a dařilo se jim následkem prorocství Aggea proroka a Zacharjáše, syna Addova; stavěli až dostavěli z rozkazu Boha Israelova a z rozkazu Cyra a Daria, králů perských. ¹⁵ Dokonali ten dům Boží do dne třetího měsíce adar roku šestého kralování Daria krále ¹⁶ I slavili synové Israelovi, kněží, levité i ostatní přestěhovalci posvěcení domu Božího s radostí; ¹⁷ obětovali pak na posvěcení domu Božího býčků sto, beránů dvě stě, beránků čtyři sta a kozlů za hřích veškerého Israele dvanácte, podle počtu kmenů Israelových. ¹⁸ Ustanovili také kněze v třídách jejich a levity v oddílech jejich při službě Boží v Jerusalemě, jak psáno je v knize Mojžíšově.

¹⁹ Slavili pak synové Israelovi, přestěhovalci, velikonoce čtrnáctého dne měsíce prvého. ²⁰ Bylí se očistili kněží a levité jako jeden (muž); všichni byli čisti, že mohli zabíjeti beránka velikonočního za všechny přestěhovalce, i za bratry své kněze i za sebe. ²¹ A jedli synové Israelovi, kteří se byli vrátili ze zajetí i všichni, kteří se byli k nim oddělili od nečistoty národů (té) krajiny, by hledali Hospodina, Boha Israelova. ²² Drželi pak slavnost přesnic sedm dní s veselím; neboť Hospodin byl je rozveselil, že obrátil srdce krále assyrského k nim, aby pomohl jim v díle domu Hospodina, Boha Israelova.

Hl. 6. V. ⁵. Místo „složeny jsou ve chrámě Božím“ (v Babylonii?) podle hebr. nazýváje Cyrus Sassabasarovi: „*ty slož to v domě Božím*“.

V. ¹⁵. n. „*adar*“ měsíc 12tý (únor-březen). – „*šestý*“ rok Daria I. = 516/515 před Kr.

vrátní a nevolníci ve svých městech; také (ostatní) veškeren Israel (usadil se) v městech svých.

Počátky bohoslužby, základy chrámu nového. (3, 1.– 13.)

HLAVA 3. – ¹ Když již nastával měsíc sedmý, – synové Israelovi byli ve svých městech – shromáždil se lid jako jeden muž do Jerusalema. ² I vstav Josue, syn Josedekův s bratřími svými kněžími, jakož i Zorobabel, syn Salatielův se svými bratry, vystavěli oltář Boha Israelova, by obětovali na něm oběti zápalné, jak psáno je v zákoně Mojžíše, muže Božího. ³ Postavili pak oltář Boží na jeho (bývalých) základech, ač je odstrašovali lidé okolních krajin, a podávali na něm Hospodinu celopal ráno i večer.

⁴ Konali také slavnost stánků, jak psáno jest a zápalnou obět každý den podle řádu, jak co činiti který den je příkázáno; ⁵ a potom zápalnou obět ustavičnou, jakož i (zápalnou obět) na nov měsíce, na všechny slavnosti Hospodinovy, které byly posvěceny, a každý den, kdy dobrovolně byla podána obět Hospodinu. ⁶ Od prvního dne měsíce sedmého počali obětovat oběti zápalné Hospodinu, ale chrám Boží ještě založen nebyl.

⁷ I dali peníze kameníkům a zedníkům, jakož i potravu, nápoje i oleje Sidonaňům a Tyranům, aby snášeli dřevo cedrové z Libanu do moře Joppského, jak rozkázal jim Cyrus, král perský. ⁸ Léta pak druhého po svém návratu ke chrámu Božímu do Jerusalema, měsíce druhého začali (to dílo) Zorobabel, syn Salatielův, Josue syn Josedekův, i jiní bratři jejich, kněží a levité, i všichni, kteří byli přišli ze zajetí do Jerusalema, a ustanovili levity od dvaceti let a výše, aby přidržovali (lid) k dílu (domu) Hospodinova. ⁹ I postavil se Josue, synové jeho, bratři jeho, Kedmihel, synové jeho, a synové Odovjášovi jako jeden muž v čelo těch, kteří pracovali při chrámu Božím; také synové Henadadovi, synové jejich, i bratři jejich, levité.

¹⁰ Když tedy zakládali zedníci chrám Hospodinův, stáli kněží v rouše svém s troubami a levité, synové Asafovi, s cimbály, aby chválili Boha podle Davida, krále israelského. ¹¹ A zpívali střídavě chválice a slavice Hospodina, že dobrý jest, a že na věky (trvá) milosrdenství jeho nad Israelem. Také všecek lid jásal velmi hlučně chvále Hospodina, že založen je chrám Hospodinův. ¹² Avšak mnozí z kněží a z levitů, jakož i hlavy rodů, totiž starší, kteří byli viděli chrám prvý, plakali velmi hlasitě, když zakládán byl chrám tento před jejich očima, zatím co (ostatní) množství jásalo radostí velmi hlasitě. ¹³ Aníž mohl kdo rozeznati hlas jáсотu radostného od hlasu plačícího lidu; neboť vesměs křičel lid velmi hlučně, že bylo slyšeti hlas (jeho) daleko.

Překážky stavbu zarazily, (4, 1.– 24.)

HLAVA 4. – ¹ Když uslyšeli nepřátelé Judovi a Benjaminovi, že zajatci stavějí chrám Hospodinu, Bohu Israelovu, ² přistoupiše k Zorobabelovi a ke hlavám rodovým, řekli jim: „Nechat smíme stavěti s vámi; nebo tak jako vy, hledáme Boha vašeho;

Hl. 3. V. ³. „*na jeho bývalých základech*“ na posvátné skále. Srv. 2, Par 4, 1. – „*lidé okolních krajin*“, t. j. Filištané, Ammoňané a zejména *Samařané*, kteří se byli do okolí Jerusalema nastěhovali a zabrali majetek Judovců do zajetí odvedených.

V. ⁸. „*léto druhé*“ po příchodu Zorobabelově byl nejspíše r. 534 po Kr. – „*druhý měsíc*“ = ijar (duben-květen). – Rázně počato bylo se stavbou teprve r. 520, dne 24. elulu. Viz níže 5, 2. (Zach 8, 9; Ag 1, 15; 2, 18.)

V. ¹². Starší nařikali, že tento nový chrám nevyrovná se náherou bývalému chrámu Šalomounovu, jehož byli ještě pamětníci. Srv. Ag 2, 3; Zach 4, 9. n.

Hl. 4. V. ². *Asorhaddan* – *Asarhaddon*. (680–669).

hle, my přinášeli jsme oběti (jemu) ode dnů Asorhaddana, krále assyrského, který nás sem uvedl.³ Avšak Zorobabel, Josue a ostatní hlavy rodů israelových odpověděli jim: „Není dovoleno, bychom stavěli vy a my (společně) dům Bohu našemu; ale toliko my smíme stavěti Hospodinu, Bohu našemu, jak přikázal nám Cyrus, král perský.“⁴ Unavoval tedy lid (té) krajiny ruce lidu judského a vytrhoval je ze stavby;⁵ najímali také proti nim rádce, aby kazili úmysl jejich všecku dobu Cyra, krále perského, až do kralování Daria, krále perského.

⁶ Za panování pak Assuera, na počátku kralování jeho, sepsali žalobu proti obyvatelům judským a jerusalemským.

⁷ A za dnů Artaxerxových psal Beselam, Mitridates, Tabeel a jiní, kteří byli v radě jejich, Artaxerxovi, králi perskému list; obžaloba psána byla aramským písmem i jazykem.

⁸ Reum Beelteem a Samsaj písař napsali jeden list o Jerusalemě Artaxerxovi králi, takový:

⁹ „Reum Beelteem, Samsaj, písař, jakož i ostatní úředníci jejich, (dále) Dinejšti, Afarsatachejšti, Terfalejšti, Afarsejšti, Erchuejšti, Babylonšti, Susšti, Dievšti, Elamšti,¹⁰ a jiní z národů, které převedl Asenafar veliký a slavný, a rozsadil je po městech samaršských, i po jiných krajinách v Zářechi v pokoji“ . . .¹¹ Opis listu, který mu poslali, je tento: – „Artaxerxovi králi, služebníci tvoji, lidé, kteří jsou v Zářechi, vzkazují pozdrav!¹² Známo buď králi, že Židé, kteří se vrátili od tebe k nám, přišli do Jerusalema, města buřičského a velmi zlého, které stavějí dělájíce hradby jeho, a zdi spojujícíe.¹³ Nyní tedy buď známo králi, bude-li to město vystavěno, a zdi jeho zopraveny, že daně, cla a ročních poplatků dávatí nebudou, že tak i krále ta škoda stihne.¹⁴ Protož my, pamatujícíe, že sůl paláce jíme, a pokládajícíe za neslušnou věc dívati se na škody královny, poslali jsme oznámiti to králi,¹⁵ abys dal hledati v knihách památností otců svých. Nalezneš pak psáno v (těch) letopisech a zviš, že to město je město odbojné, škodlivé krajům i krajinám, a že se vzpoury v něm zdvihají od starodávna, pročez i to město zkaženo bylo.¹⁶ Známo činíme králi, bude-li to město vystavěno, a zdi jeho zopraveny, že vladařství v Zářechi míti nebudeš.“

¹⁷ Král odeslal odpověď Beumovi, Beelteemovi, Samsajovi písaři, i ostatním, kteří byli v radě jejich, obyvatelům Samařů i jiným v Zářechi, vzkazuje pozdrav a pokoj:

¹⁸ „Žaloba, kterou jste nám poslali, zřetelně čtena byla přede mnou.¹⁹ I rozkázal jsem a hledali, a našli, že to město od starodávna povstávalo proti králům a že vzpoury a války z něho pocházely;²⁰ bývali i králové velmi mocní v Jerusalemě, kteří panovali nad veškerou krajinou, která je za Řekou, a poplatky, clo, i dýchody brali.²¹ Proto nyní slyšte nález: Zabraňte mužům těm, aby to město nebylo stavěno, dokud snad ode

V. ⁵. Cyrus máje důležitější věci na starosti, nemohl se zabývatí osobně stížnostmi Samařanů, ponechal rozhodovat o nich svým úředníkům a ti rozhodli v neprospěch Židů; tak byla *blahověle Cyrova zmařena*. Po *Cyrovi* (f 529) nastoupil Kambyse (529–522), pak Pseudosmerdis (522) a po něm *Darius I.* (521–485). Časové dlužno za v. 5. čísti v. 24. – Úryvek 6.–23. vypravuje z doby *pozdější*, kdy chrám již stál, a kdy nepřátelé Židů brojili proti obnově jerusalemských *hradeb!* Srv k Esdr 10, 44.

V. ⁶. *Assuerus*, hebr. Achašvērōš, na perských klínových nápisech (staropersky) *Chšajáršá*, je perský panovník známý jménem řeckým *Xerxes* (485–465.).

V. ⁷. *Artaxerxes I.* nástupce Xerxův 465–424.

V. ⁸. připomíná *druhou* žalobu na Jerusalema za krále Artaxerxa I.

V. ¹⁰. *Asenafar* = *Assurbanipal*, syn a nástupce *Asarhaddonův* 668–626. – „Zářechi“ (Zaeufrati) se stanoviska perského čili *Abar-Nahará* jest název satrapie perské, která zabírala dnešní *Syrii* a *Palestinu*.

mne (jináče) poručeno nebude.²² Hledtež, abyste v té věci nedbalí nebyli, aby znenáhla nerostla škoda královská.“

²³ Když tedy opis nálezu Artaxerxa krále čten byl před Reumem Beelteemem, Samsajem písařem a rádci jejich, odešli rychle do Jerusalema k Židům, a zabránili jim (stavěti) mocí a silou.

²⁴ Tehdy přetřeno bylo dílo domu Páně v Jerusalemě, a nepracovali až do druhého roku kralování Daria, krále perského.

Stavěno dále, až byl chrám dokonán. (5, 1.–6, 22.)

HLAVA 5. – ¹ Prorokovali pak Aggeus prorok a Zacharjáš, syn Addův, prorokujícíe Židům, kteří byli v Judsku a v Jerusalemě, ve jménu Boha Israelova.² Tehdy povstali Zorobabel, syn Salatielův, a Josue, syn Josedekův, a počali stavěti chrám Boží v Jerusalemě; byli pak s nimi proroci Boží pomáhající jim.

³ Téhož času přišel k nim Tatanaj, místodržitel v Zářechi, Starbuzanaj a rádcové jejich a takto se tázali jich: „Kdo vám dal radu, byste tento dům stavěli a zdi jeho opravovali?“⁴ Na to jsme jim odpověděli, oznámivše jména původců té stavby.⁵ Že však oko Boha jejich bylo nad staršími Židů, nemohli jim zabrániti, ale za dobré bylo uznáno, by vznesena byla ta věc na Daria a potom aby zadost učinili té žalobě.

⁶ Opis listu, který poslal Tatanaj, místodržitel Zářechi. Starbuzanaj, úředníci jeho (a) Arfasachejšti, kteří byli v Zářechi, králi Dariovi;⁷ zpráva, kterou mu poslali, byla psána takto:

⁸ Dariovi králi pokoj dokonaly!

⁹ Známo buď králi, že jsme přišli do kraje Judského, k domu Boha velikého; stavějí jej kameny nehoráznými a dřevem obkládají stěny; dílo pilně se staví a roste v rukou jejich.⁹ I tázali jsme se těch starších a takto jsme jim řekli: „Kdo vám dal moc, abyste dům tento stavěli a zdi tyto opravovali?“¹⁰ Ano, i na jména jejich ptali jsme se jich, abychom ti (je) oznámili, a napsali jsme jména mužů těch, kteří jsou přední mezi nimi,¹¹ A dali nám odpověď takovouto: „My jsme služebníci Boha nebe i země, a stavíme chrám, který byl postaven před mnohými těmito léty, ježž byl veliký král israelský dokonale vystavěl.¹² Ale když byli ke hněvu popudili otcové naši Boha nebes, vydal je do rukou Nabuchodonosora, krále babylonského, Chalda; ten také dům tento zbořil, a lid jeho převedl do Babylona.¹³ Avšak roku prvního Cyra, krále babylonského, Cyrus král rozkázal, aby tento dům Boží (zase) vystavěn byl.¹⁴ Nadto i nádoby chrámu Božího zlaté a stříbrné, které byl Nabuchodonosor vzal z chrámu jerusalemského, a ježž byl odnesl do chrámu babylonského, vzal Cyrus král z chrámu babylonského a dány byly (muži) jménem Sassabasarovi, jehož i knížetem ustanovil.¹⁵ A řekl mu: „Nádoby tyto vezmi, jdi, a slož je ve chrámě, který je v Jerusalemě, a dům Boží ať se staví zase na svém místě.“¹⁶ I přišel tehdy ten Sassabasar, položil základy chrámu Božího v Jerusalemě, od toho času až dosud se staví, ale ještě není dokonán.“¹⁷ Nyní tedy vidí-li se za dobré králi, rač dáti hledati v knihovně královské, která je v Babyloně, zdali Cyrus král poručil, aby stavěn byl dům Boží v Jerusalemě, a vůli královskou o té věci rač poslati

Hl. 5. V. ¹. n. „Tehdy“ druhého roku krále Daria (4, 24.), t. j. 520 před Kr. 24. dne VI. měsíce. Srv. Agg 2, 1.–5. (= 1, 15.–19.); Zach 1, 16; 4, 9; 6, 12; 8, 9. – „počali stavěti“ = *dále pracovati* o díle dosud nedokonaném, protože přerušeném; základy položeny již dřívě (3, 10.–13; 5, 16.). Možno, že ten nový počátek stavby přiměřeně oslavili (Zach 8, 1.–9.).

V. ³. *Tatanaj* byl místodržící (*satrapa*) celé perské satrapie, kterému byl Zorobabel, místodržitel judský, podřízen.

dcer vašich nedávejte synům jejich, a dcer jejich neberte synům vašim; štěstí pak jejich a blahobytu jejich na věky nehleďte, abyste byli silni, požívali, co země dobrého dává, a dědici měli syny své na věčné časy." ¹³ Po všech těch věcech, které přišly na nás pro skutky naše velmi zlé a pro velikou vinu naši, když ty, Bože náš, zbavils nás nepravosti naší a vysvobodils nás, jak se věci dnes mají, ¹⁴ nesmíme zpětít se a rušiti příkazy tvé, nesmíme manželstvím přiznit se s národy těmito ohavnými. Zda měl bys hněvati se na nás až do skonání, že bys nenechal nám, kdo by zbyl a zachoval (nás)? ¹⁵ Hospodine, Bože Israelův, ty jsi spravedlivý, že jsme dnes zbytek zachráněných. Hle, před tebou jsme v provinění svém; nebo nelze před tebou obstáti pro takovou věc."

HLAVA 10. – ¹ Když se tak modlil a kál Esdráš, pláče a leže (na tváři) před chrámem Božím, sešel se k němu z lidu israelského velmi veliký zástup mužů, žen i dětí, nebo plakal lid pláčem velikým. ² I promluvil Sechenjáš, syn Jehielův, Elamovec, k Esdrášovi řka: „My (sice) zhřešili jsme proti Bohu svému vzavše si za manželky cizinky z národů (těchto) krajin; ale nyní, ježto je pokání v Israeli nad tím, ³ zavážeme se smlouvou s Hospodinem, Bohem svým, že zapudíme všechny ty ženy, i ty, kteří se z nich zrodili, podle vůle pána mého a těch, kteří si váží příkazů Hospodina, Boha našeho; podle zákona nechať se stane! ⁴ Vstaň, tobě náleží to naříditi, a my budeme s tebou; vzmuz se a učiň tak!" ⁵ Vstal tedy Esdráš a vyzval přední kněze a levity, jakož i veškeren lid israelský, aby zavázali se přísahou, že učiní podle toho slova; i přísahali. ⁶ Vstav pak Esdráš (s místa svého) před domem Božím odešel do pokojíka Johanana, syna Eliasibova, a všed tam chleba nejedl a vody nepil, ježto rmoutil se pro hřích příšlých zajatců.

⁷ Bylo také provoláno v Judsku a v Jerusalemě ke všem přestěhovalcům, aby se shromáždili do Jerusalema; ⁸ kdokoli pak by nepřišel do tří dnů podle úrady knížat a starších, tomu že vzat bude veškeren majetek, a sám že vyvržen bude z obce přestěhovalců. ⁹ Proto sešli se všichni muži judští i benjaminští do Jerusalema ve třech dnech, dvacátého dne měsíce, to jest měsíce devátého, všecek lid sedl si na cestě k domu Božímu, a trásli se pro hřích i pro lijavce. ¹⁰ I vstav Esdráš kněz řekl jim: „Vy jste přestoupili vzavše si za manželky cizinky, a tak rozmnožili jste provinění lidu israelského. ¹¹ Protož nyní vyznejte se Hospodinu, Bohu otců svých, čiňte vůli jeho, a oddělte se od národů (této) země, zejména od žen cizinek." ¹² Tu odpověděla všechna obec volajíc hlasem velikým: „Podle slova tvého k nám, tak se staň! ¹³ Že však je lidu mnoho, že je čas deště, že tedy nemůžeme venku státi, a že to není práce jednoho nebo dvou dní, ježto jsme velmi mnoho zhřešili v této věci: ¹⁴ nechať jsou ustanoveni přední z veškeré obce, a kdokoli by v městech našich byli, kteří pojali za manželky cizinky, ať přijdou v uložený čas se staršími a soudci toho onoho města, až odvrátí se hněv Boha našeho od nás pro ten, hřích."

¹⁵ Jonatan (sice), syn Azahelův a Jaasjáš, syn Tekuův, odporovali tomu, a Mesollam a levita Sebetaj pomáhali jim; ¹⁶ avšak přestěhovalci učinili tak. Esdráš kněz a hlavy rodů podle domů otcovských – všichni jsou jménem zaznamenáni – šli a zasedli prvního dne měsíce desátého, aby věc vyšetřili. ¹⁷ A byli tím zaměstnáni, všemi muži, kteří byli pojali za ženy cizinky, až do prvního dne měsíce prvního.

¹⁸ Bylo shledáno, že ze synů kněžských pojali ženy cizinky (tito):

Ze synů Josue, syna Josedekova a z bratří jeho: Maasjáš, Eliezer, Jarib a Godoljáš; ¹⁹ dali (na to) ruce své, že zapudí ženy své a že obětovati budou po beranu ze stáda za svou zpronevěru.

²⁰ Ze synů Emmerových: Hanani a Zebedjáš.

Příchod Esdrášův. (7, 1.– 8, 36.)

HLAVA 7. – ¹ Po těchto událostech, za kralování Artaxerxa, krále perského, Esdráš, syn Sarajáše, syna Azarjáše, syna Helkjáše, ² syna Selluma, syna Sadoka, syna Achitoba, ³ syna Amarjáše, syna Azarjáše, syna Marajota, ⁴ syna Zarahjáše, syna Ozihho, syna Bokkiho, ⁵ syna Abisue, syna Fineesa, syna Eleazara, syna Árona kněze prvního – ⁶ tento Esdráš vyšel z Babylona; byl to znalec písma, zběhlý v zákoně Mojžíšově, který dal Hospodin, Bůh Israelův. A dal mu král, ježto ruka Hospodina Boha jeho byla nad ním, vše, za co žádal. ⁷ Vyšli (s ním také někteří) ze synů Israelových, i ze synů kněžských a levitských, ze zpěváků, z vrátných, i z chrámových nevolníků, do Jerusalema léta sedmého Artaxerxa krále. ⁸ A přišli do Jerusalema měsíce pátého téhož roku sedmého jmenovaného krále. ⁹ Prvního dne totiž prvního měsíce počal cestu z Babylona a prvního dne měsíce pátého přišel do Jerusalema, ježto ruka Boha jeho dobrá byla nad ním. ¹⁰ Měltě úmysl zpytovatí zákon Hospodinův, plniti jej a učiti lid israelský právu a spravedlnosti.

¹¹ Opis výnosu, který dal král Artaxerxes knězi Esdrášovi, znalci písma, zběhlému v řečech a příkazech Hospodinových, jakož i v ustanoveních jeho v Israeli, je tento:

¹² „Artaxerxes, král nad králi, Esdrášovi, knězi, znalci zákona Boha nebes veleučenímu, pozdrav!

¹³ Ode mne (tímto) jest ustanoveno, komukoli by se líbilo v království mém z lidu israelského, z kněží jeho a z levitů, jíti do Jerusalema, ať s tebou jde. ¹⁴ Neboť od krále a sedmi radů jeho poslán jsi, abys vyšetřil Judsko a Jerusalem podle zákona Boha tvého, který máš v rukou, ¹⁵ a donesl stříbro a zlato, které král a radové jeho dobrovolně obětovali Bohu Israelovu, jehož příbytek je v Jerusalemě, ¹⁶ jakož i všechno stříbro a zlato, cokoli ho nalezneš ve veškeré krajině babylonské a dary lidu a kněží, cokoli jich budou dobrovolně obětovati k domu Boha svého, který je v Jerusalemě. ¹⁷ (To) svobodně vezmi a bez meškání nakup za ty peníze býčků, beranů, beránků a příslušných obětí suchých i mokrých a podej je na oltáři chrámu Boha vašeho, který je v Jerusalemě. ¹⁸ A cokoli se zalíbí tobě a bratřím tvým s ostatkem zlata a stříbra činiti podle vůle Boha svého, učinite. ¹⁹ Dále nádoby, které ti jsou dány ke službě domu Boha tvého, dej před obličej Boží v Jerusalemě. ²⁰ Také jiné věci, kterých by bylo třeba k domu Boha tvého, jakkoli mnoho bude potřebí vynaložiti, dáno bude z pokladu komory královské, ²¹ ode mne. Já Artaxerxes král ustanovuji a příkazuji všem strážcům pokladny veřejné, kteří jsou v Zářečí, cokoli by žádal od vás Esdráš kněz, znalec zákona Boha nebes, abyste bez prodlení dali, až do sta hřiven stříbra, ²² do sta korů obilí, do sta batů vína, do sta batů oleje, soli pak bez míry. ²³ Vše, co službě Boha nebes přísluší, budiž dáváno pečlivě k domu Boha nebes, aby snad nerozhněval se na říši krále !a synů jeho.

²⁴ Také vám oznamujeme o všech kněžích, levitech, zpěvácích, vrátných, chrámových nevolnících a (ostatních) služebnících v tom domě Božím, že nemáte moci, byste jim do, dávku nebo roční poplatek ukládali. ²⁵ Ty pak, Esdráši, podle moudrosti Boha svého, kterou máš v rukou, ustanov soudce a úředníky, aby soudili veškeren lid, který je v Zářečí, totiž ty, kteří znají zákon Boha tvého; neznalé pak učte svobodně. ²⁶ A kdokoli by neplnil zákona Boha tvého, a zákona králova bedlivě, budiž odsouzen budto na

Hl. 7. V. ¹. *Artaxerxes*, jmenovaný tuto ve v. 1. je podle názorů většiny vykladačů *Artaxerxes I.* Dlouhoruký (465–424). Esdráš přišel do Jerusalema „sedmého roku“ (níže v. 7.) tohoto krále, t. j. r. 458 před Kr. Je tedy mezi hl. 6. a 7. časová mezera 515–458 = 57 roků.

smrt, nebo do vyhnání, ke ztrátě majetku svého, nebo do žaláře."

²⁷ Požehnán (buď) Hospodin, Bůh otců našich, který dal to v srdce královo, by zvelebil dům Hospodinův, který je v Jerusalemě ²⁸ a naklonil ke mně své milosrdenství před králem, před rady jeho a přede všemi vysokými úředníky královskými.

Tak já posílněn jsa rukou Hospodina, Boha svého, která byla nade, mnou, shromáždil jsem přední z Israele, kteří by šli se mnou.

HLAVA 8. – ¹ Hlavy rodů a domovská příslušnost (jejich), těch, kteří vyšli se mnou za panování Artaxerxa krále z Babylona, je tato:

² Ze synů Fineesových: Gersom, Ze synů Itamarových: Daniel.

Ze synů Davidových: Hattus, ³ ze synů Sechenjášových. Ze synů Farosových: Zacharjáš, a s ním zapsaných sto padesáte mužských.

⁴ Ze synů Fahat-Moabových: Eljoenaj, syn Zarehův, a s ním dvě stě mužských.

⁵ Ze synů: (. . .): Sechenjáš, syn Ezechielův, a s ním tři sta mužských.

⁶ Ze synů Adanových: Abed, syn Jonatanův, a s ním padesáte mužských.

⁷ Ze synů Alamových: Isajáš, syn Ataljášův, a s ním sedmdesáte mužských.

⁸ Ze synů Safatjášových: Zebedjáš, syn Michaelův, a s ním osmdesáte mužských.

⁹ Ze synů Joabových: Obedjáš, syn Jahielův, a s ním dvě stě osmnácte mužských.

¹⁰ Ze synů (...): Selomit, syn Josfiášův, a s ním sto šedesáte mužů.

¹¹ Ze synů Bebajových: Zacharjáš, syn Bebajův, a s ním dvacet osm mužů.

¹² Ze synů Azgadových: Johanan, syn Ekketanův, a s ním sto deset mužů.

¹³ Ze synů Adonikamových, těch, kteří byli poslední, tato jsou jména: Elifelet, Jehiel, Samajáš, a s nimi šedesáte mužů.

¹⁴ Ze synů Begujových: Utaj a Zachur, a s nimi sedmdesáte mužů.

¹⁵ Shromáždil jsem je u řeky, která běží k Ahavě, a pobyli jsme tu tři dni. I hledal jsem v lidu a mezi kněžími (nějaké) levity, ale nenalezl jsem tam (žádného). ¹⁶ Proto poslal jsem Eliezera, Ariela, Semejáše, Elnatana, Jariba, druhého Elnatana, Natana, Zacharjáše a Mosollama, hlavy, jakož i Jojariba a Elnatana, učitele; ¹⁷ poslal jsem je k Eddovi, který je hlavou v místě Chasfii a položil jsem jim do úst slova, která by mluvili k Eddovi a bratřím jeho, chrámovým nevolníkům v místě Chasfii, aby nám přivedli služebníky domu Boha našeho. ¹⁸ I přivedli nám – protože ruka Boha našeho dobrá byla nad námi – muže velmi učeného ze synů Moholiho, syna Leviho, syna Israelova, Sarabjáše, syny a bratry jeho, osmnácte (mužů), ¹⁹ dále Hasabjáše, a s ním Isajáš z Merarovců, bratry a syny jeho, dvacet (mužů), ²⁰ a z chrámových nevolníků, jež byl dal David a knížata ke službě levitům, dvě stě dvacet nevolníků; ti všichni svými jmény byli zaznamenáni.

²¹ A tak vyhlásil jsem tu půst u řeky Ahavy, abychom se mrtvili před Pánem Bohem svým a vyprosilí od něho šťastnou cestu, sobě, rodinám svým, i všemu jmění svému. ²² Styděl jsem se totiž od krále žádati pomoc jezdců, kteří by bránili nás před nepřáteli na cestě, neboť řekli jsme králi: „Ruka Boha našeho je nade všemi, kteří hledají ho, k dobru; ale mocný a silný hněv jeho na všechny, kteří opouštějí ho.“ ²³ Postili jsme se tedy a prosili jsme Boha svého za to, i podařilo se nám.

²⁴ Oddělil jsem pak z předních kněží dvanácte (mužů, jakož i) Sarabjáše, Hasabjáše, a s nimi deset bratří jejich ²⁵ a odvážil jsem jim stříbro, zlato a nádoby zasvěcené

V. ²⁷. n. K listu královskému připojuje (zase již hebrejsky) Esdr zbožný vzdech (27. 28a.) a vypravuje dále (v. 28b.).

domu Boha našeho, které byl obětoval král, radové jeho, úředníci jeho, i veškeren lid israelský, co ho tam bylo; ²⁶ odvážil jsem do rukou jejich stříbra hřiven šest set padesát, nádob stříbrných sto, zlata sto hřiven, ²⁷ dvacet zlatých čiši po tisíci dukátů, a dvě nádoby z nejlepší, lesklé spěže, pěkné jako zlato. ²⁸ A řekl jsem jim: „Vy jste posvěceni Hospodinu, a posvěceny jsou (tyto) nádoby, stříbro a zlato, které dobrovolně obětováno je Hospodinu, Bohu otců našich; ²⁹ pečlivě to strážte, dokud toho neodvážíte před hlavami kněží, levitů a rodů Israelových v Jerusalemě, do pokladu domu Hospodina.“ ³⁰ I přijali kněží a levité tu váhu stříbra a zlata, i nádob, aby ji donesli do Jerusalema, do domu Boha našeho.

³¹ Dvanáctého dne měsíce prvního hnuli jsme se od řeky Ahavy, abychom se brali do Jerusalema. Ruka Boha našeho byla nad námi a ušetřil nás ruky nepřitele a zákeřníka na cestě. ³² I přišli jsme do Jerusalema a pobyli jsme tu tři dni. ³³ Dne pak čtvrtého bylo odváženo stříbro, zlato i nádoby v domě Boha našeho skrze Meremota, syna Urjáše kněze – a byl s ním Eleazar, syn Fineesův, a s těmi byli Jozabed, syn Josuův a Noadajáš, syn Bennojův, levité – ³⁴ podle počtu a váhy všeho, a všechna ta váha byla tehdy zapsána.

³⁵ Obětovali pak ti, kteří byli přišli ze zajetí, přestěhovalci, celopaly Bohu Israelovu, býčků dvanácte za veškeren lid israelský, beranu devadesát šest, beránků sedmdesát sedm, a kozlů za hřích dvanáct; (to) vše v celopal Hospodinu.

³⁶ A odevzdali rozkazy královny královským satrapům a úředníkům za Řekou, a (ti) podporovali lid i dům Boží.

Náprava manželského života mezi přestěhovalci. (9, 1.– 10, 44.)

HLAVA 9. – ¹ Když to bylo dokonáno, přistoupili ke mně přední říkouce: „Neoddělil se lid israelský, (ani) kněží a levité, od národů (těchto) krajin, od ohavností jejich, totiž Kananských, Hetských, Ferezejských, Jebusejských, Ammonsých, Moabských, Egyptských a Amorrhejských; ² nebo vzali sobě a synům svým (manželky) z dcer jejich a smísili plémě svatě s národy (těchto) krajin; přední a představení měli dokonce první ruce v tom přestoupení.

³ Když jsem tu věc uslyšel, roztrhl jsem plášť a řízu svou, rval jsem si vlasy z hlavy i z brady, a seděl jsem truchle. ⁴ I sesli se ke mně všichni, kteří se báli slova Boha Israelova pro (to) přestoupení příšlých ze zajetí, já pak seděl jsem smuten až do večerní oběti.

⁵ V čas pak oběti večerní vstal jsem od mrtvení svého, roztrhl jsem (opět) plášť a řízu svou, klekl jsem na kolena, a rozprostřev ruce své k Hospodinu, Bohu svému, ⁶ řekl jsem:

„Bože můj, hanbím a stydím se pozdvihnouti tváře své k tobě; nebo nepravosti naše přerostly hlavu naši a hříchy naše vzrostly až k nebi ⁷ ode dnů otců našich; též i my sami hřešili jsme těžce až do tohoto dne; a pro nepravosti naše vydání jsme byli my, králové naši, kněží naši v moc králů (cizích) zemí, pod meč, v zajetí, za kořist a na veřejnou hanbu, jak (má se věc) i dnes. ⁸ Nyní maličko a na chvílku (sice) dostalo se nám milosrdenství od Hospodina Boha našeho, že nám něco (nás) zbylo, že dán byl nám kolik na svatém jeho místě, že osvítil oči naše Bůh náš a že dal nám krapet života v porobě naší; ⁹ nebo (ačkoli) rabové jsme, neopustil nás v porobě naší Bůh náš, ale sklonil se k nám milostivě před králem perským, aby nám daroval život, aby vyvýšil dům Boha našeho, aby obnovil rumiště jeho a dal nám ohradu v Judsku a Jerusalemě. ¹⁰ Avšak nyní co máme říci, Bože náš, po těch událostech? Vždyť opustili jsme (zase) příkazy tvé, ¹¹ které jsi dal skrze služebníky své proroky říka: „Země, do které jdete, byste ji zabrali, je země nečistá pro nečistotu národů těch krajin, pro ohavnosti těch, kteří ji naplnili kříž na kříž skvrnami svými. ¹² Nyní tedy

račič mi dáti listy k vladařům Zářečí, aby mi dovolili projít, až bych přišel do Judska;⁸ též i list k Asafovi, strážnému lesů královských, by mi dal dříví, abych mohl přikrýt brány hradu domu (Božího), jakož i zdi městské a dům, do kterého vejdu." Král mi to dal, ježto dobrá ruka Boha mého byla se mnou.

⁹ Když jsem přišel k vladařům Zářečí, podal jsem jim listy královské.

Král poslal se mnou také důstojníky a jezdce.

¹⁰ Když to uslyšel Sanaballat Horonský, a Tobjáš, otrok ammonsý, zamrzeli se velmi, že přišel člověk, který by hledal štěstí synů Israelových.

¹¹ Přišel pak do Jerusalema, pobyl jsem tam tři dni.¹² I vstal jsem v noci já a několik mužů se mnou, avšak žádnému jsem neoznámil, co mi vnukl Bůh, bych činil v Jerusalemě. Aniž jsem měl soumara, s sebou kromě toho, na kterém jsem jel.¹³ Vyjel jsem branou Údolní v noci ke studnici Dračí a ku bráně Hnojné a ohledával jsem zeď Jerusalema pobořenou a brány jeho zkažené ohněm.¹⁴ Odtud jel jsem ku bráně Studničné, (a) k vodovodu Královskému; ježto pak neměl soumar, na kterém jsem jel, místa, kudy by přešel,¹⁵ bral jsem se nahoru údolím v noci a ohledával jsem zeď, odkudž obrátiv se přijel jsem ku bráně Údolní a vrátil jsem se (domů).

¹⁶ Představení (města) nic nevěděli, kam jsem odjel, nebo co jsem chtěl činiti; ani Židům, ani kněžím, ani předním, ani představeným, ani jiným, kteří (měli) vykonati (to) dílo, až do té chvíle nic jsem neoznámil.¹⁷ Tu (teprve) řekl jsem jim: „Vy znáte tíseň, ve které jsme: že Jerusalema je zpuštěný, a brány jeho že jsou ohněm zkaženy; pojďtež a stavějme zdi jerusalemské, a nebudme již v pohanění!“¹⁸ Oznámil jsem jim pak, že ruka Boha mého dobrá je se mnou, i slova krále, která mi pravil, a řekl jsem: „Vstaňme a stavějme!“ I posilněny byly ruce jejich v dobrém.

¹⁹ Když to uslyšel Sanaballat Horonský, Tobjáš, otrok ammonsý, a Gosem, Arab, posmívali se nám, tupili nás a řekli: „Co to děláte? Zda vy chcete proti králi se vzbouřiti?“²⁰ Odpovídaje jim řekl jsem: „Bůh nebes, tenť nám pomáhá, a my, služebníci jeho, vstaneme a budeme stavěti; ale vy nemáte dílu, ani práva, ani památky v Jerusalemě.“

Seznam těch, kteří stavěli zeď. (3, 1.–31.)

HLAVA 3. – ¹ Povstal tedy velekněz Eliasib a bratří jeho kněží, a stavěli bránu Ovčí; posvětili ji a vstavili vrata její; (stavěli) až k věži Sta loket, kterou posvětili, (a) až k věži Hananeel.² Vedle něho stavěli Jerišti; a vedle něho stavěl Zachur, syn Amriův.

³ Bránu Rybnou stavěli synové Asnaovi; ti ji přikryli a vstavili vrata její se zámky i závorami. Vedle nich stavěl Marimut, syn Urjáše, syna Akkusova;⁴ podle něho stavěl Mosollam, syn Barachjáše, syna Mesezebelova, vedle těch stavěl Sadok, syn Baanův;⁵ vedle nich stavěli Tekuané, ale jejich přední nepodložili šíjí svých k dílu Pána svého.

⁶ Bránil Starou stavěli Jojada, syn Faseův, a Mosollam, syn Besodjášův; ti ji přikryli a vstavili vrata její, se zámky i závorami.⁷ Vedle nich stavěli Meltiáš Gabaoňan, a Jadon Meronoňan, muži z Gabaonu a Masfy místo vladaře, který byl v Zářečí;⁸ vedle něho stavěl Eziel, syn Arajášův, zlatník; vedle něho stavěl Ananjáš, příslušník mastičkářův; a nechali (zeď) jerusalemskou až ke zdi Široké;⁹ vedle něho stavěl Rafajáš, syn Hurův, starosta (polovice) okresu jerusalemského;¹⁰ vedle něho stavěl Jedajáš, syn Haromafův, proti domu svému; vedle něho stavěl Hattus, syn Hasebonjášův.¹¹ Druhý úsek stavěl Melchiáš, syn Heremův a Hasub, syn Fahat-Moabův, i věž Pecní;¹² vedle

Hl. 3. V. ¹. Zmlouvá se zde místo „posvětili“ dvakrátě čisti „přikryli ji“ jako níže ve v. 3. 6.

V. ⁷. Místo „za vladaře“ lépe čisti „u soudné stolice vladaře . . .“

²¹ Ze synů Harimových: Maasjáš, Eljáš, Semejáš, Jehiel a Ozjáš.

²² A ze synů Feshurových: Eljoenaj, Maasjáš, Ismael, Natanael, Jozabed a Elasa.

²³ Ze synů levitských: Jozabed, Semej, a Kelajáš, to jest Kalita; Fatajáš, Juda a Eliezer.

²⁴ Ze zpěváků: Eliasib.

A z vrátných: Sellum, Telem a Uri.

²⁵ A z lidu israelského:

Ze synů Farosových: Remejáš, Jezjáš, Melchiáš, Miamin, Eliezer, Melchiáš a Banea.

²⁶ Ze synů Elamových: Matanjáš, Zacharjáš, Jehiel, Abdi, Jerimot a Eljáš.

²⁷ Ze synů Zetuových: Eljoenaj, Eliasib, Matanjáš, Jerimut, Zabad a Aziza.

Ze synů Banijových: Johanan Hananjáš, Zabbaj, Atalaj.

Ze synů Mosollamových: Mosollam, Melluch, Adajáš, Jasub, Saal a Ramot.

³⁰ Ze synů Fahat-Moabových: Edna, Chalal, Banajáš, Maasjáš, Matanjáš, Beseleel, Bennuj a Manasse.

³¹ Ze synů Heremových: Eliezer, Josue, Melchiáš, Semejáš, Simeon.

³² Benjamin, Maloch, Samarjáš.

³³ Ze synů Hasomových: Matanaj, Matata, Zabad, Elifelet, Jermaj, Manasse, Semej.

³⁴ Ze synů Baniových: Maaddi, Amram, Uel,³⁵ Baneáš, Badajáš, Cheliau,³⁶ Vanjáš, Marimut, Eliasib,³⁷ Matanjáš, Matanaj, Jasi,³⁸ Bani, Bennuj, Semej,³⁹ Salmjáš, Natan, Adajáš,⁴⁰ Mechnedebaj, Sisaj, Saraj,⁴¹ Ezrel, Selemjau, Semerjáš,⁴² Sellum, Amarjáš, Josef.

⁴³ Ze synů Nebových: Jehiel, Matatjáš, Zabad, Zabina, Jeddu, Joel a Banajáš.

⁴⁴ Všichni tito byli pojali ženy cizinky; byli mezi nimi také ženy, které byly děti porodily.

DRUHÁ KNIHA ESDRÁŠOVA

ČILI
NEHEMJÁŠOVA***Nehemjášova bolest a modlitba za Jerusalem. (1, 1.–11.)***HLAVA 1. – ¹ Slova Nehemjáše, syna Helchiášova.

Měsíce kasleva, léta dvacátého, když jsem byl na hradě suském,
² přišel Hanani, jeden z bratří mých, on a muži z Judska. I zeptal jsem se jich na Židy, na zbytek, který zůstal ze zajatců, a na Jerusalem.

³ „Ty zbytky“, – řekli mi – „které zůstaly ze zajatců, jsou tam v (té) krajině ve veliké tísni a v pohaně; i zeď jerusalemská je pobořena a brány vypáleny jsou ohněm.“⁴ Když jsem uslyšel ta slova, sedl jsem (na zemi), plakal a kvílil jsem mnoho dní, postil a modlil jsem se před Bohem nebes.⁵ Řekl jsem: „Prosím, Hospodine, Bože nebes silný, veliký a hrozný, který zachováváš úmluvu a milosrdenství (prokazuješ) těm, kteří milují tě a šetří tvých příkazů!“⁶ Kéž jsou uši tvé pozorné a oči tvé otevřené, abys slyšel modlitbu služebníka svého, kterou já modlím se před tebou nyní dnem i nocí, za syny Israelovy, služebníky tvé, a vyznávám hříchy synů Israelových, jimiž zhřešili proti tobě, (jimiž) já i dům otce mého zhřešili jsme.⁷ Marností nechali jsme se svěsti a nedbali jsme příkazu tvého, ustanovení a soudů, které jsi přikázal Mojžíšovi, služebníku svému.⁸ Pamatuj na slovo, kteréš přikázal Mojžíšovi, služebníku svému, řka: „Přestoupíte-li, já rozptýlím vás mezi národy; obrátíte-li se zase ke mně, a šetříteli-li budete příkazů mých, a plniti je, i kdybyste odvedeni byli na kraj nebe: odtud shromáždím vás, a přivedu zase na místo, které jsem vyvolil za příbytek jména svého.“¹⁰ Jsouť oni služebníci tvoji, a lid tvůj; vysvobodil jsi je mocí svou velikou a rukou svou přesilnou.¹¹ Prosím, Hospodine, by ucho tvé bylo pozorné na modlitbu služebníka tvého a na modlitbu služebníků tvých, kteří se zálibou ctí jméno tvé; říd služebníka svého dnes, a dej mu milost před mužem tímto.“

Já totiž byl jsem číšníkem královským.

Nehemjáš přišed do Jerusalema, chystá se opraviti zdi městské. (2, 1.–20.)

HLAVA 2. – ¹ V měsíci nisanu, léta dvacátého Artaxerxa krále, když bylo víno pode mnou, vzav víno podal jsem je králi. Zpozoroval pak, že jsem jaksi neduživý.² I řekl mi král: „Proč jest obličej tvůj smutný, když přece nevidím, že bys byl nemocen? Není to bez příčiny, nebo něco, nevím, co těžkého je v srdci tvém.“ Tu lekl jsem se (sice) velice, náramně,³ ale (přece) řekl jsem králi: „Králi, buď živ na věky! Kterak nemá býti smutný můj obličej, kdyžtě město hrobů otců mých zpuštěno jest a brány jeho vypáleny jsou ohněm?“⁴ I řekl mi zase král: „Čeho žádáš?“ Tu vzdechl jsem si k Bohu nebes a ⁵ řekl jsem králi: „Líbí-li se (to) králi a líbí-li se ti služebník tvůj, rač poslati mne do Judska, do města hrobů otců mých a vystavím je.“⁶ Tu řekl mi král i královna, která seděla vedle něho: „Dlouho-li budeš na cestě, a kdy se opět vrátíš?“ Když se líbilo to tedy králi, aby mne poslal, udal jsem mu čas.⁷ A prosil jsem krále: „Vidí-li se za dobré králi,

Hl. 1. V. ¹. „slova“ = zápisky, paměti, „kaslev“ = ½ listopadu + ½ prosince. – „20tý rok“ je podle 2.1. počítán podle vladařských let Artaxerxa I. (465.–424.); Je to tedy r. 445 př. Kr. Na „hradě suském“ sídlili perští králové v létě (v zimě v Ekbatanách).

Hl. 2. V. ¹. „nisan“ (½ března + ½ dubna) tento se zřetelem k 1, 1. byl rok 444. před Kr., podle úředního počítání „dvacátý“ prvýrok Artaxerxův.

svého a. měl v ruce list psaný takto: ⁶ „Mezi národy se proslýchá a Gošem to potvrzuje, že ty a Židé zamýšlíte se vzbouřiti; proto že stavíš zeď a chceš se vyvýhnouti nad nimi za krále; pro tu příčinu i ⁷ proroky postavil jsi, kteří by provolávali o tobě v Jerusalemě: „Je král v Judsku!“ Uslýší král slova tato; protož nyní přijď, abychom se spolu poradili.“ ⁸ Tu jsem jim vzkázal: „Nestalo se, jak ty pravíš; ale ze srdce svého to vymýšlíš.“ ⁹ Ano, ti všichni strašili nás, myslíce, že ustanou ruce naše od díla, a že necháme tak. Proto tím více dodal jsem síly rukám svým.

¹⁰ Všel jsem také do domu Semajáše, syna Dalajáše, syna Metabeelova tajně, a ten pravil: „Jednejme spolu v domě Božím prostřed chrámu, a zavřeme dveře chrámové; nebo přijdou, by tě zabili; v noci přijdou, aby tě usmrtili.“ ¹¹ I řekl jsem: „Zdali kdo podobný mně smí utéci? A kdo jako já směl by vejíti do chrámu, a (přes to) zůstal by živ? Nevejdu!“ ¹² A srozuměl jsem, že Bůh neposlal ho, ale že (toliko) jako by prorokoval, mluvil ke mně, a že Tobjáš a Sanaballat najali ho; ¹³ byl totiž dostal peníze, abych přestrašen jsa učinil to, zhřešil, a tak aby měli něco zlého, čím by mi mohli na cti utřhati. ¹⁴ Pamatuj mi, Bože, ha Tobjáše a Sanaballata podle takových skutků jejich; též i na Noadžáše, proroka i jiné proroky, kteří strašili mne!

¹⁵ I dodělána byla zeď dvacátého pátého dne měsíce elul, v padesáti dvou dnech. ¹⁶ Když tu uslyšeli všichni nepřátelé naši, báli se všichni národové, kteří byli vůkol nás; sklesli na mysli vidouce, že od Boha způsobeno bylo dílo to.

¹⁷ Také tehdy mnoho listů od předních Židů posíláno bývalo Tobjášovi a od Tobjáše docházelo jim; ¹⁸ mnozí totiž byli v Judsku, kteří měli přísahu s ním, protože byl zetěm Sechenjáše, syna Areova, a Johanan, syn jeho, byl pojal (za manželku) dceru Mosollama, syna Barachjášova; ¹⁹ k tomu i chválivali ho přede mnou, a řeči mé oznamovali jemu; listy posílal Tobjáš, aby mne ustrašil.

Jerusalem opatřen stráží. (7, 1.–3.)

HLAVA 7. – ¹ Když byla dostavěna zeď, vstavil jsem vrata (do bran) a rozestavil jsem vrátné, [zpěváky a levity]; ² nad Jerusalemem ustanovil jsem Hananiho, bratra svého a Hananjáše, velitele tvrze – ten totiž zdál se mi býti muž poctivý a bohobojný nad jiné – ³ a řekl jsem jim: „Ať nebývají otvírány brány jerusalemské, dokud se slunce nerozhřeje!“ A když tu ještě stáli, zavřeny byly brány a zahrazeny; a postavil jsem také strážné z obyvatelů jerusalemských, jedny na příslušných místech, druhé naproti domům jejich.

Nehemjáš chtěje sepsati rodiny jerusalemské, nalezl seznam přestěhovalců z dob Zorobabelových (7, 4.–69.) a jejich darů chrámu. (70.–73.)

⁴ Město bylo velmi široké a veliké, avšak lidu málo v něm, a domy nebyly (ještě) vystavěny. ⁵ Proto mi vnukl Bůh, že jsem shromáždil přední, správce a obecný lid, abych je sčítal. Tu nalezl jsem soupis těch, kteří byli nejprve přišli. Nalezeno v něm napsáno:

⁶ Tito (jsou) synové (té) krajiny, kteří šli ze zajetí přestěhovalců, které byl přestěhoval Nabuchodonosor, král babylonský, (kteří) navrátili se do Jerusalema a do Judska, každý do města svého, ⁷ kteří přišli se Zorobabelem a Josuem, Nehemjášem, Azarjášem, Raamjášem, Nahamanim, Mardocheem, Belsamem, Mesfaratem, Begoajem, Nahumem a Baanou.

Počet mužů z lidu israelského:

Hl. 7. V. ⁴. n. „nejprve“ se Zorobabelem. Seznam následující souhlasí v podstatě se soupisem Esdr. 2.

něho stavěl Sellum, syn Alohesův, starosta polovice okresu jerusalemského, on i dcery jeho.

¹³ Bránu Odolní stavěl Hanun a obyvatelstvo Zano; ti ji vystavěli a vstavili vrata její se zámky i závorami, a zdi na tisíc loket až ku bráně Hnojné.

¹⁴ Bránu Hnojnou stavěl Melchiáš, syn Rechabův, starosta okresu Betacharam; ten ji vystavěl, a vstavil vrata její se zámky a závorami.

¹⁵ Bránu Studničnou stavěl Sellum, syn Cholhozův, starosta okresu Masfa; ten ji vystavěl, přikryl a vstavil vrata její se zámky a závorami, i zdi rybníka Siloe u zahrady královské, až ke stupňům, které jdou dolů z města Davidova; ¹⁶ za ním stavěl Nehemjáš, syn Azbokův, starosta polovice okresu betsurského, až proti hrobu Davidovu, až k rybníku, který byl velkým nákladem pořízen a až k domu junákův; ¹⁷ za ním stavěli levité: Rehum, syn Benniův: za ním stavěl Hesebjáš, starosta polovice okresu keilského za svůj okres; ¹⁸ za ním stavěli bratři jejich, Bavaj, syn Enadadův, starosta (druhé) polovice Keily; ¹⁹ vedle něho stavěl Azer, syn Josuův, starosta Masfy, úsek druhý proti místu, kde vystupuje velmi pevný úhel; ²⁰ za ním vzhůru stavěl Baruch, syn Zachajův, úsek druhý, od úhlu až ke dveřím domu Eliasiba, velekněze; ²¹ za ním stavěl Merimut, syn Urjáše, syna Hakkusova, úsek drahý, ode dveří domu Eliasibova, až pokud sahal dům Eliasibův; ²² za ním stavěli kněží, muži z rovin jordánských; ²³ za ním stavěl Benjamin a Hasub, (každý) proti domu svému; za ním stavěl Azarjáš, syn Maasjáše, syna Ananjášova proti domu svému; ²⁴ za ním stavěl Bennuj, syn Henadadův, úsek druhý, od domu Azarjášova až do záhybu, až do rohu; ²⁵ Falci, syn Oziův, (stavěl za ním) proti záhybu a věži, která vyniká z vysokého domu královského, to jest v nádvoří věznic; za ním (stavěl) Fadajáš, syn Farosův, – ²⁶ chrámoví nevolníci bydlili na Ofelu – až před bránu Vodní na východě, a před věž, která tu vynikala; ²⁷ za ním stavěli Tekuané úsek druhý naproti, od veliké věže (tu) vynikající až ke zdi chrámové; ²⁸ od brány Koňské nahoru stavěli kněží, každý naproti domu svému; ²⁹ za nimi stavěl Sadok, syn Emmerův, naproti domu svému; za ním stavěl Semajáš, syn Sechenjášův, strážný brány Východní; ³⁰ za ním stavěl Hananjáš, syn Selemjášův a Hanun, šestý syn Selefův, úsek druhý; za ním stavěl Mosollam, syn Barachjášův, proti své jizbě; za ním stavěl Melchiáš, člen zlatníkův, až k domu chrámových nevolníků a vetešníkův proti bráně Soudní až k nástřešnému pokojíku na rohu; ³¹ a mezi nástřešním pokojíkem nárožním a branou Ovčí stavěli zlatníci a kupci.

Boj s překážkami vnějšími. (4, 1.–23.)

HLAVA 4. – ¹ Když uslyšel Sanaballat, že stavíme zeď, rozhněval se velmi; a rozčilen jsa náramně posmíval se Judovcům; ² před bratřími svými a před vojskem Samařanů pravil: „Co to dělají ti mdlí Judovci? Zdali jich (při tom) nechají národové? Zdaliž obětovati budou, až dodělají to jednoho dne? Zda budou moci nadělati kamenů z hromad prachu a popela?“ ³ Také Tobjáš, Ammoňan, stojí vedle něho, řekl: „Nechť (jen) stavějí; však přijde-li liška, přeskočí zeď jejich kamennou.“

⁴ Slyš, náš Bože, kterak námi pohrdají; obrátiž to pohanění na hlavu jejich, a dej je na potupu v zemi zajetí!

⁵ Nerač přikrývati nepravosti jejich,

Hl. 4. V. ⁴. n. Krátký vzdech Nehemjášův v duchu starého Zákona, podle zásady „Oko za oko . . .“

a hřích jejich před tebou nebudíž shlazen,
protože se posmívali stavějícím!

⁶ Avšak stavěli jsme zeď (dále), a když jsme ji všecku scelili až do polovice, povzbuzena byla mysl lidu ku práci.

⁷ Sanaballat, Tobjáš, Arabové, Ammoňané a Azofané, uslyševše, že jsou obemknuty novostavbou zdi jerusalemské a že se počaly trhliny zavírat, rozhněvali se velmi, ⁸ a spikli se všichni, že potáhnou, budou bojovat proti Jerusalemu a strojiti úklady (jemu). ⁹ I modlili jsme se k Bohu svému, a postavili jsme strážné na zdi proti nim, ve dne i v noci.

¹⁰ Avšak Judští řekli:

Zemdlela síla nosičova, a je
rumu příliš mnoho;
nebudeme tedy moci
stavěti zeď (dále).

¹¹ Neprátele pak naši myslili si: „Ať (nic) nevědí a nepozorují, až vpadneme mezi ně, pobijeme je, a zarazíme to dílo!“ ¹² Když však přišli Judovci, kteří sídlili vedle nich, a podali nám desateré zprávy (o tom) ze všech míst, ze kterých byli přišli k nám, ¹³ postavil jsem na prostore za zdi vůkol lid v řadě s meči jejich, s kopími, a lučišti. ¹⁴ Prohlédl jsem to, a vstav řekl jsem ke vznešeným, představeným a k ostatnímu lidu: „Nebojte se jich! Na Hospodina velikého a hrozného pamatujte, a bojujte za bratry své, za syny, dcery, manželky a domy své!“ ¹⁵ Když pak uslyšeli nepřátelé naši, že jest nám to oznámeno, a když zhatil Bůh záměr jejich, navrátili jsme se všichni ke zdem, každý k dílu svému.

¹⁶ Od toho dne polovice mladého mužstva mého pracovala, a polovice hotova byla k boji s kopími, štíty, lučišti a pancíři, a velitelé byli za všemi příslušníky domu Judova, ¹⁷ kteří dělali na zdi. (Ti, kteří) nosili břemena a nakládali, jednou rukou pracovali a v druhé drželi oštěp. ¹⁸ Každý však z těch, kteří stavěli, měl meč připásaný na bedrách a tak stavěli. Trubači na roh byli vedle mne. ¹⁹ A řekl jsem vznešeným, představeným, a ostatnímu lidu: „Dílo veliké jest a rozsáhlé, my pak po různu jsme na zdi daleko jeden od druhého; ²⁰ (proto) na kterémkoli místě uslyšíte zvuk rohu, sběhněte se k nám; Bůh náš bude bojovat za nás. ²¹ My sami tedy dělejme dílo, a polovice nás ať drží kopí, od východu denice až vyjdou hvězdy.“ ²² Toho času řekl jsem také lidu: „Každý přenocuj s nevolníkem svým v Jerusalemě, abychom měli, kdo by se střídal na noční (stráž) a na denní práci!“ ²³ Já pak, bratři moji, mladé mužstvo moje, i strážní, kteří mne provázeli, nesvláčeli jsme oděvu svého; každý svlékl se toliko, když měl se mýti.

Boj s hrabivostí zámožnějších. (5, 1.–19.)

HLAVA 5. – ¹ Stal se pak veliký křik lidu i žen jeho proti bratřím jejich, Židům. ² Někteří pravili: „[Velmi mnoho] synů našich a dcer dlužno nám (zastaviti), abychom dostali za ně obilí, abychom měli co jíst a uživili se.“ ³ Jiní zase pravili: „Pole svá, vinice i domy dlužno nám zastaviti, abychom dostali obilí v hladu (tomto).“ ⁴ A jiní pravili:

V. ¹⁰. tlumočí potíže Nehemjášovy, které mu působila malomyslnost a únava jeho vlastních krajanů.
Hl. 5. V. ¹. „*křik lidu*“, chudého, který bezplatně opravoval zdi, platil dávky, měl však nepatrné příjmy, že byl nucen zadlužit se. – „*Židům*“ = zámožným, kteří z bíd svých soukmenovců (= „*bratři*“) těžili.

„Abychom mohli si vypůjčiti peněz na královské daně, musíme dáti pole svá i vinice (do zástavy).“ ⁵ Jako těla bratří našich, tak jsou přeče těla naše, a jako děti jejich, tak i děti naše, a hle, my musíme ujařmovati syny své i dcery své do otroctví; (některé) z dcer našich jsou otrokyněmi, aniž máme čím je vykoupiti, ježto pole naše a vinice naše drží jiní.“

⁶ I rozhněval jsem se velmi, když jsem slyšel křik jejich a slova taliová, ⁷ rozmyslil jsem si to a domlouvaje předním a představeným řekl jsem jim: „Lichvu (tedy) provozujete všichni na bratřích svých?!“ A svolav proti nim shromáždění veliké, ⁸ řekl jsem jim: „My, jak víte, vykoupili jsme podle možnosti bratry své Židy, kteří byli prodáni pohanům; a vy tedy budete prodávati bratry své, abychom je zase kupovali?“ I mlčeli a nenalezli, co by odpověděli. ⁹ Pravil jsem jim tedy:

„Není to dobře, co děláte! Proč nechodíte v bázni Boha našeho, by přestali nás haněti pohané, nepřátelé naši? ¹⁰ Také já, i bratři moji, i služebníci moji, půjčili jsme mnohým peněz i obilí; neupomínejme vůbec toho, odpusťme pohledávku, kterou nám dlužní jsou! ¹¹ Navratte jim dnes pole, vinice, zahrady olivové, domy jejich; ano i setiny obilí, vína a oleje, kterou od nich vybíráte, vzdejte se k vůli nim!“ ¹² I řekli: „Navrátíme a nic na nich pohledávati nebudeme; tak učiníme, jak pravíš!“ Povolal jsem tedy kněze, a přísahou zavázal jsem je, že učiní, jak jsem řekl. ¹³ K tomu vytrásl jsem nádra svá a řekl jsem: „Tak vytrēs Bůh každého člověka, který by nesplnil slova tohoto, z domu jeho i z výdělku jeho; tak buď vytrēsena a prázden!“ I řeklo všecko množství: „Amen!“ A chválili Boha. Učinil také lid, jak bylo povédáno.

¹⁴ Od toho dne, kdy mi přikázal král, abych byl vladařem v Judsku, od roku dvacátého až do roku třicátého druhého Artaxerxa krále, dvanácte let, ani já, ani bratři moji, nežili jsme z platů, které vladařům přináležely, ¹⁵ kdežto vladaři dřívější, kteří byli přede mnou, obtěžovali lid berouce od nich na chlebě, víně a penězích každý den čtyřicet lotů. Nad to i služebníci jejich sužovali lid. Já však nečinil jsem tak pro bázeň Boží. ¹⁶ Ale i při opravě zdi stavěl jsem, a pole jsem nekoupil; také všichni služebníci moji byli shromážděni ke stavbě. ¹⁷ Židé též, totiž představení, půldruhého sta mužů, jakož i ti, kteří přicházeli k nám z okolních národů, jídali u stolu mého; ¹⁸ proto býval mi strojen každý den býk jeden, beranů výborných šest kromě drubeže a každý desátý den vína rozličná i jiné věci dával jsem; a přes to platu vladařského nežádal jsem, ježto velmi stísněn byl lid.

¹⁹ Pamatuj mi, Bože můj, k dobrému mému všeho, co jsem učinil lidu tomuto.

Obnova města dokonána. (6, 1.–19.)

HLAVA 6. – ¹ Když uslyšel Sanaballat, Tobjáš, Arab Gošem a jiní nepřátelé paši, že prý jsem vystavěl zeď a že nezůstalo v ní mezery – do toho času však nevstavil jsem vrat do bran – ² vzkázali mi Sanaballat a Gošem: „Pojď, a udělejme si schůzku ve Vsech roviny Ono.“ Oni však zamýšleli zlé mi učiniti; ³ proto poslal jsem k nim posly a vzkázal: „Dílo veliké konám, i nemohu odejiti, aby snad nemeškalo se (dílo), když bych odejda sešel k vám.“ ⁴ Poslali pak na týž způsob ke mně čtyřikrát, avšak odpověděl jsem jako prve. ⁵ Ano týmže způsobem poslal ke mně Sanaballat po páté služebníka

V. ¹⁴. n. Artaxerxes ustanovil Nehemjáše vladařem, místodržícím královským („*pechá*“), když mu dal dovolenou podle 2, 5. nn. – Těch dvanáct roků bylo od roku 445–433 před Kr. Sr. výše 1, 1; 2, 1. a níže 12, 26. Za dvanáct roků, t. j. třicátého druhého roku Artaxerxova vrátil se Nehemjáš na dvůr perský (13, 6.). Brzy však přišel po druhé do Palestiny 13, 7.

nému jménu tvému veškerou oslavou i chválou!"

⁶ „Ty, Hospodine, ty jsi jediný! Tys učinil nebe, nebesa nebes i všecko vojsko jejich; zemi a všecko, co je na ní, moře (všecka) a cokoli je v nich; ty všemu tomu život zachováš, a vojsko nebeské tobě se klaní. ⁷ Ty jsi, Hospodine Bože, ten, kterýs vyvolil Abrama, kterýs vyvedl ho z Uru chaldského, a dals mu jméno Abraham. ⁸ Shledal jsi, že je srdce jeho věrné před tebou, učinil jsi s ním smlouvu, že mu dáš zemi Kanaan-ských, Hetských, Amorrhajských, Ferezejských, Jebusejských a Gergesejských, že dáš ji potomstvu jeho, i naplnil jsi slova svá, nebo jsi spravedlivý. ⁹ Popatřil jsi na trápení otců našich v Egyptě, a slyšel jsi křik jejich u moře Rudého. ¹⁰ Učinil jsi znamení a zázraky na faraonovi, na všech služebnících jeho a na veškerém lidu té země, neboť věděl jsi, že zpupně s nimi nakládali, a učinil sis jméno, jakož i dnes (máš). ¹¹ I moře rozdělil jsi před nimi, že přešli prostředkem moře po suchu; ty pak, kteří je honili, uvrhl jsi do hlubiny, jako kámen do vody veliké. ¹² V sloupu oblakovém byl jsi vůdcem jejich ve dne, a v sloupu ohnivém v noci, aby viděli na cestu, po které kráčeli.

¹³ Také na horu Sinaj sestoupils, a mluvě s nimi s nebe dals jim ustanovení pravá, zákon spolehlivý, předpisy a příkazy dobré; ¹⁴ svou zasvěcenou sobotu ukázals jim, a příkazy, předpisy a zákon dals jim, skrze Mojžíše, služebníka svého. ¹⁵ Chléb s nebe dal jsi jim v hladu jejich, vodu ze skály vyvedl jsi jim, když měli žízeň, a řekls jim, aby šli a zabrali zemi, kterou že jim dáš, zdvihl jsi ruku svou. ¹⁶ Oni však, otcové naši, pyšně si počínali, zatvrdili šíje své a neposlouchali příkazů tvých. ¹⁷ Nechtěli poslouchati, nerozpomněli se na divy tvé, které jsi byl působil jim. Zatvrdili šíje své a postavili si hlavu, že se vrátí do svého nevolnictví, bezmála násilně. Ale ty, Bože milostivý, dobrotivý, milosrdný, dlouho shovívající a mnohého slitování, neopustil jsi jich. ¹⁸ Ani tehdy, kdy si udělali tele slité a řekli: „Tento je Bůh tvůj, který vyvedl tebe z Egypta,“ a dopustili se rouhání velikých, ¹⁹ ty pro svá mnohá milosrdenství neopustil jsi jich na poušti: sloup oblakový neodcházel od nich ve dne, veda je po cestě, aniž ohnivý sloup v noci, ukazuje jim cestu, kterou by měli jíti. ²⁰ I ducha svého dobrého dal jsi jim, aby je učil, manny své neodepřel jsi ústům jejich, a vodu dal jsi jim v žízni. ²¹ Čtyřicet let sytil jsi je na poušti, v ničem nedostatku neměli, oděv jejich nezvetšel a nohy jejich nebyly odřeny.

²² A dals jim království a národy, rozdal jsi jim území, obdrželi zemi Sehonovu, zemi krále hesebonského, i zemi Oga, krále basanského. ²³ Rozmnožil jsi syny jejich jako hvězdy nebeské, a uvedl jsi je do země, o které jsi byl řekl otcům jejich, aby (do ní) vešli a (ji) zabrali. ²⁴ I přišli (ti) synové a zabrali tu zemi; snížil jsi před nimi obyvatele země Kanaan, dals je v ruku jejich, krále jejich i národy té země, aby s nimi nakládali, jak jim libo. ²⁵ Vzali tedy města hrazená a půdu tučnou, ujali domy plné všeho zboží, cisterny od jiných udělané, vinice, zahrady olivové, stromoví ovocného mnoho; i jedli, nasýtli se, ztučněli a oplývali rozkošemi pro dobrotu tvou velikou. ²⁶ Ale popudili tebe ke hněvu, odpadli od tebe, zavrhl zákon tvůj za sebe, pobili proroky tvé, kteří je zapřísahali, aby se navrátili k tobě, a velmi se rouhali. ²⁷ I dal jsi je v ruku nepřátel jejich, a sužovali je; když však v dobách soužení svého volali k tobě, tys je s nebe vyslyšchal a podle mnohých slitování svých dávals jim vysvoboditele, aby je vysvobodili z ruky nepřátel jejich. ²⁸ Odpočinuvše si činili zase, co je zlé v očích tvých; i pouštěls je v ruku nepřátel jejich,

Hl. 9. Před v. 6. má LXX právem: „*I řekl Esdráš*“: – Je to spořádaný souhrn vzdechů od Esdráše, kterými (hlasem velikým) volali levitě k Hospodinu podle v. 4; je to spolu též úvod ke smlouvě písemné, jejížto jádro podává níže v. 38. a která podrobně sepsána v 10, 28.–39.

⁸ Synů Farosových dva tisíce sto sedmdesát dva.

⁹ Synů Safatjášových tři sta sedmdesát dva.

¹⁰ Synů Areových šest set padesát dva.

¹¹ Synů Fahat-Moabových (t. j.) synů Josuových a Joabových dva tisíce osm set osmnáct.

¹² Synů Elamových tisíc dvě stě padesát čtyři.

¹³ Synů Zetuových osm set čtyřicet pět.

¹⁴ Synů Zachajových sedm set šedesát.

¹⁵ Synů Bannujových šest set čtyřicet osm.

¹⁶ Synů Bebajových šest set dvacet osm.

¹⁷ Synů Azgadových dva tisíce tři sta dvacet dva.

¹⁸ Synů Adonikamových šest set šedesát sedm.

¹⁹ Synů Begvajových dva tisíce šedesát sedm.

²⁰ Synů Adinových šest set padesát pět.

²¹ Synů Aterových, kteří byli z Hezekjáše, devadesát osm.

²² Synů Hasemových tři sta dvacet osm.

²³ Synů Besajových tři sta dvacet čtyři.

²⁴ Synů Harefových sto dvanáct.

²⁵ Synů Gabaonských devadesát pět.

²⁶ Synů Betlemských a Netufských sto osmdesát osm.

²⁷ Mužů z Anatotu sto dvacet osm.

²⁸ Mužů z Betazmotu čtyřicet dva.

²⁹ Mužů z Karjatjarimu, Kefiry a z Berotu sedm set čtyřicet tři.

³⁰ Mužů z Ramy a Geby šest set dvacet jeden.

³¹ Mužů z Machmasu sto dvacet dva.

³² Mužů z Betelu a Haje sto dvacet tři.

³³ Mužů s Neba [druhého] padesát dva.

³⁴ Mužů z Elama druhého tisíc dvě stě padesát čtyři.

³⁵ Synů Haremových tři sta dvacet.

³⁶ Synů Jerišských tři sta čtyřicet pět.

³⁷ Synů Lodových, Hadidových a Onových sedm set dvacet jeden.

³⁸ Synů Senaových tři tisíce devět set třicet.

³⁹ Kněží:

Synů Idajášových z domu Josuova devět set sedmdesát tři. ⁴⁰ Synů Emmerových tisíc padesát dva.

⁴¹ Synů Fashurových tisíc dvě stě čtyřicet sedm.

⁴² Synů Aremových tisíc sedmnáct.

Levitů :

⁴³ Synů Josuových a Kedmihelových ze synů ⁴⁴ Odviových sedmdesát čtyři.

Zpěváků:

⁴⁵ Synů Asafových sto čtyřicet osm.

⁴⁶ Vrátných:

Synů Sellumových, synů Aterových, synů Telmonových, synů Akkubových, synů Hatitových, synů Sobajových, (úhrnem) sto třicet osm.

Nevoníků (chrámových):

Synů Sobových, synů Hasufových, synů Tebbaotových, ⁴⁸ synů Kerosových, synů Siaových, synů Fadonových, synů Lebanových, synů Habagových, synů Selmajových.

⁴⁹ synů Hananových, synů Geddelových, synů Gaherových.

⁵⁰ synů Raajových, synů Rasmových, synů Nekodových, synů Gesamových, synů Azových,

synů Faseových,
⁵² synů Besajových,
 synů Munimových,
 synů Nefussimových,
⁵³ synů Bakbukových,
 synů Hakufových,
 synů Harhurových,
⁵⁴ synů Beslotových,
 synů Mahidových,
 synů Harsových,
⁵⁵ synů Berkosových,
 synů Sisarových,
 synů Temových,
⁵⁶ synů Nasiových,

synů Hatifových.
⁵⁷ Synů otroků Šalomounových:
 Synů Sotajových,
 synů Soferetových.
 synů Faridových,
⁵⁸ synů Jahalových,
 synů Darkonových,
 synů Jeddelových,
⁵⁹ synů Safatjášových,
 synů Hatilových,
 synů Fochereta, který pocházel
 ze Sabaima, syna Ammonova.

⁶⁰ Všech nevolníků chrámových a synů otroků Šalomounových: tři sta devadesát dva.

⁶¹ Ti pak, kteří vyšli z Telmely, z Telharsy, Cherubu, Addonu a Emmeru, ale nemohli dokázatí rodu otců svých, původu svého, jsou-li z rodu Israelova, jsou tito: ⁶² Synové Dalajášovi, synové Tobjášovi, synové Nekodovi, šest set čtyřicet dva.

⁶³ A z kněží: synové Habjášovi, synové Akkosovi, synové Berzellaje, který si vzal z dcer Berzellaje Galaadana manželku a nazván byl jménem jejích. ⁶⁴ Ti hledali zápis (rodu) svého v seznamu (kněží), ale nenalezli; proto vyvrženi byli z kněžství a ⁶⁵ atersata jim řekl, aby nejedli z věcí svatosvatých, dokud by nepovstal kněz učený a dokonalý.

⁶⁶ Všeho (toho) množství bylo úhrnem čtyřicet dva tisíce tři sta šedesát ⁶⁷ kromě nevolníkův a nevolnic jejich, kterých bylo sedm tisíc tři sta třicet sedm; zpěváků a zpěvaček bylo mezi nimi dvě stě čtyřicet pět. ⁶⁸ Koní měli sedm set třicet šest, mezků měli dvě stě čtyřicet pět, ⁶⁹ velbloudů měli čtyři sta třicet pět, a oslů šest tisíc sedm set dvacet.

Až potud bylo podáno, co jo v (tom) seznamu psáno; odtud pak dále jsou rozředyeny dějiny Nehemjášovy.

⁷⁰ Někteří pak z rodových hlav přispěli na stavbu: atersata dal do pokladu tisíc dariků zlata, padesát misek a pět set třicet kněžských rouch; ⁷¹ hlavy rodové daly do pokladu na stavbu dvacet tisíc dariků zlata, a dva tisíce dvě stě min stříbra; ⁷² a co dal ostatní lid, bylo: dvacet tisíc dariků zlata, dva tisíce, min stříbra a šedesát sedm kněžských rouch.

⁷³ Usadili se pak kněží, levité, vrátní, zpěváci, jakož i ostatní lid, i nevolníci chrámoví, tedy veškeren Israel v městech svých.

Smlouva lidu s Bohem obnovena. (8, 1.–10, 39.)

HLAVA 8. – ¹ Když nastal měsíc sedmý – synové Israelovi byli v městech svých – shromáždil se všecek lid jako muž jeden do ulice, která je před branou Vodní, a řekli Esdrášovi, znalci písma, by přinesl knihu zákona Mojžíšova, který byl dal Hospodin

HI. 8. V. ¹ n. Dne 1. měsíce sedmého (tišri) byl nov měsíc a spolu nový občanský (hospodářský) rok. Lv 23, 23.–25; Nm 29, 1.–6.

Israelovi. ² Tedy přinesl Esdráš kněz zákon před shromážděné muže, ženy a všecky, kteří mohli rozuměti, první den měsíce sedmého, ³ a četl v něm zřetelně na ulici, která byla před branou Vodní od jitra až do poledne před muži, ženami, a těmi, kteří mohli rozuměti; uši pak všeho lidu lpěly na knize. ⁴ Esdráš, znalec písma, stál na dřevěném řečništi, které byl udělal, aby mohl mluviti (s něho) a vedle něho stáli Matatjáš, Semejáš, Anjáš, Urjáš, Helkjáš, a Maasjáš na pravici a na levici: Fadajáš, Misael, Melchiáš, Hasum, Hasbadana, Zacharjáš a Mosollam. ⁵ I otevřel Esdráš knihu před veškerým lidem, stál totiž výše, nežli všecken lid, a když ji otevřel, veškeren lid povstal. ⁶ Esdráš dobrořečil Hospodinu, Bohu velikému, i odpověděl všecken lid pozdvihuje rukou svých „Amen, Amen,“ sklonili se, a klaněli se Bohu tváří k zemi. ⁷ Josue pak, Bani, Serebjáš, Jamin, Akkub, Seftaj, Odjáš, Maasjáš, Kelita, Azarjáš, Jozabed, Hanan a Falajáš, levité, vykládali lidu, který stál na místě svém, že mlčky poslouchali zákon; ⁸ četli v knize zákona Božího po odstavcích a zřetelně, aby bylo rozuměti, i rozuměti, co se četlo.

⁹ Řekl pak Nehemjáš, – to jest atersata – Esdráš kněz a znalec písma, jakož i levité, kteří vykládali (zákon) všemu lidu: „Den (tento) zasvěcen je Hospodinu, Bohu našemu, nekvilte a neplačte!“ Plakal totiž všecek lid, když slyšel slova zákona. ¹⁰ A dodal: „Jděte, jezte tučná jídla, pijte sladké nápoje, a posílejte částky těm, kteří nemají nic připraveno; nebo den svatý Páně jest; nermuťte se, nebo radost z Hospodina je síla naše.“ ¹¹ Levité tedy tišili všecek lid říkajíce: Mlčte, nebo den svatý jest; nermuťte se!“ ¹² Protož odešel všecek lid, aby jedl, pil, posílal částky, a učinil veselí veliké, protože porozuměli slovům, kterým byli vyučováni.

¹³ Druhého dne sešli se rodové hlavy všeho lidu, kněží a levité k Esdrášovi, znalci písma, aby vykládal jim (dále) slova zákona. ¹⁴ I nalezli psáno v zákoně, že přikázal Hospodin skrze Mojžíše, by přebývali synové Israelovi ve stáncích na den slavný měsíce sedmého; ¹⁵ aby tedy ohlásili a provolati dali ve všech městech svých i v Jerusalemě: „Vyjděte na hory a přineste ratolestí olivových, ratolestí hlošinových, ratolestí myrtových, ratolestí palmových, ratolestí stromů hustolistých, aby udělány byly stánky, jak psáno jest.“ ¹⁶ I vyšel lid, přinesli a nadělali si stánků, každý na střeše své, na dvorech svých, v nádvořích domu Božího, na ulici brány Vodní i na ulici brány Efraim. ¹⁷ Tak tedy nadělala stánků všecka obec těch, kteří byli se vrátili ze zajetí, a bydlii ve stáncích; nebyli totiž učinili tak synové Israelovi ode dnů Josue až do toho dne. I byla radost velmi veliká. ¹⁸ Četl pak (Esdráš) v knize zákona Božího každý den, od prvního dne až do posledního. Slavili svátek sedm dní, a v den osmý schůzi podle obyčeje.

HLAVA 9. – ¹ Dne dvacátého čtvrtého měsíce toho sešli se synové Israelovi postíce se, v zínice oblečení a posypání prstí; ² plémě synů Israelových oddělilo se ode všech cizinců, postavili se a vyznávali hříchy své i nepravosti otců svých.

³ A povstali, stáli a četli v knize zákona Hospodina, Boha svého čtvrtinu dne a čtvrtinu dne vyznávali se a klaněli se Hospodinu, Bohu svému. ⁴ Na řečniště levitské vystoupivše, Josue, Bani, Kedmihel, Sabanjáš, Bonni, Serebjáš, Bani a Chanani, volali hlasem velikým k Hospodinu, Bohu svému. ⁵ A řekli levité Josue, Kedmihel, Bonni, Hasebniáš, Serebjáš, Odajáš, Sebnáš, Fatahjáš: „Vstaňte, dobrořečte Hospodinu, Bohu svému od věků až na věky! Ano, nechať dobrořečí (všichni) vznešenému, slav-

V. ¹⁷. Od dob velekněze Josua, který přišel se Zorobabelem, tedy od té doby, co byla založena nová obec vrátivších se zajatců.

¹⁰ Josue zplodil Joakima, Joakim zplodil Eliasiba, Eliasib zplodil Jojadu, ¹¹ Jojada zplodil Jonatana, a Jonatan zplodil Jeddou.

¹² Za dnů Joakimových byli kněží a hlavy rodů: z (rodu) Sarajášova: Marajáš; z (rodu) Jeremjášova: Hananjáš; ¹³ z Esdrášova Mosollam; z Amarjášova Johanán; ¹⁴ z Milichova Jonatan; ze Sebenjášova Josef; ¹⁵ z Haramova Edna; z Marajotova Helki; ¹⁶ z Adajášova Zacharjáš; z Gentonova Mosollam; ¹⁷ z Abjášova Zechri; z Miaminova a Modjášova Felti; ¹⁸ z Belgova Sammua; ze Semajášova Jonatan; ¹⁹ z Jojaribova Matanaj; z Jodajášova Azzi; ²⁰ ze Sellajova Kelaj; z Amokova Heber; ²¹ z Helkjášova Hasebjáš; z Idajášova Natanael.

²² (Máme-li na zřeteli) levity, zapsány byly za dnů Eliasibových, Jojadových, Johanových a Jeddoových, hlavy rodů (jejich), kněží pak zapsáni byli za kralování Daria Peršana.

²³ Levité, hlavy rodů, zapsáni jsou v Letopisech až do dnů Jonatana, syna Eliasibova. ²⁴ Hlavy levitů byli: Hasebjáš, Serebjáš, Josue, syn Kedmihelův, a bratří jejich po třídách svých, aby zpívali písně chvály a díky podle nařízení Davida, muže Božího, a tu službu by konali pravidelně po pořádku; ²⁵ Matanjáš, Bekbekjáš, a Obedjáš, Mosollam, Telmon, Akkub byli strážní bran a síní před branami.

²⁶ Ti byli za dnů Joakima, syna Josue, syna Josedekova, a za dnů Nehemjášova vladaře a Esdráše kněze i znalce písma.

Zdi jerusalemské posvěceny. (12, 27.–42.)

²⁷ Při posvěcení zdi jerusalemské shledali levity ze všech míst jejich, aby je přivedli do Jerusalema, aby slavili posvěcení a (den) veselí s díky, zpěvy, s cimbály, harfami a citarami. ²⁸ I shromáždili se synové zpěváků z rovin okolo Jerusalema, ze vsí Netufanů, ²⁹ z Bet-Galgalu, a z krajin Geby a Azmavetu; zpěváci totiž vystavěli si vesnice okolo Jerusalema.

³⁰ Když očistili kněží a levité sebe, očistili (také) lid, brány a zeď.

³¹ Rozkázav předním judským, aby vystoupili na zeď, postavil jsem dva veliké sbory zpívajících chvály. (Jedni) šli napravo po zdi ku bráně Hnojné; ³² za nimi šel Osajáš a polovice předních judských,

³³ Azarjáš, Esdráš, Mosollam, Juda, Benjamin, Semejáš a Jeremjáš;

³⁴ z kněží pak s trubami Zacharjáš, syn Jonatana, syna Semejášova, syna Matanjášova, syna Michajášova, syna Zechura, syna Asafova ³⁵ a bratří jeho Semejáš, Azareel, Malalaj, Galalaj, Maaj, Natanael, Juda, Hanani, s nástroji hudebními Davida, muže Božího, a Esdráš, znalec písma před nimi; (šli) ku bráně Studničné, ³⁶ a vystupovali přímo po stupních města Davidova, kde se jde nahoru ke zdi, nad domem Davidovým, až ku bráně Vodní na východě. ³⁷ Sbor druhý díky vzdávajících šel po protější straně – já za ním s polovicí lidu – po zdi přes věž Pecní, až ke zdi široké, ³⁸ a přes bránu Efraim, přes bránu Starou, přes bránu Rybnou, přes věž Hananeel, věž Emat až ku bráně Ovčí a zastavili se ve bráně Stráže; ³⁹ a postavili se oba sbory zpívajících chvály v domě Božím, též já a polovice představených se mnou, ⁴⁰ dále kněží Eliachim, Maasjáš, Miamin, Micheáš, Eljoenaj, Zacharjáš, Hananjáš, s trubami, ⁴¹ a Maasjáš, Semejáš, Elea-

HI. 12. V. ¹⁰. n. Místo „Jonatan“ dlužno čísti se zřetelem k v. 22. a Jos Flav. Starož. XI, 7, 1: *Jóchánán*. V. ²². čti: „Za dob Eliasibových, Jojadových, Johanových a Jadduových byly zapsány hlavy kněžských rodů až po vládu Daria Peršana“. – Darius je tu D. III. (Kodomannus) 336.–331. před Kr. V. ²³. Místo „Jonatana“ čti: „Johanana“.

že vládli jimi. Ale když opět se obrátili a volali k tobě: tys je s nebe vyslyšchal, a vysvobodils je v milosrdenstvích svých mnohokrát. ²⁹ Zapřísáhl je, aby se navrátili k zákonu tvému, ale oni pyšně si počínali, neposlouchali příkazů tvých, proti ustanovením tvým hřešili, ačkoli z nich může živ býti člověk, činí-li je; odtrhli ramena, šíji svou zatvrdili a neposlouchali. ³⁰ I shovíval jsi jim mnohá léta, a zapřísahal jsi je duchem svým skrze proroky své; když však neposlouchali, dal jsi je v ruku národů zemi (cizích).

³¹ Ale pro slitování svá mnohá nedal jsi jim dokonce zahynouti, a neopustil jsi jich, protože Bůh milosrdný a dobrotivý jsi ty. ³² Nymí tedy, Bože náš veliký, silný a hrozný, který dbáš smlouvy a milosrdenství, neodvracuj tváře své od všeliké těžkosti, která přišla na nás, na krále naše, na knížata naše, kněze naše, proroky naše, na otce naše, a na veškeren lid tvůj ode dnů králů assyrských až do dneška. ³³ Tys ovšem spravedlivý ve všem, co na nás přišlo, neboť věrně jsi činil, ale my jsme bezbožně si počínali. ³⁴ Králové naši, knížata naše, kněží naši a otcové naši neplnili zákona tvého, a nešetřili příkazů tvých a ustanovení tvých, která jsi ohlašoval mezi nimi. ³⁵ Ti v královstvích svých, při dobrodiní tvém hojném, které jsi jim prokazoval, v zemi širé a tučné, kterou jim dal, nesloužili tobě, a neodvrátili se od snah svých zlých. ³⁶ (Proto) hle, i my podnes porobeni jsme; země, kterou jsi dal otcům našim, aby jedli chléb její, a co dobrého je v ní, i my sami jsme v ní porobeni. ³⁷ Ona úrody své vydává v hojnosti králům, které jsi postavil nad námi pro hříchy naše, a panují nad těly našimi i nad našim dobyt看em podle své libosti, že v souzení velikém jsme.

³⁸ Ohledem na to vše my činíme smlouvu a spisujeme ji; naše knížata pak, levité naši a kněží naši ji opatřují (svou) pečeti (i jménem).

HLAVA 10. – ¹ Kteří ji opatřili (svou) pečeti (i jménem), byli tito: Nehemjáš atersata, syn Hachelajův, a Sedekjáš,

² Sarajáš, Azarjáš, Jeremjáš, ³ Feshur, Amarjáš, Mel- chiáš, ⁴ Hattus, Sebenjáš, Melluch, ⁵ Harem, Merimut. Obdiáš. ⁶ Daniel, Genton. Baruch, ⁷ Mosollam, Abjáš, Miamin, ⁸ Maazjáš, Belgaj,	Semejáš. Ti byli kněží. ⁹ Levité pak: Josue, syn Azanjášův, Benuj, ze sy- nů Henadado- vých, Kedmihel a ¹⁰ bratří jejich: Sebenjáš, Odajáš, Kelita, Falajáš, Hanan, ¹¹ Micha, Rohob, Hasebjáš, ¹² Zachur, Se- rebjáš, Saban-	jáš, ¹³ Odajáš. Bani, Baninu. ¹⁴ Přední z lidu: Faros, Fahatmoab, Elam, Zetu. Bani, ¹⁵ Bonni, Azgad, Bebaj, ¹⁶ Adonjáš, Begoaj, Adin, ¹⁷ Ater, Hezechjáš, Azur, ¹⁸ Odajáš, Hasum,	¹⁹ Besaj, Haref, Anatot, Nebaj, ²⁰ Megfiáš, Mosollam, Hazir, ²¹ Mesizabel, Sadok, Jeddua, ²² Feltiáš, Hanan, Anajáš, ²³ Osee, Hananjáš, Hasub, ²⁴ Alohes, Falea, Sobek, ²⁵ Rehum,
---	--	---	---

Hasebna, Maasjáš,	²⁶ Echajáš, Hanan,	Anan, ²⁷ Melluch,	Haran, Baana,
----------------------	----------------------------------	---------------------------------	------------------

²⁸ a ostatní z lidu, kněží, levité, vrátní, zpěváci, chrámoví nevolníci, všichni, kteří se oddělili od národů zemí k zákonu Božím, manželky jejich, synové jejich i dcery jejich, ²⁹ všichni, kteří mohli (věci) rozuměti, kteří byli zastoupeni bratřími svými, (to jest) předními; vešli v závazek a v přísahu,

že budou choditi v zákoně Božím, vydaném skrze Mojžiše, služebníka Božího, že budou činiti pečlivě všechny příkazy Hospodina, Boha našeho, ustanovení jeho i předpisy jeho;

³⁰ že nebudeme dávatí dcer svých lidu (této) krajiny, ani dcer jejich brátí synům svým;

³¹ od lidu (této) krajiny, přinese-li zboží i jakékoli potraviny v den sobotní na prodej, nebudeme jich přijímati v sobotu ani ve svátek;

zřekneme se (čeho zřici se káže) sedmý rok, i upomínání kohokoliv;

³² ukládáme si za povinnost, že budeme odváděti třetinu lotu v roce na stavbu domu Boha našeho, ³³ na chleby předkladné, na (nekrvavou) oběť ustavičnou, na zápalnou oběť ustavičnou, v soboty, na nov měsíce, na slavnosti, na hody (obětní) i na (oběti) za hřích, aby smír byl zjednán Israelovi, a na všeliké potřeby domu Boha našeho,

³⁴ Metavše losy, jak dodávati dříví, mezi kněžími, levity a lidem (zavázali jsme se), že bude dodáváno do domu Boha našeho po rodech otců našich, v ustanovené časy, rok po roku, aby hořelo na oltáři Hospodina, Boha našeho, jak psáno je v zákoně Mojžíšově.

³⁵ (Zavazujeme se) dále, že budeme přinášeti prviny půdy své i prviny všeho ovoce každého stromu, rok po roce, do domu Hospodinova; ³⁶ také prviny synů svých, i dobytka svého, jak psáno je v zákoně, prviny hovězího skotu i ovcí svých že přinášeti budeme do domu Boha svého, kněžím, kteří konají službu v domě Boha našeho; ³⁷ i dávky z pokrmů svých, nápojů, ovoce každého stromu, sebraného vína, jakož i oleje že přinášeti budeme kněžím do skladiště Boha svého, a desátky půdy naší levitům; ti, levité vybíratí budou desátky z výtěžku našeho ve všech městech. ³⁸ Bude pak kněz, Áronovec, s levity (při sbírce) desátků levitských, a levité budou odváděti desetinu desátku svého do domu Boha našeho, do skladiště, do budovy pokladu. ³⁹ Do skladiště totiž donášeti budou synové Israelovi a levité prviny obilí, vína i oleje; a tam bude náčiní posvátné, i kněží, zpěváci, vrátní, konající službu. A neopustíme domu Boha svého.

Občanské poměry urovnány. (11, 1.–12, 26.)

HLAVA 11. – ¹ Knížata lidu přebývala v Jerusalemě, ostatní pak lid metal losy, aby (tak) vykázali každému desetému bydliště v Jerusalemě, městě svatém, devíti deseti nám pak ve městech (ostatních). ² I dobrořečil lid všem mužům, kteří se dobrovolně nabídli, že budou bydleti v Jerusalemě.

³ Tito pak jsou přední (té) krajiny, kteří se usadili v Jerusalemě a v městech judských; každý se usadil na svém statku, po městech svých, Israel, kněží, levité, chrámoví nevolníci a synové nevolníků Šalomounových.

⁴ V Jerusalemě bydli (někteří) z Judovců a z Benjaminovců. – Z Judovců: Atajáš, syn Aziama, syna Zacharjáše, syna Amarjáše, syna Safatjáše, syna Malaleelova, ze synů Faresových; ⁵ Maasjáš, syn Barucha, syna Cholhozy, syna Hazjáše, syna Adajáše,

syna Jojariba, syna Zacharjáše, syna Silana; ⁶ všech těch synů Faresových, kteří bydli v Jerusalemě: čtyři sta šedesát osm silných mužů. – ⁷ Benjaminovci jsou tito: Sellum, syn Mosollama, syna Joeda, syna Fadajáše, syna Kolajáše, syna Masjáše, syna Eteela, syna Isajášova, a ⁸ po něm Gebbaj, Sellaj, (úhrnem) devět set dvacet osm; ⁹ Joel, syn Zechriův, byl jejich představeným, a Juda, syn Senuův, byl druhým (představeným) nad městem. – ¹⁰ A z kněží: Idajáš, syn Jojaribův, Jachin, (a) ¹¹ Sarajáš, syn Helkjáše, syna Mosollama, syna Sadoka, syna Merajota, syna Achitobova, kníže domu Božího, ¹² a bratři jejich, konající službu chrámovou, (úhrnem) osm set dvacet dva. Dále Adajáš, syn Jerohama, syna Feleljáše, syna Amsiho, syna Zacharjáše, syna Feshura, syna Melchiášova, a ¹³ bratři jeho, hlavy rodů, dvě stě čtyřicet dva. Také Amassaj, syn Azreela, syna Ahaziho, syna Mosollamota, syna Emmerova, ¹⁴ a bratři jeho, velmi silní: sto dvacet osm; jejich představeným byl Zabdiel, syn Haggedolimův. – ¹⁵ A z levitů: Semejáš, syn Hasuba, syna Azarikama, syna Hasabjáše, syna Boniova, ¹⁶ pak Sabataj, a Jozabed; ti byli nad veškerou službou, která byla venku při domu Božím, z hlav levitských. ¹⁷ Dále Matanjáš, syn Michy, syna Zebedeje, syna Asafova, (první) představený chvalozpěvů a písní děkovných při modlitbě; Bekbekjáš druhý z bratří jeho; a Abda, syn Samuy, syna Galala, syna Iditunova; ¹⁸ všech levitů v městě svatém: dvě stě osmdesát čtyři. – ¹⁹ A vrátní: Akkub, Telmon a bratři jejich, kteří byli na stráži u dveří, (úhrnem) sto sedmdesát dva.

²⁰ Ostatek pak lidu israelského, kněží a levitů sídlil ve všech městech judských, každý na svém statku.

²¹ Chrámoví nevolníci sídlili na Ofelu; Siaha a Gasfa byli nad (těmi) chrámovými nevolníky.

²² Dozorcem levitů v Jerusalemě byl Azzi, syn Baniho, syna Hasabjáše, syna Matanjáše, syna Michova, z Asafovců, kteří byli zpěváky při službě domu Božího. ²³ Byl totiž rozkaz královský o nich a řádný příjem zpěváků na každý den.

²⁴ A Fatahjáš, syn Mesezebelův, ze synů Zary, syna Judova, byl králi k ruce ve všech věcech týkajících se lidu.

²⁵ Máme-li na zřeteli dvorce po všech polnostech jejich, sídlili Judovci v Karjatarbe a příslušných vesnicích, v Dibonu a příslušných všech, v Kabseelu a příslušných všech, ²⁶ v Jesue, v Moladě, v Belfaletu, v ²⁷ Hasersualu, v Bersabě a příslušných všech, v ²⁸ Sikelegu, v Mochoňě a příslušných všech, v ²⁹ Remmonu, v Sarae, v Jerimutu, v ³⁰ Zanoe, v Odollamu a všech příslušných, v Lachisi a krajinách jeho, a v Azece i všech jejich. Zůstávali od Bersaby až k údolí Ennom. – ³¹ Benjaminovci pak (sídlili) v Gebě, v Mechmasu, v Haji, v Betelu a všech jeho, ³² v Anatotu, v Nobu, v Ananii, ³³ v Asoru, v Ramě, v Getaimu, ³⁴ v Hadidu, v Seboimu, v Neballatu, v Lodu, ³⁵ v Onu (a) v Údolí řemeslníků. – ³⁶ Levité měli úděly v Judsku i Benjaminu;

HLAVA 12. – ¹ Tito jsou kněží a levité, kteří přišli se Zorobabelem, synem Salatielovým a s Josuem: Sarajáš, Jeremjáš, Esdráš, ² Amarjáš, Melluch, Hattus, ³ Sebenjáš, Rheum, Merimut, ⁴ Addo, Genton, Abjáš, ⁵ Miamin, Madjáš, Belga, ⁶ Semejáš, Jojarib, Idajáš, Sellum, Amok, Helkjáš, Idajáš; ⁷ to jsou přední kněží a bratři jejich ze dnů Josuových. ⁸ Levité pak: Jesua, Bennuj, Kedmihel, Sarebjáš, Juda, Matanjáš; ti a bratři jejich byli nad zpěvy; ⁹ dále Bekbekjáš, Hanni a bratři jejich, každý v úřadě svém.

Hl. 11. V. ²³ „rozkaz královský“, t. j. daný od perského dvora.

V. ²⁴ Fatahjáš byl královským perským prostředníkem mezi dvorem a židovskou obcí.

zar, Azzi, Johanan, Melchiáš, Elam a Ezer. Zpěváci zvučně zpívali; Jezrajáš byl ředitelem.⁴² Ten den přinášeli oběti veliké a veselili se, nebo Bůh obveselil je veselím velkým; ano i ženy jejich a děti veselily se, že slyšán byl ten jásot Jerusalema daleko.

Druhý příchod a činnost Nehemjášova. (12, 43.–13, 31.)

⁴³ Tehdy zřídili také muže nad skladišti zásobáren na dávky, na prviny a na desátky, aby do nich podle městských polí ukládali dávky na poděkování, jak slušno, pro kněze a levity, neboť veselil se Juda z kněží a levitů službu konajících.⁴⁴ (Ti) konali služby Boha svého, i očisty; také zpěváci i vrátní (konali službu) podle nařízení Davida a Šalomouna, syna jeho.⁴⁵ Nejprve totiž za dnů Davidových a Asafových byli ustanoveni ředitelé zpěváků, kteří zpívali písně chvály a díky Bohu.⁴⁶ A veškeren Israel za dnů Zorobabelových a za dnů Nehemjášových dával díly zpěvákům a vrátným na každý den; dávali posvátné dary levitům a levitové dávali (z nich) synům Áronovým.

HLAVA 13. –¹ Tehdy čteno bylo v knize Mojžíšově, že to lid slyšel; i shledáno bylo, že jest napsáno v ní, aby nevcházeli Ammonští a Moabští do obce Boží na věky,² protože nevyšli vstříc synům Israelovým s chlebem a vodou, ale najali proti nim Balaama, by jim zlořečil – obrátil však Bůh náš kletbu v požehnání. –³ Když (ten) zákon uslyšeli, odloučili všechny cizince od Israele.

⁴ Přes to Eliasib kněz, dozorce skladiště domu Boha našeho a spřízněný s Tobjášem,⁵ zřídil mu velikou zásobárnu, do které byli prve skládali dary, kadidlo, náčiní, desátky z obilí, vína a oleje, díly levitů, zpěváků a vrátných, jakož i dávky kněžské.⁶ Když se to vše dalo, nebyl jsem v Jerusalemě, ježto léta třicátého druhého Artaxerxa, krále babylonského, přišel jsem (zpět) ke králi. Po nějakém čase poprosiv krále⁷ přišel jsem (opět) do Jerusalema, i upozoroval jsem to zlo, které byl učinil Eliasib k vůli Tobjášovi, zařidiv mu skladiště v nádvoří domu Božího.⁸ Pokládaje to za věc velmi zlou, vyházel jsem nádobí příbytku Tobjášova ze skladiště,⁹ dal jsem očistit zásobárny a vnésti tam zase náčiní domu Božího, obětní dary a kadidlo.

¹⁰ Shledal jsem také, že díly levitů nebyly (jim) dávány, a že (tedy) rozběhli se, každý na svou půdu, levité i zpěváci, tedy ti, kteří měli konati službu.¹¹ Vytkaje to správcům řekl jsem: „Proč jsme opustili dům Boží?“ I shromáždil jsem je a postavil je (zase) na místech jejich.¹² A přinášel veškeren Juda desátky obilí, vína i oleje do skladišť.¹³ Protož ustanovili jsme nad sklady Selemjáše kněze, Sadoka písaře, Fadajáše z levitů a s nimi Hanana, syna Zachura, syna Matanjášova, ježto věrní shledání byli; a těm svěřeny byly podíly bratří jejich. –¹⁴ Pomni na mne, Bože můj, proto, a nevyhlazuj skutků mé lásky, které jsem učinil domu Boha svého a bohoslužbě jeho.

¹⁵ V těch dnech viděl jsem v Judsku lidi, ani šlapají (víno) v lisu v sobotu, svázejí (obilí) na hromady, nakládají na osly víno, hrozny, fíky a všeliká břemena, a vnášejí do Jerusalema v den sobotní. I zapřísahal jsem je, aby prodávali v den, kdy dovoleno prodávati.¹⁶ Také Tyrští bydlící v něm přinášeli ryby a všelicos na prodej, a prodávali v sobotu Judovcům v Jerusalemě.¹⁷ I domlouval jsem předním judským a řekl jsem jim: „Jak zlá je ta věc, kterou vy činíte, že znesvěcujete den sobotní!“¹⁸ Zdali totéž nečinili

V.⁴² První činnost Nehemjášova v Jerusalemě trvala od r. 445.–433., tedy 12 roků. R. 433./432. vrátil se do Sus (níže 13, 6.). Dlouho-li se zdržel u dvora perského a kdy přišel do Jerusalema po druhé, není přesně udáno. Z 13, 6. plyne toliko, že přišel do Jerusalema ještě za panování Artaxerxa I., tedy před r. 425.

Hl. 13. V.⁶ n. Artaxerxes, král perský, jmenován tu králem „babylonským“, ježto Babylonie tehdy byla Persii podrobena a Židy více zajímala nežli Persie v užším slova smyslu.

otcové naši, a přivedl Bůh náš na nás i na toto město všechno toto neštěstí? A vy množíte hněv na Israele rušíce sobotu!"¹⁹ Když pak ve branách jerusalemských se počalo stmívat před sobotou, řekl jsem, ať zavrou brány, přikázal jsem, aby jich neotvírali až po sobotě, a postavil jsem několik služebníků svých u bran, aby nikdo nevnášel břemene v den sobotní.²⁰ I musili zůstat na noc kupci a prodavači všelikého zboží venku před Jerusemem nejednou.²¹ Tu jsem jim pohrozil a řekl: „Proč přenocujete přede zdí? Učíníte-li to ještě, vztáhnou ruku na vás!“ A tak od toho času nepřicházeli v sobotu.²² Řekl jsem také levitům, aby se očistili, přišli a střežli brány, by svěcen byl den sobotní. Též i proto tedy pomni na mne, Bože můj, a odpusť mi podle množství slitování svých!²³ V těch dnech viděl jsem i Židy, ani berou si ženy azotské, ammonske a moabské.²⁴ Synové jejich mluvili odpolu azotsky; neuměli mluvit židovsky, ale mluvili podle jazyka každého toho národa.²⁵ I domlouval jsem jim a zlořečil; některé z nich jsem bil, rval (za vlasy), a zavázal jsem je přísahou skrze Boha, aby nedávali dcer svých synům jejich, a nebrali dcer jejich synům svým ani sami sobě řka: ²⁶ „Zdali takovou věcí nezhrěšil Šalomoun, král israelský? Nebylo zajisté ve mnohých národech krále podobného jemu, byl milý Bohu svému, a ustanovil jej Bůh králem nad veškerým Israelem; avšak i jej přivedly ke hříchu ženy cizinky!“²⁷ Zdaliž i my neposlušní jsouce, činíti budeme všeliké toto veliké zlo, hřešiti proti Bohu svému berouce si ženy cizinky?“²⁸ Také jeden ze synů Jojady, syna Eliasiba velekněze byl zetěm Sanaballata Horonského, a toho jsem od sebe zahnal.²⁹ Pamatuj to, Pane Bože náš, těm, kteří znesvěcují kněžství a závazky kněžské i levitské!³⁰ Tak vyčistil jsem je ode všeho cizozemského, a ustanovil jsem řády (služby) kněží a levitů, každého k jeho službě,³¹ také k tomu, by dodáváno bylo dříví v ustanovené časy, i prviny. Pamatuj na to, Bože můj, mně k dobrému. Amen!

KNIHA „O TOBJÁŠOVI“
ČILI
„TOBJÁŠ“

vydání jsme na pospas, v zajetí, na smrt,
na potupu, pohanu národům všem,
mezi které jsi nás rozptýlil.

⁵ Pane, teď nastaly veliké tvé soudy,
že jsme nečinili příkazů tvých,
že jsme před tebou poctivě nechodili.

⁶ Teď tedy, Pane, čiň se mnou podle své vůle, rozkaž,
ať v pokoji můj život vzat jest,
jeť mi lépe umřít než být živu."

Svízele a modlitba Sáry, dcery Raguelovy. (3, 7.–25.)

⁷ Týž den bylo také Sáře, dceři Raguelově v medském městě Rages slyšeti potupu od jedné služebné svého otce; ⁸ neboť vdána byla za sedm mužů a zlý duch jménem Asmodej je zabil, jakmile k ní vešli. ⁹ Když totiž služebnou pro její chybu kárala, odpověděla jí: „Ať již nevidíme na zemi syna nebo dcery z tebe (zrozené), vrahyně svých mužů! ¹⁰ Chceš i mne zabít, jako jsi již zabila sedm mužů?“

K této řeči odešla do horního pokojíka svého domu; tři dny a tři noci nejedla ani nepila, ¹¹ ale trvající na modlitbě prosila s pláčem Boha, by jí té pohany zbavil. ¹² Dne třetího pak, když dokonávala modlitbu, dobrořečila Hospodinu takto:

¹³ Požehnáno buď jméno tvé, Bože našich otců,
který pohněvav se, milosrdenství prokazuješ,
a v čas soužení odpouštíš těm, kteří tě vzývají.

¹⁴ K tobě, Hospodine, obracím své líce,
k tobě oči svoje pozdvihuji.

¹⁵ Prosím, Pane, pouta této potupy zbav mne,
nebo aspoň vezmi si mne s (tohoto) světa.

¹⁶ Víš, Pane, že jsem nikdy po muži netoužila,
čistou jsem zachovala duši svou v každé zlé žádosti.

¹⁷ Nikdy jsem nechodila mezi rozpustilé,
aniž jsem se spolčovala s lehkými lidmi.

¹⁸ Muže pojmuti jsem svolila z bázně před tebou,
nikoli však z chlipné svojí vášně.

¹⁹ Buďto já jsem nebyla jich hodna,
nebo oni mne hodni nebyli,
že jsi mne snad jinému muži zachovat chtěl,
²⁰ neníť úradek tvůj v moci člověkově.

²¹ To však za jisté má každý, kdo ctí tebe,
že jeho život, bude-li zkoušen, koruny dojde,
bude-li v soužení, že bude vysvobozen,
bude-li trestán, že může dojít soustrasti tvé.

HI. 3. V. ⁷. Ragy, bydlíště Raguelovo nemůže býti totéž, o němž z 1, 16. víme, že tam sídlil *Gabel*. Proto dlužno dáti přednost řec. znění, které má tuto místo *Rag* hlavní město medské *Ekbatany*, babylonsky Agam(a)tanu; (stávalo na místě dnešního Hamadanu). Srv. Esdr 6, 2; 2. Mach 9, 3. *Ašmodaj* jest aramské jméno a znamená „Ničítele, Zhoubce“ Srv. Zjev. 9, 11. a již Ex 12, 23; (Moudr 18, 25; 1. Kor. 10, 10.).

KNIHA O TOBJÁŠOVI

byla původně napsána hebrejsky (Vetter), avšak původní toto znění (originál) se nás nedochovalo. Kniha nás došla toliko v různých překladech, z nichž nejdůležitější jest

1. překlad řecký obsažený v rukopisech B (vatikánském) a A (alexandrijském);

2. řecký překlad, který podává rukopis S (sinajský);

3. řecký překlad, který obsahují některé mladší rukopisy (č. 44., č. 106. a 107.). Po stránce věro a mravoučné nejdůležitější jest

4. překlad sv. Jeronyma (Vulg), porízený podle předlohy aramské.¹⁾ Celkem dlužno všecy tyto čtyři tvary i Pešitu považovati za autentické, t. j. církevně ověřené, protože jich všech církev dosud užívá, neb aspoň užívala.

Protože 1. podle řeckých překladů 12, 20. Rafael rozkázal Tobjášovi, by své osudy napsal, a že nelze pochybovati o vyplnění rozkazu toho Tobjášem, a poněvadž 2. podle týchž řeckých překladů mluví Tobjáš od 1, 1.–3, 7. o sobě v první osobě jako spisovatel (Vulg užívá třetí osoby), měl běžný názor za to, že spisovateli knihy Tob jsou oba Tobjášové (neb jeden Tobjáš), takže by byl oprávněn název „Kniha Tobjášů“ nebo „Tobjášova“. Lépe však zápisky Tobjášovy pokládati za hlavní pramen, který zpracoval nejmenovaný inspirovaný spisovatel teprve později, mezi r. 250–150 před Kr. (Vetter, Kaulen-Hoberg.) Galdos se domnívá, že jádro knihy napsáno bylo již v polovici V. století před Kr.

Jádro knihy bylo napsáno zajisté v Assyrii.

Církev katolická považovala vždy Tob za knihu inspirovanou. Výrok z Tob 4, 16. uvádí kladně sám Pán (Mt 7, 12; Lk 6, 31.) a dokládá: „To i zajisté jest zákon i proroci.“ V katakombách zobrazovali první křesťané velmi rádi výjevy vzaté z Tob. Kniha citují z nejstarších spisovatelů Polykarp († 155) v listu k Filip, Irenej, Klement alexandrijský (uvádí Tob jménem „Pismo“) Origenes a jiní.

Účelem knihy jest ukázati, že Prozřetelnost své oddané služebníky sice tu a tam navštěvuje útrapami, avšak nikdy neopouští, ano (mnohdy již) na tomto světě ctnostné skutky odměňuje.

Spisovatel líčí umělecky tak krásně, že se čtenáři zdá, jako by četl drama (divadelní kus)

¹⁾ Byl to nejspíše překlad původního znění hebrejského, který byl blíže původní předloze než kterýkoliv jiný překlad, který nás došel. Proto také Vulg., která je věrný jeho převod, nejdokonaleji nám představuje znění původní, ačkoli sv. Jeronym dbal při svém překladě také dosavadního překladu latinského zvaného „Itala“.

Ctnosti a útrapy Tobjáše staršího. (1, 1.–3, 6.)

HLAVA 1. – ¹ Tobjáš z kmene a města Neftali, [to (město) jest v horní Galilei nad Naassonem za cestou, která vede na západ a nalevo má město Sefet] – ² když byl za dnů Salmanassara, krále assyrského jat, přece ani v zajetí neopustil cesty pravdy, ³ takže všecko, co mohl sehnati, každodenně rozdával bratřím ze svého kmene, kteří byli spolu s ním v zajetí. ⁴ Ačkoli byl nejmladší ze všech z kmene Neftaliova, přece nedopouštěl se žádných chlapeckých činů. ⁵ Když totiž všichni chodili ke zlatým telatům, která byl dal učiniti Jeroboam, král israelský, on sám vyhýbal se společnosti všech těch ⁶ a chodíval do Jerusalema, ke chrámu Hospodinovu a tam klaněl se Hospodinu Bohu Israelovu; věrně odváděl též všecky své prvotiny a desátky, ⁷ takže (každého) třetího roku dával (i) všecky desátky cizincům a přichozím.

⁸ Ty a jim podobné věci zachovával podle Božího zákona jsa ještě malým chlapcem. ⁹ Když dospěl v muže, vzal si za manželku Annu ze svého kmene a zplodil s ní syna, jemuž dal své jméno; ¹⁰ toho učil od dětství báti se Boha a vystříhati se všelikého hříchu.

¹¹ Když tedy jsa jat přišel se svou manželkou, synem a s veškerým svým kmenem do města Ninive, – ¹² kdežto všichni požívali pohanských pokrmů – on se chránil, aby nikdy neposkrvnil se jejich pokrmy. ¹³ A že pamatoval na Hospodina celou svou myslí, zjednal mu Bůh milost v očích krále Salmanassara, ¹⁴ že mu dal svobodu jíti kamkoli by chtěl a že měl volnost činiti cokoli si přál. ¹⁵ Chodil tedy po všech, kteří byli v zajetí a dával jim spásitelná napomenutí.

¹⁶ Když tak přišel do Rages, města medského, maje u sebe z toho, čím byl poctěn od krále, deset hřiven stříbra, a ¹⁷ když viděl mezi četnými svými rodáky Gabela, který byl z jeho kmene, že strádá, dal mu pod zápisem dotčenou váhu stříbra.

¹⁸ Za dlouho potom, když král Salmanassar zemřel a na místě něho kraloval jeho syn Sennacherib, který měl syny Israelovy v nenávisti, ¹⁹ Tobjáš chodil každodenně po všech svých příbuzných, těšil je, a uděloval každému, pokud mohl, ze svého majetku; ²⁰ lačné krmil, nahý dával oděv, umrlé pak a zabitě pečlivě pochovával.

²¹ Také když se král Sennacherib navrátil z Judska utíkaje před ranou, kterou stihl jeho okolí Bůh proto, že se rouhal, a když hněvaje se pobíjel mnohé ze synů Israelových, pochovával Tobjáš jejich těla. ²² Když to bylo králi oznámeno, rozkázal ho popraviti a pobral veškeren jeho majetek. ²³ Tobjáš však se synem a s manželkou dal se na útěk a všeho jsa zbaven mohl se skrývati, neboť mnozí ho milovali. ²⁴ Po čtyřiceti pěti

Hl. 1. V. ². Je to assyrský král *Sargon* (Šarrukén 721–705). Opisovači knihy Tob místo Sargona omylem psali jméno jeho předchůdce Salmanassara (726–722) (Šulmánu-ašřed IV.). Že *Sargon* odvedl obyvatelstvo severní říše israelské do zajetí do Assyrie a Medie, svědčí 4. Král 17, 6.

V. ⁷. O tomto „*třetím desátku*“ srv. Dt 14, 28. nn.; 26, 12.

V. ¹⁸. Místo Salmanassar čti *Sargon*. Srv. v. 2. *Sennacherib* (Sin-aché-erba) byl syn Sargonův a nikoli Salmanassarův. Sennacherib nastoupil r. 705 (a panoval do r. 681). Viz o něm 4. Král hl. 18. n

V. ²¹. O pohromě, která stihla vojsko hrdého Sennacheriba viz Is 37, 36; 4. Král 18, 13; 19, 35. n.; 2. Par 32.

V. ²⁴. Podle řeckých textů vypravuje Tobjáš dále: „Sacherdon (t. j. Asarhaddon, Ašur-ach-ida 680–669) jeho syn stal se králem místo něho (Sennacheriba) a ustanovil Achiachara, syna mého bratra Anela nade vším peněžnictvím celé říše a nad veškerou její správou. Achiachar se za mne přimluvil a tak jsem se dostal zase do Ninive. Byl pak Achiachar číšníkem, opatroval pečeť, byl správcem a nejvyšším pokladníkem. Sacherdon jej učinil prvním po sobě . . .“ Tento Achiachar čili Achikar vystupuje pod jménem Achior ve Vulg níže v 11, 20.

dnech zavraždili krále jeho synové, ²⁵ i vrátil se Tobjáš domů a veškeren jeho majetek byl mu vrácen.

HLAVA 2. – ¹ Když později byly v domě Tobjášově na slavnost Hospodinovu přichystány hody, ² řekl svému synu: „Jdi a přiveď několik bohobojných, z našeho kmene, ať hodují s námi.“ ³ I odešel a když se vrátil, oznamoval mu, že jeden ze synů Israelových leží na ulici zabitý. Tobjáš vyskočil hned od stolu, nechal hodů a hladový šel k tělu; ⁴ vzal je a odnesl tajně do svého domu, aby je po západu slunce opatrně pochoval. ⁵ Když mrtvolu ukryl, jedl chléb s žalostí a s třesením, ⁶ rozpomínaje se na výrok, který pronesl Hospodin prorokem Amosem: „Vaše sváteční dni se obrátí v nárek a pláč.“ ⁷ Když tedy slunce zapadlo, šel a pochoval ji.

⁸ Všichni jeho příbuzní kárali ho říkajíce: „Již bylo přikázáno, bys byl pro to zabit; a ledva žes smrti ušel, již zase mrtvé pochováváš?“ ⁹ Ale Tobjáš více se boje Boha než krále, bral kradmo těla zabitých, ukryval je ve svém domě a v polou noci je pohřbíval.

¹⁰ Jednoho dne jsa unaven pochováváním přišel domů, hodil sebou ke stěně a usnul; ¹¹ zatím co spal, spadl z vlašťovčího hnízda teplý trus na jeho oči a on oslepl.

¹² Bůh dopustil na něho tuto zkoušku, aby dán byl potomkům příklad jeho trpělivosti jako svatého Joba. ¹³ Neboť poněvadž od své maličkosti vždycky se Boha bál a přikázání jeho ostříhal, neroztrpčil se proti Bohu, že ho rána slepoty stihla, ¹⁴ ale vytrval neochvějně v bázni Boží, děkuje Bohu po všecky dny svého života. ¹⁵ Jako pak blahoslavenému Jobovi posmívali se knížata, tak příbuzní a známí Tobjášovi tropili si posměch z jeho života říkajíce: ¹⁶ „Kde je tvá odměna, pro kterou jsi dával almužny a pochovával mrtvé?“ ¹⁷ Ale Tobjáš jim domlouval: „Nemluvejte tak; ¹⁸ jsme synové svatých a očekáváme život, který dá Bůh těm, kteří své oddanosti k němu nezmění.“

¹⁹ Anna, jeho manželka, chodila každodenně tkáti plátno a nosila domů výživu, kterou mohla prací svých rukou vyděláti. ²⁰ Jednou dostala tak kozelce a přinesla jej domů. ²¹ Její muž uslyšev jeho hlas, když bečel, pravil: „Hledte, ať není snad kradený! (Je-li), vraťte ho jeho pánům, neboť není nám dovoleno nic kradeného jísti, ba ani dotýkati se.“ ²² Manželka mu na to ve hněvu řekla: „Jest na bílé dni, že naděje tvá se rozplynula a ukázal se účinek tvých almužen.“ ²³ Těmi a podobnými řečmi činila mu výtky.

HLAVA 3. – ¹ Tehdy zastenal Tobjáš a počal se modliti s pláčem:

² „Spravedlivý jsi, ó Hospodine,
všecky tvoje soudy jsou spravedlivé,
všecky tvoje cesty jsou milosrdenství,
pravdivost jsou, jakož i spravedlivost.

³ Pane, rozpomeň se nyní na mne,
nerač trestati mne za mé hříchy;
ani vzpomínati na provinny
moje nebo rodičů mých.

⁴ Že jsme nebyli poslušni příkazů tvých,

Hl. 2. K v. ⁶. viz Am 8, 10. a srv. 1. Mach 1, 41.

V. ¹¹. Podle téhož řec. zn. podporoval hmotně Tobjáše v době jeho choroby známý Achikar (srv. výše 1, 24. a níže 11, 8; 14. 10.).

proto ji nemohl nikdo jiný dostati." – ¹³ „Nepochybuji," – pravil Raguel – „že připustil Bůh mé modlitby a slzy před svou tvář, ¹⁴ a věřím, že proto přivedl vás ke mně, aby tato podle zákona Mojžíšova se vdala do své přízně; nyní tedy nepochybuji, že ti ji dám." ¹⁵ A ujav pravou ruku své dcery dal ji do pravice Tobjášovy řka: „Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakobův, budiz s vámi, spojiž vás a splniž na vás své pozhnání!"

¹⁶ Vzavše pak list sepsali manželskou smlouvu. ¹⁷ Potom hodovali a dobrořečili Bohu.

¹⁸ Raguel povolav k sobě Annu, svou manželku, přikázal jí, by připravila jinou jizbu. ¹⁹ Tam uvedla svou dceru Sáru, která plakala.

²⁰ I těšila ji: „Buď dobré mysli, dcero má; Pán nebes dej ti radost za to, že jsi trpěla bolest."

HLAVA 8. – ¹ Když povečeřeli, uvedli k ní jinocha. ² Tobjáš rozpomenuv se na slova andělova, vyňal ze svého vácku částku jater a vložil ji na živé uhlí. ³ Tu anděl Rafael chopil zlého ducha a upoutal jej na poušti horního Egypta.

⁴ Tobjáš pak napomenul pannu: „Sáro, vstaň a modleme se k Bohu dnes, zítra, a pozítřku, neboť tyto tři noci dlužno nám spojovati se s Bohem; až bude po třetí noci, bude nám lze svůj sňatek dokonati. ⁵ Jsmeť děti svatých, proto nesmíme se spojovati jako pohané, kteří Boha neznají." ⁶ Oba tedy vstali a společně úpěnlivě se modlili, by se jim dostalo zdraví. ⁷ Tobjáš se modlil: „Hospodine, Bože našich otců, chvaltež tebe nebesa i země, moře, prameny, řeky i všichni tvoji tvorové, kteří v nich jsou. ⁸ Tys učinil Adama z hlíny země a dals mu pomocnici Evu. ⁹ A nyní, Hospodine, ty víš, že neberu si svou sestru za manželku z chlipnosti, nýbrž jedině z lásky k potomstvu, by jím bylo velebeno tvé jméno na věky věkův." ¹⁰ Sára pak se modlila: „Smiluj se nad námi, Hospodine, smiluj se nad námi a dej, bychom oba spolu ve zdraví zestárlí!"

¹¹ V době kupování kázal Raguel povolati své služebníky a odešel s nimi kopati hrob. ¹² Řekl: „Snad se stalo i jemu jako oněm sedmi jiným mužům, kteří k ní vešli." ¹³ Když hrob vykopal, Raguel navrátiv se k manželce své pravil jí: ¹⁴ „Pošli jednu ze svých služebných podívat se, zdali umřel, ať ho pochovám dříve než bude den." ¹⁵ Poslala tedy jednu svou služebnou. Ta všedši do jizby nalezla je živé a zdravé ani oba spí.

¹⁶ I vrátila se a oznámila dobrou novinu. Dobrořečili tedy Hospodinu, totiž Raguel a jeho manželka Anna ¹⁷ řkouce: „Dobrořečime ti, Hospodine, Bože Israelův, že se nestalo, jak jsme se domnívali. ¹⁸ Neboť učinil jsi s námi podle svého milosrdenství a zapudil jsi od nás nepřítele, který nás pronásledoval. ¹⁹ Smiloval ses nade dvěma jednorozenci. Dej, Hospodine, ať ještě dokonaleji dobrořečí a přinášejí ti obět chvály tvé za své zdraví, by poznali všichni národové, že ty jsi samojediný Bůh nad celou zemí." ²⁰ A hned kázal Raguel svým služebníkům zasypati hrob, který byli vykopal dříve než

V. ¹⁴ „*Sedm*" znamená tu asi „několik".

Hl. 8. V. ³ Podle řec. *zlý duch, když čil vůni kadidla, uprchl do nejzazších končin Egypta a anděl jej spoutal.* „*Nejzazší končiny Egypta*" jest asi příslovné: „daleko". – Poušť, kde není vody, zeleně, života, považována za sídlo zlého ducha. Srv. Is 13, 21; 31, 14; Mt 12, 43. – Zlý duch tu může sídliti jen z dopuštění Božího. „*Upoutal jej*" = vzdálil jeho vliv, že nemohl více novomanželům škoditi (Aug). Srv. 2. Petr 2, 4; Jud 6; Zjev 9, 14, 20, 2. Nepraví-li se, že byl svržen do propasti pekelné, děje se podobně jako v N. Z., kde zlí duchové Krista prosili, by jim nepřikazoval vstoupiti do propasti (Lk 8, 31.), by jich nezapuzoval za hranice krajiny (Mk 5, 10.), nýbrž aby je poslal do stáda vepřů (Mt 8, 31.).

V. ¹⁸ „*Nepřítel*" = *zlý duch*. – Raguel a Anna připisují zde výhost zlého ducha rovněž *Bohu* a nikoliv snad rybnímu *rdci a játrám*/Srv. výše 6, 8.

²² Vždyť ty nekocháš se v našem umírání, ale po bouři činíš, že je ticho (zase), po pláči a kvílení vléváš radost.

²³ Jméno tvé, Bože Israelův, žehnáno buď věčně!"

²⁴ Toho času byly modlitby obou před velebností svrchovaného Boha vyslyšeny; ²⁵ i poslán jest anděl Hospodinův svatý Rafael, aby vyléčil oba, jichžto modlitby současně byly před tváří Hospodinovou předneseny.

Cesta Tobjáše mladšího do Médie. (4, 1.– 6, 9.)

HLAVA 4. – ¹ Protože tedy Tobjáš měl za to, že jeho modlitba, by směl zemřít, bude vyslyšena, povolal k sobě Tobjáše, syna svého ² a řekl mu:

„Slyš, synu, slova mých úst a polož si je do srdce jako základ (ní kameny). ³ Až (si) vezme Bůh mou duši, pochovej mé tělo; a měj v úctě svou matku po všechny dny jejího života, ⁴ neboť je ti míti na paměti, jaká a jak veliká nebezpečí ve svém lůně pro tebe vytrpěla. ⁵ Když pak i ona dokoná čas života svého, pochovej ji vedle mne.

⁶ Po všechny dny svého života měj na paměti Boha a varuj se, bys nikdy nesvolil ke hříchu a nezanedbal přikázání Hospodina, našeho Boha. ⁷ Ze svého majetku dávej almužnu a neodvracuj své tváře od žádného chudáka, neboť pak neodvrátí se též od tebe tvář Hospodinova. ⁸ Jak jen budeš moci, buď milosrdný. ⁹ Budeš-li míti mnoho, dávej mnoho; budeš-li míti málo, hled i z mála rád udělovati. ¹⁰ Neboť (tak) si hromadíš dobrou odplatu pro den nouze. ¹¹ Vysvobozujeť almužna od všelikého hříchu i od smrti a nedopouští, by duše přišla do temnot. ¹² Almužna bude důvodem k velké naději před svrchovaným Bohem všem, kteří ji dávají. ¹³ Vystříhej se pilně, synu můj, všelikého smilstva a kromě své manželky nikdy nedopusť, bys okusil hříchu. ¹⁴ Nedopouštěj, by panovala v mysli tvé nebo v slovu tvém pycha, neboť z ní vznikla všechna zkáza. ¹⁵ Každému, kdo ti bude něco pracovati, vyplat ihned mzdu, ať mzda dělníkova se u tebe nikterak nezadržuje. ¹⁶ Čeho nechceš, by od jiného dalo se tobě, hled, bys ty nikdy nečinil jinému. ¹⁷ Jídej svůj chléb s lačnými a chudými, a přikryvej ze svého oděvu nahé. ¹⁸ Poskytuj svého chleba i vína k pohřbu spravedlivého, ale nejz ho a nepij s hříšníky. ¹⁹ Vyhleďavej vždycky rady u moudrého. ²⁰ Dobrořeč Bohu každou chvíli a pros ho, by řídil tvé cesty a všechny tvé záměry by došly u něho zdaru.

²¹ Oznamuji ti také, synu, že jsem dal deset hriven stříbra, když jsi byl ještě maličký, Gabelovi, v medském městě Rages, a jeho zápis mám u sebe; ²² protož pokus se, dostati se k němu, bys od něho jmenovanou váhu stříbra si vzal a jemu vrátil jeho úpis. ²³ Neboj se, synu můj; žijeme sice chudě, dostane se nám však mnoho dobrého, budeme-li se báti Boha, vystříháme-li se všelikého hříchu a budeme-li činiti dobře."

HLAVA 5. – ¹ Tu odpověděl Tobjáš svému otci: „Všecko, co jsi mi přikázal, učiním, otče. ² Jali bych měl však těch peněz pohledávati, nevím. On nezná mne a já neznám jeho; jaké znamení mám mu dáti? Ale ani cesty, kudy se tam jde, nikterak neznám." ³ Tu mu otec jeho odvětil: „Vždyť mám jeho úpis u sebe; jak mu jej ukážeš, ihned (peníze) vrátí. ⁴ Ale teď jdi a vyhledej si nějakého spolehlivého člověka, který by za přiměřenou mzdu šel s tebou, abys dostal peníze dokud jsem ještě živ."

⁵ Když tedy Tobjáš vyšel, nalezl sličného mládence, an (tu) stojí opásaný a jakoby připravený vydati se na cestu. ⁶ Nevěda, že je (to) anděl Boží, pozdravil ho a pravil:

„Odkud tě máme, dobrý mládenče?“⁷ On odpověděl: „Ze synů Israelových (jsem).“ Tobjáš se ho tázal: „Znáš cestu, která vede do Medie?“⁸ On mu odpověděl: „Znám; po všech cestách té (krajiny) často jsem chodil a býval jsem u našeho bratra Gabela, jenž bydlí v medském městě Rages, ležícím na horách Ekbatanských.“⁹ Tobjáš mu řekl: „Očekávej mne tuto, prosím, až to povím svému otci.“

¹⁰ Tu vešel Tobjáš k svému otci a vypravoval mu to všechno. Otec podiviv se tomu, prosil, by k němu (ten jinoch) přišel.¹¹ Přišel tedy a pozdravil ho říka: „Měj vždycky radost!“¹² Tobjáš řekl: „Jakou radost mohu mít, když sedím v temnotách a nevidím nebeského světla?“¹³ Jinoch mu pravil: „Buď dobré myslí, již brzy budeš od Boha uzdraven.“¹⁴ Tobjáš mu tedy řekl: „Bude ti možno dovést mého syna ke Gabelovi do medského města Rages? Až se vrátíš, dám ti příslušnou mzdu.“¹⁵ Anděl mu odpověděl: „Já ho povedu a zase k tobě přivedu.“¹⁶ „Prosím tě“ – tázal se ho Tobjáš – „pověz mi, z které jsi ty rodiny a z kterého kmene?“¹⁷ „Tážeš se“ – vece anděl Rafael – „na rod najatého, na samého námezdníka, který má jít s tvým synem?“¹⁸ Abych ti však nepůsobil starostí – já jsem Azarjáš, syn velkého Ananjáše.“¹⁹ „Ze vznešeného rodu jsi ty“ – odvětil Tobjáš – „ale, prosím, nehněvej se, že jsem chtěl poznati tvůj rod.“²⁰ „Já“ – dí anděl – „ve zdraví povedu tvého syna a ve zdraví ti ho zase přivedu.“²¹ „Šťastně jděte“ – ujal se slova Tobjáš – „Bůh budiž na vaší cestě a jeho anděl jdiž s vámi.“

²² Když připravili všecky věci, které bylo třeba vzít na cestu, rozřehnal se Tobjáš s otcem i s matkou a oba vydali se společně na cestu.²³ Když odešli, počala jeho matka plakati a říkati: „Oporu našeho stáří jsi vzal a odeslal od nás.“²⁴ Kéž by nikdy nebylo oněch peněz, pro které jsi ho poslal!²⁵ Byli jsme spokojeni ve své chudobě, takže jsme (ji) považovali za bohatství, vidouce svého syna.“²⁶ Tobjáš ji těšil: „Neplač, syn náš zdráv tam dorazí, zdráv se k nám zase vrátí a tvé oči jej (opět) uzří.“²⁷ Věřím že dobrý anděl Boží ho bude provázeti a dobře všechno spraví, co bude se s ním dít, takže s radostí se k nám vrátí.“²⁸ Po těchto slovech přestala matka jeho plakati a umlkla.

HLAVA 6. –¹ Tobjáš tedy šel a za ním běžel pes. První noc zůstal u řeky Tigrida.² Když vyšel umýt si nohy, tu hle, vyplavala veliká ryba, chtějíc ho pohltit.³ Tobjáš se jí lekl a zkríkl velkým hlasem: „Pane, dává se do mne.“⁴ I řekl mu anděl: „Popadni ji za žábry a táhni ji k sobě.“ Když to učinil, vytáhl ji na sucho, i počala mrskat se mu před nohama.⁵ Tu mu řekl anděl: „Vykuchej tu rybu a uschovej si srdce, žluč a játra, jsoutě to věci k úspěšnému hojení velmi potřebné.“

⁶ Když to učinil, upekl její maso a vzali si (je) na cestu; ostatek nasolili, aby jim to stačilo, dokud neprijdou do medského města Rages.⁷ Tu tázal se Tobjáš anděla: „Prosím, tě, bratře Azarjáši, pověz mi, k jakému léčení budou ty věci, které jsi mi rozkázal z ryby schovati?“⁸ Anděl odpověděl: „Vložíš-li částěčku jejího srdce na uhlí, ten dým

HI. 5. V.¹⁸ „Azarjáš“ = Azarjáhú = Jahve, Hospodin pomáhá. To jméno jinocha hebrejského sluší Rafaelovi velmi vhodně, byltě proto poslán, by všem členům rodiny Tobjášovy a Raguelovy přispěl na pomoc. Ananjáš byl historická osobnost; jeho jméno dobře se hodí i samému Bohu, jehož za vlastního přijatým synem jest Rafael.

HI. 6. V.⁸ Podle řec. připojuje anděl k srdci též játra. Proti tomu ve v. 19. se jmenují sice játra, nikoliv ale srdce; řecké znění jmenuje i zde jak srdce tak játra. Řeckému znění, úplnějšímu, dlužno tu dáti přednost. K porozumění působivosti jmenovaných rybích vnitřností dlužno přihlédnouti k 12, 3. a zejména v. 14., kde Rafael pokoj od zlého ducha připisuje sám sobě a nikoliv kuřidlu, srdci nebo játrám. Z obou těch míst (srovnáme-li je) plyne, že mluví anděl zda o působivosti srdce a jater proto tak, aby se nedal Tobjášovi poznati. Kromě toho připisuje bible též modlitbě a zdržlivosti novomanželů vliv na zlého ducha (níže v. 18; 8, 4; srv.

zapudí jakékoliv plémě zlých duchů jak od muže tak od ženy, že se k nim již nepřiblíží.⁹ A žluč hodí se k pomazání očí, na kterých je bělmo; (učiní-li se tak,) vyhojí se.“

Sňatek Tobjášův se Sárou, dcerou Raguelovou. (6, 10.–9, 12.)

¹⁰ Tobjáš se tázal anděla: „Kde chceš, abychom zůstali?“¹¹ Anděl odpověděl: „Je zde muž jménem Raguel, tvůj příbuzný soukmenovec; ten má dceru jménem Sáru a kromě ní nemá žádného jiného, ani syna ani dcery.“¹² Tobě se má dostati všecek jeho majetek, ale ty musíš vzít si ji za manželku.¹³ Protož požádej za ni jejího otce a dá ti ji za manželku.“¹⁴ Tobjáš namítal: „Slyším, že byla vdána za sedm mužů a (že všichni) zemřeli; ano i to jsem slyšel, že je zabil zlý duch.“

¹⁵ Proto bojím se, by snad i mně tak se nestalo; jsa jedináček svých rodičů, přivedl bych jejich stáří žalostí do hrobu.“¹⁶ Tu ho anděl Rafael poučoval: „Slyš mne a povím ti, nad kterými má zlý duch moc.“¹⁷ Nad těmi totiž, kteří vcházejí v manželství tak, že Boha od sebe a od své myslí odmítají a své chlípnosti hoví jako kůň a mezek, kteří nemají rozumu; nad takovými má zlý duch moc.¹⁸ Ale ty, když ji pojmeš, vejda k ní do ložnice, tři dny se jí zdrž a nečiň nic jiného, jen se s ní modli.¹⁹ A tu noc, když zapálíš rybí játra, bude zlý duch zapuzen.²⁰ Druhou noc budeš připuštěn ke spojení se svatými patriarchy.²¹ Třetí pak noc dojdeš požeňání, by se vám rodili zdraví chlapi.²² A když třetí noc pomine, s bázní Boží pojmi pannu, veden jsa více touhou po synech než chlípností, abys v synech došel požeňání (slíbeného) potomstvu Abrahamovu.“

HLAVA 7. –¹ Přibyli tedy k Raguelovi a ten je přijal s radostí.² Pohledv Raguel na Tobjáše pravil své manželce Anně: „Jak podoben je tento jinoch mému sestřenci!“³ To poznamenav tázal se (jich): „Odkud jste, mládenci, bratři naši?“ Oni odpověděli: „Z kmene Neftali jsme, z ninivských zajatců.“⁴ „Znáte Tobjáše, mého bratra?“ tázal se jich Raguel. „Známe“ odpověděli.⁵ Když pak o něm vypravoval mnoho dobrého, pravil anděl Raguelovi: „Tobjáš, na něhož se ptáš, jest otec tohoto.“⁶ Tu Raguel padl na jeho šíji, se slzami v oku ho políbil a pláče na jeho hrdle⁷ řekl: „Budiž požeňán, synu můj, neboť máš dobrého, ano výtečného otce.“⁸ Také Anna, jeho manželka, i Sára, jejich dcera, plakaly.

⁹ Když porozmlouvali, kázal Raguel zabítí berana a připravití hody. Když však je zval, by sedli za stůl k jídlu,¹⁰ prohlásil Tobjáš: „Já tu dnes nebudu jísti ani pítí, dokud nesplníš mou prosbu a neslíbíš mi dáti svou dceru Sáru.“¹¹ Raguel slyše ta slova ulekl se, neboť věděl, co se stalo oněm sedmi mužům, kteří k ní vešli a počal se obávati, aby snad i tomuto nestalo se taktéž. Když se kolísal a nedával žadateli žádné odpovědi,¹² řekl mu anděl: „Neboj se dáti mu ji, neboť tomuto bojícímu se Boha přísluší tvá dcera;

Mt 17, 20.). Není proto nutno kuřidlo rybí považovati za úkon podobný svou účinností novozákonným svátostem, nýbrž stačí v celém vykuřování viděti toliko význam náznačný (symbolický) (Hagen). Ano, jest možno říci, že Rafael mluvil z důvodu svrchu podaného (aby se neprozradil) a to podle názoru tehdy všeobecně panujícího, který věcem těm připisoval jakousi léčivou moc, kdežto ve skutečnosti účinek způsobila všemohoucnost Boží, když byla dříve zbožnost a poslušnost novomanželů se osvědčila. – Podobně jest níže vykládati ozdravení Tobjášova zraku (11, 13. nn.). Také Spasitel užil k tomu, by uzdravil slepého *sliny*, hlíny a vody z rybníka Siloe, tedy zevnějšího znamení, ačkoliv uzdravil jej sám svou všemohoucí mocí; těchto zevnějších znamení nebylo třeba *Pánu*, bylo jich třeba, nebo byly velmi prospěšné *člověku slepému* a jiným, kteří zázračného uzdravení byli svědky. Že ryba, která ohrožovala Tobjáše, že její *hořká žluč* stává se prostředkem zdraví a blaha, přiléhá velmi pěkně k účelnosti celé knihy Tob, ukázati, že *hořkost* lidského života (spravedlivců) užívá Prozřetelnost ke konečnému jejich *štěstí*.

V.¹⁰ Stalo se tak, když se již blížili k Ekbatanám.

- ⁵ On nás trestal pro naše nepravosti
a on spasí nás pro své milosrdenství.
- ⁶ Hleďte, co nám prokázati ráčil,
oslavujte ho se strachem a s hrůzou,
svými činy velebte věčného krále.
- ⁷ Já budu slavit ho v zemi zajetí svého,
neboť ukázal svou velebnost na hříšném lidu.
- ⁸ Obrátte se tedy, kteří hřešíte,
vykonávejte před Bohem spravedlnost;
věřte, že vám prokáže milosrdenství.
- ⁹ Ját, to jest duše má raduje se z něho.
- ¹⁰ Slavte Pána všichni, které si vyvolil,
slavte dny veselé, vzdávejte mu díky.
- ¹¹ Jerusaleme, (ty) město Boží,
Pán tě potrestá pro skutky tvých rukou.
- ¹² Oslavuj Pána dobrými svými činy,
vzdávej chválu Bohu (věčných) věků,
aby zase vystavěl svůj stánek v tobě,
povolal zpět do tebe všechny zajatce,
abys plesal po všechny věky věkův.
- ¹³ Velejasným světlem skvíti se budeš,
všecky končiny země se budou ti klanět.
- ¹⁴ Národové z daleka k tobě přijdou
s dary budou se klanět v tobě Pánu,
půdu tvou za svatou budou považovat,
budou jméno velké v tobě vzývat.
- ¹⁵ Zlořečení budou, kdo tebou pohrdnou,
zavržení, kdož tě budou tupit; "
požehnání však tvoji stavitelé.
- ¹⁷ Ty pak radost budeš mít ze svých synů,
neboť všichni budou požehnání, budou
shromáždění u Hospodina.
- ¹⁸ Blaze každému, kdo miluje tě,
a kdo raduje se z pokoje tvého.
- ¹⁹ Duše moje, dobrořeč Hospodinu,
vysvobodit město své Jerusalema
ze všech jeho soužení Hospodin Bůh náš.
- ²⁰ Budu šťasten, žít-li bude můj dorost,
aby viděl slávu Jerusalema.
- ²¹ Jerusalemské brány zbudovány
budou ze safiru a ze smaragdu;
z drahokamů všechny zdi jeho vůkol.

V. ¹³ n. líčí již mesiášský význam Jerusalema: stal se kolébkou křesťanství, v něm položeny základy k říši Boží, církvi katolické, jež přijala do svého lůna všechny národy světa. Sr. Is 60, 1. nn.; 2, 2. nn.; Ž 85, 9; Ž 95, 7. n. – V. 14, sr. s Ž 71 10. 95 7 n.; Is 60, 6.–10. – K v. 15. sr. Ex 6, 3. – K v. 18. sr. Ž 121, 6.

K v. ²¹ nn. sr. Zjev 21, 19; Is 54, 11. 12. – Pozemský Jerusalema předobraz nebeského Jerusalema.

nastane den.

²¹ Svě manželce pak řekl, by vystrojila hody a připravila všech potřebných pokrmů na cestu. ²² Dal také zabít dvě tučné krávy a čtyři berany a přistrojiti hody všem svým sousedům a přátelům. ²³ Tobjáše pak zavázal Raguel přísahou, že u něho pobude dva týdny, ²⁴ dal mu polovici ze všeho svého majetku a dal napsati zápis, že (druhá) polovice, která zbude po jejich smrti, dostane se ve vlastnictví Tobjášovi.

HLAVA 9. – ¹ Tu Tobjáš povolal k sobě anděla, kterého považoval za člověka a pravil mu: „Bratře Azarjáši, prosím tě, poslechni mé řeči. I kdybych ti dal sebe sama za nevolníka, nebudu hoden, abys mne opatroval. ³ Přece však tě prosím, vezmi soumary a služebníky, jdi do medského města Rages ke Gabelovi, vrať mu jeho úpis, vezmi od něho peníze a popros ho, by přišel na mou svatbu. ⁴ Viš zajisté sám, že můj otec počítá dny a budu-li prodlévati o jeden den déle, bude se rmoutit; ⁵ ty též vidíš, že mne Raguel zavázal přísahou a že (tého) přísahy, kterou jsem mu zavázán, nemohu nedbáti.“ ⁶ Rafael tedy vzav čtyři z Raguelových služebníků a dva velbloudy, šel do medského města Rages, vyhledal Gabela, vrátil mu jeho úpis a vzal od něho všechny peníze.

⁷ Vypravoval mu též o Tobjášovi, synu Tobjášovu, všecko, co se stalo, a přivedl ho na svatbu. ⁸ Když vešel do domu Raguelova, našel Tobjáše za stolem. Tobjáš rychle vyskočil. Oba se políbili a Gabel se slzami v očích dobrořečil Bohu ⁹ řka: „Požehnej tě Bůh Israelův, neboť jsi syn výtečného muže, spravedlivého, bohabojného, jenž dává almužny. ¹⁰ Buď též požehnána tvá manželka a vaši rodičové: ¹¹ kéž uvidíte syny své a syny svých synů až do třetího a do čtvrtého kolena; požehnáno budiž vaše potomstvo od Boha Israelova, jenž kraluje na věky věkův!“ ¹² Když řekli všichni „Amen“, počali hodovati; a také (tu) svatební hostinu slavili s bázní Boží.

Tobjášův návrat do Ninive. (10, 1.–11, 21.)

HLAVA 10. – ¹ Když Tobjáš pro svatbu prodléval, měl otec jeho Tobjáš starost o něho a pravil: „Proč asi mešká můj syn a co ho tam zdržuje? ² Umřel snad Gabel a není nikoho, kdo by mu vrátil peníze?“ ³ i počal se velmi rmoutit a s ním i manželka jeho Anna; oba dali se do pláče, protože v ustanovený den nevrátil se k nim jejich syn. ⁴ Matka jeho plakala usedavým pláčem a říkala: „Běda, běda mně, synu můj! Proč jsme tě pustili na cestu, světlo svých očí, oporu svého stáří, potěchu svého života, naději svého potomstva? ⁵ Majíce všecko v tobě jediném, neměli jsme tě od sebe pustit.“ ⁶ Tobjáš jí však říkal: „Mlč a nermuť se, náš syn je zdrav; muž, s kterým jsme ho poslali, je zcela spolehlivý.“ ⁷ Ona však nemohla se žádným způsobem upokojiti, ale každodenně vybíhala, rozhlédala se kolem a obcházela všechny cesty, kterými se domnívala, že by mohl přijíti, aby možno-li z daleka ho uzřela, až bude vraceti se.

⁸ Raguel však zdržoval svého zetě řka: „Zůstaň zde a já pošlu k Tobjášovi, otcí tvému, posla, že se máš dobře.“ ⁹ „Já vím“ – zdráhal se Tobjáš – „že otec můj a matka počítají nyní každý den a srdce jejich se trápí.“ ¹⁰ Když pak Raguel mnohými řečmi Tobjáše prosil, ten však žádným způsobem nechtěl ho slyšet, odevzdal mu Sáru i polovici svého majetku svého, totiž nevolníky, nevolnice, dobytek, velbloudy, krávy a mnoho peněz, a zdravého a veselého propustil ho, ¹¹ řka: „Svatý anděl Hospodinův buď na vaší cestě a dovediž vás ve zdraví, zastaňte u rodičů všecko ve zdraví a štěstí a kéž uvidí mé oči prve než umru, syny vaše!“ ¹² Rodičové vzavše svou dceru políbili ji a propustili, ¹³ napomínajíc ji, by ctíla svého tchána a tchyni, milovala muže, spravovala čeládku, opatrovala dům a sama aby se chovala bez úhony.

HLAVA 11. – ¹ Když se vraceli, přišli jedenáctého dne do Charanu, jenž je na půl cestě do Ninive. ² „Bratře Tobjáši“ – pravil anděl – „víš, jaks opustil svého otce. ³ Proto libo-li ti, pojďme napřed a čeládka s tvou manželkou a s dobyt看em ať jde volným krokem za námi.“ ⁴ Když se mu zalíbil ten (návrh), aby šli (napřed), řekl Rafael Tobjášovi: „Vezmi s sebou rybí žluč, neboť bude jí třeba.“ Vzal tedy Tobjáš žluč a šli.

⁵ Anna sedávala každodenně u cesty na vrchu hory, s které mohla daleko viděti. ⁶ Když pak s téhož místa vyhlédala, zdali již jde, uzřela je z daleka a hned poznala, že to jde její syn; i běžela a pověděla to svému muži řkouc: „Hle, tvůj syn přichází.“

⁷ Rafael pravil Tobjášovi: „Jakmile vejdeš do domu svého, hned pokloň se Hospodinu, svému Bohu, a poděkuj mu; pak přístup k otci svému a polib ho, ⁸ a hned pomaz mu oči touto žlučí, kterou s sebou neseš; nebo věz, že brzy otevrou se oči tvého otce, i uzří nebeské světlo a bude se radovati, že tě vidí.“

⁹ Tu pes, který s nimi byl na cestě, je předběhl, přišel jakoby s poselstvím a ocasem vrtě dával najevo svou radost. ¹⁰ Slepý otec povstav počal běžeti, že až klopytal; i podal služebníkovu ruku a tak vyšel svému synu v ústrety. ¹¹ Objev jej políbil ho i s manželkou svou a oba dali se radostí do pláče. ¹² Poklonivše se Bohu a vzdavše mu díky, posadili se. ¹³ Tu vzal Tobjáš rybí žluč, pomazal oči svého otce ¹⁴ a čekal asi půl hodiny; i počalo bělmo s očí jeho scházeti jako vaječná blána. ¹⁵ Tobjáš ji vzal, strhl s očí a hned nabyl zase zraku. ¹⁶ I chválili Boha, on i manželka jeho a všichni, kteří ho znali. ¹⁷ Tobjáš pravil: „Velebím tě, Hospodine, Bože Israelův, že jsi mne potrestal a že jsi mne uzdravil; hle, vidím Tobjáše, svého syna.“

¹⁸ Po sedmi dnech přišla také Sára, žena jeho syna, i všecka čeleď zdráva, i dobytek, velbloudi a mnoho manželčiných peněz, jakož i peníze, které byl si vzal od Gabela. ¹⁹ I vypravoval svým rodičům o všech dobrodiních, které na něm Bůh učinil skrze člověka, jenž ho vedl. ²⁰ Přišli též Achior a Nabat, Tobjášovi bratrovci, rozradostněni k Tobjášovi a blahopřáli mu ke všemu štěstí, které mu Bůh prokázal. ²¹ Sedm dní hodující všichni plesali velikou radostí.

Rafael se dává poznati. (12, 1.–22.)

HLAVA 12. – ¹ Potom povolav si Tobjáš syna svého pravil mu: „Co můžeme dáti tomuto svatému muži, který šel s tebou?“ ² Tobjáš otci odpověděl: „Otče, jakou odměnu mu dáme? Co se může vyrovnati jeho dobrodiním?“ ³ Vedl mne a zase ve zdraví přivedl, on vybral peníze od Gabela, on mi zjednal manželku, on zapudil od ní zlého ducha, jejím rodičům způsobil velikou radost, mne samého vysvobodil, že mne ryba nepohltila, také tobě zjednal zrak, bys viděl nebeské světlo, zkrátka zahrnutí jsme skrze něho všim štěstím. Co mu budeme moci dáti, by se to srovnávalo s jeho zásluhou?“ ⁴ Ale prosím tě, otče můj, požádej ho, zdali by snad bylo mu libo vzítí si ze všeho, co bylo přineseno polovici?“ ⁵ Povolavše ho pak, otec a syn, vzali jej stranou a počali prositi, by ráčil polovici všeho, co přinesli, přijmouti za vděk.

⁶ Tu jim pravil tajně: „Dobrořečte Bohu nebeskému a přede všim, co žije jej chvalte, neboť učinil s vámi podle svého milosrdenství. ⁷ Tajemství královo ukrývati je

Hl. 11. V. ²⁰. Tento *Achior* čili *Achikar* podle řec. 1, 22. byl kancléřem assyrského krále Asarhaddona, vymohl Tobjášovi návrat do Ninive, když oslepl, hmotně jej podporoval (2, 10.); umírající Tobjáš jej dává svému synu za příklad spravedlivého člověka, který byl sice od svého chovance *Nadana* „za živa přiveden pod zemi“, avšak zase došel světla, kdežto Nadan stal se obětí věčných temnot. (14, 10. řec.) (Ze slova *Nadan* bylo utvořeno asi též *Nabat*, které se vyskytuje zde.) Tento Achikar vystupuje v *četných starověkých pohádkách* mimobiblických.

dobře, ale Boží skutky zjevovati a velebiti je čestno. ⁸ Modlitba s postem a s almužnou jest lepší, nežli schovávati poklady zlata; ⁹ neboť almužna vysvobozuje od smrti, stírá hříchy a působí, že docházíme milosrdenství a věčného života; ¹⁰ ti však, kteří činí hřích a nepravost, jsou nepřátelé sebe samých. ¹¹ Proto zjevují vám pravdu a nebudu skrývati před vámi tajemství: ¹² Když jsi s pláčem modlíval se a pochovával mrtvé, když jsi nechával svého jídla, ukrýval ve dne mrtvé ve svém domě a v noci je pochovával, já jsem přednášel modlitby tvé Hospodinu. ¹³ A žes byl Bohu milý, bylo třeba, bys byl zkoušen. ¹⁴ Nyní však poslal mne Hospodin, bych tě uzdravil a Sáru, manželku tvého syna vysvobodil od zlého ducha. ¹⁵ Ját jsem anděl Rafael, jeden ze sedmi, kteří stojíme před Hospodinem.“

¹⁶ Když to uslyšeli, zarazili se a třesouce se padli k zemi na tvář. ¹⁷ I řekl jim anděl: „Pokoj vám, nebojte se! ¹⁸ Neboť když jsem byl s vámi, bylo to vůlí Boží; jemu dobrořečte a jemu zpívejte. ¹⁹ Zdálo se, že jsem s vámi jedl a pil; ale já požívám neviditelného pokrmu a nápoje, který nemůže být od lidí viděn. ²⁰ (Nyní) je však čas, bych vrátil se k tomu, který mne poslal, vy pak dobrořečte Bohu a vypravujte všechny jeho podivuhodné skutky.“

²¹ Když to pověděl, zmizel jim před očima, že ho nemohli již viděti. ²² Ležíce tři hodiny na tváři dobrořečili Bohu a vstavše vypravovali všechny podivuhodné skutky jeho.

Tobjášův chvalozpěv. (13, 1.–23.)

HLAVA 13. – ¹ Tobjáš starší otevřev ústa dobrořečil Hospodinu řka:

- Veliký jsi, Hospodine, na věky,
po všecku věčnost (trvá) tvoje vláda.
² Neboť mrskáš ty a (zase) hojíš,
do podsvětí svádíš a vyvádíš zpět,
a tvé ruce nikdo uniknout nemůže.
³ Slavte Pána, synové Israelovi,
před očima národů jej chvalte;
⁴ neboť (právě) proto rozptýlil vás
mezi národy, kteří neznají ho,
abyste mluvice o jeho dívech je učili,
že není Bůh jiný všemocný kromě něho.

Hl. 12. V. ¹⁵. O *sedmi* těchto andělech mluví as též Zach 4, 10; Zjev 1, 4; 5, 6; 8, 2. K nim dlužno počítati též *Gabriela* (Dn 9, 21. nn.; Lk 1, 19.) a *Michaela* (Srv. Dn 10, 13.).

V. ²⁰. srv. s Jan 18, 5. Místo „*vypravujte jeho všechny podivuhodné skutky*“ řec: „*Všecko, co se stalo, napište do knihy*“.

V. ²¹. Jak zmizel, závisí na otázce, jaké tělo měl. Bylo-li jeho tělo toliko zdánlivé, stačilo přestatí působiti vjem ve zraku přítomných. Sv. Tomáš však a jiní mají za to, že Rafael měl skutečně lidské tělo. Nelze mysliti, že Rafael si toto tělo ponechal a vzal s sebou do nebes! – Poněvadž byl *Azarjáš*, za něhož se anděl vydával skutečná historická osobnost, právě tak jako otec jeho *Ananjáš*, možno (srv. výše) míti za to, že řízením Božím Rafael skutečně člověka Azarjáše použil za nástroj ke svým činům, že si přičítá úkony člověka Azarjáše podobně, jako *se vlastnosti hadovy* přičítají *zlému* duchu (Gn 3, 1. nn.). Může li dopuštěním Božím posednouti zlý duch člověka, jej ovládati, jím mluvit (srv. posedlé v. N. Z.), může zajisté řízením Božím učiniti totéž anděl dobrý, když je to účelno. když toho žádá moudrost a čest Boží. Tak-li věc chápeme, vysvětlíme mnohem snáze, že Rafael nelze, když se představuje jménem Azarjáše Israelity, že nelze, když praví, že často již chodil po cestě do Rag, atd.

Hl. 13. V. ¹. Podle řec. „*Tobjáš sepsal tento zpěv radostný*“. Chvalozpěv jest na mnohých místech ohlas žalmů, proroků a Dt.

- ²² Všecky ulice jeho vydlážděny
budou bělostným a čistým kamenem,
a v jeho třídách bude zpěv: „Alleluja.“
²³ Požehnán Hospodin, který vyvýšil jej,
vládní nad ním na věky věkův. Amen.

Poslední věci obou Tobjášů. (14, 1.–17.)

HLAVA 14. – ¹ Tobjáš dokončil svůj chvalozpěv.

Od té doby, co nabyl Tobjáš zraku, byl (ještě) živ čtyřicet dvě léta, a viděl syny svých vnuků. ² Dověšiv sto dva roky byl uctívě v Ninive pohřben. ³ Ztratil totiž zrak v padesátém šestém roce a v šedesáti letech ho zase nabyl. ⁴ Ostatek jeho života byl radostný a prospívá v bázi Boží odešel v pokoji.

⁵ V hodinu smrti povolav k sobě svého syna Tobjáše a sedm jeho mladých synů, svých vnuků, pravil jim: ⁶ „Zkáza Ninive se blíží; neboť nemine se s účinkem slovo Hospodinovo. A naši bratři, kteří jsou ze země Israellovy (odvedeni a) rozptýleni, navrátí se do ní; ⁷ všecka jeho opuštěná země bude zase zalidněna; dům Boží, který byl v ní spálen, bude zase vystaven a všichni, kteří se bojí Boha, vrátí se tam. ⁸ I pohané opustí své modly, přijdou do Jerusalema, a budou v něm bydlet; ⁹ s radostí také všichni králové země budou se klaněti v něm králi Israelovu.“

¹⁰ „Protož slyšte, synové moji, svého otce: Služte Hospodinu věrně, snažte se činiti, co se mu líbí; ¹¹ přikážete také svým synům, by činili skutky spravedlivé, dávali almužnu, pamatovali na Boha a ustavičně upřímně a z celé své síly ho chválili. ¹² Nyní tedy, synové, slyšte mne! Nezůstávejte tu; ale jakmile pochováte svou matku vedle mne v jednom hrobě, hned vydejte se na cestu, byste se odtud dostali, ¹³ neboť vidím, že nepravost města je zničí.“

¹⁴ Po smrti své matky tedy odešel Tobjáš z Ninive se svou manželkou, se syny a vnuky i vrátil se k svému tchánu a tchyni. ¹⁵ Zastal je ve zdraví a ve stáří velikém. Pečoval o ně a sám zavřel jim oči. Všecko dědictví domu Raguelova dostal on sám. Viděl syny svých synů do pátého kolena. ¹⁶ Když dovršil v bázi Boží devadesát devět roků, v radosti pochovali ho. ¹⁷ Všecka jeho přízeň a všecek jeho rod žil dále šťastně svatým životem, takže milí byli jak Bohu, tak lidem, to jest všem obyvatelům země.

Hl. 14. V. ⁶. K této závěti Tobjášově srv. závěť Jakobovu (Gn 49.) a Mojžíšovu (Dt 33.). – „Slovo Hospodinovo“ je podle řec. opisovače (glosujícího) předpověď proroka Jonáše 3, 4. Také však prorok Nahum kolem r. 660 (hl. 3.) oznámil zkázu Ninive. Prorok Sofonjáš, který rovněž předpověděl zkázu Ninive (kolem r. 620), žil již po smrti Tobjášově. Srv. níže v. 16. – „naši bratři“ jsou obyvatelé jižní říše, kteří jak výše hl. 13, 11, nn. bylo předpověděno budou též odvedeni do zajetí, avšak zase se vrátí. – K pádu Ninive srv. Is 43, 5; 49, 12; 60, 4; Jer 16, 5.

KNIHA JUDIT
ČILI
O JUDITĚ

mezi horami.⁷ Synové Israelovi učinili, jak jim poručil kněz Hospodinův Eliachim.

⁸ Volal také veškeren lid k Hospodinu s velikou snažností, a ponížili se posty a modlitbami, oni i ženy jejich.⁹ Kněží oblékli se v zínice, kázali dětem, aby padly na tvář naproti chrámu Hospodinovu; též oltář Hospodinův přistřeli zínicí,¹⁰ a volali k Hospodinu, Bohu Israelovu jednomyslně, aby nebyly dány děti jejich za kořist, manželky jejich na rozdělenou, města jejich ve zkázu, svatyně jejich aby nebyla znesvěcena, a v pohanu aby nebyli dáni národům.

¹¹ Tehdy Eliachim, velekněz Hospodinův, obcházel veškeren lid israelský, a mluvil k nim¹² takto: „Vězte, že vyslyší Hospodin modlitby vaše, budete-li vytrvale dále se postit a modlit před obličejem Páně.¹³ Pomněte na Mojžíše, služebníka Páně! Ten Amaleka, spoléhajícího se na svou sílu, svou moc, své vojsko, štítu své, vozy své, jezdců své, porazil ne mečem bojuje, ale prosbami svatými, modlitbou!¹⁴ Tak bude všem nepřátelům lidu israelského, setrváte-li v tom díle, které jste počali.¹⁵ Podle tohoto jeho napomenutí tedy modlili se vytrvale Hospodinu před obličejem jeho,¹⁶ že i ti, kteří obětovali celopaly Hospodinu, přinášeli oběti Hospodinu oblečení jsouce v zínice a popel majíce na hlavách.¹⁷ Všichni celým srdcem modlili se k Bohu, aby shlédl na lid svůj israelský.

Achior, vůdce Ammonsých laskavě přijat od Betulanů. (5, 1.-6, 21.)

HLAVA 5. – ¹ Když bylo Holofernovi, vůdci vojska assyrského oznámeno, že se chystají synové Israelovi na odpor, a že cesty horské zavřeli,² rozpálil se náramnou zuřivostí [ve veliké prchlivosti], povolal všecka knížata moabská a vůdce ammonské,³ a pravil jim: „Povězte mi, kdo je tento národ, který sedí na horách? Která, jaká a jak velická jsou města jejich? Která je moc jejich a jaké je množství jejich?! Kdo je velitelem vojska jejich?⁴ A proč tito proti všem, kteří bydlí na Východě, pohrdli námi, že nevyšli nám vstříc, aby nás přijali s pokojem?“

⁵ Tu Achior, vůdce všech synů Ammonových, odpověděl: „Ráčíš-li slyšeti, pane můj, povím pravdu před tebou o národu tomto, který sídlí na horách, a nevyjde slovo lživé z úst mých.⁶ Národ tento je původu chaldského.⁷ Usadil se nejprve v Mesopotamii, ježto nechtěli chodit za bohy svých otců, kteří byli v zemi Chalďských.⁸ Opustivše, tedy posvátné obyčejy otců svých, které tkvěly v množství bohů,⁹ jediného Boha nebes ctili, kterýž i přikázal jim, aby vyšli odtud a usadili se v Kanaanu. Když byl hlad po veškeré zemi, sestoupili do Egypta, a tam ve čtyřech stech letech tak se rozmnožili, že zástupy jejich nemohly sečteny býti.¹⁰ Když je utiskoval král egyptský, a když byl si je porobil, aby mu stavěli města z hlíny a z cihel, volali k Pánu svému, a ten bil všecek Egypt ranami rozličnými.¹¹ Když je vyhnali Egyptané od sebe, když přestala rána, a opět chtěli zjímati a porobiti si je,¹² oni utíkali, Bůh nebes otevřel moře, takže s obou stran vody jako zeď pevně stály, a oni suchou nohou po dnu moře jdouce přešli.¹³ Na kterémžto místě, když nesčíslné vojsko Egyptanů je honilo, tak je voda přikryla, že nezůstal ani jeden, který by potomkům vypravoval, co se stalo.¹⁴ Vyšedše pak z moře Červeného, vešli do pustin pohoří Sina, ve kterých nikdy člověk nemohl sídliti aniž v nich syn člověkův kdy odpočíval.¹⁵ Tu byly jim prameny hořké oslazeny, by mohli píti a čtyřicet let měli pokrm s nebe.¹⁶ Všady táhli bez lučiště i střely, bez štítu i meče; Bůh jejich za ně bojoval a vítězil.¹⁷ Nebyl, kdo by mohl odporovati lidu tomu, leč když odpadl od služby Hospodina, Boha svého.¹⁸ Kolikrátkoli však kromě toho Boha svého jiného ctili, dáni byli za kořist, meči na pospas, a v pohanu.¹⁹ Ale kdykoli (zase) želeli, že odpadli od služby Boha svého, dal jim Bůh nebeský sílu k odporu.²⁰ Dokonce i

*Kniha Judit*¹⁾ chce čtenáře na příkladech poučiti, že Bůh i nepatrnými prostředky („křehkým pohlavím“) vysvobodí svůj národ z ruky velemocného nepřítele, obrátí-li se Israel k Hospodinu srdcem jemu dokonale oddaným. To poučení mělo dodávati čtenářům v dobách zlých též útěchy, důvěry a hrdinné odvahy.²⁾

*Ačkoli je poučný smysl a ráz Knihy na bílé dni, měli staří*³⁾ (židé i křesťané) za to, že poučný příběh v ní vypravovaný je skutečná dějinná událost. Taktéž dosud soudí převalná část katolických vykladačů. Neboť 1. Israelité měli ve svých dějinách tolik poučných příkladů, které se skutečně sběhly, že nebylo třeba, by se utíkali ku příkladům smyšleným (Cornely). 2. Četné poznámky rodopisné,⁴⁾ letopočetové,⁵⁾ zeměpisné⁶⁾ i dějepisné v knize Jud se vyskytující, neměly by významu ve smyšleném podobství. 3. Židé slavili výroční svátek na památku osvobození Betulie (16, 31.); svátky však nebývají slaveny v dobách historických na památku smyšlené události. 4. Podle 14, 6. žili ještě za dob spisovatelových potomci Achiorovi. 5. Sloh je prostičký, vzdálený jakékoli strojenosti, živý a názorný; lícně jednajících osob souhlasí věrně se zákony, podle kterých duševní pochody vznikají a se vyvíjejí.

*Nelze určit přesně dobu,*⁷⁾ kdy byla napsána, tím méně osobu, která ji napsala. Za posvátnou knihu Jud pokládá a ji uvádí sv. Klement Římský.⁸⁾ S ním souhlasili spisovatelé i otcové západní Tertullian Ambroz († 397), Aug, Jer, sněmy slavené v Kartágu (z r. 397 a 419) a v Hippu (z r. 393), seznamy Innocence I. (z r. 405) a papeže Gelasia (z r. 495). Ne jinak smýšleli na Východě, jak svědčí Klement Alex. Origenes († 254), Atanáš († 373) a j.

¹⁾ „Judit sluje tato kniha, protože Israelity, proti nimž válčil a jež obléhal Holofernes, Bůh *Juditou* osvobodil a Holoferna zabil.“ (Zlat.) Srv. obdobné názvy knih se zřetelem na obsah: Jos Sdc, Rut a j.

²⁾ Ve světle tohoto *hlavního účelu knihy* dlužno pokládati lícei ctností hrdinky, nedokonalostí starozákonných dob zastíněných, toliko za *podřadný úkol knihy*. (Ty ctnosti jsou: zbožnost, úcta k zákonu Božímu, vdovská čistota, láska k vlasti a národu, důvěra v Boha, hrdinná neohroženost.)

³⁾ Až do XVI. století! Proto pojali staří Židé příběh o Jud do svého kalendáře, t. j. seznamu svátků a slavných (vítěznych) dní, který sluje Megillat ta'anith a pochází z prvních století našeho letopočtu. Proto měli Židé dva „*midraše*“ k Jud jako k jiným histor. knihám. Na věci nic nemění zjev, že nejstarší výklad Jud máme teprve od *Rabana Maura* († 856).

⁴⁾ 8, 1; 14, 6.

⁵⁾ 1, 5; 2, 1; (1, 13 LXX.)

⁶⁾ 1, 1. nn.; 1, 7. (LXX); 2, 21. nn. (LXX); 7, 1. nn. (LXX).

⁷⁾ Podle náhledu našeho v době Nabuchodonosorově, kdy hrozilo Jerusalemu nebezpečí, tedy před r. 587 bohoduchý spisovatel, aby dodal důvěry v Boha bojácnému obyvatelstvu napsal, podle pramenů, kterých užil také skladatel 3. a 4. Král (a později Par) *jádro knihy*, t. j. hl. 4.–16. Týž bohoduchý spisovatel, který napsal hl. 4.–16. byv později odveden do zajetí babylonského, napsal podle pramenů, které tam našel, *úvod* ke své knize, t. j. hl. 1.–3. Betulie byla sice osvobozena kolem r. 647 (viz níže) spisovatel však, aby lépe vylíčil hrozného nepřítele (Assurbanipala), vypravuje také veliké jeho válečné pochody, které podnikl teprve po r. 647. Znění v dvojí podobě s úvodem a bez úvodu kolovalo, bylo opisováno, glosováno a podle té předlohy pořízen v dobách machabejských rozšířený překlad do řečtiny. Všecky věty, které nelze vysvětliti dokonce jinak nežli že se v nich obráží doba machabejská, dlužno připsati tomuto *překladateli* a nikoli spisovateli bohoduchému. Ten překladatel také některá místa správně nepojal a tedy také nepodal; chybil zejména tím, že příběh o Juditě kladl do perských dob, kdy se již byli Židé vrátili ze zajetí a postavili si druhý chrám. Srv. 5. 22. n. (podle LXX 5, 18. n.).

⁸⁾ 1. list Korintánům 55.

„Nabuchodonosor“ posílá Holoferna, by podrobil mu západní národy. (1. 1.– 2, 6.)

HLAVA 1. – ¹ Arfaxad, král medský, podmaniv mnoho národů svému panství, vystavěl město velmi mocné, které nazýval (i) Ekbatany ² z kamene na čtyři hrany tesaného; udělal zdi jeho zvýši sedmdesáti loket a zšíří třicíti loket, věže pak jeho postavil sto loket vysoké; ³ oba boky do čtverce stavěných věží táhly se na dvacet stop, a brány města postavil věžím přiměřeně vysoké. ⁴ Chlubil se, že je mocný silou vojska a slávou vozů svých.

⁵ Avšak roku dvanáctého vlády své Nabuchodonosor, král assyrský, který kraloval v Ninive, městě velikém, svedl bitvu s Arfaxadem a přemohl ho na veliké rovině, která sluje Ragau, ⁶ nad Eufratem a Tigridem, jakož i Jadasonem, na rovině Eriocha, krále Eličanů.

⁷ Tehdy zveleveno bylo království Nabuchodonosorovo. I pozdvihlo se srdce jeho, že poslal ke všem, kteří bydlili v Cilicii, v Damašku, a na Libanu, ⁸ k národům, kteří byli na Karmelu, v Kedaru, k obyvatelům galilejským na veliké rovině Esdrelonské, ⁹ ke všem, kteří byli v Samařsku a za řekou Jordánem až k Jerusalemu, do veškeré země Jesse, až i ke hranicím Etiopie. ¹⁰ K těm ke všem poslal posly Nabuchodonosor, král assyrský; ¹¹ oni však všichni jednomyslně mu odepřeli, poslali je zpět prázdné a beze cti je zapudili. ¹² Tu rozhněval se Nabuchodonosor král na všecko zemi tu a zapřisáhl se při trůnu a království svém, že se pomstí nade všemi těmi krajinami.

HLAVA 2. – ¹ Léta třináctého Nabuchodonosora krále, dvacátého druhého dne měsíce prvního, bylo ustanoveno v domě Nabuchodonosora, krále assyrského, že se pomstí. ² I svolal všecky starší, všecky vojevůdce i bojovníky své, měl s nimi tajnou radu ³ a pověděl jim, že pomýšlí na to, aby všecku zemi podmanil své vládě. ⁴ Když se ta řeč líbila všem, povolal Nabuchodonosor král Holoferna, velitele vojska svého a ⁵ řekl mu: „Vytáhni proti všem královstvím na západě, zejména proti těm, kteří pohrdli rozkazem mým. ⁶ Ať nešetří oko tvé žádného království; každé hrazené město mi podmaň!“

Holofernes krutě vykonává rozkaz pána svého. (2, 7.– 3, 15.)

⁷ Tehdy Holofernes svolal vévody a velitele moci assyrské a sčítl muže k boji, jak mu přikázal král, sto dvacet tisíc pěších vojáků a jízdných střelců dvanácte tisíc. ⁸ Prve nežli se vydal na výpravu, kázal přivésti nesčíslné množství velbloudů s hojnými zásobami pro vojsko, jakož i stáda hovězího dobytka i ovec, jichžto nebylo počtu. ⁹ Obilí z veškeré Syrie rozkázal připravit na svou výpravu. ¹⁰ Také zlata i stříbra z domu královského vzal velmi mnoho. ¹¹ I vytáhl, on i všecko vojsko, s vozy, s jezdci a střelci; ti přikryli povrch země jako kobylky. ¹² Když překročil hranice Assyrie, přitáhl k velikým horám Ange, které jsou na levé straně Cilicie, i vstoupil do všech hradů jejich a dobyl

Hl. 1. V. ¹. n. Kdo byl „Arfaxad“, závisí na tom, kdo byl „Nabuchodonosor“, kterého jmenuje Vulg teprve níže ve v. 5. V době novější ustaluje se víc a více názor, že „Nabuchodonosor“ tu jmenovaný jest *Assurbanipal* 669–626. – „Arfaxad“ nemůže nebýti podle toho *vrstevníkem Assurbanipalovým*; bývá ztotožňován nesprávně s *Fraortem*, = synem Dejokovým (Fravartiš). Viz o něm více níže kv. 13.– 16. v mé veliké Bibli Č. I. (Praha 1917), str. 1318 n.

V. ⁵. Dvanáctý ten rok byl r. 657–656 před Kr. (od jara do jara). Tehdy nepanoval v Medsku ještě *Fraortes* od nástupu na trůn jmenovaný *Astyages I.*, který nastoupil teprve r. 647 před Kr., takže r. 646 je prvním rokem jeho vlády (Prášek). Podle běžného názoru dějepisců, opírajících se o Herodota, panoval v Medii před Fraortem Dejokes asi od r. 699 do r. 647. Nabuch. Arfaxada „přemohl“, v bitvě nad ním zvítězil, ale neprofr, že tedy nepřátelství trvalo dále.

všech pevností. ¹³ Vyvrátil také město velmi slavné Meloti. a zloupil všechny syny Tarsisovy i syny Ismaelovy, kteří byli proti poušti a na jih země Kellonské. ¹⁴ Pak přepravil se přes Eufrat a přitáhl do Mesopotamie, vyvrátil všechna vysoká města, která byla tam, od potoka Mambre až jak se přichází k moři; ¹⁵ opanoval pomezí její, od Cilicie až ke hranicím Jafetu, které jsou na jihu; ¹⁶ odvedl všechny syny Madianovy, zloupil Všecko bohatství jejich, a všechny, kteří se mu bránili, pobil mečem. ¹⁷ Potom sestoupil na roviny damašské v době žní, zapálil všecko obilí, všechny pak stromy a vinice kázal posekati. ¹⁸ I padl strach před ním na všecko obyvatelstvo země.

HLAVA 3. – ¹ I poslali posly své ze všech měst a krajin, [to jest králové a knížata Syrie, Mesopotamie, Syrie-Sobalu, Libye a Cilicie]; ti přišedše k Holofernovi řekli: ² „Přestaň hněv tvůj na nás! Lépeť jest, abychom živi jsouce poddáni byli Nabuchodonosorovi, králi velikému a podrobili se tobě, nežli zemrouce se záhubou svou i škody poroby své zakusili. ³ Všecka města naše, jakýkoli statek, všechny hory, pahorky i roviny, stáda hovězího dobytka, ovec, koz, koní a velbloudů, všecek majetek náš, i rodiny máš před sebou; ⁴ budiz se všemi věcmi našimi, jak přikážeš. ⁵ My i synové naši služebníci tvoji jsme. ⁶ Přijď k nám jakožto pán pokojný a užívej poddanosti naší podle libosti!“ ⁷ I sestoupil s hor s jezdci, s mocí velikou, a opanoval každé město, i veškero obyvatelstvo země. ⁸ Ze všech pak měst vzal s sebou na pomoc muže silné a vybrané do boje. ⁹ Tak veliký strach padl na ty krajiny, že ze všech měst obyvatelé nejpřednější a nejmávanější spolu s lidem vycházeli mu vstříc, ¹⁰ přijímali ho s věnci a světly, a tančili s bubny a píšťalami. ¹¹ Avšak, ačkoli ty věci činili, nemohli ukrutnost srdce jeho zmírniti; ¹² neboť města jejich pobořil, a háje jejich posekal.

¹³ Byl mu přikázal Nabuchodonosor král, aby všechny bohy země vyhledal, aby totiž on sám byl nazýván bohem od těch národů, kteří sílou Holofernovou budou moci býti podmaněni.

¹⁴ [Přešed pak Syrii-Sobal, všecku Apameu a veškerou Mesopotamii, přitáhl k Idumejským do země Gabaa], ¹⁵ zdobýval měst jejich pobyt tu třicet dní; v té době rozkázal, aby se soustředilo všecko vojsko moci jeho.

Judovci připravují se na odpor. (4, 1.– 17.)

HLAVA 4. – ¹ Tehdy slyšíce ty věci synové Israelovi, kteří bydlili v Judsku, báli se ho velmi. ² Strach a hrůza padla na mysl jejich, aby též neučinil Jerusalemu a chrámu Hospodinovu, jak učinil jiným městům a chrámům jejich.

³ I poslali po veškerém Samařsku vůkol, až do Jericha, a osadili všechny vrchy hor; ⁴ obehnali zdmi městečka svá, a nahromadili obilí, aby se připravili na boj.

⁵ Kněz Eliachim psal totiž všem, kteří sídlili proti Esdrelonu, jenž je proti veliké rovině u Dotainu, a ke všem, kterými byl možný průchod, ⁶ aby osadili stráně hor, kterými bylo lze táhnouti k Jerusalemu, a stráž aby drželi tam, kde by mohl býti průsmyk

Hl. 4. Assyrové na své výpravě proti Jerusalemu kolem r. 648 spolu s králem Manassem, dali odvésti více Judovců (vznešených) do zajetí *babylonského*. Chrám byl již dříve činy královými *znesvěcen*, jak líčí 2. Par 33, 15. n. Když kající král se ze zajetí s odvedenými soukmenovci vrátil, *očistit* chrám a slavil tu očistu zvláštním svátkem, na který se shromáždil všecek judský lid. Tuto výpravu proti Jerusalemu z r. 648 na které byl Manasse jat, a odveden do Babylonu dlužno rozlišovati od assyrské výpravy, která *později*, kdy snad byl již Manasse ze zajetí propuštěn, oblehla *Betulii* a hrozila znovu *Jerusalemu*. Na této *druhé* výpravě byl vojevůdce assyrský od Judity zabit.

V. ⁵. *Eliachim* sluje v. LXX *Jóakim*; níže 15, 9. Vulg sluje *Joachim*. *Betulii* dlužno hledati západně *Dženinuv* horách, jejichžto dva vrcholy slují *Džebel el-'Asiá* *Sěch Šibel*.

hadů zahynuli.²⁶ Protož i my nemstěme se za ty věci, které trpíme,²⁷ ale myslíme, že tyto pokuty menší jsou nežli hříchy naše, a věrme, že metly Hospodinovy, jimiž nás jako služebníky tresce, přišly k nápravě a ne k naší záhubě."

²⁸ I řekl jí Ozjáš a starší: „Všecko, cos mluvila, je pravda, a není v řečech tvých co ká-rati.²⁹ Nyní tedy modli se za nás, neboť žena svatá a bohobojná jsi.“³⁰ Judit jim řekla: „Jako poznáváte, že z Boha je, co jsem mohla mluvit,³¹ tak také zkoušejte, z Boha-li je, co jsem umínila (si) učiniti, a modlete se, aby Bůh utvrdil můj záměr.“³² Vy postavte se u brány tuto noc, já pak vyjdu ven se svou služebnou; a modlete se, aby podle vaší řeči v pěti dnech shlédli Hospodin na lid svůj israelský.³³ Chci však, abyste vy nepátrali po skutku mém; dokud vám (nic) neoznámím, nic jiného ať se neděje, nežli modlitba za mne k Hospodinu, Bohu našemu.“³⁴ I řekl jí Ozjáš, kníže judské: „Jdi v pokoji, a Pán budíž s tebou na pomstu nepřátel našich!“ I obrátili se a odešli.

HLAVA 9. – ¹ Když oni odešli, Judit vešla do své mdlitebny, oblékla se v žinici, posypala si popelem hlavu, padla před Hospodina, a volala k Hospodinu takto:

² „Hospodine, Bože otce mého Simeona, jenž dals jemu meč, aby se pomstil na cizincích, kteří znásilnili pannu, by ji poskvřili a obnažili panenskou kyčel na hanbu;³ jenž dal jsi ženy jejich za kořist, dcery jejich do zajetí, a všelikou kořist na rozdělenou služebníků svým, kteří horlili pro tebe: pomoz, prosím tebe, Hospodine, Bože můj, mně vdově!⁴ Neboť co se stalo prve, tys učinil, a co po tom, ty sis usmyslil; a děje se, cos ty chtěl.⁵ Jsoutě všechny cesty tvé připraveny, a soudy své v úradku svým jsi uložil.“⁶ Pohled nyní na stany Assyrských, jako jsi pohleděti ráčil kdysi na stany Egypťanů, kdy za služebníky tvými v odění běželi doufajíce ve vozy, v koně své a v množství bojovníků;⁷ ty však pohleděl jsi na tábor jejich, a tmy je oslabily.⁸ Tůň (mořská) je chytila za nohy, a vody přikryly je.⁹ Tak budíž i těmto, Hospodine, kteří se spoléhají na množství své, na vozy své, na oštěpy, na štíty, na střely své a kopími se chlubí,¹⁰ nevědouce, že ty sám jsi Bůh náš, kterýs odjakživa války končil, a že „Hospodin“ je jméno tvé.¹¹ Vztáhni rámě své jako od pradávna, a poraz moc jejich mocí svou; nechať padne moc jejich hněvem tvým, nebo slibují si, že poruší svatyni tvou, že poskvřní stánek jména tvého, a že srazí mečem svým roh oltáře tvého.

¹² Učiň, Hospodine, ať je vlastním (jeho) mečem sřata zpupnost jeho;

¹³ budíž chycen osidlem očí svých na mne, a poraz ho půvabem rtů mých.¹⁴ Dej mému srdci stálost, abych ho pokořila, a sílu, abych ho zničila.¹⁵ Vždyť bude to pomník jména tvého, když ruka ženská srazí ho.¹⁶ Neboť není v množství síla tvá, Hospodine, aniž je síla koňů moc tvá, a zpupní nelíbili se ti od počátku; ale ponížených a ubohých vždycky se ti líbila modlitba,¹⁷ Bože nebes, stvořiteli vod a pane všeho stvoření, vyslyš mne bídnu, ana se modlí a v milosrdenství tvé silně doufá.¹⁸ Pomni, Hospodine, na smlouvu svou, dej slova do mých úst a posilni úmysl srdce mého, aby dům tvůj zůstal, jak jsi jej posvětil,¹⁹ a všichni národové nechať poznají, že ty jsi Bůh, a že není jiného kromě tebe."

Juditina cesta z Betulie k Holofernovi. (10, 1.– 16.)

HLAVA 10. – ¹ Když přestala volati k Hospodinu, vstala s místa, na kterém ležela na zemi před Hospodinem.² Povolala služebnou svou, sešla dolů do domu svého,

K v.²⁶ srv. Nm 11, 33; 14, 36. n.; 21, 6; Moudr 16, 5; 1, Kor 10, 9.

Hl. 9. V.¹¹ „svatyni“ = chrám jerusalemský. Dobude-li nepřítel Betulie, potáhne dále na jih, na Jerusalema. – „srazí roh oltáře“ (Ex 27, 2.) = zruší pravidelnou bohoslužbu (Scholz).

porazili krále kanaanského, jebusského, feresejského, hetského, hevejského, amorrhejského, a všechny mocné v Hesebonu, země pak a města jejich sami zabrali;²¹ a dokud nehřešili před obličejem Boha svého, měli se dobře. Ale Bůh jejich nenávidí nepravosti;²² protož i před lety, když sešli s cesty, kterou jim dal Bůh, aby chodili po ní, byli vyhlazeni válkami od mnohých národů, a velmi mnozí z nich byli zajati a zavedeni do země cizí.²³ Ondy však navrátivše se k Hospodinu, Bohu svému, z rozptýlených míst, po kterých byli rozházeni, byli (zase) sjednoceni, i přitáhli na všechny tyto hory a zase mají Jerusalema, kdež je svatyně jejich.²⁴ Nyní tedy, pane můj, vyptej se! Lpí-li která nepravost na nich před obličejem Boha jejich, vytáhněme proti nim; neboť jistě vydá je Bůh jejich tobě, i budou podmaněni pode jho moci tvé.²⁵ Nelpí-li však urážka na lidu tom před Bohem jeho, nebudeme moci odolati jim, ježto Bůh jejich bude brániti jich, a budeme na potupu veškeré zemi."

²⁶ Když domluvil Achior tu řeč, rozhněvali se všichni velmoži Holofernovi, a chtěli ho zabítí druh druhu říkáje:²⁷ „Kdo je tento, který praví, že by synové Israelovi mohli odolati králi Nabuchodonosorovi a vojskům jeho, lidé beze zbraně, bez síly a zkušenosti v umění válečném?“²⁸ Aby tedy poznal Achior, že nás klame, vystupme na hory; a když zjímání budou velmoži jejich, budíž pak s nimi mečem proboden,²⁹ aby věděl každý národ, že Nabuchodonosor je bůh země, a krom něho jiného není!"

HLAVA 6. – ¹ Když domluvili, Holofernes náramně rozhněvaný řekl Achiorovi:² „Ježto jsi nám prorokoval řka, že národ israelský obráněn bude od Boha svého, abych ti ukázal, že není boha kromě Nabuchodonosora,³ až je všechny porazíme, jako člověka jednoho, tehdy také ty s nimi mečem Assyrských zabit budeš, a veškeren Israel s tebou jistojistě zahyne;⁴ přesvědčís se, že Nabuchodonosor jest pán veškeré země; tehdy pronikne meč vojska mého boky tvé, a jsa proboden padneš mezi raněnými Israelovými; přestaneš dýchati, až budeš zahlněn s nimi.⁵ Nuže, máš-li proctví své za pravé, ať neklesá ti hlava; a bledost, která je na tváři tvé, nechať zmizí, míníš-li, že tato slova má nemohou se naplniti.⁶ Abys však věděl, že spolu s nimi ty věci zakusíš, hle, od této hodiny budeš k národu jejich přidružen, abys i ty, až podle zásluhy mečem mým tresťáni budou, došel pomsty!"

⁷ Potom rozkázal Holofernes služebníků svým, aby jali Achiora, vedli jej do Betulie a vydali jej synům Israelovým.⁸ Vzali ho tedy služebníci Holofernovi a šli přes rovinu. Když přiblížili se k horám, vyšli proti nim prakovníci.⁹ Oni tedy zahnuvše za horu, přivázali Achiora ke stromu za ruce i za nohy, nechali ho tak svázaného provazy a vrátili se k pánu svému.

¹⁰ Synové Israelovi pak vyšedše z Betulie přišli k němu (dolů), rozvázali ho, přivedli do Betulie, postavili jej prostřed lidu, a tázali se ho, co to je, že ho nechali svázaného Assyrští. – ¹¹ Tehdy byli tam v čele Ozjáš, syn Michův z kmene Simeonova, a Charmi, který slul také Gotoniel.¹² Mezi staršími tedy, a přede všemi Achior vypravoval všechny věci, které mluvil, byv otázan od Holoferna, kterak lid Holoferněv chtěl ho pro ta slova zabítí,¹³ a kterak sám Holofernes rozhněvav se kázal jej z té příčiny vydati lidu israelskému, až přemůže syny Israelovy, aby pak i jej, Achiora, rozličnými mukami dal zahladiti proto, že řekl: „Bůh nebe jest ochránce jejich.“¹⁴ Když Achior všechny tyto věci vyložil, všecek lid padl na tvář, klaněli se Hospodinu a společným pláčem a kvílením

V.²² n. Achior mluví tu slohem *řečníka* v nadsázkách o událostech za krále Manasse, líčených 2. Par 33.

jednomyslně vyslovovali prosby své před Hospodinem¹⁵ takto: „Hospodine, Bože nebes i země, viz pýchu jejich, shlédni na naše ponížení, všimni si tváře svatých svých! Ukaž, že neopouštíš doufajících v tebe, a že ty, kteří doufají v sebe a svou mocí se chlubit, ponižuješ!“¹⁶ Přestavše pak plakati a dokonavše modlitbu, kterou byl lid celý den konal, potěšili Achiora¹⁷ řkouce: „Bůh otců našich, jehož moc jsi ty hlásal, on způsobí ti ten obrat, že spíše ty uztříš jejich záhubu.“¹⁸ Až pak Hospodin, Bůh náš, dá tu svobodu služebníkům svým, budiž i s tebou Bůh prostřed nás, abys podle libosti své se všemi svými sídlil mezi námi.“¹⁹ Když byla schůze dokonána, přijal jej Ozjáš do domu svého, učinil mu velikou večeři²⁰ a pozval všechny starší; i občerstvili se spolu po postě.²¹ Potom však svolán byl všecek lid, i modlili se celou noc ve sboru prosíce za pomoc od Boha Israelova.

Betulie od Holoferna obležena a soužena. (7, 1.–25.)

HLAVA 7. –¹ Druhého dne přikázal Holofernes vojsku svému, aby táhli proti Betulii.² Bylo pak pěších bojovníků sto dvacet tisíc a jezdců dvacet dva tisíce kromě ozbrojenců, které byl zjímá a přivedl z veškerého mladého mužstva krajin a měst.³ Ti všichni přistrojili se spolu k boji proti synům Israelovým, i přišli po stráni hory až na vrch, který patří na Dotain, od místa, které sluje Belma, až do Chelmonu, který je proti Esdrelonu.⁴ Synové Israelovi uzřevše množství jejich, padli na zem, sypali si popel na hlavy, a jednomyslně se modlili, by Bůh Israelův ukázal milosrdenství své s lidem svým.⁵ A ozbrojivše se osadili místa, která vedla k průsmyku mezi horami, a střežili je celý den i noc.

⁶ Tu Holofernes obcházeje vůkol shledal, že z pramene tekla voda po trubách do města, od jihu před městem, i kázal zpřetrhání potrubí, po kterém přitékala jim voda.⁷ Byly totiž studny nedaleko zdi, ze kterých kradmo vážili vodu, spíše – jak se zdálo – aby se ovlážili než napili.⁸ Tu přistoupili synové Ammonovi a Moabovi k Holofernovi a řekli: „Synové Israelovi nespolehají se na kopí nebo střely; ale hory brání jich a příkré pahorky je opevňují.“⁹ Protož, abys bez boje mohl je přemoci, osad strážemi studny, by nemohli vážiti vody z nich, a bez meče zmoříš je; nebo jistě vysílení jsouce vydají město své, o kterém se domnívají, že nelze ho dobýti, ježto leží v horách.“¹⁰ Ta slova líbila se Holofernovi i služebníkům jeho, i postavil vůkol ke každé studně po setnině mužů.¹¹ Když je pak střežili celých dvacet dní, vyschly cisterny i nádržky vod všem obyvatelům betulským, a tak – ježto ha míru dávána byla lidu voda každý den, – neměli ve městě, čeho by se do syta napili ani jeden den.

¹² Tu shromáždili se k Ozjášovi všichni muži, ženy, jinoši i děti, a všichni spolu jedním hlasem¹³ řekli: „Sudiž Bůh mezi námi a tebou, neboť uvedl jsi nás do neštěstí, nechť mluviti pokojně s Assyřskými; proto prodal nás Bůh v ruce jejich.“¹⁴ Proto také není, kdo by pomohl, když padáme před očima jejich žízni a náramně hyneme.¹⁵ Nyní tedy svolajte všechny, kteří jsou ve městě, bychom dobrovolně vzdali se všichni vojsku Holofernovu.¹⁶ Jet lépe, abychom zajati, ale živi jsouce chválili Hospodina, než abychom zemřeli, a byli na pohanu všemu světu, kdybychom viděli manželky a děti své umíratí před očima svýma.¹⁷ Zapřísaháme (vás) dnes nebem i zemí, i Bohem otců našich, který trestá nás podle hříchů našich, abyste již vydali město vojsku Holofernovu; ať je tak mečem krátký konec náš, který příliš protahuje suchá žízeň!“¹⁸ Když to pověděli, nastal pláč a nářek veliký v obci ode všech; a mnoho hodin jedním hlasem

volali k Bohu:¹⁹ „Zhřešili jsme s otcí svými, nespravedlivě jsme činili, a nepravost jsme páchali.“²⁰ Ty, ježto jsi milostivý, smiluj se nad námi, nebo svou metlou potrestej nepravosti naše, ale nevydávej vynávajících tebe lidu, který tě nezná,²¹ aby nemohlo se říci mezi národy: „Kde je Bůh jejich?“

²² Když se odmlčeli unaveni jsouce těmi křiky a tím pláčem zemdleni,²³ povstal Ozjáš slze a řekl: „Dobré myslí budete, bratři; ještě pět těchto dní čekejme od Hospodina smilování.“²⁴ Možná, že přestane se hněvati a oslaví jméno své.²⁵ Pakli po pěti dnech nepřijde pomoc, učiníme, co jste mluvili.“

Judit se chystá, že vysvobodí Betulii. (8, 1.–9, 19.)

HLAVA 8. –¹ Tato slova uslyšela vdova Judit, dcera Merariho, syna Idoxa, syna Josefa, syna Ozjáše, syna Elaje, syna Jamnora, syna Gedeona, syna Rafaima, syna Achitoba, syna Melchiáše, syna Enana, syna Natanjáše, syna Salatiela, syna Simeona, syna Rubenova;² a muž její byl Manasses, který zemřel v čas ječné žni;³ dozíral totiž na ty, kteří vážali snopy na poli, i stihl ho na hlavě úpal, že zemřel v Betulii, městě svém, a byl tam pochován s otcí svými.⁴ Judit byla vdovou po něm již tři léta a šest měsíců.⁵ Nad svým domem udělala si soukromý pokojík, ve kterém se služebnými svými jsouc uzavřena bývala.⁶ Majíc žinici na bedrách svých postila se každý den života svého krom sobot, nových měsíců a svátků domu Israelova.⁷ Byla velmi krásného vzeření a muž její zanechal jí veliké bohatství, mnoho čeládky, statky plné stád hovězího dobytka i ovec.⁸ Byla ode všech velmi vážena, ježto bála se velmi Hospodina; nikdo neřekl o ní zlého slova.

⁹ Ta tedy, když uslyšela, že Ozjáš slíbil, za pět dní že město vydá, poslala k starším Chabrimu a Charmimu.¹⁰ Když k ní přišli, řekla jim: „Jaká je to řeč, ve které vyslovil Ozjáš souhlas, že vydá město Assyřským, nepřijde-li vám do pěti dní pomoc?“¹¹ A kdo jste vy, že pokoušíte Boha?¹² Není to řeč, která by mohla milosrdenství vzbuditi, ale která spíše je s to, aby ke hněvu popudila a prchlivost rozlítla.¹³ Vy jste uložili čas, kdy má se smilovati Hospodin, a jak se vám zachtělo, den jste ustanovili jemu.¹⁴ Ale že je trpělivý Hospodin, činme za to pokání a odpuštění jeho s pláčem žádejme;¹⁵ neboť Bůh nenechá se unésti, by hrozil tak jako člověk, aniž rozpaluje se hněvem jako syn člověkův.¹⁶ Proto ponižme se mu, a v duchu poníženém služme mu;¹⁷ rcemež Hospodinu s pláčem, aby podle vůle své prokázal nám milosrdenství své, abychom, jako zkmoucenou je srdce naše pro zpupnost jejich, tak také my se honosili ponížením svým;¹⁸ neboť nenásledujeme hříchů otců svých, kteří opustili Boha svého, a klaněli se bohům cizím –¹⁹ pro ten hřích vydání byli meči, za kořist a v pohanu svým nepřátelům – ale my jiného Boha neznáme kromě něho.²⁰ Očekávejme pokorně, že nás potěší, a on pomstí krev naši na nepřátelích našich, kteří nás sužují, poníží všechny národy, kteří povstávají proti nám, a učiní je beze cti Hospodin, Bůh náš.²¹ A nyní, bratři, poněvadž vy jste starší v lidu Božím, a na vás závisí život jejich, výmluvností svou pozdvihněte srdce jejich, ať pamatují, že zkoušení bývali otcové naši, aby se ukázalo, zdali opravdu ctí Boha svého.²² Nechť pamatují na to, kterak otec náš Abraham zkoušen byl, a v mnohých svízlech se osvědčiv přítelem Božím se stal.²³ Tak Isák, tak Jakob, tak Mojžíš, a všichni miláčci Boží mnohými svízeli prošli věrně.²⁴ Ti však, kteří zkoušek nepřijali s bázní Páně, ale svou netrpělivost a reptavé výčitky své proti Hospodinu pronesli,²⁵ vyplnění byli od zhoubece a od

V. ²⁴ „Oslaví jméno své“, pošle-li na př. déšť, naplní-li se cisterny vodou a ukáže tak, že jest Bůh nejvyšší mocný, *milosrdný a věrný*, který svému lidu pomoci může, pomoci chce a jistě pomůže, vrátí-li se k němu.

HL 8. – K v. ²⁴. srv. Nm 11, 1; 14, 10.–12; 20, 4.–6; 21, 5.

Hl. 7. V. ². Místo „22.000“čti „12.000“jako výše v. 2, 7.

od Hospodina, Boha nejvyššího, nade všechny ženy na zemi!²⁴ Požehnaný Hospodin, který stvořil nebe i zemi, který tě vedl k ranám do hlavy úhlavního nepřítele našeho!²⁵ Nebo dnes jméno tvé tak zvelebil, že nevymizí chvála tebe z úst lidí, ale pamětlivi budou moci Hospodinovy na věky, žes pro ně, pro tíseň a svízele národa svého nešetřila života svého, ale přispěla na pomoc, aby nezahynul před obličejem Boha našeho!"²⁶ A všecek lid dodal: „Staň se, staň se!"

²⁷ Těž Achior povolán byv přišel, i řekla mu Judit: „Bůh Israelův, kterémus ty svědectví vydal, že se pomstí nad nepřáteli svými, ten stál hlavu všech nevěřících tuto noc rukou mou.²⁸ Abys pak se přesvědčil, že tomu tak, hle, hlava Holoferna, který v pohrdavé zpupnosti své povrhl Bohem Israelovým, a tobě záhubou hrozil říka: „Až bude zajat lid israelský, dám boky tvé mečem probodnouti."²⁹ Achior vida hlavu Holofernovu, sevřen byl hrůzou, že padl na zem na tvář svou a trhal sebou.³⁰ Když pak zase nabyv ducha, vzpamatoval se, padl jí k nohám, poklonil se jí, a řekl: ³¹ „Požehnána ty od Boha tvého v každém příbytku Jakobovu! Nebo v každém národě, který uslyší jméno tvé, zveleben bude Bůh Israelův pro tebe."

Překotný útěk assyrského vojska, (14, 1.– 15, 8.)

HLAVA 14. – ¹ Řekla pak Judit všemu lidu: „Slyšte mne, bratří! Zavěste tu hlavu na zdech našich! Až pak vzejde slunce, vezmi každý zbraň svou, a vytáhněte s nápořem; ne abyste sestoupili dolů, ale jako byste se chystali na útok.³ Tu hlídky budou musiti běžeti k veliteli svému, aby ho vzbudili k bitvě.⁴ Když pak vůdcové jejich poběhnou ke stanu Holofernovu, a naleznou ho bez hlavy svaleného do krve své, padne na ně hrůza.⁵ A když postřehnete, že utíkají, běžte za nimi bezpečně, neboť Hospodin rozdrť je pod nohama vašima."

⁶ Tehdáž Achior, vida mocný skutek, který učinil Bůh Israelův, opustiv obřady pohanské uvěřil v Boha, obřezal maso své předkožky, a tak připojen byl k národu israelskému, (on) i všecko potomstvo rodu jeho až do dneška.

⁷ Tedy hned jak se rozbřeslo, vyvěsili na zdi hlavu Holofernovu, každý muž vzal svou zbroj a vytáhl s velikým hřmotem a křikem.⁸ Když to uzřely hlídky, běžely ke stanu Holofernovu.⁹ Tu ti, kteří bývali ve stanu, přišli a před vchodem do ložnice šustili, aby ho vzbudili; hřmot úmyslně dělali, aby Holofernes probuzen byl ne od budících, ale šustem;¹⁰ nikdo totiž nesměl na ložnici assyrského mocnáře zatlouci nebo (dokonce) otevřít ji a vejíti.¹¹ Když však přišli vůdcové jeho a tisícníci, zkrátka důstojníci vojska krále assyrského, řekli komorníkům: ¹² „Vejděte a vzbudte ho, nebo myši vylezly z děr svých a osmělují se nás vyzývati k boji!"¹³ Tu Vagao vešel do ložnice jeho, zastavil se před oponou a zatleskal rukama; domníval se totiž, že spí s Juditou.¹⁴ Ale když nepozoroval ani hnutí, že by tam někdo ležel, přistoupil blíže k oponě a pozdvihl ji. Uzřev tělo Holofernovu, ano leží na zemi bez hlavy zkálené v krvi své, vzkřikl hlasem velikým a plačtivým, a roztrhl roucha svá.¹⁵ Všel také do stanu Juditina, ale když jí nenalezl, vyskočil ven k vojsku¹⁶ a řekl: „Jedna žena hebrejská učinila hanbu domu krále Nabuchodonosora; neboť hle, Holofernes leží na zemi, a hlava jeho není na něm."¹⁷ Když to uslyšeli vůdcové moci assyrské, roztrhli všichni roucha svá. Nesnesitelný strach a hrůza padl na ně a zděšeny byly myslí jejich náramně.¹⁸ Křik neslýchaný strhl se v táboře jejich.

HLAVA 15. – ¹ Když všecko vojsko uslyšelo, že jest Holofernes bez hlavy, pozbyli rozumu i rozvahy, a samým třesením a hrůzou jsouce zmítáni hledali pomoc v nohách,

odložila zínici, svlékla šaty vdovské,³ umyla se, pomazala se výbornou masťou myrrhovou, rozčesala si vlasy, posadila si čepec na hlavu, oblékla si slavnostní roucho, vzala si střevíčky, na nohy, vzala náramky a lilijky, náušnice a prsteny, zkrátka všemi ozdobami svými se okrášlila.⁴ Také Hospodin jí dodal stkvělosti; neboť všecka tato ozdoba byla ne z chlípnosti, ale z ctnosti; a proto Hospodin tu krásu na ní rozmnožil, aby nedostiznou krásu očím všem ukázala.⁵ Vložila pak na služebnou měch vína, džbán oleje, pražmy, fíkových hrud, chlebů, sýra a šla.

⁶ Když přišli ku bráně města, shledaly, že (tam) čekal Ozjáš a starší města.⁷ Ti když ji viděli, žasli a divili se náramně kráse její.⁸ Avšak nic se jí nevyptávajíce pustili ji, ať jde, říkouce: „Bůh otců našich dej ti milost, a každý úmysl srdce tvého posilni svou mocí, aby mohl se chlubití tebou Jerusaleme, a jméno tvé by v počtu svatých a spravedlivých bylo!"⁹ I řekli ti, kteří tu byli, všichni jedním hlasem: „Staň se tak, staň se!"¹⁰ Judit pak modlíc se k Hospodinu prošla branou, ona i služebná její.

¹¹ Když sestupovala s hory, okolo svítání, potkali se s ní vyzvědači assyrští, i chytli ji a řekli: „Odkud přicházíš a kam jdeš?"¹² Ona odvětila: „Jsem Hebrejka; ušla jsem od nich, ježto jsem předzvěděla, že dáni budou vám v plen, protože vámi pohrdli, a nechtěli dobrovolně poddati se, aby nalezli milosrdenství před vámi.¹³ Pro tu příčinu myslila jsem si a řekla: „Půjdu před vůdce Holoferna, bych mu vyjevila jejich tajemství, a ukázala mu, kterou cestou mohl by se jich zmocniti tak, aby nepadl jediný muž z vojska jeho."¹⁴ Když uslyšeli muži ti slova její, – zadávali se jí do tváře, i byl v očích jejich úžas, neboť velmi se divili kráse její, – ¹⁵ řekli jí: „Zachovalas život svůj, žes pojala takovou myšlenku, přijít dolů k našemu pánu.¹⁶ To tedy věz, že když staneš před obličejem jeho, dobře s tebou naloží a budeš velmi milá srdci jeho." I vedli ji ke stanu Holofernovu a ohlásili ji.

Judit od Holoferna milostivě přijata. (10, 17.– 12, 9.)

¹⁷ Když vešla před něho, hned byl jat Holofernes očima svýma.¹⁸ Také služebníci jeho mu řekli: „Kdo by pohrdal národem Hebreů, kteří mají tak krásné ženy, že věru stojí za to, bychom pro ně se bili!"

¹⁹ Judit však uzřevši Holoferna, an sedí na koberci pod nebesy, setkaném z purpuru, zlata, smaragdu, a drahých kamení,²⁰ a pohleděvši na tvář jeho, poklonila se mu padši až na zem. I pozdvihl ji služebníci Holofernovi na rozkaz pána svého.

HLAVA 11. – ¹ Tu řekl jí Holofernes: „Dobré myslí buď, a nestrachuj se srdce tvé; neboť já nikdy jsem neublížil člověku, který chtěl poddán býti Nabuchodonosorovi králi.² Ani proti tvému národu, kdyby byl nepohrdl mnou, nebyl bych pozdvihl kopí svého.³ Nyní však pověz mi, proč ušlas od nich a (proč) se ti zalíbilo přijít k nám?"⁴ Judit mu řekla: „Přijmi slova služebnice své, neboť učiníš-li, jak ti praví služebnice tvá, dokoná to Hospodin s tebou.⁵ Neboť jakože živ je Nabuchodonosor, král země, a jakože živa je moc jeho, která je v tobě, abys potrestal všechny pobloudilé, ne toliko lidé skrze tebe poddávají se mu, ale i zvěř polní podrobuje se mu.⁶ Je totiž oznamována moudrost ducha tvého všem národům, koluje zpráva po všem světě, že ty jediný jsi milostivý a mocný v celém království jeho, a tvé umění zavésti pořádek po všech krajích je hlášáno.⁷ Ani to není tajno, co mluvil Achior, (aniž jest nepovědomo, cos mu kázal učiniti).⁸ Jeť známo, že Bůh náš tak je hříchů rozhněván, že vzkázal po svých

Hl. 11. V. ⁵. „pobloudilí" jsou ti, kteří nechtějí se poddati dobrovolně Holofernovu pánovi. – Srv. Bar 3, 16. n.; Dn 2, 38. – Podobnou přísahu viz Gn 32, 15; 2. Sam 14, 21.

prorocích lidu, že vydá jej pro hříchy jeho.⁹ Protože tedy vědí synové Israelovi, že rozhněvali Boha svého, mají strach před tebou.¹⁰ K tomu také stihl je hlad, a pro nedostatek vody možno již za mrtvé je pokládati.¹¹ Dokonce se usnášejí (už), že budou porážeti dobytek svůj a pítí krev jeho;¹² a svaté části obilí, vína a oleje, Hospodinu, Bohu svému zasvěcené, kterýchžto přikázal Bůh nedotýkati se, ty zamýšlejí spotřebovati; chtějí strávití, čeho neměli by se ani rukama dotýkati; poněvadž tedy takové věci činí, je jisto, že vydání budou v záhubu.¹³ To já, služebnice tvá znajíc, utekla jsem od nich; Hospodin mne poslal, abych tyto věci oznámila tobě.¹⁴ Já totiž, služebnice tvá, Boha ctím, také nyní u tebe; proto bude vycházeti služebnice tvá, modlití se budu k Bohu,¹⁵ a poví mi, kdy jim odplatí za hřích jejich; i přijdu, a povím ti to. Až i po Jerusalemě budu tě voditi a dostaneš všecek národ israelský jak ovce, které nemají pastýře; ani pes na tebe nezaštkne.¹⁶ Ano, ty věci pověděny jsou mi prozřetelností Boží.¹⁷ Protože se rozhněval Bůh na ně, poslána jsem, abych ty věci zvěstovala tobě."

¹⁸ Všecka ta slova líbila se Holofernovi i služebníkům jeho, i divili se moudrosti její a pravil druh druhu:¹⁹ „Není na zemi žena takového vzezření, krásy a výmluvnosti." ²⁰ Holofernes pak jí řekl: „Dobře učinil Bůh, který tě poslal před lidem, bys ty vydala jej v ruce naše." ²¹ Splní-li mi to Bůh tvůj, co dobrého mi slibuješ, bude též i Bohem mým, a ty v domě Nabuchodonosorově veliká budeš, a jméno tvé vyslovováno bude po veškeré zemi."

HLAVA 12. – ¹ Tu rozkázal jí, aby vešla, kde bylo složeno vzácné náradí jeho, kázal jí tu zůstat, a ustanovil, co by jí mělo dávano býti se stolu jeho.² Judit však mu odpověděla: „[Nyní] nesmím jísti z těch věcí, které mi kážeš dávatí, aby mne hřích nestihl; ale z těch věcí, které jsem s sebou přinesla jísti budu." ³ Holofernes tázal se jí: „Dojde-li, cos přinesla s sebou, co ti učiníme?" ⁴ Judit odvětila: „Jakože živa je duše tvá, pane můj! Nespotřebuje všech těchto věcí služebnice tvá, dokud nevykoná Bůh rukou mou to, co jsem si umínala."

I uvedl ji služebníci jeho do stanu, který (jí) byl vykázal.⁵ Když vcházela, prosila, by dána byla jí svoboda v noci a před světlem vycházeti ven k modlitbě, modlití se k Hospodinu.⁶ I přikázal komorníkům svým, že podle libosti smí vycházeti a vcházeti tři dny, aby se modlila k Bohu svému.⁷ Vycházela tedy v noci do údolí betulského a umývala se v prameni vody.⁸ Když vystupovala, modlívala se k Hospodinu, Bohu Israelovu, aby jí upravil cestu k vysvobození lidu svého.

⁹ A vcházejíc čistá zůstávala ve stanu, až pojedla večer pokrmu svého.

Judit utala Holofernovi hlavu. (12, 10.– 13, 10.)

¹⁰ Čtvrtý den učinil Holofernes večeri služebníkům svým, a řekl Vagaovi, komorníku svému: „Jdi a přemluv tu Hebrejku, ať dobrovolně svolí k tomu, by se mnou pobyla." ¹¹ Jeť hanba u Assyřů, vysměje-li se žena muži, že se jí podařilo dostati se od něho bez úhony." ¹² Tu vešel Vagao k Juditě a řekl: „Neostýchej se dobrá děva vjíti ku pánu mému, aby byla uctěna před obličejem jeho, aby jedla s ním a pila víno s veselím." ¹³ Judit mu odpověděla: „Kdo jsem já, bych odpírati mohla pánu mému? ¹⁴ Vše, co bude před očima jeho dobré, nejlepší, učiním. A cokoli se líbiti mu bude, bude mi nejlepším všecky dny života mého." ¹⁵ A vstavši ozdobila se rouchem svým. Když vešla a stála

V. ¹¹. n. O pití krve srv. Lv 17, 10. – „svaté části" = prviny a desátky. Srv. Lv 22, 1.– 16; Nm 18, 8.– 19; 1. Sam 14, 31.– 33. – „takové věci" = hříchy, zločiny.

před obličejem jeho,¹⁶ zatřásl se srdce Holofernovi; neboť hořel touhou po ní.¹⁷ „Nuže pij" – pravil jí Holofernes – „a přilehni si s veselím, neboť nalezlas milost přede mnou!" ¹⁸ „Budu pítí, pane" – vece Judit – „neboť poctěna jsem dnes, jako nikdy v životě svém!" ¹⁹ I vzala, jedla a pila před ním to, co byla jí připravila služebná její.

²⁰ Holofernes pak rozjařil se pro ni, a vypil vína velmi mnoho; tolik, jako nikdy v životě nevyopil.

HLAVA 13. – ¹ Když se připozdilo, pospíšili (si) služebníci jeho na lůžka svá. Také Vagao zavřev dveře ložnice odešel.² Byli všichni zmoženi vínem.³ Tak se ocitla Judit sama v ložnici; ⁴ Holofernes pak ležel na loži přílišným opojením uspalý. – ⁵ Judit (byla) řekla služebné své, by stála venku před ložnicí a byla pohotově. – ⁶ Judit stojíc před ložem modlila se slzíc a rty mlčky pohybujíc.⁷ Pravila: „Posilni mne, Hospodine, Bože Israelův, a pohled tuto hodinu na skutky rukou mých, abys podle slibu svého Jerusalem, své město vyzdvihl, a já bych dokonala, co jsem si umínala věříc, že může se (to) státi skrze tebe." ⁸ Když to řekla, přistoupila k sloupu, který byl v hlavách lůžka jeho a odvázala mečík jeho, který visel přivázaný na něm.⁹ Vytrhši jej z pochvy, vzala hlavu jeho za křtici, a řekla: „Posilni mne, Hospodine, Bože, tuto hodinu!" ¹⁰ A udeřivši dvakrát do jeho šíje stála mu hlavu, sňala nebesa jeho se sloupů, a svalila tělo jeho bezhlavě s lože.

Judit přináší utatou hlavu Holofernovu do Betulie. (13, 11.– 31.)

¹¹ Po chvílce vyšla, dala hlavu Holofernovu služebné své, a kázala, by ji vložila do pytlíka svého.¹² I vyšly obě, jako obyčejně, jakoby k modlitbě, prošly ležení, a obědše do kruhu údolí přišly ku bráně města.¹³ Judit zavolala z daleka na strážné zdí: „Otevřte brány, nebo s námi je Bůh, který mocný skutek učinil v Israeli!" ¹⁴ Když uslyšelo mužstvo hlas její, svolalo starší města,¹⁵ i sběhli se k ní všichni, od nejmenšího do největšího, neboť se byli domnívali, že již nepřijde.¹⁶ Rozsvítivše světla obstoupili ji všichni, ona pak vystoupivši na vyvýšené místo pokynula, aby ticho bylo. Když pak všichni mlčeli,¹⁷ řekla Judit: „Chvalte Hospodina, Boha našeho, jenž neopustil těch, kteří doufali v něho: ¹⁸ skrze mne, služebnici svou, splnil milosrdenství své, které slíbil domu Israelovu; zabil rukou mou nepřitele národa svého v této noci!" ¹⁹ A vyňavši z pytlíka hlavu Holofernovu, ukázala jim (jí) řkouc: „Hle, hlava Holoferna, velitele vojska assyrského, a hle, nebesa jeho, pod kterými ležel ožralý, kde rukou ženy zabil jej Hospodin, Bůh náš." ²⁰ Jakože živ je Hospodin! Ostříhal mne anděl jeho, i když jsem šla odtud, i když jsem byla tam, i když jsem zase šla sem, a nedopustil Hospodin, můj Bůh, abych poskvrněna byla já, služebnice jeho, ale bez poskvrny hříchu navrátil vám mne, která se raduji, on že zvítězil, já že jsem unikla, a vy že jste vysvobozeni." ²¹ Chvalte jej všichni, neboť je dobrý, neboť na věky (trvá) milosrdenství jeho." ²² Tu všichni klaněli se Hospodinu a řekli jí: „Požehnal tebe Pán mocí svou, neboť skrze tebe na nic přivedl nepřátele naše." ²³ Posléze řekl jí Ozjáš, kníže lidu israelského: „Požehnánas ty, dcero,

Hi. 12. V. ¹⁶. Podle LXX přišla Judit *a lehla si* (na bok) ke stolu podle tehdejšího zvyku.

Hi. 13. V. ⁷. n. srv. s. 3. Král 9, 3; 4. Král 19, 34. – „sloupy" takové byly, také *v nohách*; nesly strop, nebesa. Srv. 1. Sam 26, 7.

V. ¹⁰. Judita *brání* tu sama sebe a svůj národ proti nespravedlivému útočníkovi, nelze jí tedy zazlívati, že prolévá krev. – Podle novodobého mezinárodního práva nesmí sice na vojsko útočiti ženy a vůbec nevojáči („franktiréři"), to právo mezinárodní však v dobách Juditinych neplatilo, nelze jí tedy ani podle něho souditi; vládlo tehdy právo přirozené.

² tak že nikdo nechtěl s druhem mluvit, ale sklopivše hlavu a nechavše všeho, rychle dali se na útěk před Hebreji, o kterých slyšeli, že ve zbroji táhnou na ně; utíkali po cestách polních i po stezkách horských. ³ Synové Israelovi, vidouce, že prchají, pustili se za nimi; sestoupili za nimi troubíce a křičíce. ⁴ Protože Assyřtí utíkali po různu a o překot, synové však Israelovi hnali se v jednom šiku, zporáželi všecky, kterých mohli dohnati. ⁵ Ozjáš rozeslal také posly po všech městech a krajinách Israelových, ⁶ i poslala za nimi každá krajina a všeliké město vybranou mládež ve zbroji, a honili je mečem, až přišli na konec území svého. ⁷ Ostatní, kteří zůstali v Betulii, vpadli do ležení Assyřských a pobrali kořist, kterou byli zanechali prchající Assyřtí; zbohatli velmi. ⁸ Ti pak, kteří zvítězivše vrátili se do Betulie, přinesli s sebou všecek majetek jejich, že nebylo počtu dobytka, stád, a všelikého pohyblivého jmění jejich; tak všichni od nejmenšího do největšího zbohatli z toho, co jim ukořistili.

Kterak byla záchrana slavena. (15, 9.– 16, 31.)

⁹ Také Joakim, nejvyšší kněz přišel z Jerusalema do Betulie se všemi staršími svými, aby viděl Juditu. ¹⁰ Když ona vyšla k němu, dobrořečili jí všichni jedním hlasem řkouce:

„Tys sláva Jerusalema,
tys radost Israelova,
ty čest jsi lidu našeho,
¹¹ neb zmužile jsi jednala!

Tvé srdce došlo posily,
žes milovala čistotu,
a po svém manželovi
jsi muže nepoznala.

Proto též ruka Páně tě posilnila,
a proto na věky budeš požehnána."

¹² Veškeren lid dodal: „Staň se, staň se!"

¹³ Sotva za třicet dní sebrána byla kořist Assyřských od lidu israelského.

¹⁴ Všecky věci, které, jak bylo patrné, patřily Holofernovi, dali Juditě: zlato, stříbro, roucha, drahé kamení, všeliké nářadí; všecko bylo jí dáno od lidu.

¹⁵ A všecek lid, se ženami, pannami i mládenci hrál radostně na píšťaly a citary.

HLAVA 16. – ¹ Tehdy zpívala Judit Hospodinu tuto píseň:

² Zanoťte Hospodinu na bubínky,
hřejte Hospodinu na cimbály.
Složte mu ve verších píseň novou,
velebte a vzývejte jméno jeho.

³ Hospodin války dokonává,
Hospodin je jméno jeho.

⁴ Utábořil se mezi svým lidem,
aby nás vytrhl z ruky všech nepřátel.

⁵ Přitáhl Assyř s hor od půlnoci
(přitáhl) s tisíci své moci;
ta množstvím potoky zahradila,

- koně jejich přikryli údolí.
⁶ Řekl, že vypálí mou zemi,
 mládež mou že vybijí mečem,
 děti mé že za kořist vydá,
 a mé panny do zajetí.
⁷ Hospodin však všemohoucí ho zničil,
 dal ho v ruce ženy, jež probodla jej.
⁸ Nepadlť jejich velmožů rukou,
 plémě titánů ho nezabilo.
 Vysocí obři se mu nevzpírali,
 ale Judit, dcera Merariho,
 půvabem své líce přemohla ho.
⁹ Neboť svlékši se sebe roucho vdovské,
 oblékla se v roucho slavnostní
 k radosti synů Izraelových.
¹⁰ Pomazala líce své masťou,
 svázala do čepce svou kšticí,
 vzala šat nový, chtěíc ošálit ho.
¹¹ Střevíčky její lapily oči jeho,
 krása její jala jeho duši,
 rozpoltila mečíkem jeho šíji.
¹² Zhrozili se Perští odvahy její,
 Medové její neohroženosti.
¹³ Tehdy kvílily stany Assyřanů,
 když se zjevili ponížení moji,
 kteří vyprahlí (již) byli žízní.
¹⁴ Plémě nevolnic je probodalo,
 zbili je jak děti prchající,
 v boji zhynuli před Pánem, Bohem mým.
¹⁵ Píseň prozpěvujme Hospodinu,
 píseň novou zpívejme Bohu svému.
¹⁶ Pane můj, Hospodine, ty veliký jsi,
 přeslavný mocí svou, nepřekonatelný.
¹⁷ Tobě sloužit musí každý tvor tvůj;
 neboť jsi řekl, a byli učiněni,
 poslals ducha svého, a stvoření byli;
 a není, kdo by odpíral hlasu tvému.
¹⁸ Hory v základech s vodami se kolísají,
 skály jak vosk se rozpívají před tebou.
¹⁹ Ti však, kteří strachují se tebe,
 velící budou u tebe ve všech věcech.

- ²⁰ Běda lidu, jenž na můj rod se zdvívá,
 neboť Hospodin všemocný pomstí se na nich, v
 den, kdy soudit bude, navštíví je.
²¹ Dát jejich těla na pospas ohni a červům, hořet
 a trpět budou na věčné časy.
²² Potom, po vítězství přišel všecek lid do Jerusalema klaněti se Hospodinu, a hned
 jak se očistili, podali všichni oběti zápalné, jakož i to, co byli slíbili nebo připověděli.²³
 Také Judit všecko válečné nářadí Holoferново, které jí dal lid, i nebesa, která byla sama
 vzala z ložnice jeho, podala v kletý dar, [z něhož nesmělo zůstat ani památka].²⁴ Lid
 veselil se před svatyní; tři měsíce radost z toho vítězství slavili s Juditou.
²⁵ Po těch dnech vrátil se každý domů, také Judit; i byla vázena v Betulii a slyňula
 velmi po veškeré zemi Izraelově.²⁶ Družilať se k hrdinnosti cudnost, tak že nepoznala
 muže po všechny dny života svého, od té doby, co zemřel Manassas, manžel její.²⁷ O
 svátících rostla v slávě.²⁸ Zůstala v domě muže svého sto pět let, propustila nevolnici
 svou na svobodu, a když umřela, pochována byla s mužem svým v Betulii.²⁹ Všecek lid
 oplakával ji sedm dní.³⁰ Všecek čas života jejího i po smrti její mnoho let nebyl, kdo by
 kormoutil Israele.
³¹ Slavnost vítězství tohoto počítána jest od Hebreů mezi dny svaté, a slaví jej Židé
 od té doby až do dneška.

Hl. 16. V. ²⁴. „*mésíce*“ přepsáno nejspíše místo „*dny*“. Srv. 2. Par 7, 9; Tob 8, 19; 2. Mach 10, 6. n.

V. ³¹. Judita vynikala vřelou zbožností, nezlomnou důvěrou v Boha, skromností, vdovskou cudností, sebezapíravým, od světa odloučeným životem, rozvahou, bystrou myslí, mužnou rekovností, odvahou, sebeobětavostí, láskou k národu a vlasti. Pro tyto ctnosti bývá právem pokládána za *předobraz Marie Panny*. Ovšem je to pouhý *nástin*, který dlužno posuzovati měřítkem mravouky *nedokonalé*, starozákonné, který je zastíněn („*nástin*“) světlem nauky Kristovy. Proto také Marie Panna neskonale převyšuje tento svůj předobraz. Jeť Bohorodička nejdokonalejší vzor čistoty *panenské*, přemohla úhlavního nepřítele veškerého lidstva (dábla-Holoferna), avšak neužila k tomu vítězství prostředků takových, jako Judita (která počítala s vášní Holofernovou, se svou krásou a kteráž oklamala nepřítele způsobem, který nesnadno jest omluviti zásadou, že klamati nepřítele ve válce je dovoleno).

Poznámka. Kdo chce se poučiti obšírněji o tom, co bible v tomto I. svazku (Genesis-Judit) podává, nechať si opatří Hejčlovu *Bibli českou* (BČ), sv. I., Praha 1917. Nákladem Dědictví sv. Jana. Znění tohoto *lidového* vydání jest opravený text oné bible z r. 1917.

BIBLE ČESKÁ

(LIDOVÉ VYDÁNÍ)

DÍL DRUHÝ:

KNIHY STARÉHO ZÁKONA

svazek II.

ESTER – KNIHA SIRACHOVCOVA

ČÁST PRVÁ: ESTER, JOB A KNIHA ŽALMŮ.

PODLE OBECNÉHO ZNĚNÍ LATINSKÉHO SE STÁLÝM KRITICKÝM
ZŘETELEM K PŮVODNÍM TEXTŮM PŘELOŽIL

Dr. JAN HEJČL

SE SCHVÁLENÍM ARCIBISKUPSKÉHO ORDINARIÁTU V PRAZE

PODÍL ÚDŮ "DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO" NA ROK 1935
ČÍSLO 1

V PRAZE 1935

NÁKLADEM "DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO"
TISKEM ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE

IMPRIMATUR
P r a g a e, 16. Aprilis 1935
Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
vicarius generalis N. E. 4892

—————
Všecka práva vyhrazena
—————

KNIHA „ESTER“

dary velmožnosti královské přiměřené.

Mardocheus odkryl spiknutí proti králi. (2, 19.– 23.)

¹⁹ Když po druhé hledány byly panny a shromažďovány, (a) Mardocheus býval u brány královské – ²⁰ Ester dosud neprozradila původu a národnosti své podle příkazu jeho; cokoli totiž on jí přikazoval, zachovávala Ester, a tak všecko činila, jak činívala tehdy, když ji maličkou opatroval – ²¹ tehdy tedy, když (právě) dlel Mardocheus u brány královské, rozhněvali se Bagatan a Tares, dva komorníci království, kteří byli vrátnými, prvního prahu palácového strážci a chtěli povstati proti králi a zavraždit ho. ²² To však neušlo Mardocheovi, ihned oznámil to královně Ester a ta králi jménem Mardochea, který tu věc na ni vznesl. ²³ Vyšetřováním byla věc potvrzena i byli oba pověšeni na šibenici. A bylo to napsáno na listy pamětní a vloženo do letopisů před králem.

Aman chtěl Židy v Persii vyhladit. (3, 1.– 15; 13, 1.– 7.)

HLAVA 3. – ¹ Potom král Asuerus povýšil Amanu, syna Amadatiova, původu agažského; vyzdvihl křeslo jeho nade všecka knížata, která měl. ² Všichni služebníci královští, kteří byli u dveří palácových, klekali na kolena a klaněli se Amanovi; nebo tak jim byl přikázal král. Jediný Mardocheus neklekal na kolena, aniž se klaněl jemu. ³ I tážali se ho služebníci královští, kteří vládli u dveří palácových: „Proč proti (všem) ostatním nezachováváš příkazu královského?“ ⁴ Když to často říkali, on však jich neposlechl, oznámili to Amanovi, chtějí vědět, setrvá-li ve svém úmyslu; byl jim totiž pověděl, že je Žid. ⁵ Aman uslyšev to a vskutku shledav, že Mardocheus před ním nekleká na kolena a neklaní se mu, rozhněval se velmi ⁶ a měl to za nic, aby toliko na Mardochea vztáhl ruce své; – bytě slyšel, že je z národa židovského – ale raději chtěl všecken židovský národ, který byl v království Asuerově, zahladiti.

⁷ Měsíce prvního – který sluje nisan – léta dvanáctého kralování Asuerova vržen byl do osudí „fur“ – to jest hebrejsky „los“ – před Amanem, který den a který měsíc měl by povražděn býti národ židovský; i vyšel měsíc dvanáctý, který sluje adar. ⁸ Řekl pak Aman králi Asuerovi: „Je národ po všech krajinách království tvého rozptýlený, a ode všech oddělený, který užívá nových zákonů a zvyků, k tomu i královskými příkazy pohrdaje. Víš dobře, že není užitečno tvé vládě, aby zpyšněl svobodou. ⁹ Vidí-li se ti za dobré, rozkaž, ať zahyne, a já deset tisíc hřiven odvážím správčům pokladu tvého.“ ¹⁰ Šňal tedy král (pečetní) prsten, kterého užíval, s ruky své, dal jej Amanovi, synu Amadatiovu, původu agažského, nepříteli Židů, ¹¹ a řekl mu: „Stříbro, které slibuješ, budiž tvé, s národem tím pak učíš podle libosti.“

¹² Byli tedy povoláni písaři království měsíce prvního nisanu, třináctého dne téhož měsíce, a psáno bylo, jak Aman rozkázal, všem satrapům královským a vladářům krajin i rozličných národů, jak ten onen národ čísti nebo rozuměti mohl podle rozličnosti jazyků, jménem krále Asuera. Listy pečeté prstenem jeho ¹³ poslány byly po rychloposlech královských do všech krajin, aby pobili a vyhladili všechny Židy, od pacholetě až do starce, děti i ženy, jednoho dne, totiž třináctého (dne) měsíce dvanáctého, který sluje adar, a majetek jejich aby pobrali. ¹⁴ Trest listů byla ta, by všechny krajiny věděly, a připravily se na jmenovaný den. ¹⁵ Poslové, kteří byli posláni, pospíšili, by rozkaz krá-

Za v. ¹³. patří list podaný doleji 12, 6b.– 13. 7.

V. ¹⁴. Podle hebr. měl býti „*opis listu*“ (královského) *jakožto zákon v každé satrapii ohlášen*.

V. ¹⁵. Podle hebr. rychloposlové se rozběhli hned *„jak byl zákon na hradě suském vydán“*.

ÚVOD.

Kniha sluje Ester podle jména hlavní své hrdinky. Prameny dnešní knihy Est byly a) list Mardocheův (9, 20.) a b) list Esterin (9, 29.). Podle těchto pramenů před r. 200 (před Kr.) napsal svatopisec nejspíše v Persii své dílo. Zamýšlel na dějinném ¹) příkladu dokázati, že Bůh pečuje o národ israelský i v cizině, že bývá pomoc jeho nejbližší, když je nouze lidu největší; spolu chtěl, aby jeho prací upevněn a rozšířen byl obyčej slaviti v duchu nábožensko-mravním svátek „púrím“. Brzy potom byla kniha, psaná původně hebrejsky, přeložena v Jerusalemě ²) do jazyka řeckého; ten překlad zachoval se nám ve dvou recensích (A. B.). Svátek „púrím“, kdy bývala Est veřejně ve sbornících předčítána, pozbyval znenáhla rázu nábožensko-mravního tak, že v prvních stoletích našeho letopočtu vrhl se v židovský masopust, se kterým se málo srovnával rozhodný nábožensko-mravní ráz předčítané knihy Est. Aby ta nesrovnalost neurážela, vyloučili Židé prvního století křesťanských z knihy Est všecko posvátné, co mohlo býti o divokém masopustě zneuctěno. Zkrácená takto kniha se v židovstvu ujala. Zlomky z ní vyloučené ve znění hebrejském zanikly, zachovaly se však v řeckém překladě, který církev katolická od Židů přijala. Máme tedy dvě recense knihy Est: a) původní delší (zachovanou v řeckém překladě) a b) zkrácenou ve znění původním (hebrejském).

¹) Názor o dějinném rázu knihy Est opírá se o závažné důvody:

a) Jisto, že již v dobách spisovatele knih Machabejských, jakož i v prvním století křesťanském, slavili Židé svátek „púrím“ (2. Mach 15, 37; Jos. Flavius, Starožitnosti XI, 6.) a od těch dob že jej slaví do dneška. Nelze však mysliti, že tak činí na základě události *vymyšlené, která se nikdy nesběhla*.

b) Spisovatel vypravuje *prostě*, ale *živě* kreslí *podrobnosti*, které nesnadno vymyslíti. Uvádí netoliko jména vůdcích osob (Estery, Asuera, Mardochea, Amanu), ale zná také jména královských kleštěnců (1, 10; 2, 8. 14.), nejvyšších rádců královských (1, 14.), zapuzené královny (1, 11.), spiklenců (2, 21.), manželky a deseti synů Amanových (5, 10; 9, 7. n.).

c) Odborní znalci věcí perských diví se dokonalé znalosti perských obyčejů a mravů, jakou jeví spisovatel knihy Est. Spisovatel *dovolává se i perských pramenů* (10, 2.).

d) Zprávy knihy Est srovnávají se se zprávami, které podávají prameny *řecké* (zejména Herodot), *nápisů perské i vykopávky* královského hradu *suského*.

Události, vypravované v Est dají se velmi pěkně vetkati do osnovy všeobecných dějin Xerxových.

Podle Herodota (VII 5) podnikl Xerxes druhého roku své vlády (484– 483) výpravu do Egypta. Šťastně ji dokončiv zabýval se r. 483 myšlenkou táhnouti proti Řekům, i povolal všechny velmože své říše do Sus na poradu (Herodot VII, 8.).

O tom sněmu vypravuje též Est 1, 3. – Herodot píše, že porada dlouho trvala; to se srovnává se 180 dny (= šesti měsíci) jmenovanými v Est 1, 4. – Pátého roku své vlády na jaře (před nisanem) r. 480 vytáhl proti Řekům a byv poražen r. 479 vrátil se do Sus. Sem dlužno zařadit Est hl. 2. Byv zklamán v nadějích na vítězství oddal se rozkošem, jež mu poskytoval harém. (Srv. Herodot IX, 108.) R. 478 byla povolána Ester do harému a r. 477 povýšena za královnou. Na výpravu proti Řekům potřeboval-Xerxes prostředků; s tím souhlasí poznámka Est 10, 1.

Námítky, kterými chce nadkritika povaliti dějinnou cenu Est, možno vyvrátiti. Viz výklady k 1, 1; 2, 16; 3, 7; 6, 10; 10, 3.

²) Viz 11, 1.

Královna Vasti zapuzena. (1, 1.– 22.).

HLAVA 1. –¹ Za dnů Asuera, který kraloval od Indie až po Etiopii nad sto a dvaceti sedmi krajinami,² když seděl na trůnu království svého v Susách, hlavním městě říše své –³ třetího roku vlády své dal strojiti u sebe veliké hody všem knížatům a služebníků svým, vojevůdcům perským, slovutným Medům a vladařům nad krajinami,⁴ když byl ukazoval bohatství a slávu království svého a velikost i chloubu moci své dlouhou dobu, sto a osmdesáte dní.

⁵ Když pak minuly (ty) dni [bodů], sezval veškeren lid, cokoli ho bylo v Susách, od největšího do nejmenšího a kázal sedm dní hody strojiti v nádvoří zahrady a háje, který královskou péčí a prací štípen byl.⁶ Se všech stran zavěšeny byly čalouny barvy blan-kytné, z bavlny a z modrého purpuru na lanech kmentových a červeně purpurových, provlečených skrze kroužky ze slonové kosti, a upevněných na sloupech mramorových. Také pohovky zlaté a stříbrné rozestaveny byly po podlaze, dlážděné smaragdovým a bílým mramorem, roztodivnou pestrou malbou zdobené.⁷ Hosté pili ze zlatých číší a jídla na jiných a jiných nádobách byla nošena. Také víno, jak se slušelo na velmožnost královskou, výborné a v hojnosti předkládáno bylo.⁸ Aniž byl, kdo by nutil pítí nechtějících; ale (bylo) jak byl král zřídil, u každého stolu ustanoviv jednoho ze svých úředníků, by mohl každý bráti si, jak mu libo.

⁹ Také královna Vasti učinila hody ženám na paláci, kde král Asuerus sídlil.

¹⁰ Sedmého pak dne, když byl král velmi rozjařen, když po přílišném pití byl rozpálen vínem, rozkázal Maumamovi, Bazatovi, Harbonovi, Baigatovi, Abgatovi, Zetarovi a Charchasovi, sedmi komorníkům, kteří konali službu před ním,¹¹ by přivedli Vasti královnu před krále, vstavíce na hlavu její korunu, aby ukázal všemu lidu i knížatům krásu její; bylať velmi krásná.¹² Ona však odepřela a k rozkazu královskému, který po komornících byl vzkázal, přijíti se vzepřela.

Proto rozhněvav se král a narámnou prchlivostí rozpálen jsa¹³ ptal se mudrců, kteří podle obyčeje královského vřadycky při něm byli a s jejichžto radou činil všechny věci, ježto znali ustanovení a staré zvyky –¹⁴ byli pak první a (králi) nejbliže Charsena, Setar, Admata, Tarsis, Mares, Marsana a Mamuchan, sedm vévod perských a medských, kteří vidali tvář královu a první po něm sedali –¹⁵ kterému rozsudku Vasti královna propadá, ježto rozkaz krále Asuera, který byl po komornících vzkázal, učiniti nechtěla.¹⁶ Tu odpověděl Mamuchan poslouchajícimu králi a knížatům: „Ne toliko na králi provinila se královna Vasti, ale i na všem lidu a knížatech, kteří jsou po všech krajinách krále Asuera.“¹⁷ Neboť se donese čin královnin všem ženám, i potupí muže své rkouce: „Král Asuerus rozkázal, aby královna Vasti přišla k němu, ona však nechtěla.“¹⁸ Tím příkladem všechny manželky knížat perských a medských málo si vážiti budou rozkazů mužů; proto spravedlivý je králův hněv.¹⁹ Vidí– li se ti za dobré, nechat vyjde výnos od tebe a budiž zapsán podle zákona perského a medského, který nesmí býti přestoupen, aby Vasti dokonce již nevcházela ke králi, ale královskou důstojnost její aby dostala jiná, která je lepší než ona.²⁰ A to budiž rozhlášeno po všech krajinách v království tvém široším, aby všechny ženy velikých i malých zachovaly úctu k mužům svým!“²¹ Ježto se líbila ta rada jeho králi i knížatům, učinil král podle rady Mamuchanovy:²²

HL 1. V. ¹ „Asuer“ sluje ve zlomcích druhokanonických (10, 4.– 16., 24.) *Artaxerxes*. Byl to *Xerxes* I. Viz Esdr 4.

V. ³ Xerxes I. nastoupil r. 486, od r. 483– 482 byl *třetí* rok jeho vlády. S tou *hostinou* byla pravděpodobně spojena *válečná rada* před výpravou proti Řecku.

rozeslal listy do všech krajin království svého, jak každý národ rozuměti nebo čísti uměl, (psané) rozličnými jazyky a písmem, že muži jsou páni a přední v domech svých, a to že po všech národech má býti rozhlášeno.

Ester královnou. (2, 1.– 18.)

HLAVA 2. –¹ Po těchto událostech, když hněv krále Asuera schladl, vzpomněl si na Vasti, co byla učinila a co ji potkalo;² i řekli dvořané královi, služebníci jeho: „Budtež hledány králi panny mladistvé a krásné;³ budtež rozesláni, kteří by hledali po všech krajinách děv krásných, panen, ať přivedou je do města Sus a dají je do haremu pod dozor Egea komorníka, který je představeným a strážcem žen královských; a nechat dostanou, čeho třeba k ženské kráse, a vůbec čeho potřebují;⁴ a která ze všech zalíbí se očím královským, ta budiž královnou místo Vasti!“ Líbila se ta řeč králi, i rozkázal, aby tak, jak mu poradili, se stalo.

⁵ Byl pak Žid ve městě Susách, jménem Mardocheus, syn Jaira, syna Semeje, syna Kisa, z kmene Benjaminova,⁶ který přestěhován byl z Jerusalema tehdy, kdy Jechoniáš, krále judského Nabuchodonosor, král babylonský byl přestěhoval.⁷ Ten byl pěstounem dcery bratra svého, Edissy, jiným jménem Ester zvané, která otce ni matky její Mardocheus za dceru.⁸ Když pak se rozhlásil králův rozkaz, a podle jeho vůle mnoho krásných panen přivedeno bylo do Sus, a odevzdáno Egeovi komorníku, dána mu byla též Ester mezi jinými děvami, aby chována byla v počtu žen.

⁹ Ta zalíbila se mu a nalezla milost v očích jeho. I přikázal komorníkovi, ať si pospíší s tím, čeho třeba k ženské kráse, ať jí dá přiměřenou stravu a sedm nejkrásnějších děv z domu královského, ať jí i služebnice její vyvnadí a vyšlechtí.¹⁰ Ona pak nechtěla oznámiti mu národnosti své a původu svého, ježto jí byl přikázal Mardocheus, aby o tom dokonce mlčela.¹¹ A ten procházel se každý den před nádvořím domu, ve kterém vybrané panny chovány byly, jsa starostliv, jak se má Ester a chtěje věděti, co s ní bude.

¹² Než došlo podle pořádku na tu onu pannu, aby vešla ke králi, než bylo vykonáno vše, co k vyšlechtění ženskému příslušelo, minul dvanáctý měsíc; šest měsíců totiž mazaly se olejem myrhovým, a druhých šest (měsíců) jiných mastí a voňavek užívaly.¹³ Vcházejice ke králi, čehokoli požádaly k vyšlechtění příslušného, dostávaly, a připravivše se podle libosti chodily z haremu do ložnice královy.¹⁴ Která večer vešla, ráno vyšla, a odtud vedena byla do druhého domu, který byl pod dozorem Susagaza komorníka, který byl dozorcem nad ženami královskými; a nesměla již zase ke králi jíti, leč král chtěl a jménem jí dal zavolati.

¹⁵ Když tedy minul čas, nastal podle pořádku den, kdy Ester, dcera Abihaila, bratra Mardocheova, kterou si byl vzal za dceru, měla vjíti ke králi. Ta však nehleděla ženského vykrášlení, ale cokoli chtěl Egeus komorník (a) strážce panen, to jí dal k ozdobě. Neboť byla velmi krásná a pro neuvěřitelnou krásu všem, kteří ji viděli, byla milá a příjemná.¹⁶ Tedy vedena byla do ložnice krále Asuera měsíce desátého, který sluje tebet, sedmého roku vlády jeho.¹⁷ I zamiloval si ji král nade všechny ženy; došla milosti a blahověle před ním nade všechny ženy, že vstavil na hlavu její korunu královskou a učinil ji královnou místo Vasti;¹⁸ kázal také připraviti hody preveliké všem knížatům a služebníků svým, ke sňatku a k svatbě Esterině, dal úlevu všem krajinám a rozdál

V. ¹⁶ tebet = náš prosinec-leden. – 483– 482 byl (podle 1, 3.) *třetí* rok Xerxův, 479– 478 sedmý. Bylo tedy po válce persko-řecké. V. 21.– 23. srv. s 12, 1.– 4.

Židy.⁸⁸ Pište tedy Židům, jak je vám libo, jménem královským a opatřte listy, pečeti prstenu mého. Jeť obyčej, že listy, které byly jménem královým posílány, a pečeti jeho prstenu opatřeny, žádný nesmí odvolati."

⁹ I povolali tajemníků a písařů královských – byl právě třetí měsíc, zvaný siban – a dvacátého třetího dne toho (měsíce) napsány byly listy, jak byl si přál Mardocheus, k Židům, satrapům, úředníkům a vladařům, kteří ustanoveni byli ve stu a dvaceti sedmi krajinách od Indie až do Etiopie; do každé krajiny, každému národu jejich jazykem i písmem, i Židům, jak mohli čísti a rozumět. ¹⁰ Ty listy, které jménem královým byly posílány, opatřeny byly pečeti jeho prstenu a poslány po rychloposlech; po všech krajinách jezdíce, měli listy staré předejítí novými poselstvími. ¹¹ Král jim přikázal, by dojeli k Židům po všech městech a (jim) v jedno se shromážditi rozkázali, aby hájili života svého, a všechny nepřátele své, se ženami, s dětmi i se všemi domácími, aby pobili a zahladili, majetek pak jejich jakožto kořist aby rozebrali. ¹² A byl ustanoven po všech krajinách jeden den pomsty, to jest třináctý den měsíce dvanáctého, adaru.

¹³ Trest listu toho byla: ve všech zemích a národech, kteří vládě krále Asuera byli poddáni, oznámiti, že Židé směji se připraviti, by pomstili se nad nepřátele svými.

¹⁴ Vyšli tedy rychloposlové s poselstvím, a výnos králův vyvěšen byl (také) v Susách.

¹⁵ Mardocheus pak, z paláce a od krále vycházeje, stkvěl se rouchem královským, totiž purpurově modrým a bílým, čelenku zlatou nesa na hlavě a oděn jsa pláštěm kmentovým, purpurově červeným. A všecko město plesalo a veselilo se. ¹⁶ Židům se zdálo, že jim vzešlo nové světlo, radost, čest a veselí. ¹⁷ Ve všech národech, v městech i krajinách, kamkoli rozkaz králův došel, bylo neobyčejné veselí, hody a kvasy, dobrý den," tak velmi, že mnozí z jiných národů a vyznání k jejich náboženství a posvátným obyčejům přistupovali; velký totiž strach ze Židů zachvátil všechny.

Židé hájí se proti nepřátelům. (9, 1.– 19.)

HLAVA 9. – ¹ Dvanáctého tedy měsíce, o kterém jsme již prve pověděli, že slul adar, třináctého dne, na který chystána byla všem Židům záhuba, a nepřátel po jejich krvi lačněli, stalo se naopak: Židé nabyli vrchu a počali mstít se nad nepřitelem. ² Shromáždili se po všech městech, městečkách a místech, aby vztáhli ruku proti nepřátelům a protivníkům svým, a žádný neodvážil se (jim) odporovati, ježto všechny národy pronikla hrůza z jejich velikosti. ³ Neboť i vladaři krajin, satrapové, správcové i každý hodnostář představený kterémukoli místu nebo práci, podporovali Židy, ježto se báli Mardochea; ⁴ věděliť o něm, že je knížetem na paláci a že velmi mnoho může; sláva jména jeho také rostla každý den a letěla od úst k ústům všem. ⁵ I způsobili Židé nepřátelům svým řez velikou; pobili je, učinivše jim, co jim byli oni učiniti mínili, ⁶ tolik, že i v Susách pět set mužů pobili mimo deset synů Amana agažského, nepřítel židovstva, jichž tato jsou jména: ⁷ Farsandata, Delfon, Esfata, ⁸ Forata, Adalia, Aridata, ⁹ Fermesta, Arisaj, Aridaj a Jezata.

¹⁰ Statků však jejich, když je byli usmrtili, nechtěli se dotknouti jménem kořisti.

Hl. 8. V. ⁸. Podle práva perského nemohl býti výnos královský *odvolán* (zrušen), ježto by tím utrpěla vážnost královské moci; Xerxes nemůže tedy vyhověti prosbě Esterině (v. 5.). Ale dává Mardocheovi právo, by jménem královým vydal jiný (rovněž neodvolatelný) list, kterým bude znemožněno vykonati skutečně výnos prvý. Zrušení účinky prvního neodvolatelného výnosu bylo snadno, ježto v něm Židé výslovně jmenováni nebyli (ve druhém jmenováni jsou. Viz 16, 1.– 17.). Že byly výnosy králů perských neodvolatelné, dosvědčuje též Dn 6, 8. 12. 15.

lův splnili. Výnos králův ihned byl v Susách vyvěšen; král pak a Aman slavili hody, kdežto Židé všichni, kteří byli ve městě, plakali.

Mardocheus vyzývá Esteru, by u krále za Židy orodovala. (4, 1.– 16.; 15, 1.– 3.)

HLAVA 4. – ¹ Když to uslyšel Mardocheus, roztrhl roucha svá, oblékl se v žinici, posypal hlavu popelem a prostřed města na ulici hlasem velikým křičel, ukazuje hořkost mysli své. ² S tím kvílením šel až ke dveřím paláce; nebylo totiž dovoleno oblečenému v žinici vjíti do králova dvoru. ³ Ve všech krajinách, městech a místech, kamkoli ukrutný výrok králův přišel, byl veliký nářek u Židů, půst, kvílení a pláč; mnozí žinice a popela místo lůžka užívali.

⁴ Služebné Esteriny a komorníci přišedše oznámili jí to. Když to uslyšela, ulekla se velmi; i poslala roucho (Mardocheovi), aby odejmouce žinici, oblékli ho (v ně); ale on nechtěl ho vzíti. ⁵ Zavolavši tedy Atacha, komorníka, kterého jí byl dal král za služebníka, poručila mu, aby šel k Mardocheovi a zvěděl od něho, proč to činí. ⁶ Atach vyšed, šel k Mardocheovi, který stál na ulici města přede dveřmi paláce. ⁷ Ten oznámil mu vše, co se přihodilo, kolik stříbra slíbil Aman dáti do pokladny královské za vyhlazení Židů; ⁸ dal mu též opis výnosu vydaného v Susách, aby (jej) ukázal královně a napomenul ji, by šla ke králi, a prosila ho za svůj národ.

⁹ Když se vrátil Atach a oznámil Esterě vše, co byl Mardocheus řekl, ¹⁰ ona chopivši se slova poručila, by pověděl Mardocheovi: ¹¹ „Všichni služebníci královští a všechny krajiny, které jsou pod panstvím jeho, vědí, že muž nebo žena, který by vešel do vnitřního dvoru králova nejso povolán, ihned, bez meškání má zabít býti, leč by král vztáhl k němu žezlo zlaté na znamení milosti, a tak směl živ býti. Kterak tedy, budu moci přijíti ke králi já, která již třicet dní nejsem volána k němu?"

¹² Uslyšev to Mardocheus ¹³ vzkázal opět Esterě: „Nemysli si, že život svůj zachováš sama ze všech Židů, protože jsi v domě královském! ¹⁴ Neboť budeš-li nyní mlčeti, jiným způsobem budou vysvobozeni Židé, avšak ty a dům otce tvého zahynete. Kdo ví, zdali jsi proto nepřišla k důstojnosti královské, abys byla pohotově k takovému času?"

¹⁵ Vzkázala tedy Ester Mardocheovi zase toto: ¹⁶ „Jdi a shromáždí všechny Židy, které nalezeš v Susách, a modlete se za mne. Nejezte a nepijte tři dny a tři noci; já podobně se služebními svými budu se postit a pak vejdu ke králi, proti zákonu činíc, nejsouc povolána, a vydajíc se v nebezpečí smrti."

Mardocheus i Ester doprošují se milosrdenství Božího. (4, 17.; 13, 8.– 14, 19.)

¹⁷ Šel tedy Mardocheus a učinil vše, co mu poručila Ester.

Ester odváží se předstoupiti před krále. (15, 4.– 19.; 5, 1.– 8.)

HLAVA 5. – ¹ Dne pak třetího Ester oblékla se v roucho královské, (šla) a zastavila se ve dvoře domu královského, který byl vnitř, naproti domu královu, an seděl na trůnu svém, v zasedací dvoraně palácové proti vchodu do (toho) domu (královského).

² Když uzel Ester královnou, ana stojí, zalíbila se očím jeho, a vztáhl k ní žezlo zlaté, které držel v ruce. Ona přistoupivši, políbila konec žezla jeho.

Hl. 4. Za v. ⁸. patří 15, 1.– 3.

Za v. ¹⁷. patří 13, 8.– 14., 19.

Hl. 5. V. ¹. n. Podrobněji vstup Esterin ke králi vypsán ve zlomku druhoakanickém 15, 4.– 10.

³ I tázal se jí král: „Co si přeješ, Ester královno? Jaká je tvá žádost? I kdybys prosila za půl království, bude dáno tobě!“ ⁴ Ona odpověděla: „Libo-li králi, prosím, abys přišel dnes ke mně, a Aman s tebou na hody, které jsem připravila.“ ⁵ Tedy král ihned řekl: „Rychle zavolejte Amanu, ať poslechne přání Esterina!“

I přišel král s Amanem na hody, které jim byla královna připravila. ⁶ Když se byl král napil hojně vína, řekl jí: „Co si přeješ, aby bylo ti dáno? Za kterou věc žádáš? I kdybys prosila za polovici mého království, obdržíš!“ ⁷ Ester mu odpověděla: „Toto je přání mé a prosba: ⁸ „Nalezla-li jsem milost u krále, a je-li králi libo dáti mi, co žádám a mou prosbu splniti, nechať přijde král i Aman na hody, které jsem připravila jim, a zítra oznámím králi přání své.“

Aman chystá kůl, aby na něj Mardocheus byl pověšen. (5, 9.–14.)

⁹ I vyšel Aman ten den vesel jsa a radosten. Avšak uzřev Mardochea, an sedí přede dveřmi paláce, a ne toliko že nepovstal před ním, ale ani se nehnul s místa, na kterém seděl, rozhněval se velmi, ¹⁰ ale činil, jako by se nehněval. Přišed pak domů svolal k sobě přátele své i manželku svou Zares, ¹¹ vypravoval jim o velikosti bohatství svého, o množství synů (svých), kterak ho král vyvýšil v slávě nade všecka knížata a služebníky své, ¹² a potom řekl: „Královna Ester také žádného jiného nepozvala na hody s králem nežli mne; u ní také zítra s králem hodovati budu. ¹³ Ačkoli však toto všecko mám, zdá se mi, jako bych nic neměl, dokud vidím Mardochea Žida seděti u dveří královských.“ ¹⁴ I odpověděla mu Zares, manželka jeho i jiní přátelé: „Rozkaž udělati šibenici vysokou na padesát loket, a ráno rci králi, aby pověšen byl na ní Mardocheus, i půjdeš vesele s králem na hody!“ Libila se mu (ta) rada, i rozkázal udělati vysokou šibenici.

Mardocheus poctěn od krále. (6, 1.–13.)

HLAVA 6. – ¹ Tu noc král ztrávil beze spánku, i kázal si přinést knihy pamětné, letopisy prvnějších časů. Když je před ním četli, ² přišli na místo, kde psáno bylo, kterak Mardocheus oznámil úklady Bagatana a Taresa, komorníků, kteří chtěli usmrtiti krále Asuera. ³ Král uslyšev to, řekl: „Jaké cti a odplaty dostalo se za tu věrnost Mardocheovi?“ Služebníci jeho a dvořané odpověděli mu: „Dokonce žádně odměny, nedostal.“

⁴ A hned tázal se král: „Kdo je na dvoře?“ – Aman totiž byl vešel na vnitřní dvůr domu královského, chtěje vnuknouti králi, by rozkázal Mardochea pověsiti na šibenici, která, mu byla připravena. – ⁵ Služebníci odpověděli: „Aman stojí na dvoře.“ I řekl král: „Nechať vejde!“ ⁶ Když vešel, ptal se ho: „Co se má státi muži, kterého král chce uctít?“ Aman mysle si a maje za to, že žádného jiného nemíní uctít král nežli jej, ⁷ odpověděl: „Člověk, kterého král chce uctít, ⁸ budiž oblečen v roucho královo, posazen na koně, na kterém jezdí král, dostaň korunu královskou na hlavu, ⁹ a první z královských knížat, z vladářů, ať drží koně jeho, jde po ulici města a volá: „Tak je ctěn, koho král ctíti chce!“ ¹⁰ I řekl mu král: „Rychle vezmi roucho i koně, a učiň, jak jsi řekl, Mardocheovi Židu, který sedí přede dveřmi paláce. Hled, ať nic z toho, co jsi mluvil, neopomeneš!“

¹¹ Vzal tedy Aman roucho i koně, oblékl Mardochea a sedícího na koni po ulici města předcházel volaje: „Touto ctí jest omilostěn, koho král chce ctíti!“

¹² Mardocheus vrátil se (zase) ke dveřím paláce. Aman pak rychle šel domů, jsa smuten a maje hlavu zakrytou. ¹³ A vypravoval Zarese, manželce své, jakož i přátelům vše, co se mu přihodilo. Mudrci, kterých se radíval, i manželka jeho mu odpověděli: „Je-li z rodu židovského Mardocheus, před kterým jsi počal padati, nebudeš moci jemu

odolati, ale padneš před ním.“

Aman nakolen, Mardocheus povýšen. (6, 14.–8, 2.)

¹⁴ Když oni ještě mluvili, přišli královští komorníci a přinutili ho, by rychle šel na hody, které byla královna připravila.

HLAVA 7. – ¹ Přišel tedy král i Aman, aby hodovali s královnou. ² Také (tohoto druhého dne) řekl jí král, když se byl vínem rozehrál: „Jaká je žádost tvá, Estero, aby ti byla splněna? Co si přeješ, aby se stalo? I kdybys polovici království mého žádala, dostaneš (ji)!“ ³ Ona mu odpověděla: „Nalezla-li jsem milost před očima tvýma, ó králi, a libo-li tobě, daruj mi život můj! – za ten prosím – a národ můj, – za ten žádám.“ ⁴ Neboť prodání jsme já i národ můj, abychom byli potřeni, pobiti, abychom zahynuli. Ó kéž jsme (raději) za otroky a otrokyně prodání! Bylo by to zlo snesitelné, a lkajíc mlčela bych; nyní však máme nepřítel, jehož ukrutnost dotýká, se krále!“ ⁵ Král Asuerus ujav slovo tázal se: „Kdo je to? A odkud má moc, aby směl se odvážit učiniti to?“ ⁶ I řekla Ester: „Protivník a nepřítel náš je tento zloduch Aman!“

Ten uslyšev to, hned se zděsil sněsti nemoha obličej králova a královnina. ⁷ Král pak rozhněvav se, vstal a z hodovny vyšel na zahradu stromovým vysázenou. Těž Aman vstal, aby prosil Esteru královnu za život svůj, nebo srozuměl, že je mu zle od krále ustanoveno. ⁸ Ten pak vrátiv se ze zahrady stromovým vysázené a vešed do hodovny, nalezl Amama, an padl na pohovku, na které ležela Ester, i řekl: „Ještě násilí učiniti chce královně v přítomnosti mé, v domě mém?“ Ještě slovo to z úst králových nevyšlo, a již zakryli mu tvář. ⁹ A Harbona, jeden z komorníků, kteří stáli ve službě královské, řekl: „Hle, šibenice, kterou připravil (Aman) Mardocheovi, který mluvil králi k dobrému, stojí v domě Amanově zvýši padesáti loket.“ I řekl mu král: „Pověste ho na ni!“ ¹⁰ Pověšen byl tedy Aman na šibenici, kterou byl připravil Mardocheovi, a hněv králův se upokojil.

HLAVA 8. – ¹ Toho dne dal král Asuerus Esteře královně dům Amanu, nepřítel Židů, Mardocheus pak dostal se před krále; vyznala mu totiž Ester, že jest její strýc. ² I vzal král prsten, který byl Amanovi zase vzíti rozkázal, a dal jej Mardocheovi; Ester pak ustanovila Mardochea nad svým domem.

Druhý výnos králův. (8, 3.–17.; 16, 1.–24.)

³ A nemajíc na tom dosti padla k nohám královým, plakala, a mluvic k němu, prosila, aby rozkázal zmařiti zlobu Amanu Agažského, a úklady jeho nejhorší, které byl smyslil proti Židům. ⁴ Když pak vztáhl k ní rukou zlaté žezlo, podle obyčeje, kterým bylo dáváno znamení milosti, ona vstala a stojíc ⁵ řekla: „Libo-li, králi, nalezla-li jsem milost před očima jeho, a prosba má, nevidí-li se mu nespravedlivá, prosím, aby novými listy byly napraveny staré listy Amanu, úkladníka a nepřítel Židů, kterými po všech krajinách králových přikázal je vyhladiti.“

⁶ Nebo, kterak budu moci sněsti vraždu a vyhlazení národa svého?“

⁷ Král Asuerus odpověděl Esteře královně a Mardocheovi Židu: „Dům Amanův dal jsem Esteře a jej rozkázal jsem pověsiti na šibenici, že se opovážil vztáhnouti ruku na

HL 7. V. ³. Ukládati o život královně stačilo, by strůjce zkrácen byl o hlavu. Srv. kterak trestá i moderní stát atentát na člena panujícího domu.

V. ⁴. „Prodání“ jsou za 10.000 slíbených hriven 3, 9.

poznámenal.⁵ A přikázal mu král, aby při dvoře zůstal, dav mu dary za to, že věc oznámil.

⁶ Aman pak, syn Amadatiův, Bugejský, byl velmi slavný před králem, i chtěl uškodit Mardocheovi a národu jeho pro dva komorníky královské, kteří byli usmrceni. Potud předmluva.

Vyhlašovací výnos Amanův. (12, 6b.– 13., 7.) (Patří k 3, 14.)

Co doleji podáno, položeno bylo na tom místě, kde psáno je v knize. „A pobrali statky, to jest majetek jejich.“ (3, 13.) Nalezli jsme to ve vydání obecném toliko.

Opis listu pak byl tento:

HLAVA 13. – ¹ Artaxerxes, přelveliký král od Indie; až do Etiopie, sto dvaceti sedmi krajin knížatům a vévodům; kteří vládě jeho poddání jsou, pozdrav!

² Nad mnohými národy stav se králem a všecku zemi své vládě podmaniv nechtěl jsem nijak zneužívatí moci veliké, ale milostivě a dobrotivě spravovati poddané, aby beze strachu život tiše vedouce, poživali pokoje všem lidem žádoucího. ³ Když jsem však tázal se radů svých, kterak by lze bylo splniti to, jeden, který jiné moudrosti a věrnosti převyšoval, a byl druhý po králi, jménem Aman, ⁴ oznámil mi, že je po všem kruhu země rozptýlen národ, který nových zákonů užívá, proti obyčejí všech národů jedná, královskými rozkazy pohrdá a všech národů svornost výstředností svou ruší. ⁵ Zvěděvše to a vidouce, že jeden národ všemu lidskému pokolení na vzdor zvrácených zákonů užívá, našim rozkazům se protiví a ruší pokoj i svornost krajin nám poddaných; ⁶ rozkázali jsme, na kterékoli Aman, všem krajinám představený a druhý po králi, jehož si vážíme jako otce, ukáže, ti by se ženami i s dětmi vyhlazeni byli od nepřátel svých a žádný by se nad nimi, nesmiloval, čtrnáctého dne měsíce dvanáctého adaru tohoto roku, ⁷ tak aby ti nešlechtní lidé jednoho dne do podsvětí sestoupíce vrátili říši naší pokoj, který porušíli.

Modlitba Mardocheova a Esterina. (13, 8.– 18.; 14, 1.– 19.)

(Patří k 4, 17.)

Co doleji stojí, po tom místě psané jsem nalezl, kde čteme: Šel tedy Mardocheus a učinil vše, co mu poručila Ester (4, 17.). Ale není to v hebrejském znění, aniž je to podáno u některého překladatele.

⁸ I prosil Mardocheus Hospodina pamětliv jsa všech skutků jeho,

⁹ takto:

Hospodine, Pane, králi Všemohoucí! Jsoutě v moci tvé všechny věci a není, kdo by mohl odolati vůli tvé, ustanovíš-li, aby vysvobozen byl Israel. ¹⁰ Tys učinil nebe i zemi a cokoli jest v oboru nebes. ¹¹ Pánem jsi všech věcí aniž je, kdo by odolal velebnosti tvé. ¹² Všecky věci znáš a víš, že ne z pýchy ani z potupy nebo z nějaké žádosti slávy učinil jsem to, že jsem se neklaněl pyšnému Amanovi – ¹³ neboť rád bych pro záchranu Israele i šlépěje nohou jeho líbati hotov byl – ¹⁴ ale bál jsem se, bych čest Bohu mému příslušnou nepřeněs na člověka, a žádnému bych se neklaněl než Bohu svému. ¹⁵ Nyní tedy, Pane, králi, Bože Abrahamův, smiluj se nad lidem svým; neboť chtějí nás nepřátelé naši zahubit a dědičný tvůj majetek zahladit. ¹⁶ Nepohrdej údělem svým, který sis vykoupil z Egypta. ¹⁷ Vyslyš prosbu mou, milostiv buď losu, údělu svému, a obrať žádost naši v radost, abychom živi jsouce chválili jméno tvé, Hospodine; nezavírej ústa těch, kteří tě chválí!"

¹⁸ Také všecek Israel srdcem týmž i modlitbou volal k Hospodinu, ježto jim jistá

Hl. 12. V. ⁵ „Co doleji podáno“ = 12, 6b.– 13, 7.

¹¹ Když byl počet těch, kteří pobiti byli v Susách, ihned oznámen králi, ¹² řekl královně: „V městě Susách pobili Židé pět set mužů kromě deseti synů Amanových; jakou asi řež učiní po všech krajinách!? Co si přeješ ještě? Co chceš, bych rozkázal učiniti?"

¹³ Ona mu odvětila: „Libo-li, králi, budíž dána moc Židům, jako učinili dnes v Susách, tak i zítra by směli učiniti, a deset synů Amanových nechat je na šibenicích zvěšeno." ¹⁴

Král přikázal, aby se tak stalo. Byl tedy hned v Susách vyvěšen výnos a deset synů Amanových pověšeno. ¹⁵ A shromáždivše se Židé čtrnáctého dne měsíce adaru pobili v Susách tři sta mužů; ale statek jejich od nich rozebrán nebyl.

¹⁶ Také však po všech krajinách, které moci králově poddány byly, hájili Židé života, svého i pobili nepřátele a protivníky svých tolik, že sedmdesát pět tisíc bylo zabitých; ale žádný nedotekl se ničeho ze statků jejich.

¹⁷ Začali vražditi všudy dne třináctého měsíce adaru, den pak čtrnáctý, kdy již nevráždili, ustanovili, aby byl slavný, aby toho dne potom vždycky hodovali, radovali se a kvasili. ¹⁸ Ale ti, kteří ve městě Susách vraždili, třináctého a čtrnáctého dne téhož měsíce vraždili; patnáctého pak dne již nevráždili, a proto ten den za slavný ustanovili k hodům a k veselí. ¹⁹ Ti však Židé, kteří v městech nehrazených a ve Hvsech bydlili, čtrnáctý den měsíce adaru stanovili k hodům a veselí, tak aby veselili se v něm, a posílali si navzájem díly pokrmů z hodů.

Ustanoven výroční svátek „furim“. (9, 20.– 32.)

²⁰ Mardocheus sepsal všechny tyto věci a rozeslal listy po Židech, kteří bydlili po všech krajinách králových, blízkých i dalekých, ²¹ aby čtrnáctý a patnáctý den měsíce adaru přijali za svátky a každý rok slavně je ctili a slavili – ²² pomstili se totiž v těch dnech Židé nad nepřáteli svými, a kvílení a zármutek obrátil se (jim) v radost a veselí – a v ty dny aby hodovali, veselili se, posílali si navzájem díly pokrmů a chudým aby dávali dárky.

²³ I přijali Židé za slavný, obyčej vše, co tehdy činiti počali, a co Mardocheus učiniti rozkázal listy, ²⁴ Aman totiž, syn Amadatiův, původu agažského, nepřítel a protivník Židů, smysliv neštěstí jejich, aby je pobil a zahladil, metal fur, to znamená jazykem našim los; ²⁵ potom vešla Ester ke králi a vyprosila, by úsilí jeho královskými listy bylo zrušeno, a neštěstí, které proti Židům smyslil, aby obrátilo se na hlavu jeho: konečně i jej i syny jeho pověsili na šibenici, – ²⁶ Od toho času ty dni nazvány jsou „furim“, to jest „losů“, protože fur, to jest los, vržen byl do osudí.

A vše, co se tehdy stalo, jest obsaženo v závitku listu, to jest (v závitku) tohoto spi-

Hl. 9. V. ¹³. Také *Amestris, Parysatis, Atossa* a jiné ženy ovládaly své královské manžely, jak všeobecně dějiny učí. Ježto podle v. 2. žádný pohan se neopovážil Židům odporovati, lze čin Esterin (z návodu Mardocheova) omluviti jak tak z neurovaných poměrů státu východního, který podobně „pogromy“ častěji připouštěl. Dlužno tedy taková krveprolití posuzovati se *stanoviska práva válečného*. Ester chtěla nepřátele svého národa zeslabiti. Činila podobně, jako činí též moderní státy v době války, ačkoli řádný moderní stát v době míru nepřipouští „pogromy“. Ester se domnívala, že jedná *vlastenecky*. Všeobecně dějiny světové nás učí, jak často zvrhlo se vlastenectví („*patriotismus*“) v ukrutnost, krvelačnost, které byly obětovány tisíce lidských životů. Křesťanství vykazuje vlastenectví pravou míru a správné cesty, by zůstalo ctností, která zná ne toliko sebe, svou vlast a stát, ale (také má na zřeteli lásku k bližnímu, i k nepříteli! Takové vlastenectví posvěcuje křesťanství. Ester ovšem nebyla křesťankou, ale dcerou své doby, právě tak, jako byl Mardocheus, její rádcé, synem zákona *Starého*.

V. ¹⁵. Ke cti Židům řečeno, že neplenili. Zpravidla vášeň, která prolévá krev, sahá také na majetek v podobných okolnostech. Srv. výše v. 10. a níže v. 16.

su;²⁷ co měli totiž vytrpěti, co však potom se změnilo.

Židé zavázali sebe, potomstvo své i všechny, kteří k náboženství jejich chtěli připojení býti, že nikomu nebude dovoleno těch dvou dní pominouti bez slavností, o kterých svědčí písmo a (jak) žádají stanovené výroční doby;²⁸ to že jsou dni, které nikdy nepřijdou v zapomenutí, ale po všech pokoleních a po všech krajinách všeho světa že slaveny budou; aniž bude které město, ve kterém by dni „furim“, to jest „losů“, nebyly zachovávány od Židů i od jejich potomstva, které k těm posvátným obyčejům zavázáno jest.

²⁹ Ester královna, dcera Abihailova psala [s Mardocheem, Židem] také druhý list, aby s veškerým důrazem den tento slavný stanoven byl na budoucí časy.³⁰ A rozeslali jej všem Židům, kteří přebývali ve stu dvaceti sedmi krajinách krále Asuera, (přejíce) jim upřímně pokoj, aby přijali³¹ obyčej dnů losů a časem svým je s radostí slavili, jak nařídil Mardocheus [a Ester], a (jak) oni se zavázali, za sebe, i za potomstvo své, že budou zachovávatí posty, křiky, zkrátka dny losů,³² to jest vše, co v tom spisu, [který sluje Ester], napsáno jest.

Moc a důstojnost Mardocheova zapsána. (10, 1.– 3.)

HLAVA 10. –¹ Král Asuerus pak uložil daň na všecku zemi a na všechny ostrovy mořské.² Jeho moc a vláda, jakož i důstojnost a vznešenost, ke které povýšil Mardochea, zapsány jsou v knihách medských a perských,³ kterak totiž Mardocheus z rodu židovského byl druhý po králi Asuerovi; (byl také) veliký u Židů, vzácný u lidu bratří svých, hledě dobrého národu svému a mysle na to, co přispívalo k pokoji rodu jeho.

Závěr knihy, Ester. (10, 4.– 11., 1.)

Co je ve znění hebrejském, věrně jsem přeložil. Ale co níže podáno je, nalezl jsem ve vydání obecném, řeckým jazykem a písmem psaném; někdy na konci knihy tato hlava stála; podle svého zvyku poznamenal jsem ji v čele obelem, to jest kopím.

⁴ I řekl Mardocheus: Od Boha staly se tyto věci.⁵ Vzpomínám si na sen, který jsem měl; ten znamenal tyto věci právě, aniž bylo co v nich nesplněného.⁶ Pramének, který vzrostl v řeku, který proměnil se ve světlo a v slunce, a ve vody, hojně se rozmohl, jest

V.²⁷. „písmo“= Mardocheův list. – „žádají“závazné výroční zvyky.

V.²⁹. n. První spis, který doporučoval Židům slaviti svátek „púrím“, a vypravoval proč, napsal podle v. 20. Mardocheus. Druhý spis dala napsati Ester. Pravděpodobně opakoval, co byl napsal Mardocheus a některé drobnosti podával podrobněji. – „s Mardocheem Židem“ pokládá kritika za glosu a proto důsledně místo „rozeslali“ dlužno čísti: „rozeslala“.

Hl. 10. V.⁴. Co tištěno tu a níže drobným písmem jsou poznámky sv. Jeronýma k jeho překladu. V původním znění hebrejském nalezl sv. Jeroným toliko 1, 1., až 10, 3. Ostatek, t. j. 10, 4.– 16, 24. nalezl sv. překladatel v řeckém obecném znění (v „řecké Vulgátě“), t. j. v LXX. – „hlava“ tu znamená všechny „zlomky druhokanonické“ (10, 4.– 16, 24.). Aby čtenář věděl, že Židé ve svém hebrejském znění knihy Est 10, 4.– 16, 24. nemají, položil sv. Jeroným před 10, 4. kritické znaménko, zvané řecky „obelos“.

V.⁴–¹⁵. vykládá sen Mardocheův, který ve Vulg. jest vypravován teprve níže, 11, 2.– 12.

V.⁶. O tom praménku, světlu a slunci viz níže 11, 10. n. – Ester byla předobrazem (typem) Marie Panny. Esteru vyňal/král z obecného zákona (níže 15, 13.); Marii vyňal/Bůh z obecného zákona hřichu dědičného. Obě byly panny z rodu nepatrného, vynikaly krásou, skromností, zbožností, láskou k modlitbě (14, 3. nn.), životu zapíravému (půst), a vřelou láskou k národu svému, obě povýšeny byly za královny, obě užívaly vlivu svého ku blahu milovaného lidu („Pomocnice křesťanů“), obě vyznamenaly se mlčelivostí, poslušností (2, 10.), opatrností („Panna nejmoudřejší“), neohrožeností, obětavostí, hrdinností v ctnostech. Ovšem předobrazena (Maria) předčí obraz (Esteru) tou měrou, že jest Ester toliko nedokonalým nástinem Marie Panny.

Ester, kterou král vzal si za manželku a královnou ráčil učiniti.⁷ Dva pak draci: já jsem a Aman.⁸ Národové, kteří se shromáždili: jsou ti, kteříž usilovali vyhladit jméno Židů.⁹ Národ pak můj: Israel je, který volal k Hospodinu, i vysvobodil Hospodin svůj národ, vyprostil nás ze všeho zlého, učinil znamení veliká a zázraky mezi národy,¹⁰ a přikázal, aby byly dva losy: jeden lidu Božího, a druhý všech národů (ostatních);¹¹ i přišel obojí los v den, který byl již tehdy stanoven před Bohem všem národům;¹² i přišel obojí los v den, který byl již tehdy stanoven před Bohem všem národům;¹³ Buďtež tedy zachovávány ty dni měsíce adaru, čtrnáctý a patnáctý den toho měsíce, s veškerou snahou a radostí v jeden sbor shromážděného lidu ve všech potomních pokoleních lidu Israelova.

HLAVA 11. –¹ Léta čtvrtého vlády Ptolomea a Kleopatry přinesli Dositheus, který se pravil býti knězem, z kmene Levi, a Ptolemeus, jeho syn, tento list „furim“, který – tak tvrdili – přeložil Lysimachus, syn Ptolemeův v Jerusalemě.

Počátek knihy. Ester. (11, 2.– 12, 6a.)

Také tento začátek byl v obecném překladě; ale není podán ani ve znění hebrejském, ani u žádného překladatele.

² Léta druhého vlády velikého Artaxerxa, prvního dne měsíce nisanu měl sen Mardocheus, syn Jaira, syna Semeje, syna Kisova z kmene Benjaminova,³ Žid, který bydlil ve městě Susách, muž veliký a při dvoře královském mezi prvními.⁴ Byl z počtu těch zajatých, které byl převedl Nabuchodonosor, král babylonský z Jerusalema s Jechoniášem, králem judským,⁵ Zdálo se mu toto:

Bylo slyšeti hlasy, hřmot, hromobití, zemětřesení a hrůzu na zemi.⁶ A hle, dva draci velicí (přišli) hotoví proti sobě k boji.⁷ Jejich křikem vzbouřili se všichni národové, aby bojovali proti národu spravedlivců.⁸ Byl to den temnosti a nebezpečí, souzení a úzkosti, a veliký strach (byl) na zemi.⁹ I zkormoutil se národ spravedlivců boje se béd svých a byl připraven na smrt;¹⁰ volali k Bohu, a zatím co křičeli, pramének vzrostl v řeku převelikou a rozmnožil se ve vody veliké;¹¹ světlo i slunce vzešlo, poníženi byli pak povýšeni a pohltili slavně.

¹² Uzřev to Mardocheus vstal z lože, uvažoval, co Bůh zamýšlí učiniti, a pevně měl to na mysli, chtěje zvěděti, co znamená ten sen.

HLAVA 12. –¹ (Mardocheus) býval tehdy v předsíni králově s Bagatou a Tarou, komorníky královskými, kteří byli vrátnými u paláce.² Poznáv pak úmysly jejich a snahy dobře vystihnou, postřehl, že usilují vztáhnouti ruce na krále Artaxerxa; i oznámil to králi.³ Ten dav oba vyšetřiti, když se přiznali, kázal je vésti na smrt.⁴ Co se stalo, dal zapsati král v pamětných knihách; a také Mardocheus písemně tu věc na památku

V.¹⁰. „los“ je zde „úděl“: úděl štěstí (Židům) a úděl pohromy (pohanům v říši perské). – „los“ naráží na „losy“ Amanovy.

Hl. 11. V.¹. je poznámka (pozdější) o překladu, dnešní kanonické knihy Ester z hebrejské předlohy do jazyka řeckého. – Kniha Est sluje tu „list“, ježto prameny její, spis Mardocheův (9, 20.) a spis Esterin (9, 29.) byly jako „listy“ rozeslány po Židech v Persii žijících. – Pravděpodobně přinesen byl řecký překlad knihy Est do Egypta za Ptolomea Filometora, příznivce Židů, kteří si za jeho vlády vystavěli také v Leontopolli chrám. „Čtvrtý rok“ byl tedy r. 178. před Kr.

V.². Úryvek 11, 2.– 12. nazývá v poznámce sv. Jeroným právem „začátek“. V řeckém překladě býval v čele knihy před 1, 1. – „Artaxerxes“ jmenován v 10, 4.– 16, 24. týž král, který výše sluje „Asuerus“= Xerxes I. – „druhý rok“ Xerxův = od 1. nisanu 484 – do konce adaru (veadaru) r. 483.

smrt nastávala.

HLAVA 14. – ¹ Také královna Ester utekla se k Hospodinu hojíc se nebezpečí, které nastávalo. ² Odloživši roucha královská vzala šat pláči a kvílení přiměřený, místo mastí rozličných popelem a prachem posypala celou hlavu, tělo své zkušila posty a všecka místa, na kterých mívala prve šperky k veselí svému, měla plná vytrhaných vlasů. ³ A modlila se Hospodinu Bohu Israelovu takto:

„Pane můj, kterýžto jediný jsi král náš, pomoz mně osamělé, která nemá pomocníka žádného jiného kromě tebe! ⁴ Nebezpečí je mi v patách. ⁵ Slýchala jsem od otce svého, že ty, Hospodine, vyvolils Israele ze všech národů a otce naše ze všech předků jejich, abys je učinil dědičným majetkem svým na věčné časy, a splnil jsi jim své sliby. ⁶ (Ale) zhřešili jsme před tebou, a proto dals nás v ruce nepřátel našich; ⁷ ctili jsme totiž bohy jejich; spravedlivý jsi, Hospodine! A nyní nemají na tom dosti, že nás přetěžkou porobou sužují, ale sílu rukou svých moci ⁸ model připsujíce, ⁹ chtějí změnití tvé sliby, zahladiti dědičný majetek tvůj, zavřít ústa těch, kteří tě chválí a uhasiti slávu chrámu i oltáře tvého,

¹⁰ aby otevřeli ústa pohanům, chválili sílu model a velebili krále z masa na věky. ¹¹ Nedávej, Hospodine, žezla svého těm, kteří nic nejsou, aby se nemohli smátí naší zkáze, ale obrať záměr jejich na ně, a zahlad toho, jenž počal zuřiti na nás. ¹² Rozpomeň se, Hospodine, ukaž se nám v době tísně naší a dej mi důvěru, Hospodine, králi bohů a jakékoli moci! ¹³ Dej řeč přiměřenou v ústa má před obličejem lva, a proměň srdce jeho, by nenávidělo nepřítele našeho, ať zahyne sám i ostatní stoupenci jeho! ¹⁴ Nás pak vysvobod rukou svou, a pomoz mně, nemající žádné jiné pomoci kromě tebe, Hospodine, který všech věcí vědomost máš, ¹⁵ a víš, že mně jest odporná sláva bezbožných, a že si ošklivím lože neobřezaných, kteréhokoli cizince. ¹⁶ Ty víš, k čemu jsem donucena, (víš), že v ošklivosti mám odznak nádhery a slávy své, který mívám na hlavě, kdy se musím ukázati, že jej mám v ošklivosti jako roucho ženy v době měsíčků, a že ho nenosím v dobách, kdy bývám sama: ¹⁷ (víš), že jsem nejedla u stolu Amanova, že nelíbily se mi hody královny, a že jsem nepila vína z obětí mokrých; ¹⁸ (víš), že se nikdy neveselila služebnice tvá od té doby, kdy jsem přenesena byla sem, až do dneška, leč z tebe, Hospodine, Bože Abrahamův! ¹⁹ Bože mocný nade všechny, vyslyš hlas těch, kteří žádné jiné naděje nemají, vysvobod nás z ruky nespravedlivých, a vytrhni mne z bázně mé!

Mardocheus napomíná Esteru. (15, 1.– 3.) (Patří k 4, 8.)

Také tento dodatek nalezl jsem v obecném vydání.

HLAVA 15. – ¹ I přikázal jí – nepochybně Mardocheus – aby vešla před krále, a prosila za národ svůj a za vlast svou. ² „Pomni“ – řekl – „na dni nízkosti své, kterak jsi krmena byla v ruce mé! Neboť Aman, druhý po králi, promluvil proti nám na smrt. ³ Ale ty volej k Hospodinu, přimluv se u krále za nás a vysvobod nás ze smrti!“

Ester odvážila se ke králi. (15, 4.– 19.)

⁴ Třetího pak dne svlékla roucha, ve která byla oblečena, a oblékla se v nádheru svou. ⁵ Stkvějíc se v rouchu královském vyzývala všech věcí správce, a spasitele Boha, a vzala dvě služebnice; ⁶ na jednu z nich spolehla, jako by pro změkčilost a velikou

(V. ⁴–¹⁰. patří za 5, 1; v. ¹¹–¹⁹. patří za 5, 2.) Také to, co tu podáno, nalezl jsem v obecném vydání.

Hl. 15. V. ¹. „*nepochybně Mardocheus*“ jest asi poznámka překladatelova. – „*vlast*“ = Palestina, která patřila tehdy také k Persii, a které tedy hrozilo též nebezpečí. – Srv. 4, 3.

zchoullostivělost nemohla tělo své unést, ⁷ druhá pak služebnice šla za paní nesouc roucho, které po zemi se vleklo. ⁸ Sama majíc polité líce růžovou barvou, půvabnými zářícíma očima zakrývala srdce smutné a velikou bázní sevřené. ⁹ Prošedši po pořádku všechny dveře zastavila se před králem, kdež on seděl na trůnu svém královském; oblečen byl v roucho královské, stkvěl se zlatem a drahým kamením, a byl hrozného vzezření. ¹⁰ Když pozdvihl obličej, a planoucíma očima pohněvanou mysl ukázal, královna padla, zbledla a opřela mdlou hlavu o služebnici.

¹¹ Tu obrátil Bůh ducha králova v laskavost, že rychle a s obavou seskočil s trůnu a drže ji na loktech, až okřála, těmito slovy; jí lahodil: ¹² „Co je ti, Estero? Já jsem bratr tvůj, neboj se! ¹³ Neumřeš, neboť ne pro tebe, ale pro jiné všechny ten zákon ustanoven jest. ¹⁴ Přístup tedy, a dotkni se žezla!“ ¹⁵ A když ona mlčela, zdvihl zlaté žezlo, položil (je) na hrdlo její, políbil jí a řekl: „Proč ke mně nemluvíš?“ ¹⁶ Ona pak odvětila: „Viděla jsem tě, pane, jako anděla Božího, i zarazilo se srdce mé bázní před tvou slávou. ¹⁷ Neboť velikého podivu hoden jsi, pane, a tvář tvá plna je půvabu.“ ¹⁸ Když to mluvila, opět padla, a téměř zmrtvěla. ¹⁹ Král byl zaražen a všichni služebníci jeho těšili ji.

Druhý list Xerxův, Židům příznivý. (16, 1.– 24.)

(Patří za 8, 12. (místo v. 13.).

Opis listu krále Artaxerxa, který ve prospěch Židů rozeslal po všech krajinách království svého; ani tento v hebrejském závitku není.

HLAVA 16. – ¹ „Artaxeraes, král veliký od Indie až do Etiopie sto dvaceti sedmi krajin vévodům a knížatům, kteří naši vládě poddáni jsou, vzkazuje pozdrav.

² Mnozí dobroty knížat a cti, které se jim dostalo, zneužili k zpupnosti; ³ a netoliko poddané královské usilují sužovati, ale neumějíce spokojiti se slávou jim udělenou, těm, kteří (jim) ji dali, strojí úklady. ⁴ Aniž mají na tom dosti, že neděkují za dobrodiní a že ruší práva (vyplývající) z blahovůle jim prokázané; ale ještě mají za to, že ujdou soudu Boha, který všechno vidí. ⁵ Ve svém šílenství tolik poklesli, že těm, kteří úřady sobě svěřené pečlivě zastávají a tak vše činí, že zasluhují všeobecné, chvály, lživými úskoky usilují podraziti nohy, ⁶ oklamávajíce lstivou vychytralostí dobromyslné uši knížat, podle sebe jiné posuzujících. ⁷ Kterážto věc dokázána jest i dějinami minulosti, i denní zkušeností, kterak zlými návody některých úmysly králův kaženy bývají. ⁸ Proto dlužno pečovat o pokoj všech krajin. ⁹ A nesmíte se domnívati, že to pochází z naší lehkomyšlnosti, když rozkazujeme věci sobě odporující; ale (vězte, že) podle poměrů a potřeb časových, jak žádá prospěch říše, výnosy vydáváme. ¹⁰ Abyste porozuměli zřetelněji, co pravíme: Aman, syn Amadatiův, i mravy i rodem Macedoňan, daleký krve perské, který dobrotivost naši svou krvelačností poskrvnil, ačkoli cizinec, od nás přijat byl ¹¹ a takové blahovůli se těšil, že otcem našim slul a všichni se mu klaněli jako druhému po králi, ¹² a ten se nadul tak, velikou pýchou, a pozdvihl se, že usiloval připravit nás o království i hrdlo. ¹³ Neboť Mardochea, jehož věrností a dobrodiním živi jsme, jakož i družku království našeho Esteru s veškerým národem jejím, všelijakými novými a neslýchanými úklady snažil se vyhledit, ¹⁴ zamýšleje, až je usmrtí, úklady činiti nám osamoceným a království perské přenést na Macedoňany. ¹⁵ My však na Židech, které nejnešlechternější člověk odevzdal smrti, neshledali jsme, že by v něčem vinni byli, ale naopak že spravedlivých zákonů užívají, ¹⁶ a že jsou synové nejvyššího, největšího a

vždy živého Boha, jehožto dobrodiním i našim otcům i nám království se dostalo a až do dneška jest zachováváno. ¹⁷ Proto vězte, že ty listy, které byl on jménem našim rozeslal, jsou zrušeny. ¹⁸ Pro ten zločin před branami tohoto města, to jest Sus, pověšen byl na šibenici i ten, který to nastrojil i všechna jeho rodina; ne my, ale Bůh mu odplatil, co zasloužil. ¹⁹ Ten pak výnos, který nyní posíláme, po všech městech budiž vyhlášen, aby bylo Židům volno užívati svých zákonů.

²⁰ A buďte jim na pomoc, aby ty, kteří se byli připravili k jejich zahubení, mohli pobíti třináctého dne měsíce dvanáctého, který sluje adar; ²¹ nebo ten den smutku a žalosti Bůh všemohoucí obrátil jim v radost. ²² Protož i vy mezi ostatními dny svátečními i tento den zachovávejte, a svěťte jej s veškerou radostí, aby i potom se vědělo, ²³ že všichni, kteří věrně Peršanům poddáni jsou, hodnou za věrnost odplatu dostávají, ti však, kteří úklady činí království jejich, že hynou pro hřích (svůj). ²⁴ A každá krajina i město, které by nechtělo být účastno slavnosti této, ať zahyne mečem a ohněm; tak budiž vyhlazeno, aby ne toliko lidem, ale také dobytku bylo nepřístupné na věky, na výstrahu pohrdání a neposlušnosti."

V. ¹⁷. V jakém smyslu je první *neodvolatelný* výnos králův „zrušen“, viz výše 8, 8. Podle LXX mají perští úředníci počínati si rozvážně, *nechati bez povšimnutí* prvý královský výnos, *ježto* zlý původce jeho Aman pověšen byl na šibenici.

Hl. 16. V. ¹⁰. Ježto byl Aman z Medie (výše 3, 1.), znamená tu „Macedoňan“ = *cizinec*. (Srv. Kanaan = kupec.) Možno také, že „Macedoňan“ není tu původní, ale připsáno později místo „Medan“.

ÚVOD. (1, 1.–2, 13.)

HLAVA 1. – ¹ Byl muž v zemi Hus, jménem Job. Muž ten byl upřímný a poctivý, bál se Boha a vystříhal se zlého; ² Narodilo se mu sedm synů a tři dcery. ³ Dobytky pak měl sedm tisíc ovců a tři tisíce velbloudů, dále pět set spřežení hovězího dobytka a pět set oslic; také čeládky měl mnoho. Byl to muž velmi zámožný mezi všemi Východany.

⁴ Synové jeho obyčejně strojivali hody po domech, každý ve svůj den; zvali po polech také své tři sestry, aby jedly a pily s nimi. ⁵ Když pak se vystřídaly dokola dni hodů, posílal pro ně Job, aby je posvětil; a vstáváje na úsvitě podával celopaly za každého. Říkával (si) totiž :

„Kdyby snad byli zhřešili synové moji;
snad že nežehnali v srdcích svých Bohu.“

Tak činival Job vždycky.

⁶ Jednoho dne, když přišli synové Boží, aby se postavili před Hospodina, byl mezi nimi také satan. ⁷ Tomu řekl Hospodin: „Odkud jdeš?“ On odpověděl: „Obcházel jsem zemi; prošel jsem ji kříž na kříž.“ ⁸ Tu řekl Hospodin:

„Viděl jsi služebníka mého Joba,
že mu rovného na zemi není,
člověka upřímného a poctivého,
bohabojného, jenž se varuje zlého?“

⁹ Satan mu odpověděl:

„Zdaliž darmo Job se bojí Boha?
¹⁰ Neohradils ty jej i dům jeho,
i vše, co mu patří, dokola kolem?
Dílům rukou jeho požehnal jsi,
a jeho majetek po zemi se rozmáhá.
¹¹ Ale vztáhni maličko svou ruku,
a všeho, co mu náleží, se dotkni,
nebude-li v tvář ti zlořečiti!“

¹² Řekl tedy Hospodin satanovi:

„Hle, všechny věci, které má, v moci tvé jsou;
toliko na něj nevztahuj své ruky!“

I vyšel satan od Hospodina.

¹³ Jednoho pak dne, když synové a dcery jeho jedli a pili víno v domě bratra svého prvorozeného, ¹⁴ přišel posel k Jobovi, a pravil:

„Hovězí dobytek (právě) oral,
oslice podle něho se pásly,
¹⁵ i vpadli Sabští a zabrali všecko,

Hl. 1. V. ². n. Štěstí rodinné ceněno výše nežli ostatní bohatství. Chlapci (7.) vážení bývali více nežli dívky (3.). Číslice 7 + 3 (= 10), 7000 + 3000 (= 10.000), 500 + 500 (= 1000) jsou jen okrouhlé, náznačné, znamenající „velmi mnoho“.

KNIHA „JOB“ ČILI „O JOBovi“

řeší způsobem velmi uměleckým záhadu prozřetelnosti Boží,
řídící všecek svět:

***Proč bývá i spravedlivec stíhán neštěstím, jehož přece hříchy svými nezavinil?*¹⁾**

ÚVOD (1, 1.– 2, 13.) psaný řečí nevázanou (prosou) seznamuje čtenáře s trpítelem-hrdinou, který činně (rozmluvami s přáteli) i trpně neštěstím a potomním štěstím) bude hlubokou záhadu luštit.

V ČÁSTI PRVÉ (3, 1.– 31, 40.) zastávají tři přátelé Jobovi názor, že Bůh odměňuje ctnostné skutky pozemským štěstím podle přísné své spravedlnosti, hříchy, pak trestá podle téže spravedlnosti pozemskými nehodami. Důsledně tedy, každý nešťastní je hříšníkem (aspoň lajným) a čím větší jeho útrapy, tím větší jsou před Bohem hříchy jeho. Názor tento potírá Job, ježto není si vědom hříchů, které by byly úměrny jeho svízelnům.

VE DRUHÉ ČÁSTI (32, 1.– 37, 24.) čtvrtý přítel Jobův *Elihu*, chtěje jaksí sporné strany rozsouditi, uvádí do přiměřených kolejí výstrelky, rozprav Jobových, zdůrazňuje nevyzpytatelnou velebnost Boží a nedotknutelnou spravedlnost, připomíná však také proti soupeřům Jobovým, že Bůh nejvyšší moudrý sesílá neštěstí na spravedlivé též proto, by je vzdělal.

V ČÁSTI TŘETÍ zjevuje se sám Bůh. Neospravedlňuje se, nevykládá, proč na Joba seslal utrpení, ale ve dvou řečech: 38, 1.– 39, 32; 40, 1.– 41, 25. připomíná, že člověk rozumu i síly obmezené má se pokorně a mlčky podrobiti, jestliže Bůh všemohoucí a nejvyšší moudrý trpěti mu ukládá; nesmí chtíti domlouvati se s Bohem trestajícím.

Job přiznává po každé řeči (39, 33.– 35.; 42, 1.–6.), že opovážlivě mluvil proti Všemohoucímu a Nejvyšší moudrému, a prosí, by mu bylo přílišné vědomí nevinny milostivě prominuto.

V DOSLOVU psaném zase prosou (42, 7.– 16.) Bůh kárá prvé tři přátele Jobovy, že nemluvili správně, vyzývá je, by činili pokání, Jobovi pak vrací v míře hojnější, co byl prve měl a čeho byl pozbyl.

Kdo a kdy napsal knihu Job, perlu básnickou, světové literatury i v příčině umělecké, nelze pohříchu zjistit. Tolik však jest nepochybně, že použil bohoduchý básník ke své práci i staršího pramene písemného neb ústního, který mu poskytl dějinné jádro Jobovy osoby²⁾ a jeho osudů. Tu látku mistrně zpracoval v nádhernou báseň *rozjímavou*, která svými rozhovory nabývá veliké, až divadelní živosti, ač divadelním kusem (drama) není.

¹⁾ a) Bývá také *spravedlivec* stíhán utrpením, či toliko hříšníkem? Ano, také *spravedlivec* trpívá, ačkoli hříchy svých útrap nezasloužil. b) Jak lze tuto skutečnost srovnati s prozřetelností Boží, zejména se *spravedlností* nejvyšší, která může trestati toliko hřích a musí odměňovati ctnost? Kniha Job *hájí správnost prozřetelnosti Boží* na příkladě názorném, teoreticky (řeči) i prakticky, (úvod a doslov). Člověk nesmí jednostranně míti na zřeteli toliko spravedlnost Boží, ale také, jiné jeho vlastnosti. Je to popředně nevyzpytatelná *vševědoucnost a moudrost*, která, nejlépe ví, *proč sesílá svízele, také na spravedlivého*. Člověk nesmí zapomínati, že *Všemohoucí* má právo seslati na svého tvora, třebaš nevinného, "bolesti, a člověk povinností jemu se podrobiti, třebaš byl nechápal záměrů Prozřetelnosti; Boží *dobrota* jistě má dobré úmysly s nevinným trpítelem. Bůh dopouští bolesti, aby vyléčil *spravedlivce* z pýchy, které snad nepostřehl, která však byla nebezpečná, která byla by dříve či později uvrhla jej do hříchu těžkého. Má tedy utrpení ne toliko ráz *trstný*, ale také *zkušební, očistný, a ochranný*. Jest proto kniha Job velikou obranou Boží prozřetelnosti ("teodicea").

²⁾ Že byl Job skutečnou osobou, vyplývá z Ez 14, 14.– 20., kde přiřazen jest k osobám jistě dějinným Noemovi a Danielovi. Srv. Sir 49, 9; Tob 2, 12.– 15. (Vulg.); Jak 5, 11. Josef Flavius, většina židovských učitelů a s nimi Otcové církevní pokládali také Joba za historickou osobu. Církev latinská koná památku jeho dne 10. května, církev řecká dne 6. téhož měsíce.

²³ muži, kterému skryto, kudy jíti,
kterého zahradi Bůh temnotami?
²⁴ prve nežli (chléb svůj) jídám,
vzdychám, jako vodní záplava je řev můj.
²⁵ Neb čeho jsem se děsival,
postihlo mne, čeho jsem se (kdy) hrozil, se přihodilo.
²⁶ Nezapřel jsem se? Nemlčel? Nebyl pokojný?
A přec na mne přišlo roztrpčení.

Prvá řeč Elifazova. (4, 1.– 5, 27.)

Elifaz po krátké omluvě viní Joba za netrpělivosti a tvrdí, že jeho bývalá zbožnost nebyla ryzí, ale toliko na oko (4, 1.– 6.). Ať uzná Job tu chybu, neboť toliko bezbožní neštěstím jsou stíháni, jak je zřejmo ze zkušenosti a obdoby (4, 7.– 11.), i ze zjevení tajemného, jehož se dostalo Elifazovi (4, 12.– 21.), Ježto pošetilec, který nechce se vrátit k Bohu, musí zahynouti, (5, 1.– 7.), napomíná Elifaz Joba, aby pokorně trest přijal a odposíl Boha (5, 8.– 16.). Bude mu pak blaže, ježto Bůh, když byl potrestal, vrací bývalé štěstí (5, 17.– 27.).

HLAVA 4. – ¹ Tu Elifaz Temaňan ujav se slova pravil:

² Počne-li mluvit kdo s tebou, snad těžko to poneseš,
ale kdo může se zdržet, aby mlčel?
³ Učils, hle, mnohé, a ruce skleslé jsi tužil,
⁴ klopýtající zachytly pevně tvé řeči,
kolena třesoucí se posilovals.
⁵ Teď však stihla tebe rána, i chabneš,
dotekla se tebe, a – zaražen jsi.
⁶ Kde je bohobojnost a statečnost tvá,
trpělivost a dokonalost cest tvých?
⁷ Vzpomeň, prosím tě, který kdy nevinný zhynul,
aneb kdy byli poctivci zahlazeni?
⁸ Spíše však viděl jsem, zlo kteří vzdělávali,
a kteří bolesti silí, že také je žali.
⁹ (Viděl jsem), že Bůh dechl a zahynuli;
dechtem hněvu jeho za své vzali.
¹⁰ Ryk lvův a lvíce řvaní (oněmělo),
a zuby lvícat jeho jsou vylámaný.
¹¹ Dravec zahynul, ježto lupu neměl,
a lví mláďata jsou rozptýlena.

V. ²⁶. Podle Vulg. dovolává se Job sebezapírání a trpělivosti, s jakou přijímal první rány; proč tedy přicházejí další, všechny možné svízele? Podle hebr. však praví Job:

Nemám klídu, oddechu, odpočinku;
neboť přichází (opět a zase) nepokoj.

Job míní muky tělesné i duševní, které mu působí rostoucí malomocenství.

Hl. 4. V. ⁶. „cesta“ = způsob života, mravy. Z Jobovy malomyslnosti vyvozuje Elifaz, že jeho bývalá zbožnost nebyla pevná, ryzí. Kdyby byla zbožnost: Jobova pravá bývala, nebyl by nyní v této bídě. Podle hebr. však dovolává se Elifaz bývalého přesvědčení Jobova, že spravedlivec právem očekává odměnu (pozemskou) za svou spravedlnost:

Nebyla tvá zbožnost nadějí tvou,
a tvou důvěrou dokonalost cest tvých?

Podle hebr. dlužno v. 6. myšlenkově připojit k v. 7. a počítí veršem tím (6.) nový. odstavec (do v. 11.).

také čeládku pobili mečem;
jediný já utekl jsem,
abych tobě oznámil to."

¹⁶ Když on ještě mluvil, přišel druhý a řekl:

„Oheň Boží spadl s nebe,
udeřil, ovce i čeládku pohltil;
jediný já utekl jsem,
abych tobě oznámil to."

¹⁷ Když i ten ještě mluvil, přišel jiný a řekl:

„Chaldové zšikovali tři tlupy,
přepadše velbloudy zajali je,
ano i čeládku pobili mečem;
jediný já utekl jsem,
abych tobě oznámil to."

¹⁸ Ještě (také) ten mluvil, a hle, jiný přišel a řekl :

„Synové tvoji a dcery když jedli,
když pili víno v domě bratra
svého prvorozeného,
¹⁹ náhle vichor od pouště zadul,
opřel se do čtyř úhlů domu,
a ten do smrti zasul tvé děti;
jediný já utekl jsem,
abych tobě oznámil to."

²⁰ Tu se Job vzchopil, roztrhl roucho své, ostříhal si hlavu, padl na zemi, klaněl se ²¹
a řekl:

„Nahý vyšel jsem z lůna své matky,
a zas nahý se tam vrátím.
Hospodin dal a Hospodin vzal,
jak se mu líbilo, tak se stalo,
buď jménu Hospodinovu žehnáno!"

²² Ve všem tom nezhrěšil Job rty, svými; nic pošetilého proti Bohu nemluvil.

HLAVA 2. – ¹ Když (opět) jednoho dne přišli synové Boží, aby se postavili před Hospodina, přišel také (zase) satan mezi ně a postavil se před něj. ² I řekl Hospodin satanovi: „Odkud jdeš?" On odpověděl: „Obcházel jsem zemi; prošel jsem ji kříž na kříž." ³ Tu řekl Hospodin satanovi:

„Viděl jsi služebníka mého Joba,
že mu rovného na zemi není,
člověka upřímného a poctivého,
bohobojného, jenž se varuje zlého,
kterak dosud nevinu zachovává?"

Ty jsi tedy nadarmo mne pohnul
proti němu, bych dovolil jej trápit."

⁴ Satan mu odpověděl:

„Kůži za kůži! Všecky statky
dává člověk za sebe sama.

⁵ Ale vztáhna svoji ruku,
dotkni se jeho kostí a masa,
i uzříš, že bude ti ve tvář zlořečit!"

⁶ Řekl tedy Hospodin satanovi:

„Nuže, budiž ve tvé moci;
avšak života jeho šetři!"

⁷ Vyšed tedy satan od Hospodina ranil Joba velmi zlými nežity od paty nohy až do temene hlavy jeho. ⁸ On pak střepanou hnis ostruhoval sedě na smetišti. ⁹ Tu mu řekla manželka jeho:

„Ještě ty trváš ve své upřímnosti?
Zlořeč Bohu a umři!"

¹⁰ On však jí pravil:

„Jako jedna z šílených žen mluvíš!
Dobré-li věci jsme brali z ruky Boží,
proč bychom nechtěli přijímati zlých?"

Ve všem tom nezhřešil Job rty svými.

¹¹ Když pak uslyšeli tři přátelé Jobovi o všem neštěstí, které přišlo na něj, přišel každý z místa svého, Elifaz Temaňan, Baldad Suhan, a Sofar Naamaťan. Byliť se snesly že spolu přijdou, aby jej navštívili a potěšili. ¹² Když byli pozdvihli z daleka oči své a nepoznali ho, zkríkše plakali, roztrhli roucho své a sypali si prach na hlavu k nebi (jej házejíce). ¹³ A seděli s ním na zemi sedm dní a sedm nocí; žádný nepromluvil k němu slova, neboť viděli, že bolest je náramná.

Job předkládá otázku, kterou bude s přáteli přetřásati. (3, 1.– 26.)

HLAVA 3. – ¹ Potom otevřel Job ústa a zlořečil dni svému. ² Řekl:

³ Ó, kéž byl zhynul den, kdy jsem se zrodil,
jakož i noc, kdy se řeklo: „Počat je chlapec!"

⁴ Den ten kéž by obrácen byl v temno,
kéž se po něm netázal Bůh nahoře,
kéž nikdy neosvítilo ho světlo!

⁵ Ó, by zastřela jej tma a stín smrti,

HI. 3. V. ¹. Slova Jobova vyslovují myšlenky a pocity jeho; tím, že je vyslovil, ulehčilo se mu (Efrem). Básník jeho slova umělecky rozpřádá a nadsázkou dodává jim úchvatné síly. V jaké míře Job s myšlenkami, které se ho zmocňovaly (a které jsou tu až vášnivě vysloveny), dobrovolně souhlasil a tedy přece snad (lehce) hřešil, ne snadno vyšetřiti.

kéž by mrákota na něm se usadila,
a jej zahalilo ponuré šero!

⁶ Noc tu vichor černý kéž uchvátil,
nebyla počítána mezi dny roku,
a v počet měsíců kéž by nebyla přišla!

⁷ Ona noc kéž neplodná by byla,
kéž zvuku radosti nezasloužila si!

⁸ Ať jí klnou, dny kdo zaklínají,
ti, kdož umějí vzbudit levjatana!

⁹ Zatemněte se šerem hvězdy její,
čekej světlo, ale nespatri ho,
nespatri východu svítající zory!

¹⁰ Nezavřelať bran života, který mne nosil,
a tak zla neušetrila mých očí.

¹¹ Proč jsem neumřel (já) v mateřském lůně,
neb vyšed ze života nezhybnul hned?

¹² Proč jsem vzat byl (kdysi) na kolena,
(a) proč odkájely mne kdy prsy?

¹³ Neboť nyní leže měl bych pokoj,
ve svém spánku bych si odpočíval

¹⁴ s králi i s (bývalými) rádci světa,
kteří stavěli padající paláce,

¹⁵ s velmoži, kteří vládli zlatem,
a své domy plnili stříbrem.

¹⁶ Nebo kéž nežil bych jak potrat zahrabaný,
jako děti nespatrivní světla!

¹⁷ Bezbožní tam přestávají zuřit,
odpočívají tam vysilení.

¹⁸ Bývalí spoutanci stejně zbavení robot
neposlouchají robotářova křiku.

¹⁹ Malý i velký jsou tam (sobe rovní),
také otrok je zproštěn pána svého.

²⁰ Proč se dostává nešťastnému světla,
a proč života do duše roztrpčeným,

²¹ kteří po smrti, jež nejde, dychtí,
jako kdo chce pokladu dokopat se;

²² radovali by, se do jásoťu,
kdyby přáno jim bylo hrob si najít.

(Proč se nedostává světla nešťastnému)

V. ⁸. Básník tu vypůjčuje si obraty z lidové mluvy; tím není řečeno, že je schvaluje. Také moderní básník tu a tam vyslovuje své myšlenky v roucho mnohobožských názorů a rčení Řeků a Římanů, aniž tím zapírá své přísné jednobožství. – „leviatan“ = krokodil. Srv. níže 40, 20. nn.; Ž 104, 26. Ti zaklínací uměli působiti na hady i krokodily, že ztuhli, ale také že procitli. – Lépe se Schlöglem připustit, že je tu „levjatan“ vypůjčen z názorů starých, kteří v něm viděli jakési. souhvězdí, jako na př. lva, šтира a pod.; o tomto „levjatanu“ se domnívali, že může pohltit světlo denní, a snad i hvězd; toho levjatana prý mohli zaklínací přiměti, aby tak učinil.

které dravě tekou po údolí,
¹⁶ které hrozně zakaleny jsou jiním,
 do nichžto se zřítíl tající snih;
¹⁷ v čas, kdy se rozptýlily, zanikají;
 jak se. rozehrěje, veta je po nich.
¹⁸ Točité jsou stezky, po kterých běží,
 do prázdna ubírají se a hynou.
¹⁹ Vizte stezky, kterými berou se Temané,
 karavanu sabskou a počkejte chvílku. . .
²⁰ Stydí se, že důvěřovali (jim);
 přišli až tam, a zklamáním jsou zardělí.
²¹ (Ano tím) teď stali jste se vy mně;
 nyní vidouce ránu mou hrozíte se.
²² Zda jsem řekl: „Přineste mi něco,
 z majetku svého dejte dary za mne,
²³ z ruky nepřitele mne vysvobodíte,
 z moci násilníka vytrhněte!?“
²⁴ Přesvědčte mne, a já mlčet budu;
 čím (snad) pochybil jsem, poučte mne!
²⁵ Proč jste utrhalí řečem pravdy,
 když nelze výtkám vašim nic mi vytknout?
²⁶ Jen byste vytýkali, skládáte řeči,
 do větru slova pronášíte.
²⁷ Obořujete se na sirotka,
 podvrátit usilujete přítele svého.
²⁸ Ale co jste počali, dokonějte;
 ucho však přiložte a vizte, zda klamu.
²⁹ Odpovídejte (mi), prosím, bez vášně;
 mluvíce pak spravedlivě sudte.
³⁰ Nesprávnosti v ústech mých nenajdete;
 v hrdle mém nebude pošetilství zníti.

HLAVA 7. – ¹ Bojování je život člověka na zemi;

Teče „dravě“, ježto má vody, až přetéká (hebr.) břehy.

V. ¹⁶. Podle hebr. jsou proudy těch prchavých potoků do černa zbarvené tajícím *ledem* a do nich snih se *ukryl*, v nich se ztratil.

V. ¹⁷. „v době“ letní (= „jak se rozehrěje“), kdy otekly vody z údolí a když vysušeno bylo, (hebr.) co v něm ještě zbylo.

V. ¹⁹. Lépe překládati podle hebr.:

*Upřely na ně zrak karavany z Temy,
 putující ze Saby doufali v ně.*

V. ²⁶. Přátelé Jobovi, nepodávající věcných důvodů proti Jobovi, mluví do větru. Podle hebr. zní však v. 26.:

*Za důkazy slova chcete pokládati,
 do větru mluvené řeči zoufalého?*

Job líčí ukrutnost svých „přátel“. Sebe k sirotkovi přirovnává.

Hl. 7. V. ¹. povšechná úvaha o lidském životě. – Služba vojenská (níže 14, 14.; Is 40, 2.) a práce nádeníkova (níže 14. 6.) obrazy života lopotného, svízelného.

¹² Také řečeno mi tajně slovo,
 kradmo jaksi zachytló ucho mé proud toho šepotu.
¹³ Když jsem vidění měl hrozné v noci,
 kdy v tvrdý spánek bývají zabráni lidé.
¹⁴ bázeň držela mne, až jsem se třásl,
 každá kost má byla předěšena.
¹⁵ A když vánek přelétal mi obličej,
 ježily se vlasy na mém těle.
¹⁶ Stál tu kdos, jehož podoby neviděl jsem,
 (toliko) postava byla před mým zrakem,
 a hlas jak tichého větríku jsem slyšel:
¹⁷ „Zda může člověk před Bohem spravedliv být,
 neb někdo z lidí před svým tvůrcem čist?
¹⁸ Hle, (ani) sluhové jeho nejsou stálí,
 také na svých andělech nepravost najde!
¹⁹ Čím víc ti, kteří v hliněných chatách sídlí,
 kteří mají základy z prachu (země)!
 Ztráveni bývají takořka jako od mola.
²⁰ Od jitra do večera káceni jsou,
 nepozorovaně na věky hynou.
²¹ Také příslušníci jsou jim bráni;
 umírají moudrosti nenabyvše.“

HLAVA 5. – ¹ Volej tedy, je-li, kdo by tě slyšel,
 k některému z nebešťanů se obrať!
² Neboť šilence ubíjí roztrpčení,
 nerozumného usmrtí rozmrzelost.
³ Viděl jsem šilence, který měl pevný kořen;
 hned však jsem kletbu zřel, jež stihla blahobyť jeho.
⁴ Synové jeho postrádají pomoci,
 zdeptáni bývají ve bráně bez zastánce.
⁵ Žeň jeho kdekterý lačný pojídá (mu),
 jeho samého uchvacuje lupič,
 a kdekdo žízni, pije bohatství jeho.
⁶ Na zemi bez příčiny nic se neděje;

V. ¹². Elifaz, aby dodal více váhy svému názoru o utrpení, dovolává se *zjevení*, jehož prý se mu dostalo. V. 12.– 16. líčí *způsob*, jakým byl nadpřirozeně poučen, v. 17.– 21. podává *obsah* toho zjevení. *Bylo-li* to zjevení pravé, či toliko smyšlenka Elifazova, bylo-li dílem ducha dobrého, či zlého, je *sporno*. Ježto Elifaz byl (snad nevědomky a bezděky) spolupracovníkem satanovým (srv. výše v. 7.), možno se domnívati, že bylo zjevení Elifazovo pouhý přelud nebo sen. – Podle hebr. se to slovo „*přikradlo*“.

V. ¹³. n. Podle hebr. měl to vidění ve spleti (v houšti) myšlenek, (doslovně větvovi).

V. ¹⁸. Staří velmi pozorně si všímali snů, zejména ti, kteří se vydávali za mudrce a proroky. Takým byl asi též Elifaz. Podnes považují obyvatelé Arabie skalnaté některé své soukmenovce za lidi, kteří žijí v důvěrném styku s božstvím, kteří prý mohou mnoho prospět i škodit, kteří velmi mnoho vědí atd. („fakír“). – Podle hebr. dlužno v. 18. přeložiti:

*Hle, ani ke svým sluhům důvěry nemá,
 i své posly kárá z poblouzení.*

Hl. 5. V. ⁶. Neštěstí člověka nemůže mít jiné příčiny nežli hřích jeho. – Podle hebr, v. 6. zní:

z hlíny nemůže vzházet utrpení.
⁷ Člověk se rodí, by trpěl, jak pták, by létal.
⁸ Z toho důvodu já prosil bych Pána,
 a Bohu předložil bych ústně věc svou,
⁹ jenž věci veliké činí, nezpytatelné,
 podivuhodné, kterých není počtu,
¹⁰ který dává deště na povrch země,
 zavlažuje vodami všecka (pole),
¹¹ posazuje snížené na místa vysoká,
 smutné pak pozdvihuje dobrým bydlím;
¹² který hatí záměry, úskočníků,
 by ruce jejich, co počaly, nemohly dokonat,
¹³ kterýž lapá „moudré“ v lstivosti jejich,
 že se záměry pletichářů kácejí.
¹⁴ Za dne (bílého) nabíhají na tmu,
 a jako v noci makají o polednách.
¹⁵ Nuzného tak zbavuje meče úst jejich,
 a z ruky násilníkovy člověka chudého.
¹⁶ Takto dostává se nuznému naděje,
 bezbožnost však stahuje svá ústa.
¹⁷ Blaze člověku od Boha trestanému;
 proto kázeň Páně nezamítej!
¹⁸ Neboť on raní, ale též ošetřuje;
 tepe, – a jeho ruce uzdravují.
¹⁹ Ze šesti soužení vysvobodí tebe,
 a v sedmém nedotkne se tebe rána.
²⁰ V hladu vysvobodí tebe ze smrti,
 ve válce pak z moci, kterou meč má.
²¹ Před bičem jazyka (dobře) ukryt budeš,
 nebudeš báti se blízkého zpusťování.
²² Pustošení a hladu smáti se budeš,
 a dravců lýtých nebudeš se strachovat.
²³ Neboť s kamením polním budeš mít smlouvu,
 a zvěř divá pokoj zachová k tobě.
²⁴ Zakusíš, že jen blaho je v tvém stánku,
 zkoumaje bohatství své nic nepohřešíš.
²⁵ Shledáš také, že velmi se množí tvé símě;
 potomstva tvého bude jak polní trávy.
²⁶ Dokonale zralý do hrobu vejdeš,
 jako se snášá pšenice ve stoh svým časem.

*Neboť nemůže vzejít z prachu neštěstí,
 aniž ze země může vypučet bolest.*

V. ⁷. Člověk svou přirozenou povahou je křehký, že snadno hřeší a tak si utrhá trest za hřích – bolest. V tom smyslu přechází v. 7. k 8. nn. Ať se, přízná Job, vždyť chybiti a trpěti je lidské. Lépe však hebr.: Ale člověk plodí si utrpení; jiskry z ohně velmi vysoko vzletí.

²⁷ Hle, to je, co jsme vyzkoumali, a tak jest;
 co jsme my zakusili, pamatuj si!

Job Elifazovi po první odpovídá. (6, 1.– 7, 21.)

Job mluvil proto tak roztrpčeně, že jeho svízele jsou nevýslovné; prosí Boha, aby je zmínil, nebo by mohlo se státi, že by se dal jejich prudkostí strhnouti k řečem proti Bohu (6, 1.– 13.). Přátelé, místo aby ho potěšili, nespravedlivě a tvrdě jej kárají (6, 14.– 30.). Job opět lká (7, 1.– 10.) a ptá se Boha, proč s ním nakládá tak ukrutně a proč ho Bůh nechce útrap hrozných zbaviti aspoň na chvilku (7, 11.– 21.).

HLAVA 6. – ¹ Job odpovídáje řekl:
² Ó, by hřích můj, zvážen byl,
 ale též bída, již trpím, ať dána je na váhu!
³ Nad písek mořský ta těžší by ukázala se;
 proto slova má plna jsou roztrpčení.
⁴ Neboť šípy Páně ve mně vězí,
 jejich palčivost vyssává mi život,
 a hrůzy Páně proti mně se šikují.
⁵ Řiči divoký osel, má-li trávy,
 nebo bučí býk stoje před plným žlabem?
⁶ Aneb lze bez soli jísti, co chuti nemá,
 či možno, by chutnal pokrm smrtonosný?
⁷ Čeho kdys dotknout se přičilo se mé duši,
 to jest nyní z bídý pokrmem mým.
⁸ Ó, by naplnila se má žádost,
 a čehož očekávám, kéž dá Bůh mně!
⁹ Který počal, ten mne také zdeptej!
 Ó, by hnul svou rukou a mne vyřval!
¹⁰ Neboť to mi bude potěšením,
 – když mne bolem trýznil nešetř mne –
 že jsem nezapřel slov Nejvyššího.
¹¹ Nebo jaká je má síla, bych vytrval,
 a jaký konec můj, bych zůstal trpělivý?
¹² Není síla moje síla skály,
 a mé tělo není přece z kovu.
¹³ Ejhle, pomoci mi není ve mně,
 a také přátelé moji mne opustili.
¹⁴ Kdo svému příteli odpírá milosrdenství,
 Všemohoucího se báti přestává.
¹⁵ Bratři moji mne zklamali jak potoky,

HL. 6. V. ¹³b. podle Vulg. připravuje již na v. 14. nn. Podle hebr. však zní:
 „a také štěstí zahráno jest ode mne“.

V. ¹⁴. Podle hebr.

Kdo trpí, toho má přítel milovati;

bázně před Všemohoucím ať nepřipomíná.

Podle Vulg. bázeň Boží žádá s přítelem soustrast míti.

V. ¹⁵. Jako údolí (kterým na jaře proudila voda) v létě vysychá, vyprahne a vody poskytnouti nemůže, tak vyprahla v srdcích přátel Jobových soustrast, proto mu neposkytují osvěžující potěchy (vody), – „pomínil mne“ (Vulg.), jako potok pomíjí, přestává, vysychá. Podle hebr. „zklamali ho, zpronevěřili se mu“. –

- ¹¹ Přichází-li ke mně, nevidím ho;
odchází-li, nepozoruji toho.
¹² Náhle-li se otáže, kdo mu odpoví?
Aneb kdo může říci: „Proč tak činíš?“
¹³ Bůh – jeho hněvu žádný odolat nemůže,
a pod ním kloní se ti, kdož nesou zemi.
¹⁴ Kteraký teprv jsem já, bych při s ním vedl,
svými slovy abych s ním domlouval se,
¹⁵ (já), který, byť i snad právo měl, nechci se hájit,
ale svého žalobce prosit budu.
¹⁶ I kdybych vyzval jej, a on se dostavil k soudu,
nemyslím, sluchu že popřál by hlasu mému.
¹⁷ Neboť ve vichoru potírá mne,
množí mé rány, a to pro nic a za nic;
¹⁸ nepopřává oddechu mé duši,
ale hořkostmi mne nasycuje.
¹⁹ Je-li řeč o síle, on jest nejsilnější;
o řádný soud-li jde, kdo osvědčit pro mne se odváží?
²⁰ Kdybych své správnosti hájit chtěl, ústa má odsoudí mne
chtěl-li bych nevinu dokázat, usvědčí mne ze lži.
²¹ Třebas byl poctivý, nepoznal bych sebe,
a mým životem bylo by mi pohrdat!
²² Způsobem stejným – to je, co já tvrdím –
nevinného i bezbožného hubí.
²³ Mrská-li, nechť zabíjí jedním rázem,
ale mukám nevinných ať se nesměje!
²⁴ Země v ruce bezbožných je dána,
obličej vladařů jejich zahaluje;
jestliže on to není, kdo tedy je to?
²⁵ Dni mé rychlejší byly nežli běžec,
prchly, aniž viděly co dobrého.
²⁶ Minuly jako rákosové čluny,
jak orel, jenž padá letem na potravu.
²⁷ Řeknu-li si: „Ne tak, nebudu lkáti,
vyjasním tvář svou,“ přece mne přemáhá bolest.
²⁸ Děsím se všeho svého utrpení
vida, že neodpustíš (mně) hřešícímu.
²⁹ Jestliže i beztak bezbožný jsem,
proč bych nadarmo napínal své síly?
³⁰ Kdybych se i umyl vodou sněžnou,

V. ¹⁹. Podle hebr. mluví sám Bůh:

*Běží-li o sílu reka, ejhle, tu jsem;
jde-li o soud, kdo může pohnat mé (na něj?)“*

Chabý člověk nemůže dát se s Bohem v zápas, nemůže pohnati k odpovědnosti. Srv. výše ^{12b}. Podle Vulg. neodvážil by se u soudu svědčiti proti Bohu. Podle hebr. je takový soud vůbec nemožný, ježto nemůže býti Bůh pohnán k němu.

- jak dni nádeníka jsou dni jeho.
² Jako otrok, který po stínu prahne,
a jako nádeník, jenž čeká konec práce,
³ já také byl jsem podělen měsíci strádání,
a nocí traplivých napočítáno mi.
⁴ Lehnu-li si, říkávám: „Kdy vstanu?“
Pak zas večera nemohu se dočkat,
neb jsem přesycen bolestmi až do tmy.
⁵ Tělo mé oděno hnísem a skvrnami prachu,
kůže má uvadla a sraštila se.
⁶ Dni mé rychleji letí než tkadlec tkáň přestřihne;
pomíjejí bez veškeré naděje.
⁷ Vzpomeň, že jako vánek je můj život,
a mé oko že neuzří po druhé štěstí.
⁸ Aniž oko člověka mne spatří;
zrak tvůj bude mne hledat, a nebudu zde.
⁹ Jako hyne oblak, že veta je po něm,
tak i kdo sestoupí v hrob, již nevystoupí.
¹⁰ Nevrátí se nikdy již do domu svého,
aniž ho zase pozná bydliště jeho.
¹¹ Proto též nebudu já svých úst zdržovati,
mluviti budu v soužení své duše,
hovořiti v hořkosti své mysli.
¹² Zdali jsem já moře, aneb olbřím,
že jsi obklíčil mne žalární stráží?
¹³ Dím-li (si) : „Potěší mne lůžko moje,
polehčím si samomluvou na loži“ :
¹⁴ strašíš mne sny a viděními děsíš.
¹⁵ Proto přeje si duše má zadušení,
a smrt (želají si) kosti moje.
¹⁶ Odpor mám, nechci dokonce již žít;
ušetři mne, neboť nic nejsou dni mé.
¹⁷ Co je, člověk, že si ho tak vážíš,
a že pozornost takovou mu věnuješ?
¹⁸ Navštěvuješ ho (již) na úsvitě,
každou chvíli pak jej vyšetřuješ.

V. ². n. Pravdivost zásady té zakouší Job nyní také na sobě. Otroka, jenž robotuje na palčivém slunci, trápen je touhou, kdy bude si moci lehnouti do stínu. – „čeká na konec práce“ – ježto podle hebr. nemůže se dočkat „mzdy“ – „strádání“ nedostatku, prázdnoty.

V. ⁴. Podle hebr.:

*Lehnul si říkám: „Kdy vstanu?“ Neb se tma vleče;
přejíždá se mi převalovat se do jitra.*

V. ⁵. Příznaky malomocenství. Podle hebr.:

*Tělo mé odívá se v hníse a kůru,
kůže moje tvrdne a roztéká se.*

„Skvrny prachu“ (Vulg.) vznikly tím, že Job ležel a válel se na popelišti, smísil se tedy prach a popel s hnísem, kůže; také vítr nanesl prachu do hnísajících ran. Nebylo kdo by jej čistil.

- ¹⁹ Dlouho-li budeš odpírat mi úlevu,
a mne nenecháš, co bych svou slinu polkl?
²⁰ Zhrěšiv snad, co jsem ti učinil, strážce lidí?
Proč jsi postavil mne sobě za terč,
že jsem se stal na obtíž sám sobě?
²¹ Proč mi hřích můj nechceš prominouti,
a proč meodníáš nepravost mou?
Hle, již již si do prachu (země) lehnu,
a ráno, budeš-li hledat mne, nebude mne.

Prvá řeč Baldadova. (8, 1.– 22.)

Baldad se domnívá, že Job vinil Boha z nespravedlnosti, zastává se tedy zásady, že je Bůh spravedlivý. Synům Jobovým, kteří byli spravedlivě potrestáni smrtí za své hříchy, není již pomoci; Job však, který dosud žije, může se upřímně k Bohu obrátit a Bůh obrátí se k němu, že bude zase šťastnější nežli kdy býval (v. 1.– 7.). Dlouhověká zkušenost učí, že štěstí hříšníků dlouho netrvá, že je náhle překvapuje zkáza (v. 8.– 19.). Jobovi nezbyvá nežli vrátit se k bývalé zbožnosti (v. 20.– 22.).

- HLAVA 8. – ¹ Baldad Suhan ujav slovo řekl:
² Dokavad mluvíti budeš takové věci,
a budou jak prudký vítr řeči úst tvých?
³ Zdali převrací Bůh, co je právo,
nebo vyvrací Všemocný spravedlnost?
⁴ Ačkoli děti tvé zhrěšily, proti němu,
že je dal do moci nepravosti jejich,
⁵ ty přece, budeš-li pilně si všimati Boha,
Všemohoucího-li budeš prosit,
⁶ čisté-li a upřímné tvé smýšlení,
ihned bude (Bůh) všimati si tebe,
oblaží tě zase dle tvého práva,
⁷ že tvé bývalé štěstí bude malé
proti blahu, které ti náramně vzroste.
⁸ Ano, ptej se zaslého pokolení,
všimni si bedlivě zkušenosti otců,
⁹ – my jsme totiž včerejší, a nic nevíme;
ano, jako stín jsou dni naše na zemi –
¹⁰ oni budou tě učít, mluvit tobě,
ze svých srdcí vážít průpovědi:
¹¹ Zdali se může zelenat bez vláhy třtina,
aneb růsti rákosí, kde není vody?
¹² Když ještě pučí, kdy ruce nelze je trhat,
dříve než kterákoli bylina – usychá.
¹³ Tak končí všichni, kdo zapomínají na Boha,
a (tak) naděje pokrytcova hyne.
¹⁴ Nemůže kochat se tím, v co klamně doufal;
jako pavučina je, po čem toužil.
¹⁵ Podpírá dům svůj, (ten) však se nemůže udržet;
zachytil jej, ale nemůže státi.

- ¹⁶ Třeba se zdá, že je (jako keř) svěží na slunci,
ve světle jeho že své pruty vyhání,
¹⁷ na pecnu skalním kořeny jeho že houstnou,
a že mezi kamením se drží,
¹⁸ vychvátí-li jej však z místa jeho,
zapře jej (to místo) a řekne: „Neznám tě!“
¹⁹ To je totiž rozkoš života jeho –
ze země že budou pučet jiní.
²⁰ (Ano), Bůh neodstrčí poctivého,
aniž ruku podá bezbožníkům.
²¹ Ještě naplní se smíchem rty tvé,
a tvá ústa (plná budou) veselí.
²² Kdo na tě nevraží, bude se haliti v hanbu,
a bydlo bezbožných se neudrží.

Job odpovídá Baldadovi. (9, 1.– 10, 22.)

Hříšný smrtelník před Bohem vševědoucím a všemohoucím neobstojí. Nesmí se odvážit, aby volal Boha k odpovědnosti, že činí tak a ne jinak (9, 1. 13.). Také Job chce činiti podle této zásady; nechce dokazovati Bohu, že je nevinný (9, 14.– 21.). Není pravda, že toliko bezbožní trpí; také spravedliví bývají stíháni neštěstím, a naopak také hříšníci mívají sena světě leckdy dobře (9, 22.– 24.). Job máje na mysli hroznou velebnost Boží zase hořkuje (9, 25.– 35.). Způsob, jakým nakládá Bůh 5 Jobem, zdá se Jobovi arci krutým, nemůže však býti nazván nespravedlností, ježto Bůh je nekonečně vznešený (10, 1.– 7.). Jak srovnati záměr Boží, který Joba stvořil a kdysi blažil s tajemným záměrem, který nyní tak bolestně na sobě zakouší (10, 8.– 17.). Opět volá po smrti a prosí za malou úlevu prve nežli se odebere tam, odkud nikdo se nevrací (10, 18.– 22.).

- HLAVA 9. – ¹ Job odpovídaje řekl:
² Ano, zajisté, já vím, že tak jest,
že člověk jist není, rovná-li se s Bohem.
³ Kdyby někdo chtěl s ním hádati se,
nezodpoví jedině věci z tisíce.
⁴ Nejvyšší moudrý jest a obrovskou moc má.
Kdo mu kdy odporoval a zdráv vyšel?
⁵ (Jemu), jenž hory přenáší, dřív než se nadějí,
a je podvrací ve svém rozhorlení.
⁶ On zemi vyšinuje z jejího místa,
že se sloupy její otrásají;
⁷ on slunci příkáže, i nevychází,
a hvězdy zamyká jako pod pečeti;
⁸ rozprostírá nebesa on jediný,
a nohy klade na moře, které se vlní;
⁹ učinil Arktura i Oriona,
Hyady a komory jižního nebe;
¹⁰ on činí věci veliké, nevystižné,
zázraky, kterých nelze spočítati.

Hl. 9. V. ⁹. 'Aš či 'Ajiš (níže 32. 31.) pokládá Vulg. „za souhvězdí velkého „medvěda“, (čteme-li místo „Arkturus“ správně „Arktos“); ale hvězdár Schiaparelli se domnívá, že je to Aldebaran s Hyadami. – Hebr. „kesil“ všeobecně bývá pokládáno za „Orion“. – Hebr. „kímá“ bývá obyčejně pokládáno za „Plejády“. – „ho nebe (Argus, Crux, Centaurus, Sirius? Schiaparelli). Srv. níže 37, 9.

„kopanec tomu, jehož noha vrávorá!“
⁶ Hojnost (všeho) je ve stanech loupežníků,
 těch, kteří směle popouzejí Boha,
 ježto dal on všecko v ruce jejich.
⁷ Zeptej se jen zvířat, a naučí tě;
 ptáků nebeských, i oznámí ti.
⁸ K zemi mluv, a odpověď dá tobě;
 vypravovat budou (ti) ryby mořské.
⁹ Kdo je mezi námi, jenž by nevěděl,
 že to vše učinila ruka Páně,
¹⁰ v jehož moci je život každého zvířete
 a duch kteréhokoliv lidského těla?
¹¹ Nemá-liž ucho rozeznáváti slova,
 jako dásně ochutnávají pokrm?
¹² U kmetů že najít lze moudrost,
 u lidí dlouhověkových rozumnost? a
¹³ U něho je moudrost i síla,
 u něho je moc i rozum!
¹⁴ Zboří-li co, není kdo by to vystavěl,
 zavře-li za kým, není, kdo by (mu) otevřel;
¹⁵ zadrží-li vody, všecko vysychá;
 vypustí-li je pak, zpustoší zemi.
¹⁶ U něho je síla, u něho moudrost;
 jeho je podvodník i podvedený.
¹⁷ Přivádí rádce ku bláznivým koncům,
 uvádí vládce do poštilostí.
¹⁸ Pásky panovníkům odvazuje,
 a jejich bedra pouty přepasuje.
¹⁹ Dává odvádět kněžstvo beze slávy,
 a kteří pevně prve stáli, podvrací.
²⁰ Bere výmluvnost řečníkům osvědčeným,
 tak jako starcům rozumnost odnímá.
²¹ Vylévá potupu na pány urozené,
 a pásky velmožům uvolňuje.
²² Zjevuje, co bylo hluboko ve tmě,
 vyvádí na světlo věci ze stínu smrti.
²³ Rozmnožuje národy, a hubí je;
 vyvrácené pak úplně obnovuje.
²⁴ Bere rozum knížatům národů země,
 zavádí je, že bloudí po poušti bez cest.
²⁵ Makají jako potmě beze světla,
 činí, že jak opilí vrávorají.

HLAVA 13. – ¹ Hle, to všecko vidělo mé oko,
 slyšelo ucho, a to vše pochopil jsem.
² Já též mám rozum jako vy jej máte,

budou-li po mýdle se lesknout mé ruce,
³¹ přece v kalužinách omočíš mne,
 že se oškřivím budu rouchu svému.
³² Není on člověk jak já, bych jemu se hájil,
 aby se mnou u soudu stejně byl vyslýchán.
³³ Není, kdo by nás dva mohl soudit,
 a svou ruku položit na oba.
³⁴ Kdo by odňal ode mne jeho metlu,
 aby mne hrůza před ním neděsila,
³⁵ abych mluvit mohl beze strachu,
 neboť pro strach nemohu se hájit.

HLAVA 10. – ¹ Hrozí se má duše života mého;
 (proto) dám průchod nářku nad sebou samým,
 mluvit budu v hořkosti své duše.
² Řeknu Bohu: „Neodsuzuj mne;
 dej, ať poznám, proč mne tolik stíháš.
³ Zdá se ti být dobré tísniti mne,
 hubiti mne, dílo svých rukou,
 záměrům bezbožníků pomáhati?
⁴ Zdali máš ty, oči tělesné,
 nebo jak vidí člověk, ty též vidíš?
⁵ Zda jsou jako dni člověkovy, dni tvé,
 a tvá léta jako věky lidské,
⁶ nepravosti mé že vyhledáváš,
 a mé pochybení vyšetřuješ,
⁷ ač víš, hříšného nic že jsem neučinil,
 a nikdo nemůže z ruky tvé vyprostit mne.
⁸ Ruce tvé pečlivě mne vytvořily,
 a ty obratem celého mne ničíš!
⁹ Pomni, prosím, žes takořka z hlíny mne utvořil,
 a zase činíš, abych v prach se vrátil!
¹⁰ Zdalis nevyžil mne jako mléko,
 a zda jako sýr jsi nezhustil mne?
¹¹ Kůži, jakož i masem přioděls mne,
 kostmi pak a šlachami jsi mne zcelil,
¹² život a milosrdenství udělils mi,
 péče tvoje střežla mne, bych dýchal.
¹³ Avšak, ač to tajíš ve svém srdci,
 vím, že na mysl máš všecko (toto):
¹⁴ Zhřeším-li, třebaš na čas odpustils mi,
 abych byl prost svého hříchu, nedopouštíš.
¹⁵ Kdybych bezbožný byl – běda mně pak!
 Ale i jsem-li spravedliv, nelze, bych hrdý byl,
 nasycen jsa trápením a bēdou.
¹⁶ A (přece) pro hrdost jak lev mne chceš honit,

novými bolestmi mými chceš proslavit se,
¹⁷ nová a nové své svědky proti mně volat,
 rozmnožovat svou roztrpčenost na mne,
 chceš, by tvé pokuty na mne útokem hnaly.
¹⁸ Proč jsi z (matčina) lůna vyvedl mne?
 Kéž jsem zhynul, by oko mne nespatřilo!
¹⁹ Bylo by, jako kdybych nikdy nebyl –
 z (matčina) lůna přenesen byv do hrobu.
²⁰ Zдали několik dní mých brzy neskoná?
 Dovol mi tedy, bych maličko vykal se z bolesti,
²¹ prve než půjdu, odkud návratu není,
 do krajů temna, zakrytých mráкотou smrti,
²² do krajů bídy a temnot, kde je stín smrti,
 kde žádný rád, ale stálá hrůza sídlí.

Prvá řeč Sofarova. (11, 1.– 20.)

Třetí přítel vyčítá Jobovi, že mnoho mluvil, a že opovázlivě před Bohem dovolával se nevinu své, ačkoli Bůh mírněji s ním nakládá, nežli za své hříchy zasluhuje, (11, 1.– 6.). Bohu vševědoucímu a všemohoucímu nemůže odporovati nežli ten, kdo minul se rozumem (7.– 12.). Zmoudří-li Job, bude nevyřčeně šťasten, ježto Bůh dobré odměňuje (13.– 20.).

HLAVA 11. – ¹ Tu slovo ujal Sofar Naamaťan a řekl:
² Kdo mnoho mluví, nemá (též něco) slyšet,
 a člověk tlachavý má navrchu býti?
³ Ty sám umlčet měl bys (každého) člověka?
 Tupíš jiné a nikdo by neměl tě usadit?
⁴ Vždyť jsi řekl: „Čistě je, co mluvím,
 a čist jsem před obličejem tvým, (Bože)!“
⁵ Avšak kéž by Bůh (jen) mluvil s tebou,
 a rty svoje otevřel proti tobě,
⁶ aby ti ukázal tajemství moudrosti (své),
 která zákonů má nesčetné množství!
 Poznal bys, mnohem méně že vymáhá na tobě,
 nežli zasluhuje nepravost tvá.
⁷ Domníváš se, že vystihneš šlépěje Boží,
 dokonale Všemocného že vyzkoumáš?
⁸ Vyšší nežli nebe jest; co tedy zmůžeš?
 Hlubší než pekla; odkud ho znát tedy můžeš?
⁹ Chceš-li jej měřit, je delší nežli země;
 do šířky pak větší nežli moře.
¹⁰ Kdyby svět vyvrátil, nebo v jedno stěsna,
 kdo by mohl jemu odporovat?
¹¹ Dojista on zná lidskou pošetilost;
 a vída nepravost, zda může nedbati jí?
¹² Pošetilý, kdo se pyšně vzpouzí,
 a mní, že zrozen je k svobodě jak stepní osel.
¹³ Ty však, spořádáš-li srdce svoje,

rozepneš-li k němu svoje ruce,
¹⁴ hřích, jenž lpí na tvé ruce, vzdálíš-li od sebe,
 a v tvém stanu sídlit už nebude nepravost:
¹⁵ pak bude možno ti tvář zdvihnout bez poskvrny,
 a pevně stát budeš, aniž (čeho) se báti.
¹⁶ Na neštěstí také zapomeň,
 jak vody uplynulé zdát se ti bude.
¹⁷ Jako zářící poledne vzejde ti večer,
 až budeš mnít, že je po tobě, jak zora svitneš.
¹⁸ Budeš bez starosti naději maje,
 a jsa ohrazen klidně spáti budeš.
¹⁹ Hověť si budeš a nebude, kdo by tě děsil;
 mnozí pak žebrat budou o tvou přízeň.
²⁰ Ale oči nešlechtníků zchradnou,
 kam by utekli se, nebudou míti,
 a jejich naděje – vydechnouti duši.

Job odpovídá Sofarovi. (12, 1.– 14, 22.)

Job vytýká přátelům, že si osobují monopol na moudrost. Tolik rozumu, co jeho přátelé, má Job také. Přátelé jej rmoutí (12, 1.– 5.). Bezbožníci mívají se na světě dobře (12, 6.– 10.); Názor, že je způsob, kterým Bůh rozdává štěstí a neštěstí, možno měřiti toliko s hlediska přísné spravedlnosti, dlužno bráti s výhradou (12, 11.– 13.). Všemohoucí nejedná rozmarně, ale moudře (12, 14.– 13, 2.). Druzi Jobovi, kteří jednostranně chtějí hájiti Boží spravedlnosti, mohou tím nemístným způsobem Boha pohněvati (13, 3.– 12.). Svědomí Jobovo je tak cisto a klidno, že se domnívá, že by mu i Bůh dal za pravdu, kdyby směl se hájit. (13, 13.– 21.). Job opět dovolává se milosrdenství Božího (13, 22.– 28.). Člověk křehký a ze hříšníků zrozený zasluhuje slitování (14, 1.– 6.). Člověk je toliko jednou na světě (14, 7.– 12.). Kdyby se mohl ještě jednou vrátit Job z podsvětí k lepšímu životu na zemi! (14, 13.– 17.). To je však nemožnost (14, 18.– 22.).

HLAVA 12. – ¹ Job odpověděl toto:
² Ano, sami vy jste lidé,
 a s vámi vymře (všecka) moudrost!
³ Také já mám jako vy rozum,
 aniž méně jsem nežli vy jste;
 nebo kdo, co vy znáte, neví?
⁴ Na posměch příteli svému býti mám já,
 který jsem Boha vzýval a vyslyšen byl?
 Na posměch býti má spravedlivcova poctivost?
⁵ „Bídě opovržení“ – myslí si boháč –

HL. 12. V. ². „sami vy jste lidé“ rozumní a nikdo jiný.

V. ⁴. n. Podle Vulg. doslovně:

⁴ Kdo bývá na posměch příteli svému jak já,
 vzývati bude Boha, i vyslyší jej.

Býváť na posměch spravedlivcova poctivost.

⁵ „Jest jako pochodeň pohozená“ – míní boháč.
 (Ale je) připravena na svou dobu.

Podle Vulg. vyslovuje Job naději, že nabude vrchu ve svém boji s přáteli, ježto bude prosit Boha, který mu pomůže. Job je jako pochodeň, kterou zahodili jakožto věc bezcennou, kterou však Bůh ustanovil, aby zazářila, až nadejde ustanovená chvíle. – „boháč“ = (dosl. „bezpečný“) člověk, jenž se domnívá, že mu Bůh štěstím splácí jeho spravedlnost.

- ³ Hádati se slovy; nic neprospívá,
řeči míti neužitečno jest.
- ⁴ Ty také vyhlazuješ bázeň (Boží),
a bráníš modliti se před Boží tváří.
- ⁵ Věru, že nepravost tvá tě mluvit učí,
a slova vybíráš jako úskočníci.
- ⁶ Odsuzují tě tvá ústa, ne já;
a rty tvoje usvědčují tebe.
- ⁷ Jsi ty první člověk, který se zrodil,
anebo před pahorky byl jsi stvořen?
- ⁸ (Či snad) v radě Boží zasedáváš
a tak moudrost sobě osvojuješ?
- ⁹ Co víš, čeho bychom nevěděli,
co znáš, čeho bychom neznali my?
- ¹⁰ Kmeti dlouhého věku jsou též mezi námi,
mnohem starší nežli byl tvůj otec.
- ¹¹ Jsou ti málo ta slova útěchy Boží,
řeči laskavé (promluvené) k tobě?
- ¹² Cože tě uchvacuje vášnivost tvá,
a maje myšlenky pyšné s patra hledíš?
- ¹³ Co se nadýmá proti Bohu duch tvůj,
aby pronášel z úst tvých takové řeči?
- ¹⁴ Co je člověk, by neposkrvněný byl?
Jak může čistým se ukázat ze ženy zrozený?
- ¹⁵ Hle, jeho svatí nejsou nezměnitelní,
nebesa nejsou čistá před jeho tváří.
- ¹⁶ Čím méně ohavný a zvrhlý člověk,
který pije nepravost jako vodu!
- ¹⁷ Ukáží (to) tobě, (nuže) slyš mne;
o čem jsem přesvědčen, budu ti vypravovat.
- ¹⁸ Mudrci to hlásali od svých otců,
tajemství žádné z toho nečiníce,
¹⁹ jimžto samým dána byla země,
ke kterým cizozemec ještě nepřišel.
- ²⁰ Po všechny dny své bezbožný se trápi,
neb počet let jeho zvuile nejistý jest.
- ²¹ Hrůzy zvuk mu zní ustavičně v uchu,
i když je pokoj, on vždycky úklady větrí.
- ²² Nevěří, že může vrátit se po tmě mu světlo,
čenichaje s každé strany meč.
- ²³ Trne již, kde najde, kde bude chleba;

Hl. 15. V. ³. opět zdůrazňuje, že Job mlátil slámu, že jsou slova, jeho pleva. Podle Vulg. 3a. doslovně: „*Karáš slovy toho, který není roven tobě*“ (Boha).

K v. ⁸b. srv. naše: „snísti nebo spolknouti všecku moudrost“. Podle Vulg. ⁸b. doslovně: „zdali je nižší nežli ty moudrost jeho“ (t. j. Boha?).

V. ¹¹. Podle Vulg. doslovně: „Velká-li věc jest, aby tě potěšil Bůh? Ale slova tvoje zlá toho zbraňují.“

- aniž méně jsem nežli vy, jste.
- ³ Ale s Všemohoucím mluvit chci,
s Bohem při svou projednati žádám.
- ⁴ Prve však připomínám, že strůjcové lži jste,
a zásad převrácených přívrženci.
- ⁵ Ó, kéž byste chtěli mlčet,
aby se zdálo, že jste moudří!
- ⁶ Popřejte tedy sluchu výtce mojí,
slyšte, co na vás žalovat budou rty mé!
- ⁷ Zdali potřebuje Bůh lži vaší,
abyste pro něho pronášeli bludy?
- ⁸ Jemu straniti vy snažíte se,
a při pro Boha věsti usilujete?
- ⁹ Bude to milo mu, když ho nic tajno být nemůže?
Či může oklamán býti jak člověk lstmi vašimi?
- ¹⁰ On vás přísně bude tresty, stíhat,
neboť nepozorovaně mu straníte.
- ¹¹ Hned jak se pohne, poděsí vás,
a hrůza před ním zachvátí vás.
- ¹² Co jste tu z dějin uvedli, bude jak popel;
a v bláto obrátí se vaše štíty.
- ¹³ Pomlčte maličko, abych mluvit mohl,
ať pak přijde na mne to či ono!
- ¹⁴ Ano, na jazyk duši svoji kladu,
život svůj vydávaje v nebezpečí.
- ¹⁵ Byť mne také zabil, nebojím se,
jen když mravy své předložím před tvář jeho.
- ¹⁶ A v tom štěstí mi již poskytuje,
neboť nepřijde před něho žádný pokrytec.
- ¹⁷ Poslouchejte, slyšte řeči moje,
a mým záhadám popřejte svého sluchu!
- ¹⁸ Ejhle, připravuji se již na soud,
vím, že spravedlivým nalezen budu.

Hl. 13. V. ⁴. Podle hebr.:

„*Neboť zajisté že vy lícíte lži,
a vy všichni nicotní felčari jste.*“

Jako „*očerňují*“ pravdu, „*zaličují*“, „*obílejí*“ bludy; tak činí Sofar a jeho druzi. Mají býti lékaři, kteří hojí duševní bolesti svého přítele útěchou; zatím však jako špatní mastičkáři bolest Jobovu jen množí. Vulg. spíše opisuje nežli překládá. Opis ten však do souvislosti se pěkně hodí a porozumění podporuje.

V. ⁹. Podle hebr.:

„*Bude to k dobru vám, až bude vyslychat vás,
neb chcete šašky si tropit z něho jak z člověka?*“

V. ¹². Podle Vulg. doslovně:

„*Památka vaše bude jako popel
a v bláto obrátí se šije vaše.*“

V. ¹⁴. Podle Vulg. začíná tu již Job hořkovati. „*Proč* (pro jaký zločin) *trhám maso své zuby svými* (= tolik trpím), *a svou duši v rukou svých nosím?*“

- ¹⁹ Kéž by chtěl se mnou se soudit, kéž by přišel!
 Neboť nyní mlčet musím a umřít.
²⁰ Dvě jen věci činiti mi nerač,
 a pak nebudu se před tebou skrývat:
²¹ Ruku svoji ode mne rač vzdálit,
 a strach před tebou ať neděsí mne!
²² (Pak) mne povolej, abych ti odpovídal,
 aneb ať já mluvím, a ty mi odpovídej!
²³ Mnoho-li mám nepravostí a hříchů,
 zločiny mé a viny moje mi ukaž!
²⁴ Proč (mi) obličej svůj zahaluješ,
 a mne pokládáš za svého nepřítele?
²⁵ Na listu větrem zmítaném moc svou chceš ukázat,
 a suché stéblo pronásledovati,
²⁶ že mi diktuješ tak hořké tresty,
 chtěje mne zkazit pro hříchy mého mládí,
²⁷ že jsi do klády dal moje nohy,
 na všechny stezky mé že pozor dáváš,
 a že kotníky mi utahuješ;
²⁸ (mně), jenž jako shnilina ztravován jsem,
 a jako roucho, jež moli sežírají.

- HLAVA 14. – ¹ člověk, který ze ženy se rodí,
 krátce žije, a sycen je mnohými bédami.
² Vrchází jako rostlina, a vadne;
 prchá jako stín a nemá stání.
³ Na toho ráčíš mít otevřené oko,
 a toho na soud se sebou poháněti?
⁴ Může-li kdo učiniti čistým
 toho, jenž počal se ze zrna nečistého?
 Nikdo!
⁵ (Je-li již) nemnoho dnů člověkových,
 (jestliže) měsíce jeho jsi odpočítal,
 a vymezil mu hranice, jichž nelze překročit:
⁶ odstup maličko od něho, aby si odpočal
 jak dělník, když přijde vítaná mu hodina.
⁷ Strom, ten (věru) naději mít může.
 Když i podetnou jej, zelená se,
 a jeho ratolesti (zase) pučí.
⁸ Jestliže steří v zemi kořen jeho,
 v prachu odemře-li jeho pařez,
⁹ sotvaže přičichne k vodě, zpučení se,
 a vzroste v houštinu jak nová sazenice.

HL. 14. V. ⁴ Všeobecná křehkost a náklonnost ke hříchu člověku vrozená (srv. výše v. I.) zasluhuje, by Stvořitel měl s ním milosrdenství. Srv. Ž. 50, 7. – „zmo“ = *símě*, jádro, zárodek.

- ¹⁰ Ale člověk-li zemře, všeho je zbaven;
 zahyne-li, kam se, prosím, poděl?
¹¹ Jako vody, které unikly z moře,
 nebo z řeky vyprázdňené, vyschlé,
¹² tak i člověk, usne-li, nepovstává,
 dokud nebe stává, neprocitne,
 z jeho spánku nikdo ho neprobudí.
¹³ Kéž bys na onom světě uschoval mne,
 skryl mne (tam), dokud nepomine hněv tvůj,
 lhůtu mi stanovil, kdy si vzpomeneš na mne!
¹⁴ – Oživne zas člověk, který zemřel? –
 Všecky dny své roboty bych čekal
 na chvíli, kdy přijde na mne změna,
¹⁵ zavolal bys mne a já bych ti odpověděl,
 dílu rukou svých bys pravici podal;
¹⁶ ty pak moje kroky počítal bys,
 a mým přestoupením odpouštěl bys,
¹⁷ zapečetil bys jak v měšci mé hříchy,
 a mé provinění zalepil bys.
¹⁸ Ale jak hora padne a rozdrobí se,
 neb jako skála se posune s místa svého,
¹⁹ jako kameny rozhlodává voda,
 a příval pomalu prst odplavuje,
 tak také člověka ty zahubuješ.
²⁰ Dals mu na chvílku síly, by na věky zmizel,
 měníš mu podobu a vyháníš ho.
²¹ Jsou-li slaveni synové jeho, neví;
 neb jsou-li v potupě – nepozoruje jich.
²² Toliko jeho tělo cítí svou bolest,
 a jeho duše sama nad sebou kvílí.

Slova se ujmá Elifaz. (15, 1.– 35.)

Elifaz kárá příkře Joba, že mluvil nemoudře a bezbožně (15, 1.– 6.). Jobova slova dlužno zamítnouti; Job nevyrovná se moudrostí svým přátelům a svými řečmi odcizí si Boha (7.– 13.). Jak může Job tvrditi, že je nevinný, kdyžť ani nebesa před Bohem nejsou čistá (15, 14.– 16.). Z podání prastarého plyne, že bezbožní nejsou šťastní, ale vnitřním nepokojem týráni (17.– 24.). Bezbožný strachy zmirá, ježto se zatvrzele Bohu vzpírá; proto také hrozí jemu i potomstvu jeho neodvratná záhuba (25.– 35.).

- HLAVA 15. – ¹ Tu chopiv slovo Elifaz Temaňan řekl:
² Mluví moudrý řeči podobné větru,
 a plní žhavým víchem své nitro?

V. ¹⁷ „zapečetit“ hříchy = „zalepit“ je = odpustit je.

V. ²¹ . n. líčí stav člověka po smrti – nemá citu pro to, co děje se lna světě,; oč se zajímal, dokud byl na světě, nejvřejeji. – Trpce (ironicky) řečeno, že tělo v hrobě „cítí“, kterak práchniví – čeho člověk za živa nevyřlovně, celým, citem svými se hrozil. – „duše“ kvílí, že pozbyla života i těla svého a že nelze po druhé na svět se vrátit. Tak si Job představuje ponurý stav duše po smrti, nemaje neb aspoň nepodávaje dosud poučeni *lepšého*.

- a jeho záměry ho porážejí.
⁸ Zamotává totiž do sítí nohy své,
 ježto po jejich okách chodit musí.
⁹ Pata jeho do kličky se chytá,
 a smyčka pevně ho zadrhuje.
¹⁰ Neboť je v zemi skrytá na něho léčka,
 a kudy chodí, jsou osidla na něho.
¹¹ Odevšad jej hrůzy děsí,
 ženou se za ním, jsou jemu v patách.
¹² Umdlévá hladem síla jeho,
 vyhublost zabírá mu boky.
¹³ Rozežírání lepost kůže jeho,
 údy ztravuje prvorozenec smrti.
¹⁴ Vytržen ze svého stanu, kde měl své naděje,
 zaváděn bývá před krále děsů.
¹⁵ Ve stanu jeho, (pak) cizinci bydlivají,
 a bývá sypána na jeho bydliště síra.
¹⁶ Vespod kořeny jeho usychají,
 nahoře pak koruna mu vadne.
¹⁷ Památka jeho mizí se země,
 nebývá slyšet ho jmenovat na světě.
¹⁸ Vyhánějí ho ze světla do temnosti,
 z okruhu země jej vypuzují.
¹⁹ Nemívá podrost ni dorost ve svém kmeni,
 a nic nezbyvá z něho v jeho krajích.
²⁰ V den jeho (zkázy) žasne Západ,
 a Východ zachvacuje hrůza.
²¹ Tak jen mají se stány nešlechetných,
 a tak bydlí těch, kteří nedbají Boha.

Job odpovídá po druhé Baldadovi. (19, 1.– 29.)

Proč tolik trýzněn jest Job od svých těšitelů? Ať přece nahlédnou, že trpí nevinně (19, 1.– 6.). Děsné Jobovy strasti (7.– 12.). Ode všech opuštěn, všichni se ho, štítí (13.– 20.). Nedochozí soucitu svých přátel vyslovuje pevnou naději, že Soudce nejvyšší ukáže Jobovu nevinu; toho Soudce nechat se bojí (21.– 29.).

- HLAVA 19. – ¹ Job odpověděl toto:
² Dlouho-li rmoutit budete mou duši?
 a mne rozemílat řečmi?
³ Ejhle, po desáté tupíte mne,
 a mně křivditi se nestydíte. •
⁴ I kdybych opravdu byl chybil,
 na mně by lpělo mé pochybení.
⁵ Avšak vy si na mne vyjždíte,

Hi. 18. V. ⁹b. Podle Vulg. doslovně: „rozpálí se proti němu žízeň!“

V. ¹³ „prvorozený syn smrti“, nemoc, které přísluší nejvíce přivlastek „smrtná“, t. j. *malomocenství*.

V. ¹⁴ „král děsů“ = *smrt*, jež v podsvětí hrozném vládne (výše 10, 21. n.). Podle Vulg. doslovně „zahnutí po něm šlapává jako král“.

- cítí, že v patách mu neodvratný den zkázy.
²⁴ Soužení jej děsí a úzkost ho sklíčuje
 jako král, jenž do boje vyzbrojen jest.
²⁵ Vztáhl totiž ruku svou proti Bohu,
 proti Všemohoucímu opovážlivě;
²⁶ rozběhl se na něho se vzeplatou šíjí,
 s tlustými puklicemi na svých štítech.
²⁷ Tukem zarostl mu obličej,
 a s jeho boků sádlo visí.
²⁸ Bydlil v městech zpustošených,
 v domech, jež neměly být obydleny,
 (ale) ssutinami zůstat měly.
²⁹ Nebude bohat, co má, nebude trvat,
 nezapustí do země kořene svého.
³⁰ Neodejde od něho temnota,
 ratolesti jeho plamenem uschnou
 a květ jeho bude větrem odváť.
³¹ Nemůže doufat, v nicotu bludem jsa sveden;
 nicoty v odměnu jemu dostává se.
³² Prve než dny jeho naplní se, vadne;
 haluze jeho nezelenají se.
³³ Oprchá jak hrozny s révy, sotvaže odkvetla
 a jak oliva, která shazuje květ svůj.
³⁴ Ano, rodina pokrytce neplodná bývá,
 a oheň spaluje stany, v nichž úplatnost sídlí.
³⁵ Bolest je, co počíná, nezdar, co rodí,
 a v jeho životě zklamání zraje.

Job odpovídá po druhé Elifazovi. (16, 1.– 17, 16.)

Job kárá těšitele nepřijemné (16, 1.– 6.). Líčí zase své bolesti, jež nevinně snáší (16, 7.– 18.). Vědom své nevinny volá k Bohu, aby ji brzy již dosvědčil (16, 19.– 17, 10.). V bídě Jobově marná je naděje na štěstí pozemské, jež mu přátelé slibují. (17, 11.– 16.).

- HLAVA 16. – ¹ Job odpověděl takto:
² Slychal jsem velmi často takové řeči;
 těšitelé trpcí jste vy, všichni.
³ Bude-liž konec mluvení větrnému?
 Neb co tě tíží, že se chápeš slova?
⁴ Mohl bych také já mluvit jako vy,
 kdybyste vy byli na mém místě;
⁵ mohl bych též já vás těšit řečmi,
 nebo nad vámi potřásati hlavou;
⁶ posiloval bych vás ústy svými,
 anebo pohyboval rty, bych vás šetřil.
⁷ Mluvím-li, netiší se má bolest,
 a když mlčím, neodchází také.
⁸ Nyní věru vysílil mne bol můj,
 zničeny jsou všechny moje údy;

- ⁹ vrásky mé vydávají proti mně svědectví,
povstává lhář a mně do očí odporuje.
¹⁰ Sebral hněv svůj proti mně, nevrází na mne,
skřípe na mne zuby svými,
hroznýma očima na mne můj nepřítel hledí.
¹¹ Otevřeli proti mně svá ústa,
tupíce mne bijí moje líce,
na mých útrapách se pasou.
¹² Vydal mne Bůh na pospas nešlechtným,
do rukou bezbožníkův odevzdal mne.
¹³ Já, kdysi boháč, náhle jsem zničen byl;
za šíji mne chopiv roztráskal mne,
a takřka postavil mne za terč sobě.
¹⁴ Zasypal mne vůkol střelami svými,
poranil mi ledviny bez milosti,
a vylil na zemi žluč moji.
¹⁵ Průlom na průlom učinil ve mně,
obořil se na mne jak válečník.
¹⁶ Žinici jsem na kůži si přišil,
a své tělo popelem jsem přikryl.
¹⁷ Obličej od pláče mi zpuchl,
a má víčka se zakalila.
¹⁸ To (vše) trpím, ač bez hříchu jsou mé ruce,
ačkoli čisté jsou mé prosby k Bohu.
¹⁹ Ó země, nepřikrývej krve mé,
a nechť hrob nenajde na tobě křik můj!
²⁰ Ještě (však) nyní, hle, na nebi mám svědka,
ten, jenž bude mi svědčit, jest na výsostech.
²¹ Posměvači moji přátelé jsou;
k Bohu obracím své slzavé oko,
²² aby tak ujal se člověka ve při s Bohem,
jak práva dochází člověk ve sporu s bližním.
²³ Neboť ejhle, míjejí krátká léta,
a stezkou, kterou se nevrátím, budu se bráti.

HLAVA 17. – ¹ Dech a vánek moje dny jsou;
a nic mi nezbyvá kromě hrobu.
² Ano, ačkoli jsem se neprohřešil,
hořkosti (jen) vidí oko moje.
³ Zaruč se, prosím, Pane, za mne u tebe;
kdo jiný mohl by dát mi na to ruku?
⁴ Srdce jejich poznání jsi zavřel,
proto nemohou nabýt vrchu.

Hl. 17. Vulg. podává toliko *volně* smysl:
„Vysvobod mne, Pane, a postav vedle sebe;
a ruka kohokoliv ať bojuje proti mně!“

- ⁵ O kořist dělit se slibuje svým druhům,
a (zatím) oči jeho děti chřadnou.
⁶ Vystaven jsem jako na přísloví lidu,
a musím být jim terčem, na nějž plijí.
⁷ Zakalilo se bolestí mé oko,
a z mých údů bezmála nezbyl než stín.
⁸ Užaslí jsou nad tím spravedliví,
a čistý na pokrytce se rozhořčuje.
⁹ I bude držet se spravedlivý své cesty,
a kdo je čistých rukou, ten se vzmuží.
¹⁰ Ale všichni vy sem opět pojdte,
neb mezi vámi moudrého nenalézám.
¹¹ Dni mé prchají a já se trápím,
rozprášeny jsou naděje mého srdce.
¹² Noc v den obrátit mi chtějí,
a mám čekat zas po temnu světlo.
¹³ Budu-li čekat, podsvětí bude mým domem,
a v temnu ustelu si lůžko svoje.
¹⁴ Hnilobě „Můj otec jsi ty“ řeknu,
„Matka má a sestra moje“ – červům.
¹⁵ Kde je tedy nyní naděje má,
a mé štěstí – kdo je může vidět?
¹⁶ Do hlubin podsvětí sestoupí všechno to se mnou.
Zdaliž aspoň tam dojdu dopočinku?

Druhá řeč Baldadova. (18, 1.– 21.)

Slova Jobova jsou mluvení jalové, Bůh přece nebude činiti k vůli Jobovi výjimky od svých nezměnitelných zákonů, podle kterých musí bezbožník bídně vzít za své (18, 1.– 6.). Pohroma jeho je dokonalá (7.– 14.). Trvá i po smrti jeho, kdy zaniká jeho majetek, rod i památka, že všichni žasnou (15.– 21.).

- HLAVA 18. – ¹ Tu slovo ujav Baldad Suhan řekl:
² Kdy přece skončíte své daremné řeči?
Zmoudřete prve, a pak si promluvíme.
³ Proč jsme pokládáni za dobytek,
proč jsme v očích vašich zabedněni?
⁴ Ty, jenž svou zuřivostí se rozsápaváš,
zda bude pro tebe vylidněna země,
neb skály přeneseny s místa svého?
⁵ Zda světlo bezbožného nemusí zhasnout?
Zda může lesknout se plamen ohně jeho?
⁶ Světlo zatemní se ve stanu jeho,
a lampa, která je nad ním, uhasíná.
⁷ Stíněny bývají statné jeho kroky,

V. ¹⁶b. však podle hebr.:
„ano spolu do prachu sneseme se.“

- ²⁷ Odkryjí nebesa nepravost jeho,
a země povstane proti němu.
²⁸ Bude se stěhovat zisk z jeho domu,
rozplyne se v den hněvu Božího.
²⁹ To jest úděl od Boha bezbožnému,
a to dědictví, které Bůh mu přisoudil.

Job odpovídá po druhé Sofarovi. (21, 1.– 34.)

Job žádá, by věnována byla slovům jeho pozornost, jak sluší důležitému předmětu (21, 1.– 6.). Běh života dokazuje, že bezbožní žijí v přepychu a že klidně umírají přes to, že se rouhají Bohu (7.– 15.). Zřídka bývá trestán bezbožný tak, jak přátelé jeho tvrdí. Málo platno namítati, že za ně trpí jejich synové, kdyžťe za hříchy mají trpěti hříšníci sami (16.– 26.). Zkušenost učí, že ani veřejné pohromy leckdy nestíhají bezbožných, ale slavně bývají pohřbeni a žijí ve světlé památce dalších! věků (27.– .33.). Job vyvrátil „potěšující“ tvrzení přátel svých tak, že z nich zbývá toliko jejich – zloba (v. 34.).

HLAVA 21. – ¹ Job odpověděl toto:

- ² Slyšte, prosím, řeči moje!
To budiž vaší potěchou mně!
³ Mějte strpení, ať já také mluvím,
až pak domluví, bude-li libo, se smějte!
⁴ Zdaž já na člověka stěžuji si,
že bych neměl proč se roztrpčovat?
⁵ Upřete na mne zrak a užasněte,
prst si položte na svá ústa!
⁶ Já také, kdykoli (na to) si vzpomenu,
děsím se; třesení popadá mé tělo.
⁷ Jak to, že bezbožníci žijí (a tyj),
velkého věku i bohatství docházejí?
⁸ Vidí, že potomstvo jejich žije s nimi,
patří na zástup svého pokrevstva.
⁹ V domech jejich pokoj bez obavy,
a Boží metla nad nimi nevznáší se.
¹⁰ Býk jejich připouštěn bývá ne bez užitku,
kráva pak šťastně se telí a nepometá.
¹¹ Vycházejí jak stáda chlapi jejich,
děti jejich vesele poskakují.
¹² (Výskají) s bubínkem a citarou v ruce;
veselí se při zvuku píšťaly.
¹³ Tráví ve štěstí dny svoje,
a rázem v podsvětí sestupují,
¹⁴ A (přece) říkají Bohu: „Odstup od nás,
znáti cesty tvoje nežádáme.
¹⁵ Kdo je Všemocný, bychom sloužili jemu,
a co nám prospěje modliti se k němu?“

HL. 21. V. ². Podle Vulg. 2b. doslovně: „*čítejte pokání!*“, t. j. zmoudřete.

- ve zlé mi vykládáte má pohanění.
⁶ Vězte přec, ne dle práva že mne Bůh sklíčil,
a síť svoji kolem mne rozestřel.
⁷ Hle, volám „Násilí!“, nikdo však neposlouchá,
křičím, není však, kdo by mi dojit dal práva.
⁸ Stezku mou se všech stran přehradil, nemožu přes zeď,
a mou pěšinu zahalil temnotami.
⁹ Strhl se mne slávu moji,
a vzal korunu mi s hlavy.
¹⁰ Se všech stran mne trhá, a tak hynu;
jako když vytrhne strom, vzal nadějí mně.
¹¹ Roznítil se proti mně hněv jeho,
a má mě za svého nepřítele.
¹² V jednom šiku přitáhly tlupy jeho,
nanesly násep, aby se dostaly na mne,
a můj stánek tábořem obklíčily.
¹³ Bratry moje ode mne daleko vzdálil,
a moji přátelé odcizili se mi.
¹⁴ Opustili mne příbuzní a známí,
zapomněli mne hosté domu mého.
¹⁵ Služky mé mne za cizáka mají,
hledí na mne jako na cizince.
¹⁶ Na sluhu volám, avšak neodpoví;
abych důraznými slovy ho prosil.
¹⁷ Dech můj odporný je manželce mé,
a puch ze mne mojim sourozencům.
¹⁸ Mládež také pohrdá mnou,
jak sebou hnu, již se posmívají.
¹⁹ Štítí se mne bývalí důvěrníci,
největší milácci obrátili se proti mně.
²⁰ Na kůži scvrklého masa visí mi kosti,
a s duší na jazyku unikám smrti.
²¹ Cit se mnou mějte přec, cit mějte, vy moji přátelé,
neboť ruka Páně dotkla se mne.
²² Proč mne jako Bůh pronásledujete,
a mého masa dost nemůžete se nakousat?
²³ Ó, by napsána má slova byla,
kéž by vyryta byla na tabulku,
²⁴ železným rydlem na desku olovenou,
nebo dlátem do skály vydlabána!

HL. 19. V. ¹⁷b. doslovně podle Vulg.: „*prosím synů života mého*“.

V. ²⁰b. podle hebr. drží Job své maso ještě zuby, t. j. každou chvíli může mu býti ze zubů vyrváno, t. j. může zemřít. Srv. výše 13, 14. – Vulg. doslovně: „*zůstali toliko rtové při zubech svých*.“ (Hontheim připomíná, že člověk na zubech kůži vůbec nemá a že tedy „*unikl jsem s kůží na zubech*“= nezbyla mi kůže.

- ²⁵ Vím totiž, že můj Vykupitel živ jest,
a že v poslední den ze země vstanu;
²⁶ zase budu oblečen svou kůží,
a v mém těle uzřím Boha svého.
²⁷ Patřiti budu na něho já, týž,
a ne jiný, mé oči uvidí ho,
naděje tato je v nitru mém uložena.
²⁸ Proč tedy nyní pravíte: „Stíhejme ho,
a kořen věci (té) v něm nalezneme!“ ?
²⁹ Protož utíkejte před mečení (trestu),
ježto meč bude mstitelem nepravosti,
abyste poznání došli, že je soudce!

Druhá řeč Sofarova. (20, 1.– 29.)

Co pohání Sofara, by mluvil? (1.– 3.). Nade vši pochybnost je zásada nejstarší zkušenosti, že štěstí bezbožného může být toliko chvilkové; brzy a náhle mizí (4.– 10.). Hřích, toť jed jistě vedoucí k smrti, která bolestně trhá člověka, od toho, co měl (11.– 16.). Bohatství nečiní ho blaženým. Jisto jistě zachvátí jej neštěstí i s majetkem jeho (17.– 28.). Doslov (v. 29.).

- HLAVA 20. ¹ Tu slova se ujav Sofar, Naamaťan, řekl:
² Proto mě myšlenky puďí, bych odpověděl,
proto také vře to (všecko) ve mně.
³ Výtku, kterou mne potupuješ, jsem slyšel,
jalovost na mou moudrost mi odpovídá.
⁴ To přec je známo od prvopočátku,
od té doby, co člověk byl postaven na zemi,
⁵ že jásoť bezbožného kratičký jest,
a radost pokrytcova chvilková (jen).
⁶ Byť až k nebi dostoupla jeho pýcha,
a hlava jeho oblaků se dotkla,
⁷ jako kal jeho navždy vezme za své,
a kteří vídali jej, řeknou: „Kde jest?“
⁸ Jako sen odlétá, mizí beze stopy,
pomine jako přelud noční.
⁹ Oko, které jej vídalo, neužří ho,
aniž patřit dál bude naň jeho bydlo.

V. ²⁵–²⁷. bývají (a bývala již za dob nejstarších) překládána a vykládána velmi pestře. Podle běžného hebr. originálu znějí:

- (25) *Avšak vím, že výkupce můj živ jest;
na konec pak na prachu (země) vystoupí,*
(26) *i budu oblečen jsa ve svou kůži
a ve své tělo viděti (zas) Boha.*
(27) *Budu viděti v něm příznivce svého,
oči mé uzří jej ne jako nepřitele;
(touhou) zmírá moje srdce v mém těle.*

Job 19, 25.– 27. je znění tak zmateno, že jest sotva upotřebitelno; kromě toho souhlasí velmi málo s povšechnými beznadějnými lícenými o osudu člověka, i zbožného (Bartmann).

V. ²⁵. *O Mesíáši („Výkupci“)* přímo hebr. nemluví (Knabenbauer).

- ¹⁰ Synům jeho bude nést bídu a křivdu,
a rukám jeho vydat, co pracně byl získal.
¹¹ Třebas měl v kostech plno mladistvé síly,
(ta síla) musí s ním do prachu si lehnout.
¹² Protože totiž sladký byl hřích jeho ústům,
schovával jej pod jazykem,
¹³ šetřil jím a nechtěje se vzdát ho,
v hrdle svém jej zadržet se snažil;
¹⁴ (ten) jeho pokrm (však) v žaludku mění se mu,
že má jed hadí v útrokách svých.
¹⁵ Bohatství, kterého se nahltal, zvrátí;
Bůh je vyžene z vnitřností jeho.
¹⁶ Jedu hadího se nassál,
usmrtí ho jazyk plazu.
¹⁷ Nebude se kochat potůčky řeky,
proudy medu, ani smetany.
¹⁸ Výdělek musí vydat, nesmí ho užít,
třebas měl zisku jak písku, nesmí ho okusit.
¹⁹ Za to, chatrče chudašů že bořil,
na půdě uloupené nebude stavět.
²⁰ Nepoznal, co je to hltavost ukojená,
proto po čem dychtil, nezachová.
²¹ Ničeho nešetřila jeho žravost,
proto nebude pevné jeho štěstí.
²² V dokonalém nadbytku bude mu úzko,
všecka tíha neštěstí připadne na něj.
²³ Bůh, aby naplnil nenasytlost jeho,
sešle na něho hrozný hněv svůj,
a déšť jídla, které přísluší jemu.
²⁴ Uteče-li zbrani ze železa,
prostřelí ho lučiště ze spěže;
²⁵ potáhne (střelu), až vyjde z jeho zadku,
(až vyjde) bleskatné želízko z jeho žluči;
musí jíti – všecek ustrašený.
²⁶ Všecky tmy v úkrytu čekají na to, co tajil,
zhltní jej oheň nikým nepodpálený,
zle bude tomu, kdo zůstane ve stanu jeho.

HL. 20. V. ¹¹. rozvádí dále myšlenku v. 9. Podle Vulg. doslovně:
*Kosti jeho nasáknou hříchy mládí,
a s ním v prachu budou odpočívati.*

V. ¹⁸. Podle Vulg. doslovně: „*Trpěti bude za všecko, což učinil, avšak ztráven nebude, vedle množství podniků svých trpěti bude.*“

V. ¹⁹. Podle Vulg. doslovně: „*Neboť utiskuje svlékal chudé; dům mocí odjal, ač nestavěl ho.*“

V. ²⁵. Bezbožník prchá, na útěku raněn je střelou i snaží se střelou „*vytáhnouti*“ z bolavé rány, avšak nic naplat, musí „*jíti*“, t. j. zemřít. Srv. 6, 4; 16, 13; 34, 6. Podle Vulg. doslovně: „*Vytažen jest a vychází z pošvy, své, a blýská se v hořkosti své; půjdou a přijdou na něho hrozni.*“

- ⁷ Tu by poctivý s ním rozepři vedl,
navždy bych osvobozen byl od svého soudce.
⁸ Ale půjdu-li k východu, neukáže se,
pakli k západu, nezpozorují ho;
⁹ budu-li k severu hledat ho, nespátřím ho,
obráťm-li se k jihu, neuzřím ho.
¹⁰ Pak by totiž poznal cestu moji,
kdyby mne zkoušel, jako zlato bych vyšel.
¹¹ Po jeho stopách chodila má noha,
cesty, jeho jsem dbal a nesešel s ní.
¹² Od stanov rtů jeho neuchýlil jsem se,
a slova úst jeho v lůně svém schovával jsem.
¹³ Týž je vždy, a zvrátit úmyslů jeho nelze;
zachce-li se mu čeho, vykoná to.
¹⁴ Tak také vykoná, mně co ustanovil,
a jiných podobných úmyslů má mnoho.
¹⁵ Proto strachuji se před ním;
o tom přemýšleje se děším.
¹⁶ Řízením Božím srdce mi zmalátnělo,
Všemohoucí poděsil mne.
¹⁷ Či nejsem bezmála zničen temnotami,
mráкотou, která zakrývá mi líce?

- HLAVA 24. – ¹ (Proč as) Všemocný neurčil časů (k soudu),
by jeho přátelé viděli dny jeho (trestů)?
² Jedni mezníky přenášejí,
uloupená stáda pasou,
³ osla sirotků odhánějí,
v zástavu berou vdově krávu,
⁴ chudými strkají, že nesmí po cestách chodit,
všichni ubožáci musí se skrývat.
⁵ Hle, jsou podobni divokým na poušti oslům,
jakoby do práce dlužno jim vycházeti
a shánět kořist, jakou pustina dává, aby
opatřili chleba dětem.
⁶ Na poli ukradeném musí žnouti,
s vinice uloupené víno sbírat.
⁷ Nazí nocují nemajíce šatu,
postrádají příkryvky v době mrazu,
⁸ lijavci, jak bývá na horách, promoklí jsou,
nemají přístřeší, ke skále se tulí.
⁹ – Loupí sirotky, kteří při prsu jsou,
kojence chudého do zástavy berou. –
¹⁰ Nazí chodí nemajíce šatu,

Hl. 24. V. ¹⁰. Vulg. zdůrazňuje, *co násilníci činí chudým* (již od v. 5.). Tu doslovně praví: „*Nahým, chodícím bez oděvu a lačným berou klasy*,“ které si v potu tváře byli na strnisku posbírali.

- ¹⁶ Hle, zda nedrží v rukou pevně své štěstí?
Záměry bezbožných zda nejsou daleko Boha?
¹⁷ Kolikrát hasne světlo bezbožníků,
(kolikrát) přichází na ně (příslušná) pohroma,
kdy je (Bůh) ve hněvu bolestmi poděluje?
¹⁸ Ó, by byli jako drtiny na větru,
a jako plevy, které uchvátil vichor!
¹⁹ Synům (že) zachová Bůh otcovu bolest?
Jemu (přece) má odplatit, aby to cítil;
²⁰ jeho oči mají vidět svou zkázu,
a z hněvu Všemohoucího se napít.
²¹ Neb co mu záleží na jeho domě po smrti,
když byl dovršen počet měsíců jeho?
²² Boha-li bude kdo moudrosti vyučovat,
který nebesa spravuje a řídí?
²³ Tento umírá v dokonalém štěstí,
všecek bezpečný a spokojený;
²⁴ údy jeho oplývají tukem,
a kosti plny jsou šťavnatého morku.
²⁵ Onen však umírá v hořkosti duše,
nikdy neokusiv, co je štěstí.
²⁶ Oba (stejně) do prachu si lehnou,
oba (stejně) pokryti jsou červy.
²⁷ Ejhle, známa jsou mně myšlení vaše,
záměry, kterými utiskujete mne.
²⁸ Pravíte totiž; „Kam se poděl dům knížete,
a kde jsou stany, v nichž bezbožní přebývali?“
²⁹ Ptali jste se lidí světem zběhlých;
jejich doklady poučit se dejte,
³⁰ že v den zhouby zlý člověk zachován bývá,
a v čas (Božího) hněvu v bezpečí odveden.
³¹ Kdo smí do očí mu kárat mravy,
a co učinil, kdo mu odplácí to?
³² Ke hrobu (slavně) doprovázen bývá,
a jeho mohyly pečlivě opatrují.
³³ Sladké jsou mu hrudy údolí,
a za ním všecek svět se hrne,
jako jich před ním šlo nesčetně mnoho.
³⁴ Jak tedy jalové jsou potěchy vaše!
Z námitek vašich nezbyvá než – zloba!

V. ¹⁹. Job zamítá zásadu Sofarovu 20, 10. že „*synové*“ jsou trestáni za hříchy svých rodičů, ježto spravedlnost žádá, by *vinník („jemu“)* sám okusil hořkost činů svých (*osobní* odplata proti *dědičné*).

Třetí řeč Elifazova. (22, 1. – 30.)

Bůh řídí a spravuje svět nehledaje svého prospěchu, ale přísně spravedlivě; nemůže tedy trestati leč hříchy (1.– 5.). Job nahromadil množství hrubých hříchů (6.– 11.). Za ty je trestán; to může popíratí toliko ten, kdo popírá vůbec prozřetelnost Boží podle vzoru starověkých bezbožníků, jimž bylo pykati za ten blud (12.– 20.). Obrátí-li se Job upřímně k Bohu, dojde ztraceného štěstí (21.– 30.).

- HLAVA 22. – ¹ Slova se ujav Elifaz Temaňan, řekl:
² Zdali Bohu prospívá co člověk?
 Nikoliv! Prospívá sám sobě moudrý.
³ Má z toho rozkoš Všemocný, jsi– li spravedliv,
 nebo zisk, je-li bez vady tvůj život?
⁴ Zdaž tě přes tvou bohabojnost trestá,
 přišed, aby s tebou se vypořádal?
⁵ Zda tvé zloby není tuze mnoho,
 a tvé nepravosti zda mají konec?
⁶ Neboť vymáhals na bratřích zástavy neprávem,
 a lidi ze šatů do naha jsi svlékal.
⁷ Vody unavenému jsi nedal,
 lačnému pak odpíral jsi chleba.
⁸ Člověka pěstního práva – tvá byla země;
 velmožný pán – ty jen směls na ní sídlit!
⁹ Vdovy, propouštěl jsi s rukou prázdnou,
 a plece sirotků jsi rozšlapával.
¹⁰ Protož osidla tě obklíčila,
 a strach nenadálý tebe děsí.
¹¹ (Světlo tvé) se zatemnilo, že nevidíš,
 rozvodněné vody tě přikrývají,
¹² Myslíš, Bůh že vyšší je než nebe,
 nad hvězdy zenitu že vyvýšen jest,
¹³ a proto pravíš: „Co Bůh může vědět?
 A jak skrze mračno spravovat co?
¹⁴ Mraky jsou skryš jeho, že našich věcí nevidí,
 a kolem stěžejí nebes prochází se.“
¹⁵ Zda chceš kráčet po stezce dávných věků,
 po které kráčeli muži zloprověstní,
¹⁶ které předčasně smrt uchvátila,
 a jichž podstat v potok se rozplynula;
¹⁷ kteří Bohu říkali: „Odstup od nás;
 nic nám nemůže učinit Všemohoucí!“
¹⁸ On (prý) jim nenaplnil domy blahem,
 a jejich smýšlení daleko je (prý) od něho.

HI. 22. V. ². n. „moudrý“= bohobojný. – Bůh netrestá člověka proto by pohnul ho k větší ctnosti a z té by měl větší zisk. (Podle Vulg. v. 2. doslovně: „Zdali Bohu může přirovnán býti člověk, také když by byl dokonalého vědění?“ Elifaz měl své názory za moudrost Boží, se kterou nemůže žádná i nejdokonalější moudrost lidská soutěžit, tedy také ne jim odporovati, jak činil domněle Job.)

- ¹⁹ Zřeli (to) spravedliví a veselili se;
 nevinný počal jim se posmívati:
²⁰ „Ano, podfata je zpupnost jejich,
 a co zbylo z nich, to zhltal oheň.“
²¹ Přivíh se k Bohu a buď v přátelství živ s ním,
 a tak dojdeš nejlepšího zisku.
²² Vezmi si z úst jeho poučení,
 a vlož jeho slova do srdce svého.
²³ Vrať se poníženě k Všemocnému,
 vyhosti nepravost daleko ze svého stanu;
²⁴ zahod do prachu kov ušlechtilý,
 mezi křemeny potoka ofirské zlato,
²⁵ a buď Všemohoucí kovem tvým vzácným,
 stříbrem a ofirským zlatem budiž tobě!
²⁶ Pak budeš rozkoší z Všemocného kypět,
 a své líce k Bohu pozdvíhat;
²⁷ prosit budeš ho, i vyslyší tě,
 a své sliby plniti mu budeš.
²⁸ Všecko, cokoli počneš, zdaří se ti;
 na tvých cestách bude ti svítit štěstí.
²⁹ Neboť (Bůh) člověka zpupného ponižuje,
 ale tomu, kdo klopí oči, pomáhá.
³⁰ Spásy dojde ten, kdo nevinný jest;
 dojde však spásy čistotou svých rukou.

Job odpovídá po třetí Elifazovi. (23, 1.– 24, 25.)

Job dovolává se Božího soudu, který prokáže jeho nevinu. Bůh však pohřichu na soud nepřichází (20, 1.– 10.). Hájí se tedy Job sám. Kterak se srovnává jeho čistý život s velikostí muk, jež trpí, je mu nerozlušitelnou hádankou (23, 11.– 24., 1.). Podivná prozřetelnost Boží: násilníci se všady roztahují a slabí strádají a trpí nejpestřejšími způsoby (24, 2.– 12.). Kromě těch, kteří veřejně jiné znásilňují, druzí zakrývají své nekalé činy pláštěm noci (24, 13.– 17.). Bylo by ovšem žádoucí, by patrně byli trestáni. Avšak není tak, bezbožní žijí a umírají namnoze jako jiní (24, 18. až 24.). Doslov (24, 25.).

- HLAVA 23. – ¹ Tu Job odpověděl toto:
² Dosud je za vzpouru pokládán můj nářek,
 a přece násilně lítání své zadržuji.
³ Ó, bych věděl, kde ho mohu najít,
 kudy dostal bych se k trůnu jeho!
⁴ Předložil bych řádně jemu (své) právo,
 moje ústa měla by plno důkazů.
⁵ Zvěděl bych, jakými slovy by odvětil mi,
 ano, dověděl bych se, co by mi řekl.
⁶ Ó, by jen ve své všemoci se mnou se nepřel, a
 mne tíží své velikosti nezavalil!

V. ³⁰. podle hebr.: „Spasí (Bůh) i toho, kdo bez viny není; dojde spásy čisto rukou.“

HI. 23. V. ³. „ho“Boha, jakožto soudce a mstitele křivd, jež trpí. Srv. 10, 2; 13, 3; 16, 22. – „trůnu“= soudcovská stolice.

a co Všemocný myslí, nebudu tajit.
¹² Ejhle, všichni vy to znáte,
 ale proč klamete sebe samé?
¹³ To jest u Boha úděl bezbožníkův,
 dědictví ukrutníkovu, jež mu dá Všemocný:
¹⁴ Množí-li se mu synové, je to pod meč,
 vnukové jeho nemohou najíst se chleba,
¹⁵ zbylí po něm bývají pohřbeni morem,
 aniž vdovy jejich plakávají.
¹⁶ Nahromadí-li stříbra jako hlíny,
 a šatů opatří-li si jako bláta,
¹⁷ opatří sice, nevinný však je obléká,
 stříbro pak spravedlivý si dělí.
¹⁸ Stavívá si příbytek jako mol,
 a jako hlídač dělá si boudu.
¹⁹ Bohat jsa uléhá, nic není ještě (mu) vzato;
 otevře oči své, a – po všem je veta.
²⁰ Stíhají ho jako přívál hrůzy,
 v noci zachvacuje ho vichor,
²¹ zdvihne ho žhavý vítr, i musí jíti,
 jako bouře jej odnáší z jeho bydla.
²² Házívají po něm bez lítosti,
 ruce jejich snaží se úprkem prchnout.
²³ Tleskávají nad ním rukama svýma,
 vypískávají ho z domova jeho.

HLAVA 28. – ¹ Má sice stříbro ložiska, kde je dolují, a zlato místa,
 kde bývá vypiráno;
² železo ze země umějí vyráběti,
 a žárem kamení přetaviti ve měď.
³ Člověk meze temnotám ustanovuje,
 do nejzazších koutů vyšetřuje
 kámen mrákoty a stínu smrti;
⁴ prolamuje důl si daleko světa,
 nohou nepotřebuje se spouští,
 ne jako člověk dolů se houpá.
⁵ Pod vrchem země, ze které vyrůstá chléb,
 převratně řádí jako oheň;
⁶ ložiska safiru jsou v kamení jejím,
 a také hrudy zlata jsou v zemi.
⁷ Je to stezka, které nezná ostříž,
 sokolí oko jí nevyslídí;
⁸ nekráčeji po ní králové zvířat,
 nechodí po ní lvice.
⁹ Člověk na křemen klade svoji ruku,
 od kořenů počíná převracet hory,

hladovíce musí snášet snopy.
¹¹ Sami bez tuku jsouce – tlačí olej,
 šlapající víno v lisu – žízní.
¹² Po městech nárek umírajících zaznívá,
 a krev zavražděných svolává pomstu;
 Bůh však té přišernosti nevšímá si.
¹³ Jiní patří k těm, kteří světla se štítí,
 nechťejí cest jeho znáti,
 nechodí již po jeho stezkách.
¹⁴ Záhy zrána vstává úkladný vrah,
 usmrcuje chudáka, ubožáka,
 v noci pak příkrádá se zloděj.
¹⁵ Cizoložníkův zrak na soumrak číhá
 říkáje: “Nespatří mne živá duše,”
 a své líce zahaluje.
¹⁶ V noci do domů se vloupávají,
 ve dne, by bezpečni byli, se zavírají,
 nechťejíce vidět světla.
¹⁷ Ano, těm všem je jitro dobou temna,
 znajíť hrůzy (toho) stínu smrti.
¹⁸ Budiž jako smítko na vlnách vody,
 prokletý buď na zemi úděl jeho,
 na cestu k vinici ať se nevydává!
¹⁹ Jak suchý žár pere do sněhu tavě jej ve vody, tak ať
 podsvětí uchvátí ty, kteří hřeší!
²⁰ Ať naň zapomene milosrdenství,
 slast jeho červi, nebuď naň pamatováno, a
 budiž přelomen jako neplodný strom!
²¹ Odírají bezdětnou, nerodící,
 a vdově dobrého nic neprokážou.
²² Zachovává (Bůh) násilníky v síle,
 vstávají, ač v život další naděje neměli,
²³ stará se o jejich bezpečí, podpírá je,
 a bdí zrak jeho nad cestami jejich.

V. ¹¹a. Podle Vulg.: „Mezi hromadami těch, kteří tlačíce lisy (při tom) žízní, o poledni odpočívají,“ hovoří si ti ukrutníci. – Zákon kázal, aby nebyla mlátícím býku tlama zavazována (náhubním provazem, náhubkem). Suroví lidé však hladem trýzní své otroky, kteří sklízají obilí a žízní mučí ty, kteří lisují víno (nohama hrozny rozšlapující v nádržce vytesané do skály).

V. ¹⁹. srv. s Ž 67, 3. Podle Vulg. dosl. má přecházeti od sněžných vod (zimy) do náramného horka (t. j. má se potáceti od jedné bolestné výstřednosti ke druhé) a hřích jeho (t. j. trest za něj) má přejíti až do podsvětí.

V. ²². Podle Vulg. mluví o násilníkovi, který „sráží dolů mnohé ve svém násilnictví; jak vstane, nikdo není jist svým životem.“

V. ²³. Ta péče Boží byla slibována za odměnu spravedlivým; Job si stěžuje, že se jí dostává v hojně míře také bezbožným. Podle Vulg. „dává mu. (bezbožnému) Bůh místo (příležitost) ku pokání, ale on ho zneužívá ke zpupnosti; přes to však upírá Bůh oči své na cesty jeho“ (= bdí blahovolně nad nimi).

²⁴ Bývají vysoko, náhle pak berou za své;
skácí se, a jako všichni bývají sklizeni,
jako klasy na vrchu (stébla) stínáni.

²⁵ Není tak? Kdo mne může usvědčit ze lži,
a mým slovům dokázat bezdůvodnost?

Třetí řeč Baldadova. (25, 1.– 6.)

Před nejvyšším vládcem nebes, před Všemohoucím, nemůže býti bez viny žádný smrtelník.

HLAVA 25. ¹ Tu slovo ujav Baldad Suhan řekl:

² Vlášní moc a hrůza u něho jest,
udržuje pokoj na svých výsostech.

³ Zdali spočítat lze vojska jeho?
a nad kým nevychází jeho světlo?

⁴ Jak může spravedliv být před Bohem člověk?
Jak může čistým se ukázat zrozenec ženy?

⁵ Ejhle, ani měsíc nemá světla,
ani hvězdy nejsou čistý před ním;

⁶ nad to pak člověk-shnilotina,
lidský zrozenec, ten – červík.

Job odpovídá Baldadovi. (26, 1.– 14.)

Job se posmívá štiplavě Baldadovi, který svou „dlouhou“ řečí znamenitě ho potěšil a poučil (26, 2.– 4.). Job dokazuje, že smýšlí o velebnosti a moudrosti Boží dokonaleji nežli předešlý řečník, který ho chtěl „poučiti“. Tím odmítá podezření, že snad neuctivě o Bohu smýšlel a mluvil (5.– 14.). Job takofka bere svému soupeři zbraň z rukou, aby ho jí porazil.

HLAVA 26. – ¹ Job odpověděl takto:

² Kterak jsi pomohl tomu, jenž postrádá síly!
Kterak jsi podepřel rámě, jež nemá moci!

³ Jak jsi poradil, komu schází moudrost,
jak mnoho bystrozraku ukázal jsi!

⁴ Jménem koho zvěstovals ta slova,
kdo to byl, jehož duch z tebe vyšel?

⁵ Ejhle, mrtví chvějí se pod vodami;
také tvorstvo, které přebývá v nich.

⁶ Obnažena před ním jsou pekla, nemá
závoje místo smrti.

⁷ Roztahuje zemi nad prázdnem,
a mraky na ničem zavěšuje.

⁸ Zavazuje vody v oblacích svých,
a mračno pod jejich tíží netrká se.

⁹ Zahaluje líce měsíce v úplňku,

rozprostírá nad ním svoje mračno.

¹⁰ Do kruhu ohraničil povrch vodstva,
tam až, kde meze jsou světla a temna.

¹¹ Sloupy nebeské se třesou,
trnou, jakmile počne žehrat.

¹² Svoji velmocí bouří moře,
a svou moudrostí tříští (jeho) zpupnost.

¹³ Dechem jeho nebe se vyjasňuje,
moc jeho vyvádí krivolakého Hada.

¹⁴ Hle, co řečeno, drobtý jsou toho, co činí,
sotva šepot jeho řeči vnímáme!

Hřímání velikosti jeho kdo může slyšet?

JOBŮV VÍTEZNÝ DOSLOV. (27, 1.– 31, 40.)

První část. (27, 1.– 28, 28.)

Job jest nevinný, ježto, bezbožník nemůže mítí svědomí tak klidného a té blaživé důvěry v Boha, jakou má Job (27, 1.– 10.). Také Job dovede líčiti zkázu bezbožných, ale toliko neuznává, že stihne s živelní nutností každého a jen bezbožného, Podivno, že přátelé ty zásady obraceli stále na Joba a nikoliv na sebe, ačkoli jim svědčí, ježto Jobovi velmi krivdili (27, 11.– 23.). Člověk dovede leccos podivuhodného, ale nemá tolik rozumu, by pochopil zásady moudrosti Boží, kterými je běh světa spravován (28, 1.– 11.). Pravé moudrosti nelze najít na světě, ta přísluší toliko Bohu. Nejdůležitější zásada moudrosti lidské pak jest – Boha nejvyšší moudrého ctít a vystříhat se hříchu (28, 12.– 28.).

HLAVA 27. – ¹ Job ujav své prűpovědi mluvil dále:

² Jakože živ je Bůh, který zbavil mne práva.
Všemocný, který roztrpčil mou duši!

³ Dokud naposled nevydechnu,
dokud dech Boží bude v mých nozdrách,

⁴ nebudou mluvit rty mé nepravosti,
a můj jazyk nebude pronášeti lži.

⁵ Odstup ode mne, abych vám za pravdu dal;
dokud nezhygnu, nevzdám se neviný své.

⁶ Na své správnosti trvám a té se nespustím,
neb mé svědomí nekárá dne mého žití.

⁷ Staň se, jak hříšníkovi sluší, odpůrci mému;
mému nepříteli – jak slušno zlosynů.

⁸ Neb jakou naději pokrytec má, když chce přerezat,
když chce odvolat Bůh jeho život?

⁹ Zdali křik jeho vyslyší Bůh,
soužení když na něj přijde?

¹⁰ Zda může ve Všemocném kochati se,
a Boha vzývati každého času?

¹¹ Budu vás učít, jak ruka Boží jedná,

V. ⁹ a. předkládá Vulg.: „Který drží obličej trůnu svého.“

V. ¹⁰ n. „žehrat“blesky, hromy a zemětřesením. Místo „žehrat“Vulg. doslovně jakmile „pokyne.“

Hl. 27. V. ¹ „prűpovědi“= duchaplných, britkých, umělecky vázaných, příslovími protkaných výroků.

pronikají a nikdo nebrání jim.
¹⁴ Jako široký proud vody se ženou,
 jako hučící vítr se valí.
¹⁵ Obrátila se na mne děsná hrůza,
 hnána jest jako vichorem má vážnost,
 a jako mráček prchlo moje štěstí.
¹⁶ Ano, nyní se rozplývá ve mně má duše,
 neboť dni utrpení mnou vládnou.
¹⁷ V noci bolesti vrtají mi kosti,
 a kteří rozežirají mne, nespí.
¹⁸ Hnilobou povléká tělo mé jakoby, pláštěm,
 jako řízou se všech stran příkrývá mne.
¹⁹ Do bláta mne uvrhl (Bůh),
 že jsem bezmála prach a popel.
²⁰ Volám k tobě, avšak neslyšíš mne,
 vstávám, ale neohlédáš se na mne.
²¹ Obrátils mi se v ukrutníka,
 tvrdostí své ruky mě stíháš.
²² Vysadils mě na vichor a vezeš mne;
 kážeš, abych hynul v bouři.
²³ Ano, vím to, že mne vydáš smrti,
 domu, v němž vše, co žije, se shromažďuje.
²⁴ Zda přece nevztahuje ruky, kdo padá,
 a kdo hyne, zda o pomoc nevolává?
²⁵ Či jsem neplakal kdysi nad souženým,
 nebo neměla duše má soustrasti s chudým?
²⁶ Čekal jsem totiž dobré, a přišlo mi zlé;
 těšil jsem se na světlo, přišla však tma.
²⁷ V útrokách mých vře to bez úlevy,
 zastihly mne časy utrpení.
²⁸ Truchle chodím bez útěchy,
 povstává veřejně křičím.
²⁹ Sbratřil jsem se se šakaly,
 přidružil jsem se k pštrosům pouště.
³⁰ Kůže má černá a odpryskává,
 kosti mé vyprahly od horkosti.
³¹ Obrátila se v kvílení má loutna,
 a má píšťala v hlasitý nářek.

mne, a k mým bídám svalili se."

V. ¹⁸. srv. s 2, 3.– Podle Vulg. doslovně: „*Množstvím jich hyne roucho mé* (t. j. maso mé, zejména kůže) *a jako obojkem sukně podpásali mne.*"

V. ²¹. Není divu, že nařikám. Činím, co každý se smrtí zápasící člověk. Je to poslední oprávněná útěcha. – Podle Vulg. doslovně: „*Avšak ne k zkažení jich vy pouštíš ruku svou; a padnou-li, (ty) je vysvobodíš*", t. j. Bůh nevztahuje svou trestá jící ruku na zemřelé, kdo jednou zemřel, není již mučen. Jiní jinak.

V. ²². srv. s Ž 102, 11. Podle Vulg. doslovně: „*Výzdvihl jsi mne, a jako na vítr vsadiv vyrazil jsi mne silně*", t. j. dal větrem Joba vynést do závratné výše a odtud jej nechal spadnouti dolů.

¹⁰ ve skalách si protrhává štoly,
 a všechny skvosty vidí oko jeho;
¹¹ v hlubinách, ze kterých řinou se řeky, štárá,
 a věci nevidané na světlo nosí.
¹² Moudrost však – kde může nalezena býti,
 a své sídlo na kterém místě má rozumnost?
¹³ Nezná smrtelník cesty, jež k ní vede,
 nelze jí najít v krajích, kde lidé žijí.
¹⁴ Tůně praví: „Není ve mně!"
 Moře mluví: „Není u mne!"
¹⁵ Nelze dáti ryzího zlata za ni,
 ani koupiti, jí váhou stříbra.
¹⁶ Nemožno vyvážit ji ofirským zlatem,
 nejskvostnějším onyxem ani safírem.
¹⁷ Nevyrovná se jí zlato ni sklo,
 aniž lze směniti za ni nádoby zlaté.
¹⁸ Na koral, na krystal ani pomyšlení,
 nežli moudrost – snáze je loviti perly.
¹⁹ Marno k ní přirovnat etiopský topas,
 zbytečno barvami nejčistšími ji cenit.
²⁰ Odkud tedy pochází moudrost,
 a kde rozumnost má svůj domov?
²¹ Skryta je zrakům každého živého tvora, i plectu
 nebeskému jest utajena.
²² Říše záhuby a smrti praví:
 „Ucha našeho došla pověst o ní."
²³ Bůh jen zná cestu,
 která k ní vede, on ví, kde má svoje sídlo;
²⁴ on totiž patří až ke končinám světa,
 vidí všecko, cokoli pod nebem jest.
²⁵ Když on větrům stanovil sílu,
 a vodám odvažoval míru,
²⁶ dešťům když vykazoval zákon
 a cestu hromobitným bleskům:
²⁷ tehdy patřil na ni a vyslovil ji,
 postavil a také vystihl ji.
²⁸ K člověkoví promluvil pak takto:
 „Ejhle, Boha se báti – toť jest moudrost,
 vzdalovat se zlého – rozumnost!"

Druhá část. (29, 1.– 31, 40.)

Jak bývalo *jindy*: Měl nadbytek majetku (29, 1.– 11.) ježto byl dobročinný (12. až 17.); důvěřoval, že se nezakalí to štěstí (18.– 20.); byl všeobecně vážen (21.– 25.). Kterak jest nyní: Nejnižší chátra jím pohrdá (30, 1.– 10.); odevšad sevržen, pomocníka nemá (11.– 15.); nevýslovně trpí (16.– 23.); všechny jeho tužby v niver se rozplynuly (24.– 31.). Přisezně prohlašuje, že té hořké změny nezasloužil: nebyltě smilný (31, 1.– 8.); nekřivdil bližnímu (9.– 15.); nezanedbával péče o chudinu, vdovy a sirotky (16.– 23.); neskládal naděje v bohatství (24. n.); neoddával se tajnému modlářství (26.– 28.); neměl zášti k nepřátelům (29.– 32.); nebyl

pokrytcem (33. n.); neutiskoval na poli (38.– 40.). Soud Boží, po kterém Job z té duše touží, ukáže jeho nevinu. (35.– 37.).

HLAVA 29. – ¹ Job ujav své průpovědi mluvil dále:

- ² Ó, by mně bylo jak za měsíců minulých,
jako za dnů, kdy Bůh mne opatroval,
³ když jeho svítlna zářila nad mou hlavou,
při jeho světle když chodil jsem temnotami,
⁴ jako mi bývalo za dnů, kdy jsem kvetl,
kdy Bůh přátelsky vznášel se nad mým bydlem,
⁵ dokud býval Všemohoucí se mnou,
vůkol mne pak děti moje,
⁶ dokud se brodily nohy mé ve smetaně,
a skála vylévala mi potoky oleje!
⁷ Když jsem chořoval ještě ku bráně města,
abych na ulici usedl si,
⁸ jak mne spatřila mládež, skrývala se,
starci zdvihše se zůstávali státi,
⁹ vznešení zaráželi svoje řeči,
ano prsty, kladli na svá ústa;
¹⁰ hlas svůj zdržovali velmožové,
jazyk jejich na dásních jim vázl.
¹¹ Ucho, jež slyšelo o tom, mne blahoslavilo;
oko, jež zřelo to, dávalo svědectví mi.
¹² Bývalť jsem zastáncem chudasu, který křičel,
sirotku, tornu, jenž postrádal pomocníka.
¹³ Žehnání hynoucích přicházelo na mne,
srdce vdovino jsem potěšoval.
¹⁴ Spravedlnost jsem oblékal – ona pak mne –
jako řízu a turban svou snahu o právo.
¹⁵ Okem slepému jsem býval,
kulhajícímu pak nohou;
¹⁶ otcem chudásů jsem býval,
po při neznámého jsem pátral.
¹⁷ Zločincovi čelisti jsem lámal,
ze zubů jsem vyrážel mu kořist.
¹⁸ Říkal jsem: „Ve svém hnízdečku zemru,
až jako písku bude mnoho dnů mých.
¹⁹ Kořen můj jest otevřený vodám,
a rosa nocuje na mých ratolestech.
²⁰ Sláva má se stále obnovuje,
a luk v ruce mé se omlazuje,“
²¹ Napjatě očekávali můj výrok,
němě dávali pozor na mou radu,
²² k slovům mým neměli co dodávati,
nechali na sebe kanouti mé slovo.

- ²³ Očekávali mne jako deště,
ústa svá otvírali jak na pozdní lijavec.
²⁴ Smál jsem se na ty, již malomyslněli,
jasný můj obličej nemohli zasmušiti.
²⁵ Řídil jsem dráhy jejich jako velitel,
jako král mezi vojskem sedával jsem,
[když jsem zarmoucené těšil].

- HLAVA 30. – ¹ Nyní však posmívají se mi lidé,
kteří lety mne jsou mladší, jichžto
otce za hodné jsem neměl, postavit ke
psům stáda svého.
² Síla rukou jejich zničena jest,
nelze je pokládat za schopné, by žili.
³ Nouzí a hladem vyzáblí jsou,
ohryzují, poušť co skýtá, zhyzdění jsou
psotou a bídou. ⁴ Trhají slané býli a listy s
křoví, kořen kručinkový jest jim chlebem.
⁵ Ze společnosti jsou vyvrženi,
pokřikují na ně jak na zloděje.
⁶ V děsných roklích jest jim bydlet,
v děrách zemských nebo skalních.
⁷ Ve chrastinách kručívají,
pod trním své schůzky mají.
⁸ Plémě bláznů a bezectných lidí,
jež bylo ze země vypráskáno.
⁹ Nyní jsem jim na písničku,
stal jsem se jim pořekadlem.
¹⁰ Štítí se mne, daleko prchají ode mne,
na mou tvář se nestydí plíti.
¹¹ Ano, touly své otvírají a trápí mne;
udídla přede mnou uvolňují.
¹² Na mne výrostci se pozdvihují,
mohou uběhat si nohy, jak stavějí
proti mně své stezky zkázonosné.
¹³ Prolamují se, aby mne zahubili,

HL. 30. V. ⁵. Podle Vulg. doslovně: „*Kteří z údolí tyto věci uchvacující, když některé nalezli, s křikem k nim běhávali*“, t. j. když spatří nějaké takové býli v údolí, vzkřiknou jásosem, tryskem tam běží a rvou se o ně, by každý něco uchvátil.

V. ⁶. Podle Vulg. doslovně: „*Na pustinách potoků bydlívali, a v doupatech země, anebo na písku.*“

V. ¹¹. Vulg. přičítá ty útoky samému Bohu: „*Nebo toul svůj otevřel a stisnil mne, a uzdu vložil v ústa má.*“

V. ¹². „*stavějí cesty*“, t. j. násep kolem pevnosti, které chtějí dobýti. K té *pevnosti* přirovnán tu Job jako již výše 16, 15. Podle Vulg. doslovně: „*Na pravici východu neřesti mé hned povstali; nohy mé podrazili, a utiskli jako vlnami, stezkami svými*“, t. j. hned, jak vznikly mé pohromy, povstali trýznitelé moji.

V. ¹³. rozvádí obraz o *pevnosti*, do které nepřítel se dere. – Podle Vulg. v. 13. n. doslovně: „*Rozmetali cesty mé, úklady strojili mně, a nebyl, kdo by dal pomoc. Jako prolomenou zdí a otevřenou branou vpadli na*

- ¹⁵ Bojí se, už neodpovídají;
nemají, co by ještě řekli.
¹⁶ Počínám tedy, protože nemluví,
stojí a neodpovídají:
¹⁷ povím také já svůj díl,
ukáži své vědomosti.
¹⁸ Neboť jsem naplněn slovy,
tísni mne duch můj v útrokách mých.
¹⁹ Nitro mé, hle, je jak mošt, jemuž neotevrou,
jako mladé víno, jež měchy trhá.
²⁰ Budu mluvit, abych oddechl si, r
ty své otevírat, slova se chápat.
²¹ Nebudu straniti osobě žádné,
aniž člověku lichotit budu.
²² Neboť nevím, zdali setrval bych, zda by,
brzy nevzal mne můj Tvůrce.

HLAVA 33. — ¹ Slyš tedy, Jobe, řeči moje, na
všecka slova má měj pozor!

- ² Hle, svá ústa otevírám,
mluví jazyk můj v mých ústech.
³ Ze srdce upřímného (jdou) mé řeči,
čirou pravdu rty mé budou mluvit.
⁴ (Jakože) duch Boží učinil mne,
a dech Všemocného mne oživuje.
⁵ Jestliže můžeš, odporuj mi,
připrav se, proti mně se postav!
⁶ Hle, také mne, jako tebe učinil Bůh,
a z téže hlíny já také uštípnut jsem.
⁷ Hrůza přede mnou tedy ať neleká tě,
ruka má na tobě těžce nespočine.
⁸ Řekl jsi tedy: – a já jsem to slyšel,
na zvuk tvých slov měl jsem bedlivý pozor. –
⁹ „Čist jsem já a nemám viny,
bez úhony jsem a prost neřesti;
¹⁰ protože nalézám stížnosti proti mně,
má mne za svého nepřítele,
¹¹ do klády dal moje nohy,
na všechny stezky mé pozor dává.“
¹² Hle, to je, v čem práva nemáš, – odpovídám ti –
neboť Bůh jest větší nežli člověk.
¹³ Kterak jsi mohl na něj stěžovat si,
že ti ke všem slovům neodpovídá?

HI. 32. V. ²¹b. podle Vulg. doslovně: „Boha k člověka nebudu přirovnávat.“

HLAVA 31. — ¹ Uložil jsem závazek svým očím, na pannu že ani nepomyslím.

- ²— Neb jaký úděl měl by pro mne Bůh nahoře,
a jaké dědictví Všemocný na výsostech?
³ Zda nemá zkázu pro nešlechtného,
neštěstí pro ty, kdož nespravedlivě činí?
⁴ Zdaž on nemá na očích mé cesty,
a mých kroků všech nepočítá?
⁵ Chodil-li jsem s úmyslem obelhati,
chvátala-li, by obelstila, má noha—
⁶— kéž mne zváží na váze spravedlivé,
a nechť zví Bůh poctivost mou—
⁷ jestliže s cesty uchýlil se krok můj,
chodilo-li srdce mé za očima, a mých
rukou chytla-li se skvrna:
⁸ co jsem zasel, nechať jiný stráví,
co mi vzešlo, buď z kořene vytrháno!
⁹ Nechalo-li se srdce mé klamat ženou,
že jsem u dveří přítele svého cíhal:
¹⁰ nevěstkou jiného buď manželka má, jiní nechať
skloňují se na ni;
¹¹— neboť je to nešlechtnost,
zločin trestního soudu hodný;
¹² oheň je to až do pekel zžirající,
veškeren majetek spalující.—
¹³ Přisahám: Dbal jsem práva otroka svého,
nebo otrokyně, když měli spor se mnou.
¹⁴— Neb co bych činil, kdyby Bůh povstal k soudu,
kdyby vyšetřoval, co bych mu odvětil?
¹⁵ Neučinil mne v životě tvůrce jeho,
neutvořil mne v lůně tentýž?
¹⁶ Přisahám: Chudým, co chtěli, jsem neodpíral,
zrak vdovin touhou nýti jsem nenechával;
¹⁷ sám svou skývu nejídal jsem,
jídal z ní. (také) sirotek.
¹⁸— Neboť od dětství rostla se mnou soustrast,
z lůna matky mé vyšla se mnou—
¹⁹ Viděl-li jsem bez šatů koho hynout, viděl-li
jsem chudáka bez příkrývky,
²⁰ zdá mi nezhnala jeho bedra,
a vlnou ovcí mých zda nebyl zahřát?
²¹ Zamával-li jsem nad sirotkem pěstí,

¹⁸ HI. 31. V. ¹⁸. podle hebr.:

„Ano, od mládí byl jsem otcem jemu (sirotkovi), od dětství
byl jsem vůdcem jejím (vdoviny).“

ježto v bráně svou oporu jsem viděl:
²² paže moje nechať od plece odpadne,
 rámě mé ať z kloubu vylomí se!
²³ — Děsil jsem se totiž Božího trestu,
 že bych neobstál před jeho velebností. —
²⁴ Přisahám: neměl jsem zlata za svou oporu,
 lesklému kovu jsem neřekl: „Naděje má jsi!“
²⁵ Neměl jsem radosti, že se mé bohatství množí,
 že se mnohého domohla ruka má.
²⁶ Nehleděl jsem na zářící slunce,
 ani na měsíc v jasu (po nebi) jdoucí;
²⁷ nedalo se tajně svěsti mé srdce,
 abych ruku si líbal svými ústy.
²⁸ — Je to zločin hodný trestního soudu,
 byl bych zapřel Boha na výsostech.
²⁹ Přisahám: Neměl jsem radosti, padl-li nepřítel,
 nejásal jsem, že ho neštěstí stáhlo,
³⁰ nedopustil jsem hřešit hrdlu svému,
 abych kletbou žádal smrti jemu;
³¹ nesměli říci lidé stanu mého:
 “Ó, bychom mohli se nasytit masa jeho!”
³² Venku nemusil cizinec nocovati,
 dveře mé pocestný mel otevřené.
³³ Přisahám: Nekryl jsem před lidmi hříchu svého,
 netajil ve svém nitru své nepravosti;
³⁴ nebylo bát se mně velikého davu, ani
 děsit se potupy soukmenovců, v zátiší
 být, ze dveří nevyházet.
³⁵ Ó, by někdo byl, jenž slyšel by mne! .
 – Zde můj podpis, Všemocný odpověz mi! – Kéž
 mám psanou žalobu odpůrce svého!
³⁶ Jako náramek chtěl bych nositi ji, jako
 korunou skrářn jí ovinouti,
³⁷ z každého kroku chci se odpovídat,
 a jako kníže před něj předstoupiti.
³⁸ Jestliže proti mně půda má křičí,
 pláčou-li s ní záhony její,

V. ²¹. „zamávati pěsti“ = zbiti, (neb jinak znásilniti). – „v bráně“ býval soud; u soudu měl Job tolik vlivu, že by se sirotek svého práva proti němu nebyl dovolal.

V. ²⁶. n. srv. s Přís 30, 9. – Mnozí okouzleni jsouce leskem slunce a měsíce, projevovali svou úctu k nim tím, že „posílali jim hubičky“, nemohouce líbat je jako líbali modly.

V. ³⁸. mluví o zločinech, kterými pachatel poskvřňuje své pole, na př.: bije-li své dělníky, odpírá-li jim odměnu, zejména stravu a pod.

³⁹ jídal-li jsem úrody její bez peněz,
 a duši oráčů jejich jestli jsem trápil:
⁴⁰ místo pšenice nechať mi vzejde bodlák,
 místo ječmene pak trní!

Konec slov Jobových.

**ŘEČI BUZANA ELIU, ČTVRTÉHO PŘÍTELE JOBOVA. (32, 1.– 37, 24.)
 Úvod. (32, 1.– 5.)**

HLAVA 32. – ¹ Když přestali tito tři muži Jobovi odporovati proto, že spravedlivý býti sobě se zdál, ² rozhněval a popudil se Eliu, syn Barachelův, Buzan, z rodu Ramova. Na Joba se rozhněval, že spravedlivým pravil se býti před Bohem; ³ na jeho přátele pak rozhněval se; proto, že nenalezli rozumné odpovědi, ale toliko Joba odsoudili. ⁴ Eliu byl čekal, když Job rozmlouval (s přáteli), proto že starší byli ti, již mluvili.
⁵ Když tedy viděl, že ti tři nemohli odpověděti, velmi se rozhněval.

Elihuova první řeč (32, 6.– 33, 33.)

Elihu mluví k Jobovým přátelům (32, 6.– 14.). Elihu mluví k Jobovi. Úvod (32, 15.– 22.). Ať pozorně poslouchá (33, 1.– 7.). Kárá Joba, že mluvil opovážlivě a vykládá, proč Bůh na lidi neštěstí sesílá (33, 8.– 33.).

⁶ A ujav slovo Eliu, syn Barachelův, Buzan, řekl:
 Mladého jsem ještě věku, kdežto vy již
 starcové jste; proto jsem hlavu sklopiv
 ostýchal se oznámiti vám, co já vím.
⁷ Myslil jsem, že starší věk má mluvit,
 a mnohá léta. že mají moudrosti učít;
⁸ ale, jak vidím, jest (ona) duch (Boží) v lidech,
 a dech Všemocného dává (jim) rozumnost.
⁹ Nejsou (vždycky) staří moudří,
 nerozumějí starci, co právo jest.
¹⁰ Proto pravím: Poslyšte mne,
 ukáži vám i já svoji moudrost!
¹¹ Cekal jsem totiž na vaše řeči,
 poslouchal jsem rozumy vaše,
 brzo-li najdete pravá slova;
¹² dokud mi doufati bylo možno,
 že něco řeknete, měl jsem pozor.
 Vidím však, nikdo že Joba nepřekonal,
 nikdo z vás řečí jeho nevyvrátil.
¹³ Neříkejte: „Nalezli jsme moudrost (v něm),
 Bůh jen může ho porazit, ne však člověk!“
¹⁴ Ani slova neřekl proti mně, –
 ne jak vy jste mluvili, vyvrátím já ho.

V. ³⁹. Dosud přichází v Palestině a sousedních krajinách beduíni a násilně vymáhají na rolníku (fellahu) část jeho polní úrody. Srv. Sdc 6, 4.

že se ti nelíbí, (co činí) ?
 Tobě dlužno je návrhy dáti, ne mně;
 co tedy myslíš sobě, pověz!
³⁴ Lidé rozumní se mnou řeknou,
 moudrý muž, který poslouchá mne:
³⁵ „Bez rozvahy promlouval Job,
 slova jeho rozumná nejsou.
³⁶ Kéž jest vyzkoušen Job dokonale,
 ježto se přel jako lidé nešlechtní!
³⁷ Neboť vinu na vinu kupí,
 mezi námi potupně mluví,
 pořád reptá proti Bohu.“

Třetí řeč Elihu-ova. (35, 1.– 16.)

Člověk neprospívá ctnostmi a neškodí hříchy svými Bohu, ale sám sobě (1.– 8.). Mnozí trpící úpějí, a Bůh se jich neujímá proto, že se k němu celým srdcem neutíkají, ale s ním se hrdoují (9.– 16.).

HLAVA 35. – ¹ Eliu tedy opět ujav slovo řekl:

² Za správný-li pokládáš svůj názor, to-li
 zovíš „má správnost vůči Bohu“,
³ že ses tázal, co ti to prospěje (řka):
 „Oč je mi lépe, nežli kdybych byl zhřešil?“
⁴ Já tedy odpověď dám tobě,
 i tvým přátelům, kteří jsou u tebe.
⁵ Pohleď na nebesa, popatř
 a viz oblohu vyšší tebe.
⁶ Jestliže se proviníš, co mu (tím) uškodíš,
 bude-li mnoho tvých hříchů, co mu (tím) uděláš?
⁷ Správně-li činiti budeš, co mu dáš (tím),
 neb čeho z ruky tvé dostane se jemu?
⁸ Člověku, jakým jsi ty, bude škodit tvá nepravost,
 zrozenci lidskému pomůže tvá správnost.
⁹ Pro množství utiskovatelů křičí,
 kvílí pro násilné rámě vladařů,
¹⁰ nikdo však neříká: „Kde je Bůh, můj tvůrce,
 který nás učí chválu zpívat v noci,
¹¹ který nás poučil více než zvířata zemska,
 moudré nás učinil nad nebeské ptactvo.
¹² Takto-li křičí, nikdo jich nevyslychá,
 (křičí-li) pro zpupnost bezbožníků.
¹³ Avšak lež je říci, Bůh že neslyší,

t. j. nesprávné, opovážlivé řeči (Knabenbauer); smysl pak temný.

V. ³⁷ „*vinu na vinu*“ svými smělymi výzvami k Bohu (ne hříchy spáchanými dříve, nežli byl stížen malomocenstvím!). – Podle Vulg. doslovně: „*Nebo přidává k hříchům svým rouhání; mezi námi zatím sevřen bud,* (posudíme řeči jeho a pokárejme ho); *a pak ať k soudu popuzuje Boha řečmi svými.*“

Hl. 35. V. ³ „*to*“ = spravedlivý život. – Job sice do slova nikdy se tak nevyjádřil; často však tvrdil, že spravedliví trpí, bezbožníci že se mají dobře, i mohlo se zdáti posluchačům, že nic neprospívá žítí zbožné a nic neškodí žítí hříšné. Tento názor potírá nyní Elihu.

¹⁴ Bůh přece mluví jednou (takto),
 po druhé jinak, člověk však nedbá.
¹⁵ Ve snu, ve vidění nočním,
 když padne na lidi tvrdý spánek,
 na lůžku když usnou,
¹⁶ tehdy otvírá uši lidem,
 učí je, výstrahu jim dává,
¹⁷ aby odvrátil člověka od jeho činů,
 aby od pýchy jej osvobodil,
¹⁸ duši jeho aby zachránil od hrobu,
 a jeho život aby nepřišel na meč.
¹⁹ Kárá (Bůh) také (člověka) bolestí na lůžku,
 čině, že všechny kosti jeho chřadnou;
²⁰ oškliví se životu jeho chléb,
 duši jeho pochoutka před tím milá;
²¹ vadne tělo jeho, zaniká,
 a holé kosti mu vynikají;
²² blíží se ke hrobu život jeho,
 duše jeho k smrtelným (ranám).
²³ Bude-li mítí pro sebe posla,
 tlumočníka jednoho z tisíců,
 a ten oznámí člověku jeho povinnost,
²⁴ (Bůh) se smiluje nad ním a řekne:
 „Vyprost jej, ať nemusí do hrobu;
 našel jsem, proč bych se slitoval nad ním.“
²⁵ I bude kypět jeho tělo svěžestí,
 vrátí se do dnů mládí svého.
²⁶ Bude se modliti k Bohu, i bude mu milostiv;
 patřiti bude na tvář jeho s plesáním,
 neboť vrátí člověku jeho spravedlnost,
²⁷ Bude na lidi hleděti a řekne:
 „Zhřešil jsem, ano, zkrivil jsem spravedlnost, ale
 podle zásluhy nedostalo se mně.
²⁸ Vytrhl život můj, by nemusil do hrobu,
 ale by žila má duše světlem se kochajíc!“
²⁹ Ejhle, toto všechno činí Bůh dvakrát,
 třikrát jednomu člověku, aby odvrátil
³⁰ duši jeho od hrobu, a jej osvětil
 světlem živých.
³¹ Pozor dávej, Jobe, a poslouchej mne,
 budeš-li mlčet, budu mluvit já;
³² máš-li, co bys řekl, odpověz mi,
 mluv, neboť rád ti za pravdu dám;
³³ pakli nemáš ty – poslyš mne;
 mlč, a budu tě učiti moudrosti!

Druhá řeč Elihuova. (34,1.– 37.)

Elihu kárá Joba, že opovázlivě mluvil, jako by Bůh nebyl spravedlivý (1.– 9.). Dokazuje spravedlnost Boží (10.– 30.). Opět kárá Joba, že hříšně mluvil (31.– 37.).

HLAVA 34. – ¹ Eliu tedy ujav slovo, pravil také toto:
² Slyšte, moudří, slova moje,
 učení, mne poslouvejte!
³ Neboť ucho vyšetřuje slova,
 jako hrdlo pokrmu ochutnává.
⁴ Co je správné, rozbírejte,
 vizme mezi sebou, co dobré jest!
⁵ Řekl totiž Job: „Jsem spravedlivý,
 Bůh však vzal mi moje právo;
⁶ k tomu, bych odsouzen byl, není důvodu,
 smrtelná je má střela bez všeho hříchu.“
⁷ Kdo je takový člověk jako Job,
 který pije rouhání jako vodu,
⁸ který se přidružuje ke zločincům,
 který chodí s lidmi bezbožnými?
⁹ Ano, řekl: „Člověku neprospívá,
 přátelsky-li s Bohem žije.“
¹⁰ Protož, muži rozumní, poslyšte mne!
 Daleko budiž Boha nešlechtnost,
 daleko Všemocného nespravedlnost!
¹¹ Ne, dle skutků člověka odplácí jemu,
 podle cest jeho každého, odměňuje.
¹² Ano, jistě Bůh pro nic neodsoudí,
 ani Všemocný nezkřiví práva.
¹³ Koho jiného nad zemí ustanovil,
 neb koho postavil nad světem, který stvořil?
¹⁴ Kdyby ducha svého odvolal,
 kdyby dech svůj k sobě vzal,
¹⁵ každý živočich pojednou by zdechl,
 a člověk v prach by navrátil se!
¹⁶ Máš-li tedy rozum, slyš, co se praví,
 popřej sluchu hlasu mé řeči!
¹⁷ Zda může vlastní, kdo právo nenávidí?
 Jak můžeš nejvyšš spravedlivého odsoudit?

Hl. 34. V. ⁶. Podle hebr. bývá 6a. překládán: „*přes právo svoje za lháře* (t. j. za pokrytce) *pokládán jsem*“ – Elihu činí tuto výtku Jobovi, ne že pokládá Joba za hříšníka, ale že svými výzvami k Bohu příliš odvážnými zhřešil a tak své útrapy si zasloužil (Knabenbauer).

V. ¹⁴. „*duch boží*“ = „*dech Boží*“, život, žiča (zvířecí), duše. (nesmrtelná člověkova). Srv. Gn 2, 7; Ž 103, 30.

V. ¹⁷. „*Zdali ten, kdo nemiluje soudu, může uzdraven býti?*“ (17a. Vulg. slovně) je *mimo* souvislý proud myšlenek.

¹⁸ Toho, jenž říci smí králi: „Odpadlíku!“
 toho, jenž vládce smí zváti bezbožníky,
¹⁹ toho, který není straníkem knížat,
 aniž dbá šlechtice, když s chudásem při má, ježto
 jsou všichni dílo rukou jeho!
²⁰ Náhle umírají, o půlnoci,
 velmoži třesou se a pomíjejí,
 mizí vládce, ač nikdo ruku naň nevztáhl.
²¹ Neboť na očích má cesty lidské,
 všechny kroky jejich vidí.
²² Není mrákot, není černého temna,
 kde by se skrýti mohli zločincové.
²³ Neboť není v moci člověkově,
 kdy má před Boha dostavit se na soud.
²⁴ Roztríšťuje silně bez výslechu,
 na jejich pak místo staví jiné.
²⁵ Známý jsou mu totiž jejich skutky;
 proto podvrací je v noci,
²⁶ rozbíjí je, protože zločinci byli,
 mrská je před očima všeho světa.
²⁷ To proto, že s tím úmyslem od něho odpadli,
 a žádné cesty jeho uznati nechtěli.
²⁸ aby donesli před něho náрек nuzného,
 aby uslyšel hlas chudých.
²⁹ Když však klidně se chová, kdo ho smí odsoudit,
 a když si zakryje tvář, kdo může ho kárat,
 ať běží o národ neb o jednotlivce,
³⁰ učinil-li králem (třebas) pokrytce,
 člověka, který utiskuje národ.
³¹ Ano, nikdo nechce Bohu říci:
 „Budu trpět, nechci dále hřešit;
³² pobloudil-li jsem, ty pouč mne,
 křivdil-li jsem, nebudu dále tak činit.“
³³ Má (Bůh) podle tvého názoru odměňovat,

V. ²⁹. Podle Vulg. slovně: v. 29.: „*Nebo když on půjčíc pokoje, kdo jest, jenž by odsoudil? Jak by ale skryl obličej (svůj), kdo jest, jenž by spatřil její; nad národy i nade všemi lidmi?*“ Smysl z nouze: Ať Bůh komu činí dobře (= „*půjčíc pokoje*“) nebo zle (= „*skryl obličej*“), nikdo nemůže jeho úradek změnit, zrušit, od něho výše se odvolat, proto jest nejvyšš spravedlivý. – V. 3a. prý (Knabenbauer) podle Vulg. slovně podává důvod, proč Bůh leckdy tvář svou (přízeň) od lidu odvrací: „*Kterýžto činí, aby kraloval člověk pokrytec, pro hříchy lidu.*“ Jiní jinak.

V. ³¹. n. mluví sice všeobecně, míří však na Joba, kterak *měl* mluvit ve svém utrpení. Podle slov. znění Vulg. Elihu vyzývá Joba, aby opravil, s čím snad z řeči Elihuovy nesouhlasí: (v. 31.) „*Protož, poněvadž já mluvil jsem k Bohu, tobě také nebudu brániti.* (32.) *Pobloudil-li jsem, ty vyuč mne; mluvil-li jsem nepravost, nebudu již tak mluvit.*“ Jiní jinak.

V. ³³. štiplavě vybízí Joba, by poradil Bohu, jak lépe bylo by lze řídit a spravovati svět, podělovati dobrým a zlým, když není spokojen se způsobem dosavadním – Podle Vulg. slovně: „*Zdali od tebe Bůh žádá jí, že nelíbila se tobě? Nebo ty začals mluvití, a ne já; pakli co znáš lepšího, mluv.*“ – „*jí*“ = ? nepravosti (v. 32.),

- kteřá je pevná, jakoby ulitá z kovu?
¹⁹ Ukaž nám, co bychom řekli jemu,
 neboť my obestřeni jsme temnem.
²⁰ Kdo smí říci mu: „Chci (s ním) rozmlouvatí?“
 Či si přeje někdo, by pohlčen byl?
²¹ Ale nyní není vidět světla,
 ovzduší zhuštěno jest mraky;
 vane však vítr a zahání je,
²² od severu přichází zář zlatá,
 a kolem Boha hrozná velebnost.
²³ Náležitě ho vystihnout nemůžeme,
 veliký jest mocí a spravedlností,
 co je právo, nikdy neporuší.
²⁴ Protož nechať se ho lidé bojí,
 nikoho nedbá, kdo myslí, že je moudrý.

První řeč Boží (38, 1.– 39, 32.) a Jobova odpověď na ní. (39, 33.– 35.)

Bůh vyzývá Joba, by mu odpověděl na dané otázky (38, 1.– 3.), aby poznal Boží velikost a svou nepatrnost, Boží moudrou prozřetelnost a opovázlivost svých výroků. Otázky vzaté ze stvoření světa (38, 4.– 11.); o zoře (12.– 15.); o moři a zjevch povětrnostních (16.– 30.). O hvězdnatém nebi, o blesku a lijavci (31.– 38.); o zvířatech pozemských (38, 39. n., 39, 1.– 25.), o ptactvu (38, 41; 39, 26.– 30.). Bůh zahanbuje a pokořuje Joba (31. n.). Job uznává svou nepatrnost a vzdává se slova (33.–35.).

- HLAVA 38. ¹ Tu odpověděl Hospodin Jobovi z vichru a řekl:
² Kdo to zatemňuje prozřetelnost
 nejapnými promluvami?
³ Přepaš jako bojovník svá bedra,
 budu se tebe tázat, odpověz mi!
⁴ Kde jsi byl, když základy kladl jsem zemi?
 pověz mi, jestliže máš rozum!
⁵ Víš-li, kdo rozměry jí ustanovil,
 aneb kdo roztáhl měřičský provazec na ni?
⁶ Na čem jsou upevněny základy její,
 aneb kdo položil úhelný její kámen,
⁷ když všechny jitřní hvězdy se radovaly,
 a když plesali veškerí synové Boží?
⁸ Rci, kdo zavřel jako by dveřmi moře.
 v době, kdy vytrysklo, z lůna takofka vyšlo,
⁹ když jsem kladl mu oblak za oděv jeho,
 a je mráкотou jako plénkami ovíjel?
¹⁰ Vylámal jsem jemu hranice mé,
 položil jsem závory a brány,
¹¹ a děl jsem: „Až potud a ne dále smíš jíti,
 a zde budeš tříštit bujně své vlny!“

HL. 38. V. ¹. srv. s Ex 19, 18; 3. Král 8, 10; Ž 17; Ž 96; Is 64. 1; Mich 1, 3.
 V. ⁷. „synové Boží“ – andělé. Srv. 1, 6; 2, 1; Ž 28, 1.

- Všemocný že nevšímá si toho.
¹⁴ Byť i se říkalo, že ho není vidět,
 věc má na očích, dlužno jen čekat na něj!
¹⁵ V době, kdy hněv jeho ještě netrestá,
 jak by nevěděl o hříchu velmi dobře?
¹⁶ Protož Job na jalovo ústa svá otvírá,
 bez rozumu mnoho mluví.

Čtvrtá řeč Elihu-ova (36, 1.– 37, 24.)

Bůh jedná prozřetelně, zlé trestá, dobré odměňuje (36, 1.– 7.). I bezbožné útrapami polepšuje, zmoudří-li, laskavě má se k nim, tím spíše pečuje strastmi o spravedlivé, sesílá je proto, aby je hříchu a trestu za něj uchránil, trestá je, by nezpyšněli, ale blíže k Bohu se přitulili (36, 8.– 15.). S jakým smýšlením dlužno tedy bolesti, jež Bůh ukládá, snášeti (36, 16.– 21.). Aby je přijímal Job s příslušnou pokorou, líčí Elihu nesmírnou velikost a vznešenost Boží (36, 22.– 37, 13.), a proti ní chabost lidskou (37, 14.– 24.).

HLAVA 36. ¹ Mluvil tedy Elihu dále:

- ² Poshov mi maličko a povím tobě, neboť mám
 ještě, co bych za Boha mluvil!
³ Přináším své vědomosti z daleka,
 k důkazu, že je můj tvůrce spravedlivý.
⁴ Věru, že nejsou lživé řeči moje,
 vědec dokonalý je před tebou!
⁵ Bůh je mocný, nikdo jím nesmí pohrdat,
 je mocné síly, je moudré mysli.
⁶ Nedává živu býti bezbožnému,
 a chudým dává práva dojít.
⁷ Neodvrací od spravedlivce očí,
 ale ke králům je posazuje,
 aby na věčné časy seděli vysoko.
⁸ Jsou-li (pak) lidé spoutáni řetězy,
 jsou-li svázáni provazy bídy,
⁹ předkládá jim skutky jejich,
 jejich přestupky, že zpyšněli;
¹⁰ otvírá jim ucho, aby je káral,
 káže jim od zlého se odvrátit.
¹¹ Poslechnou-li a podrobí-li se mu,
 trávit budou dny své ve štěstí,
 a svá léta v potěšení.
¹² Pakli neposlechnou, ženou se na meč,
 zahynou, že neměli rozum;
¹³ ano, lidé zvrhlého srdce zuří,
 nevolají k němu, když je poutá,
¹⁴ proto zvadne v mládí duše jejich,
 život jejich jako smilných chlapců.
¹⁵ Trpícího zachránit chce strastí,

HL. 36. V. ⁵. Podle Vulg. slovně: „Bůh mocných nezamítá, poněvadž i sám jest mocný.“

otevřít utrpením ucho jeho.
¹⁶ Tak také tebe vytrhne z hrdla tísně,
 široce místo toho se uvolní ti,
 a tvůj stůl bude plný tučných jídel.
¹⁷ Budeš-li však bubřet bezbožným souzením,
 soud a ortel zachvátí tebe.
¹⁸ Protož nenech se hněvem unést, bys tupil,
 ani velikým výkupným nedej se svěsti!
¹⁹ Zda tvůj křik mimo tíseň postaví tě,
 třeba bys napjal všechny síly?
²⁰ Ať tě neošálí pošetilost,
 abys měl toliko sebe za moudrého!
²¹ Hled, ať nenakloníš se k nepravosti,
 neboť proto jsi zkoušen utrpením.
²² Aj, Bůh vznešený je ve své moci, nikdo
 není mu podoběn mezi vládci.
²³ Kdo smí ho pohnat k soudu, co a jak činí,
 neb kdo smí říci mu: „Proti právu jsi jednal?“
²⁴ Hleď, bys oslavoval vládu jeho,
 kterou opěvují lidé!
²⁵ Všechno lidstvo s úžasem na ni hledí,
 každý smí (na ni) patřit toliko z dálky.
²⁶ Ejhle, vznešenost Boží nelze nám pochopit,
 let jeho počet je nevystižitelný.
²⁷ Neboť vytahuje kapky z moře,
 ve svou mlhu na déšť je svazuje,
²⁸ a ten z mraků dolů kane,
 crčí na zástupy lidí.
²⁹ Zda možno chápat, jak mraky roztahuje,
 ze kterých si stánek činí?
³⁰ Rozprostírá, hle, kolem sebe mlhy,
 a vrchy hor jimi zahaluje.
³¹ Jimi totiž národy vyživuje,
 uděluje pokrmů hojnost.
³² Dlaně svoje zahaluje bleskem,
 ukládá mu, do čeho uhoditi;

V. ¹⁹. podle Vulg. slovně: „*Odlož velikost svou bez soužení i (nechej) všech mocných silou.*“ „*velikost*“ = domýšlivost, pýcha.

V. ²⁰. Podle Vulg. slovně: *neprodlužuj noci, aby vystoupili lidé za ně.*

V. ²¹. „*proto jsi zkoušen utrpením,*“ abys nenaklonil se k nepravosti, ale spíše se od ní *odvrátil.* V. 21b. podle Vulg.: „*nebo té (nepravosti) počal jsi následovat po bídě*“, t. j. od té doby, co tě stihla bída, neuctivě mluvíš.

V. ²⁹. O stánku Božím z oblaků srv. Ž 17, 12. – Podle, Vulg. slovně: „*Chtěl-li by roztáhnouti oblaky jako stan svůj, (30.) a blýskati světlem svým shůry, stěžeje také moře zakryje.*“

V. ³¹. „*Jimi*“ mlhami, které vydávají zemi vláhu, a podmínku vzrůstu obilí. – Podle Vulg. slovně: „*Těmi zajisté věcmi soudí lidi, i dává pokrmů mnohým smrtelníkům.*“

K v. ³². srv. Ž 17, 15. – Podle Vulg. slovně: „*V rukou zakrývá světlo, a přikazuje mu, aby zase přišlo.*“

³³ oznamuje mu svůj ortel,
 když vzplane hněvem na nepravost.
 HLAVA 37. ¹ Nad tím děsí se mé srdce,
 z místa svého se vymrštuje.
² Slyšte, slyšte v. hrůze jeho hlas,
 hukot, který vychází mu z úst.
³ Pod celým nebem Se rozprostřít nechává jej,
 světlo jeho do končin země.
⁴ Za světlem řve hromobití,
 hřímá zvukem své velebnosti,
 nepřekáží, by se blýskalo,
 když je slyšet jeho hromy.
⁵ Hřímá Bůh svým hlasem přepodivně,
 jenž činí veliké věci a nezpytatelné.
⁶ Přikazujeť sněhu: „Padni na zem!“
⁷ Ilijavci a dešti pak: „Valte se proudem!“
⁸ Ruce každému smrtelníku svazuje,
 aby poznával svou nemohoucnost.
⁹ Zvířata do skryše zalézají,
 v jeskyni své přebývají.
¹⁰ Z komory jihu přichází vichor,
 ze zásobáren severu, zima.
¹¹ Dechem Božím ledy tuhnou,
 a zase široce vody tekou.
¹² Ano i blesky metá mračno,
 oblak promítá jeho světlo,
¹³ které do kruhu se potuluje,
 vine se klikatě, kam on je vede,
 aby vykonalo vše, co mu káže,
 na povrchu jeho zeměkruhu,
¹⁴ buďto aby bylo metlou zemi,
 nebo štěstím; (obého) dává mu dojít.
¹⁵ Otevři své ucho tomu, Jobe,
 zastav se a považ divy Boží!
¹⁶ Chápeš, kterak Bůh mu přikazuje,
 blesku, v jeho mracích by svítil?
¹⁷ Chápeš, kterak vznášejí se mraky,
 divy dokonale moudrého?
¹⁸ Ty, ježž roucha, (nepříjemně) pálí,
 když země zmalátněla poledním větrem,
¹⁹ můžeš ty s ním rozprostírat oblohu,

V. ³³. Vulg. slovně: *zvěstuje o něm (o světle) příteli svému, že vladařství jeho jest, a může k němu vstoupiti.* "T. j. Bůh svým miláčkům slibuje, že po tmě (neštěstí) uvidí světlo (štěstí). Do souvislosti s v. 32. lépe se hodí myšlenka, podaná v překladě výše, že *Bůh blesky trestá hříšníky.*– Jiní jinak.

- ²⁸ Na skále sídlí a přenocuje,
na skalním špičáku, kam není přístup.
²⁹ Tamodtud slídí po kořisti,
z daleka vidí ji oči jeho.
³⁰ Mládáta jeho střebají krev již,
a kde jsou mrtvoly, tam jest on též.
³¹ Mluvil pak Hospodin k Jobovi dále:
³² Kdo se chtěl s Všemocným hádat, bude již mlčet?
Karatel Boha má mu přec odpovědět!
³³ Odpověděl tedy Job Hospodinovi a řekl:
³⁴ Hle, má maličkost, co může odpovědět?
ruku svou na ústa si vložím.
³⁵ Jednou jsem mluvil, nechci rozmlouvat dále,
mluvil jsem opět, nechci nic přidávat.

Druhá řeč Boží (40, 1.– 41, 25.) a Jobova odpověď na ni (42, 1.– 6.).

Bůh kárá Joba, že chtěl sebe ospravedlnit na úkor spravedlnosti Boží (40, 1.– 3.) a připomíná mu jeho slabost (40, 4.– 9.). Aby tu svou chabost lépe poznal, líčí Bůh dva velké své tvory, hrocha (40, 10.– 19.) a krokodila (40, 20.– 41, 25.).

HLAVA 40. ¹ Ujav pak slovo Hospodin z vichru řekl:

- ² Přepas jako bojovník svá bedra,
budu se tebe tázat, odpověz mi!
³ Zda chceš popřít mou spravedlnost, já bych
vinník byl a ty spravedlivý?
⁴ Nebo máš jak Bůh tak mocné rámě, a jak
on (svým) hlasem hřímáš?
⁵ Okrášlí se vysokou vznešeností,
v nádheru a velebnost se oblec!
⁶ Přikaz, ať srší výbuchy hněvu tvého,
jediným pohledem každého nadutce poniž!
⁷ Jediným pohledem každého zpupného seňni,
zdeptej na místě bezbožníky!
⁸ Do prachu je zahrab všechny,
a tvář jejich do jámy pohříž!
⁹ I budu také já tě slavit,
že ti pomoci může tvá pravice.
¹⁰ Hrocha viz, jež stvořil jsem jak tebe,
trávu jako hovězí skot žere.
¹¹ Ejhle, jakou sílu má ve svých bedrech,

HI. 40. V. ⁵. a. Jsi-li Bohu roven, že chceš soudně s ním rokovati, ukaž velebnost, podobnou velebnosti Boží! Rečeno šlehavě. – Velkoplépé *roucho* Boží jsou mraky a jiné zjevy provázající bouři; „*výbuchy jeho hněvu*“ je bouře, zejména hromy. – „*Jediným pohledem*“ pokořil Bůh na př. Egyptany podle Ex 14, 24. Srv. Is 2, 12; Ez 22, 19; Hab 3, 6; Ž 67, 1.

- ¹² Který den života, svého jsi přivolal jitra,
a zoře vykázal jsi místo její,
¹³ aby chopila se cípů země,
a všechny bezbožníky vytrásla z ní,
¹⁴ aby se změnila jak hlína pečetičkem,
aby se zbarvila jakoby rouchem,
¹⁵ by vzato bylo bezbožným světlo jejich,
a rámě zdvižené by zlomeno bylo.
¹⁶ Zdali přišels ku pramenům moře,
a po dně tůně procházel ses?
¹⁷ Zda se otevřely ti brány smrti,
a dveře temnosti jsi viděl?
¹⁸ Zdali přehlédl jsi šíři země?
Pověz mi, jestliže ji všecku znáš!
¹⁹ Která cesta vede k sídlu světla,
a kde místo své má temno,
²⁰ abys přivedl to i ono svým časem,
a je zas odvedl po stezkách domu?
²¹ Můžeš to vědět, neb tehdy jsi se zrodil,
a počet dnů tvých veliký jest!
²² Zdali vešel jsi kdy do skladů sněhu,
nebo viděl jsi skladiště krupobití,
²³ které chovám na doby nepřítele,
na den bojování a války?
²⁴ Kudy jde cesta k místu, kde vichor se dělí,
a kde se rozchází východní vítr na zemi?
²⁵ Prudkému lijavci průdchů kdo prolamuje,
a dráhu hučícímu hromobití,
²⁶ aby přšelo na zemi liduprázdné,
na poušti, kde nebydlí žádný člověk,
²⁷ aby napojil kraj pustý a bez cest,
a dal vzrůst pučící zeleni?
²⁸ Má déšť nějakého otce,
aneb kdo plodí krůpěje rosy?
²⁹ Z čího lůna led vychází,
a jíní nebeské kdo plodí?
³⁰ Jako kámen tvrdnou vody,
povrch tůně (mrazem) tuhne.

V. ¹³. Jako člověk „*vytrásá*“ z koberec smetí, tak zora bere taktořka do rukou veliký koberec země a vytrásá z něho *lupiče*, kteří prchají, když se rozednívá.

V. ¹⁴. Dokud je země zastřena temnou nocí, zdá se lidskému oku býti beztvorou hmotou, jako hlína, do které není vtištěno razítko (nebo která není vměštnána do formy). Jakmile zasvitne zora, již je viděti pestrou členitost povrchu zemského. Dokud je země ponořena v hustou tmou noční, nerozeznává člověk barvy; ale jak se rozbřeskne, pozoruje pestrobarevné roucho rostlin, kterým je země oděna.

V. ²⁵. O „*průduších (průtocích)* nebeských“ srv. Gn 7, 11.

V. ³⁰. srv. s 37, 10. Bůh opakuje a tím schvaluje výrok, který pronesl *Elihu*.

- ³¹ Zda může přitáhnouti svazky Kuřátek,
aneb uvolniti pouta Orionu?
³² Zdali vyvádíš zvířetník v čas jeho,
a dáváš vycházet Medvědu s jeho dětmi?
³³ Zda jsou známy tobě zákony povětří,
a zda ukládáš mu, by nad zemí vládl?
³⁴ Zda můžeš na oblak zavolati,
aby přival vod tě zalil?
³⁵ Zdali vysíláš blesky, že jdou ihned,
že ti řeknou: „Ejhle, tu jsme!“?
³⁶ Kdo vložil do útroh mraků moudrost,
neb kdo dal zjevům ve vzduchu rozum?
³⁷ Čí moudrost mraky má spočítány,
a měchy nebeské kdo vylévá,
³⁸ když půda ve slitinu ztvrdla,
a když hruda splynula s hroudou?
³⁹ Zda můžeš nachytati kořisti lvici,
a žravost mládat jejich nasytit,
⁴⁰ když se krčí na místech skrytých,
v houštinách leží na číhané?
⁴¹ Kdo pokrm krkavci připravuje,
když jeho mláďata k Bohu křičí,
když sem tam létá, že není potravy?

HLAVA 39. ¹ Zdali známa ti doba, kdy kamzík říše,
neb hlídáš laně, jež pracují ke slehnutí?

² Spočítals, kolik měsíců jsou březí,
a je známa ti doba, kdy rodí?

³ Nakříví se k vrhu i okozí se,
rychle se zbavují bolestí svých.

⁴ Mlád' jejich sílí se, roste pod širým nebem,
vychází a k nim se nevrací.

⁵ Kdo dal svobodu divokému oslu,
kdo pouta (toho) poběhlíka rozvázal,

⁶ jemuž poušť jsem vykázal za bydliště,
za jeho domov slatinné pláně?

V. ³¹. „*Kuřátka*“ = *Plejadky* jako 9, 9. – Činí „*svazek*“, chumáč tím, že jsou blízko sebe. Člověk nemůže ten svazek „*utáhnouti*“, t. j. učiniti, aby se přiblížily více. Podobně nemůže *vzdáliti* více od sebe hvězdy spojené v souhvězdí *Orionu*. – V 31. n. klade Hontheim před v. 12. „*Viz tamže*.“

V. ³². O „*zvířetníku*“ srv. 4. Král 23, 5. – O „*Medvědu*“ viz výše 9, 9.

V. ³⁴. Kdyby člověk tu moc měl, schoval by se dřívě, nežli by na mrak zavolal, aby nepromokl (= „*nebyl zalit*“). Řečeno trpce a káravě.

V. ³⁵. „*Ejhle, tu jsme*“ říkali ochotní sluhové svým pánům přijímající jejich rozkazy.

V. ³⁶. Podle Vulg. slovně: „*Kdo složil ve vnitřnostech člověka moudrost, aneb kdo dal kohoutu rozumnost?*“

V. ³⁷. „*měchy nebeské*“ = mračna. Viz výše 36, 27. Slovní překlad Vulg.: „*Kdo může vypravovati řád nebes, a souzvuku nebeskému kdo rozkáže umlknouti?*“

- ⁷ Ryku města posmívá se,
křiku honákova neslyší.
⁸ Prohledává vůkol hory, své pastviny,
po všem, co zeleného, pátrá.
⁹ Zda se zachce zubru sloužit tobě,
nebo přenocovat u tvých jeslí?
¹⁰ Připoutáš zebra provazem svým k liše,
nebo bude poslušně brázdy ti orat?
¹¹ Můžeš spoléhat na něj, že velkou má sílu,
a jemu svěřit výtěžek své práce?
¹² Můžeš mu věřit, že ti obilí svezé,
že je shromáždí na tvé humno?
¹³ Je křídlo pštrosice tak líné,
neb nemá perutí ni peří,
¹⁴ že své vejce svěřuje zemi,
na písku nechává je hřát se,
¹⁵ zapomíná, že je rozmačká noha,
že je divoká zvěř rozšlape?
¹⁶ Tvrdá je na mlád' svou, jako by nebyla její,
že je marná její námaha, nedbá.
¹⁷ Bůh totiž odepřel jí moudrost,
neudělil rozumnost jí.
¹⁸ Když (však) přijdou lovci, prchá;
směje se koni i jezdcí jeho.
¹⁹ Zdali dáváš koni sílu,
vybavils mu řehotem hrdlo?"
²⁰ Ženeš jej do skoku jako kobyliku,
an frká nádherně a děsně?
²¹ Vyhrabuje zemi a jásá,
statně vstříc jde ozbrojeným.
²² Směje se strachu, nebojí se,
aniž ustupuje meči.
²³ Nad ním chřestí toulec,
kopí a štít se blýská.
²⁴ S hlukem a hřmotem hltá zemi,
nedá se zadržel, když zazní trubka.
²⁵ Jak slyší polnici, „Kupředu“ říká,
z daleka již čije srážku,
hřímání vůdců a bitevní ryk.
²⁶ Zda tvou moudrostí pernatí sokol,
a svá křídla rozpíná k jihu?
²⁷ Zda k slovu tvému vznáší se orel,
a klade na horách vysokých hnízdo?"

DOSLOV (42, 7.– 16.).

Tři přátelé Jobovi, pokáraní od Boha, docházejí skrze Joba odpuštění (42, 7.– 9.). Jobova hojná odměna (10.– 16.).

⁷ Když pak domluvil Hospodin slova tato k Jobovi, řekl Elifazovi Temaňanu: „Roznítíl se hněv můj na tebe, a na dva přátele tvé, neboť nemluvili jste přede mnou správně, jako služebník můj Job.“⁸ Protož vezměte si sedm býků a sedm beranů, jděte k služebníkovi mému Jobovi, a obětujte za sebe celopal; Job pak, služebník můj, modliti se bude za vás; (toliko) pro něho nebude vám přičítána poštilost, že jste nemluvili ke mně správně, jako služebník můj Job.“

⁹ Odešli tedy Elifaz Temaňan, Baldad Suhan a Sofár Naamaťan a učinili, jak byl mluvil k nim Hospodin, i přijal Hospodin Joba milo stivě.

¹⁰ Hospodin také obrátil se ku pokání Jobovu, když on modlil se za přátele své. A dal Hospodin Jobovi všeho, co byl měl, dvojnásobně.

¹¹ I přišli k němu všichni bratři a všechny sestry jeho, jakož i veškerí jeho bývalí známí, jedli s ním v domě jeho, projevovali mu svou soustrast, těšili ho nad veškerým neštěstím, které byl Hospodin na něho uvedl a dal mu každý po jedné ovci a po jednom zlatém kroužku.

¹² Požehnal pak Hospodin konci Jobovu, více nežli počátku jeho: Nabyl totiž čtrnácti tisíc ovec, šesti tisíc velbloudů, tisíce spřežení hovězího dobytka a tisíce oslic.¹³ Dostal dále sedm synů a tři dcery;

¹⁴ první dal jméno Jemima, druhé Kesia a třetí Keren-happuch;¹⁵ nebylo lze najít v celé zemi ženy krásné jako byly dcery Jobovy, a otec dal jim dědičný podíl mezi bratřími jejich.¹⁶ A byl Job potom živ sto čtyřicet let, i viděl syny své a syny synů svých až do čtvrtého kolena; umřel došed velikého stáří.

V. ⁷. Místo „nemluvili jste přede mnou správně jako služebník můj Job“ lépe překládati s Honthemem: „nemluvili jste ke mně správně o... Jobovi.“

V. ⁸. Místo „jako Job“ lépe „o Jobovi“ jako výše ve v. 7.

V. ⁹. „milostivě“ = doslovně: „tvář“. – Hospodin přijal Joba milostivě, t. j. odpustil jeho přátelům. – Ti, kteří pokládali kdysi Joba za zločince, přicházejí, prosí ho, by za ně u Boha orodoval a tak uznávají ho za spravedlivce, za světce! Tim dávají Jobovi nejkrásnější dostiučinění.

V. ¹⁰. Podle hebr. Hospodin *nahradil Jobovi*, čeho byl pozbyl, „obrátil“ jeho neštěstí ve štěstí. – Job zapomíná křivd, odpouští svým protivníkům, modlí se za ně. Ta láska Jobova k nepřátelům líbí se Bohu, také tu lásku štědře Jobovi odměňuje.

V. ¹¹. „bratři a sestry“ = příbuzní (19, 13.– 15.). – „projevovali mu soustrast“ = podle Vulg. slovně: „kývali nad ním hlavou“. – Dary mu dávají na znamení úcty. Hebr. „*qesítá*“, jež tu přeloženo slovem „ovce“ pokládají novější vykladači za váhu vzácného kovu. Srv. Gn 33, 19; Jos 24, 32. – „zlatým kroužkem“ bylo lze ozdobiti *ucho* („náušnice“) nebo *nos*. Srv. Gn 23, 47; Ex 32, 2; Is 3, 25; Přís 11, 22.

V. ¹². rozprádá v. ¹⁰b. – „počátek“ = bývalé štěstí Jobovo, před jeho neštěstím. – „*konec*“ = štěstí Jobovo, dvojnásobně obnovené.

V. ¹⁴. „*Jemimá*“ překládá Vulg.: „*Den*“, t. j. jasná, krásná jako den. – *Kasie* (*qecíá*) je známý strom, jehož kůry užívali k výrobě voňavek (Laurus Cassia Linné). Srv. Ž 44, 9. – Srv. Ex 30, 24. – *Qeren-happúch* = Roh líčidla, t. j. nádobka na ženské (kosmetické) potřeby na šlechtění pleti. Srv. 4. Král 9, 30.

V. ¹⁶. „*potom*“, když byl přetřpěl Boží zkoušku. – Podle LXX bylo Jobovi 240 roků, když umřel. O požehnaní Jobově srv. Ž 127. – O velikém stáří srv. Gn 25, 8; 35, 29.

jaká moc v jeho břišním svalstvu!

¹² Ocas má tuhý jako cedr,
kyčle pak šlachami propletené.

¹³ Kostí má jako trubice z mědi,
hnáty jako železné sochory.

¹⁴ On je prvotina Božích činů, stvořen je k tomu, by vládl
nad svými druhy.

¹⁵ Vyvýšeniny mu býlí nesou,
kde si všeliká zvěř polní hraje.

¹⁶ Pod lotosovými trsy, spává,
skrývá se v rákosí a v bahně.

¹⁷ Obestírají ho lotosy stinné, obstupují
ho topoly, říční.

¹⁸ Rozvodní-li se řeka, nebojí se;
klidný je, vniká-li mu Jordán do úst.

¹⁹ Kdo ho za zuby vzít může,
nebo mu provazec provléci nosem?

²⁰ Můžeš-li háčkem vytáhnout krokodila,
provázkem udice za jazyk ho chytit?

²¹ Zdali prostrčíš rákos nozdrami jeho,
nebo trnitým proutkem mu provrtáš čelist?

²² Bude se obracet k tobě s mnohými prosbami,
bude mluvit k tobě lichotivě?

²³ Zda se mu zachce učinit s tebou smlouvu,
abys ho za sluhu přijal na věčné časy?

²⁴ Budeš moci s ním hrát si jako s ptáčkem,
nebo uvázati jej svým dcerkám?

²⁵ Budou smlouvat se o něj cechovníci,
rozsekají ho mezi prodavače?

²⁶ Posypeš-li střelami kůži jeho,
nebo rybářskou harpunou jeho hlavu?

²⁷ Jestliže vložíš na něho svou ruku,
pamětliv boje jsa po druhé nespálíš se!

²⁸ Ejhle, naděje tvá zklame tebe,
jak se na něho podíváš, již klesneš!

HLAVA 41. ¹ Nikdo není tak smělý, aby ho dráždil,
kdo tedy chtěl by postavit se přede mnou?

² Kdo mi dal prve co, abych mu to vrátil?

V. ¹⁴b. Podle Vulg. doslovně: „*tvůrce jeho přidal mu meč*“, t. j. (?) tesáky a kly zahnuté, kterými jako srpem žne býlí a proti útočníkovi se brání.

V. ¹⁸. „*Jordán*“, t. j. proud *Nilu*, prudký a veliký jako palestinský *Jordán*.

V. ²⁵. „*cechovníci*“, t. j. příslušníci *rybářského* cechu nebudou se hašteriti, komu, a v jaké míře ulovený krokodil patří, jak bývá, když se dělívají o *ryby* ulovené. – Dnes ovšem již jinak.

V. ²⁶. podle Vulg. slovně: „*Zdali naplníš síť kůží jeho, a rybí posadu hlavou jeho?*“

V. ²⁸. „*naděje*“, že ho chytíš nebo v boji (v. 27.) zabiješ. – „*klesneš*“ hrůzou.

- Všecky věci, které jsou pod nebem, mé jsou.
³ Nemožu pomlčeti o jeho ozdobe,
 chválit chci jeho sílu a lesk jeho zbraně.
⁴ Kdo může odkrýti podklad roucha jeho, do jeho
 dvojího krunýře kdo vniknout?
⁵ Vrata tlamy jeho komu lze otevřít,
 kdyžť z kruhu zubů jeho jde hrůza?
⁶ Jeho hřbet jest slitina štítů,
 pevně je zavřen, jakoby zapečetěn.
⁷ Jeden těsně spojen je s druhým,
 že není skuliny mezi nimi.
⁸ Jeden k druhému úzce přilnul,
 drží vespolek nerozlučně.
⁹ Kýcháni jeho vzařuje světlo,
 oči má jako svírající zora.
¹⁰ Z úst jeho (takořka) pochodně vycházejí,
 ohnivé jiskry mu unikají.
¹¹ Z chřípí jeho vystupuje pára,
 jako z kotle na ohni, v němž to vře.
¹² Dech jeho rozpaluje jako uhlí,
 a plamen ze chřtánu mu šlehá.
¹³ V šíji jeho přebývá síla,
 před jeho tváří pak běží zkáza.
¹⁴ Laloky masa jeho pospolu drží,
 sbité jsou, že nelze jimi pohnout.
¹⁵ Srdce jeho tvrdé jest jako kámen,
 tvrdé jako mlýnského žernovu spodek.
¹⁶ Pozdvihne-li se, bojí se nejsilnější,
 strachem pozbývají rovnováhy.
¹⁷ Meč, který zasáhne ho, nic nepořídí,

Hl. 41. V. ². srv. s Řim 11, 35.

V. ³. „ozdoba“ = „lesk jeho zbraně“ = jeho pancíř.“ – Podle Vulg. slovně: „*Neodpustím tmu, a slovům mocným, a k prošení složeným.*“

V. ⁷. n. „jeden“ štítek.

V. ⁹. Když „kýchá“, vystrikuje z nozder vodu. Ta leskne se ve žhavých paprscích slunečných a tak „vz-
 zařuje světlo“.

V. ¹⁰–¹². je básnická lícen, která se zakládá na pozorování, že krokodil, když se náhle ponořuje, ve vo-
 dě se válí, ocasem do ní plácá, rozvíří hladinu vodní, voda stříká v jasném slunci a v kapkách větších („po-
 chodně“) nebo menších („jiskry“) a vůkol vystupují bubliny, jako když vře a klokotá voda v hrnci nad
 ohněm. Srv. níže v. 22. n.

V. ¹³. n. Místo „zkáza“ hebr.: „hrůza“. Tou hrůzou všecko bezmála mře a zaniká, odtud „zkáza“. –
 14b. podle Vulg. doslovně: „*vyšle proti němu hromy a k místu jinému nevznesou se*“, t. j. ani blesky neprorá-
 žejí tvrdého pancíře krokodilova, ale zanikají v něm, neodrážejí se jinač(!). Jiní jinak.

V. ¹⁵. Místo *spodek mlýnského kamene*“Vulg.: „*kovářovo nákovadlo*“ (kovadlina).

V. ¹⁶. podle Vulg.: „*Když se pozdvihne, báti se budou andělé, a přestrašení jsou vyčištění budou.*“ T.
 j. poslové, plavci (= „andělé“) budou se snažiti, by se smířili s Bohem a tak si duše očistili, ježto bojí se
 smrti. Jiní jinak.

- ani kopí, ni střela, ni oštěp.
¹⁸ Železo za slámu považuje,
 a měď za dřevo ztrouchnivělé.
¹⁹ Nemůže ho na útěk obrátit střela,
 plevou jsou mu prakové kameny.
²⁰ Za stéblo považuje klacek,
 směje se svišticímu kopí.
²¹ Pod sebou má střepiny ostré,
 mlátící sánky na bahno klade.
²² Řeku rozvlní v klokot jak vodu v kotli,
 činí, že jezero vře, jak v hrnci masti.
²³ Za ním svítí se stezka jeho,
 proud se jeví oku jak stříbrná kštica.
²⁴ Není na zemi, kdo by se vyrovnal jemu,
 stvořenému, aby se nikoho nebál. .
²⁵ Všecko, co vysokého jest, bojí se ho;
 králem všech pyšných zvířat on jest.

HLAVA 42 ¹ Tu odpověděl Job Hospodinovi řka:

- ² Přesvědčen jsem, že jsi všemohoucí,
 a že nemožno překazit žádný tvůj záměr.
³ Kdo to zatemňoval prozřetelnost nejnepnými promluvami?
 Protož mluvil jsem prve nerozvážně,
 co můj rozum nad obyčej přesahá.
⁴ „Napni tedy sluch, a já budu mluvit,
 budu se tázat tebe, odpověz mi!“
⁵ Prve dle doslechu toliko znal jsem tebe,
 ale nyní oko mé tě vidí.
⁶ Protož kárám sebe samého,
 a činím pokání v prachu a popelu.

V. ²¹. „*ostré střepiny*“ – šupiny. – Když vleče se "bahnem, nechá po sobě otisk, jako by tam byl člověk
 táhl mlátičku. O tvaru té mlátičky viz 2. Král 24, 22. (hebr. „*mórag*“). – Podle Vulg. zní slovně v. 21.: „*Pod
 ním paprskové slunce* (vespod u nohou má háky, drápy?), *a stele sobě zlato jako bláto* (líhá na blátě či
 ztvrdlém písku, žlutém jako zlato?). Výklady latinského znění byly velmi pestré.

Hl. 42. V. ⁴. Job uvádí slova, kterými volal Boha na soud (13, 22. n.) a kterými zejména se provinil.

básník si přeje, aby ty zločiny zmizely; mělo-li se státi tak, bylo třeba, by zločinci nena-pravitelní se světa zmizeli, vymřeli. Budou-li řídit beztrestně dále, a budou-li přes to blahobytem oplývati, jest nebezpečí, že i ctitelé Boží vidouce to a pozorující, že údělem zbožných bývá namnoze utrpení, odpadnou od Boha, i vyhyne bohobojnost a s ní i mravnost se světa. Dovolávati se světské moci bylo málo platno, ježto veřejné úřady nečinily své povinnosti, ale zneužívaly své moci samy. Žalmisté byli tou všeobecnou znemravnělostí (korupcí) do duše roztrpčeni, i poroučeli své bolesti a stesky Bohu, nejvyššímu řediteli řádu právního i mravního. Boha se dovolávali, ježto šlo popředně o zájmy jeho. Své city a přání vyslovují žalmisté nejednou ze široka, jako činívají lyričtí básníci vůbec.

c) *Poučné* čili *mudroslovné* žalmy vštěpují a prohlubují život podle zjeveného ná-boženství (na př. Ž 110; 111; 118; 124)

d) Žalmy *prorocké* (mesiášské), které předpovídají budoucího Vysvoboditele: pří-chod království (Žž 2 a 71), kněžství (Ž 109), utrpení (Ž 21), smrt a vzkříšení (Ž 15), zasnoubení se Mesiáše s církví (Ž 44).

Věrouka a mravouka žalmů nedosahuje sice výše nauky náboženství zjeveného v Novém zákoně, ale jest bohatá, čistá, vznešená a převyšuje vysoko náboženskomravní cenu náboženských písní jiných národů starého Východu. Křesťan, modlící se žalmy, jejichž původcem jest Bůh, protkává je myšlenkami evangelickými.

„ŽALTÁŘ“
ČILI
KNIHA ŽALMŮ

ÚVOD.

Žalm jest nábožná píseň, kterou zpívali Hebreové s průvodem strunových nástrojů. Takových písní, za zvláštní součinnosti Ducha sv. napsaných, církev katolická počítá *jedno sto a padesát*. Žaltář býval od pradávna dělen na *pět knih*, t. j. menších *sbírek* žalmů, porízených od několika sběratelů různých dob. Nelze rozumně popírat, že *čelným původcem písní žaltářových jest David*, nebo naopak tvrditi, že možno toliko málo těch písní jmenovanému králi připisovati. Podle šetření Schlöglova pocházejí od Davida Žž 1 – 40; 50–64; 67–69; 85; 100; 102; 108; 109; 137– 144, tedy úhrnem sedmdesát dva žalmy. Velmi pravdě podobno jest, že jsou téhož původu Žž 41 a 42; 70; 90–106; snad i Žž 110–117; 135. Podle toho jest úhrnem *Davidových žalmů asi jedno sto*, tedy *dvě třetiny žaltáře*. Není mnoho žalmů, složených, za dob Esdrášových a Nehemjášových nebo dokonce za dob machabejských.

Některé žalmy byly původně písně soukromých jednotlivců, později pak bylo jich používáno k veřejné bohoslužbě. Jiné žalmy vznikly již proto, aby jimi byl Bůh při veřejných službách Božích slaven. Aby žalmy, jež byly původně písně soukromníků, k bohoslužbě lépe se hodily, byly od povolaných činitelů poněkud pozměněny, rozšířeny, zkráceny, rozděleny nebo spojeny. Takto stal se *žaltář bohoslužebným zpěvníkem a modlitební knihou starozákonné církve a tím býti nepřestal ani v církvi Kristově*. Pán i apoštolově rádi se dovolávají žalmů, Pán umírá se slovy žalmů naitech (Ž 21, 2. srv. s Mt. 27, 46; Ž 30, 6. srv. s Lk. 23, 46). Ježto Pán zpíval při poslední večeři žalmy s apoštoloy (Mt. 26, 30; Mk. 14, 26), a že bývaly složkou veřejné bohoslužby israelské, snadno lze si vysvětliti, že byly *pojaty, do mešních obřadů*, do pravidelných veřejných pobožností, konaných v ustanovené hodiny a proto zvaných „*Hodinky církve*“, do všech ostatních bohoslužebných úkonů, a že věřící i v soukromí rádi se modlili a zpívali žalmy. Proto byl žaltář záhy přeložen do jiných jazyků, ve kterých se konala veřejná bohoslužba. Žaltář byl jednou z prvních knih, kterou celou přeložil do řeči staroslověnské buď sám *sv. Cyril* nebo spolu s bratrem *Methodem*. Český žaltář vytištěn byl po prvé v Praze r. 1487.

Ohledem na *obsah* lze žalmy jaksi rozdělití a seskupiti na:

a) chvalozpěvy v užším významu slova, čili *hymny*, které buď 1. oslavují Boha, jeho vznešenost, velebnost, velikost, všemohoucnost, spravedlnost, věrnost, milostivost, milosrdenství a jiné vlastnosti (na př. Ž 8; 18; 28), nebo 2. vzdávají Bohu díky (na př. Ž 102; 107). Sem patří 3. žalmy dějinné, čili národní, jež vypočítávají dobrodiní Boží, kterých se dostalo v minulosti národu israelskému a za něž má býti Bohu věčně vděčen (na př. Ž 77; 80).

b) Prosby čili *žalmy prosebné* vyprošují na Bohu nějakou milost (na př. Ž 4; 5; 10; 27). K nim se druží *a) žalozpěvy* (elegie), líčící bídu lidskou vůbec nebo zvláštní tíseň žalmistovu; básník v nich hledá a nalézá útěchu, proto slují také „*žalmy potěšné*“; žalmy, popisující bídu mravní a dovolávající se Božího smilování, slují *žalmy kající* (Ž 6; 31; 37; 50; 101; 129; 142). K žalmům prosebným druží se *b) tak zvané žalmy zaklínací*, kterými žalmista dovolává se spravedlnosti a svatosti Boží, aby zmizela se světa bezbožnost a nespravedlnost (na př. Ž 34; 51; 53; 54; 58; 59). Aby jim bylo dobře rozuměno, třeba uvážiti: Žalmista nepřeje zla svým bližním z osobní nenávisťi nebo pomsty, tím méně chce někomu z této pohnutky cosi zlého samovolně učiniti. Žalmista má v nenávisti bezbožnost a zločinnost, která úctu, příslušnou jedinému pravému Bohu vzdává nicotám, která vraždí, plení, utiskuje bohabojné proto, že se bojí Boha;

dovoleno vjít do tvého domu;
smím se klanět u tvé svatyně
v uctivé bázni před tebou.
⁹ Pane, veď mne ve své správnosti
pro ty, kteří mi úklady strojí,
urovnej před sebou mou cestu.
¹⁰ Neb není v jejich ústech pravdy,
jejich srdce ničemné jest.
¹¹ Zející hrob jest jejich hrdlo,
ačkoli dovedou se lísat.
Za svou vinu ať pykají, Bože,
ať je porazí jejich plány,
pro množství hříchů jejich je vyvrz,
nebo tobě se vzepřeli, Pane!
¹² A necht' se radují, kdož v tebe doufají,
všichni nechať plesají věčně;
buď s nimi, ať se honosí tebou
všichni, kdož milují tvé jméno!
¹³ Neboť ty zehnáš spravedlivci,
štítem své blahově, Pane,
takořka nás obklopuješ.

Ž. 6. Kající modlitba v nebezpečí smrti. (První žalm kající.)

¹ Ke konci. S průvodem strunových nástrojů, na osmé.
Žalm Davidův.
² Pane, ve svém hněvu mne netrestej,
ve svém rozhorlení mne nekárej!
³ Slituj se, Pane, neboť jsem zchradlý;
uzdrav mne, Pane, neb chvějí se kosti mé.
⁴ Také má duše je zděšená velmi,
ale ty, Hospodine, dokavad . . . ?
⁵ Obráť se, Pane, a vytrhni život můj,
zachraň mne pro své milosrdenství!
⁶ Neboť, kdo ve smrti je tebe pamětliv,
v podsvětí kdo tobě chválu vzdává?
⁷ Unaven jsem svými nářky,
zaplavuji co noc své lože,
svými slzami smáčím svou postel.
⁸ Zkalilo se hořem mé oko,
zestárlo v kruhu všech škůdců svých.
⁹ Odstupte ode mne všichni zločinci,
vyslyšelt' Pán mé hlasité lkání.
¹⁰ Vyslyšel Hospodin mou prosbu,
Hospodin přijímá mou modlitbu!
¹¹ Dlužno se hanbit a hrozně se zděsit
veškerým mým nepřátelům,
obrátit se s hanbou rázem.

PRVNÍ KNIHA ŽALMŮ. (Ž. 1–40).

Ž 1. Blaze spravedlivým (v. 1–3), běda hříšníkům (v. 4–6).

¹ Blaze muži, který nikterak
podle rady bezbožných nechodí,
na cestu hříšníků nevstupuje,
ve sboru posměvačů nesedá;
² ale v zákoně Páně má zálibu svou,
v zákoně jeho přemýšlí ve dne v noci,
³ Jako strom bývá, štípený
u tekoucích potoků,
jenž dává ovoce časem svým,
jehož listí neuvadá:
všecko, co podniká, daří se.
⁴ Nikoliv tak bezbožní, nkoliv tak;
ale jako pleva, již vítr se země svívá.
⁵ Protož bezbožní na soudu neobstojí,
ani hříšníci ve sboru spravedlivých.
⁶ Neboť Hospodin zná cestu spravedlivých,
kdežto cesta bezbožných záhubou končí.

Ž 2. Marno je vzpírati se vládě krále Mesiáše.

¹ (Básník:) Proč se bouří národové,
a kmeny kují marné plány?
² Scházejí se králové země,
vládcové se umlouvají
na Pána a jeho pomazaného:
³ (Vzbouření „Roztrhejme jejich pouta
národové:) a jho jejich odvrhneme!"
⁴ (Básník:) Ten, jenž v nebesích sídlí, se směje,
Hospodin se posmívá jim.
⁵ Poté však mluví k nim ve svém hněvu,
ve svém rozhorlení je děs:
⁶ (Mesiáš:) „Já přec jsem králem od něho učiněn
na Siónu, jeho svatě hoře!
⁷ Hlásám výrok Hospodinův:
(Hospodin:) Pravit' ke mně: „Syn můj jsi ty,

Ž 1 jest *proslov celého žaltáře*. –

V. ⁵. Mesiáš bude tříbiti zrno a plevy: při tom tříbení duchů se ukáže, co v kom jest (Lk. 2, 34). Zrno, t. j. spravedlivé, shromáždí ve sbor, kterému se dostane mesiášského blaha, bezbožní budou z toho sboru spravedlivých vyloučeni, nedostane se jim štěstí mesiášského; to bude jejich zkáza. Tříbení duchů vyvrcholí a ukončí se při posledním soudu.

Ž 2. V. ². „pomazaný“, hebrejsky mášiach (z toho Mesiáš), řecky christos (z toho Kristus), slul ve S. z. vůbec kněz nebo král, zejména David. Nový zákon viděl v „pomazaném“ žalmu 2. Ježíše Krista, pravého Syna Božího a v říši jeho církev katolickou. (Sk. 4, 25–28). –

V. ⁶. Na Siónu byl Davidův palác, tam byl také nový svatostan, do něhož byla přenesena archa úmluvy. Sion měl být východištěm říše Mesiášovy (Srv. Ž 109, 2). –

V. ⁷. Mnozí sv. Otcové vykládají „dnes“ o věčném synovství Kristově.

8 já dnes zplodil jsem tě.
Požádej, a dám ti národy v majetek,
a v tvé vlastnictví končiny země.
9 Ovládej je železnou holí,
a jako nádobu z hlíny je rozbij!"
10 (Básník:) Ted tedy, králové, buďte moudří,
přijměte výstrahu, vládcové země!
11 Služte Hospodinu s bázní,
jásejte mu s uctivým chvěním.
12 Podvolte se přikázáním,
by se Hospodin nerozhněval,
ať není vaše cesta vám zkázou;
13 můžet snadno vzplát hněv jeho.
Blaze všem, kdo doufají v něho!

Ž 3. Ranní modlitba pronásledovaného.

¹ Žalm Davidův. Když utíkal před Absalomem,
synem svým.
² Pane, jak četní jsou, kteří mne sužují!
Mnozí proti mně povstávají,
³ mnoho těch, kteří o mně říkají:
„Není mu pomoci u jeho Boha."
⁴ Ty, však, Pane, jsi štítím vůkol mne;
slávou mou, a ty hlavu mou zdviháš.
⁵ Hlasitě volám k Hospodinu,
a on mne vyslyší se svaté hory své.
⁶ Klidně jsem si lehl a usnul,
a vstal jsem, ježto Pán mne podpírá.
⁷ Nebojím se tisíců lidu,
který se vůkol mne utábořil.
Povstaň, Pane, pomoz mi, Bože můj!
⁸ Vždyť jsi rozbil mým odpůrcům čelisti,
zuby bezbožných jsi roztříštil.
⁹ U Pána pomoc jest, a nad tvým lidem tvé požehnání!

Ž 4. Večerní modlitba sklíčeného.

¹ Ke konci. S průvodem strunových nástrojů.
Žalm Davidův.
² Když jsem volal, vyslyšel mne
Bůh, jenž chrání moje právo;
v soužení jsi uvolnil mi;
slituj se nade mnou, vyslyš mou modlitbu.
³ Pokolení mužů, jak dlouho

Ž 3. Viz 2 Sam. 11, 15–18. –

V. ⁵. „svatá hora“ Hospodinova byl Sion, kde nad cheruby sídlil. Tam se David modlival, tam docházel splnění svých tužeb. – V. ⁹. V tísni, které se žalmista dotýká, neběží jen o něho samého, ale jde o lid israelský, o lid Boží.

bude čest má na potupu?
Proč máte zálibu ve věcech marných,
a proč honíte se za lží?
⁴ Vězte přece, že podivuhodně
Hospodin mne omilostil;
Hospodin mne vyslyší,
kdykoli ho vzývám.
⁵ Jste-li roztrpčeni, nehřešte!
Čím se v myslí své zabýváte,
toho na svých ložích želte.
⁶ Podejte obět, jak se sluší,
a mějte důvěru v Hospodina.
Mnoho je těch, kteří praví:
⁷ „Kdo nám dá dočkati se blaha?“
Vznáš se nad námi jas tvé tváře,
⁸ Hospodine, udělal jsi
srdci mému radost větší
nežli bývá, kdy mají hojnost
obilí, vína i oleje.
⁹ Klidně na lůžko uložím se
a také budu spáti,
neboť ty, Pane, sám se staráš,
aby bydlo mé bezpečné bylo.

Ž 5. Důvěrná modlitba, by Bůh nevinně pronásledovaného vedl.

¹ Ke konci. Pro tu, která dědí. Žalm Davidův.
² Slově mým popřej sluchu, Pane,
povšimni si, kterak Vzdechám,
³ pozoruj, že hlasitě křičím,
panovnice můj a Bože můj!
⁴ Modlím se k tobě zrána, Pane,
vyslyš tedy volání mé;
⁵ zrána se ti představuji,
a tvou pomoc očekávám.
Vždyť nejsi Bůh ty, jenž nepravost miluje,
⁶ nesmí dlít u tebe zlomyslný.
Neobstojí bezbožníci
před očima tvýma.
⁷ Nenávidíš všech nešlechtných,
vyhlazuješ všechny lháře,
muže krve a podvodníka
Hospodin má v ošklivosti.
⁸ Mně však, ježto je velká tvá milost,

Ž 5. V. ⁶. „dlíti“ jakožto host a požívati ochrany svého hostitele, nebo dokonce s ním jísti (obětní kvas). Nesmí, pokud nezmení svého smýšlení a mravů, zúčastniti se bohoslužby, blížiti se Bohu, nesmí z té blízkosti vážiti radost, jakou se těší níže (v. 8) skladatel tohoto Ž.

- ³¹ uchvátil ubohého léčkou ho zadrhna.
Poráží ho, že dlužno mu se krčit,
padá chuďas násilnou jeho rukou.
³² Říká si v duchu: „Bůh na to zapomíná,
odvrátil tvář svou, nic na věky neuvidí.“
³³ Povstaň, Pane Bože, zdvihniž se ruka tvá,
nezapomínej se nad chudými!
³⁴ Proč by měl bezbožník pohrdati Bohem,
a si myslit, že toho nebudeš stíhat?
³⁵ Vidíš to, neboť ty trápení a bolu
si všímáš, abys jej vzal do svých rukou.
Na tebe jen odkázán jest chuďas,
sirotku jen ty jsi pomocníkem.
³⁶ Přelom rámě hříšníka, zlovolného,
buď hřích jeho stíhán, ať přestane býti.
³⁷ Hospodin bude králem na věky věkův;
vyhnete, pohané z jeho země.
³⁸ Žádost ubohých vyslyšíš, Hospodine,
nakloníš ucho své ku přání jejich,
³⁹ bys ujal se sirotka a sniženého,
aby již neutlačoval smrtelník z hlíny.

Ž 10. Důvěra pronásledovaného.

- ¹ Ke konci. Od Davida.
² V Hospodina skládám důvěru svou;
kterak můžete mi radu dávat:
„Prchni do hor, jako ptáče činí!
³ Neboť, hle, hříšníci luk již natahují,
kladou střely svoje na tětivu,
by z temna stříleli na lidi upřímných srdcí.
⁴ Vždyť i základy řádů tvých podvracejí,
spravedlivý pak co mohl poříditi?“
⁵ Hospodin však – ve svatém chrámu svém jest;
Hospodin však – na nebesích trůní.
Oči jeho na chuďasa hledí,
zraky jeho zkoumají lidské plémě.
⁶ Pán zkoumá svatého i bezbožného;
do duše nemá rád toho, jenž miluje špatnost.
⁷ Dštít bude na hříšné ohnivě uhlí a síru;
bouřný vichor bude kalich jim daný.
⁸ Jeť Pán spravedlivý a miluje správnost;
na to, co slušno jest, patří jeho tvář.

V. ^{2c-4}. podává řeč rádců Davidových, kteří se domnívali, že jejich Pán může se zachrániti toliko útekem do hor. David však má tak velikou důvěru v pomoc Boží, že nepokládá za nutno rady té poslechnouti.

V. ⁷. „kalich“ = úděl.

Ž 7. Úpěnlivá prosba nevinně pronásledovaného k nejvýše Spravedlivému.

- ¹ Davidův žalm, který zpíval Hospodinu pro slova Chusi, syna Jemini.
² Pane, můj Bože, k tobě se utíkám,
zbav mne všech, kteří mne stíhají, zachraň mne,
³ aby jak lvi mne neroztrhali,
když není, kdo by mne vytrhl, zachránil.
⁴ Pane, můj Bože, to-li jsem učinil,
je-li nepravost na mých rukou,
⁵ oplatil-li jsem svým škůdcům,
nechat' padnu, jak jsem si zasloužil,
bezmocně rukou nepřátel svých,
⁶ ať mne nepřítel stíhá a lapí,
nechť i zdeptá na zemi život můj,
a nechť zašlape do prachu čest mou!
⁷ Povstaň, Hospodine, ve svém hněvu,
vzkyp a zdvihni se proti mým nepřátelům!
Procitni, abys mi pomohl, Pane, můj Bože,
ty, jenž jsi ustanovil, by soud byl konán;
⁸ shromáždění kmenů nechť obklopí tě,
a ty nad nimi ve výši se posaď.
⁹ Hospodin soud koná nad národy.
Zastaň se mne, Pane, dle mého práva,
podle mé nevinnosti staniž se mi!
¹⁰ Kéž již ustane zloba bezbožníků,
a dej síly spravedlivci, Bože,
ty, jenž vyšetřuješ srdce i ledví.
¹¹ Spravedlivá má zástita u Pána jest,
který pomáhá lidem přímého srdce.
¹² Bůh je spravedlivý soudce, mocný,
zdali se nemůže rozhněvat každodenně?
¹³ Jistě že zase již meč svůj brousí,
lučiště své napjal a míří,
¹⁴ přichystal si nástroje smrti,
svoje šípy opatřil ohněm.
¹⁵ Ejhle, bezbožník počal špatnost,
bol nosí pod srdcem a rodí zklamání.
¹⁶ Prohlubeň vykopal a prohloubil,
padl však do jámy, kterou sám učinil.
¹⁷ Bol jeho vrací se na jeho hlavu,
padá mu na témě jeho špatnost.
¹⁸ Chválit budu Hospodina
podle jeho spravedlnosti,
a budu opěvovat jméno
Hospodina, Nejvyššího.

Ž 7. V. ¹⁵⁻¹⁷. „počal“ – pojal zločinný úmysl. – „bol“, který chce škůdce způsobiti bližnímu, „nosí pod srdcem.“ jako žena těhotná plod.

Ž 8. Velebnost Boží zrcadlí se ve hvězditém nebi a v člověku, králi přírody.

- ¹ Ke konci. Pro lisy. Žalm Davidův.
² Hospodine, Pane náš,
 jak podivuhodné je tvé jméno
 po veškeré zemi!
 Jeť vysoko na nebi tvoje sláva.
³ Ze rtů nemluvnat a kojenců
 vyvozuješ si mocnou chválu
 na vzdory svým nepřátelům,
 bys umlčel odpůrce, protivníky.
⁴ Hledím-li na nebesa tvoje,
 jež jsou dílo tvých prstů,
 na měsíc, na hvězdy, které jsi upevnil,
⁵ co je člověk, že si ho všímáš,
 nebo smrtelník, že o něj pečuješ?
⁶ Učinils rovna ho bezmála andělu,
 slávou a ctí jsi ho korunoval.
⁷ Ustanovils ho nad díly rukou svých,
⁸ všecko jsi podřídil jeho nohám :
 všecek brav a hovězí skot,
 ano i zvířata polní;
⁹ nebeské ptactvo a ryby mořské,
 cokoli prochází cestami moře.
¹⁰ Hospodine, Pane náš,
 jak podivuhodné je tvé jméno
 po veškeré zemi!

Ž 9. Díky za vítězství nad pohany a prosba, by Bůh zase zbavil žalmistu útisků.

- ¹ Ke konci. Na tajnosti syna. Žalm Davidův.
² Chci tobě děkovat, Pane, celým svým srdcem,
 chci vypravovat všechny tvé divy,
³ chci radovati se a plesat z tebe,
 chci zpívat jménu tvému, Svrchovaný.
⁴ Byloť ustoupit mému nepříteli;
 klesl a zašel před tvým obličejem.
⁵ Neboť jsi provedl spravedlivě při mou,
 zasedíš na trůn, spravedlivý soudce.
⁶ Pokárals pohany, i zhynuli hříšní,
 jméno jejich vyhladils na věky věkův.
⁷ Veta jest po meči nepřátel, zbořils jim města,
 není památky po nich jako po zvuku.
⁸ Hospodin však na věky trůnit bude,
 postavil si trůn svůj, aby soudil.

Ž 8. V. ⁶. Popsána tu sláva a čest, jakou byl korunován Adam v ráji. Patřila-li ta důstojnost prvému Adamovi, patří v míře mnohem větší Adamovi druhému, Ježíši Kristu. Srv. Žid. 2, 9.

- ⁹ On soudí okruh země spravedlivě,
 posuzuje národy dle práva.
¹⁰ Proto jest Hospodin útočištěm chudému,
 pomocníkem v dobách utrpení.
¹¹ I doufají v tebe, kteří znají tvé jméno,
 neb neopouštíš, Pane, tě hledajících.
¹² Zpívejte Pánu, jenž trůní na Sionu,
 zvěstujte mezi národy skutky jeho.
¹³ Neboť, aby krev pomstil, vzpomněl si na ně,
 nezapomněl na křik ubožákův.
¹⁴ Milostně shlédli jsi, Pane, jak jsem byl snížen,
¹⁵ ty, jenž mne vyzdvihuješ ze bran smrti,
 abych vypravoval všechny tvé chvály,
¹⁶ ve branách sionských z tvé spásy se těšil.
 Spadli pohané do jámy, svého to díla,
 v osidle, jež poléklí, chytli se za nohy.
¹⁷ Dal se poznat Hospodin, jenž soudil,
 do díla svých rukou se zapletl hříšník.
¹⁸ Hříšníci do pekel se vrátit musí,
 každý pohan, jenž na Boha zapomíná.
¹⁹ Nebudeť na věky v zapomenutí chuďas,
 naděje ubohých nebude navždy marná.
²⁰ Povstaň, Hospodine, ať nezpyšní člověk,
 ať jsou souzeni pohané před tvou tvář;
 ustanov jim, Pane, učitele,
 aby poznali pohané, že jsou lidé.
²² Proč tak daleko, Hospodine, se stavíš,
 odvracuješ se v čas utrpení?
²³ Zpupnost bezbožného chuďasa pálí;
 kéž se chytí do tenat, která si vymyslíl!
²⁴ Chlubíť se bezbožník choutkami své duše,
²⁵ lupič si pochvaluje a pohrdá Pánem;
 hříšník ve své nadutosti ho nedbá,
²⁶ myslí si, že není Boha;
 poskvrněny jsou cesty jeho vždycky.
 Daleko jsou od něho tvé soudy,
 na všechny protivníky své s patra hledí.
²⁷ Říká si v svém duchu: „Neviklám se,
 nikdy, nikdy neštěstí nestíhá mne.“
²⁸ Ústa má plná zloby, lsti a hoře,
 pod jazykem jeho je trýzeň a zkáza.
²⁹ Sedává na číhaně s bohatými
 v skrýších, aby zabil nevinného,
³⁰ oči jeho po chuďasu slídí.
 Číhá v úkrytu jako lev v svém houští,
 číhá, aby uchvátil ubohého,

⁹ před lidmi bezbožnými, kteří mne sužují,
před nepřáteli, kteří mne obklíčili.
¹⁰ Tlustou blanou zavřeli svá srdce,
ústa jejich mluví řeči zpupné.
¹¹ Aby mne srazili, kolem mne se shlukli,
upřeně hledí, jak by mne svalili na zemi.
¹² Číhají na mne jak lev, jenž po lupu dychtí,
a jako lviče, které sedí v skrýši.
¹³ Povstaň, Pane, postav se proti nim, sraz je;
vysvoboď mne od bezbožníků mečem svým,
¹⁴ od nepřátel rukou svou Hospodine,
od lidí z hlíny, jichž údělem tento život jest.
Cos jim schoval, ať naplní útroby jejich,
ať se tím nasytí, a zbytek odkáží dětem!
¹⁵ Já však, jsa neviný, patřit budu na tvou tvář,
do syta na tvou velebnost, až se ukáže.

Ž 17. Píseň díků za dlouholetou podivuhodnou ochranu Boží.

¹ Ke konci. (Žalm) služebníka Hospodinova Davida, který pronesl k Hospodinovi slova této písně v den, kdy ho vytrhl Hospodin z ruky všech nepřátel jeho, i z ruky Saulovy. Řekl:

² Chci tě milovat, Pane, má sílo!
³ Hospodin tvrz má jest, a mé útočiště;
on je také vysvoboditel můj.
⁴ Bůh můj je pomocník můj, budu v něj doufat;
obránce můj, roh mé spásy, můj ochránce.
Chválil jsem a vzýval Hospodina,
a tak nepřátel svých byl jsem zbaven.
⁵ Obklíčily mne totiž hrůzy smrti,
přivaly zloby mne poděsily.
⁶ Hrůzy pekelné mne obklíčily,
náhle mne překvapila tenata smrti.
⁷ V soužení svém vzýval jsem Hospodina,
Boha svého jsem se dovolával;
i vyslyšel ze svého svatého paláce hlas můj,
náрек můj před ním došel jeho sluchu.
⁸ Pohnula a zachvěla se země,
hory v základech se rozkolísaly,
zatřásly se, neb se na ně hněval.
⁹ Počal vystupovat kouř když se hněval;
a oheň před jeho tváří se zanítily;
uhlí se od něho rozpálilo.

V. ¹⁴. Bůh tresty za hříchy „schovává“; až přijde hodina jeho, stihne jimi hříšníky, otce i děti. Proti tomu spravedlivý žalmista pocítí sladkou přítomnost Boha vysvoboditele (v. 15). Ta sladkost dojde vrcholu v nebesích. Právem lze mítí za to, že zableskla duši jeho naděje na radost *posmrtnou*, která plyne z blaživé přítomnosti Boží jeho přátelům, světčům.

Ž 11. Prošba za Boží ochranu před podlými jazyky.

¹ Ke konci, na osmé. Žalm Davidův.
² (Žalmista:) Pomoz mi, Pane, neboť ubývá zbožných,
neboť zmizeli spolehliví z lidstva.
³ Neupřímně mluvívá druh druhu,
úlisnými rty a dvojím srdcem.
⁴ Kéž by Pán vyplnil všeliké úlisné rty,
jazyky, jež zpupné řeči mluví.
⁵ (Hrdopyšci:) Říkají: „Jazykem svým zvítězíme,
máme rty, své, kdo je naším pánem?“
⁶ (Hlas Boží:) „Pro bídu nuzných a náрек zubožených
nyní povstanu“ – dí Hospodin –
„zabezpečím je, zřejmě se jich ujmu.“
⁷ (Žalmista:) Slova Hospodinova slova jsou ryzí,
stříbro v ohni přečištěné,
prosté zemin, protříbené sedmkrát
⁸ Ty, Pane, budeš zachovávatí nás,
chránití nás před tímto plemenem věčně.
⁹ Vůkol bezbožní se potulují,
ježto tvá svrchovanost množí lidstvo.

Ž 12. Modlitba stísněného.

¹ Ke konci. Žalm Davidův.
Dlouho-li, Pane, budeš mne dokonce zapomínat,
dlouho-li budeš odvracetí ode mne tvář svou,
² dlouho-li bude mít starosti duše má, denně bol srdce mé,
³ dlouho-li bude se vypínat nade mne nepřítel můj?
⁴ Shlédni a vyslyš mne, ó Hospodine, můj Bože,
vyjasi oči moje, abych snad neusnul do smrti,
⁵ aby snad neřekl nepřítel můj: „Zdolal jsem ho“;
kteří mne sužují, plesali by, kdybych se viklal!
⁶ Já však v milosrdenství tvé důvěřuji,
plesati bude srdce moje z tvé spásy,
zpívati budu Pánu, který mi učinil dobře,
opěvovat jméno Pána, Nejvyššího.

Ž 13. Bůh nenechá bez trestu všeobecnou bezbožnost.

¹ Ke konci. Žalm Davidův.
Říká si pošetilec v duchu:
„Není Boha.“
Zkažené, ohavné jsou jejich mravy,
není, kdo činil by dobré,
ani jednoho není.
² Hospodin s nebe pozoruje
lidské plémě,
aby viděl, má-li kdo rozum,
hledá-li Boha.

- ³ Všichni se od Boha odchýlili,
všichni jsou zvrhlí,
není, kdo by činil dobré,
ani jednoho.
- ⁴ Jistě zmoudří všichni zločinci,
kteří zžírají
lid můj, jako kdyby chléb jedli,
⁵ Pána však nevzývají.
- ⁶ Pak náhle zhrozí se, neboť Pán
s rodem spravedlivých;
úmysly vaše s chudým se zhatí,
jeť Pán naděje jeho.
- ⁷ Kéž přijde se Sionu Israelovi spása
Až Pán obrát zjedná v osudu lidu svého,
plesat bude Jakob, veselit se Israel.

Ž 14. Vzor spravedlivého, který smí s Bohem obcovat a čekat od něho ochranu.

¹ Žalm Davidův.

(Poutník před
branou svatyně)

² (Bůh ústy,
proroka:)

³ „Pane, kdo smí být hostem ve tvém stánku,
aneb kdo přebývat na tvé svaté hoře?“,
⁴ „Kdo žije bezvadně a koná spravedlnost:
Ten, kdo upřímně smýšlí ve svém srdci,
s pomluvou na jazyku nepobíhá,
nečiní žádné křivdy bližnímu svému,
aniž hanu vznáší na své druhy;
⁵ zlomyslníka kdo zavrhuje,
ale váží si ctitelů Hospodinových;
přísahy, kterou se zavázal bližnímu, neruší,
kdo svých peněz na lichvu nepůjčuje,
a proti nevinnému úplatků nebere.
Kdo takto jedná, nebude viklat se na věky!“

Ž 15. Štěstí žalmistovo z toho, že Bůh je nejvyšší dobro jeho.

¹ Sloupový nápis. (Žalm) Davidův.

Zachovej mne, Hospodine,
neboť v tebe důvěřuji.

² Říkám Pánu: „Bůh můj jsi ty;
nemám dobra mimo tebe.“

³ Svatým, kteří jsou v zemi jeho,
těm plní podivně všecka má přání.

⁴ Mnoho mají utrpení,

V.³ (Řím 3, 13–18) 13 Hrobem otevřeným jest hrdlo jejich, svými jazyky jednájí lstivě, jed hadí jest pod jejich rty. 14 Jejich ústa jsou plna zlořečení a hořkosti; 15 nohy jejich jsou rychlé ku prolévání krve, 16 zkáza a bída na cestách jejich, 17 a cesty pokoje neznají. 18 Není bázně Boží před očima jejich.

V.⁴ „krev“ tékala při bohoslužbách pohanských z lidských obětí. – Žalmista nechce cizí bohy ani

- kteří se za bohy jinými honí.
Nebývám ve sboru jejich pro krev,
jména jejich ni neberu do úst.
- ⁵ Pán je můj dědičný podíl a kalich;
tys ten, jenž úděl můj zachováváš.
- ⁶ Podíl mi připadl v rozkošném kraji;
moje dědictví též mi se líbí.
- ⁷ Velebím Pána, jenž mi dal rozum,
k tomuť i v noci mě svědomí pudí.
- ⁸ Mám Pána stále na zřeteli,
maje ho po pravu, neviklám se.
- ⁹ I plesá srdce mé a jásá jazyk můj;
odpočívá též tělo mé v pokoji.
- ¹⁰ Neboť nenecháš duše mé v podsvětí,
a svému svatému nedopustíš,
aby zakusil porušení.
- ¹¹ Dáš mi poznati cesty k životu,
radostí před tváří svou mne naplníš;
jeť plno rozkoše v pravici tvé vždycky.

Ž 16. Modlitba nevinně pronásledovaného.

¹ Modlitba Davidova.

Slyš, Pane, právo mé, všimni si mého nářku,
přijmi mou modlitbu se rtů, prostých klamu.

² Ó, by, vyšlo z tvých úst moje právo,
neboť tvé oko zří rádo spravedlnost.

³ Zkoušíš-li srdce mé, v noci-li vyšetřuješ,
ohněm-li zkoumáš mne, špatnosti nenalézáš.

⁴ Nemluví ústa má, jak lidé činívají,
podle slov úst tvých cest k násilí jsem se zdržel,

⁵ dokonale kráčel po tvých stezkách,
takže se nekolísaly mé kroky.

⁶ Já k tobě volám, neb vyslýcháš mne, Bože,
nakloň ke mně své ucho a slyš má slova.

⁷ Učiň div milosti, spáso doufajících,
kteří se skrývají u tebe před tvými odpůrci.

⁸ Střež mne jako zřítelnici oka.
ve stínu svých křídel uschovej mne,

jmenovatí podle Ex 23, 13.

V.⁵. Podle Nm 18, 20; Dt 10, 9; 18, 1. kněží a levité neměli mít žádného jiného dědictví, majetku, údělu, kalicha nežli Boha. – Dědictví Kristovo je církev Boží.

V.¹¹. ve smyslu mesiášském líčí odměnu, které se dostalo Kristu Pánu jakožto člověkovu na pravici Otce.

Ž 16. V.⁸. Sv. Petr (Sk 2, 25–28) uvádí v. 8–11b tohoto Ž a tvrdí, že ta slova pronesl David o Kristu, předpověděv jimi, že vstane z mrtvých. Podobně sv. Pavel tamže 13, 35. Proto býval Ž 15. vždycky pokládán za Ž prorocký (mesiášský). – Podle toho výkladu prosí Kristus jako člověk Otce, aby ho „zachoval“ (v. 1) od smrti, t. j. aby jej vzkříšením ze smrti vytrhl.

- ¹² Také tvůj sluha poslouchá jich,
jeť za ně odměna velká.
¹³ Poklesky kdo může poznat?
Od těch, jichž nejsem si vědom, mě očisť!
¹⁴ Také zpupných ušetří svého sluhu,
nechať nade mnou nevládnou;
i budu bez úhony a prost velikého hříchu.
¹⁵ Kéž se líbí slova úst mých
i smýšlení srdce mého
tobě vždycky, Hospodine, pomoci má i spáso!

Ž 19. Modlitba lidu za krále, táhnoucího do boje.

- ¹ Ke konci. Píseň Davidova.
² Vyslyš tě Hospodin v den tísně,
chraniž tě Bůh Jákobův;
³ sešli ti pomoc se svatyně
se Sionu ochraňuj tě!
⁴ Pamětliv budiž všech tvých obětí,
celopal tvůj mu budiž milý;
⁵ uděl ti, čeho srdce tvé žádá,
a tvému každému záměru zdar dej!
⁶ Plesati budeme z vítězství tvého,
a svým Bohem honosit se.
⁷ Vyplní Hospodin všechny tvé prosby!
Vím teď, že chrání Pán svého pomazaného.
Se svého svatého nebe ho vyslýchá,
mocně mu přispívá pravice jeho.
⁸ Ti vozy, oni koňmi se chlubí,
my však jménem Hospodina,
Boha svého, se honosíme.
⁹ Oni se zaplétají a padají,
my však vstáváme, stojíme zpřima.
¹⁰ Hospodine, ochraň krále,
a vyslyš nás, když vzýváme tě!

Ž 20. Díky za královo vítězství a přání dalšího zdaru.

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Hospodine, z moci tvé král má radost,
z pomoci tvé jása převelice.
³ Žádost jeho srdce udělil jsi mu,
a přání jeho rtů jsi mu neodepřel.
⁴ Neb jsi mu vstříc vyšel s požehnaným štěstím,
vsadils mu na hlavu korunu z drahokamů.
⁵ Život žádal od tebe, dals mu tedy
život dlouhý na věky a navždy.
⁶ Velká jest jeho sláva pomocí tvou,
velebnost a vznešenost kladeš na něj.

- ¹⁰ Nebesa naklonil a dolů se snesl,
mrákotu maje pod nohama.
¹¹ Vystoupil na cheruby a pak letěl,
na perutech větrných se vznášel.
¹² Z temnot učinil si skryší svoji;
v kruhu kolem sebe měl svůj stánek –
černající se vodstvo oblaků ve vzduchu.
¹³ Před zábleskem jeho obličej
mračna táhla, kroupy a řeřavé uhlí.
¹⁴ Tu počal Hospodin hřimati s nebe dolů,
Svrchovaný vydávati hlas svůj;
krupobití, a pak řeřavé uhlí.
¹⁵ I vyslal střely svoje a rozptýlil je,
blesky své rozmnožil a poděsil je.
¹⁶ Tu se ukázaly prameny vodní,
odkryty byly základy zemského kruhu,
žes jim počal hrozit, Hospodine,
protože zavanul dech tvého rozhorlení.
¹⁷ Vztáhnuv ruku s výše uchopil mne,
ze spoust velké vody vytáhl mne.
¹⁸ Zbavil mne protivníků mých, velmi mocných
a mých nepřátel; bylit silnější mne.
¹⁹ Přepadli mne náhle v den mé tísně,
ale Hospodin byl obráncem mým.
²⁰ Vyvedl mne na prostranství volné,
vysvobodil mne, že jsem se mu líbil.
²¹ Odplatil mi Pán dle mé spravedlnosti,
a podle čistoty rukou mých odměnil mne.
²² Nebo dbal jsem Hospodinových cest,
bezbožně jsem se nespustil Boha svého.
²³ Mělt jsem na očích všecka jeho práva,
a jeho příkazů jsem neodmítal.
²⁴ Byl jsem bez úhony vůči němu
a své nepravosti jsem se střehl.
²⁵ Ano, odměnil mne Pán podle mé správnosti,
a že ruce mé čisty jsou před jeho tváří.
²⁶ Neboť ke svatým se chováš svatě,
k mužům bez úhony bezúhonně,
²⁷ s vybranými vybraně si vedeš,
s úskočným však podle jeho úskočnosti.
²⁸ Neb ty lid ponížený zachraňuješ,
ale oči pyšných ponižuješ,
²⁹ Neb ty činíš, že svítí má svíce, Pane;

V. ²⁶. Ke svatým svatě – k dobrým dobře.

V. ²⁹. Hořící svíce jest náznakem štěstí.

Bože můj, ty, osvěťuj mne v temnotách mých.
³⁰ Neb tebou vytrhuji se z pokušení,
 a ve svém Bohu překračuji hradbu.
³¹ Bůh můj – bez poskvrny jest cesta jeho,
 výroky Hospodinovy zčištěny ohněm;
 obráncem je všech, kteří doufají v něho.
³² Nebo kdo je Bůh krom Hospodina,
 a kdo je Bůh kromě našeho Boha,
³³ Boha, který přepásal mne silou,
 a činí, že je bez poskvrny má cesta?
³⁴ Rovné jelenům učinil mé nohy,
 a na vysoká místa postavil mne.
³⁵ Vycvičil mé ruce do zápasu,
 učinil takořka kovový luk z mých paží.
³⁶ Tys mi poskytl svoji spásnou ochranu,
 a tvá pravice mne podpírala;
 tvoje kázeň vždy mne k dobrému vedla,
 tvoje kázeň – ta mne vyučovala.
³⁷ Prodlužoval jsi mé kroky pode mnou,
 a mé nohy neochabovaly.
³⁸ Stíhal jsem nepřátele a dostihl jich,
 nevrátil jsem se, dokud nezhyňuli.
³⁹ Potřel jsem je, že se nemohli vzchopit,
 ale leželi mi pod nohama.
⁴⁰ Tys mne přepásal silou do zápasu,
 srazils pode mne mé protivníky.
⁴¹ Nepřátel mých vydal jsi mi šíji,
 ty, kdo mne nenáviděli, rozprášil jsi.
⁴² Volali, nebyl však, kdo by je vysvobodil;
 k Hospodinu, avšak neslyšel jich.
⁴³ Rozdrtil jsem je jako prach na větru,
 jako bláto na ulicích jsem je zničil.
⁴⁴ Tys mne zachránil, když se lid bouřil;
 ustanovil jsi mne hlavou národů.
⁴⁵ Lidé, kterých jsem neznal prv, sloužili mi;
 ochotně na slovo mne poslouchali.
⁴⁶ Synové ciziny ke mně se lísali,
 synové ciziny jakoby stáří se sešli,
 a též od svých stezek odkulhali.
⁴⁷ Živ buď Hospodin a požehnán Bůh můj;
 a buď vyvyšován Bůh mé spásy!

V. ³¹. „cesty Boží“ = způsob, jak s lidmi nakládá. – David byl předobrazem Krista Pána, i možno mysliti, že Kristus slovy tohoto žalmu děkuje svému otci za to, že dal mu vítězství nad hříchem a smrtí, jakož i za to, že dal mu v církvi vládnouti nad pohany. Co řečeno v žalmu o nepřátelích Davidových, lze říci též o nepřátelích Kristových, o nepřátelích církve katolické.

⁴⁸ Bože, tys mi dopřál odvety dojit,
 a ty, jsi podmanil národy mně;
 tys mne zbavil nepřátel mých zlostných.
⁴⁹ Nad mé protivníky, povýšila mne,
 ty, jsi mne zprostil nespravedlivce.
⁵⁰ Proto tě slavím, Pane, mezi národy,
 a tvému jménu prozpěvuji píseň.
⁵¹ Tobě, jenž hojně pomáháš svému králi,
 a milost činíš svému pomazanému,
 Davidu i rodu jeho na věky.

Ž 18. Velebnost Boží hlásá příroda (v. 2–7) i zjevení (8–15).

¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Nebesa vypravují slávu Boží,
 a díla rukou jeho hlásá obloha.
³ Den dni výmluvně podává tu zprávu,
 a noc noci dává to poučení.
⁴ Není to mluva, aniž jsou to řeči,
 jejichžto hlasů bylo by možno neslyšet.
⁵ Po celé zemi rozléhá se zvuk jejich,
 a až na kraj světa jejich slova -
⁶ tam, kde postavil slunci stánek jeho.
 To jest jak ženich, jenž z ložnice vyšel,
 plesá jak rek, když se do běhu dává;
⁷ na jednom konci nebes jest východ jeho,
 běží dokola až dojde druhého konce,
 a nic nemůže skryti se před jeho žárem.
⁸ Zákon Páně je dokonalý,
 občerstvuje duše.
 Zjevení Páně je spolehlivé,
 moudrost skýtá dětem. ,
⁹ Ustanovení Páně jsou správná,
 obveselují srdce.
 Příkázání Páně jsou stkvěla, osvěćují oči.
¹⁰ Bohoslužba Páně je svatá,
 potrvá na věky věkův.
 Výroky Páně jsou jen právo,
 všecky věci spravedlivé.
¹¹ Vzácnější jsou nežli zlato,
 než množství drahokamů.
 Ano, sladkost jejich je nad med,
 který vytekl z plástu.

V. ¹. Podle 2 Sam 22, 1. pronesl tento žalm David, „ten den, kdy ho Pán vysvobodil z moci všech jeho nepřátel i z moci Saulovy“.

V. ⁶. Od skutečného slunce básník přechází ke slunci duchovnímu, t. j. zákonu Božímu zjevenému, který nazývá „ustanovením“, „bohoslužbou“, „výroky Páně“ a pod.

ten, kdo nepozdvihuje k nicotám mysli své,
aniž přísahá Istitě bližnímu svému.
⁵ Tomu se dostane požehnání od Pána,
a milosrdnství od Boha, spásy jeho.
⁶ To je pokolení těch, kdož ho hledají,
hledají tváře Boha Jakobova.
⁷ „Zdvihněte, knížata, brány své,
zvyšte se brány věčné,
by mohl vejít král slávy.“
⁸ „Kdo je ten král slávy?“
„Hospodin silný a mocný,
Hospodin mocný v boji.“
⁹ „Zdvihněte, knížata, brány své,
zvyšte se brány věčné,
by, mohl vejít král slávy.“
¹⁰ „Kdo je ten král slávy?“
„Hospodin, Bůh zástupů,
on je ten král slávy.“

Ž 24. Prosba za prominutí hříchů a za vysvobození.

¹ Ke konci. Žalm Davidův.
K tobě pozdvihuji mysl svoji,
² Hospodine, Bože můj.
V tebe doufám, nedej, abych byl zahanben;
³ ať mi se neposmívají škůdcové moji!
Vždyť žádný, kdo v tebe doufá, nedojde hanby,
⁴ zahanben bude, kdo pošetile hřeší.
Cesty své, Hospodine, ukazuj mi,
po svých stezkách chodit mne vyučuj.
⁵ Voď mne ve své pravdě a poučuj mne,
neboť ty jsi Bůh, jenž pomáhá mi.
V tebe také doufám po celý den.
⁶ Vzpomeň, Pane, na svá slitování,
a na své milosti, že jsou od věčnosti.
⁷ Čím jsem se v mládí provinil, nevzpomínej.
Podle svého milosrdnství ty bud! mne pamětliv,
pro svou dobrotivost, Hospodine.
⁸ Laskavý a upřímný Hospodin jest,
protož ukazuje zbloudilým cestu.
⁹ Vodí chudasy ve spravedlnosti,
vyučuje ubohé svým cestám. .
¹⁰ Veškery cesty Páně jsou milost a věrnost
těm, kteří smlouvy s ním a jeho příkazů dbají.
¹¹ K vůli svému jménu, Hospodine,

V. ⁴ „cesty Boží“= způsob života nábožensko-mravního, který Bůh od nás žádá.
V. ¹⁰ „cesty Páně“= způsob, jak Bůh nakládá s člověkem.

⁷ Ano, ty činíš jej požehnáním na věky,
oblažuje ho radostí obličej tvůj.
⁸ Protože král doufá v Hospodina,
milostí Nejvyššího nevíklá se.
⁹ Dosáhne ruka tvoje všech tvých nepřátel,
najde tvá pravice všechny tvé protivníky.
¹⁰ Učiníš jim jako ohnivá pec,
když se zjeví obličej tvůj.
Pán je v hněvu svém zmate a oheň je zhlta.
¹¹ Potomstvo jejich vyhladiš s povrchu země
plémě jejich z pokolení lidských.
¹² Třeba by ti úkladů nastavili,
smyslili plánů – nebudou s to, by je zmohli.
¹³ Neboť učiníš, že ukáží záda,
když svými tětivami ve tvář jim namíříš.
¹⁴ Zdvihni se, Hospodine, ve své moci!
Zpěvem i hudbou budeme sílu tvou slavit.

Ž 21. Modlitba opuštěného Spasitele (v. 2–22) a díky za ovoce jeho utrpení (23–32).

¹ Ke konci. Za přijetí jitřní. Žalm Davidův.
² Bože, Bože můj – shlédni na mne –
proč jsi opustil mne.
Daleko od spásy jsou slova mých nářků.
³ Bože můj, volám, ve dne a nevyslycháš,
ani v noci nedávám si pokoje.
⁴ Ty přece sídlo své máš ve svatyni,
a tys chvála Israelova.
⁵ Na tebe spoléhali otcové naši,
spoléhali a zachraňoval jsi je.
⁶ K tobě volali a bývali spasení,
doufali v tebe a nebyli zahanbeni.
⁷ Já pak spíše červ jsem nežli člověk,
pohanění lidí a povrhel chátry.
⁸ Všichni, kteří mne vidí, smějí se mi,
šklebí ústa a potřásají hlavou:
⁹ „Doufal v Hospodina, ať jej vytrhne;
ať ho vysvobodí, vždyť má v něm zálibu.“

Ž 21. Základnou myšlenku první části Ž 21., t. j. v. 2–22. vyjádřil později Pán slovy: „Otče, chceš-li, odejmi tento kalich ode mne, avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň“ Lk. 22, 42 (Mt. 26, 29; Mk. 14, 36). Možno, že Spasitel na kříži se modlil celý Ž 21., a že jeho slovo: „*Dokonáno jest*“, souvisí s posledním slovem v. 32.

V. ². n. Křesťan, modlíci se Ž 20. děkuje spolu s *Kristem* svým *králem* Otcí za moc a pomoc, kterou mu dal k tomu, by veliké dílo vykupitelské vykonal, by nepřátele spásy lidské potřel.

V. ⁸. n. srv. s Mt. 27, 39. 43. – „*potřásati hlavou*“= posmívání se.

V. ⁹–¹³. oslovuje křesťan *Krista* – *krále*. Křesťan modlí se za sílu, by s pomocí Kristovou potřel také nepřátele spásy své vlastní (osobní).

- ¹⁰ Ano, tys ten, jenž vyvedl mne z lůna,
bezpečí mé, když jsem byl u prsu matčina,
¹¹ na tebe byl jsem odkázán, když jsem se narodil,
od klína mé matky Bůh můj jsi ty.
¹² Nerač ode mne se vzdalovati,
neb tíseň velmi je blízko, neb pomocník žádný.
¹³ Zevšad mne obkličuje množství býků,
tuři vykrmení mne obstupují.
¹⁴ Šklebí na mne svá ústa, jak dravý lev řvoucí.
¹⁵ Jako kdybych z vody byl, roztékám se,
rozvazují se mi všechny kosti,
jako vosk se mi rozplývá srdce v mém těle.
¹⁶ Vyprahla jak střepina má síla,
a můj jazyk k podnebí mi přilnul;
ano, do prachu mrtvých ukládáš mne.
¹⁷ Neboť množství psů mne obkličuje,
rota lidí zločinných obléhá mne;
zbdli ruce mé i nohy moje.
¹⁸ Mohou sčítat všechny moje kosti,
mohou kochati se pohledem na mne,
¹⁹ rozdělují sobě roucho moje,
o můj oděv metají si los.
²⁰ Ty však se, Hospodine, nevzdaluj mne,
ty má sílo, pospěš mne zachrániti.
²¹ Vychvat meči, Bože, žití moje,
moci psa to jediné, co mi zbývá.
²² Rač mne vysvobodit od lví tlamy,
od rohů zubrů poníženého mne.
²³ Pak budu vypravovat jméno tvé bratřím svým,
ve shromáždění tě budu chválit:
²⁴ „Kteří se bojíte Hospodina, chvalte jej,
všecko potomstvo Jakobovo slav ho,
²⁵ boj se ho všecko potomstvo Israelovo.
Neb nepovrhl, nezhrdl prosbou chudého,
neodvrátil obličej svého ode mne,
když jsem volal k němu, vyslyšel mne.“
²⁶ Z tebe vyplyne chvála má ve valném sboru,
sliby své plnit budu před jeho ctiteli.
²⁷ Jísti budou chudí do sytosti,
a budou chválit Pána, kteří ho hledají;
žít budou srdce jejich na věky věkův.

V. ¹⁹. srv. s Mt. 27, 35; Mk. 15, 24; Lk. 23, 34; Jan 19, 23 n.

V. ²³. Trpítel děkuje za své vysvobození, t. j. za své *vzkříšení* – „*bratřím*“ = Israelitům.

V. ²⁶ n. Staří v tisni slibovali, zejména *obětí* Bohu, budou-li vysvobozeni; při těch obětech bývaly hody. Trpítel – Kristus bude vděčnost svou za vzkříšení dávatí najevo *nekrvavou obětí Nového zákona*, mší sv., se kterou spojeny budou *hody obětní* – sv. *přijímání*.

- ²⁸ Na paměti to majíce obrátí se
k Hospodinu všechny končiny země,
budou se klanět mu všichni kmenové pohanů.
²⁹ Neboť Hospodinovi přísluší kralovati,
on bude panovati nad národy.
³⁰ Jemu jen holdovat budou všichni velmoži země,
před ním se sklánět všichni, kdož do prachu padají.
³¹ Duse má též bude jemu žítí,
a mé potomstvo bude jemu sloužit.
³² Hlásán bude Pán pokolení příštímu,
to pak bude spravedlnost jeho
vyprávět lidu, který narozen bude,
že totiž Hospodin ji dokonal.

Ž 22. Hospodin pastýř a hostitel.

- ¹ Žalm Davidův.
Pán je můj pastýř, netrpím nedostatku;
² kde pastvy, hojnost, tam lehat smím.
K vodě, kde možno si odpočinout, mne vodí;
³ duši mou občerstvuje.
Provádí mne po stezkách spolehlivých,
k vůli svému jménu.
⁴ I když mi projít jest údolím stínu smrti,
nebojím se zlého.
Neboť ty, jsi se mnou; kyj tvůj a hůl tvá –
ty jsou potěchou mou.
⁵ Vystrojuješ hostinu před mou tváří,
navzdor mým protivníkům.
Pomazáváš olejem mou hlavu,
plná má číše jak vzácná jest!
⁶ Milostivost tvá jen bude mne provázet
po všechny dny mého života;
vždyť budu přebývat v Hospodinově domě
časy veledlouhé.

Ž 23. Když byla archa za Davida slavně přenášena pod nový stan na Sion.

- ¹ První den po sobotě. Žalm Davidův.
Hospodinova souš jest i s tím, co ji plní,
pevnina a všichni, kteří sídlí na ní.
² Neboť on nad moře položil základy její,
a nad proudy pevně ji udržuje.
³ Kdo smí vstoupit na horu Hospodinovu
a kdo smí státi na svatém místě jeho?
⁴ Kdo má nevinné ruce a čisté srdce,

V. ²⁸. Vzkříšení Páně bylo mocným důvodem, který pohany přiváděl do lůna církve.

V. ³². „*spravedlnost*“ = dílo vykupitelské.

Ž 23. Srv. 2 Král. 6.

Ž 28. (hebr. 29.) Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidu Božímu.

- ¹ Žalm Davidův. Ke konci (slavnosti) stánků.
 Přineste Hospodinu, synové Boží,
 přineste Hospodinu beránky mladé,
² přineste Hospodinu čest a slávu,
 přineste Pánu čest, jeho jména hodnou,
 padejte před Pánem ve svaté síni jeho!
³ Hlas Hospodinův rachotí nad vodami,
 Hospodin, Bůh velebnosti, hřímá,
 hřímá Hospodin nad spoustami vodstva.
⁴ Hlas Hospodinův duní velemocně,
 hlas Hospodinův nádherně se nese.
⁵ Hlas Hospodinův rozštěpuje cedry,
 rozštěpuje Hospodin cedry, libanské.
⁶ Do skoku uvádí jak tele Liban,
 a Širjon jako mladičkému zubra.
⁷ Hlas Hospodinův štěpí plameny ohně.
⁸ Hlas Hospodinův rozechvívá pustinu,
 rozechvívá Hospodin poušť Kades.
⁹ Hlas Hospodinův k potratu pudí laně,
 svléká s listí husté lesy,
 a přec v chrámě jeho vše volá: „Sláva!“
¹⁰ Hospodin již nad potopou trůnil,
 a tak jako král trůní Hospodin na věky.
¹¹ Ó, by dal Hospodin sílu svému Lidu,
 ó, by obšťastnil Hospodin lid svůj pokojem!

Ž 29. (hebr. 30.) Díky za život zachráněný.

- ¹ Žalмовá píseň. K posvěcení Davidova domu.
² Vyvyšuji tě, Pane, neb vysvobodils mne;
 nenechals nepřátele mé těšit se nade mnou.
³ Hospodine, Bože můj, volal jsem k tobě,
 a tys ráčil mne uzdraviti.
⁴ Hospodine, vyvedl jsi mne z podsvětí,
 zachránils život mi z těch, kteří do hrobu klesli.
⁵ Žalmy pějte Pánu svatí jeho,
 oslavujte svaté jméno jeho!
⁶ „Neboť jen chvílku trestá v rozhorlení,
 celý však život trvá jeho milost.“

Ž 28. – V. ¹. „synové Boží“ jsou andělé.

V. ³ n. líčí bouři na moři, v. 5–7, na horách, v. 8 n. na poušti a v lese.

V. ⁶. „do skoku uvádí“ = rozvlí při zemětřesení. Stádo býčků poskakuje a celek se vlní. Širjon = Hermon.

V. ⁹. „v jeho chrámě“ nebeském.

V. ¹⁰ n. je závěr.

Ž 29. – V. ⁴. Smrt hrozila žalmistovi tak jistě, že mohl pokládati se již za mrtvého. V tom smyslu Bůh vyvedl ho „z podsvětí“, z říše mrtvých.

- odpuť mou vinu, neboť veliká jest.
¹² Který člověk bojí se Hospodina,
 toho poučí, kterou cestu má volit.
¹³ On sám hová si ustavičně v štěstí,
 a jeho potomstvo dědičně vládne zemí.
¹⁴ Přítelem jest Pán těm, kdo se ho bojí,
 oznamuje jim svá zaslíbení.
¹⁵ Oči mé na Pána stále upřeny, jsou,
 neboť on vyprostí z léčky nohy moje.
¹⁶ Shlédni na mne a nade mnou se smiluj,
 neboť opuštěn a zužoven jsem.
¹⁷ Velmi mnoho má úzkostí mé srdce.
 z mojich utrpení vyprostí mne.
¹⁸ Popatř na mou bídu a na mou nesnáz,
 a vše, čím jsem se provinil, mi promiň.
¹⁹ Pohleď, jak mnoho jest mých protivníků,
 a jak nespravedlivě nevraží na mne.
²⁰ Opatruj mi život a vysvobod mne,
 ať nejsem zahanben, nebo v tebe jsem doufal.
²¹ Dobří a spravedliví přilnuli ke mně,
 protože jsem důvěru měl v tebe.
²² Vysvobod, Bože, Israele
 ze všech jeho tísní.

Ž 25. Modlitba nevinného za Boží pomoc.

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
 Zastaň se mne, Pane, neboť já v nevině kráčím
 v Hospodina doufaje neochvějně.
² Zkus mne, Hospodine, a vyzkoumej mne,
 ohněm vyšetři ledví má i srdce mé.
³ Neboť tvou milost stále mám na zřeteli,
 a chodím po tvých cestách vždycky věrně.
⁴ Neseďávám s lidmi falešnými,
 s úskočníky neobcuji.
⁵ Nenávidím společnost zlomyslných,
 s bezbožnými nestýkám se.
⁶ Nevinen jsa mohu si ruce mýti,
 a tvůj oltář obcházet, Hospodine,
⁷ abych slyšel hlasitou chválu tebe
 a všechny zázraky tvé vypravoval.
⁸ Hospodine, miluji skvostný dům tvůj,
 místo, na kterém velebnost tvá sídlí.
⁹ Nezahlazuj mne s bezbožnými, Bože,
 neboť mi život s lidmi lačnými krve,

V. ²². „Israel“ = bojovník Boží ve Starém zákoně. Křesťan myslí tím slovem bojovníka Božího v církvi katolické.

- ¹⁰ na jejichžto rukách lpi hanebnosti,
a jejichž pravice úplatků je plná,
¹¹ kdežto já ve své nevinnosti kráčím.
Vysvoboď mne, budiž milostiv mně!
¹² Noha má stojí na ploše urovnané,
ve sborech budu tě chválit, Hospodine!

Ž 26. Vítězná (v. 1 – 6) a prosebná (7–14) důvěra v Boha.

- ¹ Žalm Davidův, prve než byl pomazán.
Hospodin je světlo mé a spása má,
koho bych se měl báti?
Hospodin jest ochránce mého života,
koho bych se lekal?
² Když se přibližují ke mně škůdci,
aby hryzli mé tělo,
kteří mne sužují, nepřátelé moji,
sami slábnou a padají.
³ Byť i tábor vojska proti mně povstal,
neleká se mé srdce.
Kdyby se zdvihla proti mně i válka,
já přece jen doufám.
⁴ Jednu věc jen žádám na Hospodinu
o tu usiluji:
abych směl přebývat v domě Hospodinově
všecky dny života svého,
abych směl okoušet Hospodinovu rozkoš,
dumati v jeho chrámě.
⁵ Neboť ukřívá mne ve svém stánku,
v dobách utrpení;
opatruje mne v úkrytu svého stánku,
⁶ na skálu mne zdvíhá.
Proto pozdvihuje se má hlava
nad mé nepřátele;
obcházím a podávám v jeho stánku
obětí díků,
zpívám a hraji Hospodinu.
⁷ Vyslyš, Pane, hlasité volání mé,
slituj se nade mnou, slyš mne!
⁸ K tobě mluví mé srdce, hledá tě tvář má,
po tváři tvé, Pane, toužím.
⁹ Neodvracuj ode mne své tváře,
neodchyluj se ve hněvu od svého sluhy,
buď mým pomocníkem!
Nezavrhuj mne a neopouštěj,
Bože, můj spasitel
¹⁰ Neboť otec i matka mne opustili,
ale Pán se mne ujímá.

- ¹¹ Ukazuj mi, Hospodine, svou cestu,
a rač voditi mne po rovné stezce
pro mé nepřátele.
¹² Nevydávej mne zvlí mých protivníků,
neboť povstali proti mně svědkové lživí,
soptí násilím proti mně.
¹³ Věřím a vidím dobrotu Hospodinovu
v zemi živých!
¹⁴ Doufej v Hospodina!
Mužně jednej,
nechť se vzmuží tvé srdce,
a doufej v Hospodina!

Ž 27. (hebr. 28.) Modlitba za pomoc proti nepřítelům.

- ¹ Žalm Davidův.
K tobě, Hospodine, volám,
Bože můj, neodmlčuj se mi,
bych nebyl, kdybys nemluvil na mne,
jako ti, kteří klesají do hrobu.
² Vyslyš, Pane, hlas mé prosby,
když se hlasitě modlím k tobě,
když své ruce pozdvihuji,
k svatě velesvatyni tvé.
³ Nezahlazuj s hříšníky mne,
s těmi, kteří páší neřest,
mluví mírumilovně k bližním,
ale zloba je v srdcích jejich.
⁴ Dejž jim podle skutků jejich,
a podle zloby úmyslů jejich.
Podle činů rukou jejich dejž jim,
odplat jim, co zasloužili.
⁵ Nechtějít rozumět skutkům Páně,
ani dílům jeho rukou.
Zkaziž je a nevzdělávej!
⁶ Žehnáno buď Hospodinu,
neboť slyšel hlas mé prosby.
⁷ Pán je síla má a štít můj,
v něho doufalo mé srdce.
Pomoženo mi, tělo zas vzkvétá,
radostně jej budu chválit.
⁸ Pán je síla lidu svého,
spasná tvrz svého pomazaného.
⁹ Spasiž lid svůj, Hospodine,
požehnávej dědictví svému,
pas a zdvíhej ho až na věky.

hřejte dovedně, mohutným hlaholem.
⁴ Neboť jest upřímné slovo Páně,
 a všechny činy jeho jsou věrnost.
⁵ Miluje právo a spravedlnost,
 milosti Páně plná jest země.
⁶ Slovem Páně jsou nebesa stvořena,
 a dechem úst jeho moc jejich všecka.
⁷ Hromadí jako do měchu moře,
 do skladišť uschovává vody.
⁸ Boj se Pána všecka země,
 chvěj se před ním každý, kdo na světě,
⁹ neboť on řekl a všecko tu bylo;
 on dal rozkaz, a všecko tu stálo.
¹⁰ Hospodin maří záměry národů,
 a v nic obrací úmysly pohanů.
 Hatí, o čem se usnesli vladaři.
¹¹ Úradek Páně však zůstává na věky,
 co myslí v srdci svém od rodu do rodu.
¹² Blaze národu, jehož Bůh Pán jest,
 lidu, který za svůj si zvolil.
¹³ S nebes Hospodin se dívá,
 vidí veškero plémě lidské.
¹⁴ S místa, kde má své sídlo, hledí
 na všechny, kteří na zemi bydlí,
¹⁵ ten, který učinil srdce každého,
 který ví o každém skutku jejich.
¹⁶ Nic král nezmůže s velkým vojskem,
 aniž obr množstvím své síly.
¹⁷ V koně nelze spásu skládat,
 přes velkou sílu svou nemůže zachránit.
¹⁸ Hle, oko Páně jest nad jeho ctiteli,
 nad každým, kdo v jeho milost doufá,
¹⁹ smrti by vychvátil duše jejich,
 a jim život zachoval v hladu.
²⁰ Duše naše na Pána čeká,
 jeť on pomoc naše a štít náš.
²¹ Ano, z něho se těší nám srdce,
 a v jeho svaté jméno doufáme.
²² Budiž tvá milost nad námi, Pane,
 jako důvěru máme v tobě.

Ž 33. (hebr. 34). Bůh je spolehlivá záštita spravedlivých.

¹ Od Davida, když se přetvářel před Achimelechem, a když
 byv od něho propuštěn, odešel.
² Velebit chci Pána každého času,
 vždycky budiž chvála jeho v mých ústech.

Ž 32. – V. ⁶. „*duchem úst*“= slovem. – „*Moc*“=vojska, zástupy; proto „Bůh zástupův“.

K večeru na návštěvu zavítá nárek,
 ale ráno již nastává zase radost."
⁷ Já tedy myslil jsem v štěstí svém: „Nikdy se nepohnu."
⁸ Pane, svou milostí upevnils mé bydlo.
 Pak jsi však odvrátil ode mne obličej svůj,
 i byl jsem všecek zkormoucený.
⁹ Tu jsem volal k tobě, Hospodine,
 k tobě Bohu svému jsem se modlil:
¹⁰ „Jaký zisk z krve mé bude, když do hrobu klesnu?
 Bude tě slavit prach, neb hlásat tvou věrnost?"
¹¹ I slyšel Pán a slitoval se nade mnou,
 Hospodin se stal mým pomocníkem.
¹² Obrátils mi kvílení mé v radost,
 roztrhls žínici mou a dals mi pás veselí,
¹³ aby ti péla má duše a nezamlkla.
 Pane, můj Bože, na věky budu tě chválit.

Ž 30. (hebr. 31). Naděje zbědovaných.

¹ Ke konci. Davidův žalm. Pro vzrušení.
² K tobě, Hospodine, se utíkám,
 nedej mi na věky zahanbenu býti,
 pro svou spravedlnost mne vysvobod!
³ Račiž nakloniti ke mně své ucho,
 rychle pospěš, abys mne vytrhl.
 Rač mi býti skalou útočištnou,
 pevností, ve které bych ochrany došel.
⁴ Ano, skála má a pevnost jsi ty,
 pro jméno své budeš mě vodit a pečovat o mne.
⁵ Vyvedeš mne z osidla, jež na mne skryli,
 protože jsi moje útočiště.
⁶ V ruce tvé poroučím ducha svého,
 ty mne zachrániš, Pane, Bože věrný.
⁷ Nenávidíš ctitele nicotných bůžků,
 já však v Hospodina důvěruji;
⁸ plesat a jásat budu z milosti tvé,
 že jsi shlédl na mé ponížení,
 že jsi z tísně vysvobodil duši mou,
⁹ žes mne nesevřel rukou nepřítelů,
 ale žes postavil na volné prostranství nohy mé.
¹⁰ Smiluj se nade mnou, Pane, neb je mi úzko,
 chřadne hořem oko mé, duše i tělo;
¹¹ ano, schází bolestí můj život,
 a má léta od úpění.
 Zlomena jest bídou moje síla,

Ž 30. – V. ⁶. jest poslední slovo Kristovo na kříži (Lk. 23, 46).

- a mé kosti vyprahlé jsou.
¹² Všem svým nepřátelům jsem na potupu, sousedům svým odporný jsem, na postrach svým bývalým známým, a kdo mne uvidí venku, prchá přede mnou;
¹³ mizí má památka s myslí jako mrtvý, tolik jsem, co nádoba pokažená.
¹⁴ Ano, slýchám, jak mnozí proti mně šeptají. se všech stran mne obkličují, společně na mne se smlouvajíce, radíce se, jak mi vzít život.
¹⁵ Já však doufám v tebe, Hospodine, prohlašuji: Bůh můj jsi ty!.
¹⁶ Ve tvých rukou jsou osudy moje. Vychvat mne z ruky škůdců a stihatelů.
¹⁷ Vyjasni tvář svou na svého služebníka, a svou milostí mě zachraň.
¹⁸ Pane, ať nejsem zklamán, neb tě vzývám; bezbožní ať se zklamou a do pekel táhnou;
¹⁹ nechat oněmějí prolhané rty, které mluví proti spravedlivci, drže, naduté a uštěpačně.
²⁰ Jak velké množství tvé slasti je, Hospodine, kterou schováváš těm, již bojí se tě, a kterou chystáš doufajícím v tebe před očima veškerého světa.
²¹ Zastíráš je clonou svojí tváře, aby jim nemohli úklady strojít lidé, skrýváš je v stánku svém jazykům hašteřivým.
²² Pochválen buď Hospodin, že mi prokázal zázračně svou milost v hrazeném městě!
²³ Já totiž myslil jsem ve svém rozrušení, že jsem zapuzen s tvých očí, ale tys vyslyšel hlasitou modlitbu moji, když jsem o pomoc k tobě volal.
²⁴ Milujte Pána všichni svatí jeho: neboť věrné opatruje Hospodin, plně však odplácí těm, kteří zpupně si vedou.
²⁵ Vzmuzte se a buďte srdnaté myslí všichni, kteří doufáte v Hospodina!

V. ¹⁸. „do pekel“ = do podsvětí, t. j. ať umrou a jsou potrestáni podle odvetného práva tím, co chtěli sami zločinně učiniti žalmistovi.

V. ²¹: „Boží tvář“ – přízeň a láska jeho.

Ž 31. (hebr. 32.) Uznej a vyznej své hříchy, a budou ti odpuštěny. (Druhý žalm kající.)

- ¹ Od Davida, poučná píseň. Blaze, jimž odpuštěny jsou nepravosti, a jimž prominuty jsou hříchy.
² Blaze, komu Pán viny nepřičítá, a v jehož duchu není klamu.
³ Že jsem se tajil, chřadly mi kosti, neboť celý den jsem úpěl.
⁴ Tížilať mne ve dne v noci tvá ruka, svíjel jsem se ve své bídě, jako tmy pobodaný.
⁵ Vyznal jsem se ti ze svého provinění, nepravost svou jsem ti nezakrýval. Řekl jsem: Vyznám se Hospodinovi ze své nespravedlnosti. Tys mi odpustil bezbožnost hříchu mého.
⁶ Proto modli se k tobě každý zbožný za dob potřeby; ani v potopě množství vod ho nezasáhne.
⁷ Tys má záštita před soužením, jež mne se všech stran obklopuje, radosti má, vysvobod mne od těch, kteří mne obkličují!
⁸ „Budu ti svítit na cestu, po níž máš kráčet, upřeny budou na tebe oči mé.“
⁹ Nebuďte jako kůň neb jako mezek, kteří rozumu postrádají, jimž musíš uzdou a ohlavím čelisti sevřít, sice nepřiběhnou k tobě.
¹⁰ Mnoho metel hříšníka stíhá, kdo však v Hospodina doufá, toho milostí zahrnuje.
¹¹ Těšte se z Pána, plesejte, spravedlivci, jásejte všichni upřímného srdce!

Ž 32. (hebr. 33.) Dík národa Hospodinu za to, že zachránil svůj lid.

- ¹ Žalm Davidův. Plesejte spravedliví z Pána, slušíť upřímným zpívati chválu.
² Děkujte Pánu citerou, hřejte na harfu o desíti strunách.
³ Zpívejte mu píseň novou,

Ž 31. – V. ⁸. jest řeč Boha, odpovídajícího milostivě na slova žalmistova (v. 7).

V. ⁹. napomíná hříšníky, aby se obrátili dobrovolně k Bohu a nedávali se k lomu donucovat jako němá tvář.

- a tvá věrnost jde až po oblaky;
⁷ spravedlnost tvá jak nejvyšší hory,
 soudy tvoje jako nejhlubší moře;
 lidem i zvířatům pomáháš, Hospodine.
⁸ Ó jak hojná je tvá milost, Bože,
 že lidé ve stínu křídel tvých mohou se skrývat!
⁹ Rozjařují se nadbytkem domu tvého,
 a proudem rozkoše své napájíš je.
¹⁰ Neboť u tebe jest pramen života,
 a v tvém světle vidíme světlo.
¹¹ Zachovej milost svou těm, kteří milují tě,
 a svou spravedlnost upřímným srdcím.
¹² Kéž se noha zpučná nedotkne mne,
 a ruka hříšná kéž mne nevyhání!
¹³ Kéž padnou konečně, kteří páchají nepravost,
 kéž jsou srazeni, by nemohli povstat!

**Ž 36. (hebr. 37.) Štěstí bezbožného toliko zdánlivé,
 blaho spravedlivého blaho pravé.**

- ¹ Od Davida.
 Nehorši se pro ty, již páchají zlo,
 nežárli na ty, kteří nepravost činí.
² Neboť jako tráva rychle zvadnou,
 a jako zelená bylina brzy sklesnou.
³ Doufej v Hospodina a čiň dobré,
 přebývej v zemi a poctivě živ se z ní.
⁴ Hledej své potěšení v Hospodinu,
 i dá tobě žádosti srdce tvého.
⁵ Poruč Hospodinovi svůj osud,
 doufej v něho a on všechno spraví:
⁶ učiní, že vzejde právo tvé jako slunce,
 a tvá spravedlnost jak o poledni.
⁷ Tiše buď poddán Pánu a čekej na něho;
 nehorši se na toho, komu je dobře,
 na člověka, jenž jedná nešlechtně.
⁸ Přestaň se hněvati a zanech zlosti,
 nehorši se, toliko k zlému to vede.
⁹ Neboť zločinci budou vyhlazeni,
 kdo však doufají v Pána, budou mít zemi.
¹⁰ Ještě jen maličko a hříšníka nebude;
 nadarmo budeš pít se po jeho stopě;
¹¹ ale tiší vládnouti budou zemí,
 a budou kochati se v množství pokoje.
¹² Hříšník sice smýšlí zlé proti zbožnému,

Ž 35. – V. ¹⁰. „světlo Boží“ = přízeň jeho. – „světlo naše“ = štěstí naše.
 Ž 36. – V. ¹. „již páchají zlo“ a přes to mají se znamenitě.

- ³ Pánem chlubit se bude má duše,
 aby to slyšeli ubozí a měli radost.
⁴ Zvelebujte Hospodina se mnou,
 vyvyšujme jeho jméno společně.
⁵ Hledal jsem Hospodina, i vyslyšel mne,
 a ze všech úzkostí, mých vytrhl mne.
⁶ Pohlédněte k němu, i budete zářit,
 nebude třeba vaší tváří se rdíti.
⁷ Tento chudas volal, a Pán ho vyslyšel,
 ze všech jeho tísni ho vysvobodil.
⁸ Anděl Hospodinův táboří kolem
 těch, kteří se ho bojí a vytrhne je.
⁹ Okuste a vizte, jak dobrý jest Hospodin,
 blaze člověku, který v něho doufá.
¹⁰ Bojte se Pána všichni jeho svatí,
 nemá nedostatku, kdo se ho bojí.
¹¹ Boháči strádají a hynou hladu,
 těm však, již hledají Pána, neschází nic.
¹² Pojďte, synové, a poslyšte mne,
 bázní Páně budu vás vyučovat.
¹³ Kdož by si nepřál, aby mohl žít,
 kdož by nechtěl zažítí dnů šťastných?
¹⁴ Zdržuj svůj jazyk ode všeho zlého,
 a tvé rty ať nemluví klamu.
¹⁵ Uchyl se od zlého a čiň, co je dobré,
 hledej pokoje, ano, hoň se za ním.
¹⁶ Oči Páně jsou nad spravedlivými,
 a jeho uši kloní se k prosbám jejich;
¹⁷ ale tvář Páně proti těm, kteří zlé činí,
 aby vyhladil ze země památku jejich.
¹⁸ Spravedlivá volají, a Pán je vyslychá,
 ze všech jejich tísni je vysvobozuje.
¹⁹ Blízko jest Hospodin těm, jimž puká srdce,
 a lidem zdrceného ducha pomáhá.
²⁰ Mnoho mívá soužení spravedlivec,
 ale z nich všech vytrhne jej Hospodin.
²¹ Chrání Hospodin všechny jejich údy,
 ani jediný z nich nebude zlomen.
²² Hříšníkům však smrt je hrozná, zajdou,
 kteří nenávidí spravedlivce.
²³ Zachrání Hospodin duše svých služebníků,
 nezajde žádný, kdo doufá v něho.

Ž 33. V. ¹⁷. „tvář“ Páně zde rozhněvaná.

Ž 34. (hebr. 35.) Bůh, záštita utiskovaných.

- ¹ Od Davida.
Odpírej, Hospodine, odpůrcům mým,
bojuj s těmi, kteří proti mně bojují.
² Rač se chopit puklíře a štítu,
pozdvihni se, abys pomohl mi.
³ Vezmi také kopí a zastup cestu,
postav se proti těm, kteří stíhají mne,
a rci duši mé: „Spása tvá jsem já!“
⁴ Nechať zahanbí a zastydí se.
kteří o život mi ukládají;
kéž se musí obrátit na útěk s hanbou,
kteří mne zahubit zamýšlejí.
⁵ Ať jsou jako plevy, ve vichoru,
a posel Hospodinův ať jimi zmítá;
⁶ budiž cesta jejich tmavá a kluzká,
a posel Hospodinův ať je žene!
⁷ Poléklit neprávem na mne zhoubné své osidlo,
bez příčiny vykopali mi jámu;
⁸ záhuba je stihni znenadání,
léčka, kterou skryli, ať je polapí,
a do té jámy ať sami padnou!
⁹ Duše má však ať se veselí z Pána.
ať se raduje z pomoci jeho;
¹⁰ všechny kosti moje nechať řeknou:
„Hospodine, kdo je podoběn tobě,
jenž trháš slabého z ruky silnějšího,
bídneho chuďasa z ruky lupičovy?“
¹¹ Vystupují proti mně svědkové lživí,
dotazují se mne, o čem nevím.
¹² Odměňují se mi za dobré zlým,
působí, že se cítím opuštěn.
¹³ Já přec když nemocni byli, jsem oblékal žínici,
postem jsem se umrtvovat hleděl,
a má modlitba v lůno mé se vracela;
¹⁴ jako k příteli, k bratru jsem se choval,
jak truchlící pro matku smutkem byl. jsem shrben.
¹⁵ Z pádu mého se těší a srotili se,
srotily se na mne náhle metly;
¹⁶ trhají mne jazyky ustavičně;
pokoušejí mne, pustě se posmívají,

Ž 34. David jest v tomto Ž (34.) předobrazem trpícího Spasitele, který uvádí sám o sobě v. 19 (Jan 15, 25).

V. ¹³. „oblékal žínici“ na znamení soustrasti. – *Postil a modlil se*, aby je Bůh uzdravil. – Žalmista modle se s hlavou skloněnou na prsa, vysílal takofka modlitby své zase tam, odkud se řinuly – modlil se ze srdce k srdci (= „modlitba v lůno mé se, vracela“).

- vyceňují na mne svoje zuby.
¹⁷ Pane, dlouho-li na to budeš hledět?
Od jejich zločinnosti vysvoboď mne,
od těch dravců jedinkou mou duši.
¹⁸ Budu tě velebit v shromáždění valném,
v lidu četném chváliti budu tebe.
¹⁹ Neplesej nade mnou, kdo na mne neprávem nevraží,
nemhourej očima, kdo na mne pro nic štíří.
²⁰ Neb jejich řeči nemilují míru,
ale proti pokojným občanům země
vymýšlejí úskočné plány;
²¹ šklebí na mne svá ústa říkajíce:
„Sláva, sláva, již to tady máme!“
²² Vidíš to, Hospodine, nemlč k tomu,
Pane, daleko ode mne se nestav.
²³ Rychle vstaň, bys hájil práva mého,
Bože můj a Pane, bys vedl při mou.
²⁴ Veď mou při, jak jsi spravedliv, Pane, můj Bože,
aby nemohli nade mnou jásati,
²⁵ říci si: „Sláva, sláva, to jsme si přáli!“
aby nemohli říci: „Zhltli jsme ho!“
²⁶ Ať se zahanbí a zastydí vesměs,
kteří z mého neštěstí mají radost;
hanbou a potupou zahaleni budtež,
kteří proti mně se vypínají!
²⁷ Nechať plesají, jásají, kteří přejí
mému právu, a nechať říkají stále:
„Veslaven budiž Hospodin,“
kteří přejí blahu sluhy jeho.
²⁸ Jazyk můj bude hlásat tvou spravedlivost,
kterýkoliv den tvou chválu.

Ž 35. (hebr. 36.) Zloba hříšnickova a dobrota Boží.

- ¹ Ke konci. Od Davida, služebníka Hospodinova.
² Bezbožný posedlý jest nepravostí,
bázeň Boží nic není v očích jeho.
³ Ona totiž se zamlouvá zraku jeho,
a tak hřeší a jest nenáviděn.
⁴ Slova úst jeho nepravost a lest jsou,
nechce mít rozum, nechce dobře činit.
⁵ Na nepravost myslí na svém lůzku,
dává se na každou cestu, jež není dobrá,
toho, co zlé jest, nemá v nenávisti.
⁶ Hospodine, až k nebi jde tvá milost,

V. ¹⁹. „mhourati očima“ = posmívati se.

V. ²¹. „již tady mají“ žalmistovu zkázu, kterou si tolik přáli.

- ⁶ Na pídě, hle, vyměřil jsi dny mé,
a věk můj jako nic je před tebou;
věru jen pára je život každého člověka.
⁷ Věru jako stín jde životem člověk,
pro nic za nic plahočí se rušně,
poklady hromadí, nevěda komu to snáší."
⁸ A nyní od koho čekat co? Od tebe, Pane!
Vždyť je základ naděje mé v tobě!
⁹ Ze všech mých nepravostí vytrhni mne,
v pohanu nemoudrému mne nenechávej.
¹⁰ Oněměl jsem, neotvírám úst svých,
neboť ty jsi to učinil.
¹¹ Račiz odejmout ode mne své metly,
¹² pod tíží ruky tvé trestající hynu.
Jestliže za to, že se prohřešuje,
člověka pokutami stíháš,
hyne jak pavučina duše jeho;
věru jak pára je všechno pachtění lidské.
¹³ Vyslyš modlitbu mou, Hospodine,
k volání o pomoc nakloň sluchu svého,
nerač mlčeti k mým slzám,
neboť cizinec jsem u tebe hoštěný,
poutník jako všichni otcové moji.
¹⁴ Polev mi, abych prve se poobčerstvil,
nežli odejdu tak, že již nebude mne.

Ž 39. (hebr. 40.) Díky a prosba ctitele Hospodinova, který zase trpí.

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Pevně jsem doufal v Hospodina,
i ráčil shlédnouti na mne
³ a vyslyšet mé prosby.
Vyvedl mne z jámy zhouby,
ze dna bahnitého.
Postavil na skálu mé nohy,
síly dodal mým krokům.
⁴ Vložil mi do úst novou píseň,
chvalozpěv našemu Bohu.
Mnozí to vidí, i nabývají
úcty a důvěry v Pána.
⁵ Šťasten člověk, který doufá
ve jméno Hospodinovo,
který nic nemá se zpupnými,
s odpadlými lháři.
⁶ Mnoho jsi učinil divů ty,
Hospodine, můj Bože;
nikomu nelze tobě se rovnat
ve tvých usneseníh.
Chtěl jsem je hlásat, o nich mluvit;

- a skřípe na něho zuby svými;
¹³ avšak Hospodin jen se usmívá tomu,
neboť vidí, že se blíží den jeho.
¹⁴ Bezbožní taší meč a luk napínají,
aby skláli chudása, ubohého,
aby pobili lidi poctivě žijící;
¹⁵ meč ten však vnikne jim do vlastního srdce,
a jejich lučičtě bude polámáno.
¹⁶ Lepší je trocha, kterou má spravedlivec,
nežli veliké statky bezbožníků;
¹⁷ budoutě ramena hříšníků zpřerážena,
kdežto spravedlivé Hospodin podpírá.
¹⁸ Hospodin pečuje o dny bezúhonných,
i bude dědictví jejich na věky trvat;
¹⁹ nebudou zahanbeni za dob zlých,
a za dnů hladu do syta budou jísti.
²⁰ Toliko bezbožníci berou za své.
Odpůrci Páně hned jak vysoké cti dojdou,
hynou, pomíjejí jako dým.
²¹ Hříšník si vypůjčuje a nemůže platit,
poctivec však štědrý jest a přece má co dávat;
²² neb ti, jimž žehná Pán, budou vládnouti zemí,
ale kterým zlořečí, vezmou za své.
²³ Hospodin dodává síly krokům člověka,
líbí-li se jemu cesta jeho;
²⁴ klopýtne-li, však se nenarazí,
ježto Hospodin za ruku ho drží.
²⁵ Mlád jsem býval a došel jsem velkého stáří,
a nezřel jsem, aby byl opuštěn spravedlivý,
aby potomstvo jeho chodilo žebrat;
²⁶ den co den je dobročinný a půjčuje,
a jeho potomstvo bude požehnáním.
²⁷ Vystříhej se zlého a čiň dobré,
a tak bydlí (v zemi) na věky věkův;
²⁸ neboť Hospodin miluje spravedlivé,
neopouští svých svatých, vždycky je chrání.
²⁹ Nespravedliví budou potrestáni,
potomstvo bezbožníků vezme za své;
spravedlivci však budou dědit zemi,
budou na věky v ní přebývati.
³⁰ Ústa spravedlivcova mluví, co moudré jest,

V. ¹³ „den jeho“ – hříšníkova soudu a trestu.

V. ²¹ Hříšník si vypůjčuje z nouze, kterou ho Bůh stíhá.

V. ²³ „cesta“ = mravný život.

V. ²⁶ Věřící ve S. z. nepůjčovali z obchodních zájmů, ale toliko ze skutečné potřeby a bez úroků. Bylo tedy půjčiti skutek milosrdenství.

a jeho jazyk pronáší, co správně;
³¹ zákon Boha svého má v svém srdci,
 proto se nepodvrtnou kroky jeho.
³² Čihá hříšník na spravedlivého,
 usiluje o to, aby jej zahubil;
³³ ale Pán ho nevydá v ruce jeho,
 nedá, by odsouzen byl, pohnán-li k soudu.
³⁴ Doufej v Pána a dbej cesty, jeho,
 i vyvýší tě, že budeš vládnouti zemí,
 dožiješ se záhuby bezbožníků.
³⁵ Viděl jsem bezbožníka velmi zpupného,
 rozkládal se jako libanský cedr;
³⁶ i šel jsem tudy, a hle, již ho nebylo,
 hledal jsem ho, a nenašel po něm stopy.
³⁷ Šetři nevinností, hled na poctivost,
 neboť má budoucnost člověk milovný pokoje;
³⁸ nespravedliví však vyhynou šmahem,
 po budoucnosti bezbožníků jest veta.
³⁹ Spravedlivých však dochází pomoc od Pána,
 on jest jim ochráncem za dob tísně,
⁴⁰ Pán jim pomáhá a je vysvobozuje
 od hříšných, spasi je, protože doufali v něho.

Ž 37. (hebr. 38.) Kající prosba za odpuštění hříchu. (Třetí žalm kající.)

¹ Žalm Davidův. K připomínce. V den sobotní.
² Pane, ve svém hněvu mne netrestej,
 ve svém rozhorlení mne nekárej!
³ Zarylýť se do mne tvé střely,
 těžce doléhá na mne tvá ruka.
⁴ Zdravého nic nemám na těle pro hněv tvůj,
 nemám pokoje v kostech svých pro hřích svůj.
⁵ Neboť tresty mé jdou mi nad hlavu,
 jak břímě těžké mne nad síly tíží.
⁶ Páchnou a hnisají mi rány,
 zaviněné nerozumem.
⁷ Zbédován jsem a nadobro shrben,
 ve smutku celý den chodím.
⁸ Jsemť uvnitř všecek zohavený,
 nic není zdravého v mém těle.
⁹ Sklíčen jsem a náramně snižen,
 bolestí srdce svého řvu.
¹⁰ Pane, je známa ti všecka má tužba,
 a mé vzdechy nejsou tě tajny.
¹¹ Srdce mi buší, síla mne opouští,

V. ³³. „pohnán-li k soudu“ byv křivě obžalován.

Ž 37. – V. ⁶. „nerozum“ je každý hřích; *bohabojnost* jest pravá moudrost.

světlo mých očí – i to mi uniká.
¹² Druzi a přátelé proti mně jsou,
 a moji příbuzní straní se mne.
¹³ Léčky mi kladou vrahové moji,
 škůdcové moji smlouvají zkázu,
 celý den lsti zamýšlejí.
¹⁴ Ale já jak hluchý neslyším,
 úst svých jak němý neotvírám.
¹⁵ Jsem jako člověk, který neslyší,
 a který v ústech svých odmluvy nemá.
¹⁶ Neboť v tebe, Pane, doufám;
 ty mne vyslyšíš, Pane, můj Bože!
¹⁷ Říkám: „Ať jen se nade mnou netěší,
 kteří, jak klopýtnu, se vypínají.“
¹⁸ Neboť obávám se, že sklesnu,
 ježto svou bolest stále cítím.
¹⁹ Ano, hříšnost svou hlasitě vyznávám,
 obavy mám pro svou vinu.
²⁰ Kterí mi zlovolně nepřejí, mocni jsou;
 mnoho těch, již na mne neprávem nevráží.
²¹ Kterí mi dobré zlým odplácejí,
 křivdí mi za to, že za dobrem chodím.
²² Neopouštěj mne, ó Pane,
 nebuď mne daleko, můj Bože!
²³ Přispěj mi rychle na pomoc,
 Hospodine, Bože mé spásy!

Ž 38. (hebr. 39.) Nedej Bože, by život můj, beztoho krátký a vratký, byl plný bolu.

¹ Ke konci. Iditunovi. Píseň Davidova.
² Dělal jsem si: „Ostříhati budu slov svých,
 abych se neprohřešil jazykem;
 položím si do úst svojích uzdu,
 dokud bude bezbožník přede mnou stát.“
³ Mlčel a ponížil jsem se nevida štěstí,
 ale bolest moje se obnovila;
⁴ vzplálo mi srdce uvnitř a vznítit se oheň,
⁵ když jsem o věci přemýšlel, i pravil jazyk můj:
 „Pověz mi, Pane, jak daleko do mého konce,
 jak jest veliký počet dnů mých,
 abych věděl, mnoho-li mi schází.“

V. ¹². Příbuzní a známí vzdalují se žalmisty jako zločince, od Boha zavrženého a trestaného (jako Joba). – Žalmista je si vědom své hříšnosti a před Bohem ji vyznává, ale není si vědom zločinů, ze kterých obviňuje ho nepřátelé.

V. ¹⁸. Žalmista souží se obavou, že by v neštěstí „klopýtna“, sklesnouti mohl do nedůvěry v Boha a tak se odloučiti od něho!

Ž 43. Modlitba národa israelského poraženého a poráženého za pomoc Boží.

- ¹ Ke konci. Od Koreovců. (Žalm) poučný.
² Bože, na své uši slýchali jsme,
 otcové naši vypravovali nám
 o díle, které učinila tvá ruka
 za dnů jejich, za dnů dávného věku.
³ Pohany vyhnala, je však zasadila,
 zkrušil jsi národy, jim však. dal jsi vzrůsti.
⁴ Neboť mečem nedobyli své země,
 ani rámě jejich jim nepomohlo,
 ale tvá pravice, rámě tvé, jas tvé tváře,
 protože jsi zalíbil si v nich.
⁵ Ty sám jsi můj král a Bůh můj,
 který vítězit kážeš Jakobovi.
⁶ Tebou rozprášíme své nepřátele,
 jménem tvým pošlapeme odpůrce své.
⁷ Neboť lučišti svému nedůvěřuji,
 aniž meč můj může mne. obrániti;
⁸ ale ty nás zbavuješ tisnitelů,
 a naše nenávistníky zahanbuješ.
⁹ Bohem honosíme se ustavičně,
 a tvému jménu děkujeme věčně.
¹⁰ Ted však jsi zavrhl a zahanbil nás,
 netáhl jsi, Bože, s našimi vojsky,
¹¹ dopustils, že jsme couvali před nepřítelem,
 a naši nenávistníci mohli si loupit.
¹² Vydal jsi nás jako ovce na nůž,
 mezi pohany jsi rozptýlils nás,
¹³ rozprodal jsi za fatku svůj národ,
 mnoho jsi jich nevyccenil.
¹⁴ Vydal jsi nás v pohanu sousedům našim,
 v potupu a posměch našemu okolí.
¹⁵ Učinils nás příslovím mezi národy,
 že hlavou nad námi potrásají pohané.
¹⁶ Celý den mám hanbu svou před očima,
 v ruměnc své líce zahalují,
¹⁷ že musím slyšet posměvavé rouhače,
 že musím hledět na mstivé nepřátele.
¹⁸ Vše to nás stihlo, ač jsme tě nezapomněli,
 ač jsme se nezapřeli tvé smlouvě.
¹⁹ Neodvrátilo se srdce naše,
 a naše stezky neodbočily od cest tvých,

Ž 43. ². „dílo“ = osazení Palestiny za dob Josuových.
 V. ³. „je“, „jim“ = otce, otcům.

- nelze jich vypočítat.
⁷ Žertev a obětí si nepřiješ,
 uši však učinils mi.
⁸ Celopal neb obět za hřích nechceš;
 sic bych byl řekl: Hle, tu jsem.
⁹ V závitku knihy jest mi to předeřsáno.
⁹ Vůli tvou, Bože můj, činit jest milo mi,
 zákon tvůj mám ve svém srdci.
¹⁰ Hlásal jsem tvou spravedlnost
 ve velkém shromáždění.
 Ano, svých rtů jsem nezavíral,
 Hospodine, ty víš!
¹¹ Netajil jsem tvé spravedlnosti
 ve svém srdci;
 o tvé věrnosti a pomoci
 vypravoval jsem.
 Milost tvou a věrnost jsem neskrýval
 četnému shromáždění.
¹² Ty tedy, Pane, nevzdálíš ode mne
 slitování svoje;
 milost tvá a věrnost střiči
 bude mne ustavičně.
¹³ Neboť obkličují mne zla,
 kterých není počtu,
 stihly mne pokuty za mé hřichy,
 že oči nemožu pozdvihnout.
 Více jich nežli mám na hlavě vlasů;
 proto pozbývám mysli.
¹⁴ Rač mne, Pane, vysvobodit,
 hled, Pane, abys mi přispěl.
¹⁵ Ať se zardí a zahanbí všichni,
 kdož dychtí po mé duši.
 Kéž zpět odejdou zahanbeni
 ti, jež mé neštěstí těší.
¹⁶ Kéž ihned odejdou s hanbou a studem,
 kdož mně se posmívají.
¹⁷ Ať jása a plesá z tebe každý,
 kdokoli hledá tebe;
 vždy ať říká: „Pán buď slaven“,
 komu je milá tvá spása.
¹⁸ Třebas já byl ubožák, chudás,

Ž 39. – V. ⁷. Žalmista dáva přednost *vniterně oběti vůle*, t. j. *poslušnosti* („uši“) proti obětem vnějším.
 – „uši“ jsou nástroj, kterým člověk přijímá rozkazy, aby je radostně plnil.

V. ⁸. Kdyby si byl Bůh přál oběti, byl by je žalmista ochotně přinášel. – „Hle, tu jsem,“ abych podával oběti. – „předeřsáno jest“, bych ochotně poslouchal vůle Boží. – „v závitku knihy“ zjeveného zákona Božího. – Ježto sv. Pavel v listě (Žid. 10, 5–7) užívá v. 7–9. tohoto Ž, byl Ž 39. pokládán za mesiášský. (David – předobraz Kristův).

Pán přece pečuje o mne;
tys má ochrana a pomoc,
Bože můj, neprodlévej!

**Ž 40. (hebr. 41.) Ježto býval žalmista milosrdný, doufá, že bude nyní
Bůh milosrdným k němu a zbaví ho nemilosrdných nepřátel.**

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Šťasten, kdo všimá si nuzáka a chudáka;
v čas neštěstí Pán jej vysvobodí.
³ Pán ho bude chránit, život mu zachová,
na zemi jej bude oblažovat,
nevydá ho zvůli jeho nepřátel.
⁴ Pán mu pomůže, až bude na lůžku v chorobě,
celé lože mu přestele v nemoci jeho.
⁵ Říkávám: Hospodine, smiluj se nade mnou,
uzdrav mne, neb jsem hřešil proti tobě.
⁶ Moji nepřátelé zle o mně mluví:
„Kdy (přece) zemře a zanikne jméno jeho?“
⁷ Přijde-li kdo návštěvou, mluví lstivě,
srdce jeho si nasbírání zlovolných věcí,
když vyjde na ulici mluví (je).
⁸ Ihned o mně šeptají všichni škůdci;
proti mně zlé věci vymýšlejí.
⁹ Z bezbožnosti mne obviňují (řkouce):
„Zdaliž opět povstane, kdo leží?“
¹⁰ Ano i přítel můj, jemuž jsem důvěřoval,
jenž jídal chléb můj, zdvihá na mne patu.
¹¹ Ty však, Pane, smiluj se nade mnou, uzdrav mne.
abych se mohl jim odplatit.
¹² Z toho poznám, že máš zálibu ve mně,
nebude-li můj nepřítel nade mnou jásat.
¹³ Mne pak pro mou nevinnost zachováš,
pevně před svou tvář mne stavíš na věky.
¹⁴ Pochválen buď Hospodin, Bůh Israelův,
od věkův až na věky! Staň se! Staň se!

DRUHÁ KNIHA ŽALMŮ (Žž 41.–71.)

Ž 41. a 42. Touha vyhnancova po svatyni.

- ¹ Ke konci. Na poučenou. (Žalm) Koreovců.
² Jako prahne jelen po bystřinách,
tak dychtí duše moje po tobě, Bože.

Ž 40. – V. ¹⁰ „zdvihl patu“, aby jej odkopl. Někteří vidí v tom proradném příteli Davidově – *Achitofela*. Podle toho bylo by obsah žalmu kláští do první doby vzpoury Absalomovy (2. Sam. 16, 23.). Sv. Jan a Petr užívají tohoto v. o *Jidášovi* (Jan 13, 18; Sk. 1, 16). Proto býval tento Ž celý vykládán ve smyslu předobrazném o Kristu.

Ž 41. a 42. napsán byl v zajetí babylonském, ale prve nežli byl rozbořen chrám jerusalemský, tedy před r. 587. před Kr.

- ³ Žízní duše má po Bohu silném, živém.
Kdy přijdu abych se ukázal před Boží tváří?
⁴ Slzy mé jsou mi pokrmem ve dne v noci,
neboť mi den co den říkají: „Kde jest Bůh tvůj?“
⁵ Na to vzpomínám a to si ze srdce vylévám,
kterak jsem putoval na místo stánku
podivu hodného, Božího domu, s jásosem,
s chvalozpěvy, za slavnostních zvuků.
⁶ Proč jsi zarmoucená, duše moje?
a proč znepokojuješ mne?
Doufej v Boha, neb ještě mu děkovat budu,
⁷ že je mou spásou a mým Bohem.
Duše má ve mně se rmoutí, i vzpomínám tebe daleko
Jordánu, Hermonu, Malé hory.
⁸ Vlna tvá s hukotem padajíc na vlnu volá,
všecky tvé vlny a proudy valí se prese mne.
⁹ Ve dne rozdává Bůh svou milost i v noci;
proto si modlitbu zpívám k živému Bohu.
¹⁰ Říkám mu: „Ty jsi můj ochránce, proč jsi mne zapomněl?“
Proč smutně chodit mám, když mne nepřítel skličuje?
¹¹ Kostí mi drtí, když tupí mě nepřítel,
denně mi říkajíce: „Kde je Bůh tvůj?“
¹² Proč jsi zarmoucená, duše moje,
a proč znepokojuješ mne?
Doufej v Boha, neb ještě mu děkovat budu, že je
mou spásou a mým Bohem.
¹ Ujmi se mne, Bože, a dopomoz mi
ku právu proti lidu nesvatému;
od lidí zlovolných a lstivých mne vysvobod!
² Neb tys, Bože, má síla! Proč jsi mne zapudil?
Proč smutně chodit mám, když mne nepřítel skličuje?
³ Sešli své světlo a věrnost! Ty mne povedou,
a uvedou na svatou horu tvou, do tvých stanů,
⁴ abych přistoupil k oltáři Božímu, před Boha,
který mne od mládí radostí naplňoval,
abych ti děkoval na citaře, Bože, můj Bože.
⁵ Proč jsi zarmoucená, duše moje,
a proč znepokojuješ mne?
Doufej v Boha, neb ještě mu děkovat budu, že je
mou spásou a mým Bohem.

V. ⁴ Kde je Bůh tvůj, který nedovedl, zabránit, bys nebyl odveden do zajetí.

V. ⁷ Třemi vlastními jmény naznačena je tu žalmistova vlast, Palestina.

V. ⁸ „vlny“ = útrapy.

V. ³ „světlo“ = Boží dobrota. – „věrnost“ Boží se ukáže až splní, co sliboval; sliboval, že vzkřísí svůj zdeptaný národ, obrátí-li se kající k Bohu. – „svatá hora“ = chrámová v Jerusalemě.

Bůh, že je opatruje.
⁵ Neboť, hle, sešli se králové,
 přitáhli v jednom šiku;
⁶ jak to zřeli – jal je úžas,
 zděsili se a prchli.
⁷ Hrůza je zachvátila,
 úzkost jak rodící ženu,
⁸ jako když prudkým vichrem
 tříštíš tarsiské lodi.
⁹ Jak jsme to slýchali, zřeli jsme
 ve městě Pána zástupů,
 ve městě Boha našeho: Bůh je
 upevnil na věky!
¹⁰ Myslíme na tvoji milost,
 Bože, ve tvém chrámě.
¹¹ Jako tvé jméno, tak chvála tvá.
 Bože, jde do končin světa.
¹² Práva je plná tvá pravice,
 proto se veselí Sion,
 jásají dcery judské
 pro tvé soudy, Pane.
¹³ Jděte kol Sionu, jděte,
 čítejte jeho věže;
¹⁴ hleďte na jeho hradby,
 prohlížejte, si paláce,
 vypravujte to potomkům,
¹⁵ že jest takový Bůh,
 Bůh náš vždycky, na věky; on nás
 povede věčně!

**Ž 48. Pozemský blahobyť bezbožných není závidění hoden,
 ježto smrtí zaniká a pak . . . ?**

¹ Ke konci. Od Koreovců. Žalm.
² Slyšte to všichni národové,
 sluch napni každý, kdo na světě sídlíš,
³ jako nízcí tak i vznešení,
 bohatí, chudí bez rozdílu!
⁴ Ústa má mluvit budou moudrost,
 rozumné poznatky, pečlivých úvah,
⁵ dbáti budu mudrosloví,
 při citaře chci řešit svou hádanku.
⁶ Proč bych měl se báti za zlých dob,
 svírán jsa zlobou úskočníků,

Ž 48. ⁵ „Hádankou“ bylo starým, jak to srovnati s Boží prozřetelností, že bezbožní mají se dobře a mohou utiskovati zbožné a z nich týti. Srv. Ž 36.

²⁰ že jsi nás potřel v kraji, kde sídlí trýzeň,
 a že jsi nás zastřel stínem smrti.
²¹ Kdybychom zapomněli na svého Boha,
 a své ruce zdvíhali k bohu cizímu,
²² jistě, Bože, stíhal bys nás pro to,
 neboť ty si všímáš i tajnosti srdce,
 ale my denně jsme pro tebe pobíjeni,
 za ovce na nůž jsme pokládáni.
²³ Probuď se, ó Pane, proč bys měl dřímát?
 procitni a nezavrhuj nás na věky!
²⁴ Proč odvracuješ tvář svou a zapomínáš
 na bídu naši a soužení naše?
²⁵ Vždyť je sražena do prachu naše duše,
 srůstá se zemí naše břicho.
²⁶ Povstaň, Hospodine, abys nám pomohl,
 a pro svou milost vysvobod' nás!

Ž 44. Mesiášův sňatek s lidstvem.

¹ Ke konci. Pro ty, kteří budou proměněni. Od Koreovců. Báseň poučná. Píseň lásky.

² Srdce mi kypí vzácnými city,
 – báseň svoji věnuji králi –
 jazyk můj rychlopiscovým pérem jest.
³ „Krásný jsi podobou nad syny lidské,
 rozlít je půvab po rtech tvých,
 proto ti požehnal Bůh na věky.
⁴ Opas mečem svá bedra, reku,
⁵ ve své kráse a velebě vyjeď,
 úspěšně táhni vpřed a panuj,
 pro pravdu, pro právo utlačované;
 neb tě tvá pravice úžasně povede.
⁶ Přeostře jsou střely tvoje,
 národové ti podlehnou,
 do srdcí králových nepřátel vniknou.
⁷ Trůn tvůj, Bože, je na věky věkův,
 žezlem práva je žezlo tvé vlády.
⁸ Miluješ právo a odpor máš k neřesti;
 proto tě pomazal Hospodin, Bůh tvůj,
 olejem radosti víc než tvé druhy.
⁹ Šat tvůj pln myrrhy jest, aloe, kasie;
 z paláce slonových kostí tě veselí

V. ²² „stíhal by nás“ právem.

Ž 44. vykládali církevní otcové o vztahu Krista-krále k církvi katolické.

V. ³ až ¹⁰. básník oslovuje Boha, Krista, ženicha.

V. ⁵. Kristus vytáhl do boje proti bludu a hříchu, vítězně je potřel a potírá dosud.

V. ⁶. šípy Kristovy jsou: 1. jeho nauka, 2. jeho láska, která si podmaňuje i nejtvrďší srdce. – „druzí“ Mesiáše-krále jsou všichni jiní mocnáři.

dcery králů ve tvé slávě.
¹⁰ Po pravici stojí ti královna
 oděná v zlatohlav kolkolem zpestřený."
¹¹ „Slyš, dcero, viz a nakloň ucho.
 Zapomeň na svůj národ a domov,
¹² aby král zatoužil po tvé kráse;
 neboť Pán (a) Bůh tvůj on jest,
 jemu dlužno klaněti se.
¹³ Tyrští dary si budou tě předcházet,
 všichni velmožové světa,
¹⁴ Všecka krása je králova dcera vnitř,
¹⁵ ve zlatém třepení; v pestrém rouchu.
 Vedou ke králi za ní panny,
 její družky mu přivádějí.
¹⁶ Přivádějí je s plesem a jáсотem,
 vedou je do paláce králova."
¹⁷ „Za otce tvé se ti synové zrodí;
 vládci je učiníš po vši zemi.
¹⁸ Jméno tvoje v paměti bude,
 od pokolení do pokolení;
 i budou tě národové slavit
 po všechny časy, na věky věkův!"

Ž 45. Hospodin – pevný hrad Israelův.

¹ Ke konci. Od Koreovců. Na tajemství. Žalm.
² Bůh jest naše útočiště a síla,
 pomocník v útrapách velmi osvědčený.
³ Proto se nebojíme, byť se země třásla,
 byť i hory se řítily do lůna moře.
⁴ Ať si ječí a pěni se jeho vody,
 ať se hory třesou před jeho náporom.
⁵ Hojnost vod obveseluje město Boží,
 které si posvětil Nejvyšší za své sídlo.
⁶ Bůh v něm sídlí, proto se nekolísá,
 Bůh mu spěje na pomoc před svítáním.
⁷ Bouří se národové, říše se bortí,

V. ¹⁰ . „*dcery králů*“ jsou pohanští národové, kteří vstoupili do církve Kristovy. Ve v. v. 11–13. básník oslovuje Mesiášovu choť.

V. ¹³ . Cizinci (Tyrští) budou se snažit, aby si naklonili dary choť Mesiášovu a tak zjednali si přístup k němu samému.

V. ¹⁴ – ¹⁶ . líčí svatební průvod.

V. ¹⁷ n. básník oslovuje zase Mesiáše-krále. – „*otcové*“ slavní předkové Mesiášovi, Abraham, David a jeho dynastie. – „*vládcové*“ jsou popředně apoštolové a jejich nástupci.

Ž 45. byl napsán, když byl Jerusaleml, Boží město (v. 5.) osvobozen od nepřítele, který chtěl ho dobýt.

V. ⁵ . „*Hojnost vod*“ = milostí Boha, který v Jerusaleml sídlí.

Ž 45. V. ⁷ . „*hlas*“ Boží bývá jmenován v bibli *hrom*.

i vydá hlas a země se zakolísá.
⁸ Hospodin zástupů je s námi.
 ochráncem našim jest Bůh Jakobův!
⁹ Pojdte a vizte skutky, Hospodinovy,
 úžasné divy, které na zemi učinil.
¹⁰ vzdaluje války až na kraj světa,
 lučiště láme a rozbíjí zbraně,
 štítý spaluje ohněm, a říká:
¹¹ „Ustaňte a uznejte, já že jsem Bůh.
 slavený mezi národy, slavený po světě!"
¹² Hospodin zástupů je s námi,
 ochráncem našim jest Bůh Jakobův.

Ž 46. Z království Božího v Israeli bude království světové.

¹ Ke konci. Od Koreovců. Žalm.
² Všecek svět rukama tleskej,
 zpívejte s jáсотem Bohu,
³ neb je Pán nejvyšší, hrozný,
 velký král nade vši zemí.
⁴ Podmanil nám národy,
 kmeny dal pod naše nohy;
⁵ vybral nám dědictví svoje,
 milého Jakoba chloubu.
⁶ Vznosl se s jáсотem Bůh,
 Hospodin za zvuku rohu.
⁷ Chvalte nám Boha, chvalte;
 chvalte nám krále, chvalte!
⁸ Jeť králem veškeré země Bůh,
 zpívejte dokonale! ,
⁹ Bůh je král nad národy,
 Bůh sedí na svatém trůně svém.
¹⁰ Vládcové světa se sešli
 k Abrahamovu Bohu.
 Jehoť jsou mocnáři země,
 nesmírně vznešený jest.

Ž 47. Hospodin opatruje své sídelní město Jerusaleml.

¹ Žalmový zpěv Koreovců. Druhého dne po sobotě.
² Veliký jest Hospodin,
 a velmi hoden chvály
 v městě našeho Boha, na svaté hoře jeho,
³ kde má své základy Sion
 na radost veškeré země,
 na půlnoční straně
 města velkého krále.
⁴ Na jeho palácích ukázal

a můj jazyk s veselím bude slaviti tvou spravedlnost.
¹⁷ Pane, rty mé rač otevřítí,
 a má ústa zvěstovat budou tvoji chválu.
¹⁸ Nebo kdybys byl chtěl obět, byl bych dal (ji) ovšem,
 (ty však) v zápalných obětech si nelibuješ.
¹⁹ Obětí Bohu (milou) duch je zkormoucený,
 srdcem zkroušeným a pokorným. Bože, nepohrdáš.
²⁰ Dobrotivě nalož, Hospodine, pro svou milost se Sionem
 aby byly zdí jerusalemské zas vystavěny.
²¹ Pak budeš přijímat řádné žertvy, oběti a celopaly,
 tehdáž klásti budou býčky na tvůj oltář.

Ž 51. Hospodin zhatí úskoky velmožného násilníka.

¹ Ke konci. Poučná píseň Davidova.
² Když přišel Edomec Doeg a zvěstoval Saulovi: „David
 vešel do domu Achimelechova.“
³ Proč se chlubiš nešlechtností,
 velikáne v hříchu?
⁴ Celý den jen nespravedlnost
 osnuje tvůj jazyk;
 jako břitva nabroušená úskočně si vede.
⁵ Milejší je ti zlo než dobro,
 řeči lživé než pravda.
⁶ Rád máš jen řeči zákazonosné,
 jazyku ošemetný.
⁷ Protož i tebe Bůh zhroucí na věky,
 uchvátí, přestěhuje
 z bydla tvého a vytrhne s
 kořenem ze země živých.
⁸ Zřít budou spravedliví to s úctou,
 a smát se jemu řkouce:
⁹ „Vizte muže, jenž nechtěl mít Boha
 za svého pomocníka,
 ale doufal v množství svých statků, na
 svém pychu si zakládal.“
¹⁰ Já pak jsem jako zelená oliva
 v domě Božím;
 naději skládám v Boží milost
 vždycky, věčně.
¹¹ Budu tě na věky oslavovat,
 že jsi učinil to,
 vzývati jméno tvé, že je tak dobré,
 před svatými tvými.

Ž 52. Všeobecnou bezbožnost Bůh nenechá bez trestu.

¹ Ke konci. Pro Maeleth. Poučná píseň od Davida.
 Říká si pošetilec v duchu: „Není Boha.“

⁷ na svou sílu se spoléhajících,
 a množstvím bohatství svého se chlubicích?
⁸ Vždyť nelze vykoupit bratra ni sebe,
 nemožno výkupné Bohu zaň zaplatit,
⁹ nelze dát výkupné za svůj život, byť by se
 člověk plahočil věčně,
¹⁰ by mohl dále žít ustavičně.
¹¹ Zdali neuvidí smrti?
 Vždyť vidí, že mrou moudří,
 že hyne každý blázen i hlupec,
 že musí jmění své zanechat jiným.
¹² Hroby jsou domy jejich na věky,
 příbytky jejich po všecka kolena,
 ačkoli země svým majetkem zvali.
¹³ Ano, člověk jsa vážen to nechápe,
 jest jak zvěř nemoudrá, která je pro nůž.
¹⁴ Ta cesta vede je do záhuby,
 i ty, jimž se líbí zásady jejich.
¹⁵ Jak ovce v podsvětí se dostanou,
 smrt jim bude vládnout, spravedliví pak
 nabudou záhy nad nimi vrchu;
 na čem si zakládali, zchátrá,
 v podsvětí veta po jejich slávě.
¹⁶ Ale Bůh vyprostí mou duši
 z moci podsvětí, když mne přijme.
¹⁷ Klidný bud, bohatne-li člověk,
 roste-li sláva jeho domu.
¹⁸ Nevezmeť nic s sebou, když umře,
 nepůjde dolů s ním jeho sláva.
¹⁹ Byť i se honosil v životě štěstím,
²⁰ byť i tě velebil, že z tebe tyje,
 musí vjíť konečně do rodů otců svých,
 a nikdy na věky neuzří světla.
²¹ Ano, člověk jsa vážen, to nechápe,
 jest jak zvěř nemoudrá, která je pro nůž.

Ž 49. S oběťmi vnějšími nechat souhlasí vnitřní smýšlení a všecek nábožensko-mravní život.

¹ Žalm Asafův.
 Bůh bohů, Hospodin mluví a vyzývá zemi
 od východu slunce až na západ.
² Ze Sionu, vrcholu to krásy,
 Bůh zřejmě přichází, Bůh náš, nechtěje mlčet.

Ž 49. ² Bůh dosud nekáral Israele z pouhého vnějšího obřadnictví, dosud „mlčel“, nyní však počne „mluvit“ (srv. v. 21).

- ³ Oheň před jeho tváří vše zžirající,
a kolem něho silná bouře.
- ⁴ Vyzývá nebesa na výsostech
a zemi chtěje soudit svůj národ.
- ⁵ Shromazďte mu svaté jeho,
kteří pečeti smlouvu s ním oběťmi,
- ⁶ ať hlásá nebe, jak spravedlivý jest,
neboť Bůh sám zasedá k soudu!
- ⁷ „Slyš, můj lide, budu mluvit,
Israeli, chci žalovat na tebe.
Hospodin, tvůj Bůh jsem já!
- ⁸ Nejsou to žertvy tvé, proč tě chci kárat,
vždyť mám tvé oběti na očích stále.
- ⁹ Ale není mi třeba býčků z tvých domů,
ani kozelců ze tvých ohrad.
- ¹⁰ Neboť má jest všecka zvěř lesní,
i dobytek na horách plných skotu.
- ¹¹ O každém ptáku nebeském vím,
i krása polní náleží mně.
- ¹² Kdybych lačněl, neřekl bych ti,
jeť můj svět se vším, čeho je plný.
- ¹³ Požívám snad masa býků, nebo piji kozelčí krev?
- ¹⁴ Přinášej v obět Bohu díky
a tak plň sliby své Nejvyššímu.
- ¹⁵ Vzávej mne v den, kdy budeš soužen,
já tě vytrhnu a ty mne oslavuj!”
- ¹⁶ Hříšníkovi pak Bůh praví:
„Proč přikázání má odřikáváš, a mou
smlouvu do úst bereš
- ¹⁷ ty, jenž nenávidíš kázeň,
a mé řeči za hřbet házíš?
- ¹⁸ Uvidíš-li zloděje, běžíš s ním,
s cizoložníky se bratříš,
- ¹⁹ ústa tvá oplývají zlobou,
a tvůj jazyk osnuje lsti;
- ²⁰ sedáš a proti bratrovi mluvíš,
syna mátere své urážíš.
- ²¹ To jsi páchal a já jsem mlčel,
křivě jsi myslil, že jako ty jsem;
i kárám tě, do očí ti to říkám.
- ²² Na mysli měj to, jenž na Boha zapomínáš,
aby tě nezachvátil! Kdo by ti pomohl?
- ²³ V obět kdo přináší díky, ten mne uctívá,
kdo žije poctivě, ten uzří pomoc Boží.”

Ž 50. Kající prosba za odpuštění hříchu a jeho následků.

(Čtvrtý žalm kající.)

Prosba za odpuštění. První důvod: velikost Božího milosrdenství (v. 3 n.). Žalmista uznává svůj hřích; Bůh může na něm ukázat, že je nejvyšší milosrdný a věrný – druhý a třetí důvod k odpuštění (v. 5 n.). Člověk je od svého početí křehká bytost; Bůh přece vidí v srdci lidském spravedlnost raději nežli hříšnost: čtvrtý a pátý důvod k odpuštění (v. 7–9). Prosba, by se vrátila bývalá, nyní hříchem ztracená radost (v. 10 n.), čistota srdce, síla duše, svatost (12 n.), ochrana Boží, které se těší spravedlivec, ochota činit dobro (v. 14). Žalmista bude pak voditi hříšníky na cestu zákona – šestý to důvod k odpuštění (v. 15). Bude oslavovati Boha – sedmý důvod k odpuštění (v. 16 n.). Básník je sice ochoten přinést Bohu smírné oběti, ježto ale Bůh v tomto případě si jich nepřejí, podává místo nich zkroušené srdce (v. 18 n.). Bohoslužebný (liturgický) dodatek, kterým obec israelská prosí Boha, by Jerusalem ležící v troskách, byl zase vybudován, by v něm mohly býti podávány oběti podle bohoslužebného řádu jako kdysi bývalo (v. 20 n.).

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův,
² když byl vešel k Betsabě, a když potom
k němu přišel prorok Natan.
- ³ Smiluj se nade mnou, Bože, podle velkého milosrdenství svého,
a podle množství svých slitování zahlad nepravost mou.
- ⁴ Úplně omej mne od mé nepravosti,
a od hříchu mého očisti mne.
- ⁵ Nebo svou nepravost já poznávám,
a hřích můj přede mnou je vždycky.
- ⁶ Proti tobě samému jsem prohřešil se,
a co zlé je před tebou, jsem učinil,
abys byl shledán spravedliv v řečech svých, a
bys zvítězil, když souzen býváš.
- ⁷ Nebo, hle, v nepravostech jsem se počal,
a v hříších počala mne matka moje.
- ⁸ Nebo, hle, upřímnost je ti milá,
neznámou a skrytou svou moudrost oznámils mi.
- ⁹ Pokrop mne ysopem, abych byl očištěn,
omej mne, abych byl nad sních zbilen.
- ¹⁰ Sluchu mému radost a veselí dej;
potom zaplesají kosti ponížené.
- ¹¹ Odvrať obličej svůj od mých hříchů,
a smaž všechny mé nepravosti.
- ¹² Srdce čisté stvoř ve mně, Bože,
a ducha pravého obnov v útrokách mých.
- ¹³ Nezamítej mne od své tváře,
a svého svatého ducha mi neodnímej.
- ¹⁴ Navrať mi radost z ochrany své,
a duchem statečným posilni mne.
- ¹⁵ Učit budu hříšníky tvojím cestám,
že se bezbožní vrátí k tobě.
- ¹⁶ Zbav mne krevní viny, Bože, můj spasný Bože,

Ž 50. V. ⁶. David, bude-li mu odpuštěno, bude živým dokladem Boží milostivosti a věrnosti, a usvědčí z omylu ty, kteří o těchto vlastnostech Božích pochybují, domnívajíce se, že Bůh neplní, co slíbil. Ti budou poraženi.

V. ⁹. *Ysopu* bylo užíváno při očistě malomocných. Kající pěvec pokládá se za malomocného.

¹³ Neboť jsi vytrhl ze smrti mou duši,
ano i nohy mé uchránil jsi pádu,
abych žítí mohl Bohu libě
ve světle mezi těmi, kteří žijí.

Ž 56. Neochvějná důvěra v pomoc Boží.

¹ Ke konci (Notou) „Nezahubíš“. Od Davida na sloupový nápis. Když utekl před Saulem do jeskyně.

² Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou,
neboť ty jsi útočiště mé duše,
do stínu tvých křídel se utíkám,
dokud nepřestane bezbožnost řídit.

³ Dovolávám se Boha, Nejvyššího,
Boha, který vždy dobře mi činí.

⁴ Posílá s nebe a vysvobozuje mne,
zahanbuje ty, kteří se na mne sápadí.
Sesílá Bůh milost svou a věrnost,
⁵ mezi lvy mi život zachovává.

Lehám si mezi lidmi, jejichžto zuby
kopí a šípy, a jazyk ostrý meč jest.

⁶ Rač se povznést, Bože, nad nebesa,
velebnost tvá nad veškerou zemi!

⁷ Osídlo připravili mojim nohám,
zdeptat chtěli moji duši,
vykopali na mne jámu,
avšak sami do ní padli.

⁸ Posilněno jest mé srdce, Bože,
posilněno jest mé srdce.

Nuže, budu zpívati a hráti!

⁹ Probud' se, duše má, probud' se, harfo a citaro,
ze spánku jitřenku budu budít.

¹⁰ Budu tě chváliti mezi národy, Pane.
oslavovat tebe mezi kmeny.

¹¹ Neboť je veliká až k nebi tvá milost,
a tvá věrnost až do oblaků.

¹² Rač se povznést, Bože, nad nebesa,
velebnost tvá nad veškerou zemi!

Ž 57. Modlitba za to, by přestaly přehmaty činovníkův.

¹ Ke konci. (Notou) „Nezahubíš“. Od Davida na sloupový nápis.

² Zdali skutečně vykonáváte právo,

Ž 56. V. ⁶. Bůh se „povznese“ ve své velebě, když osvobodí žalmistu nápadným způsobem.
V. ⁷. „zdeptat duši“ = vzít život.
V. ⁸. „posilněno“ pevnou důvěrou, že Bůh jistě pomůže.
V. ⁹. V tísní duše takofka spala, spaly, odpočívaly, také hudební nástroje žalmistovy. Teď, až Bůh pomůže, bude jinak. Záhy zrána bude zpívati (= „buditi jitřenku“).
V. ¹². = v. ⁶. (refrén).

² Jsou zkaženi, ohavné jejich neřesti,
není, kdo činil by dobré.

³ Bůh s výše nebes pozoruje
lidské plémě,
aby viděl, má-li kdo rozum,
hledá-li Boha.

⁴ Všichni se od Boha odchýlili,
všichni jsou zvrhlí,
není, kdo by činil dobré,
ani jednoho.

⁵ Jisté zmoudří všichni zločinci,
kteří zžirají

lid můj, jako kdyby chléb jedli,

⁶ Boha však nevzývají.

Pak náhle zhrozí se, neboť Pán rozmetá
údy jejich;
sužovatelé se zklamou,
neboť Bůh pohrdne jimi.

⁷ Kéž přijde se Sionu Israelovi spása!
Až Bůh zjedná obrat v osudu lidu svého,
plesat bude Jakob, veselit se Israel.

Ž 53. Prosba za pomoc proti nepřátelům.

¹ Ke konci. S průvodem na strunové nástroje. Poučná báseň od Davida,

² když přišli Zifští a řekli Saulovi: „Hle, David skrývá se u nás.“

³ Bože, jménem svým mi pomoz,
mocí svou dej mi dojít práva.

⁴ Bože, vyslyš modlitbu mou, popřej sluchu
slovům úst mých.

⁵ Povstávají cizáci proti mně,
mocní mi o život ukládají,
nemají Boha na zřeteli.

⁶ Avšak Bůh, hle, pomocník můj,
Pán jest ochráncem života mého.

⁷ Obrát' zlo to na mé odpůrce,
dle své věrnosti je zahlad'!

⁸ Pak budu dávat ti oběti dobrovolné,
slaviti, Pane, jméno tvé dobrotivé,

⁹ ježto mne z každé tísně vytrhuješ,
že mohu na odpůrce vítězně hledět.

Ž 54. Modlitba pronásledovaného a zrazeného.

¹ Ke konci. S průvodem strunových nástrojů.
Poučná báseň Davidova.

² Vyslyš, Bože, modlitbu mou,

nezhřej mou prosbou!
³ Všimni si mne a odpověz mi,
 zkormoucen jsem tísní,
⁴ děsí mne hlas nepřítel,
 násilí bezbožníka;
 neboť zavalují mne zkázou, zuřivě
 proti mně brojí.
⁵ Srdce mé se svírá ve mně,
 smrtelná hrůza mne napadá.
⁶ Strach a hrůza popadá mne,
 temno mne zahaluje.
⁷ Pravím si: „Ó, bych měl křídla jako holub,
 letěl bych do bezpečí;
⁸ ano, daleko bych uletěl,
 v pustině bych zůstal.
⁹ Rychle bych prchal na místo spásy své,
 před prudkým vichrem a bouří.“
¹⁰ Zmať, Pane, rozděl jim jazyky, vidímť
 ve městě násilí, rozbroj.
¹¹ Obcházejí je ve dne v noci
 po zdech městských,
 zkáza a bída zavládla v něm,
¹² a samá nespravedlnost;
 nechce zmizet z ulic jeho
 bezpráví a úskok.
¹³ Ano, kdyby mi nepřítel klinul,
 snesl bych to,
 kdyby se vypínal nade mne odpůrce, ukryl bych
 se snad;
¹⁴ ale tys to, společník můj,
 rádce a důvěrník,
¹⁵ jenž jídals lahodné pokrmy se mnou,
 v dům Boží svorně jsme chodili.
¹⁶ Kéž na ně náhle přikvačí smrt,
 ať klesnou do hrobu v plné síle,
 nebo zloba je v přibytých jejich i v srdcích.
¹⁷ Já však Boha se dovolávám, .
 Hospodin vyslyší mne.
¹⁸ Večer, ráno i o poledni
 budu lkát a vzdychat,
¹⁹ i popřeje sluchu mému nářku, a zjedná
 mi pokoj od těch, kteří se blíží ke mně,
 a kterých mnoho mám vůkol.
²⁰ Bůh bude slyšet a pokoří je,
 ten, jenž od věků vládne.
 Oni totiž nechtějí zmoudřet,
 aniž bojí se Boha.

²¹ Vztahuje ruku svou na přítele,
 przní svoji smlouvu.
²² Lesknou se máslem ústa jeho,
 ale válku má v srdci;
 slova mu linou lépe než olej,
 jsou to však tasené meče.
²³ Starost svou slož na Hospodina,
 onť bude o tebe pečovat;
 na věky nedá, by spravedlivec
 kolísal se.
²⁴ Ano, ty Bože, uvrhneš je
 do jámy zkázonosné;
 lidé krve a klamu nedojdou
 do pola věku svého;
 já však smím doufatí v tebe, Pane!

Ž 55. Důvěra v Boha nejlepší záštita pronásledovaného od lidí.

¹ Ke konci. Pro lid, který jest od svatých vzdálen. Od
 Davida na sloupový nápis. Když ho jali Filištané v getu.
² Smiluj se. Bože. neb šlapají po mně lidé;
 celý den mne sužují útočníci.
³ Šlapají po mně nepřátelé den celý,
 věru mnoho je těch, kteří proti mně brojí.
⁴ Kdykoliv mne co děsí, já v tebe doufám,
⁵ o Boha opřen jsa velebím sliby mi dané.
 V Boha důvěru maje nebojím se.
 Co by mi mohli učiniti lidé?
⁶ Celý den můj stav jen mi stěžují,
 všechny myšlenky jejich čelí k mé zkáze.
⁷ Rotí se, číhají, slídí po mé patě,
 protože o život mi ukládají.
⁸ Jak by ti ujít mohli ti bezbožníci?
 Ve svém hněvu tlupy ty sraz, ó Bože.
⁹ Ty přece máš spočítané svízele mé,
 slzy mé uložené před svou tváří,
 a cos mi slíbil, zapsané ve své knize.
¹⁰ Pak bude škůdcům mým na útěk se dáti;
 budu-li volati k tobě ustavičně,
 přesvědčím se o tom, že Bůh je při mně.
¹¹ O Boha opřen jsa velebím sliby jeho,
 O Pána opřen jsa velebím, co řekl.
 V Boha důvěru maje nebojím se,
 Co by mi mohli učiniti lidé?
¹² Na mně jest, Bože, bych splnil, co jsem ti slíbil;
 budu ti tedy přinášet oběti díků.

- ⁸ Na Boha stavím svou spásu a slávu svoji;
pevnou skalou, mým útočištěm Bůh jest.
⁹ V něho doufej veškerá obec lidu,
vylévejte před ním srdce svoje,
Bůh jest pomocník náš na věčné časy.
¹⁰ Pára jen lidé jsou, klam jen smrtelníci;
chceš-li je vážít, zklamou tě, všichni jsou pára.
¹¹ Nebažte marně po násilí a lupu,
na vzrůstu majetku si nezakládejte.
¹² Jednou Bůh mluvil a toto dvě jsem slyšel:
¹³ Moc že jest u Boha, milost pak u tebe, Pane,
neb ty odplácíš každému podle jeho skutků.

Ž 62. Touha po Bohu a po jeho pomoci.

- ¹ Žalm Davidův, když byl v Edomské poušti.
² Bože, můj Bože, hned z jitra tě hledám.
Žízni po tobě má duše,
nyje po tobě mé tělo
³ jak pustá, neschůdná, vyprahlá půda.
Proto jsem chodíval do tvé svatyně, abych
spatřil tvou moc a slávu.
⁴ Lepšíť jest milost tvá nežli život;
rty mé budou tebe chválit.
⁵ Proto tě chválit chci celý život
a v tvém jménu zdvíhat své ruce.
⁶ Nejsladší lahody plná je duše má
a rty plesu slaví tě ústa má,
⁷ když na tě vzpomínám na svém lůžku,
když v noci bdím a na tebe myslím.
⁸ Neboť tys byl mým pomocníkem,
a já v stínu tvých křídel plesám.
⁹ Na tobě má duše lpí, tvoje pravice mne drží.
¹⁰ Kteří však neprávem život mi vzít chtějí,
propadnou se do podzemí,
¹¹ budou vydáni na pospas meči,
kořistí šakalů se stanou.
¹² Král pak bude se radovat z Boha;
kteří při něm přísahají,
všichni budou se honosit,
že budou ucpána ústa lhářům.

Ž 63. Prošba za pomoc proti úkladným vrahům a zločinným jazykům.

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Slyš, ó Bože, hlas můj, kterým úpím,
hroznému nepříteli vytrhni život můj!

Ž 62. V. ⁵ „ve tvém jménu“ = ku tvé cti.

V. ¹⁰ „do podzemí“ = do podsvětí, t. j. zemrou. – „šakalové“ ožírali jako hyeny nepohřbené mrtvolky.

- spravedlivě-li vládnete, smrtelníci?
³ Nikoli! Vždyť v srdci bezpráví osnujete,
bezpráví provádějí v zemi ruce vaše.
⁴ Odpadli od Boha bezbožníci hned z matky, od
narození bloudí, neb jsou to lháři.
⁵ Jsou plni jedu, jako jej hadí mají;
jak hluchá zmije, jež zacpává si uši,
⁶ aby neslyšela hlas zaklínačů,
toho, jenž umí dobře zařikávat.
⁷ Zvyráží Bůh zuby jejich ústům,
Hospodin rozbije chrup těm mladým lvům.
⁸ Zničení budou jak voda, která se roztéká,
luk na ně napne, dokud nevezmou za své.
⁹ Jako vosk, když rozpustí se, zhynou,
spadne oheň, i nebudou viděti slunce.
¹⁰ Prve než na vašem hloží znát bude trny,
za zelena ještě je v hněvu svém smete!
¹¹ Zaplesá spravedlivý, až uvidí pomstu,
ruce si umyje v krvi hříšníkově.
¹² Lidé pak řeknou: „Zbožný je skutečně odměněn,
vpravdě jest Bůh, jenž na zemi k právu mu pomáhá!“

Ž 58. Modlitba za pomoc Boží proti soldatesce.

- ¹ Ke konci. (Notou) „Nezahubíš“. Od Davida na sloupový
nápis. Když poslal Saul a dal strážiti jeho dům, aby ho zabil.
² Vytrhni mne nepřátelům, můj Bože,
od těch, kteří mne napadají, mne vysvobod.
³ Vytrhni mne těm, kteří zločiny páchají,
lidí krvelačných rač mne zbavit.
⁴ Neboť, hle, ukládají o můj, život,
obořují se na mne mocní!
⁵ Ne pro mou nějakou vinu neb hřích, ó Pane,
bez úhony živ jsem a poctivě jednám.
⁶ Povstaň mi na pomoc, a viz, ó Pane!
Ty, Bože zástupův, Bože Israelův,
povstaň, abys potrestal všechny pohany, nešetři
žádného z těch bídných zrádců!
⁷ Vracej se k večeru a vyjí,
jako psi se po městě prohánějí.
⁸ Ejhle, kterak slintají ústa jejich,
meče jsou rty jejich, říkají: „Kdo to slyší?“
⁹ Ty však, Hospodine, směješ se jim,
zničíš pohany ty všechny.
¹⁰ Síla má jsi, tobě budu zpívat,

Ž 58. V. 1. Viz 1 Král 19, 9–17.

V. ⁶ „pohané“ mohou zde býti zpujní Israelité. – „zrádci“ = odpadlíci od Boha.

ano, Bůh jest bezpečný můj hrad.
¹¹ Bůh můj s milostí svou vstříc mi vyjde.
¹² Bůh dá, bych vítězně hleděl na odpůrce.
 Nezhub jich, by na to lid můj nezapomněl, učiniť svou
 mocí, ať nemají stání, poníž je, obránce můj, Hospodine!
¹³ Hřích je, co mají v ústech a co na rtech,
 protož ať se lapí v zpupnosti své
 pro kletby a lži, jež pronášejí.
¹⁴ Zahlad' je, v hněvu je zahlad', ať již nejsou,
 nechať poznají, že panuje Bůh
 nad Jakobem a nad končinami země.
¹⁵ Vracejí se k večeru a vyjí,
 jako psi se po městě prohánějí.
¹⁶ Oni se potloukají za žvankem sem tam,
 jestliže se nenasytí, vrčí.
¹⁷ Já však opěvuji tvoji sílu,
 zrána již veselím se z milosti tvé, neboť ty jsi byl
 mým bezpečným hradem, a mým útočištěm, když
 jsem byl soužen.
¹⁸ Síla má jsi, tobě budu zpívat,
 ano, Bůh jest bezpečný můj hrad,
 Bůh můj s milostí svou.

Ž 59. Modlitba poraženého lidu Božího za vítězství!

¹ Ke konci. Pro ty, kteří se přemění. Na sloupový nápis. Od Davida na poučenou.
² Když spálil Mesopotamii Syrie a Sobel, a když Joab vrátiv se porazil Edomce v
 Solném údolí, dvanácte tisíc (mužů).
³ Bože, ty jsi nás zavrhl a rozptýlil,
 rozhněval ses; smiluj se zase nad námi!
⁴ Zatřásl jsi zemí a roztrhals ji,
 zacerl trhliny její, neb se kolísá.
⁵ Dals osud krušný zakusit lidu svému,
 napojils vínem nás, až se potácíme.
⁶ Dal jsi však svým bohabojným prapor,
 aby měli před lukem kam se utéci,
 by tvoji miláčci byli vysvobozeni.
⁷ Pomož tedy pravici svou, slyš nás!
⁸ Přislíbil Bůh při svatosti svojí,
 že budu s veselostí dělití Sichemsko, údolí
 Sukkotské rozměřovati,
⁹ můj že je Galaad, moje Manasesko,
 Efraimsko že je přilba mé hlavy,
 Judsko pak vladařstvím žezla mého,
¹⁰ Moabsko že jest mým žádoucím umyvadlem,
 na Edomsko že svou obuv položím,

Ž 59. V. ¹⁰. V Moabsku bude si lid Boží umývati nohy, t. j. bude mu panovati. – Hoditi střevec znamená totéž: vlásti.

a že Filištínsko bude se korit mně.
¹¹ Kdo mne dovede k hrazenému městu,
 kdo mne doprovodí do Edomska?
¹² Zdali ne ty, Bože, jenž jsi zavrhl nás,
 ty, Bože, jenž nechceš s našim vojskem táhnout?
¹³ Uděliž nám pomoc před nepřítelem,
 neboť nicotna jest pomoc lidská.
¹⁴ S Bohem budeme divy hrdinství činit;
 on sám zdeptá naše nepřátele.

Ž 60. (hebr. 61). Modlitba vyhnančova za krále.

¹ Ke konci. S průvodem na strunové nástroje. Od Davida.
² Poslyš, Hospodine, kterak úpím,
 nakloň ucho svoje k modlitbě mé!
³ Z dálných končin země k tobě volám,
 neboť srdce moje sevřeno jest.
⁴ Postav mne vysoko na skálu, tam mne zaveď,
 neboť ty jsi útočiště moje,
 opevněná věž před nepřítelem.
⁵ Dej, bych sídlit směl ve stánku tvém věčné,
 abych byl chráněn v úkrytu tvých křídel!
⁶ Ano, ty Bože, vyslycháš mou modlitbu,
 vracíš dědictví ctitelům jména svého.
⁷ Ke dnům královým mnoho dnů rač přidat,
 budiž věk jeho na mnoho pokolení.
⁸ Nechať trůní věčně před Boží tváří,
 ustanov milost a věrnost svou, ať ho chrání.
⁹ I budu zpívati jménu tvému na věky,
 abych plnil sliby své den co den.

Ž 61. Toliko od Boha pomoc trpělivě očekávej!

¹ Ke konci. Pro Idutuna. Žalm Davidův.
² Toliko v Bohu odpočívej, má duše,
 neboť od něho mi přichází pomoc.
³ Onť jen má je skála a spása moje,
 bezpečný hrad můj, valně se kolísat nebudu.
⁴ Dlouho-li, budete dorážet na jednoho,
 vraždit ho všichni vy, stěnu nachýlenou,
 a zeď, která jest na spadnutí?
⁵ Ano, s výše mé zamýšlejí mne srazit,
 ve lži zálibu mají, žehnají ústy,
 ale ve svém srdci proklínají.
⁶ Toliko v Bohu odpočívej, má duše,
 neboť od něho přichází, co čekám.
⁷ Onť jen má je skála a spása moje,
 bezpečný hrad můj, valně se kolísat nebudu.

V. ¹¹. „hrozené“, t. j. hlavní město Edomska: Petra.

Ž 60. V. ⁸. Mnozí vykládají Ž tento mesiášsky, vidouce v „králi“ Krista.

vyvádí z vězení do blahého bydla,
 také zbujníky, kteří zůstali v hrobech.
⁸ Bože, když v čele lidu svého jsi vytáhl,
 když jsi ubíral se pouští,
⁹ země se trásla a nebe se rozplývalo
 před Bohem Sinaje, před Bohem Israelovým.
¹⁰ Deštěm hojným skrápěl jsi, Bože, své dědictví,
 bylo zemdleno, tys však je obcerstvoval.
¹¹ Tvoji tvorové v něm se usadili,
 v dobrotě své je chudému spravuješ, Bože.
¹² Bůh kázal mluvit, byl zástup poslic vítězství:
¹³ „Králové se zástupy prchají, prchají;
 hospodyně rozdělují kořist.
¹⁴ Proč si hovíte mezi ohradami,
 holubice s křídly stříbrnými,
 jejíž peří v zádu leskne se zlatem?
¹⁵ Když Bůh nebes tam krále rozplašoval,
 sněhem zabělal se Selmon.“
¹⁶ Horstvo Boží horstvo Basanské jest,
 mnoho vrcholků má horstvo Basanské.
¹⁷ Proč, ty horstvo, vy vrcholy, žárlivě hledíte
 na horu, kterou si zvolil Bůh za své sídlo,
 na které bude též Hospodin na věky sídlit?
¹⁸ Vozů Božích je mnoho desetitisíc,
 tisíce plesajících – Pán mezi nimi
 přišel ze Sinaje do svatyně.
¹⁹ Vystoupil jsi do výše zajatce veda,
 v dar jsi přijal lidi, kteří se vzpírali, aby
 sídlil Hospodin, Bůh tam.
²⁰ Chválen buď Hospodin! Den co den nás nosí.
 Bůh je naším spasitelem.
²¹ Bůh je nám Bohem všeliké pomoci;
 Hospodin, Pán má i ze smrti východiště.
²² Zajisté Bůh rozbije hlavy svých nepřátel,
 vlasaté téměř zatvrzelých v hříších.
²³ Bůh totiž řekl: „Z Basanska je přivedu,
 přivedu je z hlubin mořských,

V. ⁷. Bůh Israele z vězení egyptského sice vysvobodil, ale pokolení zbujné bylo na poušti pochováno „v hrobech“.

V. ¹⁰. n. Palestina, „dědictví“ Boží, byla před příchodem lidu Božího trestána suchem, že „zemdlelo“ její hříšné obyvatelstvo pohanské; od té doby, co se usadili v ní „tvorové Boží“ (= Israelité), Bůh ji zavlažoval a tak dával „chudému“ (Israelovi) hojnou úrodu.

V. ¹². Bůh kázal mluvit prorokům i prorokyním, také Deboře, poslici vítězství (Sdc. 5, 1. 24. 30).

V. ¹⁴. je výtka kmenům, kteří se nesúčastnili bojů proti nepřátelům Israelovým. (Sdc. 5, 16). Jsou plaši jako holubice, jsou bázlívi, bojí se, aby v boji nezabarvili si kreví svá bílá roucha.

V. ¹⁹. uvádí sv. Pavel Ef. 4, 8 o Kristu vstupujícím na nebesa a vedoucím s sebou duše z lůna Abrahama: „Vstupuje na výsost, jaté vedl vězně“

³ Skryj mne před zástupem zločinných lidí,
 před shlukem těch, kteří páchají mrzkost.
⁴ Majít jak meče jazyky nabroušené,
 na luk kladou šípy trpkých řečí,
⁵ aby střileli z úkrytu na poctivce;
⁶ náhle na něho střilejí bez ostychu.
 Utvrzují sebe v zločinnosti,
 umlouvají se, jak nalíčí tenata
 říkajíce: „Kdo by mohl je vidět?“
⁷ Vymýšlejí zločiny říkajíce:
 „Hotovo vše, úklad chytře jest nastrojen!“
 Každý v hloubi srdce se zamyká.
⁸ Bůh však ukáže, jak vznešený jest:
 Střelami dětí budou rány jejich,
⁹ oněmí jazyk jejich, jenž na jiné nevrátil;
 zděšení budou všichni, kteří je uvidí.
¹⁰ I budou se strachovati všichni lidé,
 budou rozhlašovat skutky Boží,
 až si uvědomí činy jeho.
¹¹ Spravedlivý pak bude se veselit v Pánu,
 důvěru svou skládat bude v něho,
 a budou se honosit všichni poctivci.

Ž 64. Píseň díků.

¹ Ke konci. Žalm Davidův. Píseň Jeremjášova a Ezechielova pro vystěhovalce, když počali vycházeti.

² Tobě přísluší chvalo zpěv, Bože, na Sionu,
 a tobě dlužno plniti slib v Jerusalemě.
³ K tobě, jenž vyslycháš modlitbu,
 přichází každý člověk.
⁴ Naše bezbožné činy jsou sice nad naše síly,
 ty však s našimi nepravostmi máš slitování.
⁵ Blažen, koho si vyvolíš a k sobě vedeš,
 aby směl přebývati v nádvořích tvých,
 abychom směli se sytiti rozkošemi domu tvého,
⁶ svatého chrámu tvého, podivně vznešeného.
 Vyslyšels nás, Bože, spasiteli náš, naděje
 všech vzdálených končin země i moře,
⁷ jenž stavíš hory svou silou opásán jsa mocí,
⁸ jenž tišíš hlubiny moře, hučivé jeho vlny,
 děsíš národy, lidé končin bojí se divů tvých.
⁹ Země východu i západu radostí plníš.
¹⁰ Navštívils zemi, napojil, štědře ji obohatil.
 Řeka Boží plná je vody, chystáš jim pokrm.

Ž 64. Zdá se, že Palestina byla stižena "suchem, jež hrozilo neúrodou. Lid konal kající pobožnosti a zavázal se sliby, dá-li Bůh potřebné vláhy. Bůh seslal hojný déšť, proto lid děkuje a plní učiněné sliby.

- ¹¹ Tak totiž o zemi pečuješ: svažuješ její brázdy,
množíš rostlinky její, ve vláze radostně pučí.
¹² Věncíš rok korunou požehnané své dobrotivosti,
¹³ role tvé plny jsou úrody, nivy na stepi kypí,
¹⁴ pahorky přepasují se plesem, strojí se beraní, údolí obilí
plná, vše jáásá a zpívá chválu.

Ž 65. Modlitba provázející oběti díků, podávané ze slibu.

- ¹ Ke konci. Chvalozpěv (vzkříšení).
Plesejte jásavě Bohu všechny země,
² pějte chvalozpěvy jeho jménu,
pějte velebně ty chvalozpěvy!
³ Rcete Bohu: „Jak hrozná jsou činy tvé, Pane,
protože jest nesmírná moc tvoje,
lichotí tobě nepřátelé tvoji.
⁴ Všecky země klanějí se tobě,
zpívají tobě, zpívají tvému jménu.“
⁵ Pojďte a pozorujte skutky Boží;
hrozný je v činech, které na lidech koná.
⁶ Proměňuje moře v pevnou půdu,
že lze přejít řeku suchou nohou,
že pak se veselíme z něho.
⁷ Panuje svou mocí na věky věkův,
oči jeho národy pozorují,
odbojní nesmějí se vypínati.
⁸ Velebte, národové, našeho Boha,
hledte, ať se rozléhá chvála jeho.
⁹ Neb on zachovává naše žití,
nedopouští, by nám klesaly nohy.
¹⁰ Ano, ty jsi nás zkoušel, ó Bože,
třibils nás ohněm, jak třibeno bývá stříbro.
¹¹ Dopustils, bychom se zapletli do osidla,
mnoho soužení naložils na naše bedra.
¹² Dopustils, že nám po hlavách jezdili lidé,
bylo nám procházeti ohněm a vodou,
avšak vyvedls nás, i pookřáli jsme.
¹³ Přicházím tedy s obětmi do tvého domu,
abych splnil tobě sliby svoje,
¹⁴ které byly vyslovily rty mé,
které vyřkla ústa v úzkosti své.
¹⁵ Obětují tobě žertvy tučné,
přináším ti vůni z obětí beranů,
obětují tobě býčky a kozly.
¹⁶ Pojďte a slyšte všichni, kdož Boha ctíte,
neboť budu vypravovati vám,
jak velké věci učinil mé duši.
¹⁷ Jeho jsem se ústy dovolával,

- chvalozpěv díky maje již pod jazykem.
¹⁸ Kdybych byl nepravost zamýšlel v svém srdci,
Hospodin nebyl by mne vyslyšel.
¹⁹ Avšak Bůh mne slyšel a povšiml si,
jak jsem hlasitě hořekoval.
²⁰ Chválen buď Bůh, jenž nezamítl mou prosbu,
a své milosti mi neodepřel.

Ž 66. Dík za úrodu a prosba za další Boží požehnání.

- ¹ Ke konci. Z chvalozpěvů. Žalmová píseň Davidova.
² Bůh se nad námi smiluj a nám žehnej,
vyjasni tvář na nás, nad námi se smiluj,
³ bychom poznali na zemi tvou cestu,
mezi všemi národy tvou spásu.
⁴ Kéž ti děkují národové, Bože,
kéž ti děkují národové všichni!
⁵ Plesejtež a jásejtež národové,
neboť soudíš lidstvo spravedlivě,
neboť národy na zemi ty vodiš.
⁶ Kéž ti děkují národové, Bože,
kéž ti děkují národové všichni!
⁷ Země poskytuje úrodu svoji,
požehnání dává nám Bůh, Bůh náš.
⁸ Požehnání dávej nám Bůh i příště,
a bojte se ho všechny končiny země!

Ž 67. Na počest Boha vítěze.

- ¹ Ke konci. Chvalozpěv od Davida.
² Bůh se zdvihá, i rozptylují se odpůrci,
prchají před ním jeho nenávisťníci.
³ Jak bývá rozehnan dým, se rozprchují;
jako vosk se rozplývá před plamenem,
tak i bezbožníci před Bohem hynou.
⁴ Spravedliví však se veselí a plesají,
před Bohem se radujice jásají.
⁵ Zpívejte Bohu, hrejte jeho jménu,
spravte cestu tomu, jenž pouští se veze;
Hospodin sluje, radujte se před ním!
Děsí se ho.
⁶ Otcem sirotků a zastáncem vdov
Bůh jest ve svém svatém sídle.
⁷ Opuštěným opatřuje domov,

Ž 66. navazuje na kněžské požehnání Nm. 6, 22–27.
V. ³. „tvou cestu“ = tvou spásu. – Tu spásu poznali v době mesiášské všichni národové světa a za ni vroucně děkují (v. ⁴). Děkují, že jsou spravováni spravedlivě církví katolickou (v. ⁵).
Ž 67. V. ³. Hospodin „vezl se“ pouští sedě nad cheruby, když táhl Israelité z Egypta. Mají mu připraviti cestu jako činivali, jel-li někam král.

Hospodine, neprodlévej.

Ž 70. Modlitba zestárlého národa israelského za další život.

Básník modlí se za Šalomouna (v. 2–3) a hned přechází na toho, jež Šalomoun předobrazil, na Mešiáše a jeho kralování (v. 4–17)- Zavede právo a spravedlnost, zejména zjedná je utiskovaným (v. 4). Bude panovatí mír a blahobyt (v. 5–8). Přemůže své nepřátele (v. 9–11). Bude mít soustrast s utlačovanými (v. 12–14). Bohatství života, zlata i obilí (v. 15–16). Jeho sláva (v. 17). – Závěrek druhé knihy Žalmů (v. 18 n.). Poznámka sběratelova (v. 20).

- ¹ Žalm Davida, Jonadabovců u prvních zajatců.
K tobě, Hospodine, utíkám se, nedej
mi na věky zahanbenu býti.
- ² Ježto jsi spravedliv, vytrhni mne a vysvobod',
nakloň ke mně ucho své a zachraň mne!
- ³ Rač mi býti skalou útočištnou,
hradem, na kterém ochrany tvé bych došel, neboť ty, jsi
skála má a hrad můj.
- ⁴ Bože můj, vyproš' mne z ruky bezbožného,
z moci zločince a násilníka;
- ⁵ neboť ty, jsi naděje má, Pane,
Hospodine, má důvěra od mého mládí.
- ⁶ Na tebe spoléhal jsem již od klínu matčína,
od lůna matčína jsi mne opatroval,
tebe můj chvalozpěv opěvoval vždycky.
- ⁷ Mnohým jako přízrak nějaký jsem,
avšak ty jsi pomocník můj silný.
- ⁸ Ústa má plná jsou chvalozpěvů, jež pějí
o tvé velikosti celý den.
- ⁹ Nezamítej mne nyní ve stáří mém,
když má síla mizí, mne neopouštěj!
- ¹⁰ Mluvíť moji nepřátelé proti mně,
kteří mi o život ukládají, se radí
- ¹¹ říkajíce: „Bůh jej opustil, hoňte ho,
chyťte ho, neb není, kdo by se ho ujal.“
- ¹² Bože, nezůstávej daleko mne,
Bože můj, pospěš mi ku pomoci!
- ¹³ Kéž se hanbí a zhynou, kteří mi křivdí,
kéž se halí v hanbu a stud moji škůdci!
- ¹⁴ Já však budu dále důvěřovat,
a tvou všecku chválu dále šířit;
- ¹⁵ ústa má budou hlásat tvou spravedlnost,
každý den vyprávět o tvých nesčetných pomocích.
- ¹⁶ Hlásat chci velečiny Hospodinovy,
velebit, Pane, jen tvou spravedlnost.

Ž 70. V. ⁹. Lid Boží přirovnává svůj stav zajetí babylonského ke věku stařeckému, který je blízko smrti. Jisto však, že Bůh nad svým zesláblým lidem se smiluje i tentokrát. – „*spravedlnost*“ (v. ¹⁵.) zjednávatí utiskovaným spásu.

- ²⁴ aby se mohla tvá noha v krvi koupat,
jazyk psů tvých v krvi protivníků."
- ²⁵ Lidé se dívají na slavný průvod tvůj, Bože,
jak slavně vjíždí Bůh, král můj, do svatyně:
- ²⁶ Napřed jsou zpěváci, za nimi hudebníci ve
středu panen, jež na bubinky tlukou:
- ²⁷ „Ve valných sborech dobrořečte Bohu,
Pánu vy, kteří z krve jste Israelovy!“
- ²⁸ Tu je Benjamin, nejmladší, s nadšenou myslí,
knížata judská, která jsou jejich vůdci,
knížata Zabulonova, knížata Neftali.
- ²⁹ Račiz ukázati, Bože svou sílu,
upevňuj, ó Bože, co jsi nám prokázal!
- ³⁰ Do tvého chrámu do Jerusalema
králové přinášejeť tobě dary!
- ³¹ Pokárej zvěř rákosových houštin,
stádo býků a telata národů s nimi,
ať pustí ty, kteří chtějí se osvědčit stříbrem;
rozpraš národy, kteří chtějí války!
- ³² I přijdou velmožové z Egyptské země,
Etiopie zdvihne hned ruce své k Bohu.
- ³³ Království veškeré země, zpívejte Bohu,
hřejte Hospodinu, hřejte Bohu,
- ³⁴ tomu, jenž vozí se po nebi nejvyšším, odvěkém!
Pozor! Když bude hřímat, mocně hřímat,
³⁵ vzdávejte chválu Bohu Israelovu,
jehož velikost a síla jeví se v mračnech!
- ³⁶ Podivuhodný jest Bůh ve svých svatyních,
Israelův Bůh dává moc a sílu
svému lidu. Pochválen buď Bůh!

Ž 68. Modlitba trpícího spravedlivce za pomoc Boží.

- ¹ Ke konci. Pro ty, kteří se promění. (Od Davida.)
- ² Zachraň mne, ó Bože, neboť vody.
derou se na mne, že již o život jde.
- ³ Zabořen jsem ve hlubokém bahně,
jež nemá dna, by lze bylo na něm postát.
Dostal jsem se do prohlubně mořské,
takže příval mne zaplavuje.
- ⁴ Unaven jsem voláním, hrdlo mi chraptí,
oči mi hasnou touhou po mém Bohu.
- ⁵ Více než na hlavě mám vlasů, je těch,

V. ²⁴ Bůh potrestá obry (vlasaté Samsony) v nepravosti tím, že dá Israelitům v krvavých bojích nad nimi zvítěziti.

V. ³⁰. Žalmista prosí za obrácení pohanů, jež bylo vyhrazeno době mesiášské.

V. ³¹. „*zvěř rákosových houštin*“ = Egyptané pohanští, „*býci*“ = králové jiných národů pohanských, „*telata*“ = jejich poddaní.

kteří mne nenávidí bez příčiny;
 mnoho je těch, kteří mne stíhají,
 kteří nespravedlivě nevráží na mne;
 co jsem si nikdy lupem neosvojil,
 to mám nyní nahrazovat!
⁶ Bože, ty. víš o mém poblouzení,
 a mé viny nejsou tobě skryty.
⁷ Kéž pro mne nemusí rdít se, kdo doufají v tebe,
 Hospodine, Pane zástupů!
 Kéž pro mne nemusí hanbit se, kteří hledají tebe,
 Israelova Boha!
⁸ Neboť pro tebe snáším pohanění,
 potupa mé líce zahaluje,
⁹ cizozemcem stal jsem se svým bratřím,
 neznámým synům matere mé.
¹⁰ Ano, horlivost pro tvůj dům mne stravuje,
 a hana tupitelů tvých padá na mne.
¹¹ Jestliže jsem mrtvil sebe postem,
 přispělo i to k mé potupě.
¹² Jestliže jsem se v žínici oděl,
 učinili si ze mne terč svých vtípů.
¹³ O mně plkají, kteří ve bráně sedají,
 písničky o mně zpívají pijani vína.
¹⁴ Já však se modlím k tobě o čas milosti!
 Bože, pro množství soucitu svého mne vyslyš,
¹⁵ svojí věrnou pomocí mne vytrhni
 z bahna, abych neutonul,
 zprošť mne škůdců mých a hlubokých vod,
¹⁶ ať mne přivaly vody nepotopí,
 ať mne tůně nepohlčí,
 a propast nezavře nade mnou chřtán svůj!
¹⁷ Vyslyš mne, Pane, neb dobrotivá jest milost tvá;
 podle množství soucitu svého shlédni na mne.
¹⁸ Neodvracuj tváře své od svého sluhu,
 protože jest mi úzko, rychle mne vyslyš!
¹⁹ Přiblíž se k mé duši a vysvobod' jí,
 pro mé nepřátele vysvobod' mne!
²⁰ Ty znáš mou hanu, potupu a výsměch,
²¹ známi jsou ti nepřátelé moji.
 Utrhají mi, až mi puká srdce, nemocen jsem.
 Čekám, kdo se ustrne nade mnou,
 však marně; kdo by mne potěšil,
 toho nenalézám!
²² Místo pokrmů mi dávají žluč,
 v žízni mé mne napájají octem.
²³ Proto stůl jejich před nimi osidlem buď,
 na odvetu a na zkázu jim!

²⁴ Zrak jim se zakal, aby neviděli,
 a jejich páteř ať se hrbí stále.
²⁵ Vylíj na ně svoje rozhořčení,
 a žár tvého hněvu zachvátiž je.
²⁶ Budtež osady jejich zpustošeny,
 a v jejich stanech nikdo ať nepřebývá.
²⁷ Neb toho, jež tys rasil, pronásledují,
 bolest ran mých rozmnožují.
²⁸ Vinu na vinu nech kupiti je,
 by nedošli před tebou ospravedlnění.
²⁹ Vymazáni buďte z knihy živých,
 se spravedlivými zapsáni nebudtež!
³⁰ Mne však souženého a ztrápeného
 zachraň tvá pomoc, Bože!
³¹ I budu slavit jméno Boží zpěvem,
 a jemu velebně díky vzdávat.
³² To bude Bohu milé nad žertvu hovězí,
 nad býčka, který rohy i kopyta má.
³³ Kéž to uvidí ubozí, aby zplesali,
 hledajícím Boha srdce necht' ožije!
³⁴ Neboť vyslyšá Hospodin ubožáky,
 a svými vězni nepohrdá,
³⁵ Velebte ho nebesa i země,
 moře a všecko, co se v nich hýbe!
³⁶ Ano, přispěje Bůh na pomoc Sionu,
 i budou vystavěna města judská,
 aby sídlili v nich, až je zaberou;
³⁷ potomstvo sluhů jeho bude je dědit,
 a kdož milují jméno jeho, v nich sídlit.

Ž 69. Modlitba za sebe i za všechny, ctitele Boží.

¹ Ke konci. Žalm Davidův. Na památku, že ho vysvobodil Hospodin.

² Bože, na mou pomoc pomni,
 Pane, pomáhat mi pospěš.
³ Ať se zahanbí a zardí,
 kteří dychtí po mé duši. Kéž zpět
 odejdou zahanbeni, kteří se z neštěstí
 mého těší.
⁴ Kéž ihned odejdou s hanbou a studem,
 kteří mně se posmívají.
⁵ Ať jásá a plesá z tebe každý,
 kdokoli hledá tebe;
 komu je milá tvá spása,
 vždy ať říká: „Pán buď slaven!“
⁶ Já pak jsem ubožák a chudás,
 Bože, na pomoc mi přispěj.
 Tys má ochrana a pomoc,

v Hospodina, Boha svou naději skládám, abych mohl hlásat všecku tvou chválu ve branách Sionské dcery.

Ž 73. Zpustošená svatyně.

- ¹ Poučná píseň Asafova.
Proč, ó Bože, na věky zamítáš nás, proč plane hněv tvůj na stádo, které ty paseš?
- ² Rozpomeň se na své shromáždění, které od dob dávných tobě patří, které jsi vykoupil, aby tvým národem bylo, na horu Sionskou, na které jsi se usídlil!
- ³ Zdvihni své ruce na zpupnost nekonečnou nepřítelů, jenž rádí ve svatyni!
- ⁴ Nepřítel tvůj huláká ve tvé svatyni, vztýčili tam prapory, prapory svoje.
- ⁵ Bylo to, jako když lidé vysoko mávají v hustém lese sekerami;
⁶ rozsekali všecky dveře její, sekerou a tesnou shodili je.
- ⁷ Zapálili ohněm svatyni tvou, až k zemi znesvěcen stánek tvého jména!
- ⁸ Říkají si: „Vyhubme je všecky; zastavme všecky svátky Boží v zemi!“
- ⁹ Znamení svých nezáříme, proroka nemáme, a nikdo mezi námi neví, dlouho-li. . .
- ¹⁰ Dlouho-li, Bože, odpůrce bude se rouhat? Bude tvůj nepřítel jméno tvé na věky tupit?
- ¹¹ Pročpak odtahuješ ruku svoji, a proč svou pravici stále máš složenou v klíně?
- ¹² Ty přece, Bože, jsi král náš od pradávna, dílo spásy na zemi jsi konal.
- ¹³ Ty jsi moře upevnil svou silou, a zdrtils hlavy velikánů ve vodách.
- ¹⁴ Ty jsi zdrtil hlavy krokodila, dals jej na pospas obyvatelům pouště.
- ¹⁵ Ty jsi vyvodil prameny a potoky, ty jsi vysušil řeky tekoucí věčně.
- ¹⁶ Tvůj je den a tvá je také noc; ty jsi učinil dennici i slunce.
- ¹⁷ Ty jsi stanovil všecky hranice země, léto i zimu – ty jsi je učinil.

V. ²⁸ „Sionská dcera“ = Jerusalema.

Ž 73. V. ⁹ „Znamení Israelova“ jsou zázračné činy Boží, kterými Bůh kdysi svého národa se ujímal. – „dlouho-li“ bude takto svatyně znesvěcována?

V. ¹³ Bůh „upevnil moře“ při přechodu Israelitů z Egypta. – „velikán“ = „krokodil“ (v. ¹⁴.) = Egyptan (vojsko).

V. ¹⁴ „obyvatel pouště“ = hyeny a šakalové, kterým chutnaly mrtvolky vyplavené (egyptských) vojáků.

- ¹⁷ Tys mne, Bože, učil od mládí tomu, i vypravuji podnes o tvých divech. –
- ¹⁸ Ni v stáří, v šedinách tedy mne neopouštěj, dokud nepoučím o tvém rameni, Bože, všecka příští pokolení.
- ¹⁹ O tvé moci a spravedlnosti věčné, kterou učinil jsi veledíla.
Kdo je tobě podoben, ó Bože?
- ²⁰ Jakých béd dal jsi mi okusit mnohých a zlých, avšak zase jsi mne k životu vzkřísil, zase jsi mne vytáhl z propasti země.
- ²¹ Rač dále ukazovat velikost svou, a mne zase potěš!
- ²² I budu také já ti děkovat na harfě za tvou věrnost, Bože, na citaru budu hrát ti tobě, Svátý Israelův!
- ²³ Jásati budou mé rty, až ti budu hrát, i má spasená duše,
- ²⁴ Také můj jazyk bude denně mluvit o tvé spravedlnosti, až se hanbiti a styděti budou, kteří se snaží mně škodit.

Ž 71. Modlitba za krále, jez vyznává v prorocství o slavném panování.

- ¹ Za Šalomouna.
- ² Dej, Bože, králi svou spravedlnost, a své právo královu sypu, aby soudil tvůj lid podle práva tvé utiskované spravedlivě!
- ³ Kéž nesou hory pokoj lidu, pahorky pak spravedlnost!
- ⁴ Zjedná právo ubohým z lidu, přispěje na pomoc utištěným, utlačovatele potře.
- ⁵ Žít bude jako slunce a měsíc, od pokolení do pokolení.
- ⁶ Sestoupí deštěm na holou louku, jako rosa, jež na zemi kape.
- ⁷ Kvěsti bude v jeho dnech právo a hojnost blaha, až pomine měsíc.
- ⁸ Panovat bude od moře k moři, od Řeky až na konec světa.
- ⁹ Před ním se skloní odpůrci jeho, nepřátelé prach budou lízat.
- ¹⁰ Králové Tarsisu a přímoří budou podávat jemu dary;

V. ²⁰ „propast země“ = podsvětí. – Latinští Otcové viděli v tomto Ž modlitbu trpícího Krista.

- králové ze Šeby a Seby
podary mu budou nosit.
¹¹ Klanět se mu budou králové světa,
a všichni národové mu sloužit.
¹² Vytrhneť chudása násilníku,
chudása, jenž neměl pomocníka.
¹³ Ujme se slabého a nuzného,
životu nuzných ochranu zjedná.
¹⁴ Vymaní je z útisku, křivdy,
neb drahé bude mu jejich jméno.
¹⁵ Žít bude, dostane sabského zlata,
klanět se budou jemu vždycky,
každý den mu blahořečit.
¹⁶ Obilí bude v zemi, i na horách,
úroda její převyšší Liban,
kvést budou měšťané jako rostlinstvo.
¹⁷ Požehnané bude jméno jeho na věky,
jako slunce bude trvat.
On bude požehnání národům, všecek
svět bude jemu žehnat.
¹⁸ Žehnán buď Hospodin, Bůh Israelův,
který jediný může činit divy;
¹⁹ na věky slavnému jménu jeho buď žehnáno,
plná buď slávy jeho všecka země!
Staň se! Staň se!
²⁰ Konec chvalozpěvů Davida, syna Jeseova.

TŘETÍ KNIHA ŽALMŮ (72–88).

Ž 72. Žalmista bude hledati toliko v Bohu své štěstí; nedá se másti štěstím, jehož používají na světě bezbožníci.

- ¹ Žalm Asafův.
Jak je dobrý Bůh, Israeli, těm,
kteří jsou čistého srdce!
² Nohy mé však téměř již poklesly,
málem již sklouzly se mé kroky.
³ Neb jsem se rozhorlil nad zpupnými,
vida blahobyt bezbožníků.
⁴ Smrt totiž starost jim nepůsobí,
a jejich bolesti nejsou dlouhé.
⁵ Trampot lidských nezakoušejí,
a jako jiní mrskáni nejsou.
⁶ Proto se chytá jich zpupnost a násilí,
a ve svou bezbožnost se halí.
⁷ Vyvěrá takořka z tuku jejich nepravost,

- unášejí je smyslné pudy.
⁸ Posměšně a zlovolně smýšlejí,
s vysoka nešlechetně mluví.
⁹ Ústy svými na nebe míří,
a jejich jazyk po zemi rejsní.
¹⁰ Proto se obrací k nim lid můj,
a dny šťastné nalézá u nich.
¹¹ Říkají: „Jak by věděl Bůh o tom?
Všímá si toho Svrchovaný?“
¹² Ejhle, to jsou bezbožníci:
ve věčném blahobytu bohatnou.
¹³ Tázal jsem se tedy sebe sama:
Nadarmo srdce své v čistotě chovám,
v nevinnosti své ruce si myji?
¹⁴ Nadarmo mrskán jsem den každý,
kárán bývám každé jitro?
¹⁵ Kdybych si byl řekl: „Tak budu mluvit,
byl bych zradil rod tvých synů.“
¹⁶ Když pak jsem přemýšlel, abych věc poznal,
bylo mi to příliš těžké.
¹⁷ Konečně vešel jsem do Boží svatyně,
a tu jsem všiml si jejich konců.
¹⁸ Vpravdě, na kluzká místa je stavíš,
srážíš je, když se byli zdvihli.
¹⁹ Hle, jak pustnou, náhle mizí,
hynou pro svou nešlechetnost!
²⁰ Jak sen, když procitne člověk, Pane,
v městě svém obraz jejich zničíš.
²¹ Když mi se rozpalovalo srdce,
když bylo nitro mé roztrpčeno,
²² byl jsem zpozdílec nerozumný,
²³ choval jsem se jak hovádko k tobě.
²⁴ Já přece ustavičně jsem s tebou,
ty mne držíš za pravici,
svými radami mne vodiš,
a potom do slávy mne přijmeš.
²⁵ Co bych jiného chtěl na nebi,
a co na zemi kromě tebe?
²⁶ Byť i zhynulo tělo a srdce mé,
Bůh bude skálou mou, dílem mým na věky.
²⁷ Ano, viz, hynou, kteří se vzdalují tebe,
hubíš všecky, kdož od tebe odpadávají;
²⁸ mým však štěstím je Bohu býti blízko;

V. ¹⁰ „můj lid“ = moji stoupeni, spravedlivci.
V. ¹⁵ „rod tvých synů“ = tvých ctitelů.

aby, až dospějí, zvěstovali je dětem svým,
⁷ že mají v Bohu skládati naději svou,
 nezapomínati činů Božích,
 ale příkázání jeho dbáti;
⁸ že býti nemají jako otcové jejich,
 pokolení vzpurné a neposlušné,
 národ, jenž nebyl ustálené mysli,
 jehožto duch nebyl Bohu věren,
⁹ jak Efraimovci, dovední lukostřelci,
 kteří v den bitvy na útek se dali;
¹⁰ nedbali smlouvy s Bohem učiněné,
 nechtěli jednatí podle zákona jeho,
¹¹ zapomněli na jeho dobrodiní,
 na jeho zázraky, které jim ukázal.
¹² Před otci jejich činil divy
 v zemi Egyptské, na polích Tanisských.
¹³ Roztrhl moře a převedl je,
 postavil vody jako násep.
¹⁴ Oblakem je vedl ve dne,
 celou noc pak světlem ohně.
¹⁵ Ráčil protrhnout na poušti skálu,
 napojil je hojně jak mořem.
¹⁶ Kázal, by ze skály potoky vyšly, by tekly
 vody jako v řekách.
¹⁷ Přece však hřešili dále proti němu,
 ke hněvu dráždíce na poušti Nejvyššího.
¹⁸ Pokoušeliť Boha ve svých srdcích,
 žádající pokrmů podle svých choutek.
¹⁹ Mluvili rouhavě o Bohu říkajíce:
 „Zdali Bůh může stůl vystrojiti v poušti?“
²⁰ Ano, udeřil sice skálu, že vody
 se vyvalily a potoky se rozlily;
 zdali však může také chleba dáti,
 nebo opatřit maso svému lidu?“
²¹ Slyšel to Hospodin a rozhněval se,
 oheň roznítil se na Jakoba,
 hněv se snesl na Israele,
²² protože nedůvěřovali Bohu,
 v pomoc jeho nedoufali.
²³ I dal příkázání oblakům nahoře,
 nebeské pak průduchy pozotvíral;
²⁴ déšť manny na ně seslal, aby měli pokrm,
 nebeský chléb udělil jim.

Ž 77. V. ⁹. myslí na zbabělost Efraimovců za Heliho. Nechtíti bojovati za Boží zájmy znamenalo vzpouru proti Bohu, kterou stihl přiměřený trest.

¹⁸ Považ, jak rouhá se nepřítel Hospodinu,
 a lid bezbožný pohrdá tvým jménem!
¹⁹ Nedávej dravcům duše ctitelů svých,
 na život ubožáků svých nezapomínej!
²⁰ Ohlédni se na úmluvu svoji,
 jeť každý kout země plný peleší násilí.
²¹ Ať chudás neodchází od tebe s hanbou,
 nuzák a utištěný nechť velebí jméno tvé!
²² Povstaň, ó Bože, abys vedl při svou,
 pamatuj, že tě bezbožník stále tupí.
²³ Nezapomínej na křik svých protivníků,
 zpupnost tvých nepřátel roste ustavičně!

Ž 74. (hebr. 75). Přijde oas Božích soudů a trestů. Jen strpení.

Zač v předešlém žalmu básník prosil, za to již děkuje (v. 2). Vystupuje Bůh a prohlašuje, že zkrátí násilníky, až uzná za dobré (v. 3 n.). Proto! žalmista připomíná bezbožníkům, že nenechá jich, aby zpupně zdvihali proti němu svá čela (5 n.). Neboť ten, který přijde, by zjednal platnost spravedlnosti, není pozemšťan, ale sám Bůh (7 n.). Ten soudce má v ruce kalich trestů, který do dna vypítí bude hříšníkům (v. 9). Žalmista však, ježto je spravedlivec, nebude z něho pít, ale bude Bohu děkovati a velebiti jeho spravedlnost, která se pyšným protiví, je pokořuje, spravedlivé však povyšuje (v. 10 n.).

¹ Ke konci. Podle „Nezahlazuj“. Žalm. Asafova píseň.
² Velebíme tě, Bože, velebíme,
 vzýváme jméno tvé, hlásáme tvé divy.
³ „Beru sice lhůtu sobě,
 já však soudím spravedlivě.
⁴ Byť se chvěl svět se svým obyvatelstvem, já
 držím pevně sloupy jeho.“
⁵ Říkám zpupným: „Nebudte zpupní“,
 bezbožným: „Nezdvíhejte rohy!
⁶ Nezdvihejte vysoko rohy své,
 nemluvte proti Bohu drze!“
⁷ Nepřijdeť od východu, západu,
 ani od pouště povýšení;
⁸ ale Bůh jen zjedná právo,
 tohoto snižuje, onoho zdvíhá.
⁹ Máť v ruce Hospodin kalich vína, pěnivého,
 plný přísad; pít z něho dává i kvasnice;
 vysrkat musí je všecek svět hříšníků.
¹⁰ Já pak budu to na věky hlásat,
 zpívat o Bohu Jakobovu:
¹¹ „Ano, všem bezbožným srazím rohy,
 rohy však spravedlivých se zdvihnou!“

Ž 75. Díky, Bohu za vítězství.

¹ Ke konci. S průvodem strunových nástrojů. Žalm Asafův.
 Píseň na Assyřany.
² Známým učinil se v Judstvu Bůh,
 v Israeli velké jest jeho jméno.

- ³ Neboť v Salemu je stánek jeho,
a jeho bydliště na Sionu.
⁴ Na tom místě polámal blesky luků,
štítů, meče, nástroje války.
⁵ Záříš ty podivně na odvěkých horách;
⁶ zděšení byli všichni pošetilci,
zesnuli snem svým, pozbyli síly svých rukou
všichni udatní bojovníci.
⁷ Jak jsi pohrozil, ó Bože Jakobův,
omráčení byli koně i vozy.
⁸ Ty jsi hrozný! Kdo může před tebou obstát,
jakmile se vznítí hněv tvůj ?
⁹ S nebe vynesl jsi rozsudek svůj;
země se třásla a oněměla,
¹⁰ když Bůh povstat ráčil, aby soudil,
aby pomohl všem chudším na zemi.
¹¹ Protož ať ze srdce oslavují tě lidé,
z hloubi srdce ať slaví svátek tobě!
¹² Čiňte a plňte sliby Pánu, jenž Bůh váš jest,
všichni kol něho noste dary Hroznému,
¹³ tomu, jenž odnímá knížatům ducha,
který hrozný jest králům země!

Ž 76. Jindy a nyní!

Žalmista nemůže se upokojit v žalu nad pohromou, která stihla jeho národ (v. 2–8). Zdá se, jakoby Israel byt na vždy zavržen a nebylo naděje na doby lepší (v. 9n). Avšak nikoliv! Slavná minulost národa israelského, kterou mu Hospodin dal, opravňuje k naději, že nynější stav národa je toliko dočasná změna v řízení Božím, že se vrátí zase bývalé časy. Zatím bude se těšit žalmista vzpomínkami na ty zlaté časy (v. 11–13), které dále krásně líčí (v. 14–21).

- ¹ Ke konci. Idutunovi. Žalm Asafův.
² Úpěnlivě volám k Hospodinu,
úpím k Bohu, aby mne vyslyšel;
³ V den svého soužení Pána vyhledávám,
ruce své v noci vzpínám neúnavně;
nechce se dáti potěšit má duše.
⁴ Vzpomínám-li na Boha, musím vzdychat,
přemýšlím-li, malátní duch můj.
⁵ Oči mé probdí každou noční hlídku,
znepokojen jsem a nemohu mluvit.
⁶ Rozvažují o dnech dávných věků,
léta minulá si připomínám.
⁷ Rozjímám v noci se sebou sám mluvě,
přemítám a zkoumám ve svém duchu:
⁸ „Zavrhl nás Bůh snad na věčné časy,
a již dále nebude nám přátel?
⁹ Nebo své milosrdenství odepřel navždy,
od pokolení do pokolení?

- ¹⁰ Či snad Bůh zapomněl míti slitování,
či bude v hněvu zdržovat svou lásku?"
¹¹ Tu jsem si řekl: „Ted to počínám chápat:
Toť je změna pravice Nejvyššího!"
¹² Budu rozpomínati se na činy Páně,
ano, vzpomínat na tvé dávné divy,
¹³ Budu přemýšlet o veškerých tvých skutcích,
rozjímati o úradcích tvýchich.
¹⁴ Bože, svatá je cesta tvé prozřetelnosti;
který bůh je tak veliký jako Bůh náš?
¹⁵ Ty jsi onen Bůh, jenž divy tvoří,
proslavil jsi mezi národy moc svou;
¹⁶ vysvobodils ramenem svým lid svůj,
syny Jakobovy a Josefovy.
¹⁷ Uviděly tě, ó Bože, vody,
uviděly tě vody a zděsily se,
ano, tůně se zachvěly.
¹⁸ Veliký hukot vydávaly vody,
mračna ozývala se hromobitím,
a tvé střely létaly semo tamo.
¹⁹ Zvučely hromy tvoje ve víru bouře,
blesky tvé ozařovaly okruh země,
otřásala se a chvěla země.
²⁰ Mořem vedla cesta tvá, Hospodine,
spoustami vodstva šly tvoje stezky,
avšak šlépějí tvých nebylo znáti.
²¹ Převedel jsi jako ovce svůj národ
pod Mojžíšem a pod Áronem.

Ž 77. Učte se z dějin!

- ¹ Poučná píseň Asafova.
Pozor dej, lide můj, na mé naučení, nakloňte
ucho své ke slovům úst mých!
² Otevru svá ústa k poučné písni,
záhady dávných dob chci vypravovat.
³ Co jsme slyšeli a zakusili,
co nám vypravovali otcové naši,
⁴ nechceme zatajiti potomkům jejich,
vypravující příštímú pokolení
Hospodinovu, slávu a moc jeho,
jakož i zázraky jeho, kteréž učinil.
⁵ Dal totiž přikázání Jakobovi,
zákon ustanovil Israelovi;
uložil pak o nich našim otcům,
aby je oznamovali svým synům,
⁶ aby se o nich potomci dověděli,
synové, kteří se měli naroditi,

Rač nás vysvobodit a prominouti
 nám hříchy naše pro své jméno!
¹⁰ Proč mají pohané říkat: „Kde jest Bůh jejich?“
 Ukaž se na pohanech před naším zrakem pomsta za
 prolitou krev tvých sluhů!
¹¹ Kéž vejde před tebe vzdychání uvězněných!
 Silou přemocného ramene svého
 zachovej k smrti odsouzené.
¹² Odplť sousedům našim do klína sedmkrát
 pohanu, kterou zhaněli tebe, Pane!
¹³ My pak – národ tvůj a ovce tvé pastvy –
 budeme na věky děkovati tobě,
 od rodu do rodu hlásati tvou slávu.

Ž 79. Žalozpěv nad zkázkou říše israelské.

¹ Ke konci. Pro ty, kteří se. promění. Svědectví Asafovo.

Žalm.
² Pastýři Israelův, poslyš,
 ty, jenž jsi Josefa vodil jak stádo, jenž trůníš
 nad cheruby, objev se!
³ Před Efraimem, Benjaminem
 a Manassem vzbud sílu svoji,
 a nám na pomoc přispěj!
⁴ Račiž, Bože, vzkřísiti nás! Vyjasni tvář svou,
 i dojdeme spásy!
⁵ Pane, Bože zástupů, dlouho-li
 budeš se hněvat? Vždyť modlí se sluha tvůj!
⁶ Nasycuješ nás chlebem pláče,
 a napájíš nás slzami nad míru.
⁷ Z vůle tvé sousedé o nás se sváří
 a nepřátelé směji se nám.
⁸ Rač nás, Bože zástupů, vzkřísit!
 Vyjasni tvář svou i dojdeme spásy.
⁹ Vinný kmen z Egypta přenesl jsi,
 a vyhnav pohany zasadilš jej;
¹⁰ upravil jsi půdu kol něho,
 že pustiv kořeny naplnil zemi;
¹¹ hory zahalil svým stínem
 a ratolestmi cedry Boží;
¹² rozprostřel své větve až k moři,
 až k Řece pruty svoje.
¹³ Proč jsi rozbořil ohradu jeho,

Ž 79. V. ⁴. Žalmista prosí Boha, aby národ židovský *vzkřísil*, t. j. uvedl do bývalého blahobytu, jak bývalo za Davida i Šalomouna.

V. ⁹. Národ israelský přirovnáván tu k vinnému kmeni a níže (v. ¹⁵.) k vinici.

V. ¹². „*Řeka*“ – Eufkrat.

²⁵ Andělský chléb jedl člověk,
 do syta potravy jim seslal.
²⁶ Kázal, by zdvihl se v ovzduší východní vítr,
 a svou mocí přivedl vítr jižní;
²⁷ seslal na ně déšť masa jako prachu,
 jako mořského písku – opeřenců;
²⁸ kázal, by padali jim do tábora,
 kolem stanů, ve kterých přebývali.
²⁹ Jedli a nasýtli se dokonale,
 po čem byli prahli, udělal jim.
³⁰ Ještě nenechali lahůdky své,
 ještě měli pokrm ve svých ústech,
³¹ tu se na ně snesl Boží hněv:
 pobil mnohé z velmožů jejich,
 porazil jinochy israelské.
³² Přes to všechno hřešili i dále,
 nechtějíce věřit divům jeho;
³³ i kázal, by. prchly dni jejich jako pára,
 aby prchla chvatem jejich léta.
³⁴ Když je hubil, vyhledávali ho,
 a zase zrána přicházeli k němu;
³⁵ vzpoměli si, že jest Bůh jejich skalou,
 a Bůh nejvyšší osvoboditelem;
³⁶ i lísal se jemu ústy,
 a jazykem jej obelhávali;
³⁷ neb jejich srdce nelpělo pevně na něm,
 aniž věrně šetřili jeho smlouvy.
³⁸ On však byl milosrdný, hříchy jim odpustil,
 aniž je zahladil; velmi často
 odvrátil svůj hněv a nedal vzpláti
 veškerému svému rozhorlení;
³⁹ rozpomněl se, že jsou křehké tělo,
 vánek, jenž zavěje a nevrátí se.
⁴⁰ Kolikrát ho roztrpčili na poušti,
 ke hněvu popudili na pustině!
⁴¹ Opět a opět pokoušeli Boha,
 rmoutili Svatého Israelova.
⁴² Nepamatovali na jeho ruku,
 na den, kdy zbavil je násilí nepřítelova,
⁴³ kterak činil v Egyptě zázraky své,
 svoje divy na Tanisských polích;
⁴⁴ kterak obrátil v krev řeky jejich,
 takže nemohli své vody pít;
⁴⁵ poslal na ně mouchy, které je žraly,

V. ²⁹. „*opeřenci*“ jsou křepelky, o kterých viz Nm 11, 31n.

jakož i žáby, které je hubily;
⁴⁶ jejich plodiny dal žravému hmyzu,
 výtěžek jejich práce kobyilkám;
⁴⁷ kroupám potlouci dal vinice jejich,
 a kusům ledu smokvoně jejich;
⁴⁸ dobytek jejich dal na pospas krupobití,
 a jejich stáda ohnivým bleskům;
⁴⁹ poslal na ně žár svého rozhorlení,
 rozhorlení a hněv a soužení,
 výpravu andělů nesoucích zhoubu;
⁵⁰ dokořán otevřel cestu svému hněvu,
 neodepřel smrti život jejich,
 ano i dobytek jejich na smrt vydal;
⁵¹ pobil vše prvorozené v Egyptské zemi,
 prviny mužské síly v Chamových stanech.
⁵² Vyvedl pak lid svůj jako ovce,
 po poušti jej vedl jako stádo;
⁵³ vodil je bezpečně, že neměli strachu,
 za jejich nepřáteli se zavřelo moře.
⁵⁴ Přivedl je k svému svatému pohoří,
 k pohoří, kterého dobyla pravice jeho;
 vypudiv před nimi pohany vykázal jim
 losem jejich zemi v dědičné úděly,
⁵⁵ a v jejich stanech usadil Israele.
⁵⁶ Avšak pokoušeli a dráždili Boha,
 nešetřili příkazů Nejvyššího;
⁵⁷ odpadli nedbavše smlouvy jako otcové jejich,
 zklamali jak lučiště zrádné.
⁵⁸ K hněvu ho dráždili svými výšinami,
 řezbami svými budili žárlivost jeho.
⁵⁹ Bůh to slyšel, i pohrdl jimi, a v
 nic uvedl jimi Israele;
⁶⁰ zavrhl svůj stánek v Silo,
 stánek, v němž přebýval mezi lidmi;
⁶¹ vydal sílu jejich do zajetí,
 a jejich slávu do rukou nepřítele;
⁶² odevzdal svůj národ meči,
 a svým dědictvím opovrhl;
⁶³ mládenec jejich pohltil oheň,
 a jejich pannám nikdo nezpíval;
⁶⁴ kněží jejich padli mečem,
 a jejich vdovy nesměly lkáti.
⁶⁵ Pán však probudil se jako ze sna,

V. ⁵⁸. Na „výšinách“ bývaly pohanské svatyně a v nich byly ctěny „řezby“, t. j. modly.
 V. ⁶¹. „síla“ a „sláva“ jejich byla archa.

jako hrdina rozjařený vínem;
⁶⁶ a bil protivníky svoje do zad,
 dal je na potupu na věčné časy.
⁶⁷ Pohrdl však stánkem Josefovým,
 nevyvolil si kmen Efraimův,
⁶⁸ ale vyvolil si Judovo plémě,
 horu Sion, kterou si zamiloval;
⁶⁹ vystavěl si svatyni jako nebe,
 jako zemi, kterou založil na věky;
⁷⁰ vyvolil si Davida svého sluhu,
 povolav ho od stád ovcí.
 Za dojnícemi když chodil, vzal ho,
⁷¹ aby pásal Jakoba, sluhu jeho,
 Israele, dědičný jeho majetek.
⁷² I pásal je v poctivosti srdce svého,
 vodil je svou rukou nad míru moudrou.

**Ž 78. Bože, ustrň se nad lidem, jemuž pohané
 chrám znesvětili a hlavní město pobořili.**

¹ Žalm Asafův.
 Bože, pohané vnikli do tvého dědictví,
 poskvrnili chrám tvůj velesvatý, obrátili
 Jerusalema v ssutiny.
² Dali mrtvá těla tvých služebníků
 za pokrm ptactvu nebeskému,
 mrtvoly, tvých svatých šelmám zemským.
³ Vylili krev jejich jako vodu
 kolem Jerusalema a nebylo
 nikoho, kdo by je pochoval.
⁴ Stali jsme se potupou sousedům svým,
 posměchem a útržkem okolí svému.
⁵ Dlouho li budeš se, Pane, pořád hněvat,
 dlouho-li bude jak oheň plát nevole tvá?
⁶ Račiz vylít hněv svůj, Hospodine,
 na pohany, kteří tě neznají,
 na říše, které tvé jméno nevývají.
⁷ Neboť pohlucují Jakoba,
 a jeho sídla obracejí v poušť.
⁸ Nepřičítej nám hříchů našich předků,
 rychle nám vstříc vyjdiž milosrdenství tvé,
 neboť jsme velmi zbědováni.
⁹ Pomoz nám, ó Bože, spáso naše,
 pro čest jména svého, Hospodine!

V. ⁶⁶. Kterak Bůh Filištíny bil, viz 1 Král 5, 6.

V. ⁶⁷. „Josef“ = Efraim, jeho syn. – „stánek Josefov“ = svatyně v Silo, v území Efraimově, odkud byla odnesena a kam nebyla již opět přinesena. Zůstala Judovcům.

až uzří na Sionu
Boha bohů, Hospodina.
9 „Bože zástupů, slyš mou modlitbu,
přijmi ji, Bože Jakobův!
10 Strážce náš, popatři, Bože, a pohled
na tvář svého pomazaného!“
11 Ano, den jeden ve tvých nádvořích
lepší, než tisíce jiných.
Lépe být na prahu Božího domu, než
bydlet ve stanech hříšníkův.
12 Jeť Bůh rád ohradou a štítem,
milost a čest Pán dává.
13 Neodepře žádného dobra
těm, kdož v nevině chodí.
Pane zástupů, šťastný člověk,
který v tebe doufá.

Ž 84. Proba, by se dostalo lidu dokonalého blaha.

1 Ke konci. Žalm Koreovců.
2 Požehnal jsi, Hospodine, své zemi,
obrátil jsi osudy, Jakobovy;
3 odpustil jsi nepravost svého lidu,
ráčil jsi přikryti všecky hříchy jejich;
4 zmírniti jsi ráčil všecek hněv svůj,
upustil jsi od svého rozhorlení.
5 Rač nás obnovit, Bože naši spásy,
a svou nevoli odvrátit od nás.
6 Zda budeš na věky hněvati se ha nás,
neb svůj hněv protahovat od rodu do rodu?
7 Bože, rač nám zase život dáti,
aby tvůj lid se radovat mohl z tebe!
8 Ukaž nám, Hospodine, milost svoji,
a své blaho rač nám poskytnouti!
9 Poslechnu, co mi řekne Hospodin Bůh.
Ano, pokoj zvěstuje lidu svému,
svatým svým, jejichžto srdce ho vyhledává,
10 Skutečně blíží se těm, již ho ctí, pomoc jeho,
aby zas sídlila sláva v naší zemi, .
11 láska a věrnost aby se potkávaly,
spravedlnost s pokojem aby se líbala,
12 aby věrnost, vyrůstala ze země,
a spravedlnost vyhledala s nebe.

V. 9 n. jest modlitba, kterou koná poutník ve chrámě, „pomazany“= král, zástupce všeho národa.

Ž 84. V. 5. „obnovit“= vzkřísit, uvésti do bývalého štěstí.

V. 11. V době mesiášské láska a poctivost budou choditi po zemi kříž na kříž, i budou se ustavičně potkávati. – „líbat se“= „potkávati se“.

by směl jej obírat kdokoli kolem jde?
14 Ožírání jej lesní kanec,
a zvěř polní jej ohryzuje.
15 Bože zástupů, pohled zase s nebe,
viz a zastaň se vinice této;
16 zachraň, co štípila pravice tvoje,
lid totiž, který jsi vypěstil sobě!
17 Spálena ohněm a podkopána jest;
před tvou hroživou tváří hynou.
18 Drž svou ruku nad svým chráněncem,
nad lidem, který jsi vypěstil sobě!
19 My pak neodstoupíme od tebe;
dej nám žít, i budeme tebe vzývat!
20 Pane, Bože zástupů, vzkřís nás!
vyjasni tvář svou, i dojdeme spásy.

Ž 80. Hospodin napomíná o velikém svátku k jednobožství.

1 Ke konci. Pro lisy. Žalm Asafův.
2 Plesejte Bohu, jenž nám pomáhá,
jásejte bohu Jakobovu.
3 Zanoťte píseň, necht' zazní buben,
harfa příjemná i citara.
4 Ať zvučí trouba v den novoluní,
ve slavný den vašeho svátku.
5 Toť je příkaz v Izraeli,
zákon Boha Jakobova.
6 Dal jej národu Josefovu,
ze země Egyptské když vycházel.
Slyšel neznámá dosud slova:
7 „Složil jsem břemena s tvých šíjí,
ruce tvé robotných košů jsou zproštěny.
8 V soužení vzývals mne a já tě vytrhl,
vyslyšels jsem tě z bouřného mraku,
zkoušel jsem tě u vody Hádky.
9 Lide můj, slyš, neb tě zapřísahám,
Izraeli, kéž bys mne poslechl!
10 Nebudiž u tebe žádný Bůh nový,
nesmíš se klaněti cizímu bohu.
11 Neboť já jsem Hospodin, Bůh tvůj,
jenž jsem vyvedl tě z Egypta;
rozevři ústa svá a já je naplním.
12 Nedbal však lid můj hlasu mého,
Israel si mne nepovšimnul.
13 Nechal jsem je tedy, choutkám srdce,
podle svých nápadů mohli chodit.
14 Kéž by mne lid můj poslouchal,
a Israel chodil po svých cestách!

- ¹⁵ Snadno bych odpůrce jeho pokořil,
 ruku svou vložil na jeho škůdce.
¹⁶ Musili by jemu se lísat,
 a jejich osud trval by na věky.
¹⁷ Jej však krmil bych nejlepší pšenicí,
 medem ze skály sytil bych jej."

Ž 81. (hebr. 82). Běda nespravedlivým úředníkům.

- ¹ Žalm Asafův.
 Bůh se dostavil do sboru Božího, mezi
 náměstky. Božími soudí:
² „Dlouho-li budete soudit křivě,
 dlouho-li bezbožníkům stranit?
³ Zastávejte se chudáka, sirotka,
 ať práva dochází tísněný, nuzák.
⁴ Na tvůj lid osnují záludně pikle,
 z ruky, hříšníka je vyprostěte!"
⁵ „Zpozdilí jsou, bez rozumu,
 ve tmách chodí, i kolisají se
 proto veškery základy země.
⁶ Já jsem řekl: „Bohové jste,
 synové Nejvyššího všichni!"
⁷ Avšak jak každý člověk umřete,
 a jako každý vladař padnete!"
⁸ Povstaň, Bože, a spravuj zemi,
 neb ty jsi dědičný pán všech národů!

Ž 82. Modlitba za pomoc proti spojeným nepřátelům.

- ¹ Asafova píseň žalmová.
² Bože, nerač býti tak tichý,
 nemlč a neprodlevej, Bože!
³ Neboť, hle, odpůrci tvoji se bouří,
 kteří ti nepřejí, zdvívají hlavu.
⁴ Na tvůj lid osnují záludně pikle,
 proti tvým chráněncům se radí.
⁵ Říkají: „Pojďte je vyhladit z národů,
 ať není památky po jménu „Israel!"
⁶ Ano, svorně se uradili,
 proti tobě ve spolek vešli:
⁷ Stany Edomců, Ismaelští,
 Moabané a Agařané,
⁸ Gebalští, Ammonští, Amalečané,
 Filišťané s lidem Tyrským;
⁹ také Assur se přidružil k nim,

Ž 81. V. ⁶. Sám Bůh je ustanovil (= „já jsem řekl") vrchnostmi, udělil jim velikou důstojnost „bohů", „synů Božích"; ta důstojnost však nemůže jich uchránit smrti, která je stihne za to, že důstojnosti své zneužívali k sobectví.

- ramenem jsou Lotovým synům.
¹⁰ Nalož s nimi jak s Madianem a Sisarou,
 jako s Jabinem u potoka Kison!
¹¹ Pohubeni byvše v Endoru
 stali se tak kalem země.
¹² Vůdcům jich učiň jak Orebu, Zebovi,
 jak Zebachu, Salmanovi, všem jejich knížatům,
¹³ kteří říkají: „Zaberme si
 dědičně svatá místa Boží!"
¹⁴ Bože můj, učiň je chumáčem smetí,
 a jako plevy hnané větrem.
¹⁵ Jako oheň, jenž spaluje lesy,
 a jako plamen, jenž ožehá hory,
¹⁶ tak je zachvat svojí bouří,
 tak je víchorem svým ohrom!
¹⁷ Naplň potupou líce jejich,
 ať hledají tvé jméno, Pane,
¹⁸ Ať se hanbí a trnou vždycky,
 ať se stydí a vezmou za své;
¹⁹ ať poznají, že je tvé jméno Hospodin,
 že jsi ty jediný Nejvyšší na celém světě!

Ž 83. Jak sladko býti v domě Páně!

- ¹ Ke konci. Pro lisy. Od Koreovců. Žalm.
² Jak jsou milé příbytky tvé,
 Hospodine zástupů!
³ Duše moje nyje touhou
 po síních Hospodinových.
 Srdce i tělo mé jásotem tíhnou
 k Bohu, který žije.
⁴ Ano, vrabec našel si příbytek,
 a hrdlička své hnízdo,
 do něhož ukládá své mladé –
 tvé oltáře, Pane zástupu,
 můj králi a můj Bože!
⁵ Štasten, kdo sídlit smí v domě tvém, Pane,
 ustavičně tebe velebit.
⁶ Štasten, kdo nalézá u tebe pomoc,
 kdo si umínil putovat.
⁷ plačtivým údolím na místo zvolené;
⁸ žehnat mu zákonodárce.
 Ubírají se od hradby, k hradbě,

Ž 82. V. ⁹. „Lotovi synové" – Moabané a Ammoňané.

V. ¹⁰. O porážce Madianů viz Sdc. 7, 8; o *Jabinovi* a *Sisarovi* tamže hl 4 n.

V. ¹². *Oreb* atd. jmenování Sdc. 7, 25; 8, 5–21.

Ž 83. býval snad zpíván cestou do Jerusalema na svátky.

- když se vzdouvají vlny jeho, krotíš je.
¹¹ Tys jak zraněného pokořil zpupného,
 silným svým ramenem rozptýlils odpůrce své.
¹² Tvá jsou nebesa, tvá je také země,
 svět a vše, čeho je plný, ty jsi založil.
¹³ Sever i západ ty jsi ráčil stvořit,
 Tábor i Hermon plesají nad tvým jménem.
¹⁴ Ty máš rámě síly olbrímovy,
 silná jest ruka tvá, pravice vyvýšená.
¹⁵ o spravedlnost, o právo trůn tvůj jest opřen,
 milostivost a věrnost stojí před tebou.
¹⁶ Blaze národu, který ví, co je to plesat,
 který ve světle tváře tvé chodí, Pane.
¹⁷ Pro tvé jméno plesají ustavičně,
 a pro tvou spravedlnost se povznášejí.
¹⁸ Neboť ty, jsi ozdoba jejich síly,
 a tvou milostí zdvívá se naše čelo.
¹⁹ Neboť Pánu náleží ochrana naše,
 a král náš Svatému Israelovu.
²⁰ Tehdy mluvil jsi ve vidu k věrným svým ctitelům:
 „Vstavil jsem korunu na hlavu hrdinovu,
 vyvolence ze svého lidu jsem povýšil;
²¹ našel jsem si Davida, svého sluhu,
 olejem svým svatým jsem ho pomazal;
²² proto silná má ruka bude s ním,
 a mé rámě bude ho posilovat.
²³ Ničeho nesvede nepřítel proti němu,
 a nešlechtník jemu již neublíží.
²⁴ Ale potru před ním odpůrce jeho,
 na útěk obrátím ty, kteří nevraží na něj.
²⁵ Věrnost má a milost bude s ním,
 a mým jménem čelo jeho se zdvihne.
²⁶ Na moře vložím ruku jeho,
 a na veletoky jeho pravici.
²⁷ On bude vzývati mne: „Tys můj otec,
 Bůh můj a skála pomoci mé!“
²⁸ Ano, já prvorozcem učiním ho,
 nejvyšším mezi králi země.
²⁹ Na věky zachovám jemu svoji milost,
 a má smlouva s ním zůstane bez poruchy.
³⁰ Držet budu na věky potomstvo jeho,
 a jeho trůn, pokud nebesa budou.

V. ¹⁹. Bohu, Svatému Israelovu, přísluší, aby lid chránil a dal mu krále.

V. ²⁰. „Tehdy“, když byl Natan poslán k Davidovi (2 Král 7).

V. ²⁷. srv. s 2 Král; 7, 14. Ježto jsou tu zřejmy myšlenky mesiášské, býval celý Ž 88. v tomto smyslu vykládán.

V. ³⁰. se splnil a splňuje dokonale na Kristu. Srv. Lk. 1, 32.

- ¹³ Sám Hospodin bude dávat požehnání,
 a naše země vydávat úrodu svou;
¹⁴ spravedlnost bude chodit před ním,
 bude kráčet po cestě za ním.

Ž 85. Modlitba v tísni k Bohu velikému.

- ¹ Modlitba Davidova.
 Nakloň, Pane, ucho svoje, a vyslyš mne, neboť
 zbědovaný a chudobný jsem.
² Chraň mi život, neb zasvěcen jsem tobě;
 spas, Bože můj, svého sluhu, jenž doufá
 spas, Bože, můj, svého sluhu, jenž doufá v tebe.
³ Rač se smilovati nade mnou, Pane,
 neb den celý tebe se dovolávám.
⁴ Obvesel duši služebníka svého,
 neb k tobě, Pane, pozdvihuji svou mysl.
⁵ Vždyť jsi ty, Pane, dobrý a milostivý,
 nadmíru laskavý ke všem, kdož vzývají tebe.
⁶ Popřej sluchu, Pane, modlitbě mé,
 všimni si hlasitého úpění mého.
⁷ Kdykoli jsem v tísni, vzývám tebe;
 neboť ráčil jsi mne vyslyšati.
⁸ Není ti, Pane, rovného mezi bohy,
 a nic nevyrovná se tvým skutkům.
⁹ Všichni národové, které jsi učinil,
 přijdou a sklánět se budou před tebou,
 Pane, oslavovat budou jméno tvoje,
¹⁰ neb ty jsi veliký a divotvorný,
 neboť ty samojediný jsi Bůh.
¹¹ Veď mne, Hospodine, po své cestě,
 abych kráčet podle pravdy tvojí;
 soustřed mou mysl, ať bojí se tvého jména.
¹² Budu tě slavít, Pane, můj Bože, celým svým srdcem,
 věčně velebiti tvoje jméno.
¹³ Neboť tvá milostivost ke mně je velká;
 vytrhl jsi duši mou z nejhlubších pekel.
¹⁴ Bože, zpupní proti mně povstávají,
 a rota zuřivců o život mi ukládá;
 nemají tebe na zřeteli.
¹⁵ Ty však jsi, Pane, Bůh milosrdný a milostivý,
 shovívavý, plný milosti a pravdy.
¹⁶ Shlédni na mne a budiž milostiv mi,
 uděl svou sílu služebníku svému,
 synu své služebnice pomoz.

Ž 85. V. ³. „zasvěcen“ Bohu byl národ israelský; zasvěcen Bohu a proto „svatý“ je více křesťan. – V Kristu, v jeho jménu a srdci nejlépe se ukázala plnost milosti, a pravdy. V. ¹⁴. ¹⁶.

¹⁷ Račiz učinit na mně dobré znamení,
ať to vidí odpůrci moji a hanbí se,
že ty, Pane, mi pomáháš a mne těšíš.

Ž 86. Jerusaleme bude slavný, ježto všichni národové budou jej pokládati za své duchovní rodiště.

¹ (Žalmista:) Od Koreovců. Píseň žalmová.
(Žalmista:) Brány Sionu, který založil
na pahorcích svatých,
² miluje Hospodin nade všechna
sídla Jakobova.
³ Slavné věci praví o tobě,
město Boží:
⁴ (Hospodin:) „Prohlašuji Egypt i Babylon
za své ctitele;
ejhle, Filištan, Tyřan i Etiop,
ti se tam zrozuji
⁵ O Sionu se řekne: „Co člověk,
vše je tam zrozeno.“
(Žalmista:) Ano, sám Nejvyšší jej založil.
⁶ Pán podle soupisu národů počítal:
(Hospodin:) „Ten i ten. se tam zrodil.“
⁷ (Žalmista:) Ti pak zpívají a jásají:
(Národové:) „Domov všech jest v tobě.“

Ž 87. Modlitba těžce nemocného.

¹ Žalmová píseň Koreovců. Ke konci. Pro mahadet. Strídavě. Poučná píseň
Emana, Ezrachovce.
² Hospodine, Bože, můj spasiteli,
ve dne v noci před tebou volám.
³ Kéž se dostane před tvou tvář modlitba moje;
nakloň ucho svoje k úpění mému!
⁴ Neboť je nasycena bédami duše má,
a můj život blízko je smrti.
⁵ Počítají mne k těm, kteří do hrobu klesli,
jsem jako člověk vysilený.
⁶ Jako již mezi mrtvými opuštěn jsem,
mezi padlými, kteří ve hrobech spí,
na které již nepamatuješ, ježto jsou
od ruky tvé odloučení.
⁷ Spustili mne do nejhlubší jámy,
do temností, do stínu smrti.
⁸ Těžce na mne doléhá prchlivost tvá,
všecky své proudy na mne jsi spustil.
⁹ Odvrátil jsi ode mne mé známé,

Ž 86. V. ⁴ „tam“ na Sionu, kde byla kolébka křesťanství. Všichni se pokládají za občany sionské, za příslušníky jerusalemské, t. j. za údy církve katolické.

velmi si mne zošklivili,
sevřen jsem, že nemohu vyváznouti,
¹⁰ oči mé chřadnou utrpením.
Volám k tobě, Hospodine, denně, k
tobě rozprostírám ruce svoje. . .
¹¹ Zdali budeš na mrtvých záranky činit,
či vstanou stíny, aby tě chválily?
¹² Bude kdo ve hrobě milost tvou vypravovat,
a tvou věrnost v místech zkázy?
¹³ Zda bude v temnotách viděti tvé divy,
tvou spravedlnost v zemi zapomenutí?
¹⁴ Já přece volám k tobě, Hospodine,
z jitra již přichází před tebe modlitba má.
¹⁵ Proč mou prosbu, Hospodine, zamítáš,
proč své líce ode mne odvracuješ?
¹⁶ Chudák já, jenž od mládí lopotím se,
snášim tvé hrůzy nevěda si rady.
¹⁷ Výbuchy tvého hněvu valí se přese mne,
a tvé hrůzy zdrcují mne.
¹⁸ Zaplavují mne jako vody den celý,
obkličují mne ustavičně.
¹⁹ Vzdálil jsi ode mne přítele i druha,
moje známé ode mne ubohého.

Ž 88. Kde jsou, Pane, tvé sliby dané Davidovi?

¹ Poučná báseň Etana, Ezrachovce.
² o milostech Páně věčně chci zpívat,
od rodu do rodu věrnost tvou rty svými hlásat.
³ Vždyť jsi děl: „Na věky stažen bude dům milosti!“
– na nebesa postavil jsi svou věrnost. –
⁴ „Smlouvu jsem učinil se svými vyvolenými,
Davidovi, sluhovi svému jsem přísáhl:
⁵ „Na věky budu tvé potomstvo zachovávat,
od rodu do rodu trůn tvůj udržovat.“
⁶ Nebesa slaví tvé divy, Hospodine,
a tvou věrnost shromáždění svatých.
⁷ Neboť kdo v mračnech roven jest Hospodinu,
kdo ze synů. Božích se podobá Pánu?
⁸ Bůh, který slaven jest ve shromáždění svatých,
velký a hrozný je nad všechny kolem něho.
⁹ Pane, Bože zástupů, kdo je ti podoben?
Mocný jsi, Pane, a věrnosti plno kol tebe.
¹⁰ Ty jsi panovníkem nad zpuštěným mořem,

Ž 88. hodí se do časů, kdy se vrátili Židé ze zajetí babylonského kdy byli plni nadějí, že se splní sliby Boží, Davidovi (o národu) dané, kdy však nemohli se dočkat svého krále a kdy bylo jim velmi strádání.

V. ⁴. O té smlouvě, viz 2 Král 7, 1 nn.

V. ⁶. „nebe“ = shromáždění svatých = *andělé* = „synové Boží“ (v. ⁷).

s průvodem harfy a hry na citaru.
⁵ Neboť mne obveseluješ tím, co činíš,
 nad tvými díly dlužno mi plesat, Pane,
⁶ Jak jsou vznešená díla tvá, Hospodine,
 velmi hluboké jsou myšlenky tvé.
⁷ Člověk nerozumný to nechápe,
 zpozdilec nemá pro to smyslu.
⁸ Když se bezbožní zelenají jak tráva,
 a když všichni zločinci kvetou,
 je to proto, by zhynuli na věky věkův,
⁹ ty však bys Nejvyšším věčně byl, Hospodine!
¹⁰ Ano, hle, tvoji odpůrci, Hospodine,
 ano, hle, tvoji odpůrci berou za své,
 všichni zločinci se rozptylují.
¹¹ Moje však čelo se zdvíhá jak rohy zubří,
 hojně pomazán jsem olejem čerstvým.
¹² Oko mé na nepřátele radostně hledí,
 ucho pak o mých zločinných škůdcích slyší.
¹³ Spravedlivý jako palma kvete,
 jako cedr na Libanu roste.
¹⁴ Zasazení jsouce v domě Páně
 v nádvořích domu Boha našeho kvetou.
¹⁵ Prospívají ještě v pozdním stáří,
 šťávy a svěžesti mají, že mohou hlásat:
¹⁶ Spravedlivý je Hospodin, skála naše,
 a nic proti právu nemá v sobě.

Ž 92. Hospodin je král věčný.

¹ Chvalozpěv od Davida; v den před sobotou, když byla země založena.
 Hospodin kraluje, oděn jest velebností;
 oděn jest Hospodin a opásán silou;
 i zemi upevnil, že se nekolísá.

² Pevně stojí trůn tvůj od počátku;
 od věčnosti jsi ty. . .
³ Vlny, vznášejí vysoko, Hospodine,
 vlny vznášejí vysoko svůj hukot,
 vlny vznášejí vysoko svůj jekot.
⁴ Podivuhodnější nežli hukot spoust vodních,
 nežli jekot mořského vlnobití,
 podivuhodnější na výsostech Hospodin.
⁵ Výroky tvé jsou nejvyšší spolehlivé, domu
 tvému přísluší svatost, Hospodine, na věčné časy.

Ž 93. Bůh dá, že zavládne spravedlnost a milost.

¹ Žalm Davidův. Na čtvrtý den po sobotě.
 Bože veškeré odvety, Hospodine, Bože

³¹ Jestliže opustí synové jeho můj zákon,
 a dle práv mých nebudou chodit,
³² poskvrní-li, co jsem ustanovil,
 a mých příkazů nebudou-li dbáti:
³³ navštívím metlou nepravosti jejich,
 a ranami jejich provinění;
³⁴ avšak své milosti mu neodejmu,
 a své věrnosti neporuším;
³⁵ neznesvším úmluvy své,
 a co vyšlo z úst mých, nezměním.
³⁶ Jednou jsem přísáhl při své svatosti:
 „Jisté Davida neobelhu!“
³⁷ Símě jeho na věky bude trvat,
 a trůn jeho jako slunce přede mnou;
³⁸ a jako měsíc na věky upevněný;
 a svědek na nebi jest věrný.
³⁹ Avšak ty jsi zavrhl a zamítl,
 odstranils pomazaného svého.
⁴⁰ Zrušil jsi smlouvu se svým služebníkem,
 svrhl jsi na zemi korunu jeho.
⁴¹ Pobořil jsi všechny ohrady jeho,
 a jeho pevnosti obrátils v děsné ssutiny,
⁴² Obírají ho všichni kolemjdoucí,
 na posměch je sousedům svým.
⁴³ Vyvýšil jsi pravici nepřátel jeho,
 rozveselils všechny škůdce jeho.
⁴⁴ Zvrátil jsi sílu jeho meče,
 na pomoc v boji jsi mu nepřispěl.
⁴⁵ Vytrhl jsi žezlo z ruky jeho,
 a trůn jeho na zem jsi svrhl.
⁴⁶ Ukrátil jsi dobu jeho mládí,
 zaplavils ho zahanbením.
⁴⁷ Dlouho-li, Pane, budeš pořád se odvracet,
 dlouho-li bude jak oheň hořeti hněv tvůj?
⁴⁸ Rozpomeň se, jaká jest má bytost,
 k jaké nicotě stvořil jsi veškero lidstvo!
⁴⁹ Který člověk žije, by neuzřel smrti,
 aby, vytrhl duši svou z ruky pekelné?
⁵⁰ Kde jsou, Pane, bývalé milosti tvoje,
 na které přísahals Davidu při své věrnosti?
⁵¹ Pomni, Pane, na potupu svých sluhů
 od mnohých národů, kterou za řadry nosím,
⁵² kterou tupí odpůrci tvoji, Pane,
 tupí osud pomazaného tvého.

V. ³⁸ Věrný svědek na nebi, že se zavázal Bůh sliby Davidovi, jest Bůh sám.
 V. ³⁹ „pomazaný“ = Jechonjáš a Sedekjáš, králové zajetí babyli.
 V. ⁴⁹ „duši“ = život.

Ž 93. V. ¹ „rač se ukázat“ jakožto nejvyšší soudce a zaved pořádek.

⁵³ Požehnán buď Hospodin na věky! Staň se, Staň se!

ČTVRTÁ KNIHA ŽALMŮ. (Ž 89–105).

Ž 89. Věčný Bůh – útočiště křehkého a vratkého smrtelníka.

- ¹ Modlitba Mojžíše, muže Božího.
 Pane, tys býval útočiště naše od pokolení do pokolení!
- ² Prve nežli hory se narodily,
 prve než počala země a svět co plodit, od věků až do věků ty, Bože, jsi.
- ³ Kážeš, aby člověk v prach se vracel,
 a říkáš: „Vracejte se smrtelníci!”
- ⁴ Ano, tisíc let je před tvým zrakem jako včerejší den, který minul,
 jako doba noční hlídky.
- ⁵ Jako věc bez ceny jsou léta jejich,
⁶ záhy jako tráva pomíjejí;
 z jitra vykvétá a vyvíjí se,
 k večeru klesá, vadne a vysychá.
- ⁷ Hyneme proto, že se na nás hněváš,
 scházíme proto, že jsme tě roztrpčili.
- ⁸ Předkládáš si nepravosti naše,
 život náš na výsluní svojí tváře.
- ⁹ Prchají všechny dni naše a hyneme v hněvu tvém,
 život náš dlužno mít za pavučinu.
- ¹⁰ Let našich úhrnem bývá sedmdesát,
 a je-li při síle kdo, osmdesát,
 většina jich jest lopota a bolest,
 přikvačí slabost a – odlétáme.
- ¹¹ Kdo zná tvoji přísnost, když se rozhněváš,
 kdo ji cení, jak žádá úcta k tobě?
- ¹² Pravici tvou znáti rač naučit nás,
 a naše srdce vzdělej, by moudré bylo.
- ¹³ Obrat se, Hospodine! Dlouho-li ještě . . . ?
 Slituj se nad svými služebníky!
- ¹⁴ Kéž nás naplní záhy již tvoje milost,
 abychom radostí jásali všecek svůj život,
- ¹⁵ dle počtu dní bychom plesali, v nichž jsi nás snižoval,
 dle počtu let, v nichž okoušeli jsme zlého.
- ¹⁶ Shlédni na své sluhy – jsouť tvé dílo –
 a rač žehnat jejich synům.
- ¹⁷ Buď milost Pána, Boha našeho, nad námi;
 dílům rukou našich s hora žehnej,
 ano dílu rukou našich žehnej!

V. ⁵³. nepatří k Ž 88., nýbrž uzavírá třetí knihu žalmů. Srv. Ž 40, 14; 71, 19; 105, 48.
 Ž 89. V. ⁸. „život náš“ = hříšný.
 V. ¹³. „Dlouho-li“ budeš hněvati se.

Ž 90. Bůh – ochránce spravedlivých.

- ¹ Chvalozpěv Davidův.
 Pod záštitou Nejvyššího přebývá, ve stínu Boha nebes odpočívá,
² kdo říká Pánu: „Tys ochrana má a hrad můj,
 Bůh můj, v něhož naději svou skládám.”
- ³ Neboť on vysvobodí tě z osidla lovců,
 od slova, které přináší zkázu.
- ⁴ Perutěmi svými zastíní tě,
 pod křídly jeho najdeš útočiště,
⁵ štítem obestře tě věrnost jeho.
 Nebudeš se báti hrůzy noční,
⁶ ani střely létající ve dne,
 ani čeho, co se plíží za tmy,
 ani útoku zloducha o polednách.
- ⁷ Padne jich po boku tvém tisíc,
 deset tisíc ti po pravici,
 ale k tobě se nepřiblíží.
- ⁸ Ty jen na své oči budeš to vidět,
 na odplatu hříšníků budeš patřit.
- ⁹ Protožeš řekl: „Hospodin naděje má jest,”
 učiniv Hospodina svým útočištěm:
¹⁰ nepřihodí se ti nic zlého,
 rána se nepřihlíží k tvému stánku.
- ¹¹ Neboť andělům svým o tobě kázal,
 aby tě ostříhali na všech tvých cestách.
- ¹² Takořka na rukou budou tebe nosit,
 abys o kámen nohou svou nezavadil.
- ¹³ Po zmiji a basilišku chodit,
 šlapat budeš po lvu jakož i po draku.
- ¹⁴ „Protože lne ke mně, vysvobozuji ho,
 chráním ho, ježto zná mé jméno.”
- ¹⁵ Vžívá mne, i slyším ho; jsem při něm v tísní,
 vytrhuji ho a oslavuji.
- ¹⁶ Dlouhého věku do syta mu dávám,
 a svou spásu popřávám mu vidět.”

Ž 91. Sladko jest chváliti řízení Boží prozřetelnosti.

- ¹ Žalмовá píseň. Na den sobotní.
- ² Sladko jest oslavovati Hospodina,
 opěvovati jméno tvé, Svrchovaný,
³ hlásat zrána tvoji milostivost,
 a že nejvyšš věrný jsi noc každou
⁴ s průvodem žaltáře o desíti strunách,

Ž 90. V. ¹¹ n. uvedl zlý duch, když pokoušel Pána (Mt. 4, 6; Lk. 4, 10n.).
 V. ¹⁴–¹⁶. mluví sám Bůh; potvrzuje slova žalmistova o pečlivé ochraně Boží. – „zná“ – vyznává.
 Ž 91. V. ⁴. „žaltář“ = strunový nástroj, podobný harfě.

- ⁸ Slyší to a plesá Sion,
veselí se dcery judské
pro tvé soudy, Hospodine.
⁹ Jsiť, Pane, nejvyšší v celém světě,
vysoko vyvýšen nad všechny bohy.
¹⁰ Pán má rád ty, kteří nevraží na zlo,
chrání Hospodin duše svých ctitelů,
z rukou hříšných je vysvobodí.
¹¹ Světlo vzešlo spravedlivému,
a lidem přímého srdce radost.
¹² Těšte se spravedliví z Pána,
a děkujte svatému jménu jeho!

Ž 97. Chválen buď Bůh, Spasitel Israelův a soudce světa.

- ¹ Žalm od Davida.
Zpívejte Hospodinu píseň novou,
neboť zázračné věci učinil.
Na pomoc mu přispěla pravice jeho,
pomáhalo mu svaté jeho rámě.
² Známost učinil Hospodin svou spásu,
před zraky národů zjevil svou spravedlivost.
³ Rozpomněl se na své milosrdenství,
jakož i na věrnost domu Israelovu.
Nyní viděly všechny končiny světa,
kterak Bůh náš vysvobodil nás.
⁴ Radostně slav Boha veškerá země,
zpívejte a jásejte a hrajte!
⁵ Hrajte Hospodinu na citaru,
na citaru, jakož i hlaholem zpěvu,
⁶ trubte na táhlé trouby i zvučné rohy,
jásejte před tváří krále Hospodina.
⁷ Ať hučí moře a vše, čeho je plno,
okruh zemský a jeho obyvatelstvo;
⁸ řeky rukama ať tleskají,
a všechny hory nechať plesají
⁹ před Hospodinem, že přišel,
aby nad zemí soud konal.
¹⁰ Soudit bude kruh zemský spravedlivě,
národy jak se sluší a patří.

Ž 98. Díky Bohu, israelskému králi na Sionu za to, že dal svému národu vítězství nad pohany.

- ¹ Žalm Davidův.
Hospodin kraluje – ať se pohané třesou!
Trůní nad cheruby – ať se svět chvěje!

Ž 97. V. ¹. Ježto je tento Ž mesiášský, možno jím slaviti Spasitele i dnes. Možno jím také slaviti jeho matku „podivuhodnou“, vzácný zázrak milosti Boží.

- veškeré odvety, rač se ukázat!
² Zdvihni se ty, který soudíš zemi,
dej, ať odplaty se dostane zpupným.
³ Dlouho-li bezbožníci, Hospodine,
dlouho-li ještě bezbožní budou se chlubit?
⁴ Vychrlují opovážlivé řeči,
o závod mluví všichni zlosynové.
⁵ Lid tvůj, Hospodine, potírají,
a tvůj dědičný majetek utlačují:
⁶ Vdovu jakož i cizince uškrcují,
a děti osiřelé povraždí.
⁷ Říkají si: „Hospodin to nevidí,
a Bůh Jakobův o tom neví.“
⁸ Zmoudřete, vy, pošetilci v lidu,
zpozdilci, kdy přece rozumu nabudete?
⁹ Který zasadil ucho, ten že neslyší?
A kdo utvořil oko, ten že nevidí?
¹⁰ Který národy kárá, ten že netrestá?
Ten který člověka moudrosti vyučuje?
¹¹ Hospodin zná, co si lidé myslí,
protože jsou jako pára.
¹² Blaze tomu, ježž ty, Pane, vychováváš,
a ježž zákonu svému vyučuješ,
¹³ abys uklidil ho před zlými časy,
až by vykopali zločinci jámu.
¹⁴ Neboť nezavrhne Hospodin lidu svého,
a svého dědičného majetku neopustí;
¹⁵ budeť zas právo správně se vykonávat
a za ním chodit každý poctivý člověk.
¹⁶ Kdož by se mne zastal proti zlosynům,
nebo se postavil za mne proti hříšníkům?
¹⁷ Kdyby nebyl Hospodin pomocí mou,
byla by duše má již bezmála v peklích.
¹⁸ Pozoruj-li, že klesá má noha,
milost tvá, Hospodine, podpírá mne.
¹⁹ Ať se rozmnoží jakkoli starosti v nitru mém,
útěchy tvé potěšují mou duši.
²⁰ Co s tebou společného má stolice zkázy,
která křivdu páchá jménem zákona?
²¹ Srocují se na duši spravedlivcův
a krev nevinnou odsuzují.

V. ¹². Bůh vychovává spravedlivce i tím, že na čas dopouští, aby byl utiskován od zpupných bezbožníků.

V. ¹³. „zlý čas“ = smrt.

V. ²¹. „duši“ = život. – Ukládají spravedlivému o život, zneužívají k tomu i soudu. Tak učinili také nepřátelé Kristovi.

²² Ale Hospodin jest mi vysokým hradem,
Bůh můj skálopevným útočištěm.
²³ On jim odplatí za nepravost jejich,
v jejich zlobě zahladí je,
zahladí je Hospodin, Bůh náš.

Ž 94. Napomenutí k poslušnosti.

¹ Chvalozpěv od Davida.
(Sbor poutující do
²svatyně:)
písně plesu pějme jemu.
³ Neboť Bůh veliký jest Hospodin,
a král nade všechny bohy.
⁴ Jsouť v jeho ruce všechny hlubiny země,
temena hor jsou majetek jeho.
⁵ Jehoť jest moře, neb on je učinil;
i souš je dílo jeho rukou.
⁶ (Prorok u
vchodu
⁷svatyně:)
Pojďte, klanějme se, padněme,
klekněme před Pánem, svým tvůrcem.
Jeť on Pán, náš Bůh, a my jsme
lid, ježž on vodí a ovce, ježž pase.
⁸ Kéž byste poslechli dnes hlasu jeho:
(Bůh ústy,
⁹proroka:)
„Nezatvrzujte svých srdcí
jak v Hádce, jak v Pokušení na poušti,
kde vaši otcové pokoušeli mne,
zkoušeli mne, ač vídali skutky mé.
¹⁰ Čtyřicet roků mrzel jsem se
na to pokolení a řekl jsem:
„Lid je to myslí stále bloudící!“
¹¹ Oni však nechtěli znáti mé cesty,
takže jsem přísáhl ve svém hněvu:
„Nedojdou odpočinku mého!“

**Ž 95. Vesel se Israel, pohanstvo i všecka země,
až přijde Mesiáš, spravedlivý soudce. .**

¹ Píseň od Davida. Když byl stavěn chrám po zajetí.
Zpívejte Hospodinu píseň novou,
zpívejte Hospodinu všechny země!
² Zpívejte Pánu a slavte jeho jméno,
hlásejte den po dni jeho spásu!

Ž 94. V. ⁸. „dnes“, kdy vstupujete do svatyně na svátek.

V. ⁹ n. Kterak zhrěšilo pokolení, jež vyvedl Mojžíš z Egypta a kterak bylo potrestáno, viz Ex. 17, 1–7; Nm. 20, 2–13; Nm. hl. 14. – Ač vídali zázraky Boží moci, dobroty a věrnosti, přece pokoušeli Boha nedůvěrou.

V. ¹¹. „odpočinutí“ = blažený pokoj v Palestině.

Ž 95. V. ¹. „novou píseň“, která se hodí na „novou“, a lepší dobu „Nového zákona“.

³ Zvěstujte mezi národy, jeho slávu,
mezi všemi lidmi jeho divy!
⁴ Velký jeť Pán a chvály nejvyš hoden;
zaslouží cti nade všechny bohy.
⁵ Jsouť všichni bohové pohanů duchové zlí,
avšak Hospodin je tvůrce nebes.
⁶ Sláva a nádhera je před jeho tváří,
svatost a velebnost ve svatyni jeho.
⁷ Vzdávejte Hospodinu, kmenové pohanští,
vzdávejte Hospodinu čest a slávu.
⁸ Vzdávejte Pánu slávu dle jeho jména,
berte dary a vstupujte do jeho síní,
⁹ klaňte se Pánu ve svatém jeho dvoře.
Třeste se před jeho tváří všechny země,
¹⁰ říkejte mezi národy: „Hospodin kraluje!“
Neboť on upevnil zemský kruh, že se nehne,
onť bude souditi národy spravedlivě.
¹¹ Veselte se nebesa, plesej země,
zahuč moře se vším, čeho je plno.
¹² Radujte se pole a vše, co je na nich,
tehdy ať jásá všecko stromoví lesní
¹³ před Hospodinem, že přichází,
protože přichází, by soudil zemi.
Soudit bude kruh zemský spravedlivě,
soudit bude národy podle své věrnosti.

**Ž 96. Hospodin – král bude soudit spravedlivě, modlářům
na hanbu, spravedlivým, na radost.**

¹ Od Davida. Když byla země zase spořádána.
Hospodin kraluje, plesej země,
množství přímořských krajin se raduj!
² Tmavá mračna jsou kolem něho,
právo a správnost nesou trůn jeho.
³ Oheň jde před jeho obličejem,
a vůkol spaluje odpůrce jeho.
⁴ Blesky jeho svět ozařují,
země vidouc to se chvěje.
⁵ Bory jak vosk tekou před Hospodinem,
před tváří Pána veškeré země.
⁶ Nebe hlásá, jak spravedlivý jest,
každý národ vidí, jak slavný jest.
⁷ Hanbí se všichni sluhové model,
kteří se chlubili bůžky,
klaní se mu všichni andělé.

V. ¹¹.–¹³. Mesiáš bude „soudit“ při svém prvním příchodu, zejména však až přijde na soud poslední. Prává spravedlnost zasvitne v jeho církvi bojující a zavládné dokonale v Církvi jeho vítězné.

věncí tě milostí a slitováním.
⁵ Nasycuje dobrem tvoji žádost,
 že se tvé mládí jak orlice obnovuje.
⁶ Hospodin vykonává spravedlnost,
 zjednává právo všem utiskovaným.
⁷ Oznamil své cesty Mojžíšovi,
 synům Israelovým svou vůli.
⁸ Slitovný a milostivý jest Hospodin,
 shovívavý a nadmíru dobrotivý.
⁹ Nemá ve zvyku ustavičně kárat,
 aniž na věky hněv chovat;
¹⁰ ne podle hříchů našich činívá nám,
 aniž podle nepravostí našich nám odplácí.
¹¹ Ale jak vysoko nad zemí jest nebe,
 milost jeho se klene nad jeho ctiteli;
¹² jak je vzdálen východ od západu,
 vzdaluje od nás nepravosti naše.
¹³ Jako se slitovává nad dětmi otec,
 tak Pán nad těmi, kteří se ho bojí.
¹⁴ Neboť ví on, jaké stvoření jsme,
 na paměti má, že prach jsme.
¹⁵ Člověk – jako tráva jsou dnové jeho;
 jako polní květ – tak odkvétá.
¹⁶ Ovane jej vítr a již ho není,
 není znáti po něm ani stopy.
¹⁷ Milost však Páně věk od věku s bohabojnými
 a jeho spravedlnost je se syny synů;
¹⁸ s těmi, kteří šetří úmluvy, jeho
 snažíce se příkazy jeho činit.
¹⁹ Hospodin na nebi trůn svůj si postavil,
 královská moc jeho nade vším vládne.
²⁰ Chvalte Pána všichni andělé jeho,
 silní rekové činící rozkazy jeho,
 poslušní jsouce hlasu, jeho slova!
²¹ Chvalte Pána všechny zástupy jeho,
 sluhové jeho, již konáte, co si přeje!
²² Chvalte Pána všechna jeho díla
 na všech místech veleříše jeho.
 Dobrořeč má duše Hospodinu!

Ž 103. Chvalozpěv Boha tvůrce a správce světa.

¹ Od Davida.
 Dobrořeč, má duše, Hospodinu! Hospodine,
 můj Bože, tys nad míru veliký. Ve slávu a
 velebnost jsi oděn,
² světlem se zahaluješ jako rouchem.
 Rozprostíráš nebe jak oponu stanu,
³ staviš nad vodami své zásobárny,

² Veliký je Hospodin na Sionu,
 nade všechny národy vyvýšený.
³ Ať slaví veliké jméno tvé a hrozná,
 neboť je velesvaté!
⁴ Ano, kraluje mocný, jenž miluje právo!
 Ty jsi zavedl spravedlivou správu,
 právo řádné v Jakubu vykonáváš.
⁵ Vyvyšujte Pána, našeho Boha,
 a kořte se u podnože jeho nohou,
 neboť je velesvatý!
⁶ Mojžíš a Áron byl mezi kněžimi jeho,
 a Samuel mezi ctiteli jeho jména;
 vzývali Hospodina, i vyslychal je.
⁷ Ze sloupu oblakového mluvíval k nim,
 kteří šetřili toho, co jim zjevil,
 ustanovení, jež dal jim.
⁸ Hospodine, Bože náš, ty jsi je vyslychal,
 Bohem odpouštějícím jsi byl jim,
 ačkoli také mstitelem všech jejich činů.
⁹ Vyvyšujte Pána, našeho Boha,
 a kořte se na jeho svaté hoře,
 neboť je svatý Hospodin, Bůh náš!

Ž 99. Radostně obcujte bohoslužbě ve svatyni.

¹ Píseň díků.
² Jásej Bohu všechna země,
 služte Hospodinu s veselím,
 předstupujte před něho s plesáním.
³ Vězte, že Hospodin Bůh jest,
 on nás učinil a ne my sami;
 jsme lid jeho a ovce pastvy jeho.
⁴ Vcházejte do bran jeho s díky,
 do jeho nádvoří s chvalozpěvy,
 slavte ho, chvalte jméno jeho!
⁵ Neboť dobrotiv je Hospodin,
 na věky milosrdenství jeho,
 a rod od rodu věrnost jeho.

Ž 100. Program zbožného vladaře.

¹ Žalm Davidův.
 Zpívat chci o lásce a spravedlnosti tobě, Pane, písni.
² Přičiním se, bych bezvadně životem kráčel
 pokud mi vstříc budeš chodit.
 Žítí budu se svědomím čistým
 ve své domácnosti;
³ nehodlám ni v mysli se zabývati
 věcmi ničemnými.

Dopouštět se přestupků nenávidím, to se
mne chytнути nesmí;
⁴ člověk zvrhlého srdce musí ode mne,
o zlém nechci nic vědět.
⁵ Kdo svého bližního tajně očerňuje,
toho budu stíhat;
s člověkem pyšných očí a hrdého srdce –
s takovým obcovat nechci.
⁶ Zraky své upírat budu na věrné v zemi,
aby sídlili se mnou;
po cestě bezúhonných mravů kdo chodí – ten mi
bude sloužit.
⁷ V domě mém se ubytovat nesmí
žádný, kdo jedná lstivě;
člověk mluvící krivě neobstojí
před očima mýma.
⁸ Každého jitra budu vyhlazovat
všecky hříšníky v zemi,
abych vyplenil z Hospodinova města
všechny, kdož páchají nepravost.

**Ž 101. Modlitba vyhnanců za obnovu Jerusalema.
(Pátý žalm kající.)**

¹ Modlitba ubohého, když jest v úzkostech a přednáší Hospodinu svou prosbu.
² Pane, vyslyš modlitbu mou,
a mé volání k tobě přijď.
³ Neodvracuj ode mne tváře své,
v kterýkoli den jsem soužen.
Nakloň ke mně svoje ucho,
kdykoli tě vyzývám, rychle mne vyslyš!
⁴ Neb dni mé v kouř se rozplývají,
kosti mé vysychají jak roští,
⁵ jsem spálen jak tráva a srdce mé prahne,
neboť jsem zapomněl jísti chléb svůj.
⁶ Ježto hlasitě jest mi úpět,
visí mi kosti na mé kůži.
⁷ Jsem jako pelikán na poušti,
podobám se výru v ssutinách.
⁸ Spánek mne mýjí a nařikám
jak ptáče na střeše osamělé.
⁹ Celý den tupí mne nepřátelé,
zuří na mne a proklínají mnou.
¹⁰ Jeť mi popel jak chleba jísti,
se slzami míchám svůj nápoj,

Ž 101. Sv. Pavel (Žid. 1, 10.–12.) uvádí v. 26.–28. o Kristu, dokazuje božství jeho. Proto býval celý žalm vykládán mesiášsky.

¹¹ pro tvůj hněv a nevoli tvou,
neboť vyzdvihnuv shodil jsi mne.
¹² Moje dni se sklánějí jak stín,
a já vadnu jako tráva.
¹³ Ty však, Pane, na věky zůstáváš
a tvá památka od rodu do rodu.
¹⁴ Ty se zdvihneš a usmíříš na Sion;
vždyť je čas nad ním se slitovat, je čas.
¹⁵ Máť každý sluha tvůj rád jeho kameny,
soustrast má s jeho ssutinami.
¹⁶ I budou bát se tě pohané, Pane,
a všichni králové země tvé slávy,
¹⁷ Hospodin když vystaví Sion,
když se objeví ve své slávě,
¹⁸ když shlédne na modlitbu chudásů,
a jejich prosbou nepohrdne.
¹⁹ Budiž to zapsáno pro rody budoucí,
ať lid, jež stvoří, velebí Pána,
²⁰ protože shlédl se své výše,
Pán že popatřil s nebe na zemi,
²¹ aby vyslechl vzdechy zajatých,
k smrti odsouzené by rozvázal,
²² aby hlásali na Sionu Pána
a jeho slávu v Jerusalemě,
²³ až se tam sejdou národové
i králové, aby sloužili Pánu.
²⁴ Vyčerpál na cestě mou sílu.
zkrátil moje dny i řekl jsem:
²⁵ „Neodvolávej mne prostřed mých dnů,
ty, jehož léta rod od rodu trvají.“
²⁶ Nejprv založils, Pane, zemi,
a dílem rukou tvých jsou nebesa.
²⁷ Ona pominou, ty však potrváš;
a všecka zvetšejí jako roucho.
Střídáš je jako šat, i střídají se;
²⁸ ty však jsi týž a tvá léta jsou bez konce,
²⁹ Děti tvých sluhů budou mít bydlo,
a jejich potomstvo žít bude na věky.".

102. Boží milosrdenství.

¹ Od Davida.
Dobrořeč, má duše, Hospodinu, a vše, co
ve mně jest, jeho svatému jménu
² dobrořeč má duše Hospodinů,
pamatuj na všecka dobrodiní jeho!
³ On ti odpouští všecka tvá provinění,
uzdravuje všecky neduhy tvé,
⁴ vysvobozuje život tvůj od záhuby,

avšak neztužil svých výroků.
²⁹ Obrátil vody jejich v krev,
 zmořil také ryby jejich.
³⁰ Vydala země jejich žáby;
 byly i v pokojích králů jejich.
³¹ Prikázal, a přišly psí mouchy;
 komáři do všech končin jejich.
³² Dal jim místo deště krupobití,
 oheň žhoucí po krajinách jejich.
³³ Potloukl jim vinice i filky,
 zpřerážel stromoví po končinách jejich.
³⁴ Prikázal, i přišly kobylky,
 hmyz to žravý, jemuž nebylo počtu;
³⁵ sežraly jim všecku zeleň v zemi,
 sežraly jim všecky plodiny země.
³⁶ Pobil jim všecko prvorozené v zemi,
 prviny, veškeré plodné síly jejich.
³⁷ Vyvedl je se stříbrem a zlatem;
 nebylo ve kmenech jejich nemocného.
³⁸ Radoval se Egypt, že odcházejí;
 bylať dolehla hrůza před nimi na ně.
³⁹ Roztáhl oblak, aby je zastíral,
 oheň pak, aby jim noc ozařoval.
⁴⁰ Žádali, i přišly křepelky,
 a chlebem nebeským je nasycoval.
⁴¹ Protrhl skálu, i vytékaly vody;
 odtékaly po suchotě proudy.
⁴² Byltě pamětliv svatého slova svého,
 jež dal Abrahamovi, sluhovi svému.
⁴³ Tedy vyvedl svůj národ v radosti,
 a své vyvolené s jáсотem.
⁴⁴ Kraje pak pohanů daroval jim v úděl,
 a tak zabrali výtěžky námahy národův,
⁴⁵ aby šetřili ustanovení jeho, a jeho
 zákona aby vyhledávali.

Ž 105. Kající prosba, by národ israelský byl vzkříšen.

Nadpis. – I. Úvod: Žalmista velebí milosrdenství Boží (v. 1–3) a prosí za pomoc (v. 4 n.). II. Vyznává zkroušeně nevděk, nevěrnost a hříšnost národa israelského v Egyptě (v. 6–12), cestou pouští (13–23. 24–27. 28–33), jakož i v zemi zaslíbené (v. 34–42. 43–46). III. Doslov: Žalmista vyslovuje zřetelněji, zač prosí (v. 47). Závěrek čtvrté knihy žalmů (v. 48).

Alleluja.

¹ Chvalte Hospodina, neboť je dobrý,
 neboť jest na věky milosrdenství jeho.
² Kdo může vyličit veliké skutky Páně,

Činíš oblaky svým vozem,
 na perutech větru se vznášíš,
⁴ posly svými činíš větry,
 a svými sluhy žhoucí oheň.
⁵ Položilš zemi na základech jejich,
 že se nepohne na věky věkův;
⁶ moře ji přikrylo jako roucho,
 nad horami stály vody.
⁷ Jak jsi jim pohrozil, rozběhly se;
 rachot hromu tvého zaplašil je.
⁸ Hory se zdvihly a údolí sestoupila
 na místo, jež jsi jim vykázal.
⁹ Mez jsi jim položil, které nesmějí překročit,
 nesmějí se vrátit, by přikryly zemi.
¹⁰ Kážeš, by prameny v údolích vyvěraly,
 aby mezi horami vody tekly;
¹¹ napájejí všelikou zvířenu polní,
 prahne po nich divoký osel, kdy žízni.
¹² U nich má své sídlo nebeské ptactvo,
 v ratolestech šveholící.
¹³ Svlažuješ hory se svých zásobáren,
 plody tvé práce země se nasycuje.
¹⁴ Trávě dáváš růsti pro dobytek, a
 jakož i zelinám pro potřebu lidstva.
¹⁵ Vyvozuješ ze země chléb i víno;
 víno, by veselilo srdce lidí,
 olej, aby se jím leskl obličej jejich,
 chléb pak, by srdce lidí posiloval.
¹⁶ Do syta pítí -mohou polní stromy, i cedry
 libánské, jež pěstuje Bůh;
¹⁷ tam si staví ptactvo hnízda svoje,
 čáp mívá vysoko svůj domov;
¹⁸ vysoké hory patří kozorožcům,
 skály pak jsou útočištěm damanům.
¹⁹ Učinil měsíc, aby čas odměřoval;
 slunce ví, kdy má zapadatí.
²⁰ Přivádíš tmu, i nastává doba noční;
 v té se hýbají všechna zvířata lesní;
²¹ mladé plémě lvi řve po kořisti,
 žádá si na Bohu pokrmu.
²² Vychází slunce, i sbírají se zase,
 a do svých doupat se ukládají;
²³ tu pak vychází člověk k dílu svému,
 aby pracoval až do večera.
²⁴ Jak jsou četná díla tvá, Hospodine!

Ž 103. V. ¹³ „zásobárny“ (srv. v. 3.) pro déšť, rosu, sníh, kroupy, jež jsou „plody práce“ Boží.

Všecky věci jsi učinil moudře,
plná jest země tvorstva tvého.
25 Moře tu velké a širé na obě strany,
v něm se hemží počet nescíslný
živočichů maličkých i velkých.
26 Tam se probíhají vodní obří,
leviatan v něm si hraje.
27 Toto všechno očekává tebe,
že jim dáš pokrmu v přiměřenou dobu;
28 ty jim dáváš, a oni si sbírají;
otvíráš ruku svou, a všechno plno je slasti.
29 Odvrátíš-li však tvář svou, lekají se,
odnímáš-li dech jim, umírají,
a v prach svůj se navracují;
30 vysíláš jim dech svůj, i tvoří se,
a takto obnovuješ tvářnost země.
31 Sláva Hospodinova trvá věčně,
Hospodin má ze skutků svých radost.
32 Pohlédne-li na zemi, zachvívá se,
dotkne-li se hory, kouří se z ní.
33 Zpívat budu Pánu celý svůj život,
chválit Boha svého, pokud budu.
34 Kéž se mu líbí moje rozjímání,
já mám věru radost z Hospodina.
35 Ó, by vyhynuli hříšníci se země;
ó, by nebylo již bezbožníků!
Dobrořeč, má duše, Hospodinu!

**Ž 104. Díky Hospodinu za věrnost, se kterou
pečoval o Israele v dávných dobách.**

Alleluja.

1 Chvalte Pána, vzývejte jméno jeho,
hlásejte mezi národy, díla jeho.
2 Prozpěvujte mu a hrejte jemu,
vypravujte všechny divy jeho.
3 Honoste se svatým jménem jeho,
vesel se srdce těch, kdo hledají Pána.
4 Hleďte Pána, ať síly tak nabudete,
hleďte tváře jeho ustavičně.
5 Pomněte divů jeho, kteréž učinil,
zázraků jeho a rozsudků, jež vyřkl.
6 Vy símě Abrahamovo, sluhové jeho,
synové Jakobovi, které si vyvolil!

V. 25 n. „na obě strany“ – na délku a šířku. – „leviatan“ = krokodil.

V. 30 n. – Bůh bere starším živočichům jejich „dech“, t. j. život, i umírají. – Dříve však vdechuje do zárodku v mateřském lůně „svůj dech“, t. j. život. – „tvoří se“ = počínají se, nabývají života. – Podobně obnovuje Duch sv. ustavičně v nás život nadpřirozený.

7 On totiž, Hospodin je Bůh náš;
po veškeré zemi jsou soudy jeho.
8 Pamatoval věčně na svou smlouvu,
na slovo, které stanovil na tisíc rodů,
9 na smlouvu, kterou učinil s Abrahamem,
na svou přísahu, danou Isákovi,
10 kterou učinil Jakobovi zákonem,
smlouvu věčnou Israelovi,
11 když děl: „Tobě dám zemi Kanaanskou
v úděl dědičného majetku vašeho,“
12 ač jich bylo ještě počtem málo,
nemnoho přistěhovalců v té zemi.
13 Od kmene ke kmeni když přecházeli,
z království jednoho k národu jinému,
14 nedopustil nikomu utlačovat je,
ale krále pro ně káral říkaje:
15 „Nedotýkejte se mých pomazaných,
a mým prorokům ať neublížíte!“
16 Dříve pak nežli hlad seslal na krajinu, nežli
všelikou výživu chleba zmařil,
17 již byl poslal před nimi jednoho muže,
Josefa, prodaného za otroka.
18 Pouty sevřeli mu nohy,
v železech ocitl se život jeho,
19 dokud se nevyplnil výrok jeho,
slovo Páně, které vznítilo ho.
20 Poslal král a dal jej rozvázati,
vládce národů, a propustil ho.
21 Ustanovil ho pánem domu svého,
a vládcem veškerého majetku svého,
22 knížata jeho by učil jako jej samého,
a jeho starce by moudrosti vyučoval.
23 Poté vešel Israel do Egypta,
a byl Jakob hostem v Chamově zemi.
24 Rozmnožil pak náramně svůj národ,
zesílil jej nad nepřátele jeho.
25 Zvrátil jim srdce, že lid jeho v zášti měli
a že obelstívali sluhy jeho.
26 Poslal Mojžíše, služebníka svého,
Árona, jehožto byl si vyvolil.
27 Konal jimi díla zázraků svých,
činy divů svých na Chamově zemi.
28 Poslal mrákovy, že se zatmělo,

Ž 104. V. 14. srv. s Gn. 12, 10–20; 20, 3–18; 26, 11.

V. 15. Arciotevové slují „pomazaní Páně“, ježto byli Bohu zasvěceni, tedy svatí a nedotknutelní; slují „proroci“, ježto se jim dostávalo zvláštního poučení od Boha.

V. 19. „výrok jeho“ = slovo Páně = výklad snů.

¹⁴ vyvedl je z temnot, ze stínu smrti,
a také zpřetrhal jejich pouta.
¹⁵ *Ti necht' chválí Pána za jeho milost,
za jeho divy lidem učiněné,*
¹⁶ za to, že rozlámá bronzové brány,
za to, že roztříštil železné závory.
¹⁷ Chřadli pro své nešlechtné mravy,
byloť jim pro jejich nepravosti trpět;
¹⁸ jakýkoliv pokrm se jim zhnusil,
přiblížili se až ke branám smrti.
¹⁹ *I volali k Hospodinu v soužení svém,
on z tísně, jejich je vysvobodil:*
²⁰ poslal svoje slovo a uzdravil je,
z hrobů jejich je vysvobodil.
²¹ *Ti necht' chválí Pána za jeho milost,
za jeho divy lidem učiněné,
nechat podávají oběti díků,
a s plesem vypravují skutky jeho!*
²³ Ti, kteří se spustili na moře v lodích,
jdouce po své práci na velkých vodách,
²⁴ vídali skutky Hospodinovy,
divy jeho na hlubině;
²⁵ řekl a dostavil se bouřlivý vichor,
a vlny mořské vysoko se vzduly:
²⁶ stoupli až k nebi, padli až do propastí,
duše jejich v nebezpečí mřela;
²⁷ točili se, vrávorali jak zpítí,
a všechna moudrost jejich byla v koncích.
²⁸ *I volali k Hospodinu v soužení svém,
a on z tísně, jejich je vysvobodil:*
²⁹ proměnil svou bouři v tichý vánek,
a mořské vlny se utišily;
³⁰ radovali se, že nastalo ticho,
on pak je dovedl k žádoucímu břehu.
³¹ *Ti necht' chválí Pána za jeho milost,
za jeho divy lidem učiněné,*
³² ať ho velebí ve shromáždění lidu,
ve sboru starších ať jej oslavují!
³³ Obrátil řeky v kraje pouště,
prameny vodní v žíznivou zemi,
³⁴ půdu úrodnou ve slatinu,
pro zlobu jejího obyvatelstva.
³⁵ Obrátil poušť v jezera vodní,
zemi vyprahlou v prameny vodstva;
³⁶ usadil na ní vyhladovělé, ti si
zřídili hostinné město;

vysloviti všechny jeho slavné činy?
³ Blahoslaveni, kdož dbají práva,
a činí spravedlnost každého času!
⁴ Vzpomeň si na nás pro lásku k lidu svému,
navštiv nás, Hospodine, pomoci svou,
⁵ abychom viděli štěstí tvých vyvolených,
radovali se z radosti lidu tvého,
a tvým dědictvím se honosili.
⁶ Zhřešili jsme jako otcové naši,
nesprávně činili, páchali jsme bezbožnost.
⁷ Otcové naši tvých zázraků v Egyptě nedbali,
neměli na mysli velikost milostí tvých,
i vzbouřili se, když přišli k Rudému moři;
⁸ ale pomohl jim pro své jméno,
aby ukázal svoji moc.
⁹ Zahrozil Červenému moři, i vyschlo,
převedel je tůněmi jak pouští.
¹⁰ Pomohl jim z rukou plných záští,
vyprostil je z rukou nepřátelských,
¹¹ voda přikryla jejich protivníky,
nezůstal z nich ani jeden.
¹² Uvěřili tedy slovům jeho
a prozpěvovali mu chválu.
¹³ Brzy zapomněli na jeho skutky,
nevyčkali, co Bůh ustanoví.
¹⁴ D, ať se unášeti na poušti choutkou,
pokoušeli Boha na pustinách.
¹⁵ I udělal jim, po čem zatoužili,
poslal však na ně citelné nechutenství.
¹⁶ Záviděli Mojžíšovi v táboře,
Áronovi, svatému Hospodinu;
¹⁷ otevřela se země a shtila Datana,
a zavřela se za rotou Abironovou;
¹⁸ roznítíl se oheň v jejich sboru,
plamen spálil bezbožníky.
¹⁹ Udělali si býčka na Horebě
a skláněli se před slitinou;
²⁰ takto zaměnili svoji slávu
za sošku býčka, který se živí travou.
²¹ Zapomněli na svého Spasitele,
na Boha, jenž věci veliké učinil v Egyptě,
²² zázračná díla v Chamově zemi,
skutky hrozná v Rudém moři.
²³ Tu si umínil, a byl by je zahubil,
kdyby Mojžíš, vyvolený jeho,
v roztržce té nebyl postavil se před něj, aby

odvrátil hněv jeho, aby jich nehubil.
²⁴ Nic si nevážili žádoucí země,
 nevěřili slovu jeho;
²⁵ reptajíce ve svých stanech
 nedbali Hospodinova hlasu.
²⁶ Proto pozdvihl ruku a přísáhl jim,
 že je po poušti rozmetá,
²⁷ že jejich potomstvo pokoří mezi národy,
 a že je rozpráší po krajinách.
²⁸ Zasněžili se Beel-Fegorovi,
 a jedli z obětí podaných bohům mrtvým;
²⁹ popuzeli ho svými činy,
 proto je stihla veliká rána.
³⁰ Tu povstal Finees a ukojil ho,
 i byla rána ta zastavena;
³¹ bylo mu toho počítáno za správnost
 od rodu do rodu na věčné časy.
³² Popudili ho dále u Vod odporu,
 i Mojžíšovi zle se vedlo pro ně;
³³ neboť vzepřeli se vůli jeho,
 promluvil nerozvázně ústy svými.
³⁴ Nevyplenili těch národů,
 které jim byl Hospodin vyhubit kázal;
³⁵ ale smísili se s těmi národy,
 a jejich skutkům se naučili;
³⁶ byli služebníky jejich model,
 a ty staly se jim osidlem.
³⁷ V obět podávali syny,
 jakož i své dcery duchům zlým;
³⁸ prolévali krev nevinnou,
 krev synů a dcer obětovaných modlám kanaanským,
 že byla země poskvrněna tím vražděním.
³⁹ Znečistili se svými skutky,
 neboť se zpronevěřili svými činy.
⁴⁰ I rozhněval se Pán náramně na svůj národ,
 a vzal v ošklivost dědictví svoje;
⁴¹ proto je vydal do pohanských rukou,
 vládli jim ti, kteří je měli v nenávisti.
⁴² Jejich nepřátelé je utiskovali,
 byli pokořeni pod jejich rukou.
⁴³ Mnohokráte je vysvobodil,
 oni však vzpírali se mu smýšlením svým, a
 klesali pro své nepravosti.
⁴⁴ Ale shlédł na soužení jejich,
 když slyšel, kterak nařikají;
⁴⁵ rozpomněl se na úmluvu svoji,

slitoval se dle hojné milosti své;
⁴⁶ dal jim dojít smilování
 všech, kteří je do zajetí vedli.
⁴⁷ Vysvobod' nás, Hospodine, náš Bože,
 rač nás shromáždit z pohanů,
 bychom chválili svaté tvoje jméno,
 a honosili se oslavou tvou!
⁴⁸ Žehnán buď Hospodin, Bůh Israelův,
 od věkův až na věky;
 a všecken lid ať řekne: „Amen, amen!“

PÁTÁ KNIHA ŽALMŮ (Ž 106–150).

Ž 106. Díky vysvobozených Prozřetelnosti Boží.

Úvod: Výzva žalmistova, by všichni zajatci, kteří byli ze zajetí babylonského vysvobozeni, milosrdenství Božímu za to děkovali (v. 1–3). I. Díl: Kterak se schyluje milosrdenství Boží k nešťastníkům, kteří se dovolávají pomoci Boží, patrně z těchto čtyř příkladů: a) Bůh se smilovává nad poutníkem, bloudícím po poušti (v. 4–9), b) nad uvězněnými zajatci (v. 10–16), c) nad nemocnými (v. 17–22), d) nad plavci (v. 33–42). II. Díl: Podivuhodno, kterak nakládá Prozřetelnost s dobrými i zlými (v. 33–42). Kéž uči se lidé z toho moudrými býti (v. 43).

Alleluja.

¹ Chvalte Hospodina, neb je dobrý,
 neboť je na věky milosrdenství jeho.
² Tak rcetež Hospodinovi vykoupenci,
 které vykoupil z ruky nepřátelské,
³ a jež shromáždil z krajín východu, západu,
 od pólnoci, jakož i od moře.
⁴ Bloudili pouští, kraji vyprahlými,
 nenašli cesty k městu hostinnému;
⁵ ježto hladověli a žízeň měli,
 umdléval v nich život jejich.
⁶ *I volali k Hospodinu v soužení svém,
 a on z tísně jejich je vysvobodil:*
⁷ uvedl je na cestu pravou,
 by došli hostinného města.
⁸ *Ti nechť chválí Pána za jeho milost,
 za jeho dívy lidem učiněné,*
⁹ za to, že ukojil duši, která žíznila,
 za to, že naplnil hladovou duši sladkostí.
¹⁰ Seděli v temnotách a ve stínu smrti,
 spoutáni jsouce bídou a železem,
¹¹ neboť se zprotivili příkazům Božím,
 pohrdli úradky Nejvyššího;
¹² proto pokořil bídou srdce jejich,
 klesli a neměli pomocníka.
¹³ *I volali k Hospodinu v soužení svém,
 a on z tísně jejich je vysvobodil:*

toho nebude – „Ty jsi knězem na věky jako byl Melchisedech!“

- ⁵ Pán bude tobě po pravici,
bít bude v den svého hněvu krále;
⁶ mezi národy soud konat,
dokonale porážeti,
tříštit hlavy po širé zemi.
⁷ Z potoka na cestě bude píti,
protož pozdvihne hlavu.

Ž 110. Budiž Hospodinu slavně děkováno za veliká dobrodíní!

Alleluja.

- ¹ Chci tě slavit, Pane, z celého srdce
ve sboru spravedlivých, jakož i v obci.
² Veliká jsou Hospodinova díla,
dokonalá podle všech jeho plánů.
³ Slavná a velebná jest činnost jeho,
a jeho spravedlnost zůstává na věky.
⁴ Ustanovil památku na své divy,
milosrdný a milostivý Pán jest.
⁵ Pokrm dává těm, kdo se ho bojí,
na věky je pamětliv své smlouvy.
⁶ Moc svých skutků ukázal svému lidu,
odevzdav mu, čím pohané dědičně vládli.
⁷ Díla rukou jeho jsou věrnost a právo;
všecko, co ustanovil, je spolehlivo,
⁸ je to utvrzeno na věky věkův,
vydáno upřímně a spravedlivě.
⁹ Vykoupení seslal svému lidu,
věčnou platnost udělil své smlouvě.
¹⁰ Svaté jest a hrozné jeho jméno;
počátek moudrosti je bázeň Páně.
¹¹ Blahé má poznání, kdokoli tak činí;
chvála jeho zůstane na věky věkův.

Ž 111. Štěstí spravedlivých.

- ¹ Alleluja. Při návratu Aggea a Zacharjáše.
Blaze tomu, kdo bojí se Hospodina, a v jeho
příkazech velikou zálibu má.
² Mocné v zemi bude potomstvo jeho,
rodu poctivých bude požehnáno.

obětuje sebe pod způsobami chleba a vína.

V. ⁵⁻⁷. oslovuje žalmista Hospodina, t. j. *Boha Otce* (ve světle křesťanství).

Ž 110. V. ⁴. „*Na památku svých divů*“ ustanovil svátky, zejména velikonoce.

V. ⁵. „*pokrm*“ – manna, křesťanovi Eucharistie. – V. ⁷. V době zajetí vládli pohané Palestinou.

Ž 111. obrací na spravedlivce, co tvrdil Ž 110. o Bohu.

- ³⁷ na polích šili a štípili vinice,
dodělali se úrody hojné.
³⁸ Žehnal jim, že se rozmohli velmi,
nedala, aby jim dobytka ubylo.
³⁹ Když jich ubývalo a klesali
tlakem zlých a útrapami,
⁴⁰ vylil potupu na pány urozené,
zavedl je, že bloudili na poušti bez cest;
⁴¹ chudása však vytrhl z bídy,
rozmnožil rody jeho jak ovce.
⁴² Zří to spravedliví a veselí se,
a všecka bezbožnost zavírá svá ústa.
⁴³ Kdo je moudrý, ať toho šetří,
ať dbá milostí Hospodinových!

Ž 107. Prosba za pomoc Boží.

- ¹ Píseň žalmová od Davida.
² Posilněno jest mé srdce, Bože,
posilněno jest mé tsrdce.
Nuže, budu zpívati a hráti!
³ Probud se, duše má, probud se, harfo a citaro,
ze spánku jitřenku budu budit.
⁴ Budu tě chválit mezi národy, Pane,
oslavovat tebe mezi kmeny.
⁵ Neboť je veliká až k nebi tvá milost,
a tvá věrnost až do oblaků.
⁶ Rač se povznést, Bože, nad nebesa,
velebnost tvá nad veškerou zemi,
⁷ by tvoji milácci byli vysvobozeni!
Pomoz tedy pravicí svou a slyš nás!
⁸ Přislíbil Bůh při svatosti svojí,
že budu s veselostí děliti Sichemsko, údolí
Sukkotské rozměřovati,
⁹ můj že je Galaad, moje Manassesko,
Efraimsko že je přílbou mé hlavy,
Judsko pak vladařstvím žezla mého,
¹⁰ Moabsko že jest mým žádoucím umyvadlem,
na Edomsko že svou obuv položím,
a že Filišťané budou se mi kořit.
¹¹ Kdo mne dovede k hrazenému městu,
kdo mne doprovodí do Edomska?
¹² Zdali ne ty, Bože, jenž jsi zavrhl nás,
ty, Bože, jenž nechceš s našim vojskem táhnout?
¹³ Uděliž nám pomoc před nepřitelem,
neboť nicotná jest pomoc lidská.
¹⁴ S Bohem budeme divy hrdinství činit, on sám
zdeptá naše nepřátele.

Ž 108. Vytrhni mne, Bože, z rukou zlomyslného a nenapravitelného škůdce a jej spravedlivě potrestej!

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Bože, kterého stavívám, nemlč k tomu,
že ústa bezbožná, lstivá na mne zejí;
³ jazykem prolhaným mne oslovují,
řečmi jízlivými mne zahrnují,
napadají mne bez příčiny.
⁴ Místo by mne milovali – nevraží na mne;
já však – ustavičně jen se modlím.
⁵ Odplacují se mi za dobré zlým,
nenávisť za mou lásku.
⁶ Dopustí, ať povstane bezbožník proti němu,
ať stoje po jeho pravici žaluje na něj.
⁷ Když bude souzen, ať je vinným uznán,
a jeho modlitba buď mu počtena za hřích.
⁸ Dnů jeho života nemnoho bud,
a jeho úřad ať dostane jiný.
⁹ Děti jeho buďte – sirotky,
manželka pak jeho – vdovou.
¹⁰ Potulujte se děti jeho a žebrejte,
jsouce vyhnáni z domů svých rozbořených.
¹¹ Ukládej lichvář o všecek majetek jeho,
a necht' cizinci rozchvátí, co si vydělal.
¹² Nebudíž nikoho, kdo by mu prokázal lásku,
nemějž nikdo soucitu s jeho sirotky.
¹³ Potomstvo jeho budiž vyhubeno,
v jediném kolenu zanikniž jeho jméno.
¹⁴ Měj Pán na mysli viny jeho předků,
a hřích matky jeho nebud' shlazen;
¹⁵ buďte před Hospodinem ustavičně,
vyhlazena buď se země památka jejich!
¹⁶ Neb nedbal toho, by prokazoval lásku,
¹⁷ ale stíhal nuzáka a chudása,
a toho, jenž klesal na mysli, aby ho dorazil.
¹⁸ Miloval kletbu – ať ho tedy stihne –
požehnání nechtěl – vzdal se mu tedy.
Oblékal se v kletbu jakoby v roucho,
ať tedy vnikne jak voda do jeho útrob, a jako
olej do jeho kostí;
¹⁹ zůstaň mu jak roucho, v které se halí,
a jako pás, kterým vždycky se přepasuje.
²⁰ To budiž odměnou Páně mým protivníkům,

Ž 108. patří k žalmům „zaklínacím“.

V. ¹⁸ „kletba“ = činy, jež kletbu přináší. – „požehnání“ = činy, jež je přináší.

- těm, kteří mluví proti mně zlé věci!
²¹ Ano, ty, můj Pane, Hospodine,
zastaň se mne pro své jméno,
vždyť je tvá milost líbezná; vysvobod' mne!
²² Neboť ubožák a chudáš jsem já,
a mé srdce svíjí se mi v nitru.
²³ Jako stín když se nachyluje, se ztrácím,
a jako kobylky unášen jsem.
²⁴ Kolena mi klesají, ježto se postím,
tělo mi zhubenělo, nemá tuku.
²⁵ Já pak stal jsem se terčem posměchu jejich;
vidí-li mne, potřásají hlavou.
²⁶ Pomož mi, ó Hospodine, můj Bože,
vysvobod' mne podle milosti své,
²⁷ ať oni poznají, že je to ruka tvoje,
že jsi ty, ó Hospodine, to učinil!
²⁸ Ať si oni zlořečí, vždyť ty žehnáš;
nepřátelé moji budou se hanbit,
ale služebník se tvůj radovat.
²⁹ Rouchem mých protivníků potupa budiž,
ať se halí ve stud, jako ve plášť!
³⁰ Slavit chci Pána velmi svými ústy,
ve valném sboru chváliti jej,
³¹ že se postavil chudému po pravici,
aby ho vytrhl těm, kdož ho stíhali.

Ž 109. Mesiášovo věčné království a kněžství.

Hospodin slibuje Mesiášovi vládu světa (v. 1–3). Mesiáš-král bude spolu knězem (v. 4). Tento král-kněz zdolá vítězně všechny své nepřátele (5–7).

- ¹ Žalm Davidův.
Řekl Hospodin mému Pánu: „Zasedej
po mé pravici, dokud nedám nepřátele
za podnož tvým nohám.
² Mocnému žezlu tvému dá vzejít
Hospodin ze Sionu;
panuj uprostřed nepřátel svých!
³ Ty vládni ve dni své síly
v lesku svatém,
z lůna před jitřenkou zplodil jsem tě.“
⁴ Přisáhl Hospodin (takto): – a želeť

Ž 109. je přímo mesiášský (Mt. 22, 43–45; Lk. 20, 42. – „Hospodin“ = Bůh (Otec). – „Pán“ Davidův = Mesiáš. – „seděti na pravici“ = dojíti nejvyšší cti, moci a vlády. – Kristus bude tam seděti věčně, ježto království jeho nebude konce (Lk. 1, 33).

V. ³ „Ty“, Mesiáš „den“, kdy bude se jevit; „síla“ Mesiášova; je všecek čas; který trvá církev, zejména poslední, soudný den. – „z lůna“ = z podstaty mé. – „před jitřenkou“ = od věčnosti.

V. ⁴ „Melchisedech byl králem i knězem; tak i Mesiáš. – Melchisedech obětoval chléb a víno, Kristus

- „Kterýkoli člověk zklame!“
¹² (3) Čím se odplatím Hospodinu
 za všechno, co mi prokázal?
¹³ (4) Kalich díků za spásu zdvihnu,
 a jméno Páně budu vzývat.
¹⁴ (5) Sliby své Pánu dané splním
 před veškerým jeho lidem.
¹⁵ (6) Stěží se zalíbí Hospodinu,
 aby zemřel jeho ctitel.
¹⁶ (7) Ano, Pane, jsem tvůj sluha,
 sluha tvůj a syn tvé služebnice,
 rozvázal jsi moje pouta.
¹⁷ (8) Tobě podám obět
 díků, a jméno Páně budu vzývat.
¹⁸ (9) Sliby své Pánu dané splním
 před zrakem všeho jeho lidu
¹⁹ (10) v síních Hospodinova domu,
 prostřed tebe, Jerusaleme!

Ž 116. Chvalte Hospodina i pohané pro jeho milostivost a věrnost.

Alleluja.

- ¹ Chvalte Hospodina všichni pohané,
 vychvalujte ho všichni národové,
² neb mocně nad námi vznáší se jeho milost,
 a věrnost Hospodinova trvá na věky.

Ž 117. (hebr. 118). Bohoslužebný zpěv díků na průvod do chrámu.

Alleluja.

- ¹ Chvalte Hospodina, neb je dobrý,
 neboť jest na věky milosrdenství jeho!
² Ať tedy říká Israel: „Ano, je dobrý,
 ano, jest na věky milosrdenství jeho!“
³ Nechať tedy říká rod Áronův:
 „Ano, jest na věky milosrdenství jeho!“
⁴ Ať tedy říkají ctitelé Hospodinovi:
 „Ano, jest na věky milosrdenství jeho!“
⁵ V úzkosti jsem vzýval Hospodina,
 i vyslyšel mne a uvolnil mi Hospodin.
⁶ Hospodin je při mně, nebojím se;
 co by mi mohl učinit člověk?
⁷ Hospodin se mnou, jest mým pomocníkem,
 a já – hledím vítězně na své nepřátele.
⁸ Lépe je důvěřovati Hospodinu

Ž 115. V. ¹¹. „rozrušení“, které pokouší člověka, aby se vzdal důvěry v Boha.

Ž 116. má na mysli dobu mesiášskou, kdy i pohané budou účastni slibů daných Israelovi.

Ž 117. dovolává se Spasitele i apoštolové a vykládají zejména v. ²². mesiášsky.

- ³ Hojnost a bohatství je v domě jeho,
 a jeho spravedlnost zůstává na věky.
⁴ Zářív v temnu jak světlo spravedlivým,
 je milostivý, slitovný, spravedlivý.
⁵ Štasten, kdo je soucitný a půjčuje,
 kdo své věci vyřizuje podle práva.
⁶ Neboť na věky nebude se viklat,
⁷ v paměti věčné bude spravedlivý.
 Zprávy zlé se nemusí obávat,
 pevně doufá srdce jeho v Pána.
⁸ Pevné jest srdce jeho, nebojí se,
 až může hleděti vítězně na odpůrce.
⁹ Plýtvá bezmála, jak rozdává chudým,
 jeho spravedlnost zůstává na věky,
 čelo jeho vysoko ve cti se zdvihá.
¹⁰ Bezbožník vida to rozčiluje se zlostí, zuby svými
 skřípá a chřadne; přání hříšníků přichází na zmar.

Ž 112. Chvalte Hospodina (v. 1b–3), kterýž ač je vznešený nesmírně (v. 4–6), přece si milostivě všímá nízkého a strádajícího (v. 7–9).

1a

Alleluja.

- ¹ Chvalte, sluhové, Hospodina, chvalte
 jméno Hospodinovo.
² Buď jméno „Hospodin“ požehnáno
 od tohoto času až na věky.
³ Od východu slunce až do západu
 chváleno buď jméno „Hospodin“.
⁴ Vyvýšen nad všechny národy Hospodin,
 ba nad nebesa sláva jeho.
⁵ Kdo jako Hospodin, Bůh náš?!
 Přebývá sice na výsostech,
⁶ přece však nízkého si všímá
 na nebesích i na zemi.
⁷ Zdvihá se země vysíleného,
 a z kalu povyšuje chudása,
⁸ aby ho posadil vedle knížat,
 vedle knížat lidu svého.
⁹ Usazuje bezdětnou v rodině
 učiniv ji šťastnou matkou.

Ž 113a. Záznaky Boží na cestě z Egypta do Palestiny.

1a

Alleluja.

V. ⁴. Spravedlivec pomáhá bližnímu, octne-li se „v temnu“, t. j. v neštěstí a v tom smyslu jest mu „světlem“.

V. ⁵. „Půjčovati“ bez úroků skutečně potřebnému bylo a je skutek milosrdenství.

V. ⁷. „Zprávy zlé“, jaké docházely Joba.

¹ Když vyšel Israel z Egyptské země.
 Jakobův rod z národa cizáků,
² stalo se Judstvo svatyní jeho,
 Israelstvo královstvím jeho.
³ Moře to vidělo, i prchlo,
 Jordán obrátil se nazpět;
⁴ hory jak berani poskakovaly,
 pahorky jako mláďata ovčí.
⁵ Co je ti, ó moře, že prcháš,
 a ty, Jordáne, že se vracíš,
⁶ hory, že skáčete jako berani,
 pahorky, jako mláďata ovčí?
⁷ Před tváří Páně chvěj se země,
 před tváří Boha Jakobova,
⁸ jenž mění skálu v jezera vodstva
 a křemen ve vody tryskající.

Ž 113b. Proba národa israelského za pomoc Boží v boji s pohany.

¹ ⁽⁹⁾ (Sbor levitů:) Ne nám, Hospodine, ne nám,
² ⁽¹⁰⁾ ale jménu svému čest zjednej
 pro svou milostivost a věrnost,
 aby nemohli pohané říci: „Kdepak
 mají Boha svého?
³ ⁽¹¹⁾ Vždyť je Bůh náš na nebesích,
 činí vše, co jemu se líbí.
⁴ ⁽¹²⁾ Modly však pohanů stříbro a zlato,
 výrobky jsou rukou lidských.
⁵ ⁽¹³⁾ Ústa mají a nemohou mluvit,
 oči mají a nemohou vidět?
⁶ ⁽¹⁴⁾ uši mají a nemohou slyšet,
 nos mají ale nemohou čichat,
⁷ ⁽¹⁵⁾ ruce mají a nemohou hmatat,
 nohy mají a nemohou chodit,
 nemohou křičeti svým hrdlem.
⁸ ⁽¹⁶⁾ Podobní budou jim, kteří je dělají,
 a všichni, kteří v ně doufají.
⁹ ⁽¹⁷⁾ (I. sbor:) Israel doufá v Hospodina,
 (II. sbor:) jest jejich pomocí a štítem.
¹⁰ ⁽¹⁸⁾ (I. sbor:) Dům Áronův doufá v Hospodina,
 (II. sbor:) jest jejich pomocí a štítem.
¹¹ ⁽¹⁹⁾ (I. sbor:) Ctitelé Páně doufají v Pána,

Ž 113. V. ² Israel stal se živou svatyní Boží, ježto Bůh v něm se usídlil. Proto byl Israel posvátným majetkem Božím, jehož cizinec nesměl beztržně se dotknouti.

V. ⁴ „Mory poskakovaly“, t. j. vlnily se jako se vlní stádo poskakujících ovec. Vlnila se tak zemětřesením hora Sinaj dle Ex. 19, 18.

V. ¹¹ „ctitelé Páně“ = proselyt, t. j. pohané, kteří chtějí přijmouti nebo částečně již přijali náboženství zjevené.

(II. sbor:) jest jejich pomocí a štítem.
¹² ⁽²⁰⁾ (Kněží:) Pán na nás pamatující žehná,
 žehná domu Israelovu,
 žehná domu Áronovu,
¹³ ⁽²¹⁾ žehná všem ctitelům Hospodinovým,
 maličkým i velikým!
¹⁴ ⁽²²⁾ Hospodin rač vás rozmnožiti,
 rozmnožit vás i děti vaše!
¹⁵ ⁽²³⁾ Žehnání buďte od Hospodina,
 který učinil nebe i zemi!
¹⁶ ⁽²⁴⁾ (Všichni:) Nebe jest nebe Hospodinovo,
 zemi pak dal synům lidstva.
¹⁷ ⁽²⁵⁾ Nebudou mrtví tě chválit, Pane,
 ti, kteří do pekel sestupují;
¹⁸ ⁽²⁶⁾ my však živí chválíme Pána
 od tohoto času až na věky!

Ž 114. Radostný dík za vysvobození z nebezpečí smrti.

¹ Alleluja.
 Miluji Hospodina, neb vyslyšel,
 hlasité mé bédování.
² Protože naklonil ke mně své ucho,
 celý život budu ho vzývat.
³ Obklíčil mne úzkostí smrti,
 pekelné hrůzy se přivalily,
 strasti a muky zastihly mne.
⁴ Tu jsem vzýval jméno Páně:
 „Ó Pane, vysvobodí mou duši!“
⁵ Milostivý jest Pán a spravedlivý,
 a náš Bůh se slitovává.
⁶ Hospodin opatruje bezradné,
 když jsem byl zbědován, pomohl mi.
⁷ Obrát se duše má k svému pokoji,
 neboť Hospodin dobře ti učinil.
⁸ „Ano, Pane, zbavils mne smrti,
 oči moje slz a nohy mé pádu.“
⁹ Před Hospodinem smím chodit
 na zemi mezi živými.

Ž 115. (hebr. 116, 10–19). Radostný dík za vysvobození z nebezpečí smrti.

Alleluja.

¹⁰ ⁽¹⁾ Důvěru mám v Boha a proto mluvím,
 ačkoli jsem tuze sklíčen.
¹¹ ⁽²⁾ Říkám ve svém rozrušení:

V. ¹² n. zpíval kněz tváří k svatyni, v. ¹⁴ n. tváří k lidu. – Křesťané jsou lid Bohu zasvěcený, kněžský (1 Petr. 2, 9). Šíří-li se křesťanství, šíří se také čest Boží.

na své cestě rač mne občerstvovat.
³⁸ Potvrď svému služebníku své slovo,
dané tomu, kdo se bojí tebe.
³⁹ Odvráť pohanu mou, kterou tuším,
neboť tvoje právo příjemné jest.
⁴⁰ Hle, já toužím po tvých nařízeních,
spravedlností svou obživuj mne.
⁴¹ Přijď tedy na mne milost tvá, Hospodine,
spása tvoje podle výroku tvého,
⁴² ať něco odpovím svým utrhačům,
neboť naději skládám ve tvých slovech.
⁴³ A neber ústům mým nikdy slova pravdy,
neboť soudům tvým velmi důvěřuji.
⁴⁴ I budu šetřiti zákona tvého vždycky,
na věky, a na věky věkův.
⁴⁵ Ať mohu tedy vykročovat volně,
nebo přikázání tvá vyhledávám.
⁴⁶ Nechať mluvím o tvých zjeveních před králi
bez bázně a beze strachu,
⁴⁷ a uvažuji o tvých přikázáních,
která jsem si zamiloval.
⁴⁸ Ruce své vztahuji po tvých milých mi rozkazech,
a v tvých ustanoveních se cvičím.
⁴⁹ Pamatuj na slovo své sluhovi svému,
kterým jsi mi naději dát ráčil.
⁵⁰ To jest mi útěchou v soužení mém,
že mne výroky tvé obživují.
⁵¹ Zpupní nepravě činí ustavičně;
já však od tvého zákona jsem se neuhnul.
⁵² pamětliv jsem odvěkých tvých soudů,
Hospodine, a tak se potěšuji.
⁵³ Jímá mne zmlátělost pro hříšníky,
kteří opouštějí zákony tvé.
⁵⁴ Zpívám o tvých ustanoveních
na místě putování svého.
⁵⁵ V noci jsem pamětliv jména tvého, Pane,
a podle zákona tvého se zachovávám.
⁵⁶ Toho údělu se mi dostalo –
že tvé zákony zachovávám.
⁵⁷ Úděl můj jest, Hospodine, říkám –
chovati se podle zákona tvého.
⁵⁸ Prosím před tebou z celého, srdce svého;
smiluj se nade mnou podle výroku svého.
⁵⁹ Uvažuji v duchu o svých cestách,
a své nohy obracím ke tvým zjevením.
⁶⁰ Připraven jsem a nedávám se másti,
abych ostříhal tvých přikázání.

nežli na lidi se spoléhati.
⁹ Lépe je důvěrovati Hospodinu
nežli na knížata se spoléhati.
¹⁰ Všichni pohané mě obklíčili,
avšak ve jménu Páně jsem je potřel.
¹¹ Kolem dokola mne obklíčili,
avšak ve jménu Páně jsem je potřel.
¹² Obklíčili mne zevšad jako včely,
vznítily se jako oheň v trní,
avšak ve jménu Páně jsem je potřel.
¹³ Prudce strčili mnou, abych padl,
avšak Hospodin zachytil mne.
¹⁴ Síla a chvalo zpěv můj jest Hospodin,
stal se mým vysvoboditelem.
¹⁵ Zvuky plesu a jáсотu vítězného
rozléhají se ve stanech spravedlivců:
¹⁶ Pravice Hospodinova zvítězila,
pravice Hospodinova vyvýšila mne,
pravice Hospodinova zvítězila.
¹⁷ Neumřu, ale budu žítí dále,
a skutky Hospodinovy vypravovat;
¹⁸ citelně pokáral mne Hospodin,
ale smrti mne nevydal.
¹⁹ Otevřte mi brány spravedlnosti,
bych slavil, vejda do nich, Hospodina!
²⁰ Tato je Hospodinova brána,
spravedliví vcházejí do ní
²¹ Díky tobě, že jsi mne vyslyšel,
a žes byl mým vysvoboditelem.
²² Kámen, který zavrhli stavitelé,
ten stal se hlavním kamenem v rohu.
²³ řazením Hospodinovým se to stalo,
a je to podivuhodné v našich očích.
²⁴ Toť jest den, jež učinil Hospodin,
plesejme a veselme se v něm!
²⁵ Ó Hospodine, račiž mne chránit,
Ó Hospodine, račiž dáti zdaru!
²⁶ Požehnaná buď, jenž přichází ve jménu Páně,

V. ¹⁹. Brány chrámové slují „*brány spravedlnosti*“, ježto ve chrámě sídlí nejvýše Spravedlivý a žádá, by ten, kdo k němu se blíží, byl spravedliv.

V. ²². Kámen, kterým lidé pohrdli, byla skála jeruzalemská, na které stával kdysi chrám, později toliko jeho ssutiny; na těch ssutinách byl však vystavěn chrám nový, mnohem slavnější starého. Takovým základem živého velechrámu, církve katolické byl Kristus; Židé jím opovrhli, ale Bůh na něm vystavěl své království.

V. ²⁴. „*tot*“ – dnešní slavnost.

V. ²⁵. „*račiž chrániti*“ = Hosanna.

žehnáme vám z Hospodina domu.
²⁷ Bůh je Hospodin a zazářil nám,
 slavte slavnost hustými ratolestmi
 sahajícími až k rohům oltářovým!
²⁸ Bůh můj jsi ty, i chci ti děkovati,
 Bůh můj jsi ty, i chci tě vyvyšovat.
 Díky tobě, že jsi vyslyšel mne
 a žes byl mým vysvoboditelem.
²⁹ Chvalte Hospodina, neb je dobrý,
 neboť jest na věky milosrdenství jeho!

Ž 118. Chvála zjeveného náboženství starozákonného.

Podle počtu písmen hebrejské abecedy (22) rozdělen tento nejdelší žalm na 22 osmiveršové slohy (22 x 8 = 176 vv.).

Alleluja.

¹ Blahoslavení bezúhonných mravů,
 kteří chodí v zákoně Hospodinově.
² Blaze těm, kteří myslí na jeho zjevení,
 a kteří celým srdcem ho hledají.
³ Nebo kdož dopouštějí se nepravosti,
 po cestách jeho nekrácejí.
⁴ Ty jsi udělil příkázání svoje,
 aby jich bylo bedlivě dbáno.
⁵ Ó, by řízeny byly cesty moje
 k tomu, bych šetřil ustanovení tvých!
⁶ Tehdy nebude mi hanbiti se,
 budu-li hledět si všech příkazů tvých.
⁷ Budu ti děkovat v upřímnosti srdce,
 naučím-li se spravedlivým tvým soudům.
⁸ Ustanovení tvá chci zachovávat,
 docela mne tedy neopouštěj!
⁹ Jak se zachová jiných na cestě pravé?
 Bude-li chovat se podle tvých řečí.
¹⁰ Celým srdcem vyhledávám tebe;
 nedopusť, bych se vzdálil od tvých příkazů.
¹¹ Ve svém srdci ukrývám výroky tvé,
 abych se neprohřešil proti tobě.
¹² Požehnaný budiž, Hospodine;
 vyučuj mne ustanovením svým.
¹³ Svými rtoma ohlašuji
 vše, co tvá ústa usoudila.

V. ²⁶. jest požehnání, jež dávají knězi průvodu, chystajícímu se vstoupiti do vnitřního nádvoří chrámo-
 vého. – Viz Mt. 21, 9; Jan 12, 13.

Ž 118. „Zjevení“ (svědectví) = „zákon“ = „rozkazy“ = „soudy“ = „právo“ = „ustanovení“ = „příkazy“
 = „cesta“ = „slova Boží“ – „výroky Boží“ – zjevené náboženství Starého zákona.

V. ⁵. „cesty moje“ = můj náboženskomravní život.

¹⁴ Z cesty zjevení tvých se raduji,
 jako z veškerého bohatství;
¹⁵ Ve tvých příkazech se cvičím,
 a mám na zřeteli tvé stezky.
¹⁶ O tvých ustanoveních rozjímám,
 nezapomínám tvých řečí.
¹⁷ Milost dej služebníkovi svému, bych živ byl,
 abych zachovával slova tvoje.
¹⁸ Otevři mi oči, abych patřil
 na podivuhodnosti zákona tvého.
¹⁹ Cizincem jsem na této zemi;
 neskrývej přede mnou svých příkazů.
²⁰ Prahne duše moje dychtivostí
 po tvých ustanoveních každou dobu.
²¹ Káráš lidí pyšné, zlořečené,
 kteří se uchylují od tvých příkazů.
²² Odejmi ode mne pohanu a potupu,
 neboť zjevení tvá vyhledávám.
²³ Byť na mne ve schůzi knížata se smlouvala:
 sluha tvůj cvičí se ve tvých ustanoveních.
²⁴ Vždyť tvá zjevení jsou mým rozjímáním,
 a mými rádci ustanovení tvá.
²⁵ Přílnula ku prachu má duše;
 obživ mne podle slova svého.
²⁶ Cesty své ti ohlašuji a slýcháš mne;
 vyučuj mne ustanovením svým.
²⁷ Cestu rozkazů svých mi ukazuj,
 neboť uvažuji o tvých divech.
²⁸ Umdlévá má duše roztrpčením;
 rač mne posilnití slovy svými.
²⁹ Cestu nepravosti ode mne odvráť,
 a mě zákonem svým omilostni.
³⁰ Cestu pravdivosti jsem si zvolil,
 na tvá práva nezapomínám.
³¹ Lnu k tomu, co jsi zjevil, Hospodine;
 nedopouštěj, abych byl zahanben.
³² Po cestě tvých příkázání běžím,
 neb ty uvolňuješ mému srdci.
³³ Vštip mi, Pane, cestu svých ustanovení,
 abych ji vyhledával každou dobu.
³⁴ Dej mi rozum, bych bádal ve tvém zákoně,
 abych jej zachovával celým svým srdcem.
³⁵ Voď mne po stezce svých příkázání,
 neboť na té mám zalíbení.
³⁶ Nakloň srdce mé k zjevením svým,
 nikoli však ke chtivosti zisku,
³⁷ Odvráť mé oči, ať nepatří na marnosti;

127 Proto miluji tvá nařízení
více nežli zlato a drahý kámen.
128 Proto se spravuji všemi předpisy tvými;
každé cesty hříšné nenávidím.
129 Podivu hodny jsou výpovědi tvoje;
proto zabývá se jimi duše má.
130 Výklad výroků tvých osvěcuje,
poznání zjednáva lidem prosté myslí.
131 Ústa svá otvírám a popadám dechu,
nebo přikázání tvých jsem žádostiv.
132 Popatři na mne a smiluj se nade mnou
podle práva těch, kteří milují jméno tvé.
133 Kroky mé spravuj podle výroku svého,
ať žádná nepravost nade mnou nepanuje.
134 Vysvoboď mne od útisku lidí,
abych dbáti mohl příkazů tvých.
135 Vyjasni tvář svou na svého služebníka,
a svým ustanovením mne vyuč.
136 Proudý slz mé oči prolévají,
že lidé neostříhají zákona tvého.
137 Spravedlivý jsi, ó Hospodine,
a také spravedlivé jsou tvé soudy.
138 Příkazy, které jsi dal, jsou spravedlivé,
jsou i nade všecko spolehlivé.
139 Jsem až zvadlý, jak se rozhorluji,
že zapomněli tvých slov moji nepřátelé,
140 Osvědčená jest. řeč tvá dokonale;
a proto služebník tvůj miluje ji.
141 Chlapec já jsem a opovržený;
ale tvých ustanovení nezapomínám.
142 Spravedlnost tvá je spravedlnost věčná,
a tvoje zákonodárství věčná pravda.
143 Útrapy a nátisk mne sice stíhají,
avšak tvé příkazy jsou mým rozjímáním.
144 Spravedlnost jsou výroky tvé na věky;
uděl mi poznání, abych živ být mohl.
145 Volám celým srdcem svým: „Vyslyš mne, Pane!“
Ustanovení tvá vyhledávám.
146 Volám k tobě, zjednej mi vysvobození,
abych ostříhal tvých přikázání.
147 Záhy před svítáním volávám,
neboť ve tvá slova velmi doufám.
148 Oči mé obracejí se k tobě před jitem,
abych rozjímal o tvých výpovědích.
149 Hlas můj slyš podle své milosti, Hospodine,

61 Osidla hříšníků mne oplétají,
ale zákona tvého nezapomínám.
62 O půl noci vstávám, bych tě slavil
pro tvá spravedlivá rozhodnutí.
63 Společníkem jsem všech, kteří se tebe bojí,
a kteří šetří tvých přikázání.
64 Tvé milosti, Hospodine, plná je země;
ustanovením svým vyučuj mne.
65 Dobrotu prokazuješ sluhovi svému,
Hospodine, podle slova svého.
66 Pravému umění a vědě uč mne,
nebo přikázáním tvým věřím.
67 Dříve než snížen jsem byl, já jsem hřešil;
proto nyní výroků tvých šetřím.
68 Dobrotiv jsi; nuže, v té dobrotě své
vyučuj mne ustanovením svým.
69 Rozmnožila se proti mně nepravost zpupných,
já však celým svým srdcem badám v tvých příkazech.
70 Ssedlé jako mléko je srdce jejich;
já však o tvém zákoně uvažuji.
71 Dobře mi, žes mě ráčil pokořiti,
abych se naučil ustanovením tvým.
72 Lepší je mi zákon tvojších úst
nežli tisíce zlata i stříbra.
73 Ruce tvé učinily mne, stvořily mne;
dej mi rozum, abych se naučil tvým příkazům.
74 Kdo se tě bojí, hledí na mne s radostí,
že slovu tvému pevně důvěřuji.
75 Poznávám, Pane, spravedlnost tvých soudů,
a žes podle věrnosti své pokořil mne.
76 Ukaž se milost tvá, by mne potěšila,
podle slibu, jež jsi dal sluhovi svému.
77 Sneste se na mne tvá slitování, bych živ byl,
neboť zákon tvůj rozjímání mé jest.
78 Zahanben bud! každý zpupný, jenž neprávem tísnil
já však se cvičím ve tvých přikázáních.
79 Ke mně se obraťte, kteří se tebe bojí,
a kteří znají výpovědi tvoje.
80 Budiž mé srdce bezúhonné v tvém právu,
aby nebylo mi hanbiti se.
81 Duše má prahne po tvé pomoci,
důvěřujit velmi tvému slovu.
82 Zemdlely oči mé touhou po tvém výroku
říkající: „Kdy as potěšíš mne?“

V. 70. „ssedlé“= tvrdé, tupé k slovu Božím.

V. 79. „obratte. se“= přidruzte se. – „znají“= mají na zřeteli.

V. 144. „abych živ být mohl“, jak si Bůh přeje (mravně) a tak dojíti života vpravdě blaženého.

⁸³ Ačkoli jsem jako měch kožený v jíní,
ustanovení tvých nezapomínám.
⁸⁴ Jak bude dlouhý život sluhy tvého?
Kdy budeš soud činit nad mými nepřáteli?
⁸⁵ Vyprávěli mi nešlechtníci bajky;
ty však nejsou jako zákon tvůj.
⁸⁶ Všecka příkázání tvá jsou pravda;
bez důvodu mne pronásledují, pomoz mi,
⁸⁷ Bezmála již ubili mne na zemi,
já však neopustil jsem tvých rozkazů.
⁸⁸ Podle milosrdenství svého mne obživ,
abych šetřil výpovědi úst tvých.
⁸⁹ Na věčné časy, ó Hospodine,
slovo tvoje trvá na nebesích.
⁹⁰ Rod od rodu trvá věrnost tvoje;
jak jsi založil zemi, v tom stavu zůstává.
⁹¹ Podle tvého zařízení trvá den,
neboť všechny věci slouží tobě.
⁹² Kdyby zákon tvůj nebyl mým rozjímáním,
dávno byl bych zahynul ve své bídě.
⁹³ Na věky nezapomenu práv tvých,
neboť jimi dodáváš mi života.
⁹⁴ Tvůj jsem já, rač mi pomoc poskytnouti,
nebo příkazy tvé vyhledávám.
⁹⁵ Číhají na mne bezbožní, aby mne zničili,
já však tvé výpovědi mám na zřeteli.
⁹⁶ Všeho i nejlepšího vidím konec;
toliko zákon tvůj rozměrů je nesmírných.
⁹⁷ Ó, jak miluji zákon tvůj, Hospodine!
Je mým celodenním rozjímáním.
⁹⁸ Nad mé odpůrce moudřejším činíš mne slovem svým,
ježto mám je ustavičně před sebou.
⁹⁹ Nade všechny své učitele jsem zmoudřel,
ježto tvé výroky jsou mým rozjímáním.
¹⁰⁰ Nad starce stal jsem se rozumnějším,
ježto rozkazy tvé vyhledávám.
¹⁰¹ Od každé cesty zlé zdržuji své nohy,
abych se zachovával podle slov tvých.
¹⁰² Od práva tvého se neuchyluji,
protože ty mně zákon vštěpuješ.
¹⁰³ Ó, jak sladké jsou hrdlu mému tvé řeči!
sladší nežli med jsou mým ústům.
¹⁰⁴ Z příkázání tvých jsem rozumu nabyt,
že nenávidím všeliké cesty hříchu.

V. ⁸³. Mokřý měch. (na vodu) ve mrazu snadno popraská, svařítí se. Také kůže žalmistova budou se svařítíla.

¹⁰⁵ Svítlnou mým nohám je tvé slovo,
ano, je světlem stezkám mojím.
¹⁰⁶ Přisáhl jsem – a to také plním –
že budu šetřiti spravedlivých tvých řádů.
¹⁰⁷ Skličěn jsem přenáravně, Hospodine;
obživ mne podle své přípovědi.
¹⁰⁸ Svobodnou obět mých úst mile přijmi, Pane,
a svým právům rač mne vyučovat.
¹⁰⁹ Duši svou na jazyku mám ustavičně,
ale zákona tvého jsem nezapomněl.
¹¹⁰ Hříšníci osidlo na mne poličují,
já však s rozkazů tvých jsem nezboudil.
¹¹¹ Jakožto dědictví ujal jsem se slov tvých na věky,
neboť jsou radostí srdce mého.
¹¹² Nakloňuji své srdce, bych činil tvé rozkazy
na věčné časy, abych odměněn byl.
¹¹³ Nešlechtníky mám v nenávisti,
protože tvůj zákon miluji.
¹¹⁴ Pomocníkem mým a ochráncem ty jsi,
ve slovo tvé nade všecko doufám.
¹¹⁵ Odstupež ode mne zlomyslníci;
badati budu v příkazech Boha svého.
¹¹⁶ Ujmi se mne podle výroku svého, bych živ byl,
ať nejsem zklamán v tom, že naději mám.
¹¹⁷ Pomáhej mi, abych zachován byl,
a měl tvá ustanovení na mysli vždycky.
¹¹⁸ Pohrdáš všemi, kdož od práv tvých odstupují,
neboť jest nespravedlivé smýšlení jejich.
¹¹⁹ Za zrádce pokládám všechny hříšníky světa;
a proto miluji tvá nařízení.
¹²⁰ Protkni tělo mé bázní před tebou,
neboť soudů tvých se bojím.
¹²¹ Činil jsem podle práva a spravedlnosti,
nedej mne mým utiskovatelům.
¹²² Zastaň se sluhy svého k štěstí jeho,
aby mne zpupní neutlačovali.
¹²³ Zemdlely oči mé touhou po tvé spáse,
po tvé spravedlivé přípovědi.
¹²⁴ Nalož se svým sluhou podle své milosti,
a svým ustanovením mne nauč.
¹²⁵ Služebník tvůj jsem já, rač mi rozum dáti,
abych poznal tvoje výpovědi.
¹²⁶ Čas jest, abys jednal, Hospodine,
neboť rozmetali (již) tvůj zákon:

V. ¹⁰⁸. „obět úst“ – modlitby.

V. ¹⁰⁹. „duši svou mám na jazyku“ = jsem ustavičně v nebezpečí smrti.

**Ž 123. Kdyby nebyl Hospodin pomohl, bylo by po nás veta (v. 1–5),
budiž mu proto za pomoc dík (v. 6–8)!**

- ¹ Píseň stupňová.
Kdyby Hospodina s námi nebylo,
– říkej teď Israeli –
² kdyby Hospodina s námi nebylo,
když lid se zdvíhal proti nám,
³ byli by za živa nás pohltili,
kdy vzplál hněv jejich na nás.
⁴ Byla by nás ta voda zatopila,
⁵ proud byl by se valil přes náš život;
byly by se valily přes náš život
vody nepřekonatelné.
⁶ Požehnan Hospodin, který nevydal nás
za kořist zubům jejich!
⁷ Duše naše jako ptáče vyvázla
z osidla ptáčnickova.
Ano, osidlo je zpřetřháno, a my jsme na svobodě!
⁸ Pomoc naše je ve jménu Hospodina,
jenž učinil nebe i zemi.

Ž 124. Bůh – pevná záštita spravedlivých.

- ¹ Píseň stupňová.
Kdo v Pána doufají, jsou jako hora Sion;
nehne se, na věky stojí.
² Jako jsou hory kolem Jerusalema,
tak je Hospodin na věky.
kolem svého lidu.
³ Neboť nenechá Hospodin žezla hříšníků
nad údělem svatých,
aby spravedliví nevztáhli snad po nepravosti ruce své.
⁴ Dobře čiň, Hospodine, lidem dobrým
a upřímného srdce!
⁵ Kteří však na křivé cesty se uchylují,
ty nechá zajít Hospodin
se zločinci.
Pokoj budiž nad Israelem!

Ž 125. Požehnaná žeň setby, zavlažované slzami.

Žalmista v zajetí babylonském maluje jako hotovou událost radost vyhnancův, až podle Božích přípo-
vědí bude dopřáno jim vrátit se do vlasti a Sion znova vystavět (v. 1–3). Prosba, aby brzy již tak se stalo (v.
4). Zajetí babylonské je sice bolestné, ale ze slz toho utrpení vzejde hojná, radostná žeň (v. 5 n.).

- ¹ Píseň stupňová.
Až Pán obrátí osud Sionu,
budeme jako u vytržení.
² Pak budou plny úsměvu rty naše,
a náš jazyk plný jáсотu.

- a podle svých ustanovení mne obživ.
¹⁵⁰ Kteří mne tísní, blíží se k nepravosti,
od tvého zákona však vzdalují se.
¹⁵¹ Blízko jsi ty, Hospodine,
a všechny cesty tvé jsou pravda.
¹⁵² Záhy poznal jsem z tvých výpovědí,
že jsi je založil na věčné časy.
¹⁵³ Viz mé utrpení a vysvoboď mne,
neboť na zákon tvůj jsem nezapomněl.
¹⁵⁴ Zastaň se mne v při mé a vysvoboď mne;
pro svou přípověď rač mne obživiti.
¹⁵⁵ Daleko jest od hříšníků spása,
nebo tvých ustanovení nehledají.
¹⁵⁶ Milosrdenství tvého je mnoho, Pane;
podle svého práva rač mne obživit.
¹⁵⁷ Mnoho je těch, kteří mne honí a tísní;
od tvých však rozkazů se neuchyluji.
¹⁵⁸ Patřím na věrolomce a chřadnu,
protože nevímají si tvých řečí.
¹⁵⁹ Viz, že tvé příkazy miluji, Hospodine;
podle milosrdenství svého mne obživ.
¹⁶⁰ Podkladem tvých zásad pravdivost jest,
na věky trvá každý tvůj soud spravedlivý.
¹⁶¹ Knížata bez příčiny mne pronásledují,
ačkoli slov tvých bojí se mé srdce.
¹⁶² Já se raduji z tvých výpovědí,
jako ten, kdo našel kořist hojnou.
¹⁶³ Nepravost v nenávisti, v ošklivosti mám,
ale zákony tvé miluji.
¹⁶⁴ Sedmkrát za den chválu vzdávám tobě,
pro tvé spravedlivé rozsudky.
¹⁶⁵ Pokoj hojný mají, kdož milují zákon tvůj,
jakýkoliv úraz jich nepotká.
¹⁶⁶ Očekávám spásy tvé, Hospodine,
a tvá přikázání miluji.
¹⁶⁷ Duše má zachovává výroky tvé,
neboť má je v lásce veliké.
¹⁶⁸ Dbám tvých příkazů a výpovědí,
neboť všechny cesty mé před tebou jsou.
¹⁶⁹ Přiblíž se prosba má před tebe, Hospodine;
podle svého slova poznání mi uděl.
¹⁷⁰ Dojdiž má žádost před obličej tvůj;
podle své přípovědi vysvoboď mne.
¹⁷¹ Rty mé pronášeti budou chválu,
že mne učíš zásadám spravedlnosti.
¹⁷² Opěvovat bude můj jazyk tvůj výrok,
jsoutě všechny tvé příkazy spravedlivost.

- ¹⁷³ Budiř ruka tvá moji pomocnici,
nebot zvolil jsem si tvá přikázání.
¹⁷⁴ Touřim po tvé pomoci, Hospodine,
a tvůj zákon jest mým rozjímáním.
¹⁷⁵ Kěř jsem řiv, abych chvřilit mohl tebe,
a tvé soudy kěř mi pomáhají!
¹⁷⁶ Jestliře bloudím jako ztracená ovce,
hledati rač sluřebníka svého,
nebo přikazů tvých nezapomínám.

Ř 119. Stesk na lřivé, nepokojné útočníky.

- ¹ Píseň stupňová.
K Hospodinu v souření svém volávám, a on
vyslýchá mne.
² Hospodine, zbav mne bezbořných rtů,
jazyka úskočného.
³ Jaký trest a pokuta tě stihne
za jazyk úskočný?!
⁴ Šípy silného střelce zaostřené,
s uhlím zřírajícím.
⁵ Běda, mně, pobyt můj v cizině ře se dlouří!
Dlím mezi Kedařany.
⁶ Dlouho již cizinkou je duře moje,
u nepřátele míru.
⁷ Kdeřto já mírumilovně k nim mluvím,
napadají mne pro nic.

Ř 120. Hospodin pomocník (v. 1) a strážce (v. 2–8) Israelův.

- ¹ Píseň stupňová.
Pozdvihuji oči své k horám, odkud přijde mi *pomoc*.
² *Pomoc* moje od Hospodina,
Tvůrce nebes i země.
³ Nedá, by noha tvá kolísala,
nebot nespí tvůj *strážce*.
⁴ Ejhle, nespí aniř dřímá
strážce Israelův.
⁵ Hospodin *střeří tě*, Hospodin chrání tě,
je ti po pravici.
⁶ Za dne slunce tě nebude pálit,
aniř měsíc v noci.
⁷ Hospodin *střeří* tě všeho zlého,

V. ¹⁷⁵. „soudy tvé“= prořetelnost, kterou Bůh pečuje o své tvorstvo.
Ř 119. V. ⁴. odpovídá řalmista na otázku, vyslovenou ve v. ³. – „šipy a uhlí“ – *hromy a blesky*. – „stře-
lec“, válečník je sám Bůh.
V. ⁵. „Kedařané“, nepokojný kočující kmen arabský.
Ř 120. V. ¹. „k horám“ jerusalemským. – Od v. ³. počínaje mluví řalmista sám k sobě.
V. ⁶. Jeřto měsíc „vládí“ (noci Gn. 1, 16. 18) přičítala obecná mluva škodlivé účinky noci (nachlazení
atd.) jejimu „vládci“.

- střeří* tvůj řivot Hospodin.
⁸ Hospodin střeří tvůj vstup i východ,
nyní i na věčné řasy.

Ř 121. Pozdrav Jerusalemu.

Básník zaplesal, kdyř putoval na svřtky do Jerusalema (v. 1). Tím větří je radost jeho nyní, kdy stojí ů
ve městě samém (v. 2). Předností Jerusalema: jeho výstavnost, opevnění, středisko řivota nábořenského i
politické správy (v. 3–5). Blahopřání Jerusalemu, které vyplývá z básnickovy lásky k národu a k Bohu (v. 6–
9).

- ¹ Píseň stupňová.
Plesal jsem proto, ře mi bylo řečeno: „Do
domu Hospodinova jdeme.“
² A již zastavily se nohy naše
v síních tvých, Jerusaleme!
³ Jerusaleme, vystavěný v město
dokonale souvislé!
⁴ Do něho totiž stoupají pokolení,
kmeny Hospodinovy,
aby podle přikazu daného Israelovi
slavily jméno Hospodinovo.
⁵ Tam totiž postaveny jsou vladařské stolce,
stolce to domu Davidova.
⁶ Vyprořujte Jerusalemu řtěřtí:
„Blaho těm, kteří tě milují!
⁷ Budiř pokoj ve tvém opevnění,
blahobyť ve tvých palácích!“
⁸ K vůli bratřím svým a soukmenovcům
říkat budu: „Pokoj tobě!“
⁹ Pro dům Hospodina, našeho Boha
řádat budu řtěřtí tvého.

Ř 122. Milosrdný Boře, zbav mne potupy.

- ¹ Píseň stupňová.
K tobě pozdvihuji své oči, který přebývář na nebi.
² Hle, jako oči sluhů hledí
na ruce svých pánů,
jako oči sluřebně upřeny
na ruce své paní:
tak zrak náš k Pánu, našemu Bohu, až by
se smiloval nad námi.
³ Smiluj se nad námi, Pane, smiluj,
jsmeř přesyceni potupou.
⁴ Ano, přesycen je duch náš,
na posměch jsme boháčům
a opovřzením zpupných.

- ¹³ (Žalmista:) Vylvolil si Hospodin Sion,
zvolil si jej za své sídlo:
¹⁴ (Hospodin:) „Ten je mým sídlem na věčné časy;
zde chci bydlet, neb jej jsem si zvolil.
¹⁵ Sionu štědře budu žehnat,
chudinu jeho sytit chleby,
¹⁶ kněze jeho ošatím spásou,
a jeho svatí budou jásat.
¹⁷ Tam vzbudím Davidovi roh,
rozžehnu světlo svému pomazanému.
¹⁸ Škūdce jeho zahalím hanbou,
nad ním však zastkví se koruna moje.”

Ž 132. Jaké požehnání plyne ze společných pobožností.

- ¹ Píseň stupňová. Od Davida.
Hle, jak je to dobré a utěšené
přebývají-li bratři svorně!
² Je to jako vonný olej na hlavě,
který stékal na bradu,
na bradu Áronovu, která splývala na
lem jeho roucha;
³ jako hermonská rosa, která se snáší
na Sionskou horu,
ježto tam udílí Pán požehnání a
život na věčné časy.

Ž 133. Chvalte i v noci Hospodina v jeho chrámě.

- ¹ Píseň stupňová.
(Obec ná-
boženská:) Nuže, teď oslavujte Hospodina,
všichni služebníci Páně,
kteří stáváte v Hospodinově domě,
v nádvořích domu našeho Boha!
² V noci zdvíhejte ruce své ke svatyni
oslavující Hospodina!
³ (Žehnající
kněž:) Žehnej tobě Hospodin se Sionu
který učinil nebe i zemi!

Ž 134. Chvalte pravého Boha, proti němuž modly nejsou nic!

- ¹ Alleluja.
Chvalte jméno Hospodinovo,
chvalte ho, sluhové Hospodinovi,
² kteří stáváte v domě Páně,
v nádvořích domu našeho Boha!
³ Chvalte Pána, neb dobrý je Hospodin,

Ž 132. maluje požehnání Boží (viz nadpis) dvěma obrazy: 1. vonným olejem a 2. rosou. – Vonným olejem pomazán byl na úřad velekněze Áron měrou tak hojnou, že s vlasů mu stékal do vousů (= „brady“). – „rosa hermonská“ = rosa nejhojnější.

- Pak bude mluvit se mezi národy:
³ „Veliké věci na nich učinil Pán!“
Veliké věci Pán učiní
s námi, proto budeme se veselit.
⁴ Obrať, Hospodine, náš osud,
jako údolí v jižních krajích!
⁵ Kteří se slzami sijí,
jásající budou žnouti.
⁶ Chodíme nyní sice s pláčem,
nosíce símě na zasetí,
domů však budeme chodit s radostí
snášejíce svoje snopky.

Ž 126. Na Božím požehnání všechno záleží.

- ¹ Stupňová píseň Salomounova.
Nestaví-li Hospodin domu, marně se
lopotí, kteří jej stavějí. Neostřihá-li
Hospodin města, nadarmo bdí, kdo je hlídá.
² Marno vám před svítáním vstávat,
vstávat po dlouhém ponocování,
vám, kteří jíte chléb ve starostech,
ježž dává miláčkům svým ve spánku.
³ Ano, dar Páně synové jsou,
odměna jeho potomstvo jest.
⁴ Čím střely v ruce válečníka,
tím jsou synové z mužného věku.
⁵ Blahoslavený muž, který má plný
toulec takových šípů;
nebude zahanben, když se přít bude
se svými nepřáteli v bráně!

Ž 127. Štěstí bohabojného věřícího.

- ¹ Píseň stupňová.
Blaze jest každému, kdo se bojí Pána,
kdo chodí po jeho cestách.
² Z práce rukou svých smíš užívati,
blaze a dobře je ti.
³ Manželka tvá jest jako plodný kmen vinný
ve zdech domu tvého.
Synové tvoji jak mladistvé olivoví
kolem tvého stolu.
⁴ Ejhle, tak dochází požehnání každý,
kdo se bojí Pána.
⁵ Žehnej tobě Hospodin se Siona,
bys viděl blaho Jerusalema
všecky dny života svého,
⁶ abys viděl syny svých synů,

a štěstí Israelovo!

Ž 128. Národ od jakživa, utiskovaný.

- ¹ Píseň stupňová.
 „Často mne sužovali od mého mládí“,
 – tak ať Israel teď řekne –
² „Často mne sužovali od mého mládí,
 ale nemohli mne zmoci“.
³ Na mých zádech orávali oráči,
 vyháněli dlouhé své brázdy.
⁴ Avšak Hospodin je spravedlivý,
 zpřetínal provazy bezbožníků.
⁵ Hanbiti a vzdáliti se bude
 všem, kdož nenávidí Sion.
⁶ Budou jako na střeše tráva, jež uschne
 dříve než ji vytrhají.
⁷ Ženci nenaplní jí své dlaně,
 ani svých náručí vazači snopů.
⁸ A kteří kolem půjdou, nebudou říkat:
 „Požehnání Páně na vás!
 Žehnáme vám ve jménu Páně!“

**Ž 129. Bože, smiluj se (v. 1–4b), já v tebe doufám (v. 4e–8).
 (Šestý žalm kající.)**

- ¹ Píseň stupňová.
 Z hlubin volám k tobě, Hospodine,
 Pane, vyslyš hlas můj!
² Budiž ucho tvoje nakloněno
 k úpěnlivé mé modlitbě.
³ Budeš-li, Pane, hříchy mít na zřeteli,
 Hospodine, kdož obstojí?
⁴ a U tebe však je slitování, Pane,
⁴ b a pro tvůj slib v tebe doufám.
⁴ c Důvěruje duše má slovu jeho,
⁵ doufá duše má v Pána.
⁶ Od časného jitra až do noci
 doufejž Israel v Pána.
⁷ Neboť jest u Hospodina milosrdenství,
 a hojná u něho spása.
⁸ A on vysvobodí Israele
 ze všech jeho hříchů.

Ž 130. Kdo se spokojí s Bohem, požívá sladkého klidu duševního.

- ¹ Píseň stupňová. Od Davida.
 Pane, není naduté mé srdce,
 aniž oči mé se pyšní;
 nehoním se za velkými věcmi,

na mne příliš vysokými.

- ² Ale klidná a tichá jest duše moje:
 jak odkojenec v náručí matčině
 tak jsem ukojený, klidný.
³ Doufej, Israeli, v Hospodina
 od času tohoto až na věky!

Ž 131. Prosba, by splněny byly sliby dané Davidovi.

David zavázal se *přísahou* i slibem, že se postará, aby měl Hospodin pevný důstojný chrám (v. 1b–5). Zpráva o tom roznesla se po všech krajích israelských. Israelité již v duchu, a za Šalomouna skutečně shromažďují se v dosavadní přenosné svatyni na Sionu, aby slavnostně přenesli archu z ní do nového chrámu s příslušnými písněmi (v. 6–10). Také Bůh zavázal se *přísahou* Davidovi, že jeho dynastie bude vládnouti na věčné časy (v. 11n) a vyslyšel prosby lidu, by v novém chrámě trvale se usídlil a odtud štědrě všemu lidu žehnal (v. 13–18).

- ¹ Píseň stupňová.
 (Žalmista:) Hospodine, buď pamětliv Davida
 a jeho veškeré nábožnosti:
² kterak přísahal Hospodinu,
 učinil slib Bohu Jakobovu:
³ (David:) „Nevejdu do stánku svého domu,
 (nevstoupím na postel, na své lůžko,
⁴ nepopřeji spánku svým očím,
 ani zdřímnutí svým víčkám,
⁵ ani odpočinku svým spánkům,
 dokud nenajdu místo Pánu,
 stánek Bohu Jakobovu!“
⁶ (Žalmista:) Slyšeli jsme o tom, hle, v Efratě
⁷ zvěděli o tom v lesnatých krajích.
 Vstoupili jsme do jeho stánku,
 klanět se podnoží nohou jeho:
⁸ (Israelité:) „Vzhůru, Pane, na své sídlo,
 ty i tvoje svatá archa.
⁹ Tvoji kněží ať oblekou právo,
 a tvoji svatí nechať jásají.
¹⁰ Pro Davida, sluhu svého,
 neodkaž svého pomazaného!“
¹¹ (Žalmista:) Hospodin přísáhl Davidovi
 s věrností, které neporuší:
 (Hospodin:) „Z tvého potomstva někoho
¹² vždy hodlám posadit na tvůj trůn,
 Bude-li plémě tvé dbáti mé úmluvy,
 a mých zjevení, jimž je učím,
 i jeho potomstvo na věčné časy
 seděti bude na tvém trůně.“

Ž 131. V. ¹¹. srv. s 2 Král. 7, 16–27. – Dynastie Davidova vládne věčně v Kristu, nejslavnějším synu svém. Kristus vystavěl s největší obětavostí živý chrám Boží, t. j. katolickou církev. V té sídlí, v té vládne.

a zpupné z daleka již poznává.
⁷ Když půjdu soužením, zachováš mi život,
 na hněv mých nepřátel vztáhneš svou ruku,
 pravice tvá mne zachrání, Pán za mne odplatí.
⁸ Pane, tvé milosrdenství potrvá na věky,
 díly svých rukou nepohrdneš!

Ž 138. Bůh vševědoucí, vsudy přítomný, vše předvídající a – hřích.

¹ Ke konci. Žalm Davidův.
 Pane, zpytuješ a znáš mě
² ty víš, sedám-li či vstávám,
³ rozumíš mým myšlenkám z dálky.
 Chodím-li či ležím, zkoumáš,
⁴ všechny mé cesty jsou ti známy;
 neb není na mém jazyku slova, o němž bys,
 Pane, nebyl již věděl.
⁵ Se všech stran mne obkličuješ,
 a svou ruku na mne kladeš.
⁶ Předivné je to, mně k nepochopení,
 vysoké příliš, mně nedostizné.
⁷ Kam mohu zajít před tvým duchem,
 nebo kam utéci před tvou tváří?
⁸ Kdybych na nebe vstoupil, jsi tam ty,
 jestli si do pekel lehnu, hle, tys tu.
⁹ Vezmu-li si křídla zory,
 a spustím se v dálných končinách moře:
¹⁰ i tam ruka tvá bude mi v patách
 a uchopí mne tvá pravice.
¹¹ Reknu-li: „Tma mě přikryje jistě,
 budiž noci vůkol mne světlo.“
¹² ani tma ti nebude tmavá,
 a noc jak den ti bude světlá, co je
 mu temno, je mu světlo.
¹³ Neboť tvoje jest mé ledví,
 tys mne utvořil v lůně mé matky.
¹⁴ Chválím tě, že jsi se podivně proslavil;
 podivné jsou skutky tvoje.
¹⁵ Duše má je si vědoma dobře,
 žes věděl o každé mé kosti,
 hned jak jsem v skrytě byl učiněn,
 když jsem byl utkán v hlubinách země.
¹⁶ V zárodku oči tvé viděly mne,

Ž 138. V. ⁷⁻¹⁰. Bůh vidí po tmě jako ve světle; světlo jeho vědění nezvyšuje, noc mu nepřekází.
 V. ¹³. Ledví bylo podle názorů starých sídlo citů, žádosti a nejtajnějších myšlenek.
 V. ¹⁵. „v hlubinách“ matky „země“.
 V. ¹⁶. Bůh předvídá, dlouho-li bude člověk živ a jak, zda šťastně či nešťastně.

zpívejte jeho jménu, jeť sladké.
⁴ Vždyť si Jakoba vyvolil Hospodin,
 Israele za svůj majetek!
⁵ Vímt já, že veliký je Hospodin,
 že Bůh náš nade všechny bohy jest.
⁶ Vše, co chce Hospodin, činí na nebi,
 na zemi, v moři a ve všech propastech.
⁷ Přivádí mraky z končin země,
 káže, by blesky déšť provázely,
 vyvádí větry ze svých skladišť.
⁸ On zbil prvorozence egyptské
 od člověka až do dobytka;
⁹ poslal znamení a zázraky,
 mezi vás, ó, Egyptané,
 na krále a všechny jeho sluhy.
¹⁰ Mnoho národů on potřel,
 a pobil mocné panovníky:
¹¹ Sehona, krále Amorrhejských,
 Oga, krále basanského,
 a všechna království kanaanská.
¹² A jejich zemi daroval v dědictví,
 v dědictví Israeli, lidu svému.
¹³ Pane, jméno tvé zůstává na věky,
 a tvá památka, Pane, rod od rodu.
¹⁴ Neb hájí Pán práva lidu svého,
 a má soucit se svými sluhy.
¹⁵ Pohanské modly jsou stříbro a zlato,
 jsou to výrobky rukou lidských.
¹⁶ Ústa mají a nemohou mluvit,
 oči mají a nemohou vidět,
¹⁷ uši mají a nemohou slyšet,
 aniž je dechu v jejich ústech.
¹⁸ Podobni budou jim, kteří je dělají,
 a všichni, kteří v ně doufají.
¹⁹ Dome Israelův, chvalte Pána,
 dome Áronův, chvalte Pána,
²⁰ dome Leviův, chvalte Pána,
 ctitelé Páně, chvalte Pána!
²¹ Chválen buď Hospodin se Sionu,
 ten, který sídlí v Jerusalemě!

Ž 135. Díky Hospodinu za všechnu jeho nekonečnou milostivost!

¹ Alleluja.
 Chvalte Hospodina, neb je dobrý,
 neboť je na věky milosrdenství jeho!
² Vychvalujte nejvyššího Boha,
 neboť je na věky milosrdenství jeho!

- ³ Vychvalujte nejvyššího Pána,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ⁴ Toho, jenž jediný činí veliké divy,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ⁵ Toho, jenž učinil nebesa velemoudře,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ⁶ Toho, jenž upevnil zemi nad vodami,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ⁷ Toho, jenž učinil veliká tělesa světla,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ⁸ Slunce, aby panovalo ve dne,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ⁹ Měsíc a hvězdy, by panovaly v noci,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁰ Toho, jenž bil Egypt v prvorozenstvu jeho,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹¹ Toho, jenž vyvedl Israele tam odtud,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹² Rukou mocnou a ramenem pozdviženým,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹³ Toho, jenž rozdělil Rudé moře v díly,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁴ A provedl Israele prostředkem jeho,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁵ A svrhl krále i s vojskem do moře Rudého,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁶ Toho, který vedl svůj národ pouští,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁷ Toho, který pobil veliké krále,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁸ Toho, který zbil krále velemocné,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ¹⁹ Jako Sehona, krále Amorrhejských,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²⁰ Nebo Oga, krále basanského,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²¹ A jejich zemi daroval v dědičný majetek,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²² V dědictví Israelovi, sluhovi svému,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²³ Toho, jenž v ponížení našem vzpomněl si na nás,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²⁴ A vysvobodil nás od nepřátel našich,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²⁵ Toho, jenž dává pokrm všem živočichům,
neboť je na věky milosrdenství jeho!
- ²⁶ Vychvalujte Boha nebeského,

neboť je na věky milosrdenství jeho!
Vychvalujte nejvyššího Pána,
neboť je na věky milosrdenství jeho!

Ž 136. Truchlozpěv z babylonského zajetí.

- ¹ Davidův žalm od Jeremiáše.
U řek babylonských tu sedíce, lkáme
na Sion vzpomínající;
² na vrby prostřed země jsme zavěsili
hudební nástroje svoje.
³ Neb nás tu žádali, kteří nás v zajetí drží.
bychom jim zazpívali;
kteří nás odvedli, říkali: „Zazpívejte nám
chvalozpěv z písní sionských!“
⁴ Jak bychom mohli Hospodinu píseň
zpívat v cizí zemi! ?
⁵ Zapomenu-li na tebe, Jerusaleme,
ať mi uschne má pravice!
⁶ Nechať přilne jazyk můj k podnebí mému,
nebudu-li tě pamětliv,
nebudu-li mítí Jerusalem za vrchol radosti své!
⁷ Nezapomeň, Pane, Edomcům na den,
osudný Jerusalemu!
Neboť říkali: „Vyvráťte, vyvráťte (všecko)
v něm až do základů!“
⁸ Babelská lupičko, blažen, kdo odplatí tobě,
co jsi spáchala na nás!
⁹ Štasten, kdo uchopí a rozrážet bude
dítky tvoje o skálu!

Ž 137. Díky za Boží milost a věrnost.

- ¹ Od Davida.
Děkuji tobě, Pane, celým svým srdcem,
neboť jsi vyslyšel slova úst mých; před anděly
budu ti zpívat,
² sklánět se čelem k tvému svatostánku,
slaviti tvé svaté jméno
pro tvou slitovnost a věrnost,
neboť jsi zvelebil nade vše jméno své.
³ V den, kdy jsem tě vzýval, vyslyšels mne,
rozmnožil jsi v duši mé sílu.
⁴ Budou ti děkovat, Pane, králové světa, když
všecka slova úst tvých uslyší;
⁵ a budou opěvovat cesty Páně,
že jest veliká sláva jeho.
⁶ Neboť ač vysoko Pán jest, na nízké patří,

⁷ Ž 136. V. ⁷. „Osudný den Jerusalemu“ byla jeho zkáza r. 587. před Kr. Edomci tehdy pomáhali Babyloniánům rozbíjetí děti israelské o skálu.

Dobrý duch tvůj nechť mne vodí po srovnané půdě.

- ¹¹ Pro své jméno, Pane, život mi zachovej,
ve své spravedlnosti vyveď mne z tísně,
¹² a ve svém milosrdenství vypleň mé škůdce;
vyhlaď všechny, kdo mne tísní, neb jsem tvůj sluha.

Ž 143. Díky za vítězství a prosba za další pomoc.

- ¹ [Žalm] od Davida [proti Goljášovi],
Požehnan buď Pán, má skála, který učí
ruce mé bojovat a mé pěsti zápasiti;
² on je milost moje a tvrz má,
hrad můj a vysvoboditel můj,
štíť můj, ve který naději skládám, on mi
podrobuje mé poddané.
³ Pane, co je člověk, že se znáš k němu,
lidský zrozenec, že si ho všímáš?
⁴ Člověk podobá se páře,
dni jeho pomíjejí jako stín.
⁵ Pane, skloň své nebe a sestup,
dotkni se hor, by se kouřilo z nich;
⁶ sešli hromobití a rozptyl je,
vypusť šípy své a poděs je.
⁷ Vztáhni s výsosti svou ruku,
vysvobodí mne z velikých vod.
vytrhni mne z ruky cizáků,
⁸ jejichžto rty mluví neupřímnost,
jejichžto pravice pravice lži jest.
⁹ Bože, budu ti zpívati píseň novou,
na harfě desetistrunné hrát tobě,
¹⁰ který dáváš, vítězství králům,
jenž spasíš Davida, svého sluhu.
¹¹ Meči vražednému mne vytrhni,
vysvobod mne z ruky cizáků,
jejichžto rty mluví neupřímnost,
jejichžto pravice pravice lži jest!
¹² Synové jejich ve svém mládí jsou jako
zdárně rostoucí štěpy, dcery jejich jak
rožní sloupy, tesané do budovy, chrámu;
¹³ jejich špižírny jsou plné,
oplývají tím i oním;
¹⁴ ovce jejich tisíce rodí,
desetitísíce na svých pastvinách;
hovězí dobytek jejich je stelný,
není trhliny ve zdi ni průlomů,
není nářku na jejich ulicích.
¹⁵ Šťastným zovou národ, jenž se má tak,
šťasten však lid, jehož Bohem je Hospodini

v knize tvé byly napsány dni mé
všecky prve nežli přišly, dokud ještě
žádný z nich nebyl.

- ¹⁷ Mně však, jak těžké jsou, Bože, tvé myšlenky,
jak je veliký jejich součet!
¹⁸ Chci je sčítat – více než písku jich je;
procítám, a vždycky ještě jsem u tebe.
¹⁹ Kéž bys, Bože, hříšníky pobil;
kéž muži krve se ode mne vzdálí,
²⁰ kteří lstivé plány kují,
jejichž duše lži jest oddána.
²¹ Nevražím na ty, kdož nevraží na tebe,
a mám odpor k odpůrcům tvým.
²² Dokonalou nenávisť mám k nim,
pokládám je za nepřátele.
²³ Zpytuj mne, Bože, a poznej mé srdce,
zkus mne a poznej smýšlení mé;
²⁴ popatři, jdu-li cestou nepravou,
a veď mne cestou, jež nemá konce.

Ž 139. Prosba za pomoc Boží proti zlomyslným nepřátelům.

- ¹ Ke konci. Žalm Davidův.
² Vysvobod mne, Pane, od zlých lidí,
násilníkům rač mne vytrhnouti.
³ Těm, kteří mají záměry zlé v svém srdci,
každodenně útoky podnikají.
⁴ Ostří jazyky své jako hadi,
zmijí jed jest pod jejich rtoma.
⁵ Chraň mne, Pane, bezbožníkovy ruky,
a lidí nešlechetných uchovej mne,
těch, kteří chtějí podrazit mi nohy;
⁶ zpupníci na mne tenata poličují,
provazy na osidlo roztahují,
podle cesty kladou mi léčky.
⁷ Říkám Hospodinu: „Bůh můj jsi ty,
vyslyš, Hospodine, hlas úpění mého.“
⁸ Hospodine, Pane, silná má spáso,
zastiňuj hlavu moji v den boje,
⁹ nedávej mne, Pane, na pospas mým chrtům,
nedopusť, aby své záměry vykonali!
¹⁰ Kéž hlavu nezdvihají, kdož mne obklíčují,
svízel, jež zamýšlejí, ať zavalí je!
¹¹ Kéž Bůh sešle na ně déšť žhavého uhlí,

V. ¹⁷n. Kdyby chtěl žalmista spočítati, co vše Bůh ví, počítal by den co den, a každé jitro by shledal, že není ještě hotov.

Ž 139. V. ¹¹ „žhavé uhlí“ = blesky.

- svrhne je do bídy, aby již nepovstali.
¹² Hříšná ústa v zemi neobstojí,
 nespravedlivce do záhuby hřích vžene.
¹³ Víím, že se zastane Hospodin práva chudého,
 spravedlivé věci nuzákovy.
¹⁴ Ano, zbožní chválit budou tvé jméno,
 spravedlivci přebývat před tvou tváří.

Ž 140. Modlitba za vítězství v pokušení.

- ¹ Žalm Davidův.
 Pane, k tobě volám, rychle mne vyslyš;
 všimni si mého hlasu, když tě vzývám!
² Modlitba má se nes jak oběť kadidla před tebou,
 pozdvižení mých rukou jak večerní obět!
³ Postav, Hospodine, stráž k mým ústům,
 a bránu hradní před moje rty.
⁴ Nedej, by srdce mé chýlilo se k zlému,
 abych se dopouštěl bezbožných skutků s lidmi,
 kteří páchají nešlechtnost, nechci s nimi jísti
 lahůdky jejich. Tepe-li mne poctivec, je to
 milost; kárá-li mne, je to olej na mou hlavu.
⁵ Ať hlavou nepotřásají, neb ještě
 jsem a modlím se, ani zle řádí.
⁶ Buďte smetáni se skály vůdcové jejich,
 aby poznali, že jsou mocná má slova.
⁷ Jako pluh vyhrne hlínu na povrch země,
 ať jejich kosti jsou rozprášeny, až k peklům!
⁸ Já však na tebe, Pane, upírám zrak svůj,
 v tebe doufám; nedej, bych vykřvácel.
⁹ Uchraň mne osidla, jež na mne políčili,
 tenat lidí nešlechtných.
¹⁰ Necht' padnou do léček svých bezbožníci,
 zatím co já šťastně přejdu.

Ž 141. Modlitba pronásledovaného.

- ¹ Poučná píseň Davidova (kterou zpíval), když byl v jeskyni. Modlitba.
² Hlasitě k Hospodinu volám,
 hlasitě k Hospodinu úpím.
³ Vylévám před jeho tváří stesk svůj,
 bídu před ním oznamuji.
⁴ Když ve mně omdlévá má duše, ty

Ž 140. V. ²–⁴. modlí se kněz, když okurkuje oltář.

V. ³. žalmista nechce pronésti ni slova reptavého.

V. ⁴. Bezbožní oplývají blahobytem (= „lahůdkami“) a ten jim získává nové stoupence. Žalmista nedá se jim získati k tomu, by od Boha se odloučil, odpadl.– „poctivec“ = Bůh, „olej“ = *radost*.

V. ⁷. Ať jsou kosti bezbožníků po poli rozmetány, ať na vzduchu ztrouchnivějí a prach z nich budiž zao-
 rán do nejhlubších vrstev země, aby nebylo po nich památky.

- přece víš, jak se mi vede; na cestě,
 po které mi jíti, osidlo tajně mi položili.
⁵ Ohlédám se vpravo a patřím –
 nikdo nechce se znáti ke mně;
 zmizela možnost, abych unikl,
 nikdo nedbá života mého.
⁶ I volám k tobě, Hospodine,
 říkám: „Ty jsi naděje moje,
 úděl můj jsi v zemi živých!“
⁷ Rač si všimnout úpění mého,
 neb jsem zemdlen přenáramně;
 vytrhni mne těm, kdož mne honí,
 neboť silou svou mne předčí.
⁸ Rač mne vyvést ze žaláře, abych
 slavil jméno tvoje; u mne se
 shromáždí spravedlivá, až mi
 prokážeš dobrodiní.

**Ž 142. Kajičná prosba za pomoc.
 (Sedmý žalm kající.)**

- ¹ Žalm Davidův, když ho pronásledoval Absalom, jeho syn.
 Hospodine, vyslyš modlitbu mou, popřej sluchu
 mé úpěnlivé prosbě, pro svou věrnost a
 spravedlnost mne vyslyš!
² A v soud nevcházej se svým služebníkem,
 není bez viny před tebou žádný, kdo žije.
³ Pronásledujet nepřítel mou duši,
 sráží až do prachu moje žití,
 staví mne do temnot jako dávno již mrtvé.
⁴ Úzkostí je sevřen ve mně duch můj,
 v útrokách mých trne mi srdce.
⁵ Vzpomínám si na minulé doby,
 uvažuji o veškerých tvých skutcích,
 o dílech tvých rukou rozjímám.
⁶ Roztahuji ruce svoje k tobě,
 duše má po tobě žízni jak vyprahlá země.
⁷ Rychle mi popřej sluchu, Hospodine,
 neboť žití moje dokonává.
 Neodvracuj ode mne své tváře,
 nebo budu jako ti, kteří do hrobu klesli.
⁸ Dej, ať zakusím záhy tvé milosrdenství,
 neboť v tebe důvěřuji.
 Ukaž mi cestu, po které mám kráčet,
 neboť k tobě pozdvihuji svou duši.
⁹ Vysvoboď mne od mých škůdců, Pane,
 neboť u tebe hledám útočiště.
¹⁰ Nauč mne činiti tvoji vůli,
 neboť Bůh můj ty jsi.

on rozkaz dal – a byly stvořeny.
⁶ Upevnil je na věky věkův,
 zákon dal, jehož nepřekročí.
⁷ Chvalte Hospodina od země,
 obři mořští, všechny tůně,
⁸ oheň, krupobití, sněh, led,
 vichřice, činící rozkaz jeho,
⁹ hory, jakož i pahorky,
 stromoví ovocné, i všechny cedry!
¹⁰ Zvěř i všechna zvířata domácí,
 plazi a ptactvo okřídlené,
¹¹ králové země se všemi národy,
 knížata, a všichni soudcové světa,
¹² jinochové, jakož i panny,
 starcové a s nimi děti!
^{12c} Ať chválí jméno Hospodinovo,
¹³ jeť jen jeho jméno vznešené,
¹⁴ sláva jeho nad nebem, nad zemí!
 Zdvihl roh též lidu svého
 ke cti veškerých svých ctitelů
 Israele, lidu mu blízkého.

Alleluja.

Ž 149. Israeli, děkuj Bohu za vítězství.

¹ Alleluja.
 Zpívejte Hospodinu píseň novou, chvála
 budíž mu vzdávána ve sboru svatých.
² Vesel se Israel ze svého stvořitele,
 synové Sionu plesajte ze svého krále.
³ Nechat chválí jméno jeho tancem,
 při bubnu, při citaře ať mu pějí.
⁴ Neboť má Hospodin zálibu ve svém lidu,
 oslavil zubožené vítězstvím.
⁵ Ať tedy plesají svatí a honosí se,
 ať se veselí na svých ložích.
⁶ Chvalozpěvy Boží ať mají v hrdlech
 a meče dvojsečné ve svých rukou:
⁷ trest aby vykonali na pohanech,
 národy by pokárali,
⁸ aby spoutali řetězy jejich krále,
 a jejich velmože železnými pouty.
⁹ Vykonati soud na nich předepsaný –
 toť bude čest všech jeho svatých!

Alleluja.

Ž 144. (hebr. 145.) Hospodinovy vlastnosti.

Žalmista bude Hospodina vždycky slaviti (v. 1 bn). Hospodinova velikost a dobrota (v. 3–5). Boží všemohoucnost, dobrotivost, spravedlnost, milosrdenství a shovívavost (v. 6–9). Veliké království Boží (v. 10–13 ab). Hospodin je nejvyšší věrný, dobrotivý a spravedlivý (v. 13c–20). Doslov (v. 21).

¹ Chvalozpěv Davidův.
 Budu tě velebit, Bože můj, králi, slaviti
 jméno tvé na věky, vždycky.
² Každý den tě budu slaviti,
 jméno tvé chváliti na věky, vždycky.
³ Velký je Hospodin, vši chvály hodný,
 velikost jeho je nevýstížitelná.
⁴ Rod rodu vychvaluje tvé činy,
 a tvou sílu dál oznamuje;
⁵ mluví o skvělém lesku tvé veleby,
 o tvých dívech vypravují.
⁶ Moc tvých skutků hrozných velebí,
 tvé velké činy. vypravují.
⁷ Paměť tvé nesmírné dobroty, hlásají,
 a o tvé spravedlnosti zpívají.
⁸ Milostivý, slitovný jest Pán,
 shovívá, je nejvyšší milosrdný.
⁹ Dobrotivý jest Hospodin ke všem,
 soucit má se všemi tvory svými.
¹⁰ Pane, ať chválí tě všechna tvá díla.
 a tvoji svatí ať velebí tě;
¹¹ slávu království tvého ať hlásají,
 o tvé moci nechť vypravují,
¹² by lidem zvěstovali tvou sílu,
 a slavnou velebnost království tvého.
¹³ Království tvé je království věčné,
 a tvoje vláda nad každým kolenem!
 Věrný jest Hospodin v každém slově, milostivý
 ve všem, co činí.
¹⁴ Hospodin podpírá všechny, kdož padají,
 a zdvíhá každého sraženého!.
¹⁵ Oči všech doufají v tebe, Pane.
 a ty dáváš jim pokrm v čas příhodný,
¹⁶ ty jim otvíráš svou ruku,
 a sytíš všechno, co žije podle přání.
¹⁷ Spravedlivý je Pán ve všech cestách svých,
 a milostivý ve všech svých skutcích;
¹⁸ blízko jest Pán všem, kdož ho vzývají,
 všem, kdož ho vzývají v pravdě.
¹⁹ Vůli svých bohabojných činí,
 slyší, když volají, pomáhá jim.
²⁰ Chrání Pán všechny, kdož ho milují,
 ale hříšníky všechny zahubí.

Ž 149. V. ¹. „nová“ píseň přísluší novým Božím dobrodiním; stará na to již nestačí.

V. ⁷. Lid Boží má děkovati Bohu také *mečem*, t. j. vykonati Boží soud spravedlivě na nepřítelích Božích. Boj proti Bohu potrvá, pokud bude církev bojující až do soudu posledního.

²¹ Chválu Páně hlásejte rty mé,
vše, co žije, chval jeho svaté jméno
na věky a na věky věkův!

Ž 145. (hebr. 146.) Ne v lidi, ale v Boha důvěřujte!

¹ Alleluja Aggea a Zacharjáše.

² Chval, má duše, Hospodina!
Chválit budu Pána po svůj život,
zpívati svému Bohu, dokud budu.
Nespoléhejte na vladaře,

³ na lidi, u nichž není spásy.

⁴ Vyjde-li dech jejich, vrací se v prach svůj;
v den ten hatí se všechny úmysly jejich.

⁵ Šfásten, komu Bůh Jakobův pomáhá,
jenž má naději v Pánu, svém Bohu,

⁶ který učinil nebe i zemi,
moře a všecko, co jest na nich,

⁷ který věrnost na věky zachovává,
zjednává právo utištěným,
a jenž dává pokrm lačným. Hospodin
vysvobozuje vězně,

⁸ Hospodin dává světlo slepým,
Hospodin snižené pozdvihuje,
Hospodin miluje spravedlivé.

⁹ Hospodin opatruje cizince,
vdovu a sirotka podporuje,
ale cesty hříšníkům maří.

¹⁰ Hospodin kraluje na věky,
Bůh tvůj, Sione, od rodu do rodu.

Ž 146. (hebr. 147.) Chvalte Boha, jenž obnovil Israele.

Alleluja.

¹ Chvalte Hospodina, jeť dobře mu zpívat;
našemu Bohu buď příjemná, patřičná chvála.

² Hospodin Jerusalelem znova staví,
rozprchlé Israelity shromažďuje.

³ Uzdravuje ty, jimž puká srdce,
a jejich poranění obvazuje.

⁴ Množství hvězd on umí spočítati,
na každou z nich volá jejím jménem.

⁵ Velký je náš Pán a velká jeho moc jest;
a jeho moudrost nemůže změřena býti.

⁶ Hospodin ujímá se těch, kteří trpí,
bezbožné však snižuje až k zemi.

⁷ Zpívejte Hospodinu píseň díků,
hrajte Bohu našemu na citaru.

⁸ Neb on zahaluje nebesa mraky,

a tak připravuje zemi deště.
Na horách on káže růsti travě,
a jiným rostlinám ku prospěchu lidstva.

⁹ Zvířatům přiměřenou potravu dává,
i mladým krkavcům volajícím k němu.

¹⁰ Nemá zalíbení v síle koně,
v holeních mužových si nelibuje.

¹¹ Líbí se Pánu ti, kdo se ho bojí,
a ti, kdo doufají v milosrdenství jeho.

Ž 147. (hebr. 147., 12–20). Chvála Boha, jenž obnovil Jerusalelem.

Alleluja.

¹² ⁽¹⁾ Chval, Jerusaleme, Hospodina,
chval svého Boha, Sione,

¹³ ⁽²⁾ vždyť upevnil závory bran tvých,
dal požehnání tvým dětem v tobě.

¹⁴ ⁽³⁾ On zjednal území tvému pokoj,
a pšeničnou bělí sytí tebe.

¹⁵ ⁽⁴⁾ On posílá rozkazy své zemi,
pospíchá rychle slovo jeho.

¹⁶ ⁽⁵⁾ On uděluje sníh jako vlnu,
rozsévá jíní jako popel.

¹⁷ ⁽⁶⁾ Shazuje led svůj v krupobití,
kdo může vydržet v jeho mrazu?

¹⁸ ⁽⁷⁾ Vysílá slovo své a vše taví,
zavane dech jeho, a tekou vody.

¹⁹ ⁽⁸⁾ On oznámil slovo své Jakobovi,
svá práva a úradky Israeli.

²⁰ ⁽⁹⁾ Tak neučinil žádnému národu,
svých zákonů jim nezjevil.

Alleluja.

Ž 148. Tvorové nebeští (v. 1 – 6) i pozemští (v. 7–12) děkujte Tvůrci, který povznese Israele (v. 13 n).

¹ Alleluja.

Chvalte Hospodina s nebes, vychvalujte
ho na výsostech.

² Chvalte jej všichni andělé jeho,
chvalte ho všechna vojska jeho.

³ Vychvalujte jej slunce i měsíc,
chvalte ho všechny svítící hvězdy!

⁴ Vychvalujte jej nebesa nebes,
i všechno vodstvo, které je nad nebem.

⁵ Ať chválí jméno Hospodinovo,
reklť on – a byly učiněny,

Ž 148. V. ¹ „nebes“ dolů a „od země“ nahoru (v. ⁷). má se nésti chvála Boží.
V. ². Ta „vojska“ jsou popředně andělé.

Ž 150. Doslov žaltáře: Chval Hospodina, kdekdo, jak jen možno!

¹ Alleluja.

Chvalte Pána v jeho svatyni, chvalte
ho na jeho. mocné obloze.

² Chvalte ho pro jeho veledíla,
chvalte ho pro jeho velikou vznešenost.

³ Vychvalujte ho zvukem rohu,
vychvalujte ho harfou a citarou,

⁴ vychvalujte ho. bubnem i tancem,
chvalte ho strunami i píšťalou,

⁵ vychvalujte ho cinkotem zvonců,
vychvalujte ho chřestem cimbálu!

⁶ Vše, co dýchá, chval Hospodina!

Alleluja.

IMPRIMATUR

P r a g a e, 16. Aprilis 1935

Dr. Antonius Podlaha,

vicarius generalis

N. E. 4892.

—————
Všecka práva vyhrazena
—————

BIBLE ČESKÁ

(LIDOVÉ VYDÁNÍ)

DÍL DRUHÝ:

KNIHY STARÉHO ZÁKONA

SVAZEK III.

ESTER - KNIHA SIRACHOVCOVA.
ČÁST DRUHÁ. KNIHA PŘÍSLOVÍ - KNIHA
SIRACHOVCOVA.

PODLE OBECNÉHO ZNĚNÍ LATINSKÉHO SE STÁLÝM KRITICKÝM
ZŘETELEM K PŮVODNÍM TEXTŮM PŘELOŽIL

Dr. JAN HEJČL

SE SCHVÁLENÍM ARCIBISKUPSKÉHO ORDINARIÁTU V PRAZE ZE
DNE 16. DUBNA 1935 ČÍS. 4892.

PODÍL ÚDŮ "DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO" NA ROK 1936
ČÍSLO 1

V PRAZE 1936

NÁKLADEM "DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO"
TISKEM ČESKOSLOVANSKÉ AKCIOVÉ TISKÁRNY V PRAZE

Také úryvky 6–9 mají tvar od jádra knihy odlišný.

Ježto většina knihy obsahuje průpovědi *Šalomounovy*, bývala přičítána *celá* Šalomounovi. Dlužno však mít na paměti, že dnešního tvaru a rozsahu došla povlovně postupem času. Nejprve byly vybrány z přísloví Šalomounových 10, 1–22, 16. Později, za dob Ezechjášových, sebrána nová řada šalomounských ⁷⁾ přísloví (25, 1–29, 27). Obě sbírky kolovaly nějaký čas oddělené; v tu dobu byly k první sbírce připojeny části označené výše číslicemi 6., 4., 7., 8., a ke druhé (5.) byla přidána část 9. Nejspíše ve IV. století spojil obě rozšířené sbírky v jeden celek inspirovaný pořadatel a opatřil jej úvodem (1, 1–9, 18), do kterého pojal některá dosud v jiném závitku kolující přísloví. V tom smyslu možno dosud právem celou *knihu Přísloví* přičítati *Šalomounovi*,

„Vzpomeneme-li si, že v době, kdy tento úryvek (1, 1–9, 18) vznikl, řečtí kupci Palestinu zaplavili a se Židy v úzký styk vešli, (vždyť 7, 6 nalézáme slovo řecké vypůjčené) a představíme-li si, že se honosili před Židy „mudrci“ svého národa, chápeme, že židovský učitel moudrosti svým soukmenovcům a souvěrcům připomíná, že má také Izrael moudrost, ale moudrost, jejížto počátek jest bázeň Páně (1, 7), že pravá moudrost přichází toliko od Boha a k Bohu vede, že Israelita nemá důvodu toužiti po moudrosti cizí, ježto ten, ale toliko ten, kdo dbá zákonů Hospodinových, je vpravdě moudrý. Mohla tedy ke vzniku Přís. hl. 1, 1–9 přispěti hellenská moudrost, ovšem ne v tom smyslu, že se vyznal spisovatel nebo dokonce jeho čtenáři v rozumech řeckých. Větší vliv hellenský na skladatele biblických přísloví, který by převyšoval vliv obchodních styků Reků se Židy, dávno před Alexandrem Velikým pěstovaných, sotva lze dokázat.“ (Heinisch.)

Účel knihy vyslovuje sám spisovatel úvodní perikopy v 1, 2–6.

„Všecko mudrosloví obírá se v podstatě běžnými poměry životními, vyvíjí většinou zásady a pravidla, která lze odvoditi z přirozeného zákona a dává výstrahu zejména před hlavními neřestmi, které byly nebezpečny židovstvu i pohanstvu, jednotlivci i společnosti; nerozjímá tu však rozumující pohan, nýbrž Israelita, zákonem osvícený, své víře věrný, plný slibů, jež mu dává smlouva s Bohem učiněná.“ (A. Baumgartner S. J.)

⁷⁾ Podle 3. Král 4, 32 „*Šalomoun pronesl (proslavil) tři tisíce přísloví*“. Proti tvrzení, že část II. a V. Přís. obsahují výbor z těchto tří tisíc, nelze právem ničeho namítati. Byloť písemnictví mudroslovné pěstováno v Egyptě již *dávno před Šalomounem*. Pařížská národní knihovna má *papyr*, jmenovaný podle jeho objevitele „*Prisse*“; rukopis ten pochází podle Mölera nejspíše z prvních let 12. dynastie, t. j. z roku asi 2000 před Kr. Papyr obsahuje hieraticky psanou sbírku „*přísloví*“, která pronesl (nebo sebral) *Ptahhotep*, vezír krále Esse, kolem r. 2000 před Kr. – Také v žalobách „*Výmluvného sedláka*“, pocházejících asi z prvních roků 12. dynastie (kolem r. 2000). Lze naléztí značný počet mudroslovných průpovědí. – Mladší jest rukopis v Kahýře (z dob 21. dynastie, z let 1100–950), který nám zachoval „*Přísloví Aniho*“; *Ani* poučuje svého syna *Chons-hotepa*. Srv. i přísloví *Duaufova* a *Amen-(em)ope-ova*. Jak oblíbeno a rozšířeno bylo mudroslovné písemnictví v Egyptě, patrné z toho, že ve školách, kde se učili žáci čísti a psáti, byla jim předkládána nebo diktována k opisu – přísloví, výroky egyptských mudrců. (Podobné bylo v Assyrii.) Učitele moudrosti a školy podporovali zejména králové. Šalomoun, který pečoval o to, aby se ve všem vyrovnal jiným východním králům, zajisté popřál na svém dvoře místa také školám i učitelům, kteří užívali při cvičbě v pravopisu podobných metod jako v Egyptě a Assyrii. Tyto školy a učitelé moudrosti trvali a rozvíjeli se v Palestině nepochybně dále, ti sebrali šalomounské výroky za krále Ezechjáše (Přís. 2.5, 1), ti podávali ústně i písemně myšlenky svých učitelů svým žákům, některým z nich dlužno přičísti sbírky další, ze kterých se skládá kniha Přís., mezi nimi dlužno hledati posledního inspirovaného skladatele celé knihy Přís., z těchto učitelů mudrosloví vyvinuli se později „*učitelé zákona*“ čili „*zákonníci*“.

KNIHA PŘÍSLOVÍ

kteřou nazývají Hebreové
„MISLÉ“

ÚVOD.

Kniha, kterou klade Vulg. za Žaltář, sluje „*Kniha přísloví*“¹⁾ nebo „*Kniha přísloví Šalomounových*“.²⁾ Církevní otcové uvádějí z ní výroky: „*Moudrost* (Šalomounova!)“ nebo „*Všectnostná*“³⁾ „*moudrost* praví“. V církevní mluvě sluje dosud „*Kniha Moudrosti*“.⁴⁾

Knihu Přísloví pokládali odjakživa jak Židé tak i křesťané⁵⁾ za bohoduchou, které přísluší právem místo ve sbírce knih posvátných; pochybnosti některé, jež o její kano- ničnosti vznikly, byly záhy vyvráceny.

Kniha se skládá z těchto *devíti* složek.

1. *Veliký úvod* k celé knize: 1, 1–9, 18.
2. *Jádro knihy*: První velká sbírka „přísloví“ Šalomounových: 10, 1–22, 16.
3. *První snůška* myšlenek učitelů moudrosti (22, 17–24, 22).
4. *Druhá snůška* myšlenek učitelů moudrosti (24, 23–34).
5. *Druhá sbírka* „přísloví“ Šalomounových, sebraných za časů krále Ezechjáše (25, 1–29, 27).
6. Myšlenky *Agurovy*⁶⁾ (30, 1–14).
7. Malá sbírka *číselných „přísloví“* určité vyhraněného tvaru (30, 15–33).
8. Myšlenky *matky Lamuelovy*⁶⁾ (31, 1–9), a
9. Abecední báseň opěvující řádnou hospodyni (31, 10–31).

Jádro knihy činí *složky 2. a 5.*, které se liší již *tvarem* ode všech ostatních; podávají řadu náboženskomravních zásad ve dvojčlenných verších.

Složka 1. je sice také protkána podobnými náboženskomravními zásadami (afo- rismy), ale poučuje popředně čtenáře ve slokách nestejné délky o účelu knihy a o před- nostech moudrosti, i vybízí ho, by o ni ze všech sil se přičiňoval.

Složka 3. podává své zásady (gnomy) ve verších *vícečlenných*.

Složka 4. podobá se sice složce 3., dlužno ji však od ní odlišovati.

¹⁾ „*Přísloví*“bráno tu ve významu *širším*; znamená netoliko pořekadlo lidové, ale i *hlubokou myšlenku vyslovenou básnický*, tedy umělecky, výrok mudrcový, přísloví umělé. Hebrejsky sluje takový básnický výrok (třebas i delší) – „*mášál*“, množ. čís. „*mešálím*“nebo „*mišloth*“.

²⁾ Hebrejsky: „*Mišlé Šelómó*“nebo prostě „*Mišlé*“.

³⁾ T. j. všem ctnostem vyučující. Týmiž slovy uvádějí někteří výroky ze *Sira Moudr.*

⁴⁾ Tak ji nazýval také již *talmud*. Církev jmenuje v bohoslužbě patero knih (Přís., Kaz, Pis, Moudr, Sir) „*Knihou moudrosti*“. – O významu slova „*moudrost*“viz níže v pozn. k 1, 7.

⁵⁾ Srv. Řím 12, 19 n. s Přís. 25, 21 n.; 2. Kor 8, 21 s Přís. 3, 4; Žid 12, 5 n. s Přís. 3, 11 n.; Jak 4, 6; 1. Petr 5, 5 s Přís. 3, 34; 1. Petr 4, 18 s Přís. 11, 21. Viz také 2. Kor 9, 7 a Přís. 22, 8 (LXX); Žid 12, 3 a Přís. 4, 26 (LXX).

⁶⁾ Byl-li *Agur* a *Lamuel* (srv. 30, 1; 31, 1) arabský emir, možno se právem domnívati, že dalším pramenem mudrce israelského byly *výroky cizozemských mudrců*, jakož i sbírky takových myšlenek. Vždyť i na jiných místech biblických (3 Král 4, 30 n.; Is 9, 11; Jer 49, 7; Abd 8; Bar 3, 23) chválena jest moudrost Edomců, Východanů a Egyptanů. Také v knize Job rozmlouvají Neisraelité o moudrosti. Tím lze také vysvětliti, že mravouka Přís. méně si všímá věci výhradně israelských, obřadnictví atd., ale více pozornosti věnuje mravouce všeobecně lidské. „*Moudrost nejeví se v Písmě býti výhradně israelský, ale společný mezinárodní majetek. Šalomoun ji měl, ale také královna ze Sáby. Ano v knize Přís. jméno Israel ani se nevyskytuje.*“ (Peters.) Kromě pramenů dosud jmenovaných *vážili spisovatelé knihy Přís. hojně* svou látku ze své duše, z bohatých životních zkušeností, *z pozorné četby jiných biblických knih.*, skrápěné rosou modlitby, *zejména ze stadia mojišského zákonodárství*. Proto Přís. přes to, že má mnoho všelidského, je přece ohlas nadpřiro- zeného náboženství israelského. Proto převyšují přísloví biblická podobné plody literární pohanských národů tak, jako nad jejich náboženství a mravouku vynikají náboženskomravní názory národa israelského.

- ¹⁶ budeš (také) uchován cizí ženy,
 ženy bližního, která úlisně mluví,
¹⁷ (zrádně) opouští druha svého mládí,
 zapominajíc na smlouvu se svým Bohem;
¹⁸ k smrti totiž dolů jde stezka její,
 do říše mrtvých (vedou) cesty její,
¹⁹ kdokoli vcházejí k ní, nevracejí se,
 nedostihují stezek života.
²⁰ (To vše) proto, bys chodil po cestě dobré,
 a dbal stezek (lidí) spravedlivých;
²¹ neboť poctivci budou bydliti v zemi,
 a lidé nevinní zůstanou v ní,
²² kdežto bezbožní budou ze země vyhlazeni,
 a nešlechtní budou z ní vyrženi.

Snůška nábožensko mravních napomenutí. (3, 1– 12.)

- HLAVA 3. – ¹ Synu můj, nezapomínej na můj zákon,
 a mých příkazů dbej srdce tvoje;
² neboť život dlouhý, léta šťastná,
 a hojnost spokojenosti přinesou ti.
³ Láska a věrnost ať neopouštějí tě,
 uvaž si je kolem hrdla svého,
 [napiš si je na desky svého srdce;]
⁴ i najdeš milostivost a blahovůli
 před Bohem i před lidmi.
⁵ Doufej v Hospodina celým svým srdcem,
 a nespolehej na svou opatrnost;
⁶ na všech cestách svých měj ho na paměti,
 i bude spravovatí tvoje stezky.
⁷ Nemysli si, že jsi moudrý,
 boj se Boha a varuj se zlého;
⁸ neboť to ti půjde k duhu,
 to bude údy tvé osvěžovat.
⁹ Uctívej Pána (dary) z majetku svého,
 z prvin vši úrody své dávej jemu;
¹⁰ i budou plny obilí tvé sýpky,
 a tvé lisy vínem oplývati.

V. ¹⁷. Zpronevěruje se tomu, který si ji vzal za „družku“ života ve svém a v jejím mládí, se kterým v životě manželském takorška rostla . . . (Jer 3, 4). Smlouva, kterou učinil Bůh na Sinaji s veškerým národem, a ve které bylo psáno také „*Nezizoložíš*“ (Ex 20, 14), vázala každého Israelitu i Israelitku. Žena, rušící manželskou věrnost rušila také smlouvu s Bohem. Nad to je podle Mal 2, 14 n. Bůh svědkem manželství; proto kdo vchází do něho, před Bohem se zavazuje, že bude šetřiti závazku, jež ukládá Ex 20, 14. Srv. Gn 31, 49 n. Tob 7, 15.

V. ¹⁸. Manželská nevěra byla stíhána *trestem smrti*. Lv. 20, 10; Dt 22, 22; Ez 16, 38– 40; Jan 8, 5. – Srv. níže 5, 5 n.; 7, 27; 14, 12.

I. Veliký úvod (1, 1– 9, 18)

Nadpis (v. 1). Úkol sebraných přísloví (v. 2– 6).

- HLAVA 1. – ¹ Přísloví Šalomouna, syna Davidova,
 krále Israelského,
 (jsou k tomu),
² aby poznali (čtenáři) moudrost a kázeň,
³ aby se naučili rozumným řečem,
 aby nabyli cviku v opatrnosti,
 v spravedlnosti, právu a poctivosti,
⁴ aby dostalo se dětem rozvahy,
 jinochovi zběhlosti v rozumnosti;
⁵ bude-li slyšet je moudrý, moudřejší bude,
 rozumný nabude umění spravovat (jině);
⁶ osvojí si průpověď s významem (jejím),
 s rozřešením mudrců hádanky jejich.

Základ životní moudrosti. (1, 7.)

- ⁷ Báti se Hospodina počátek moudrosti jest;
 moudrostí a kázní blázni pohrdají.
⁸ Slyš, můj synu, kázeň otce svého,
 a neopouštěj poučení své matky;
⁹ neboť se dostane krásného věnce tvé hlavě,
 zlatého řetězu pak hrdlu tvému.

Kdo chce dojíti moudrosti, ať se nedá zlákati nezřízenou touhou po majetku. (1, 10– 19.)

- ¹⁰ Synu můj, budou-li tě hříšníci lákat,
 nesvoluj jim, budou-li ti říkat:

Hl. 1. V. ⁷. jest jakési *heslo* či „*motto*“ celé sbírky (Přís.). Je to spolu mocná pobídka a výzva ke snaze o moudrost a kázeň (Knabenbauer) – „*moudrost*“ není plané, jalové mudrování, ale *praktický život* podle zásad pravé moudrosti; proto bývá s moudrostí spojováno neb i ztotožňováno také slovo „*kázeň*“ (zde a výše ve v. 2); je to tedy životní názor, založený na zjeveném náboženství starozákonním, který proniká celého člověka: *rozum* poznává vztah člověka k Bohu a jeho tvorům; *srdce* lne k zásadám věrouky a mravouky; *vůle* chce podle nich žít; *všecky lidské síly* uplatňují se v tom smyslu. Jinými slovy je „*moudrost*“ upřímná, horlivá rozumem i zjevením podepřená *snaha o náboženskomravní dokonalost* (srv. naši „*křesťanskou spravedlnost*“) s *veškerým požehnáním*, jaké přináší životu člověkovu. Kdo žije, jak velí vztah člověka k Bohu, tedy *podle pravdy*, dojde odměny z takového života vyplývající a proto žije *rozumně a moudře*; kdo však naopak žije proti zásadám stanovicím vztah ten, tedy *proti pravdě*, uvaluje na sebe tresty, škodí sám sobě a proto je člověk nerozumný, nemoudrý, hloupý, poštillec, „*blázen*“. Z toho také je zřejmo, proč „*moudrý*“ = spravedlivec a „*nemoudrý*“ (blázen) = hříšník, nešlechtník. – „*Báti se Hospodina*“ = *bohabojnost, nábožnost*, která vzdává úctu Bohu příslušnou modlitbou a bohoslužebnými kony a která má stále na zřeteli, že Bůh člověka pozoruje a dříve nebo později odmění nebo potrestá (srv. níže 2, 5). Proti ní je *praktické bezbožectví* či *bezbožnost* která žije, jako by Bůh nedbal, člověk-li žije ctnostně či nectnostně a podle toho neodměňoval aniž trestal; bezbožní se domnívají, že má člověk jen tolik dobrého; mnoho-li si ho sám opatří bez ohledu na to jak, poctivě-li či nepoctivě; žijí tedy, jako by Boha nebylo. Srv. níže 9, 10; Ž 110, 10; Sir 1, 14; viz též níže 15, 33; Job 28, 28. – K v. 7b, srv. Sir 21, 17.

V. ⁸. „*otec*“ je tu učitel moudrosti, který mluví zejména ve v. 10– 19. (Peters.) – „*matka*“ je tu „*paní Moudrost*“, která počíná mluvit v. 20. (Peters.) Laskavým oslovením „*synu*“ projevuje mudřec lásku svému posluchači (čtenáři) a spolu chce si získati jeho důvěru. Otec v rodině zastupuje přísnou „*kázeň*“, matka spíše laskavé „*poučení*“ (Knabenbauer).

- ¹¹ „Pojď s námi úklady činit nevinnému,
tajně klást léčky čistoty nadarmo dbalému;
¹² pohlíme ho jako peklo za živa,
svěžího, jak bývá ten, kdo do hrobu klesá;
¹³ všelijaké drahé zboží najdeme,
naplníme kořistí své domy;
¹⁴ abys mohl metati los s námi,
budiž jeden měšec (společný) nám všem!“
¹⁵ Synu můj, nechoď po cestě s nimi,
zdrž svou nohu od stezek jejich,
¹⁶ ježto nohy jejich ke zlému běží,
pospíchají přelévat krev.
¹⁷ Neboť nadarmo síť rozstírají
před očima okřídlenců;
¹⁸ a oni sami sobě úklady strojí,
kují pikle proti životům svým.
¹⁹ To jest osud všech, kteří po jmění baží;
bere život těm, kteří nabyli ho.

***Kdo moudrosti nedbá, toho nebude ani moudrost dbáti,
až jej stihne neštěstí. (1, 20– 33.)***

- ²⁰ Moudrost kázání má venku,
na ulicích vydává hlas svůj,
²¹ v čele shluklého lidu volá,
u vrat bran městských pronáší slova svá:
²² „Dlouho-li, děti, rády mít budete dětinství,
dlouho-li posměvači rádi se posmívat,
pošetilci nenávidět rozumnost?
²³ Mějte pozor na domluvu moji!
Ejhle, projevují vám svou trpkost,
a své zásady Vám oznamují:
²⁴ Za to, že volala jsem a odpírali jste,
že jsem svou ruku vztáhla a nikdo nedbal,
²⁵ že jste pohrdli všelikou mou radou,
a mých domluv jste si nepovšimli:
²⁶ také já se smát budu, až budete hynout,
posmívat se, až na vás přikvačí hrůza,
²⁷ až vás zachvátí znenadání bída,
a zkáza jako bouře až se strhne,
[až přijde na vás soužení a úzkost,]

V. ²² „dětí“ v moudrosti a ctnosti = lidé nezkušení a v dobrém ještě slabí, kteří snadno se nechají oblouditi sladkými řečmi svůdců. Srv. 1. Kor 14, 20. – „dětinství“ = jeho nezkušenost, omezenost rozumu a slabost vůle. – Moudrost je jaksi roztrpčená, že tolik již se namluvila, že přece je tolik nerozumných („dělí“), tolik „pošetilých“, ba co více i *zlovolných lidí*, kteří mají pro vážné vyhrůžky moudrosti toliko – *úsměv a posměch* . . . Srv. níže v. 26; 5, 12; Job 21, 14.

- ²⁸ Tu budou vzývat mne, ale nevyslyším,
pilně mne hledat, ale nenajdou mne,
²⁹ za to, že v nenávisti měli kázeň,
že si bázeň Páně neoblíbili,
³⁰ aniž uposlechli rady mojí,
ale pohrdli všelikou mou domluvou.
³¹ Protož ať jedí ovoce svých mravů,
a svými zásadami ať se nasytí!
³² Ano, odvrát nerozumných je smrt jejich,
a štěstí pošetilců jejich zkáza.
³³ Kdo však mne poslouchá, bezpečně odpočívá,
blaze žije neboje se zlého.

Jaké ovoce přináší úsilí o moudrost. (2, 1– 22.)

- HLAVA 2. – ¹ Ó můj synu, přijmeš-li mé řeči,
a mé příkazy u sebe-li schováš,
² takže bude slýchat moudrost tvé ucho,
a srdce klonit se k nabytí rozumnosti,
³ ano, jestliže moudrost vzývati budeš,
opatrnosti se dovolávat,
⁴ budeš-li ji hledat jako stříbra,
a jako poklady ji vykopávat:
⁵ tehdy zvíš, co je báti se Hospodina,
a dojdeš umění na myslí mít Boha;
⁶ Hospodin uděluje totiž moudrost,
z úst jeho (přichází) poznání a rozum;
⁷ uschovává spravedlivým pomoc,
ochraňuje těch, kteří nevině žijí,
⁸ pečuje o stezky spravedlnosti
a cest ctitelů (svých) ošťihá.
⁹ Tehdy zvíš, co je spravedlnost a právo,
poctivost a každá dobrá snaha,
¹⁰ neboť vejde moudrost do srdce tvého,
a poznání duši tvoji bude blažit,
¹¹ rozmyslnost bude tě opatrovat,
a obezřelost tebe ochraňoval,
¹² takže budeš uchován zlé cesty,
lidí, kteří převráceně mluví,
¹³ kteří nechali dráhy poctivosti.
jdou po cestách temnem zahalených,
¹⁴ kteří se veselí, mohou-li zlého co učinit,
jásotem radují se z nejhorších věcí,
¹⁵ jejichžto cesty jsou převrácené,
a zloprověsné kroky jejich;

HL. 2. V. ² „srdce“ = ne toliko citlivost, ale i *poznávacost*, ano i *vůle*; tedy *všecky duševní síly* mají se namáhat, aby si zjednaly „moudrost“ (= „rozumnost“).

chodí v oklikách nepozorovaně.

- ⁷ Nuže tedy, synu můj, poslouvej mne,
a neodstupuj od slov úst mých.
⁸ Daleko vzdaluj od ní kroky svoje,
a nepřibližuj se ke dveřím jejího domu,
⁹ abys nezařádal jiným čest svou,
a svá mužná léta ukrutnému,
¹⁰ aby snad nesytily se cizí tvým majetkem,
a z tvých mozolů děti jiných,
¹¹ abys naposledy nenařikal,
až bude strávena svěžest tvého těla.
¹² Řekl bys: „Proč jsem měl v ošklivosti kázeň,
a proč káráním pohrdalo mé srdce,
¹³ neposlechl jsem hlasu svých učitelů,
vychovatelům jsem nepopřál sluchu?
¹⁴ Málo a byl bych se ocitl v největším neštěstí
před obcí shromážděnou k soudu!
¹⁵ Pij vodu z cisterny, jež patří tobě,
pij, co se pramení ze studny, jež tvá jest,
¹⁶ Mají ven tvé studnice vytékati,
a do ulic tvé vody se rozlévati?
¹⁷ Měj si je samojediný ty,
aniž se sdílej o ně s jinými.
¹⁸ Budiž požehnáno zřídlo tvoje,
a vesel se se ženou mládí svého.
¹⁹ Milostná laň a utěšená srna. . .
ňadra její tě opojujte vždycky,
láskou její se kochej ustavičně.
²⁰ Proč bys dal opojit se, synu můj, od jiné,
chovati se v klínu ženy cizí?
²¹ Vždyť Pán hledí na cesty člověkovy,
a všechny kroky jeho pozoruje.
²² Vlastní nepravosti jímají zločince,
a do provazů svých hříchů se zaplétává.
²³ Takový zahyne, protože neměl kázně,
velkým svým nerozumem dává se klamat.

Čtyři naučení. (6, 1– 19.)

Ručíš-li za někoho, hled, ať se vypořádá ručenec tvůj s věřitelem, ať jsi zproštěn svého závazku (v. 1.– 5.). Uč se od mravence pilnosti (v. 6.– 11.). Ničemnost snah úskočnickových (v. 12.– 15.). Sedmero špatností, jež Bůh nenávidí (16.– 19.).

Hl. 5. V. ⁹. „*ukrutník*“ je tu manžel ženy nevěrné, který neúprosně žádá děti své manželky pro svou rodinu. Třeba by frejř lpěl láskou na svém dílku jako kdysi David na dítěti, jež mu porodila Betsaba (2. Sam, 12, 14. nn.), nemůže si vypomoci, aby dítě jeho bylo mu vydáno. (Podle jiných sluje tak uražený manžel proto, že bude kruté, bezohledně vymáhati náhradu za své právo porušené.)

V. ¹⁸. „*zřídlo tvoje*“ = manželka tvá. – „*požehnána bude*“, povíje-li ti mnoho dětí, že budeš mít četné potomstvo. Srv. Dt 28, 4; Ž 127, 3 nn. – „*žena mládí tvého*“ = bezmála první láska.

- ¹¹ Kázní Páně nepohrdej, můj synu,
nemrz se, když býváš od něho trestán,
¹² neboť Hospodin, koho miluje, tresce,
toho, v němž jak otec v synu zálibu má.

Vzácné účinky moudrosti. (3, 13– 26.)

- ¹³ Blaze člověku, který nalezl moudrost,
a jenž oplývá opatrností;
¹⁴ jeť lepší jí nabýt nežli natěžit stříbra,
ji získat nežli přední nejčistší zlato;
¹⁵ větší cenu má než všechny perly,
všecky poklady světa nelze k ní rovnat;
¹⁶ dlouhý život v její pravici jest,
v levici pak bohatství a sláva;
¹⁷ cesty její cesty rozkošné jsou,
a všechny stezky její plné pokoje;
¹⁸ stromem života těm je, kdož dosáhli jí,
a kdož ji mají, blahoslavení jsou.
¹⁹ Hospodin moudrostí založil zemi,
a upevnil nebesa opatrností;
²⁰ moudrostí jeho tůně se provalily,
z oblaků pak padají krupěje rosy.
²¹ Synu můj, ať to neschází s tvých očí,
zachovej rozvahu a rozmyslnost,
²² i bude to životem tvé duši
a krásnou ozdobou hrdlu tvému;
²³ pak budeš chodit bezpečně svou cestou,
a tvá noha nenarazí;
²⁴ spát když půjdeš, nebudeš se báti,
odpočívaje sladce budeš snít;
²⁵ nebude lekat se ti náhle hrůzy,
ani když přikvačí bouře na bezbožné;
²⁶ neboť Hospodin bude po tvém boku,
uchrání nohy tvé, abys nebyl lapen.

Několik pravidel o lásce k bližnímu. (3, 27– 30.)

- ²⁷ Nebraň být dobročinným tomu, kdo může;
můžeš-li i sám čini dobrodini.
²⁸ Neříkej bližnímu: „Jdi a vrať se zase,
zítra dám ti“, můžeš-li dát ihned.
²⁹ Neukládej bližnímu, abys mu škodil,
kdyžtě důvěřuje tobě.
³⁰ Nevaď se s člověkem bez příčiny,

Hl. 3. V. ¹⁸. „*stromem života*“ naráží mudřec nejspíše na Gn 2, 9; 3, 24. Srv. Moud 8, 16. 18. V. ²⁶. Býti někomu po boku (Vulg.) znamená chrániti ho, pomáhati mu. – Srv. 1. Král 2, 9.

když on ti zlého nic neučinil.

Nezávid' násilníkovi bohatství ni cti. (3, 31– 35.)

- ³¹ Nezávid' člověku, jenž utiskuje,
a nechod' za ním po jeho cestách;
³² jeť ohavou Hospodinu každý, kdo sběhl,
ale s upřímnými přátelsky obcuje;
³³ kletba Páně lpi na domě bezbožného,
příbytkům však spravedlivých zžehná;
³⁴ posměvačům on se posmívat bude,
ale poníženým udělí milost,
³⁵ slávy dostane se moudrým,
ale blázni si utří hanbu.

Dej se na cestu moudrosti, jak ti radí mudrosloví. (4, 1– 27.)

- HLAVA 4. – ¹ Slyšte, děti, otcovo poučení,
mějte pozor, ať si zjednáte rozumnost;
² výborný dar nabízím vám,
naukou mou nepohrdejte.
³ Bylť jsem také já syn otce svého,
něžný jedináček u své matky,
⁴ i učival mne říkávaje:
„Drž se pevně srdce tvé slov mých,
dbej mých příkazů [a živ budeš!
⁵ Zjednej si moudrost, zjednej si opatrnost!]
nezapomínej na ně,
aniž uchyluj se od slov úst mých!
⁶ Neopouštěj jí, i bude tě chránit;
měj ji v lásce, i zachová tě.
⁷ Počátek moudrosti jest: „Ziskej si moudrost,
a za vše jmění své zjednej si opatrnost!“
⁸ Měj ji ve vážnosti, i povýší tě;
zvelebí tě, budeš-li objímat ji;
⁹ dá ti na hlavu překrásný věnec,
korunou slavnou obdaří tě.“
¹⁰ Slyš, můj synu, a přijmi slova moje,
i rozmnoží se ti léta života (tvého).
¹¹ Cestu moudrosti ukazují tobě,
povedu tě po stezkách poctivosti;
¹² po nich kráčeje nebudeš nohy mít vázané,
budeš-li běžeti, neklopýtněš.
¹³ Zachovávej kázeň, nespouštěj se jí,
šetři jí, neb ona je tvůj život.
¹⁴ Nedávej se na stezky bezbožníků,
aniž kráčeje po cestě zlých lidí;
¹⁵ vyhni se jí, a nechod' po ní,

- uchyl se od ní, pomiň jí;
¹⁶ neboť nemohou spáti bez zločinů,
veta je po spánku, dokud někoho nezničí;
¹⁷ pokrm jejich je chléb bezbožnosti,
a jejich nápoj – víno nepravosti.

- ¹⁸ Kdežto stezka spravedlivých jak zora jest,
jež vychází a roste až do dne bílého:
¹⁹ cesta bezbožných je zastřena temnem,
znenadání klopýtají.

- ²⁰ Synu můj, měj pozor na mé řeči,
a k mým slovům nachyl svoje ucho!

- ²¹ (Usiluj) ať nesejdou ti s očí,
opatruj je v hloubi svého srdce;
²² jsoutě životem každému, kdo jich nabył,
(jsoutě) veškeré bytosti jeho zdravím. .

- ²³ Veškerým úsilím opatruj své srdce,
neboť z toho život vzchází;
²⁴ buďtež daleko tebe lživá ústa,
a rty záludné zamítej od sebe.

- ²⁵ Oči tvoje nechať přímo hledí,
víčka tvá jen vpřed ať patří;
²⁶ dbej, by přímé byly stezky tvých nohou,
a všechny cesty tvoje mějte směr pevný;
²⁷ neuchyluj se napravo ani nalevo,
měj svou nohu od zlého odvrácenu.
Znáť Pán cesty, které napravo jdou,
a které nalevo jdou, jsou převrácené.
On pak urovná meze, po nichž se bereš,
a tvé kroky v pokoji dovede k cíli.

Varuj se ženy cizí a hled' si své. (5, 1– 23.)

- HLAVA 5. – ¹ Synu můj, měj pozor na mou moudrost
a k mé opatrnosti nakloň své ucho,
² abys zachovával rady (moje),
a kázně rtů mých abys vždycky šetřil.
³ Nevšímej si, když mámí tě (cizí) žena,
jsoutě plást medem tekoucí její ústa,
a více než olej line to z jejího hrdla;
⁴ konce však její bývají hořké jak peluň,
ostré jak meč, který broušen jest na obě strany;
⁵ nohy její berou se dolů k smrti,
do pekel míří její kroky;
⁶ po stezce života ubírat se nechce,

HL. 4. V. ¹⁶ líčí nepokoj zločinců ze řemesla, kterým zlý návyk stal se bezmála druhou přirozeností. Tu-
též řemeslnou zločinnost líčí také v. 17. – Srv. Ž 35, 5; Mich 2, 1.

kochejme se ve sladkých líbáncích do rána;
¹⁹ neboť není muže doma,
odešel na cestu předalekou,
²⁰ měsíc peněz vzal si s sebou,
až bude úplněk, vrátí se domů."
²¹ Opletla jej mnohými řečmi,
lahodou rtů (svých) přitáhla jej;
²² hned šel za ní jak býk, jež na jatky vedou,
a jako vilný beran, jenž netuší,
hlupák, že do okovů je tažen,
²³ (ano, jako jelen běží,
až mu střela pronikne játra;
jako pták letí do osidla,
nevěda, že jde o jeho život.
²⁴ Nuže tedy, synu můj, slyš mne,
a měj pozorná slova úst mých;
²⁵ nenech se odloučit na její cesty tvá mysl,
hled', ať se nezatouláš na její stezky;
²⁶ jeť mnoho zabitých, jež porazila,
a silni byli všichni, jež usmrtila;
²⁷ cesta do pekel jsou její stezky,
vedou dolů do komnat smrti.

Moudrost se nabízí za vítanou průvodkyni. (8, 1–36.)

Úvod: Moudrost prohlašuje, že bude podávat zásady pravdivé, vzácnější nežli skvosty (v. 1.–11.). Jaké výhody skýtá moudrost svým ctitelům (v. 12.–21.)? Jakého původu je moudrost a kterak umí vše spořádati (v. 22.–31.). Moudrost blahoslaví ty, kteří ji najdou (v. 32.–36.).

HLAVA 8. – ¹ Neslyšíš, kterak moudrost volá,
a opatrnost vydává hlas svůj?
² Na nejvyšších místech u cesty,
kde se ulice sbíhají, stojí,
³ u bran, které vedou z města,
u vchodu do vrat volá takto:
⁴ „K vám, ó mužové, hlasitě volám,
hlas můj jít chce k synům lidstva.
⁵ Nabuďte, nezkušeni, rozumu,
a kdo jste pošetilí, zmoudřete.
⁶ Slyšte, neb věci veliké mluvím,
otvírám rty, by hlásaly správnost.
⁷ Pravdu mluví hrdlo moje,
a rty mé si oškliví vše, co zlé jest.
⁸ Poctivé jsou všechny řeči moje,

V. ²³ a. nutno doplniti ze LXX., sice byl by 23b. nesrozumitelný. Jako splašený jelen nalétne na střelu těch, kteří na něho číhají a cítí ji teprve, až mu vězí v játrech. tak svedený mládenec nepozoruje, že jde na smrt – až teprve ucítí smrtonosný šíp ve svém nitru.

Hl. 8. V. ⁶. Místo „veliké“ čte kritika: „poctivá“. Srv. v. 9. níže. Viz také 22, 20; 23, 16.

V. ⁸ . „krivého“ = lstivého. – „zkrouceného“. – záluďného, úskočného, zákeřného.

HLAVA 6. – ¹ Synu můj, zaručil-li ses za svého přítele,
dal-liš ruku svoji za jiného,
² zapleten jsi slovy úst svých,
jat jsi svými vlastními řečmi.
³ Protož učin, co (ti) pravím, synu můj,
vyprost se, neb jsi upadl do rukou bližního;
utíkej, pospěš, naléhej na svého přítele.
⁴ Nepopřej svým očím spánku,
a víčka tvá ať nedřímají.
⁵ Vytrhni se jak srna z (lovcovy) ruky,
a jako ptáče z léčky ptáčnickovy.
⁶ Zajdi si k mravenci, lenivý člověče,
pozoruj cesty jeho a zmoudři;
⁷ ačkoli nemá žádného vládce,
dozorce ni poháněče,
⁸ připravuje si v létě pokrm,
shromažďuje si ve žni potravu.
⁹ Dlouho-li, lenivče, budeš spát,
kdy (přece) vstaneš ze svého snění?
¹⁰ Maličko (ještě) podřímeš, maličko pospíš,
maličko složíš ruce v lůžku,
¹¹ i přijde na tebe jako kurýř bída,
a nouze jako muž ozbrojený.
[Jestli se přičiníš, přijde jak studnice žeň tvá,
a bída uteče daleko od tebe.]
¹² Pekelník jest a ničemný člověk
(ten, kdo) chodí s ústy lstivými,
¹³ mrká očima, mluví nohama,
prstem znamení dává,
¹⁴ srdcem zkaženým zlé kuje,
ustavičně rozsívá sváry;
¹⁵ jej stihne náhle záhuba zasloužená,
mžikem bude rozbit nezhojitelně.
¹⁶ Šest věcí jest, jež nenávidí Hospodin,
ano, sedm jich má v ošklivosti":
¹⁷ pyšné oči, lživý jazyk,
ruce, krev nevinnou přelévající,
¹⁸ srdce, jež vymýšlí zlé plány,
nohy, jež rychle běží za zlým,
¹⁹ svědka lživého, jenž krivě mluvív,
toho, kdo svár šíje mezi bratry.

Hl. 6. V. ⁵ . „z léčky“ přeloženo podle, lepšího čtení LXX. Vulg. opakuje „z ruky“.

V. ¹⁰ . V hebr. pronáší lenoch své přání; „Maličko ještě si podřímat, maličko pospat, maličko složit ruce v lůžku.“

V. ¹⁶ . Podobná „číselná“ přísloví viz Am 1, 3. 6. 9. 11, 13; 2, 1; Přis 30, 15. 18. 21. 29; Job 5, 19; Sir 23, 21; 25, 9; 26, 5. 25. 28.

Varuj se manželky jiného. (6, 20– 7, 27.)

Řeč prvá (6, 20.– 35.). Řeč druhá (7, 1.– 23.). Doslov (24.– 27.). Každá řeč má svůj úvod. První úvod 6, 20.– 24. Druhý úvod 7, 1.– 5.

- ²⁰ Zachovej, synu můj, příkazy otce svého,
a neopouštěj naučení své matky;
²¹ měj je na srdci přivázané vždycky,
a otoč si je kolem hrdla svého.
²² Když někam půjdeš, budou tě provázeti,
když budeš spát, budou tě opatrovat,
a když procitneš, budou se bavit s tebou;
²³ jeť příkaz svítlnou, zákon světlem,
a cestou k životu kázeňské domluvy
²⁴ ostříhající tě od zlé ženy,
od úlisného jazyka (manželky) jiného.
²⁵ Ať netouží po její kráse srdce tvoje,
a nedej lapiti se jejími víčky.
²⁶ Neboť nevěstku koupit lze za placku chleba,
vdaná však drahý život ulovuje.
²⁷ Může kdo skrýti oheň do svého klína,
aby mu neohořelo roucho?
²⁸ Či může chodit po řeřavém uhlí,
aby si nepopálil nohy?
²⁹ Tak bude tomu, kdo vejde k ženě bližního;
nezůstane bez trestu, kdo se jí dotkne.
³⁰ Není to veliká vina, krade-li kdo,
třebas krade, aby ukojil svou lačnost?
³¹ Bude-li dopaden, nahradí sedmeronásobně,
ano, dá veškeren majetek svého domu.
³² Kdo však cizoloží, pozbyl rozumu;
jen kdo chce život si zkazit, činí takto.
³³ Rány a hanbu shromažďuje sobě,
ostudu jeho nikdo nevyhledá,
³⁴ neboť zuří manžel rozhněvaný,
nebude mít slitování v den pomsty,
³⁵ výkupným se upokojit nedá,
aniž přijme darů sebe větších.

HLAVA 7. – ¹ Synu můj, ostříhej mých řečí,
a příkazy mé u sebe schovej;
² šetři mých přikázání jak života svého,
a nauky mé jak zřítelnice oka;
³ přivaž si ji na své prsty,

V. ²⁰. srv. s 1, 8.

V. ²¹. srv. s 3, 3.

Hl. 7. V. ¹. srv. s 2, 1.

- napiš ji na desky srdce svého;
⁴ moudrosti rci: „Sestra má jsi“,
a opatrnost jmenuj svou přítelkou,
⁵ aby tě uchránila cizí ženy,
vdané, jež umí sladounce hovořiti.
⁶ Když totiž z okna domu svého skrze mřížku vyhlédl jsem,
⁷ viděl jsem nezkušenou mládež,
a spatřil jsem hochu bez rozumu.
⁸ Ten šel ulicí nedaleko rohu,
kráčel cestou vedle jejího domu
⁹ v soumraku, když den se k večeru schýlil,
když noc nastala a temno.
¹⁰ Hle, tu přichází vstříc žena jemu,
necudně oděná, vyšlá na lov duší;
¹¹ zvášněná, rozpustilá a pobouřená,
nohy ji nedaly, by zůstala doma;
¹² hned byla v ulici a hned zase v bráně,
za každým rohem stavíc se na číhanou.
¹³ I chytla hochu, polibek mu vtiskla,
a s tváří nestydatou mu lahodila:
¹⁴ „Pokojné oběti jsem zaslíbila,
a dnes jsem splnila své sliby;
¹⁵ proto vyšla jsem vstříc tobě,
hledat tebe i našla jsem tě.
¹⁶ Popruhy jsem napjala na svém lůžku,
vystlala je pestrými koberci z Egypta,
¹⁷ a svou ložnici jsem vykropila
myrrhou, aloem a skořicí.
¹⁸ Pojď, a budeme se opíjet láskou,

V. ⁴. „moudrost“ = „opatrnost“ = „řeči“ = „příkazy“ (v. 1) = „přikázání“ – „nauka“ (v. 2) „sestro“ nebo „přítelko“ jmenoval v nejdůvěrnějším styku manžel manželku. Má tedy podobné něžné a důvěrné styky pěstovati čtenář (posluchač) s moudrostí. Srv. 4, 6, 8; Sir 15, 2.

V. ⁶–⁸. počíná líčiti svůdnost jmenované ženy. – Lépe jest pokládati vilnici za podmět věty a překládati podle LXX.:

*„Neboť oknem svého domu,
skrze mřížku vyhledává,
pozoruje nezkušené,
i spatří hochu bez rozumu,
an jde ulicí kolem jejího rohu,
kráčí cestou vedle jejího domu . . .“*

Okna pokojů, ve kterých přebývají ženy, jsou dodnes v Jerusalemě opatřena hustou mřížkou dřevěnou. Dívati se takovou mřížkou na ulici sluší zvědavé *koketě* lépe nežli *mudrcovi!* Srv. Sdc 5, 28; Pis 2, 9.

V. ⁷. „bez rozumu“ sluje jinoch, ježto v temnu, za soumraku, který podle poměrů palestinských brzy přechází v čirou noc, nevzdaluje se domu vdané ženy. (Knabenbauer.) Srv. 1, 4; 6, 32.

V. ¹⁴. I zbožnosti zneužívá svůdkyně. S obětmi ze slibu (z dobré vůle) podanými bývaly spojovány *hody*. K takovému kvasu zve vdaná záletnice nezkušeného chlapce. Omámí ho sladkými pokrmy a jiskrným vínem, aby jí byl tím snáze po vůli a sama aby se při tom také dobře měla. Bakchus (jídlo a pití) připravuje půdu Venuši (neřestem pohlavním). – Srv. Lv 7, 16; Os 4, 11.

a chléb schovaný lépe chutná."

¹⁸ Člověk však nezví, že tam jsou mrtví,
v hlubinách pekel její hosté.

II. Veliká sbírka přísloví Šalomounových. (10, 1 – 22, 16.)

HLAVA 10. – ¹ Přísloví Šalomounova.

Syn moudrý činí radost otci (svému),
pošetily však zármutkem jest matce.

² Neprospějí poklady bezbožně získané,
ale spravedlnost vytrhuje smrti.

³ Nenechá Hospodin lačněti spravedlivce,
a nedá bezbožným dojít, po čem dychtí.

⁴ Na mizinu přivádí ruka líná,
ruka však příčinlivých obohacuje.

[Kdo se spoléhá na lži, ten pase větry;
člověk takový létavé ptáky honí.]

⁵ Kdo ve žni shromažďuje, jest syn moudrý,
ale kdo v létě chrápe, jest syn nectný.

⁶ Požehnání Páně je nad hlavou spravedlivce,
ale tvář bezbožných halí se v (následky) nepravosti.

⁷ Památce spravedlivého žehnáno bude,
ale jméno bezbožných shnije (s nimi).

⁸ Kdo je moudrý myslí, přijímá příkazy,
ale bláhový bit bývá rty (svými).

⁹ Kdo jde poctivě svou cestou, jde jistě,
kdo však zabočí stranou, prozrazen bude.

¹⁰ Kdo mrká okem, působí bolest,

zí, snadno si vysvětlí, že mnozí viděli a (z novějších na př. Peters) vidí v cizoložnici výše vylíčené zosobněnou pošetilost, t. j. nepravost, bezbožnost. Nekročený pud pohlavní ničí v člověku každou vyšší snahu a vrhá jej do náruče života zpustlého. K v. 17b srv. Sir 23, 24. Viz též níže 20, 17; 30, 20. – Srv. naše: „Zakázané sladké.“ „Není chutnějšího masa nad kradené.“ „V krámcích maso po groši, lovené po desetníku a kradené za dukát.“

V. ¹⁸ „nezví“, ježto pošetilost (nepravost) mu nepoví, naopak zatají, že kdo se zlákatí dá na její hostinu, je synem smrti a hoduje již s mrtvými, kteří byli potrestáni za své hříchy ztrátou života. Srv. 7, 27. Za v. 18. vlož v. 7– 12, jak již poznamenáno k v. 7.

Hl. 10. V. ¹ „moudrý“ = kdo se snaží nábožensky a mravně dokonale žít. Srv. níže 15, 20; 29, 3. – „pošetilý“ = nedbalý Boha a vůle jeho. Srv. 14, 13; 17, 25; 19, 13; 29, 15; Ž 118, 28.

V. ⁶ a. srv. s 2 23, 5; Is 48, 18. – „tvář“ = „hlava“. V. 6b opakován do slova v hebr. ve v. 11b a zní: „ale ústa bezbožných skrývají nepravost.“ Vulg pojala v. 11b jinak nežli v. 6b. Viz tam. – Srv. Ž 68, 8; Abd 10.

V. ⁸ a. srv. s 2, 1; 7, 2; Mt 7, 24. – V. 8b = 10b v hebr. a zní: „kdo pošetile mluví, klesá.“ Srv. 6, 13. – Podle Vulg působí si mluvkka (tlampač) nepřijemností sám – svými rty.

V. ¹⁰ „mrkatí“, (mhourati) znamená tu *škodolibě se bližnímu posmívati*. Srv. 6, 13. – V. 10b = (v hebr. slovně) v 8b. Aby se vyhnuli tomu opakování, dávají novější překladatelé přednost LXX., která ve v. 10b praví: „kdo však neohroženě kárá, (působí) blaho.“

nic v nich křivého ni zkrouceného.

⁹ Správné jsou těm, kteří mají rozum,
a poctivé těm, kteří poznání došli.

¹⁰ Přijměte kázeň mou spíše nežli stříbro,
vědění raději než nejlepší zlato;

¹¹ Jeť moudrost lepší nežli klenoty všechny,
žádný skvost se nemůže vyrovnat jí.

¹² Já, moudrost, umím vždy poraditi,
účelnou rozvahu mám ve své moci.

¹³ [Báti se Pána je v nenávisti zlé mít;]
hrdost, pýchu, cestu nepravosti,
a ústa obojaká mám v ošklivosti.

¹⁴ Mám v své moci všelikou radu a zdatnost,
má jest opatrnost, jakož i síla;

¹⁵ Já jsem ta, jíž králové (patříčně) kralují,
a zákonodárci vykonávají právo;

¹⁶ Já jsem ta, jíž knížata (řádně) panují,
a vladaři spravedlivě soudí.

¹⁷ Já těm, kteří mne milují, splácím láskou,
a kdo mne pilně hledá, nalézá mne.

¹⁸ U mne jest bohatství a sláva,
nádherná zámožnost a blahobyť.

¹⁹ Já jsem plod lepší než zlato a drahý kámen,
já jsem sklizeň nad nejlepší stříbro.

²⁰ Cestami práva ubírám se,
prostředkem stezek spravedlnosti,

²¹ obohacujíc ty, kdož mne milují,
a jejich pokladnice naplňujíc.

²² Pán měl mne na počátku díla svého,
prve než byl co učinil, od pradávna.

²³ Od věčnosti ustanovena jsem,
od věků, prve nežli země byla.

²⁴ Před mořem já jsem zrozena již byla;
prameny vod se ještě neprýštily,

V. ²². Z toho, jak bylo v předešlém odstavci mluveno o moudrosti, plyne, že popsanou moudrostí dlužno rozuměti něco vyššího nežli toliko básnický zosobněnou moudrost stvořenou; neboť připisuje si, co patří *tolíko Bohu* (v. 14.), praví, že řídí a spravuje řád a běh věcí lidských (v. 15 n.), že vše nejlepší skýtá těm, kteří ji milují (v. 17– 21.). Co těmi slovy bylo naznačeno a připraveno, vysloveno je zřejmě větami následujícími (Knabenbauer). Podle Hackspilla a Heinische kolísá se tu zosobnění již mezi básnickým obrazem a skutečnou osobou (hypostasi). Není to však nějaká stvořená osoba, mezi Bohem– Tvůrcem a světem tvorem; není to osoba, která činila možný styk Boha, pouhého ducha, se stvořenou hmotou! – Místo „díla svého“, t. j. zejména stvoření světa, doslovně: „cest svých“ – „cesty Boží“ je tu jeho *činnost*, dělnost, činy, dílo. Prve nežli Bůh co učinil na venek, měl moudrost a ta byla počátek jeho činnosti; ta byla důvodem, proč počal Bůh činiti navenek (Knabenbauer). – V. 22. srv. s Moud, 9, 9; Sir. 1, 1; 24, 5; Job 28, 25– 28.

V. ²³– ²⁶. líčí věčnost a odlišnost moudrosti ode všech bytostí stvořených tak, že právem církevní otcové a staří vykladači vidí tu v „Moudrosti“ věčné Slovo, druhou božskou osobu, Syna od Otce zplozeného a z něho zrozeného – „od věčnosti ustanoven byl“ k důstojnosti Moudrosti ne stvořené, k důstojnosti Syna Božího, ale také k tomu, by se v čase vtělil a stal se Vykupitelem lidstva. – V. 23. srv. s Ž 2, 6; Sir 1, 4; Jan 17, 5.

- ²⁵ hory ještě s obrovskou tíží svou nestály,
před pahorky já jsem zrozena byla;
²⁶ (Bůh) ještě nebyl učinil zemi, řeky,
ani prvopočátky zemského kruhu.
²⁷ Nebesa když zakládal, byla jsem tam;
když dával zákon, by obloha hradila vody,
²⁸ když vkládal sílu do mračen ve výšinách,
vydatnost pramenům vodním když odměřoval
²⁹ moři když do kruhu hranice vykazoval,
zákon když stanovil vodám, by nepřešly meze své,
a když odvažoval základy země:
³⁰ s ním jsem byla všecko pořádajíc,
kochala jsem se rozkoší den každý,
hrála jsem si před ním ustavičně,
³¹ hrála jsem si na okruhu zemském,
rozkoš majíc v pokolení lidském.
³² Nyní tedy, děti, poslyšte mne!
Blahoslavení, kteří dbají cest mých!
³³ Slyšte poučení a budete moudří;
nechtějte jim opovrhovati!
³⁴ Blaze člověku, který poslouchá mne,
který u dveří mých každý den bdí,
pozor dává u veřejí bran mých.
³⁵ (Neboť) mne kdo najde, nalezne život,
a dojde požehnání od Hospodina,
³⁶ kdežto kdo se mnou mine, škodí sobě,
každý, kdo nenávidí mne, miluje smrt."

V. ²⁷. Podle Gn. 1, 7. dělila obloha (nebe) vody horní od spodních. – Srv. 3, 19; Sir 24, 6 n.; Is. 44, 24; Jer 5, 22; Job 26, 10.

V. ²⁸. „*sílu*“, by dávaly deště.

V. ²⁹ a. srv. s v. 26. – V. 29b srv. s Jer 5, 22; Job 38, 10n.; Ž 103, 9. – V. 29c srv. s Gn 1, 9.

V. ³⁰ a. srv. s Moud 7, 21; 9, 9; Sir 1, 10; Jan 1, 23. – Místo „*všecko pořádajíc*“ má běžné znění hebr. „*jakožto dílovedoucí*“ (ommán); novější bez dostatečných důvodů čtou „*ámún*“, t. j. chovanka, malé dítě.

V. ³⁰ b. Moudrost (t. j. Syn Boží) měla radost z tvorstva, že „*bylo dobré*“, t. j. takové, jaké je mítí chtěla. Srv. Gn 1, 4. 10. 12. 18. 21. 25. 31; Ž 103, 31; Mt 3, 17.

V. ³¹. Moudrost obírala se tvory (zejména „králem přírody“, člověkem), prve nežli je stvořila majíc na mysli tvůrčí plán; obírala se jimi při stvoření, i po něm, pořádajíc je a ve své prozřetelnosti o ně pečujíc. To vše činila s nejvyšší mocí a proto snadno a *hravě*; činila to s největší láskou, radostí a zálibou – jako dítě, které si rádo *hrá* s loutkami – po lidsku mluveno – Srv. Ž 103, 31. – (Zálibu v člověku Moudrost Boží ukázala později tím, že se stala člověkem sama.) – Srv. Dt 33, 3; Jan 16, 27.

V. ³². srv. s 5, 7; 17, 24; Sir 14, 26; 1 Jan 3, 1.

V. ³³. srv. s 1, 25; 4, 1; 15, 32.

V. ³⁴. Paní moudrost je tu přirovnána ke královně, která má svůj palác. Kdo chce dáti se poučiti od ní, přichází k jeho bráně, a dychtivě čeká na každé slovo, které moudrost uvnitř pronáší. – Snaha nabytí moudrosti budíž *horlivá a vytrvalá*. Srv. Sir 14, 24; Moud 6, 15.

V. ³⁵. „*život*“ dlouhý a blažený. Srv. 3, 13. – 18.

V. ³⁶. „*mine se*“ s moudrostí, ježto ji nehledá, nejde za ní; to vše je vědomé a dobrovolné, proto „*hříšné*“ (Vulg slovné: „*kdo by pak proti mně zhrěšil*“). Srv. Žid 6, 4–6; Sir 10, 32; 19, 4. – V. 36b srv. s 1, 32; 2, 22; 4, 19; 5, 4. 23, Moud 1, 12. 16.

Moudrost zve k hostině. (9, 1–6.)

- HLAVA 9. – ¹ Moudrost vystavěla dům sobě,
vytesala sedm sloupů,
² zbila svůj dobytek, smísila víno,
ano, i přistrojila stůl svůj;
³ poslala služebné své, by volaly
s tvrze, s městských hradeb (takto):
⁴ „Kdo je nezkušený, uchyl se ke mně,
kdo nemá moudrosti, toho budu učít.
⁵ Pojďte, pojídejte pokrmů mých
a pijte víno, které jsem smísila vám!
⁶ Zanechte dětinství, abyste byli živi,
a chodili po cestách opatrnosti.”

Spisovatel předpokládá, že jeho čtenáři jsou lidé dobré vůle. (9, 7–12.)

- ⁷ Domlouvá-li kdo posměvači, dochází hanby,
a kdo kára bezbožného, (dojde) necti.
⁸ Nekárej posměvače, sic na tě nevražít bude;
pokárej moudrého, i bude tě milovati.
⁹ Moudrému dej poučení, i bude moudřejší;
pouč spravedlivce, i bude rozumnější.
¹⁰ Počátek moudrosti jest báti se Hospodina,
a mít na zřeteli Svatého jest umění.
¹¹ Neboť Hospodin rozmnoží dny tvoje,
přidá (mnoho) k létům života tvého.
¹² Budeš-li moudrý, sám z toho budeš těžit;
jestli posměvač, sám budeš za to pykat.

Také pošetilost zve na hostinu. (9, 13–18.)

- ¹³ Pošetilost je žena rozpustilá,
neumí, leč svůdně lahoditi.
¹⁴ Sedí ve dveřích domu svého,
na křesle, na výšině města,
¹⁵ aby zvala kolemjdoucí,
kteří chtějí jít svou cestou.
¹⁶ „Kdo je nezkušený, uchyl se ke mně,
kdo nemá moudrosti, toho budu učít.
¹⁷ Voda kradená je sladší,

Hl. 9. V. ^{1–6}. zve na své hody *paní moudrost*, (= spravedlnost), ve v. 13.–18. její opak – *paní pošetilost* (= bezbožnost)). Obě se nabízejí týmiž slovy, že budou nezkušené učít (v. 4. 16).

V. ¹. O paláci moudrosti byla zmínka již výše 8, 34. Srv. Mt 16, 18; 1 Petr 2, 5; Ef 2, 20. 22. – Místo „*vytesala*“ lépe čísti se LXX: „*postavila*“, nebo „*vztyčila*“. Srv. 1 Tim 3, 15; Zjev 1, 4.

V. ¹⁰. srv. s 1, 7. – „*Svatý*“ (nejvyšš) = *Hospodin*. – „*mít na zřeteli*“ (ustavičně) = starati se o něho, ctít a poslouchat ho.

V. ¹⁷. jsou slova spisovatelova, vložená do úst zosobněné pošetilosti, t. j. nepravosti; jsou přízrůbena k v. 5. Srv. také výše 5, 15–20; 7, 14–18. Jako moudrost i pošetilost nabízí svým přátelům hody – hříšné rozkoše, zejména pohlavní, a z těchto cizoložství, ježto „*Cizí chléb dětem houska*“ a „*Chutnější ryba na cizí míse*.“ Protože zakázaná pohlavní rozkoš jest nepravost nejsvůdnější, protože jiné hříchy velmi často prová-

bezbožné však očekává hněv.

²⁴ Jední dávají ze svého a přece bohatnou,
jiní berou z cizího, a mají bídu vždy.

²⁵ Duše štedrá dojde požehnání,
a kdo občerstvuje, občerstvení.

²⁶ Kdo skrývá obilí, na toho svolává lid kletbu,
požehnání však na hlavu toho, kdo prodává je.

²⁷ Dobře jest záhy vstávati tomu, kdo mravnosti dbá,
kdo však se žene za zlým, umačkán od něho bude.

²⁸ Kdo se spoléhá na své bohatství, padne,
zbožní však jako list zelený rozplodí se.

²⁹ Kdo svůj dům zanedbá, bude vládnouti větry,
a kdo je bláhový, sloužit moudrému bude.

³⁰ Zbožný vydává plody jako strom života,
pečuje o žití jiných ten, kdo jest moudrý.

³¹ Dochází-li zbožný na zemi odplaty,
čím více bezbožný a hříšník!

HLAVA 12. – ¹ Člověk, který miluje kázeň, miluje moudrost,
kdo však nenávidí domluvu, nemoudrý jest.

² Kdo je dobrý, dojde milosti od Hospodina,
ale člověk záluďných úmyslů odsouzení.

³ Neupevní se člověk bezbožností,
ale kořen zbožných nepohne se.

⁴ Žena zdatná jest koruna muže svého,
ale (jak) hnis v jeho kostech hanebnice.

⁵ Myšlení zbožných – právo a spravedlnost,
ale záměry bezbožných – úskoky jsou.

⁶ Slova bezbožných činí úklady lidem,
ústa však spravedlivých je vytrhují.

⁷ Jak je bezbožník vyvrácen, veta je po něm;
ale dům spravedlivých trvati bude.

⁸ Podle toho, co věděl, bude každý slaven;
kdo však se minul s rozumem – opovržen.

dnešní kritikové podle LXX.: „ale nepravost uchvacuje život.“ T. j. nepravost jest samovražda.

Hl. 12. V. ²b podle Vulg slovně: „ale kdo doufá v myšleních svých, bezbožně činí.“

V. ⁴. Obraz „ženy zdatné“ viz 31, 10 nn. Žena zdatná, t. j. vzorná hospodyně pomáhá muži, by nabyl majetku a vážnosti. Srv. Sir 26, 1, 16; 1 Kor 11, 7. – „hanebnice“ = ta, kteráž hanebné věci činí. Srv. 10, 5. – „hnis v kostech“ = kostižer. Srv. 14, 30; Sir 22, 5. Hab 3, 16.

a bláhový rty (svými) bývá mrskán.

¹¹ Zdroj života jsou spravedlivcova ústa,
ústa však bezbožných skrývají nepravost.

¹² Nenávist vzbuzuje spory a hádky,
všecky však chyby přikrývá láska.

¹³ Ve rtech moudrého nalézá se moudrost,
hůl však na hřbetě pošetilého.

¹⁴ Moudří umějí ukryti, co vědí,
ústa však bláhová jsou – blízká hanba.

¹⁵ Statek bohatého jest pevnost jeho,
zkáza pak chudých jest chudoba jejich.

¹⁶ Výdělek spravedlivého přispívá k životu,
zisk však bezbožného k trestu.

¹⁷ Cestou k životu jde, kdo dbá kázně,
ale kdo domluvy zanedbává, bloudí.

¹⁸ Nenávist ukrývají ústa lživá,
a kdo roznáší klepy, nemoudrý jest.

¹⁹ Mnoho mluvení nebývá bez hřichu;
proto, kdo zdržuje rty své, je rozumný.

²⁰ Stříbro ryzí jest jazyk spravedlivcův,
ale srdce bezbožných nestojí za nic.

²¹ Rty spravedlivého vyučují mnohé,
pošetilci však nerozumem hynou.“

²² Požehnání Páně, to činí boháče,
aniž se k nim přidruží utrpení.

²³ Žert je bláznů páchat nešlechtnost,
věc však závažná je to muži moudrému.

²⁴ Čeho se bojí bezbožný, přijde na něj,
čeho si přejí zbožní, bude jim dáno.

²⁵ Jak se strhne bouře, veta je po bezbožném,

V. ¹². Kdo má na jiného zášti, rád mluví o jeho chybách; z toho vzniká mnoho svárů; kdo druhého upřímně miluje, nemluví o jeho poklescích a tak je „přikrývá“. Srv. Sir 3, 33; 7, 36; 1 Petr 4, 8; 1 Kor 13, 7; Jak 5, 20. – Srv. naše: „Kde láska, tu i Bůh, a kde závist, tu zlý duch.“

V. ¹⁵. Jako bohatství zajišťuje zámožnému bezpečí (= „hrazené město“), jako se neodvází na něho nikdo právě proto, že je bohatý, tak bývá chudáš bez ochrany, troufá si na něho každý proto, že je chudáš.

V. ²². „to“ zdůrazňuje požehnání proti nahodilému štěstí (slepému osudu), jakož i proti příčinnosti lidské, která tím požehnáním provázána není. Srv. Gn 24, 35; 26, 12; Dt 8, 18; Sir 11, 24; Ž 126, 1; 127, 1 – 6. – „k nim“ = boháčům. Podle hebr. však v. 22b zní: „lidská však námaha nic k němu nepřidá.“ Srv. Ž 126, 1 n.

spravedlivý je však jako základ věčný.

²⁶ Čím jest ocet zubům a dým očím,
tím jest lenivý těm, kteří poslali ho.

²⁷ Bázeň Hospodinova přidává života,
léta však bezbožných bývají krátká.

²⁸ Z toho, nač těší se zbožní, budou mít radost,
z naděje však bezbožných nebude nic.

²⁹ Hradbou jest poctivci prozřetelnost Páně,
ale postrachem těm, kteří činí zlé.

³⁰ Spravedlivý na věky se nepohne,
avšak bezbožní nebudou bydleti v zemi.

³¹ Ústa zbožného vydávají moudrost,
jazyk (však) převrácený vyhlazen bude.

³² Rty spravedlivého umějí mluvit libě,
ústa bezbožníků převráceně.

HLAVA 11. – ¹ Váha falešná ohavnost jest Pánu,
ale závaží pravé jest záliba jeho.

² Kde pýcha, tam také zahanbení,
ale kde pokora, tam moudrost.

³ Poctivost spravedlivých jest jim vůdcem,
ale zvrácenost zvrhlých jest jim škůdcem.

⁴ Neprospěje bohatství v den pomsty,
spravedlnost však od smrti vysvobodí.

⁵ Spravedlnost poctivcova rovná mu cestu,
ale pro bezbožnost svoji padá bezbožný.

⁶ Spravedlnost lidí přímých je vysvobodí,
ale ve svých vášních budou lapeni zvrhlí.

⁷ Když umře bezbožný, nemá již naděje žádné,
po čem baží hrabiví, po tom je veta.

⁸ Spravedlivec z tísně vytržen bývá,
na jeho pak místo přichází bezbožný.

⁹ Pokrytec ústy oklamává bližního svého,
spravedlivé však vytrhne jejich obezřelost.

V. ²⁵. „bouře“ = strašný soud Boží. – K v. 25a srv. Job 21, 18; Ž 1, 4; Moud 5, 15; Sir 40, 1; Mt 7, 26 n. – V. 25b srv. s 12, 3; Ž 15, 5; 124, 1; Mt 24, 25. – „základ věčný“, pevný, který ani bouře nerozmetá, ježto stojí na skále. Obraz vzat jest od domu.

Hl. 11. V. ⁴ a srv. s 10, 2; Sir 5, 6, 10; Ez. 7, 19; Sof 1, 18. – V. 4b srv. s 10, 3; Gn 7, 1. „pomsty“ = Božího soudu a trestu.

¹⁰ Ze štěstí spravedlivých se veselí město,
a když hynou bezbožní, bývá jáсот.

¹¹ Žehnání zbožných vysoko staví město,
ale ústa bezbožných je boří.

¹² Pohrdá svým bližním, kdo nemá rozum,
ale člověk moudrý mlčí.

¹³ Utrhač obchází a tajnosti vyzrazuje,
spolehlivý však tají, co mu přítel byl svěřil.

¹⁴ Kde není (moudrý) vladař, národ klesá,
ale blaho tam, kde je hojnost rady.

¹⁵ Pykává, kdo zaručil se za jiného,
kdo však se vystříhá (těch) léček, bezpečen bude.

¹⁶ Žena krásná dochází slávy,
a siláci nabývají bohatství.

¹⁷ Dobře činí sám sobě milosrdný,
ukrutný pak do svého masa řeže.

¹⁸ Bezbožný co vydělá, je vratké,
kdo však rozsívá spravedlnost, mzdu stálou má.

¹⁹ Spravedlivý připravuje si život,
ale kdo se honí za zlým, smrt.

²⁰ Ohavou jest Hospodinu srdce zvrhlé,
ale zálibu má v těch, kteří poctivě chodí.

²¹ Možno ručit, že neujde trestu zlý,
plémě však spravedlivých vyhne se mu.

²² Kroužek zlatý ve chřípích svině
žena sličná, ale nemravná.

²³ Spravedlivé čeká toliko blaho,

V. ¹¹. Zbožní svým „žehnaním“ t. j. *modlitbami* svolávají na město požehnání Boží; ústa bezbožných však rozsívají sváry, rozbroje a půtky mezi měšťany a tím obec kazí.

V. ¹⁶. srv. s 31, 30; Mt 11, 12. – „siláci“, kteří užívají své *síly k násilí* (hebr.). Kritika opravuje podle LXX. a překládá:

*Žena krásná dochází slávy,
stolice hanby však žena jest bezbožná.
Leniví bohatství postrádají,
plní však bohatství docházejí.*

V. ²². Ženy nosily a dosud někde na východě nosí v nose zlatý kroužek, jako jej nosí naše ženy v uchu. Srv. Gn 24, 47; Is 3, 21; Ez 16, 12. – Srv. níže 31, 30. – V. 22. podává první příklad přísloví, ve kterých obraz a věc zobrazená položeny jsou prostě vedle sebe. Viz takové tvary zejména ve hl. 26. – Nemravnost „sluší“ sličné ženě „jako vepří náprsenka“. – Srv. polské: „Ozdoba žen ctnost a dobré mravy“ nebo ruské: „Ženina krása domácnost.“

V. ²³. „hněv“ Boží, který potrestá vinníky. Srv. Řím 2, 8 n. V. ³⁰ a. srv. s 3, 18; 15, 4. – V. 30b překládají

kdo však jde cestou nečestnou, pohrdá jím.

³ V ústech blázna je metla na jeho pýchu;
ale rty moudrých jsou ochranou jím.

⁴ Kde není tažného dobytka, prázdné bývají sýpky;
kde však je množství osení, zřejmá tam síla tahounů.

⁵ Svědek pravdomluvný nelže;
svědek však křivý lež vydychuje.

⁶ Hledá (sice) posměvač moudrost, však marně;
(ale) moudří snadno najdou, co rozum jest.

⁷ Přístup k muži bláhovému (a mluv s ním),
zná-li, co jsou rty obezřelé.

⁸ Moudrost rozumného jest na cestu pozor dávat;
ale nemoudrost bláhových je bludná.

⁹ Člověk nemoudrý dělá si pošklebky z hříchu;
mezi zbožnými je však blahově.

¹⁰ V srdci, jež pamatuje, jak cítilo hořkost,
k radosti se nepřidruží pýcha.

¹¹ Domy bezbožných bývají vyhlazeny,
ale stany spravedlivců rostou.

¹² Leckdy zdá se člověku cesta být správná,
ale konec konců ke smrti vede.

¹³ I když se směje, mívá člověk bolest;
a po radosti naposled bývá žalost.

¹⁴ Mravy svými nasycen bude blázen,
ale těž" skutky svými člověk dobrý.

¹⁵ Prostomyslný věří každému slovu,
zkušný (však) pozor má na své kroky.

[Člověku lstivému dobře se nikterak nepovede,
činy však služebníka moudrého budou se dařit;
cesta, kterou půjde, bude rovná.]

¹⁶ Moudrý úzkostně se vystříhá zlého,
(ale) blázen klidně do něho skáče.

¹⁷ Člověk prchlý hlouposti dělá,

V. ⁹a. srv. s 10, 23. – „*blahově*“ vzájemná i přízeň a *záliba Boží*, které nemoudří postrádají, ježto s úsměvem, na rtech páchají hříchy. – 9a podle hebr. lépe překládati: „*Mezi nemoudrými nepravost sídlí.*“

V. ¹⁰b. přeloženo podle LXX. Srv. Sir 11, 27; 18, 25. Podle Vulg. slovně: „*Srdce, které zná hořkost duše své, v radost jeho nepřimísí se cizí.*“ Bývá vykládáno: „Jako s žalostí, tak je to i s radostí. Obě cítí nejlépe jen ten, jehož se to týká.“

⁹ Lépe jest nízkému, který sám sobě stačí,
než hrdopýškovi, jenž nemá chleba.

¹⁰ Ví zbožný o potřebách dobytka svého,
ale srdce bezbožných ukrutné jest.

¹¹ Kdo svou zemi vzdělává, má mnoho chleba,
kdo však se za nicotou honí, je blázen,

[Koho těší u vína vysedávat,
zanechává ve svém bydlišti hanbu.]

¹² Bezbožník přeje si, zlí aby prospívali,
ale kořen zbožných bude růsti.

¹³ Pro hříchy rtů se blíží na zlého zkáza,
ale spravedlivý z tísně vyjde.

¹⁴ Z ovoce úst svých každý nasycen bude blahem
a podle skutků rukou svých odplaty dojde.

¹⁵ Blázen pokládá za přímou svou cestu,
ale kdo je moudrý, slyší rady.

¹⁶ Blázen ihned ukazuje hněv svůj,
ale kdo je chytrý, tají křivdu.

¹⁷ Svědek pravdy jeví spravedlnost,
ale kdo lže, je svědek záludný.

¹⁸ Leckdo slíbí, a svědomí mečem ho bodá,
ale jazyk moudrých je zdraví.

¹⁹ Rty, jež pravdu mluví, trvají věčně,
ale chvilku toliko jazyk lživý.

²⁰ Zklamání bývá v srdci zlomyslných,
ale za tím, kdo jiným přeje, jde radost.

²¹ Nezarmoutí zbožného nehoda žádná,
ale bezbožní budou mít neštěstí plno.

²² Ohavností Pánu jsou rty lživé,
ale ti, kdo činí poctivě, líbí se jemu.

²³ Člověk opatrný tají, co ví,
srdce však nemoudrých vykřikuje hloupost.

²⁴ Ruka příčinlivých stává se paní,
lenivá však robotnicí.

V. ¹⁸a. kárá podle Vulg. *lehkomyslné* sliby, které později, když mají být splněny, mrzí; podle hebr. však (lépe) jest kárán špičatý (jedovatý jazyk), jenž píchá bližního jako meč. – „*je zdraví*“ = uzdravuje. Srv. 4, 22.

V. ¹⁹b. slovně podle Vulg: „*ale kdo svědek kvapný (jest), skládá jazyk lži.*“

- ²⁵ Truchlivost v srdci muže snižuje ho,
ale řeč laskavá ho rozveselí.
- ²⁶ Kdo nedbá škody (své) pro přítele, je poctivec,
a cesta bezbožníků zklamává je.
- ²⁷ Nenajde člověk lenivý žádného zisku,
statek však pilného vyváží (jen) zlato.
- ²⁸ Na stezce spravedlnosti je život,
ale cesta bludná vede k smrti.
- HLAVA 13. – ¹ Syn moudrý přijímá otcovu kázeň;
ale posměvač domluvy nedbá.
- ² Z ovoce úst svých člověk nasycen bývá blahem;
ale touha zvrhlých – bezbožnost jest.
- ³ Kdo hlídá ústa svá, ostříhá života svého;
prostofeký však pocítí, co zlé jest.
- ⁴ Chce a nechce se člověku lenivému, •
ale touha pilných splněna bude.
- ⁵ Nepoctivost v ošklivosti má spravedlivec;
bezbožný pak hanobí – na svou hanbu.
- ⁶ Spravedlnost ostříhá cesty nevinného;
ale neznabožství hříšníka podvrací.
- ⁷ (Mnohý) zdá se být boháčem, a nic nemá;
jiný pak zdánlivě chudý má veliké jmění.
- ⁸ Vykoupí, člověku život bohatství jeho;
ale chudás domluvy nedbá.
- ⁹ Světlo spravedlivých oblažuje;
ale lampa bezbožných hasne.
- ¹⁰ Mezi pyšnými ustavičně jsou sváry;
ale rozvážní spravují se moudrostí.
- ¹¹ Statek spěšně nahrabaný se scvrká;
který však po špetkách se hromadí, roste.
- ¹² Naděje, která prodlévá, mučí duši;
ale strom života je splněná žádost.

HI. 13. V. ¹. Podle Vulg je syn vtělená, zosobněná otcova nauka. Srv. 10, 1; 17, 6. 21. 52. – K v. 1b srv. 1 Král 2, 25.

V. ⁸. O možných výkuech srv. Ex 21, 22; 22, 7–17; Lv 6, 5; Dt 22, 19. 29. Chudás nedbá domluvy, aby se vykoupil, ježto nemá čim. Srv. Kaz 7, 13. (Jiní vykládají v. 8 o boháči, ježž přepadli lupiči žádající život nebo peníze; takové výzvy nemusí se chudás bát, ježto po něm lupiči nepasou.)

V. ¹². „mučí“ duši, že stůně a chřadne (hebr.). Srv. 3, 28. – „strom života“ = ovoce jeho, jež dodává zdraví, síly a radosti. Srv. 3, 18; 11, 30.

- ¹³ Kdo slovem (dobrým) pohrdá, sám sebe zavazuje;
ale kdo váží si příkazu, v pokoji žítí bude.
[Duše neupřímné bloudí v nepravostech;
zbožní však mají soustrast a slitování.]
- ¹⁴ Nauka mudrcova je zdroj života,
takže vyhne se osidlům smrti.
- ¹⁵ Dobré vědomosti získávají přízeň;
na cestě odpadlíků je (však) propast.
- ¹⁶ Opatrný všecko rozvážně činí;
blázen však roztahuje se s hloupostí (svou).
- ¹⁷ Posel bohaprázdný uvádí ve zlé;
posel však spravedlivý je štěstí.
- ¹⁸ Chudoba s hanbou (potká) toho, kdo nedbá kázně;
ale kdo přijímá pokárání vážnosti dojde.
- ¹⁹ Žádost, splní-li se, libost působí v duši;
blázní (však) štítí se vystříhat se zlého.
- ²⁰ S moudrými kdo chodí, moudrý bude;
(ale) přítel bláznů bude jak oni.
- ²¹ Neznabohy neštěstí stíhá,
zbožní však odměny docházejí.
- ²² Dobrý zůstává po sobě dědice, syny a vnuky;
i statek hříšníkův uschován je spravedlivému.
- ²³ Obilí hojnost je na nově zoraných rolích otců,
jiným však bývá svázeno, kde není spravedlnosti.
- ²⁴ Kdo šetří metly, nenávidí syna svého;
ale kdo ho miluje, záhy jej kárá.
- ²⁵ Zbožný může do syta se najíst,
ale žaludek bezbožných zůstává lačný.
- HLAVA 14. – ¹ Žena, která je moudrá, staví dům svůj;
nemoudrá vystavěný již sama boří.
- ² Kdo chodí přímou stezkou, bojí se Boha;

V. ¹³. „zavazuje se“ = uvaluje na sebe odpovědnost, vinu a trest. Co v závorce, není v hebr. a v. LXX jest za v. 9. – K v. 13d srv. Ž 36, 21; 111, 5.

V. ¹⁷. „uvádí ve zlé“ ty, kteří mu poselství svěřili, ježto je bezbožně vyřídí nebo vůbec nevyřklí. – Srv. 14, 5; 25, 13.

V. ²⁰a. srv. se Sir 6, 36; 8, 10; 9, 21. – „bude jako oni“ blázen = bezbožník; proto „zle se povede jemu“ (hebr.).

HI. 14. V. ². „jím“ = Bohem. Slovní překlad Vulg. postrádá obvyklého protikladu; zní: „Kdo chodí přímou cestou a bojí se Boha, pohrzen bývá od toho, kterýž kráčí zlopostětnou cestou.“

- ³⁰ Oko jasné rozveseluje duši;
(a) dobrá novina občerstvuje tělo.
- ³¹ Ucho, jež spasitelnou domluvu přijme,
mezi moudrými bude bydlet.
- ³² Kázeň kdo zamítá, pohrdá svým životem;
ale kdo přijímá domluvu, nabývá moudrosti.
- ³³ Bázeň Páně je kázeň moudrosti,
a slávu předchází ponížení.

- HLAVA 16. – ¹ Člověkovu dílo jest uvažovati v duchu;
ale Hospodin slova na jazyk dává.
- ² Všecky cesty člověka čisté jsou očím jeho;
(ale) Hospodin jest, jenž váží duchy.
- ³ Vyjev Hospodinu skutky svoje,
a tvé plány se ti zdaří.
- ⁴ Všecko k účelu svému učinil Hospodin;
těž i bezbožného ke dni zlému.
- ⁵ Ohavností jest Pánu každý zpupník;
možno ručit za to, že neujde trestu.
- [Počátek cesty dobré je činiti spravedlnost;
to Bohu milejší než oběti přinášeti.]
- ⁶ Láskou a věrností nepravost se smývá;
a bázní Páně se vzdaluje člověk zlého.
- ⁷ Líbí-li se Hospodinu něčí cesty,
i jeho nepřátele obrátí ku pokoji.
- ⁸ Lépe mít maličko, ale spravedlivě,
než velké příjmy, ale nepoctivě.
- ⁹ Mysl člověka přemýšlí o své cestě,
Hospodin však spravuje kroky jeho.
- ¹⁰ Výpověď Boží jest na králových rtech;
nepoblouzí v soudu jeho ústa.
- ¹¹ Váha a misky její jsou řízením Páně;
jeho dílo jsou také závaží všecka.
- ¹² Štítí se králové činit co bezbožného;

HI. 16. V. ¹. Člověk může sice přemítati, co a jak má říci, aby se dodělal žádoucího úspěchu, ale všecko to úsilí jest marné, nežehná-li mu Bůh. Srv. v. 9; 19, 21; Sir 8, 11 n.; Moud 7, 16; Mt 10, 19 n.

V. ¹¹. Bůh, původce řádu mravního i právního, chce, by lidé užívali *spravedlivých* valí i měr; kdo hřeší proti tomu právu, Bohem ustanovenému, neujde trestu. Srv. 11, 1; Lv 19, 36; Dt 25, 13; Mich 6, 11. – „*zaváží*“ byly kamenky, které nosivali staří v měsci za pasem, proto slují „*kameny v pytlíku*“.

- a ošemetník je v nenávisti.
- ¹⁸ Prostomyslní osvojují si pošetilost,
chytří však dočekávají se učenosti.
- ¹⁹ Budou ležeti zlí před dobrými,
a bezbožní přede dveřmi spravedlivých.
- ²⁰ I svému druhu chudý odporný bývá,
ale boháči mnoho mají přátel.
- ²¹ Kdo svým bližním opovrhne, hřeší;
ale kdo soucit má s chudým, blažen bude.
[Kdo doufá v Pána, miluje milosrdenství.]
- ²² Bloudí, kteří se dopouštějí zlého;
lásky a věrnosti (však) připravuje si blaho.
- ²³ Každá práce odměněna bude hojně,
ale kde mnoho slov, tam často bývá nouze.
- ²⁴ Koruna lidí moudrých je bohatství jejich;
(ale) šílenství jest nerozum hloupých.
- ²⁵ Zachraňuje život svědek věrný;
ale křivý vydychuje lži.
- ²⁶ Kdo se bojí Pána, má silnou naději,
a jeho děti mají kam utéci se.
- ²⁷ Bázeň Páně pramen života jest,
odvracujeť smrtonosnou zkázu.
- ²⁸ Množství obyvatelstva – králova chloub; málo však lidu vladařova zhouba.
- ²⁹ Trpělivý ovládá se velikou moudrostí;
prchlý však ukazuje velikost bláznovství svého.
- ³⁰ Život těla je srdce zdravé;
kostižer (však) náruživost.
- ³¹ Nuzáka kdo utiskuje, tupí jeho Tvůrce;
ale ctí jej, kdo se slitovává nad chudásem.

V. ¹⁸. Místo „*dočekávají se*“ podle hebr. „*korunují se*“ (učenosti).

V. ²⁴. Moudrý užívá bohatství tak, že si tím získává všeobecnou známost a úctu (korunu); místo té koruny získávají si nemoudří svým „*nerozumem*“, t. j. nerozumnými činy – věncem pošetilosti (= „šílenství“). Srv. Sir 7, 12; 13; 30. – Podle LXX zní v. 24:

„*Koruna moudrých zkušeností jest;
věncem však pošetilců bláznovství.*“

V. ²⁵. Poctivý svědek může zachrániti život křivě obžalovanému ze zločinu, který bývá pokutován smrtí. – V. 25b srv. s v. 5. Protiklad žádá překládati: „*ale kdo vydychuje lži, ten ničí*“ (život). – Srv. 12, 5. 17.

V. ³⁰. Srdce klidné, nezmitané vášněmi, nehnané náruživostmi přispívá i ke zdraví tělesnému; naopak srdce poutané hříšnými návyky podřívá i zdraví tělesné. Srv. 4, 22.; 12, 4; Sir 30, 26.

³² Pro svou zlobu bezbožník vezme za své;
zbožný však naději má ve své smrti.

³³ V srdci rozvážného odpočívá moudrost,
a všechny nezkušené vyučuje.

³⁴ Spravedlnost vyvyšuje národ,
ale ubohým lid činí hříchy.

³⁵ Příjemný je králi služebník rozumný,
ničemný (však) hněv jeho cítit bude.

HLAVA 15. – ¹ Odpověď vlídná krotí hněv;
(ale) řeč tvrdá budí vztek.

² Jazyk moudrý vědění čest činí;
ústa (však) pošetilých bláznovství chrlí.

³ Na každém místě Hospodin má oči,
(které) hledí na dobré i na zlé.

⁴ Jazyk pokojný strom života jest;
nezřízený však poraňuje duši.

⁵ Blázen směje se kázni otce svého;
kdo však jde za právem, jest miláček jeho.

[Kde hojná spravedlnost, tam (také) největší síla;
záměry bezbožných však z kořene vyrvány budou.]

⁶ V domě zbožného je mnoho blahobytu;
ale zisk bezbožného zděšení bývá.

⁷ Ústa moudrých vědění rozsívají;
srdce (však) bláznů není podobno jim.

⁸ Oběti bezbožných odporné jsou Pánu,
(ale) modlitby spravedlivých libé.

⁹ Ohavná Pánu je cesta bezbožného;
kdo však jde za právem, jest miláček Jeho.

¹⁰ Tvrdá důtka tomu, kdo opouští cestu života;
kdo má domluvu v nenávisti, zhyne.

¹¹ V peklich, v místě zkázy oči má Hospodin;
čím více v srdcích smrtelníků.

¹² Posměvač nemá rád toho, jenž ho kárá;
(proto) chodit k moudrým nechce se mu.

¹³ Srdce radostné vyjasňuje líce;

duše-li truchlí, sklíčená jest mysl.

¹⁴ Srdce moudrého vyhledává vědění;
ústa však bláznů si libují v nerozumu.

¹⁵ Veškeré dni chudásovy zlé jsou;
klidná (však) mysl – takofka stálé body.

¹⁶ Lépe mít málo a báti se Hospodina,
než mnoho pokladů – a ne spokojenosti.

¹⁷ Lépe jest pozvánu býti na zeli s láskou,
nežli na krmné tele s nenávistí.

¹⁸ Člověk popudlivý sváry budí,
(ale) trpělivý vzbuzené krotí.

¹⁹ Cesta lenivých je takřka zatarasena trním,
(ale) cesta spravedlivých překážek nemá.

²⁰ Syn moudrý radost činí otci,
člověk však blázen pohrdá matkou.

²¹ Z bláznovství má radost člověk blázen;
ale muž opatrný jde přímo svou cestou.

²² Bez porady v nic se rozplynou plány;
kde však jest mnoho rádců, tam se daří.

²³ Radost mívá člověk z výpovědi úst svých;
a slovo ve vhodné chvíli jest velmi užitečné.

²⁴ Stezka života vzhůru (kyne) vzdělanému,
aby zůstal daleko pekel tam dole.

²⁵ Dům lidí zpupných Hospodin zboří,
a upevní meze vdovina pole.

²⁶ Ohavností jsou Hospodinu záměry zlé;
čisté však přání [je krásné a] Pán [je] splní.

²⁷ Boří svůj dům, kdo se žene za lakotou;
ale kdo nenávidí úplatky, živ bude.

Láskou a věrností smývají se hříchy;
a bázní Páně se vzdaluje každý zlého.

²⁸ Mysl zbožného přemýšlí, má-li odpovědět;
(ale) ústa bezbožných zlé (řeči) chrlí.

²⁹ Daleko jest Hospodin od bezbožných;
ale modlitby spravedlivých vyslýchá.

V. ³⁴: Podle hebr. *hřích do hanby vrhá národ*. – Srv. Is 48, 22; 57, 21.

Hl. 15. V. ¹³. „mysl“ = nálada duševní, která se jeví také ve tváři. K v. 13a srv. 17, 22; Sir 13, 31; 26, 4.

–K v. 13b srv. 12, 25; 25, 20; Sir 30, 25; 38, 19.

- HLAVA 18. – ¹ Záminky hledá, kdo chce se odloučit od přítele;
hned najde, co by na něm mohl pokárati.
- ² Nepřijímá blázen řeči moudrých,
leč bys mluvil mu o tom, co má v srdci.
- ³ Bezbožný, když přijde do hlubin hříchů, pohrdá (vším);
ale v patách jde za ním ostuda a hanba.
- ⁴ Voda hluboká slova z úst (mnohého) člověka;
potok rozvodněný, studnice moudrosti.
- ⁵ Není dobře straniti bezbožnému,
a tak se odchýlit od soudu spravedlivého.
- ⁶ Ústa bláznova splétají sváry,
a rty mu volají, že chce řezu.
- ⁷ Ústa bláznova – zkáza jeho;
rty jeho – osidlo života jeho.
- ⁸ Slova ramenářova zdají se sladká;
vnikají až do nejhlubších útrob.
[Lenivého poráží hrůza (před prací):
duše však zženštilých lačněti budou.]
- ⁹ Změkčilý a lenivý ve své práci –
bratr je toho, jenž majetek promrhává.
- ¹⁰ Velepevná věž je jméno Hospodinovo;
k němu se utíká spravedlivý, i povýšen bývá.
- ¹¹ Statek bohatého jest pevnost jeho;
jako zeď vysoká, která jej ohrazuje.
- ¹² Před pádem srdce lidské se povyšuje;
ale před slávou se ponižuje.
- ¹³ Ten, kdo prve odpovídá, nežli vyslechne,
ukazuje, že je blázen a hanby hoden.
- ¹⁴ Mužná mysl snáší svoji nemoc;
ale skleslou mysl kdo může snést?
- ¹⁵ Mysl rozumného nabývá vědy,
a ucho moudrých hledá poučení.
- ¹⁶ Dary člověku klestí cestu,
a přístup k velmožům zjednávají.
- ¹⁷ Pravdu má, kdo první přijde a žaluje ve svém sporu,

Hl. 18. V. ³ „vším“ právem božským i lidským; jako sám vším pohrdá, tak pohrdají všichni jím (Kna-benbauer). Srv. 11, 2.
898

- utvrzujet spravedlnost trůny.
- ¹³ Zálibu má král ve rtech spravedlivých;
a kdo upřímně mluví, toho miluje.
- ¹⁴ Králův hněv bývá posel smrti;
ale muž moudrý ukrotí jej.
- ¹⁵ V jasné tváři králově jest život;
a jeho přízeň jest jako déšť z jara.
- ¹⁶ Získávej si moudrost, neb lepší jest nežli zlato;
a nabuď opatrnosti, jeť nad stříbro drahá.
- ¹⁷ Cesta zbožných daleko je zlého;
život svůj chrání, kdo se drží své cesty.
- ¹⁸ Pohromu předchází pýcha,
a před pádem bývá duše zpupná.
- ¹⁹ Lépe ponižovati se s poníženými,
nežli děliti se o kořist se zpupnými.
- ²⁰ Kdo se dá poučit (Božím) slovem, najde štěstí;
a blaze tomu, kdo důvěřuje v Hospodina.
- ²¹ Kdo jest rozumné mysli, bude prohlášen za mudrce,
a kdo umí sladce mluvit, bude mítí úspěch.
- ²² Studnicí života jest vědění tomu, kdo má je;
(ale) trestem bláznů jest pošetilost.
- ²³ Srdce moudrého dává rozum do úst jeho,
a rtům jeho přidává účinnosti.
- ²⁴ Čistý med jsou slova přívětivá;
sladká duši a zdravá tělu.
- ²⁵ Je cesta, která zdá se člověku správná,
ale konec její ke smrti vede.
- ²⁶ Pracujícího hlad pracuje pro něho,
neboť pohání ho jeho ústa.
- ²⁷ Člověk pekelník osnuje úskočné plány,
a má na rtech oheň zžirající.
- ²⁸ Člověk zvrhlý vzbuzuje sváry,
a donášeč odráží si přátele.
- ²⁹ Muž nepravý přeluzuje přítele svého,
a vede ho po nedobré cestě.
- ³⁰ Když někdo klopí oči, úskoky smýšlí
a rty kříví, když si plány zlé již smýšlil.

³¹ Koruna důstojnosti šediny jsou;
cestou spravedlnosti lze jich dojit.

³² Lépe je být trpělivým nežli obrem;
lépe ovládati sebe než dobytí města.

³³ Losy bývají za nadra metány,
ale Hospodin je řídí.

HLAVA 17. – ¹ Lepší kus suchého chleba a k němu pokoj,
než plný dům kvasů obětních a při nich sváry.

² Služebník moudrý ovládne (pánovy) zpozdilé syny,
a s nimi bude se dělit o dědictví.

³ Oheň zkouší stříbro, pec zlato,
a srdce (lidí) zkouší Hospodin.

⁴ Zlý (rád) poslouchá jazyk nešlechtný,
a lstivec popřává sluchu rtům lživým.

⁵ Nuzákem kdo pohrdá, tupí jeho Tvůrce;
a kdo se raduje z pádu jiného, nebude bez pomsty.

⁶ Koruna starců (jsou) synové synů,
a sláva synů – otcové jejich.

⁷ Nesluší hloupému vybraná slova;
(tím méně) velmoži ústa lživá.

⁸ Kámen vzácný je to, nač se kdo těší;
ať jde kam jde, vše činí opatrně.

⁹ Kdo tají provinění, pečuje o přátelství;
kdo (však) dál je vypravuje, druha si odráží.

¹⁰ Více prospívá domluva u moudrého,
nežli sto ran u pošetilého.

¹¹ Zlý vždy snaží se jen odpírati;
i bude posel krutý na něho poslán.

¹² Lépe potkat medvědici, již vzali mladé,
nežli blázna, který si zakládá na své hlouposti.

Hl. 17. V. ³. „zkouší“ a třibi, *čistí*. Srv. 15, 11; 16, 2; 21, 2; Sir 2 5; Moudr 3, 6; Is 1, 25; Jer 6, 29; 1. Petr 1, 7.

V. ⁸. Hebr. připomíná vliv *darů*, t. j. úplatků, podle našeho: „Kdo maže, ten jede.“ Dosud činí divy na Východě pověstný „*bachšiš*“; dosud jest drahým kamenem, jakým přičítali staří kouzelnou moc. Podle hebr. zní v. 8:

*Drahým kamenem dar je v očích toho, kdo jej dává,
ať jde kam jde, všude se úspěchu dodělává.*

Srv. Dt 16, 19. – Vulg. zdůrazňuje vliv naděje na činy lidské. Kdo se těší, že dostane odměnu slíbenou, všemožně se činí, aby jí došel.

¹³ Zlým kdo odplacuje dobré,
nehne se neštěstí z jeho domu.

¹⁴ Trhá vodě hráz, kdo počíná sváry;
prve než vzplane pohádka, dlužno jí nechat.

¹⁵ Soudce, jenž osvobodí bezbožného;
i ten, který odsoudí spravedlivce –
ohavou je před Bohem ten i onen.

¹⁶ Co je plátno bláznů bohatství mítí,
když si moudrosti koupiti nemůže?

[Kdo svůj dům do výšky žene, chce, by se zřítíl;
a kdo štítí se učít, v neštěstí padne.]

¹⁷ Každého času miluje pravý přítel;
zdali však bratrem je, v neštěstí se pozná.

¹⁸ Pošetilý je, kdo dává ruku,
kdo se zaručuje za svého druha.

¹⁹ Kdo myslí na rozbroje, miluje hříchy;
kdo staví vysoká vrata, chce, aby spadla.

²⁰ Kdo má zvrhlé srdce, dobrého nic nedosáhne;
a kdo má zvrhlý jazyk, padat bude ve zlé.

²¹ Pošetilec rodí se ke své hanbě;
aniž může mít otec radost z blázna.

²² Mysl veselá činí, že člověk kvete;
(ale) duch smutný vysušuje kosti.

²³ Dary z klína bezbožný bere,
aby převrátil cesty práva.

²⁴ Na líci opatrného září moudrost;
oči (však) bláznů (těkají) v končinách země.

²⁵ Ke hněvu je bláznivý syn otci,
a k žalosti matce, která ho porodila.

²⁶ Není dobře pokutovat spravedlivce,
také ne soudce bít, který soudí podle práva.

²⁷ Kdo umí za zuby držet, jest učený a opatrný,
a ducha, který umí vážit, má člověk vyškolený.

²⁸ I blázen, bude-li mlčet, za moudrého jmín bude;
a své rty-li stiskne, za opatrného.

V. ²¹a. podle hebr. „Kdo zplodí blázna, k zármutku svému tak činí.“ Srv. 10, 1; 19, 13; Sir 22, 3.

V. ²³. „z klína“ = ze zaňadří, kde je dárcé tajně nese. Srv. 16, 33; 1. Král 12, 3; Ž 14, 5; Ex 23, 8. – V. 23b srv. se Sir 20, 31; Mich 3, 11; 7, 3.

- ¹³ Nelibuj si ve spaní, abys nepřišel na mizinu;
otevři své oči, abys měl do syta chleba.
- ¹⁴ „Špatné (zboží), špatné!“ říká každý, kdo kupuje;
ale když odejde, pochvaluje sobě.
- ¹⁵ Třebas bylo zlata a množství drahokamů;
ale nádoba vzácnější – rty rozumné.
- ¹⁶ Zaber si roucho toho, jenž ručí za jiného;
za cizího si zástavu od něho vezmi.
- ¹⁷ Chutná člověku chléb zjednaný nepoctivě,
konec konců však má plná ústa kamení.
- ¹⁸ Záměry poradami docházejí splnění;
proto vojny s rozmyslem se vésti mají.
- ¹⁹ Tajnosti vynáší, kdo utrhá, kudy chodí;
proto k tomu, kdo příliš otvírá ústa, se nedruží.
- ²⁰ Otcí svému kdo zlořečí, nebo matce,
toho svíce v husté tmě zhasne.
- ²¹ Majetek s počátku o překot shromážděný
bude naposled postrádat požehnání.
- ²² Neříkej (si): „Odplátím se za zlé“;
doufej v Hospodina i pomůže ti.
- ²³ Ohavnost je Pánu závaží dvojí;
a váha falešná není dobrá.
- ²⁴ Hospodin řídí kroky člověkovy;
kdo z lidí může rozumět své cestě?
- ²⁵ Osidlem bývají člověku zbrklé sliby,
ze kterých později chce se vyprostiti.
- ²⁶ Moudrý panovník provívá bezbožníky,
a káže, aby přejeli je koly.
- ²⁷ Svíce Hospodinova je lidská duše,
která proniká všechny kouty srdce.
- ²⁸ Láska a věrnost ostříhají krále,
o milostivost se opírá trůn jeho.
- ²⁹ Chlouba jinochů je síla jejich;
důstojnost pak starců – šediny.
- ³⁰ Modřina po ranách stírá zlobu;
po ranách do nejhlubších útrob.

HLAVA 21. – ¹ Jak rýhy vodní je královo srdce v ruce Páně;
kamkoli jemu se zlíbí, zavede je.

pokud nepřijde druhý a jemu neodpírá.

- ¹⁸ Rozepře potlačuje los;
také velmože rozsuzuje.
- ¹⁹ Bratr, kterému bratr pomáhá, jest jako pevnost;
ale spory jejich jsou jako závory k městům.
- ²⁰ Ovoce úst člověkových plno bude jeho nitro;
co se urodí na rtech jeho, bude ho nasycovat.
- ²¹ Smrt a život ve své moci má jazyk;
kdo ho rád užívá, jíst bude ovoce jeho.
- ²² Kdo našel dobrou ženu, našel štěstí;
došel potěšení od Hospodina.
[Ženu dobrou kdo vyhání, vyhání štěstí;
kdo však zalétnou drží, je blázen a bezbožník.]
- ²³ Prosebně žebroni člověk chudý;
ale boháč má odpověď tvrdou.
- ²⁴ Některý přítel bývá jen pro společnost;
(jiný však) přilne více nežli bratr.

HLAVA 19. – ¹ Lepší je chudý, který žije v prostotě své,
nežli boháč úskočný, který rozumu nemá.

- ² Kde není rozvaha myslí, tam není blaho;
a kdo kvapem se rozbíhá, klopýtá.
- ³ Nerozumnost podráží člověku nohy;
ale proti Bohu vře jeho srdce.
- ⁴ Bohatství získává mnoho nových přátel;
chudého však i ti, které měl, se spouští.
- ⁵ Svědek falešný neujde trestu;
a kdo lež mluví, neuteče.
- ⁶ Mnozí koří se osobě velmožově;
a jsou přáteli tomu, kdo dary dává.
- ⁷ Bratři člověka chudého mají ho v nenávisti;
tím spíše přátelé jeho vzdalují se od něho.
- ⁸ [Kdo jen slova hledá, nebude nic mítí];
kdo [však] si zjednáva rozum, miluje svůj život,
a kdo si zachová opatrnost, najde štěstí.
- ⁹ Svědek falešný neujde trestu;
a kdo lživě mluví, zahyne.
- ¹⁰ Nesluší se, aby blázen měl blahobyť;

- ani by služebník panoval nad knížaty.
- ¹¹ Rozumnost muže po shovívavosti poznáš;
a čest jeho jest chyby promíjeti.
- ¹² Jako řvaní lvovo jest hněv králův;
ale jako rosa na zeleň vlídnost jeho.
- ¹³ Bolest otcova – syn pošetilý;
a strop, jenž mokvá stále – svárlivá žena.
- ¹⁴ Dům a majetek dědictvím po rodičích bývá;
ale jen Hospodin dává manželku opatrnou.
- ¹⁵ Lenivost uvádí v tvrdý spánek;
a člověk liknavý musí lačnět.
- ¹⁶ Kdo dbá příkázání, dbá svého života;
kdo pak cesty své nedbá, zemře.
- ¹⁷ Půjčuje Hospodinu, kdo se nad chudým smilovává;
a on jemu (co půjčeno) zase vrátí.
- ¹⁸ Tresci syna svého, dokud můžeš mít naději;
abys ho zabil, k tomu se nepropůjčuj.
- ¹⁹ Kdo jest netrpělivý, ať okusí trestu;
kdo ho z něho vytrhne, uloží mu větší.
- ²⁰ Poslouchej rady, a přijímej kázeň,
abys na konec byl moudrý.
- ²¹ Mnoho je myšlení v srdci člověkově;
ale vůle Hospodinova trvá.
- ²² Člověk potřebný jest milosrdný;
a lepší chudý nežli podvodník.
- ²³ Bázeň Hospodina vede člověka k životu;
bude mít blahobyť, aniž ho neštěstí potká.
- ²⁴ Lenoch schovává svou ruku pod pažďí;
ani k ústům svým ji nevztáhne.
- ²⁵ Je-li posměvač bit, zmoudří nezkušený;
domluvíš-li pak moudrému, dá se poučit.

Hl. 19. V. ¹³a. srv. s 10, 1; 17, 21. 25. – Plochá střecha na Východů, uplácána z hlíny na chrástí položeně, je-li delší dobu na dešti, rozmočí se, změkne, propouští vodu do jizby a dříve nebo později spadne a jizbu zasype, že nelze v ní bydleti. Podobně ohrožuje a ničí domácnost hašteřivost ženská. Srv. 27, 16; 31, 9; Sir 26, 3.

V. ¹⁹. Chlapec netrpělivý, zlostný budiž potrestán; vychovatel, který mu trest promine, bude příčinou, že se nepolepší, ale že s ním zlost poroste a za ni v pozdějším věku přísněji pokutován bude (Peters).

V. ²⁴. srv. s 26, 15; 15, 19; 20, 4. Náš lenoch skládá ruce do klína, nebo sedí s rukama na prsou založenými. – Podle hebr. strká lenivec ruku do mísy, ve které jsou pokrmy na stole, aby si vzal svůj úděl; ale je líný, aby si jej podal z mísy do úst! Srv. podobný obyčej jísti společně z mísy Sir 31, 16; Mt 26, 23.

- ²⁶ Otce kdo sužuje a vyhání matku,
hanebník a nešťastník jest.
- ²⁷ Nepřestávej, synu, poslouchat naučení,
abys nebyl neznalý rozumných zásad.
- ²⁸ Svědek pekelník posmívá se právu;
a ústa bezbožných polykají nepravost.
- ²⁹ Připraveny jsou posměvačům soudy;
a metly na záda pošetilých.
- HLAVA 20. ¹ Bujná věc jest víno a bouřlivá opojení;
kdekoli si libuje v nich, nebývá moudrý.
- ² Jako řev lví, tak (děsí) zuřící král;
kdo ho popouzí, hřeší sám proti sobě.
- ³ Čest jo to člověku, když se varuje svárů;
ale každý blázen splétá hádky.
- ⁴ Na podzim nechtělo se lenochu orat;
i bude v létě hledat, ale nenajde.
- ⁵ Jako v hluboké vodě mívá člověk záměr v srdci;
ale obezřelý muž jej umí vytáhnouti.
- ⁶ Mnoho lidí vynáší svou dobrou vůli,
ale člověka spolehlivého kdo najde?
- ⁷ Zbožný, jenž chodí ve své nevinosti,
blahoslavené zůstává po sobě syny.
- ⁸ Král, který sedí na soudcovském křesle,
všecko zlé provívá svým bystrozrakem.
- ⁹ Kdo může říci: „Čisté jest mé srdce,
uchránil jsem se provinění?“
- ¹⁰ Dvojí závaží a dvojí míra –
ohavnost je před Bohem to i ono.
- ¹¹ Již podle toho, jak chová se chlapec, lze poznat,
bude-li čistý a správný jeho život.
- ¹² Ucho, jež slyší, a oko, jež vidí,
Hospodin učinil to i ono.

Hl. 20. V. ⁵. Myšlenky bývají ukryty v srdci jako ve hluboké studni; jiný však (otázkami) dovede je z něho vytahati, vyvážit jako okov vody. Srv. 18, 4; 27, 19; 28, 11.

V. ⁸. „provívá“, rozlišuje co *dobrého*, co *zlého* je ve při, dobré odměňuje, zlé trestá a ničí jako rolník, který věje, tříbí, odděluje zrno od smetí a vydává plevu na pospas větru. Srv. v. 26; 16, 10; 25, 5; Ž 100, 6; 3. Král 3, 9; 15, 3; Jer 15, 19.

V. ¹⁰. „Dvojí závaží“ – větší, když někdo něco kupuje a menší, když prodává; nebo jedno správné na oko, druhé nesprávné, podvodné ve skrytě. Srv. v. 23; 11, 1; 16, 11; Dt 25, 13–16; Mich 6, 11.

- k poradě a k osvětlení,
²¹ bych ti ukázal pevné zásady pravdy,
 z nichž bys brát mohl odpověď tazatelům.
²² Nečiň násilí chudému proto, že chudý jest,
 aniž utlačuj nuzného při soudu;
²³ neboť Hospodin ujme se jeho práva,
 o život obere ty, kdož obírají je.
²⁴ Nebratři se s člověkem hněvivým,
 aniž obcuj s mužem prchlým,
²⁵ abys snad nenaučil se mravům jeho,
 a tak život svůj neohrozil.
²⁶ Nebučí z těch, kteří rukou dáním
 za dluhy se zaručují;
²⁷ neboť nebudeš-li mít čím platit,
 seberou ti houně tvého lůžka.
²⁸ Neposunuj mezníků odvěkých,
 jež tvoji otcové položili.
²⁹ Viděl jsi člověka obratného ve své práci?
 Králům bude sloužit, a ne lidem nepatrným!

- HLAVA 23. – ¹ Když si sedneš, abys jedl s pánem,
 dobře si všimni, co postaveno je před tebou:
² A nůž si polož na své hrdlo,
 chceš-li ovládati chuť svou.
³ Nebuď žádostiv pamlsků jeho;
 neboť je to ošidné jídlo.
⁴ Nepachti se, abys boháčem byl,
 ale vynalézavost svou mírni.
⁵ Neupírej oči svých na bohatství,
 jehož nemožno tobě dosáhnouti:
 neboť udělá si křídla,
 jako orel uletí k nebi.
⁶ Nejídej s člověkem nepřejícím,
 nedychti po pamlscích jeho;
⁷ neboť jako hadač a věštec
 zpytuje nevidané věci;
 „Jez a pij“ (ti sice) říká,
 ale srdce jeho ti nepřeje.

na důvody, proč má činiti tak anebo jinak.

Hl. 23. V. ². „*položiti si nůž na hrdlo*“ = všemi silami se krotit. – „*chceš-li ovládati chuť svou*“ = „*jsi-li náchylný k nestřídmosti*“ (hebr.).

V ⁷. nedošel nás neporušen. Tolik však jisto, že líčí *nepřejícnost hostitelovu*, (který váží každé sousto, které host sní a každou kapku, již vypije, měří a odhaduje v duchu jeho cenu; Vulg. má snad na mysli *hadače*, který pozoruje velmi bedlivě každou žilku ve vnitřnostech zvířete, zejména shledá-li něco zvláštního, čeho u jiných zvířat neviděl, a podle těchto důkladných pozorování *věští*).

- ² Každému zdá se být cesta jeho přímá;
 ale Hospodin váží srdce.
³ Činiti milosrdně a spravedlivě
 více se líbí Hospodinu než oběti.
⁴ Zpupné oči a naduté srdce,
 jež mají bezbožní za světlo, hřích jest.
⁵ Úsilí příčinlivých vede vždycky k zisku;
 toho však, jenž rychle zbohatnout chce, vždycky ke ztrátě.
⁶ Poklady kdo shromažďuje jazykem lživým,
 žene se zběsile za ničím v osidla smrti.
⁷ Násilí bezbožníků vaz jim zlomí,
 protože nechtěli činiti spravedlnosti.
⁸ Převráceného člověka cesta je křivá;
 ale kdo čist je, toho činy jsou přímé.
⁹ Lépe míti příbytek na střeše v koutku,
 nežli se ženou svárlivou dům (celý).
¹⁰ Duše bezbožného dychtí po zlém;
 nad svým bližním se nesmiluje.
¹¹ Je-li posměvač bit, zmoudří nezkušený;
 a půjde-li za moudrým, dojde učenosti.
¹² Má na zřeteli Spravedlivý dům bezbožného,
 aby svrhl bezbožníky do neštěstí.
¹³ Kdo své ucho zacpává ke křiku chudásově,
 sám také bude křičet, a nedojde vyslyšení.
¹⁴ Dar tajně daný ukrocuje hněv;
 dárek za řadry největší vztek.
¹⁵ Radost má zbožný, když po právu se děje;
 ale hrozí se ti, kdož nepravost činí.
¹⁶ Člověk, který zbloudil s cesty moudrosti,
 ve společnosti mrtvých sídlit bude.
¹⁷ Kdo si libuje v hodování, zchudne;
 a kdo rád víno a voňavky, nezbohatne.
¹⁸ Na místo spravedlivcovo posílán bývá bezbožník;
 na místo poctivého věrolomník.
¹⁹ Lépe míti bydlo v kraji pouště,

Hl. 21. V. ¹². Podle Vulg. slovné v. 12: „*Vymýšlí spravedlivý o domu bezbožného, aby odtrhl bezbožné od zlého.*“

V. ¹⁴. srv. s 17, 23; 18, 16; 1. Král 25, 18. „*ukrojuje*“ doplň ve v. 14b.

nežli se mrzet se ženou haštěřivou.

²⁰ Vzácny poklad [a olej] má v domě spravedlivec;
ale nemouřrý nechává jej ležet ladem.

²¹ Kdo se drží práva a milosrdenství,
dojde života, [práva] a slávy.

²² Do pevnosti obrů se dostane moudrý;
zteče hradby, na které spoléhali.

²³ Úst svých kdo ostřihá a jazyka svého,
ostřihá od úzkosti své duše.

²⁴ Pyšný zpupník sluje posměvač;
hýří ve svých činech pýchou.

²⁵ Přání zabíjejí lenivého;
neboť ruce jeho štítí se práce.

²⁶ Lidé celý den žádají a dychtí;
spravedlivý však rozdává neúnavně.

²⁷ Oběti bezbožníků ohavné jsou,
ježto je obětují s nepravostí.

²⁸ Kdo křivé svědectví vydává, podlehne;
kdo však řekne, co slyšel, zvítězí.

²⁹ Bezbožník zpupně zatvrzuje tvář svou :
ale poctivec spravuje svou cestu.

³⁰ Není moudrosti, není opatrnosti,
není rady proti Hospodinu.

³¹ Kůň bývá připravován ke dni bitvy,
ale Hospodin vítězství dává.

HLAVA 22. – ¹ Lepší jest jméno dobré než bohatství velké,
a mít vážnost lépe než stříbro a zlato.

² Boháč a chudás patří k sobě;
toho i onoho učinil Hospodin.

³ Chytrý předvídá neštěstí, i skryje se (mu);
nezkušeny však jde dále a upadá v škodu.

⁴ Odměna ponížená bázně Páně
jest bohatství a sláva a život.

V. ²⁰. „poklad“ = moudrost. – „nechává jej ležeti ladem“ a v lom smyslu jej „rozptyluje“, rozhazuje (Vulg.).

Hl. 22. V. ². Ježto tvůrcem boháče i chudasa je tžž Hospodin, mají se oba navzájem ctítí a sobě pomáhati, uznávájíce nezbytnost majetkové různosti, ne však sebou pohrdati, sobě ubližovati. Srv. 14, 31; 17, 5; Job 34, 19; Sir 11, 14; Moudr 11, 25.

⁵ Nástroje ostré, meče jsou na cestě převráceného;
kdo dbá svého života, daleko vyhne se jim.

⁶ Je přísloví: S cesty, kterou dá se jinoch,
ani když zestárne, se neuchýlí.

⁷ Bohatý panuje nad chudými,
a dlužník je sluhou věřitele.

⁸ Kdo sije nepravost, nezdar bude žítí,
a hůl jeho zpupnosti vezme za své.

⁹ Kdo má rád milosrdenství, požehnán bude;
neboť z chleba svého dává chudým.

[Vítězství a pocty dochází, kdo dary dává;
ale život bere těm, kdož je přijímají.]

¹⁰ Vyvrz posměvače, i vyjde s ním svár;
přestanou rozepře a nadávání.

¹¹ (Člověka) čistého srdce miluje (Hospodin);
a muži milostných rtů je přítelem král.

¹² Oči Páně bedlivě (na vše) hledí,
i hatí se podniky bezbožného.

¹³ Lenoch říká: „Lev jest venku;
na ulici byl bych zabit.“

¹⁴ Jáma hluboká (jsou) ústa cizí (ženy);
na koho se hněvá Hospodin, upadne do ní.

¹⁵ Bláznovství spjato je se srdcem pacholete;
ale metla kázně vyžene je.

¹⁶ Chudého kdo tiskne, by rozmnožil bohatství své,
sám bude nucen dát bohatšímu, a bude strádat.

III. Prvá snůška výroků mudrců. (22, 17– 24, 22.)

¹⁷ Nakloň ucha svého, a slyš slova moudrých;
přilož srdce k učení mému, jež bude tě blažit,

¹⁸ budeš-li je chovat ve svém nitru,
budou jím oplývati také rty tvé.

¹⁹ Abys důvěru skládal v Hospodina,
proto dnes je předkládám tobě.

²⁰ Hle, napsal jsem je tobě trojmo,

V. ⁵. Místo „Zbraně a meče“ hebr.: „Trny a osidla“. Srv. Moudr 5, 7; 24, 12; Ž 90, 1.

V. ⁶. Podle toho přísloví „navykěj“ (hebr.) dítě záhy, aby chodilo příslušnou (= „svou“) cestou ctnosti.

V. ¹⁶. srv. s 13, 22; 28, 10; Sir 14, 4; Is 33, 2; Jer 17, 11; 30, 16. Podle hebr. však *chudás má z útisku zisk*, ježto Bůh mu tajně vše nahradí; co však *chudás boháči musí dáti, přináší mu* (boháči) *ztrátu*, ježto lpí na tom kletba.

V. ²⁰. Slovem „trojmo“ myslí snad inspirovaný spisovatel-sběratel tři sbírky, a) Přis hl. 1– 9; b) 10, 1– 22, 16; c) 22, 17– 24, 22. (Knabenbauer.) Poněkud jinak hebr., jinak LXX. – „Osvícen“ bude čtenář zejména

- ²⁴ řekne-li kdo vinnému: „Nevinen jsi,“
lid mu bude klnout a národ zlořečit;
²⁵ toho však, jenž jej odsoudí, budou chválit,
a přijde na něj požehnání.
²⁶ Ústa člověku líbá,
kdo správně odpovídá.
²⁷ Vykonej si venku svou práci,
pilně vzdělávej svou roli;
pak budeš moci si založit domov svůj.
²⁸ Nežaluj křivě na bližního svého,
aniž sváděj (k tomu) ústy svými.
²⁹ Neříkej: „Jak učinil mně, tak učiním jemu;
odplatím se každému podle skutku jeho.“
³⁰ Šel jsem kolem pole člověka líného
a kolem vinice muže pošetilce;
³¹ hle, všecko porostlo kopřivami,
trní přikrylo plochu jeho,
ohrada kamenná zbořena byla.
³² Když jsem to viděl, dobře jsem uvážil to,
a z toho příkladu vzal jsem si poučení:
³³ „Maličko,“ dím si, „podřímneš, maličko pospíš,
maličko (ještě) složíš ruce v lůžku,
³⁴ i přijde na tebe jako kurýr bída,
a nouze jako muž ozbrojený.“

V. Druhá sbírka přísloví Šalomounových. (25, 1–29, 27.)

- HLAVA 25. – ¹ Také tato jsou přísloví Šalomounova, která snesli
muži Ezechjáše, krále judského.
² Umět věc zatajit – toť sláva Boží,
umět věc vyzkoumat – toť sláva králův.
³ Nebe vysoké, země hluboká,
srdce králů nevystižné.
⁴ Odluč od stříbra všeliké strusky,
i vzejde kov drahý úplně čistý;
⁵ vyluč bezbožné z okolí králova,
a bude právem stát pevně trůn jeho.
⁶ Nedělej se před králem slavným,
a na místo velmožů se nestav;
⁷ lépeť, aby ti řekli: „Postup, sem výše!“

V. ²⁷. Prve nežli se oženíš, postarej se o výživu sebe, ženy i dětí. Srv. Lk 14, 28–32.

Hl. 25. V. ². Bůh jest *nevyzpytatelný*, zejména jeho *prozřetelnost* nemůže rozum lidský proniknouti. Čím více převyšuje Bůh poznávanost lidskou, tím *slavnější* jest. Srv. Job 11, 8; 15, 8; 26, 14; Kaz 8, 17; Řim 11, 33; Is 45, 15; 1 Tim 6, 16; 1 Kor 2, 10. – Král má vše, co patří ke správě státu, zejména soudnictví pronikati; pře závažné vznesené k němu, jakožto k nejvyšší soudní instanci, má uměti dokonale vyšetřiti; v tom umění tkví sláva jeho. Srv. Kaz 12, 8.

- ⁸ Sousta, která jsi snědl, zvrátíš,
a pěkné řeči tvé ztraceny budou.
⁹ K uším lidí pošetilých nemluv;
pohrdnout poučnými tvými řečmi.
¹⁰ Nedotykej se mezníků osiřelých,
na pole, jež patří sirotkům, nevstupuj;
¹¹ neboť příbuzný (obhájce) jejich je silný,
onť při jejich povede proti tobě.
¹² Kéž tvé srdce přijme poučení,
a tvé uši slova osvícení!
¹³ Neodpírej pacholeti kázně;
neumřet, budeš-li je mrskati metlou.
¹⁴ Ty je metlou mrskati budeš,
a jeho život vytrhneš peklům.
¹⁵ Synu můj, bude-li moudré srdce tvoje,
bude mít radost také srdce moje;
¹⁶ radovat se bude moje nitro,
když tvé rty budou mluvit řádné věci.
¹⁷ Nerozhorluj se srdce tvé pro hříšníky,
ale pro bázeň Páně každodenně;
¹⁸ neboť naposled splní se, v co doufáš,
a co čekáš, nebude ti vzato.
¹⁹ Slyš, můj synu, ať jsi moudrý,
a vedeš srdce své cestou pravou.
²⁰ Nebývej na hostinách pijanů vína,
na hodech těch, kteří snášejí k jídlu maso;
²¹ chudnouť pijani, i ti, kdož na kvas se skládají,
a oblečena bude ospalost v hadry.
²² Slyš svého otce, který tě zplodil,
a nepohrdej matkou, když zestárla.
²³ Pravdu kup a neprodávej
moudrost, kázeň a osvícení.
²⁴ Plesá radostí otec spravedlivého,
kdo zplodil moudrého, veselí se z něho.
²⁵ Kéž se (těž) raduje otec tvůj a matka,

V. ¹⁰a. = 22, 28a (hebr.). – Místo „dětí“ (Vulg.) („osiřelých“) lépe čísti s novějšími kritiky „žen“ („osiřelých“) = *vdov*, ježto bývají *vdovy* velmi často jmenovány se sirotky. Srv. Ex 22, 22; Dt 10, 18; 14, 29; 16, 11; 24, 20; 26, 12; 27, 19 a jj.

V. ¹¹. „*příbuzný (obhájce)*“ = hebr. „*gó'él*“. Srv. Ex 22, 23 n.; Nm 35, 19. 24. 27; Jer 50, 34. – Ten „*silný*“ je sám Bůh. K v. 11b srv. výše 22, 23; Ž 67, 6; Mal 3, 5.

V. ¹⁴. „*vytrhneš peklům*“ = uchráníš předčasně smrti, kterou Bůh trestá hříšníky. Srv. Ž 54, 24.

V. ²⁰. srv. s 28, 7; 29, 30. – „*snášejí*“, t. j. skládají se (v. 21); každý přinese dobytče (berana, ovci) nebo kus masa, případně mčch vína; hosté o závod se skládají, ctízádnost pudí je, aby nikdo velikostí svého „příspěvku“ nebyl zastíněn druhým.

- nechat plesá ta, jež tě porodila!
²⁶ Dej mi, synu můj, své srdce,
 a tvé oči ať dbají cest mých!
²⁷ Jeť jáma hluboká lehká ženština,
 prohlubeň úzká je (žena) cizí.
²⁸ (Ba více:) Číhá na cestě jako lotr,
 zočí-li nezkušeného, zabíjí ho.
²⁹ Kdo bude bédovat, kdo stenat?
 Kdo mít hádky? Kdo bude v jámě?
 Kdo bít bude bez příčiny?
 Komu zčervenají oči?
³⁰ Zda ne těm, kteří vysedávají u vína;
 číše velmi pilně vyprazdňují?
³¹ Nehleď na víno, kterak se červená,
 kterak se stkví jeho barva v poháru;
 vchází dolů přelahnou, ať
³² ale naposled uštkne jako had,
 a jako ještěr rozstříkne jed.
³³ Oči tvé viděti budou ztřeštěné věci,
 a tvé srdce bude zběsile mluvit.
³⁴ Budeš jako ten, kdo spí na širém moři,
 jak spící řidič lodi, jenž ztratil veslo.
³⁵ A řekneš: „Bit jsem byl, ale bez bolesti;
 smýkalo to mnou, ale já jsem nic necítil;
 jak se vyspím, budu zas vína hledat!“

HLAVA 24. – ¹ Nerozhorluj se pro lidi nešlechtné,
 aniž přeješ si býti mezi nimi;
² myslíš na loupeže jejich srdce,
 a jejich ústa pronášejí zhoubu.
³ Moudrostí dům stavěn bývá,
 a opatrností upevňován;
⁴ vědění naplňuje komory
 všelikým zbožím drahým a krásným.
⁵ Člověk moudrý má mnoho síly,
 muž učený je velemocný;
⁶ neboť s rozvahou vede se válka,

V. ²⁷. srv. s 22, 14. – Do jam bývala chytána zvěř. – „úzká“, jejížto stěny jsou příkré, kolmé, že nesnadno lze vyškrábati se z ní. – Taková neřest je smilstvo; jinoch, není-li dosti bdělý, snadno mu podlehne a nesnadno se z něho vyvítí.

V. ²⁸. srv. s 2, 16; 5, 3; 6, 24; 7, 6–23; Kaz 7, 27; Jer 3, 2. – Podle 28b hebr. ta žena „mnozí mezi lidmi odpadlíky“ (věrolomce. Srv. Mal 2, 14).

V. ³⁰b. podle hebr.: „přicházejí, aby kořeněné víno (bowle) vyzkoušeli.“ – „vyzkoušeli“ do dna!

V. ³³. Mezi „ztřeštěnými věcmi“ mohou býti představy vdaných žen, jak slovné Vulg. Srv. 22, 14.

V. ³⁴. Ten „spící řidič lodi“ je podle hebr. na stěžni, t. j. na kapitánském můstku; podle LXX. spí za veliké bouře. Ličeno názorně nebezpečí opilství: jakých zločinů může se dopustit a do jakého neštěstí zabříst opilec.

- a blaho tam je, kde mnoho rádců.
⁷ Vysoká je bláznů moudrost;
 proto svých úst v bráně neotvírá.
⁸ Kdo se zabývá zlými plány,
 bývá „zákeřníkem“ jmenován.
⁹ Čím se blázen obírá v mysl, hřích jest,
 a ohavou u lidí jest posměvač.
¹⁰ Budeš-li chabě zoufati (nad bližním v tísní),
 bude v tísní tvé také tvá síla slabá.
¹¹ Vysvoboď ty, které vedou na smrt,
 a ty, jež na popravu vlekou, vytrhuj!
¹² Díš-li: „Nemám dosti moci“, (považ):
 Ten, který zpytuje srdce, rozumí tomu,
 strážce duše tvé nic neoklame,
 a on odplatí lidem podle jejich skutků.
¹³ Jez, můj synu, med, neboť dobrý jest,
 (jez) strdí, sladké tvému hrdlu;
¹⁴ tím jest i nauka moudrosti tvé duši;
 najdeš-li ji, budeš mít naposled naději,
 a tvé očekávání nevezme za své.
¹⁵ Nech zákeřné bezbožnosti v domě zbožného,
 aniž pustoš klidné jeho bydlo:
¹⁶ vstaneť zbožný, třebaš byl sedmkrát padl,
 ale bezbožní v neštěstí zůstanou ležet.
¹⁷ Padne-li nepřítel tvůj, neraduj se,
 klesne-li, ať neplesá tvé srdce,
¹⁸ aby Pán vida to neměl nelibost nad tím,
 a snad neobrátí od něho hněv svůj.
¹⁹ Nehorši se pro ty, již páchají zlo,
 nežárli na ty, kteří nepravost činí;
²⁰ neboť zlí nemají naděje do budoucna,
 a světlo bezbožníků zhasne.
²¹ Boj se Pána, synu můj, a krále,
 k lidem vzpurným se nepřidružuj;
²² neboť náhle se zdvihne pohroma od nich,
 a kdož ví, kdy (přikvačí) od obou zkáza?

IV. Druhá snůška výroků mudrců. (24, 23–34.)

²³ Také toto (jest řečeno) od mudrců:
 Straniti lidem u soudu není dobré;

Hl. 24. V. ¹¹. „na smrt jsou vedeni“ a „na popravu vláčení“ ti, kdož jakýmkoliv způsobem jsou utlačováni, nebo vůbec trpí. Srv. 1, 11; Mich 3, 2 n; Ez 22, 6, 27; Sof 3, 3; Sir 34, 25 n.

V. ¹⁸. „Pán“ zakazuje a trestá soukromou mstu! – „od něho“ – na tebe! „Plesati“ však nad vítězstvím, jež dal Hospodin národu, jest ovšem dovoleno. Srv. Ex 15, 1 nn.; Sdc 5, 2; 2 Mach 15, 34; 2 57, 11.

- ²⁴ Rty svými nepřítel se přetvařuje,
když se úskokem v srdci zaměstnává;
- ²⁵ bude-li uctivě mluvíti, nevěř jemu,
neboť sedmero špatností má v srdci.
- ²⁶ Přikrývá-li kdo nepřátelství přetvářkou,
zloba jeho se odkryje ve sboru starších.
- ²⁷ Kdo (jinému) jámu kopá, (sám) do ní padá,
a kdo valí kámen, bude ním zavalen.
- ²⁸ Jazyk ošemetný nemá rád pravdu,
a ústa úlisná přivádějí v zkázu.

HLAVA 27. – ¹ Zítřejškem se nechlub,
nevěda, co ten den zplodí.

- ² Ať chválí tě jiný a ne ústa tvoje,
člověk cizí a ne rty tvoje.
- ³ Těžký jest kámen a mnoho váží písek,
těžší však nad obě svizel, již působí blázen.
- ⁴ Nemilosrdný vztek a výbuch hněvu –
ale kdo zdolá nával žárlivosti?
- ⁵ Lepší zjevná domluva,
nežli tajná láska.
- ⁶ Lepší rány od toho, kdo tě miluje,
než lstivé polibky toho, kdo ti nepřeje.
- ⁷ Sytý šlape i po čistém medu;
lačný však i hořkost má za slast.
- ⁸ Jako je ptáku vyhnanému z hnízda,
tak i muži, jemuž jest opustit domov.
- ⁹ Masti a rozličná vonidla působí radost srdci,
a dobré rady přátel činí sladkost duši.
- ¹⁰ Přitele svého, přítele otcova, neopouštěj,
a do bratrova domu nechod' v den soužení svého;
lepší je soused blízko nežli bratr daleko.
- ¹¹ Buď pilen moudrosti, synu můj, a radost čiň mému srdci,
abys mohl dát odpověď tomu, kdo by (mne) tupil.
- ¹² Chytrý předvídá neštěstí, i skryje se (mu);
nezkušený však jde dále a upadá v škodu.

V. ²⁴ n. srv. se Sir 12, 10. 11. 20; 27, 26; Jer 12, 7; Ž 28, 3. – „*sedm*“ = mnoho; srv. výše v. 16. – „*uctivě*“ = ponížene (Vulg.) = sladce (hebr.).

V. ²⁸. Místo „*pravdu*“ hebr.: „*těch, kterým ubližuje*“ (?) – Srv. Ž 54, 22.

Hl. 27. V. ⁹ b čítá kritika podle lepšího znění LXX.: „*ale trhá je trudnost myslí.*“

- než abys ponížen byl před knížetem.
- ⁸ Co tvé oči uviděly,
nepodávej ihned k soudu;
abys potom napravit nemohl,
kdybys přítele svého zhaněl!
- ⁹ Při svou s přítelem svým projednávej,
ale tajemství třetího nevyjevuj;
- ¹⁰ aby tě nehaněl, kdokoli by to slyšel,
a tvá hanba neměla by konce.
[Láska a přátelství svobodným člověka činí;
zachovej si je, bys nedošel hanby!]
- ¹¹ Jablka zlatá na stříbrné půdě –
slova promluvená v pravý čas.
- ¹² Prsten zlatý, klenot z ryzího zlata,
výtka moudrého ochotnému uchu.
- ¹³ Jako sněhové ochlazení v době žní
posel věrný je tomu, kdo jej poslal:
občerstvujet mysl svého pána.
- ¹⁴ Mraky a vítr, ale žádný déšť z nich –
hory doly slíboval, ale nic nedal.
- ¹⁵ Trpělivostí dá se obměkčit soudce,
a jazyk měkký láme tvrdost.
- ¹⁶ Našel jsi med? Jez tolik, co sneseš,
abys jsa přesycen nezvrátil ho.
- ¹⁷ Zdržuj svou nohu od domu bližního svého,
aby jsa syt tebe neměl tě v nenávisti.
- ¹⁸ Házený oštěp a meč a střela ostrá –
člověk, jenž proti bližnímu křivě svědčí.
- ¹⁹ Vyžraný zub a noha vrávorající
je důvěra v člověka nevěrného v den tísně:
- ²⁰ – [(kdo v něho doufá) ztrácí plášť v době mrazu.]
Ocet lítí na salnitr
je zpívati myslí rozmrzelé.
[Jako mol rouchu a červ dřevu,
tak škodí smutek lidskému srdci.]
- ²¹ Lační-li tvůj nepřítel, dej mu jísti,
a jestli žízni, dej mu vody pítí;

V. ⁸. Lépe zní 8b podle hebr. opraveného:
*neboť co si potom počneš,
zahanbí-li tě tvůj bližní?*

Žalobce, udavač byl by nehorázně zahanben, kdyby se ukázalo při soudě, že jeho žaloba nebo oznámení (denunciace) bylo křivé.

V. ⁹. Podle Vulg slovně nemá vyjevovati tajemství *cizímu* (třetímu?). Obojí znění (Vulg i hebr.) ukládá zachovati svěřené tajemství.

V. ¹². Podle Vulg slovně: „*výtka moudrému a. . .*“ Srv. 15, 31; 20, 12.

- ²² neb (tím) uhlí řeřavé shrneš mu na hlavu,
Hospodin pak odplatí (vše) tobě.
- ²³ Vítr od severu rozhání deště,
a tvář nelibá jazyk utrhačí.
- ²⁴ Lépe míti přibytěk na střeše v koutku
nežli se ženou svárlivou dům (celý).
- ²⁵ Voda studená žíznivé duši
a novina dobrá z daleké země.
- ²⁶ Studna zkalená nohou a zkažený pramen
je spravedlivec, jenž klesá před bezbožným.
- ²⁷ Jako není dobře tomu, kdo mnoho jí medu,
tak i kdo velebnost zkoumá, zdrcen bude slávou.
- ²⁸ Jak město otevřené, bez hradeb zděných,
je muž, který neumí [v řeči] zdržeti své vášně.
- HLAVA 26. – ¹ Jako (se hodí) do léta sníh a déšť do žní
tak se sluší, aby blázen byl slaven.
- ² Jako vrabec uletí a vlaštovka odletí,
tak i kletba bezdůvodná nikoho nestihne.
- ³ Bič na koně, ohlav na osla,
hůl na hřbet bláznů.
- ⁴ Neodpovídej bláznů podle bláznovství jeho,
abys i ty se nestal podobným jemu;
- ⁵ odpovídej bláznů podle bláznovství jeho,
aby se nezdálo mu, že je moudrý.
- ⁶ Nohy si utíná a hořkost pije,
kdo něco vzkazuje po bláznivém poslu.
- ⁷ Jak svědčí chromému krásná, ale nehybná lýtka,
tak i ústům bláznů přísloví moudré.
- ⁸ (Drahý) kámen hází na hromadu při cestě,

V. ²². „*nanosilí někomu živého uhlí na hlavu*“ = pomstí se. Skutky lásky, nejlepší to způsob pomsty, způsobí, že nepřítel bude spasitelně zahanben a že obrátí jako kdysi Saul podle 1 Král 24, 17; 26, 21. – Srv. také Ž 10, 7; 139, 11; Řím 12, 21.

V. ²³. „*nelibá*“, mračící se a ukazující, že *nemiluje* kletet a že kletetníka si neváží; pozoruje-li kletetář, že nedochází svými řečmi oblíbenosti, ba naopak odporu, přestane mluvit. Podle hebr. však lépe:

*Severní vítr plodí deště
a tvář kaboní jazyk štvavý.*

Vypravuje-li štvác (donášec) člověku, co řekl prý o něm druhý, podobá se větru, který zatahuje oblohu mraky: tvář posluchačova se zamračí, zasmuší bolestí z toho, co mu jest vypravováno. – „*severní*“ – lépe: „*severozápadní*“.

Hl. 26. V. ⁴ a. „*podle bláznovství jeho*“ = tak *hloupě*, jako mluví on (hlupák). Srv. 2 Král 16, 10; 4 Král 18, 39; Sir 8, 13; Lk 23, 9. – Hloupě také by napomínal hlupák, nebylo-li by naděje na úspěch. Srv. 9, 8.

V. ⁵. „*podle bláznovství jeho*“ = podle toho, co žádá rozumný ohled na jeho hloupost. Srv. níže v. 16; 3, 7; 12, 15; Mt 16, 1 – 4; 21, 24–27; Řím 12, 6.

V. ⁸ a. není jistý. Podle LXX. „*Kámen ku praku přivazuje*“, t. j. činí věc *nesmyslnou a neužitečnou*, jež-

čest kdo prokazuje bláznivému.

- ⁹ Jako trn, který zadřel se do ruky opilému,
je průpověď mudroslovná v ústech bláznů.
- ¹⁰ Rozsudek ukončuje spory;
blázna kdo umlčí, krotí hněvy.
- ¹¹ Jako pes, který vrací se k tomu, co zvrátil,
tak nemoudrý, jenž opakuje svou hloupost.
- ¹² Viděl jsi člověka, který si myslil, že jest moudrý?
Více doufati než on smí blázen.
- ¹³ Lench říká: „Lev na cestě,
a lvice na ulicích.“
- ¹⁴ Dveře se obracejí na stěžejích
a člověk lenivý na svém lůžku.
- ¹⁵ Lench schovává svou ruku pod paždí,
a jest mu těžko, má-li ji vztáhnouti k ústům.
- ¹⁶ Člověk lenivý domnívá se, že jest moudřejší,
než sedm jiných, již umějí moudře odpovídat.
- ¹⁷ Psa, (jenž jde svou cestou,) za uši lapá,
kdo o spor cizí se pálí a do něho se plete.
- ¹⁸ Škodlivý (blázen), který hází
šipý a oštěpy smrtonosné,
- ¹⁹ je ten, kdo zákeřně příteli škodí,
a byv postižen dí: „To byl žert jen!“
- ²⁰ Dojde-li dříví, uhasne oheň;
kde není klevetník, tichnou sváry.
- ²¹ Uhlí je na žár, dříví na oheň,
svárlivý na to, by budil spory.
- ²² Slova ramenářova zdají se sladká;
vnikají až do nejhlubších útrob.
- ²³ Jako bys polil stříbrnou pěnou nádobu z hlíny,
jsou rty bubřící (láskou) a při tom srdce zlé.

to prak je k tomu, by kámen jím *byl házen*; to je však nemožno, je-li kámen přivázán. Podle Vulg. slovně: „*Klade kámen na hromadu Merkuriovu*“ (!). Merkur byl *římský* bůh pocestných; jeho socha stávala na rozcestí; kolemjdoucí házeli na znamení úcty po kameni před modlu a tak vznikla u ní hromada kamení. V překladu Vulg. zrcadlí se židovský výklad čtvrtého století křesťanského!

V. ¹³–¹⁶. podává čtyři přísloví o lenivcích. – V. 13 srv. s 22, 13; Kaz 12, 5, V. 14 s,rv. s 6, 9 n. – V. 15 srv. s 19, 24; 24, 33. – Podle hebr. „*strká ruku do mísy*“.

V. ²³. Střep hliněný uvnitř a stříbrný povlak zevně hodí se k sobě tak, jako nízké srdce a ústa plná (předstíraně) lásky. – „*stříbrná pěna*“ jest nečistá, majíc mnoho příměšků; tím znázorněna pěkně falešná láska. – „*polil*“ na ozdoby (= „*ozdobil*“) slovně Vulg.).

- spravedlivý však jásá a veselí se.
⁷ Spravedlivý se zajímá o právo chudých;
 bezbožný (však) nezná (toho) zájmu.
⁸ Lidé nešlechtní bouří město;
 ale moudří zuřivost uklidňují.
⁹ Člověk moudrý, domlouvá-li se s hlupcem,
 hněvem ani smíchem nedojde slechu.
¹⁰ Krvelační nenávidí poctivého,
 spravedliví však zastávají se ho.
¹¹ Blázen vybuchne s veškerou prudkostí svou,
 moudrý odkládá a schovává na potom.
¹² U knížete, který lži rád slýchá,
 co služebník, to bezbožník bývá.
¹³ Dlužník a věřitel patří k sobě;
 oba osvěcuje Hospodin.
¹⁴ Trůn krále, jenž zastává se poctivě slabých,
 na věky pevně státi bude.
¹⁵ Metla a pokárání uděluje moudrost;
 chlapec však ponechaný své vůli je na hanbu matce.
¹⁶ Když se z mohou bezbožní, zmáhají se hříchy;
 spravedliví však dočkají se jejich pádu.
¹⁷ Ukázňuj svého syna, i občerství tě,
 a bude působit rozkoš tvé duši.
¹⁸ Když není proroků, lid pustne;
 kdo však dbá zákona, tomu blaze.
¹⁹ Nevolník nedá se vyučiti slovy;
 neb co diš, rozumí, ale poslechnout nechce.
²⁰ Viděl jsi člověka, který jedná zbrkle?
 Hloupost spíš od něho čekej než polepšení.
²¹ Kdo si změkčile vychová od dětství sluhu,
 pocítí potom, jak je zporný.
²² Člověk prchlivé povahy vzbuzuje sváry;
 a kdo se snadno rozhněvá, snadno hřeší.
²³ Pyšnému jde v patách ponížení;
 ale pokorná duše dojde slávy.

HI. 29. V. ²⁰ srv. s 16, 12; Kaz 5, 1; Sir 4, 34; 32, 24; Jak 1, 19. – Protože hloupý (blázen) spíše přijme napomenutí a polepší se nežli zbrklý, onen „*větší má naději na lepší časy než tento*“ (hebr.).

V. ²¹ b. přelož s Petersem: „*Konec konců bude z něho pán*“, t. j.: Kdo nedbá zásady, vyslovené výše ve v. 19, nepočne záhy užívatí při výchově zporného svévolníka tužších prostředků kázeňských, dožije se toho, že otrok bude pánem, a pán otrokem.

- ¹³ Zaber si roucho toho, jenž ručil za jiného;
 za cizího si zástavu od něho vezmi.
¹⁴ Kdo svému bližnímu žehnaje křičí záhy zrána,
 pokládán bude za člověka, jenž zlořečit chce.
¹⁵ Strop, jenž mokvá stále v době zimy,
 a žena hašteřivá jsou si rovny;
¹⁶ kdo chce ji zadržet, jako by držel vítr,
 a řekne, že je pravici jeho jak olej.
¹⁷ Jako železo železem broušeno bývá,
 tak brousí člověk podobu člověkovu.
¹⁸ Fík-li kdo opatruje, jíst bude ovoce jeho;
 a kdo pečuje o svého pána, dojde úcty.
¹⁹ Jako vidí ve vodě tvář svou, kdo do ní hledí,
 tak jsou zřejmá srdce lidská bystrozrakým.
²⁰ Pekla, podsvětí jsou nenasytná;
 tak i oko lidské dost nikdy nemá.
²¹ Stříbro lze poznati v tyglíku, zlato v peci,
 člověka pak v ústech, jež ho chválí.
 [Srdce bezbožného hledá zlých věcí;
 ale srdce upřímné moudrosti hledá.]
²² I kdybys roztloukal blázna v hmoždíři jako tluč paličkou;
 nebudeš moci odloučit od něho bláznovství jeho.
²³ Pilně si všímej stavu dobytka svého,
 a svá stáda měj na zřeteli;
²⁴ netrváť majetek člověkův ustavičně;
 vždyť i koruna přechází z rodu na rod.
²⁵ Po (staré) trávě, viděti zeleň (novou),
 a byliny lze po horách sbírat.
²⁶ Ovce jsou k tomu, bys měl čím se šatit,

V. ¹⁴. „*žehnaje*“ = vše nejlepší svolává. Takové blahopřání, až příliš *okaté* nebude pokládáno za upřímné, ale *strojené*. Ostatně srv. Sir 3r, 14 n.

V. ¹⁹. lépe zachován v hebr. a LXX.: „*Jako obličej proti obličejí, tak i srdcem člověk proti člověku*.“ T. j. jako má každý jedinec lidský svůj zvláštní zevnějšek, tak i nitro, vlohy, povahu mravní atd.

V. ²¹. Když se zlato, stříbro roztaví, pozná se nejlépe, mnoho-li je v něm čistého kovu a mnoho-li příměšků. – „*v ústech*“ veřejnosti, která má o každém člověku svůj soud, který není sice neomylný, ale zpravidla bývá správný. – „*chválí*“, t. j. má dobrou pověst, dobré jméno, je všeobecně vážen. Srv. 12, 8; 17, 3. – 21bc pokládá Bickell a Knabenbauer za původní, ačkoli v hebr. není.

V. ²². Bláznovství s člověkem srostlo, stalo se druhou jeho přirozeností. V hmoždíři bývalo tlučeno (neb i na kameni vodorovném roztíráno) obilí, aby bylo pak lze rozdělití zrno a slupky, mouku (krupici) a otruby. – Srv. Sir 21, 17; 22, 7; Jer 2, 30; 5, 3.

V. ^{23–27}. je skupina přísloví ze života pastýřského. – K v. 23 srv. 12, 10; Sir 7, 24.

V. ²⁵. „*byliny*“ léčivé pro choré ovce.

abys mohl pole koupit, máš kozy.

- ²⁷ Máš také hojnost kozího mléka k jídlu,
abys měl čím živit rodinu svou,
aby měla co jísti čeládka tvá.

HLAVA 28. – ¹ Bezbožný utíká, ačkoliv ho nikdo nehoní;
zbožný však jako lev jest bezpečen, beze strachu.

- ² Pro hříchy země mnoho bývá vládců jejích;
dlouhý však život má vůdce, kde moudrost a osvětlení.

- ³ Zločinný velmož, jenž utiskuje chudé,
podoben lijavci dravému, který přináší hlad.

- ⁴ Kteří nešetří zákona, chválí bezbožného;
kteří však dbají ho, rozpalují se proti němu.

- ⁵ Zlí lidé nemají poněti o tom, co je správné,
kteří však hledají Pána, rozumějí všemu.

- ⁶ Lepší je chudý, který žije v prostotě své,
než boháč, který chodí po cestách nepravých.

- ⁷ Zákona kdo šetří, jest syn moudrý;
kdo však žráče krmí, je na hanbu otci.

- ⁸ Bohatství kdo hromadí úroky lichvářskými,
tomu, kdo štědrý jest k chudým, je shromažďuje.

- ⁹ Odvrací-li kdo uši, by neslyšel zákona,
toho (i) modlitba bude ohavností.

- ¹⁰ Kdo svádí poctivé na zlou cestu,
do své vlastní jámy se svalí,
a nevinní dostanou statek jeho.

- ¹¹ Boháč zdá se sobě moudrý býti;
ale rozumný chudás prohledá ho.

- ¹² Vládnu-li spravedliví, bývá veliká sláva;
nabudou-li však vrchu bezbožní, běda lidem!

- ¹³ Kdo své hříchy tají, nebude mít štěstí;
kdo však je vyzná a nechá jich, milosrdenství dojde.

- ¹⁴ Blaže člověku, který vždycky se bojí (Pána);
kdo však je tvrdého srdce, upadne do neštěstí.

- ¹⁵ Rvoucí lev a medvěd nenasytný
je vladař bezbožný nad ubohým lidem.

HL. 28. V. ². Podle LXX. však zní tento v. prostěji:

*Hříchy bezbožných vznikají spory;
ale muž chytrý uhájí je.*

- ¹⁶ Vladař, jenž nemá rozumu, mnoho vydírává;
kdo se lakoty štítí, ten bude žítí dlouho.

- ¹⁷ Tomu, kdo krvelačně ubírá života jiným,
byť padl, prchaje do jámy, nikdo nepodá ruku.

- ¹⁸ Poctivě kdo chodí, zachován bude;
kdo však jde cestami křivými, pojednou padne.

- ¹⁹ Kdo svou zemi vzdělává, má mnoho chleba;
kdo však se honí za nicotou, mnoho bídy.

- ²⁰ Muži věrnému bude velmi žehnáno;
ale kdo chvatně chce zbohatnout, neujde trestu.

- ²¹ U soudu kdo straní, nečiní dobře;
takový i pro kus chleba opouští pravdu.

- ²² Kdo chce chvatně zbohatnout, závidě jiným,
neví, že nouze na něj přijde.

- ²³ Kdo kárá člověka, najde u něho potom víc vděku,
nežli ten, kdo lahodným jazykem ho klamal.

- ²⁴ Kdo něco bere otci neb matce a dí, že hřích to není,
spoluvinníkem je toho, kdo člověka zabil.

- ²⁵ Hrabivec, který se roztahuje, budí sváry;
ale kdo doufá v Pána, bude mít hojnost všeho.

- ²⁶ Kdo se spoléhá na svůj rozum, je blázen;
ale kdo chodí moudře, ten bude zachován.

- ²⁷ Kdo dává chudému, nebude mít nouze;
ale kdo pohrdá prosícím, bude strádat.

- ²⁸ Bezbožní když nabudou vrchu, lidé se skrývají;
když oni zahynou, zmáhají se spravedlivci.

HLAVA 29. – ¹ Kdo se vzpouzí zatvrzele pokárání,
na toho náhle přijde zkáza neodvratně.

- ² Když vládnu spravedliví, veselí se národ;
(ale) když vlády se domohou bezbožní, lká lid.

- ³ Moudrost kdo miluje, činí radost svému otci;
ale kdo vydržuje nevěstky, ztratí statek.

- ⁴ Král spravedlivý vyzdvihuje zemi;
ale hrabivý ji zkazí.

- ⁵ Kdo mluví úlisně k svému příteli,
rozestírá síť jeho krokům.

- ⁶ Nešlechetníka zaplétá osidlo hříchu;

V. ²⁷. srv. s 11, 24; 19, 17; 22, 9. – Podle hebr. bude takový *stížen kletbou*. Srv. 11, 26; Sir 4, 3–8.

a pře lidí ubohých nezkroutili.

⁶ Dejte opojný nápoj zarmouceným,

dejte víno lidem hořké mysli,

⁷ ať pijíce zapomenou na svou bídu,
a na svou bolest ať již nevzpomínají.

⁸ Otevři svá ústa za němého,
a ve při všech lidí blízkých zahynutí;

⁹ otevři ústa svá, usuzuj podle práva,
zjednej spravedlnost chudým a ubohým.

IX. Zrcadlo ctnostné hospodyně. (31, 10– 31.)

- ¹⁰ (Alef) Zdatnou ženu kdo nalezne?
Nad skvosty zdaleka cenu má.
- ¹¹ (Bet) Manžel na ni se spoléhá,
o zisk nemá nouze.
- ¹² (Gimel) Prospěch mu činí, ne škodu,
v každý den života svého.
- ¹³ (Dalet) Pečuje o len a vlnu,
pracuje radostnou rukou.
- ¹⁴ (He) Jest jak obchodní koráb,
z dálky jenž dováží chleba.
- ¹⁵ (Vau) Když ještě noc je, vstává,
rozdává stravu své rodině,
služebným svým jídlo.
- ¹⁶ (Za in) Na pole myslí – a koupí je;
z výtěžku rukou svých vinaří.
- ¹⁷ (Chet) Ovíví silou svá bedra,
uplatňuje své rámě.
- ¹⁸ (Tet) Vidí, že sladký je zisk její,
nehasne v noci jí světlo.
- ¹⁹ (Jod) Ruce své na kužel klade,
prsty pak třímají vřeteno.
- ²⁰ (Kaf) Ruku svou otvírá nuznému,
dlaně své vztahuje k chudásu.
- ²¹ (Lamed) Sněhu se pro svůj dům nebojí,
jeť všecek oblečen dvojmo.
- ²² (Mem) Koberce hotoví sobě,
kment a purpur šat její.
- ²³ (Nun) Vážen je ve branách muž její,
když sedí s předními kraje.
- ²⁴ (Samech) Vyrábí, prodává plátno,
pásky dodává kupci.
- ²⁵ (Ajin) Vliv a čest její roucho jest,
s úsměvem v budoucno patří.
- ²⁶ (Pe) Ústa svá otvírá v moudrosti,
učení vlídné má na rtech.

²⁴ Spolčený se zlodějem nenávidí sebe;
slyší kletbu, ale vyradit nic nechce.

²⁵ Kdo se bojí lidí, snadno padne;
ale kdo doufá v Pána, bezpečen bude.

²⁶ Mnozí se ucházejí o přízeň vladařovu;
ale od Boha přichází každému rozhodnutí.

²⁷ Spravedlivým jest ohavou bezbožný člověk,
a bezbožným ohavou ti jsou, kdož poctivě chodí.

[Syn, jenž dbá slov (těchto)
nezahyne.]

VI. Přísloví Agura, syna Jakeova. (30, 1– 14.)

- HLAVA 30. ¹ Slova Agura, syna Jakeova.
Prorocký výrok muže, se kterým Bůh byl.
Praví byv posilněn od Boha, který s ním obcoval:
- ² Méně vím, než kterýkoli člověk,
a rozumu lidem přiměřeného nemám;
³ nenaučil jsem se moudrosti,
postrádám znalosti věcí božských.
- ⁴ Kdo vstoupil na nebe a sestoupil (zase),
kdo sebral vítr do svých hrstí,
kdo svázal vody takořka v roucho,
kdo upevnil všechny končiny světa?
Víš, jak se jmenuje on a syn jeho?
- ⁵ Každé slovo Boží je ryzí,
štíť je těm, kteří doufají v něho,
⁶ nepřidávej nic k jeho slovům,
aby tě neusvědčil, že lhář jsi.
- ⁷ O dvě věci prosím tebe, (Bože);
neodpírej mi jich, dokud neumřu:
- ⁸ Falešná, lživá slova rač ode mne vzdálit,
žebroty ani bohatství nedávej mi,

V. ²⁷ . srv. s Moud 2, 15; Sir 13, 21; 2 Koř 6, 14 n. – „slov těchto“ = přísloví zde podaných. Co je v závorce, má LXX. za 24, 22; je to malý závěrek předešlé sbírky.

¹ Hl. 30. V. ¹ . Vulg. překládá vlastní jména Agur a Jaké; podle toho překladu nadpis zní: „Slova Shromazdujícího, syna Zvracejícího (Vrhnuoucího).“ Ten překlad zakládá se na rabinském názoru, že „Shromazdující“ a „syn Vrhnuoucího“ = „Vrhnuoucí“ jsou dvě jména (náznačná) Salomounova, který prý polkl zákon Dt 17, 17 zakazující králi mnoho žen, ale zase jej zvrátil (= Zvracející)! – „Prorocký výrok“ – „vidění“ – hebr. „massá“; novější kritika však to slovo připojuje k „Jaké“ a překládá buď „z Massy“ nebo „Massan“. Massané byl kmen severoarabský, známý z Gn 26, 14 a z nápisů Assurbanipalových, kde sluje Masu. Srv. níže 31, 1. Místo „muže“ . . . „obcoval“ praví hebr.:

„Muž ten praví: Pachtl jsem se, bych poznal Boha,
pachtl jsem se, bych poznal Boha, ale marně.“

„poznal Boha“, t. j. jeho činy podivuhodné dokonale vyzkoumatí. Slabost lidského rozumu v té příčině vylíčena jest ve vv. 2–4.

V. ² n. „rozumu přiměřeného lidem“, t. j. touze člověkově poznati Boha a tajemství jeho. Člověk může svou vůli více žádati, nežli může mu rozum splniti.

uděl jen potřebných věcí k živobytí,
⁹ abych snad nadbytkem všeho nedal se svěsti,
 nezapřel tebe a neřekl: „Kdo jest Hospodin?
 nebo abych nouzí jsa dohnán nekradl,
 a nepotupil jména Boha svého.

¹⁰ Nežaluj (křivě) na sluhu u jeho pána,
 aby ti neklnul, a ty abys nepadl.

¹¹ Jest pokolení, jež otci svému klne
 a své matce odpírá požehnání;

¹² pokolení, jež myslí, že je čisté,
 avšak není omyto od svých poskvrn;

¹³ pokolení, jež na vše s patra hledí,
 víčka svoje vysoko pozdvihujíc;

¹⁴ pokolení, jež místo zubů má meče,
 a jehož chrupy jsou ostré jako nože,
 aby sežralo se světa chudé,
 aby vyjedlo z lidí nuzné.

VII. Sbírka přísloví číselných. (30, 15– 33.)

¹⁵ Pijavice má dvě dcery,
 a ty říkají: „Dejte, dejte!“
 Tři jsou věci, kterých nasytit nelze;
 a čtvrtá neřekne nikdy: „Dost mám.“

¹⁶ Peklo a chtivost bezdětné ženy;
 země nedá se nasytit vodou,
 oheň pak neřekne nikdy: „Dosti!“

¹⁷ Oko, které se posmívá otci,
 a pohrdá matkou, jež dala mu život:
 vyklubají krkavci u vody
 a mladí orlové je snědí.

¹⁸ Tři jsou věci nesnadné mi,
 a čtvrtou dokonce nechápu:

¹⁹ cesty orla na nebesku,
 cesty hada po skalínách,
 cesty lodi po širém moři,
 a cesty mužské síly v mládí.

²⁰ Cesta ženy vérolomné je tato:
 Když se nají, utře ústa a řekne:
 „Nic nepravého neučinila jsem!“

²¹ Pro tři věci chvějte se země,
 a čtvrté nelze jí snést:

²² Pro otrocka, když se králem stane,
 pro blázna, který oplývá blahobytem,
²³ pro ženu zapuzenou, vdá-li se znova,

a pro děvku, která zdědí místo své paní.

²⁴ čtyři jsou bytosti na světě nepatrné,
 a přece jsou to mudrci velemoudří:

²⁵ Mravenci jsou nárůdek ne mocný,
 ale přece v létě se zásobují;

²⁶ damani jsou národ nikterak silný,
 ale přece si dělají ve skalách lůžka;

²⁷ kobylinky postrádají sice krále,
 ale táhnou v zástupech spořádaných;

²⁸ ještěrka po ruce leze, (a snadno ji lapíš),
 ale v palácích královských bývá.

²⁹ Tři jsou, kteří si vykračují,
 čtvrtý krok má statný:

³⁰ Lev, jenž jsa mezi zvířaty obrem,
 nebojí se s nikým se potkat;

³¹ kohout na bedrách přepásaný, pak beran,
 a král, jemuž nemůže nikdo odpírati.

³² Ukazuje, že jest blázen, kdo se vyvyšuje;
 neboť kdyby měl rozum, byl by si položil na ústa ruku.

³³ Přílišný tlak totiž na mléko dělá tvaroh,
 prudký tlak na nos vyvozuje krev,
 a tlak na dráždivost budí hádky.

VIII. Zásady, které vštěpovala Lamuelovi jeho matka. (31, 1 – 9.)

HLAVA 31. – ¹ Slova Lamuela krále; poučení, kterým ho
 vzdělávala matka jeho.

² Co můj miláčku, miláčku života mého,
 co (mám ti říci), miláčku mých slibů?

³ Nezádávej ženám (mužné) své síly,
 svého bohatství, abys rod královský nezkazil.

⁴ Nepoprávej králům, Lamuele,
 nepoprávej králům (mnoho) vína;
 není žádného tajemství, kdo vládne opilství;
⁵ aby snad pijíce nezapomněli práva,

V. ²⁸. „a snadno ji lapíš“ doplněno ze LXX.

V. ³² n. připomíná každému, kdo má moc nad jinými, aby ji příliš neukazoval, ježto by sice „provokoval“ a vzbudil rozhořčení a vzpouru proti sobě. – „položil si na ústa ruku“ = mírniti se. Podle hebr. má se mírniti člověk, ať došel vysokého místa z pošetilé ctizádosti nebo cestou rozvahy.

Hl. 31. V. ¹. Místo „poučení“ (hebr. massá) čte novější kritika „Massy“, tedy: „Slova Lamuela, krále Massy, kterými...“ Srv. výše 30, 1.

V. ² Královna-matka si Lamuela na Bohu vyprosila, sliby se zavázala, dá-li jí Bůh prince, proto sluje „miláček slibů“. Srv. 1 Král 1, 11. 27.

V. ⁴. „králům“ = sobě. – V. 4c lépe přeložiti podle hebr.: „neslušno vladařům toužiti po moku opojném.“ Srv. 20, 1; Kaz 10, 16; Os 4, 11; 1 Král 16, 9; 20, 16.

- ²⁷ (Çade) Pátrá, co v domě se děje,
chleba bez práce nejl.
- ²⁸ (Qof) Rostou jl děti a ctí jl,
roste i muž její a chválí jl:
„Mnoho žen vedlo si zdatně,
tys je (však) předstihla všechny!“
- ³⁰ (Sin) Klamavá, prchavá krása jest;
která se bojl Pána,
té ženě přísluší chvála!
- ³¹ (Tau) Dejte jl z jejího zisku,
skutky ať slaví jl ve branách!

KAZATEL
(EKKLESIASTES), hebrejsky:
KOHELETH.

Nadpis knihy. (1, 1.)

HLAVA 1. – ¹ Slova Kazatele, syna Davidova, krále jerusalemského.

Základní myšlenka knihy. (1, 2n.)

² Čirá marnost – pravil Kazatel – čirá marnost! Všecko (jest) marnost!

³ Co má člověk ze vši své lopoty, kterou lopotí se pod sluncem?

První (úvodní) úvaha: Nic lepšího nebude. (1, 4– 11.)

⁴ Pokolení pomíjí a pokolení přichází, země pak na věky stojí. ⁵ Slunce vychází a zapadá, a na místo své supá, ze kterého vychází (zase). ⁶ Zatáčí se ku poledni a k půlnoci se obrací, do kola všecko provívá vítr, a do svých kolejí opět se vrací.

⁷ Všecky řeky vcházejí do moře,
a moře nepřepřlhuje se;
na místo, odkud řeky vyšly,
vracejí se, aby zas tekly.

⁸ Všecky bytosti plahočí se,
nemůže toho člověk vyslovit;
oko se do syta nenahledí,
ucho se do plna nenaslouchá.

⁹ Co bylo, totéž (opět) bude. A co se dálo, totéž se dít bude. ¹⁰ Pod sluncem nic nového není, aniž může někdo říci: „Vizte, tato věc jest nová“; neboť bylo to již za dob, které před námi kdysi byly. ¹¹ Není paměti předešlých (lidí), jakož ani těch, kdož později budou; nebudou na ně pamatovat, kteří posléze žítí budou.

Marnost lidských námah. (1, 12– 15.)

¹² Já, Kazatel, byl jsem králem nad Israelem v Jerusalemě, ¹³ a uložil jsem svému srdci zkoumat a vyšetřovat moudře všecko, co se děje pod sluncem: trapné to zaměstnání, jež dal Bůh lidem, aby se jím zabývali. ¹⁴ Patřil jsem na vše, co pod sluncem se děje, a hle – vše marnost a trápení ducha.

¹⁵ Krivé nepadno napřímíti,
a počet nedostatků jest bez konce.

HI. 1. V. ¹. nenapsal pravděpodobně sám skladatel knihy (Zapletal, Podechard). Opírá se o 1, 12. a tlumočí pozdější židovský názor, že Kazatel (Kóheleth) je Šalomoun. Viz výše Úvod na str. 295. „Slova“ = myšlenky, výroky, úvahy.

V. ². Spisovatel tohoto verše (vydavatel knihy) dovolává se autority Kazatelovy a mluví o něm ve *třetí* osobě patrně se od něho rozlišuje, Srv. 12, 9 n. Křesťan ví, že každý sebe menší skutek náležitě vykonaný má cenu *pro život věčný*, není tedy marný, bezúčelný. Věčný odplatitel řekne: „Dobře, služebníku dobrý a věrný, že jsi nad *málem byl věrný*, nad mnoha *věcmi* ustanovím tebe, vejdi v radost pána svého“ (Mt 25, 21).

V. ⁴–⁷. Člověk i příroda jsou odsouzeni k tomu, by ustavičně, jednotvárně a trapně *počínali* (Podechard).

V. ⁴. Pokolení nové přichází, aby počalo život a všecky lopoty, jež s ním souvisejí, jako bylo počalo pokolení předešlé. To se opakuje ustavičně, bez konce. Pojem „*bez konce*“ zdůrazněn větou, že země „*na věky*“ (ne ve smyslu naprostém!) „*stojí*“, t. j. trvá, zůstává, jako níže 2, 9; Ž 18, 10; 118, 90 n.; Dan 10, 17. – Není tu řeč o *astronomickém klídu země* a proto chybovali, kdož vyvozovali z tohoto místa důkaz proti Koperníkově zásadě, že země se pohybuje. Země „*stojí*“ jako *jeviště* proti pokolením, která vystupují a zase mizí, která *nestojí*.

V. ⁷cd. lépe podle hebr. překládáti: *na místo, kam řeky se berou – tam se berou opět a opět*.

V. ¹⁵. Podle Vulg slovně: „*Převrácení těžce napravení bývají, a bláznů neskonečný jest počet*“.

OBSAH KNIHY:

1. Nadpis (1, 1).
2. Vůdčí myšlenka celé knihy (1, 2n.).
3. Úvaha úvodní (1, 4– 11).
4. Marnost lidských námah (1, 12– 15).
5. Pracné úsilí o moudrost zklame (1, 16– 18).
6. Rozkoš člověka neuspokojí (2, 1– 11).
7. Čím se liší moudrost od bláznovství? (2, 12– 17).
8. Majetek, jež mudrce nashromáždil, musí nechati dědici, který bude snad bláznem (2, 18– 23).
9. Nic lepšího než užívatí radostí, kterých dopřává Bůh svým milým (2, 24– 26).
10. Marnost lidských námah (3, 1– 22).
11. O všelijakých nepořádcích mezi lidmi (4, 1– 8).
12. První snůška průpovědí (4, 9– 12).
13. O nesrovnalostech mezi lidmi (Část další) (4, 13– 16).
14. Druhá snůška průpovědí (4, 17– 5, 6).
15. Poslední úvaha o nepřístojnostech (Ostatek) (5, 7n.).
16. Marnost bohatství (5, 9– 7, 1).
17. Třetí snůška průpovědí (7, 2– 13).
18. Mravnost nebývá uplatňována, jak se sluší (7, 14– 18).
19. Čtvrtá snůška průpovědí (7, 19– 23).
20. Na mravnost nebývá jak se patří naléháno (Část další) (7, 24– 30).
21. Pátá snůška průpovědí (7, 30c– 8, 8).
22. Neuspokojivý nátlak na mravnost (Ostatek) (8, 9– 9, 10).
23. Ni úsilí, ni vloha nezaručuje úspěchu (9, 11– 16).
24. Šestá snůška průpovědí (9, 17– 10, 4).
25. Ni přičinlivost, ni vloha nemůže zajistit zdar (Část další) (10, 5– 9).
26. Sedmá snůška průpovědí (10, 10– 11, 6).
27. Závěr knihy (11, 7– 12, 8).
28. Doslov (12, 9– 14).

Základní myšlenka knihy jest odpověděti na otázku, *zdaž a jak může dojít člověk na světě dokonalé spokojenosti čili štěstí*.

Knihou řeší záhadu se stanoviska *starozákonné nedokonalosti*. Toto hledisko opírá se o nevyvinuté názory na Boha, na život posmrtný a na pohnutky, proč dlužno činiti mravní dobro a vystříhati se mravního zla:

a) Bůh jest nejvyšším pánem a vládcem světa, jemu dlužno všecko přičítati (3, 11. 14– 15; 8, 17; 11, 5). Bůh člověku život dává a zase jej bere (5, 17; 8, 15; 9, 9; 12, 7), Bůh dává člověku dobré i zlé (7, 14), dává i odnímá bohatství (6, 2), radost (2, 24; 3, 13; 5, 8 až 19; 9, 7), i zdar pracem moudrých a spravedlivců (9, 1). Podle jakých zásad Bůh vše to činí, je tajemství člověku neproniknutelné. Jen tolik je jisto, že člověk na tomto díle Božím nemůže nic měniti (3, 14; 7, 14). Bůh řídí svět způsobem člověku nepochopitelným, aby ukázal, že je pánem světa, aby budil v člověku bázeň a udržoval jej v pokorném smýšlení (3, 14. 18). Bůh jest bytost, které dlužno se báti a jež moudrost a spravedlnost dlužno uctivě uznávati (ačkoli běh světa zdá se těmto dvěma vlastnostem Božím odporovati).

b) Život pozemský jeví se dechem, dýcháním, které si staří představovali hodně ná-

zorně. Životní dech Bůh dává a když si jej vezme zpět, když *se dech vrátí* zase k Bohu, *vrací se* také tělo, odkud bylo vzato, do země, duše pak, od těla odloučená sestupuje do *podsvětí* („šeóla“), bez ohledu na to, byl-li zemřelý mudrc nebo pošetilec (2, 14; 9, 2). Život *všech* duší v podsvětí jest ponurý, smutný, neskýtá ani tolik štěstí, kolik ho dává život pozemský (9, 4n. 10).

c) O odměně dobrých skutků po smrti, jakož i o trestech činů zlých v záhrobí Kóheleth nemluví; podle slibů a hrozeb, známých staršímu náboženství mojiššskému, Bůh splácí a spláceti bude mravní dobro i zlo již tu na zemi.

Kóheleth však s bolestí shledává, že v reji života nelze pozorovati, že se dostává ctnostnému štěstí a bezbožnému neštěstí, mnohdy má se věc dokonce naopak, dobří trpí a zlí mají se dobře. *Jaký smysl má tedy lidský život za těchto okolností?* Kóheleth chápe a rozvíjí záhadu ze široka (1, 2 n.). Upokojí člověkovy požadavky *pozemské rozkoše?* Nikoliv! Či bohatství? Nikoliv! Či zdar toho, co podniká? Nikoliv! Ba ni moudrost, ¹⁾ ni mravní život ²⁾ nezjednává člověku jistého štěstí. Co mu zbývá tedy činiti, jakou praktickou filosofií možno mu doporučit? Užítí mírné pozemského blaha, pokud ho Bůh popřává, ³⁾ ale nehonit se za ním příliš. ⁴⁾

Tyto myšlenky jsou však v knize *přerýty* snůškami průpovědí, které souvisí jen volně se směrem knihy. ⁵⁾

Jazyk, kterým napsána kniha Kóheleth, není sice znešvařen slovy nebo rčeními vypůjčenými z řečtiny, ale je to *hebrejščina pozdní*, jakou shledáváme v nejmladších knihách biblických, prosycená slovy i obraty aramskými a novohebrejskými.

Knihy byla napsána nejspíše v Jerusalemě. „*Katoličtí kritikové jsou dnes mravně jednomyslní, že ani titul knihy Kóheleth ani kniha sama, která sebe přičítá Šalomounovi (Hl. 1 n.), nezavazuje věřít, že král Šalomoun je skutečně jejím spisovatelem; je to slovesný výmysl, dokonce se lišící od omylu, že se vydává Šalomoun za spisovatele knihy*“ (Joüon).

Kóheleth byl napsán nejspíše ve *třetím století před Kristem*. Posouvati jej do století druhého nelze, ježto podle náhledu většiny kritiků *Sirachovec*, který psal kolem r. 190 již knihu Kóheleth, *znal a jí používal*.

Ačkoli mluví Kóheleth řečí chladného filosofa, světoobčana (kosmopolity), který

¹⁾ Moudrost jest umění, jak zařídit život, aby člověk došel štěstí. Osvojití si dostatek zásad i zkušeností, jak se dopracovati blaha, stojí nadlidskou námahu (1, 12 n. 18; 8, 16). Moudrost poskytuje sice skutečných výhod člověku, jakých nemůže dáti pošetilost (2, 13 n. 21; 4, 13; 9, 13–16); avšak tyto přednosti nejsou vždy zabezpečeny (9, 11–16) a smrtí berou za své, ježto mudrlec umírá jako pošetilec (2, 11b až 16, 19–21; 6, 8; 9, 10). Moudrost není s to, aby poučila člověka, podle kterých zásad spravuje Bůh svět; kdyby člověk věděl, podle jakých zákonů se vše ve světě děje, podle kterých pravidel Bůh rozdává dobro a zlo, štěstí a neštěstí, mohl by zařídit svůj život tak, aby si zjednal blaho a vyhnul se nehodám. Avšak moudrost o tom člověka nepoučuje a poučit nemůže, nemůže jej tedy učiniti dokonale šťastným (3, 11; 7, 24–26; 8, 15–17; 11, 5).

²⁾ Zkušenost učí, že ctnost nebývá zpravidla vždy odměňována a hřích trestán, naopak zhusta vidět, že spravedliví zmírají v bídě, kdežto bezbožní dlouho žijí v blahobytu (7, 16; 8, 10. 14). Možno říci, že býti spravedlivým nebo nespravedlivým nemá vlivu na to, co se přihází člověku v životě (9, 1–3). Na konec přichází smrt a ta bere člověku všecku naději, že by mohl na světě ještě se něčím potěšiti (9, 4–6); smrt mu nechává toliko život bez činnosti, bez moudrosti a bez radosti v podsvětí (9, 10; 5, 14–15; 6, C). Ani králové pozemští neodměňují poddaných podle zásluh (10, 5–7); naopak utiskují často své poddané slabé (3, 16; 4, 1. 16; 5, 7; 8, 9).

³⁾ Srv. 2, 24 n; 3, 12 n. 22; 5, 17–19; 6, 3. 6. 9; 7, 14; 8, 15; 9, 7–9; 11, 7. 8a. 9ab. 4. 10.

⁴⁾ Srv. 1, 13. 18; 2, 20–23; 3, 10 n; 4, 6–8; 5, 9 n. 15 n; 6, 9; 7, 19. 24; 8, 16 n; 11, 10.

⁵⁾ Srv. výše rozbor knihy.

hloubá o smyslu a ceně lidského života, přece kniha doporučuje na mnohých místech ne jednu ctnost, jako: *bázeň Boží* (4, 17; 5, 1. 6; 12, 12 n.), *pobožnost* (4, 17–5. 6; 12, 1), *moudrost* (7, 5–8. 11–13; 9, 17–10, 4. 10–14), *úctu k vrchnosti* (8, 2), *milosrdenství bližním* (7, 21–23), *pracovitost* (4, 5; 10, 15. 18; 11, 1–6), *střídmost* (10, 16–19), *mravnost* (7, 2–13), která bude přiměřeně odměněna, jako nemravnost potrestána, ježto Bůh všímá si všech činů lidských i tajných (2, 26; 3, 17; 12, 13n. a jj.). Proto právem pokládali Židé a po nich křesťané vesměs Kóheletha za knihu posvátnou.

Je sice pravda, že Kóheleth nezná odměny a trestů v životě posmrtném, ale jeho důkaz, že tento svět člověkovy požadavků neuspokojuje, vedl k rozvoji náboženského poznání, že jej může uspokojiti teprve život příští, a tak připravoval Kóheleth nepřímou půdu dalšímu zjevení, zejména křesťanství, které položilo těžiště života lidského do života posmrtného. Kóheleth přispěl k tomu, že duše židovská vzrostla, že se rozšířila, vyhloubil v ní propast, kterou mohly vyplniti toliko naděje věčné. Jeho dílo znamená mravní povznesení; ačkoli praktické jeho závěry zůstávají daleko za evangeliem, možno bez nadsázky říci, že s ním židovství zatáčí se víc a více ke křesťanství. Hlavní jeho myšlenka je již myšlenka křesťanská. Veliký počet duší křesťanských učil se od Kóheletha odluce od světa (Poddehard).

⁷ Hledě nalezl jsem i jinou marnost pod sluncem: ⁸ Jest sám jediný a nikoho nemá, ani syna ani bratra, ale pracovatí nepřestává, oči jeho nemohou se nasytit zbožím, aniž ho napadne, aby si řekl: „Pro koho pracuji a odpírám sobě požitek?“ I v tom jest marnost a trápení velmi zlé.

První snůška průpovědí. (4, 9– 12.)

⁹ Lépe jest věru dvěma býti spolu než jednomu, ježto mají zisk ze společnosti své: ¹⁰ Padne-li který z nich, druhý ho pozdvihne. Běda samotnému: nemá, padne-li, kdo by ho zdvihl. ¹¹ Taktéž budou-li dva spolu spáti, zahřeje se jeden od druhého; (ale) jeden, kterak bude moci se zahřáti? ¹² A zmocní-li se kdo jednoho, dva mu odolají; provázek trojnásobný nesnadno se přetrhne.

O nesrovnalostech mezi lidmi. (4, 13– 16.)

¹³ Lepší jest jinoch chudý a moudrý než král starý a blázen, který neumí hleděti do budoucna, ¹⁴ ježto mnohdy onen ze žaláře a z okovů vychází, aby kraloval, kdežto tento, narozený v paláci královském, chudobou hyne. ¹⁵ Viděl jsem všechny živé, kteří chodí pod sluncem, u jinocha, druhého (krále), který nastoupil místo prvního. ¹⁶ Nesčíslný byl počet lidí všech, kteří byli před ním; ale kteří potom budou, nebudou mít radost z něho, neboť i to jest marnost a trápení ducha.

Druhá snůška průpovědí. (4, 17– 5, 6.)

¹⁷ Měj pozor na nohu, když vcházíš do Božího domu, a přibližuj se, abys poslušen byl. Jeť mnohem lepší poslušensství než oběti nemoudrých, kteří nejsou si vědomi toho, co zlého činí.

HLAVA 5. – ¹ Nemluv nic bez rozvahy, a tvá mysl se neukvapuj, abys vynášel řeči před Bohem. Neboť Bůh jest na nebi a ty na zemi; proto budiž málo slov tvých.

² Po mnohých starostech bývá mnoho snů, a kde mnoho řečí, (tam i) bláznovství.

³ Slíbil– lis co Bohu, neprodlevej to splniti; nelíbit se mu nevěrná a bláznivá slibování. Cokoli jsi tedy slíbil, splň; ⁴ neboť mnohem lépe jest neslibovati, než po slibu, co připovědem, nesplnili. ⁵ Neužívej úst svých k tomu, bys hříchem sebe zatížil; aniž říkej před knězem: „Nebylo v tom rozvahy,“ aby snad Bůh se nerozhněval na tvé řeči a nezkažil všech skutků rukou tvých; ⁶ [Kde mnoho snů, velmi mnoho marnosti a řeči bez počtu], ale boj se Boha.

V. ¹¹. Za chladných nocí sotva stačí jeden plášť chudému, aby se zahřál dostatečně. Lehne-li si s přítelem tak, že mohou se přikrýti oba pláště dvěma, zahřeje se mnohem více. (Zapletal.) I k soumarům ležícím tulí se v noci honáci, aby se lépe zahřáli. Srv. Ex 22, 26; Lk 17, 34.

V. ¹³– ¹⁶. Marné naděje, že slibný jinoch povýšený na trůn, bude vládnout lépe nežli král starý. Zklame i ten. – Místo „*neumí hleděti do budoucna*“ hebr.: „*neumí dáti se poučiti*“. Pohrdal od mládí radou jiných, jednal vždy podle své zpupné hlavy a nyní, na stará kolena neumí již činiti jinak.

V. ¹⁴. „*onen*“ jinoch, revolucí na trůn dosazený. – „*tento*“ starý král, ale sesazený.

V. ¹⁵ n. Kde kdo z poddaných svrženého krále byl na nohou, aby vzdal hold mladistvému panovníkovi, od něhož očekávali novou, lepší dobu spravedlivé vlády a veřejného blahobytu. Zprvu bylo snad skutečně lépe, ale zanedlouho vrátily se zase staré neblahé časy, že poddaní později („*kterí potom byli*“), nezažili mnoho radosti ze změny na trůně. – „*i to*“ doufati, že za nového vladaře bude lépe, než bývalo za starého.

V. ¹⁷. „*do Božího domu*“ – do chrámu. „*Měj pozor na nohu*“ – na cestu, na své chování, abys nebrkl a nepadl tím, že bys porušil nějaký neznámý předpis obřadný, obsažený v zákoně, který vykládají kněží, a kterého dlužno „*poslouchati*“. – „*oběti nemoudrých*“, kteří se nesnaží poznati obřadní pravidla obětná a přestupují je, aniž vědí, že hřeší (= „*co zlého činí*“). – O přednosti *poslušnosti* srv. 1 Sam 15, 22; Is 1, 11– 17; Jer 7, 21– 23; Os 8, 13; Am 5, 21– 24; Mt 9, 13. Lépe však překládati se LXX: „*Lepší než oběti nemoudrých buď, oběť tvá.*“

Pracné úsilí o moudrost zklame. (1, 16– 18.)

¹⁶ Řekl jsem si ve svém duchu: „Ejhle, velmi jsem převýšil moudrostí všechny, kteří byli přede mnou v Jerusalemě.“ Poznalať mysl má moudrosti a vědy mnoho, ¹⁷ a snažil jsem se ze srdce vědět, co jest moudrost a věda, a co jsou bludy a bláznovství. A shledal jsem, že i v tom jest námaha a trápení ducha; ¹⁸ protože při mnohé moudrosti mnoho je starostí, a kdo množí vědění, množí také bolest.

Rozkoš neuspokojí člověka. (2, 1– 11.)

HLAVA 2. – ¹ Řekl jsem si ve svém duchu: „Nuže, budu oplývati rozkošemi, a požívati budu dobrých věcí.“ A shledal jsem, že i to jest marnost. ² Smích mi bylo pokládati za blud a radosti říci: „Co se darmo klameš?“ ³ Usmyslil jsem si odtrhnout od vína své tělo, abych se domohl moudrosti a vyhnul bláznovství, dokud bych nepoznal, co lidem prospívá, co by třeba bylo činiti pod sluncem ve dnech života jim vyměřených.

⁴ Vykonal jsem si veliká díla: vystavěl jsem sobě domy, pěstoval jsem vinohrady, ⁵ vzdělal jsem si zahrady a sady, vysadil jsem je všelikým ovocným stromovím, ⁶ nadělal jsem sobě rybníků, abych svažoval háj stromů bujících, ⁷ zjednal jsem si sluhů a služebnic, také domorodé čeládky mnoho jsem získal, a skotu a velikých stád bravu více nežli všichni, kteří byli přede mnou v Jerusalemě.

⁸ Nahromadil jsem si stříbra a zlata, jakož i pokladů od králův i krajin; opatřil jsem si pěvce a pěvkyně, i rozkoše lidské, číše a džbány, aby v nich podávali nalité víno; ⁹ a převýšil jsem bohatstvím všechny, kteří byli přede mnou v Jerusalemě; a moudrost zůstala se mnou. ¹⁰ Čeho žádaly oči mé, nic jsem jim neodepřel, aniž jsem zbraňoval srdci svému, aby nepožívalo všeliké rozkoše, a nekochalo se v tom, co jsem byl připravil; to byla odplata moje – užívat práce své. ¹¹ Když však jsem se ohlédl na všechna díla, která učinily ruce moje, na práce, při nichž nadarmo jsem se potil, uzřel jsem ve všem marnost a trápení ducha, a že nic trvale nepospívá pod sluncem.

Čím se liší moudrost od bláznovství. (2, 12– 17.)

¹² Obrátil jsem se, abych pozoroval moudrost, jakož i bludy a bláznovství – co jest, řekl jsem, člověk, že může následovati krále, Stvořitele svého. – ¹³ I viděl jsem, že vyniká moudrost nad bláznovství o tolik, oč se liší světlo od temnosti:

¹⁴ Moudrý má oči ve své hlavě, kdežto blázen v temnu chodí.

Ale poznal jsem, (též) oba že stejně zahynou; ¹⁵ i řekl jsem si ve svém duchu: „Zhy-

Hi. 2. V. ¹¹. Takový jest úsudek Kazatelův o nejkrásnějším životě, jaký bylo mu možno žiti. Pokládá jej za *kusy*: Život neskýtá opravdového prospěchu, který by rovnoměrně nahradil námahu, již ukládá a který by učinil dosti požadavkům člověkovým; život nestojí za to, by jej člověk žil. Důvody budou podány níže; hlavní tkví v tom, že dlužno majetek pracně získaný nechati po smrti jiným. (Podécharď.) Srv. 2, 18 nn. – (Tak hledí na život myslitel starozákonný, který nemá jasných představ křesťanských o nadpřirozeném cíli člověkově, jehož může dojiti po smrti. Křesťan i v největším utrpení a při největším napětí sil ví, že odměna, která mu kyne po smrti, stojí za to, aby se lopotil, strádal, namáhal a trpěl. „Čeho oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, (jest to), co Bůh připravil těm, kteří ho milují“ (1 Kor 2, 9). Ačkoli Kóheleth doporučuje, aby člověk užíval radostí smyslných, které mu Bůh dává, vstěpuje na jiných místech (12, 13 n.) bázeň Baží a poslušnost zákona jeho (4, 17– 5, 6; 12, 1); ta bázeň Boží však ukládá člověku, pevnou míru požitku; nechce-li ji člověk přestoupiti, nutno mu, aby ovládal své vášně, aby sebe zapíral. Žádá tedy Kóheleth aspoň *mlčky* nutnou míru *sebezáporu*. Kóheleth *neklade* do smyslné rozkoše poslední cíl člověkův, který tkvíti může toliko v Bohu.

V. ¹⁵. „*i to*“ = pečlivé hledání moudrosti. (Křesťan ví, že teprve po *smrti* shledá, kdo křesťanský moudře žil, jak dobře učinil a kdo tak nežil, že se zlou se potázal.)

neme-li stejně oba, blázen i já, co mi platno, že jsem moudrosti více byl pilen?" A rozjímaje v duchu postřehl jsem, že i to jest marnost.¹⁶ Nebudeť na věky pamatováno moudrého jako ne blázna, ježto budoucnost všecko stejně přikryje zapomenutím; umírá učený stejně jako neučený.¹⁷ Protož omrzela mne můj život, když jsem viděl, všecko že zlé jest pod sluncem, že je vše marnost a trápení ducha.

Majetek, jež mudřec pracně nahromadí, musí nechat dědici, který snad bude bláznem. (2, 18–23.)

¹⁸ Omrzela mne také všecka má snaživost, se kterou jsem usilovně pracoval pod sluncem, protože budu mít po sobě dědice,¹⁹ o němž nevím, bude-li moudrý či blázen, a (ten) bude panovat nad veškerou mou prací, na kterou jsem vynakládal pot a moudrost. Zda jest co tak marného?²⁰ Proto jsem přestal; srdce mé odřeklo se dále pod sluncem se namáhati.²¹ Neboť musí-li, kdo se přičiňoval s moudrostí, věděním a pečlivostí, zanechat, čeho nabyt, tomu, jenž nepracoval, také to jest marnost a veliké zlo.²² Co totiž má. člověk ze vši své práce a trápení ducha, kterým pod sluncem se týral?²³ Všecky dni jeho plny jsou bolu a psoty, ani v noci neodpočívá mysl jeho. Zdali také to není marnost?

Nic lepšího než užívati radostí, kterých dopřává Bůh svým miláčkům. (2, 24–26.)

²⁴ Zda není nejlépe jísti, pít, a popřát si požitků ze svých prací? Ale to je z ruky Boží.²⁵ Kdo jí a rozkoší oplývá bez něho?²⁶ Miláčku svému dává Bůh moudrost, rozum a radost; protivnému však trápení a zbytečnou péči, by kupil, hromadil a dával tomu, kdo se líbí Bohu. Avšak také to jest marnost a trápení ducha.

Marnost lidských námah. (3, 1–22.)

HLAVA 3. –¹ Všecko má svůj čas, a svým vyměřeným během jdou všecky věci pod sluncem:² Jest čas rození i umírání. Jest čas sazby a čas vytrhování zasazeného.³ Jest čas zabíjení a čas hojení. Čas boření a čas stavění.⁴ Čas pláče a čas smíchu. Čas kvílení a čas skákání,⁵ Čas rozmtítání kamení a čas sbírání. Čas objímání a čas vzdálenou býti objímání.⁶ Čas nabývání a čas pozbyvání. Čas schovávání a čas vyhazování.⁷ Čas roztrhávání a čas sešívání! čas mlčení a čas mluvení.⁸ Čas milování a čas nenávisť. Čas boje a čas pokoje.

⁹ Co má člověk ze své lopoty?¹⁰ Viděl jsem trápení, jež uložil Bůh lidem, aby se plahočili jím:¹¹ Všecky věci činí pěkně časem svým, i svět vydal hádání jejich, ale tak, že nemůže člověk pochopiti dílo, jež Bůh činí od počátku do konce.

¹² I poznal jsem, že není nic lepšího nežli se veselit a dobře (si) činit v životě svém;¹³ avšak i to, že smí někdo jísti, pít a okoušeti štěstí z práce své – je dar Boží.¹⁴ Poznal jsem, že vše, co Bůh činí, trvá na věky; nemožno nám nic k tomu přidati aniž co ubrati. A Bůh tak činí, bychom se ho báli.¹⁵ Co bývalo, děje se dále, a co bude, již bylo; a Bůh obnovuje, co pominulo.

¹⁶ Viděl jsem pod sluncem na místě soudu – bezbožnost a na místě spravedlnosti – nepravost. –¹⁷ I řekl jsem si ve svém duchu: „Spravedlivého i bezbožného soudit bude

V. ¹⁶. srv. s Přís 10, 7; Z 111, 6. – „budoucnost“ blízká. – (Křestan ví, že kdo moudře následuje Krista, bude mít jméno věčné, zapsané v knize života.)

V. ¹⁷. „všecko pod sluncem“ = vše, co člověk činí a co ho potkává jako výše. (Křestané vědí však, že „tém, kteří mlují Boha, všecky věci napomáhají k dobrému“ (Řím 8, 28.)) „všecky“ – i zlé, protivně.

Hl. 3. V. ¹². (Křestan je přesvědčen, že není mu nic lepšího, nežli sebezáporem, sebeobětováním, utrpením shromažďovati si zásluhy pro život věčný.)

Bůh; a tehdy dojde na každou věc.“ –¹⁸ Řekl jsem si v duchu o lidech: „Zkoušet je chce Bůh a ukázat, že se podobají zvířatům.“¹⁹ Neboť stejně hyne člověk i zvíře, a stejný obou jest osud: jak umírá člověk, tak umírá též ono; jednostejně dýchají oba, a nic nemá člověk nad zvíře; (neboť) všecko poddáno jest marnosti,²⁰ a všecko spěje k témuž místu: z prachu je to vše učiněno, a zase vrátí se do prachu.²¹ Kdo ví, zdali dech života lidského vstupuje vzhůru, a zdali dech života zvířecího sestupuje dolů?²² I shledal jsem, že není nic lepšího, než aby se veselil člověk v práci své, a to že jest úděl jeho; neboť kdo jej k tomu přivede, aby poznal, co později bude?

O všelijakých nepořádcích mezi lidmi. (4, 1–8.)

HLAVA 4. –¹ Obrátiv se k jiným věcem viděl jsem útisky, které jsou páčány pod sluncem; (viděl jsem) slzy nevinných, ale žádného těšitele; (viděl jsem), že nemohou odolati jejich násilí, jsouce zbaveni pomoci všech.² I blahoslavlil jsem více mrtvé nežli živé;³ a za šťastnějšího nad oboje pokládal jsem toho, který se ještě nenarodil, a proto neviděl zločinů, jež se dějí pod sluncem.

⁴ Opět patřil jsem na všecky práce lidské, i znamenal jsem, že snaživost jedněch budí závist druhých; a protož i v tom jest marnost a starost zbytečná.⁵ Blázen skládá ruce své a užívá se říkáje:⁶ Lepší je hrstka (plná) odpočinku, nežli obě ruce plné práce a trápení ducha.

V. ¹⁹. Jako mudřec na konci života nevyvíká nad nemoudrého (2, 15–23), tak ani člověk nemá trvalé přednosti (tu na zemi) nad zvíře; umírají oba mžikem a ztrácejí navždy vše, co si byli perně shromáždili. (Podechard.) – „jednostejně dýchají oba“ = mají týž „rúach“ dech života, život, t. j. spojení těla s pramenem, života. Srv. v. 21.

V. ²⁰. „všecko“ = člověk i zvíře. – „totéž místo“ = země, prach. Srv. Sir 40, 11. – Ž 103, 29 n. – Viz také Gn 1, 24; 2, 19; 3, 19. – Kazatel tu nepopírá, že jest „šeól“, podsvětí (pekla), kam duše zemřelých přicházejí, ježto jinde (9, 10) výslovně podává přesvědčení své o tom, že „šeól“ jest.

V. ²¹. „dech života“, hebr. „rúach“ neznamená tu nesmrtelnou duši, která podle 9, 10. po smrti sestupuje do šeólu, a která sluje hebrejsky „nefes“. „Rúach“ znamená tu neosobný život lidský i zvířecí, který si Hebrej představoval jako dech Boží. (My bychom jej nazvali spojení duše s tělem.) Kdežto tělo lidí i zvířat bylo že země, život, rúach jim vdechoval Bůh. Ježto Hebreové mysli velmi názorně, představovali si dech života (spojení duše, zýchý s tělem) jako skutečnou bytost. A protože byl život cosi vzácného, tajemného, vznešeného, božského, domnívali se, že se vrací při smrti jak život lidský, tak i život zvířecí zpět k Bohu, který jej byl vdechl. Srv. Gn 2; 7. Job 34, 14 n.; Ž 103, 29 n. (Is 42, 5; Job 27, 3; 32, 8; 33, 4.). Za dob Kazatelových počali nejspíše rozlišovati se zřetelem na důstojnost člověkovu, osud života lidského od zvířecího; život lidský (rúach) vrací se při smrti k Bohu, avšak život zvířecí nikoliv, ten s tělem směšuje se s prachem. Kazatel vyslovuje ve v. 21 pochybnost o tomto rozdílu a převaze člověka nad zvířetem a kloní se k názoru staršímu, podle kterého život obou vracel se při smrti k Bohu. Takto-li v. 21. vykládáme, mizí rozpor tohoto v. s 12, 7. a s 9, 10. Tento výklad odpovídá také souvislosti; Kazatel chce říci, že je člověk bytost smrtelná jako zvíře, že jsou si oba před smrtí rovni. (Podechard.) „dolů“ = do země, do prachu (ne do šeólu!). – (Zapletal se domnívá, že tu Kazatel vyslovuje pochybnost o nové nauce, která tvrdila, že duše spravedlivých po smrti vystupují k Bohu, aby tu došly odměny, kdežto podle starší nauky – a té se Kazatel zastává – duše zemřelých všech sestupovaly do šeólu.)

V. ²²abc. opakuje, co řečeno již výše 2, 24; 3, 12. a níže 5, 17 n.; 8, 15; 9, 7–9; 11, 8–10. Vylučuje z vv. předešlých vědomí o budoucí odměně neb o blažené nesmrtelnosti. (Křestan shledává z nauky Kristovy, že není nic lepšího, nežli pracovati pro život věčný; třeba byla to práce tuhá, žalostná.)

V. ²²de. „kdo jej k tomu přivede“ = nikdo ho k tomu nepřivede. – „poznal“ odhalil věci budoucí, které se přihodí na zemi, pokud ještě bude člověk živ. Ježto člověk neví, co bude, a ježto není pánem budoucnosti, není nic lepšího, nežli využíkovati chvilky šťastné, které Bůh popřává.

Hl. 4. V. ¹–³. Jaká bída lidská! Co bezpráví a křivd! A není naděje, že bude lépe. Jaká to muka pro člověka, jenž má cit pro právo a spravedlnost, a soucit s trpícím!

V. ⁴. Podle hebr. „všecka námaha a všecka přičiňlivost v práci je toliko žárlivost jednoho nad druhého.“ Je to nadsázka dobře vystihující moc soutěže v životě lidském.

nikdo mu nemůže říci: „Proč tak činíš?“

⁵ Kdo dbá příkázání, neokusí nic zlého. Srdce moudrého ví o času a soudu. ⁶ Máť věc každá svůj čas a soud a zlo velmi doléhá na člověka;

⁷ neví, co bude a kdy to bude, nižádným poselstvím nemůže zvědět.

⁸ Není v moci člověkově zadržeti v sobě dech života, nemá v moci dne smrti, nemá úlevy, když ten boj nastane, aniž vysvobodí bezbožnost bezbožného.

Mravnost nebývá na světě náležitě zdůrazňována. (8, 9– 9, 10.)

⁹ Toto vše znamenal jsem pozoruje všechno, co se děje pod sluncem za dob, kdy panuje člověk nad člověkem k jeho zlému: ¹⁰ Viděl jsem. bezbožné pohřbené (čestné); a ti také, když ještě živi byli, na místě svatém byli a chváleni byli v městě jako ze spravedlivých skutků. *I to také jest marnost.* ¹¹ Protože totiž ortel proti zlým hnoed nebývá vynášen. Proto bez veškeré bázně lidé páchají zlé věci; ¹² proto, že hříšník ač stokráté činí zlé, trpělivě bývá snášen. Víť však, že dobře bude bojícím se Boha, ježto se bojí tváře jeho; ¹³ nebude dobře bezbožnému, nebudou prodlouženy dni jeho, ale jako stín pomínou, kteří se nebojí Hospodina.

¹⁴ Je to marnost, co se děje na zemi: Jsou spravedliví, jimžto se zle vede, jako by činili skutky bezbožných, a jsou bezbožní, kteří tak bezpečni jsou, jako by měli skutky spravedlivých. Také to za velikou marnost pokládám. ¹⁵ Protož pochvaloval jsem si veselí, ježto nic nemá člověk dobrého pod sluncem, jedině aby jedl, pil a veselil se, a pouze to provází ho při práci jeho za dnů života, kteréž mu dal Bůh pod sluncem.

¹⁶ Když jsem přiložil své srdce, abych poznal moudrost, a pozoroval pachtění, kteréž bývá na zemi, – jsouť lidé, jimž ani ve dne ani v noci nepřichází sen na oči – ¹⁷ shledal jsem, že člověk všech skutků Božích žádného smyslu naléztí nemůže, těch, které se dějí pod sluncem; a čím snažněji hledá, tím méně nalézá; byť i řekl moudrý, že ví (něco), nechápe toho.

HLAVA 9. – ¹ Všecko to rozvažoval jsem v srdci svém, až jsem bedlivou snahou shledal: že spravedliví a moudří i skutky jejich v ruce Boží jsou, aniž ví člověk, je-li lásky či nenávisti hoden. ² Všecky věci před ním jsou marné, protože týž osud potkává spravedlivé i bezbožné, dobré i zlé, čisté i nečisté, přinášejícího oběti i pohrdajícího jimi. Jak se mívá dobrý, tak i hříšník; jako křivopřísežník tak i ten, který přísahy si váží.

³ Je to veliké zlo ve všem, co se děje pod sluncem, že stejně všichni se mají. Protož i

V. ⁵. „příkázání“ *králova*, o němž mluvily vv. předešlé, avšak také všechny jiné příkazy mravní. – „*ví o času a soudu*“, že totiž dříve nebo později dojde na vinníka, že bude potrestán. Srv. Sir 1, 29.

Hl. 8. V. ⁸. „*osvěcuje tvář*“ výrazem ušlechtilosti a blahovůle. – Srv. Nm 6, 25; Ž 6, 7; Job 29, 24. – K v. 1b srv. Sir 13, 31; Přis 15, 13. – Vulg slovně: „*Nejmocnější* (t. j. Bůh) *tvář jeho mění.*“

V. ¹⁰. jest nejasný; bývá všelijak opravován a vykládán. Smysl: Pod vládou utlačovatelovou bývají bezbožní ctění (dobří však odstrkovaní). – „*místo svaté*“ je chrám jeruzalemský, „*město*“ Jerusalem. – Místo „*a ti také . . . skutků*“ lépe překládáti: „*avšak byli vyháněni daleko od svatyně a zapomínáno bylo ve městě na ty, kteří činili dobře.*“ – „*marnost*“, znamená tu „nesrovnalost“, „*nepřítomnost*“.

V. ¹⁵. „*veselí*“ – rozkoš. – „*to*“ jísti, pítí a veseliti se. Kóheleth opakuje, co praví jinde: 2, 24; 3, 12. 22; 5, 17– 19; 9, 7– 10. – místo „*provází*“ lépe „*kéž ho provází*“. – (Křesťana provází při všech pozemských námáhách a bolestech radostná naděje, že doba tuhé zkoušky bude trvati toliko dočasně a pak že mu kyne čas věčné odměny.)

Hl. 9. V. ¹ n. „*to*“, o čem řeč níže. – „*v ruce*“= v moci, závislé na Bohu., Srv. Přis 18, 21; 21, 1. – „*před ním*“= před člověkem, *před lidmi, podle jejich soudu.* – „*je-li hoden*“= čeká-li ho a dostaví-li se projev Boží přízně (štěstí) či nepřízně (neštěstí). Člověk sebe spravedlivější a moudřejší, pokud jde o zdar jeho prací, závisí nadobro na Bohu. Ze své spravedlnosti (nebo bezbožnosti) nemůže vyvozovati, že jím bude Bůh nakládati dobře či zle; proto je vždy nejisto, co ho čeká, štěstí („*láska*“) či neštěstí (neláska „*nenávisť*“). Srv. 3, 14n.; 7, 15b; 11, 5; Přis 16, 1. 3 n. 9; 19, 21; 20, 24; 21, 1; Řim 9, 15– 18.

O nesrovnalostech mezi lidmi. (5, 7n.)

⁷ Uzříš-li, že chudý jest utiskován, právo potlačováno, a spravedlnost že je převracována v zemi, nepozastavuj se nad touto věcí; neboť nad (jednou) vrchností jest jiná vyšší, nad těmi zase jsou jiní ještě vznešenější, ⁸ a nad to král vládne veškeré zemi, jemu poddané.

Marnost bohatství. (5, 9– 7, 1.)

⁹ Lakomec nenasytí se penězi; a kdo miluje bohatství, nemá užítka z něho; i to tedy jest marnost. ¹⁰ Kde mnoho majetku, tam i mnoho těch, kteří jej jedí; a jaký (jiný) prospěch má (z něho) pán, nežli že vidí bohatství očima svýma? ¹¹ Sladce spí pracující, ať jídá málo nebo mnoho; ale nadbytek bohatého nedopouští mu spáti.

¹² Jest i jiná velmí zlá bolest, již jsem viděl pod sluncem: bohatství nachované na neštěstí pána jeho; ¹³ pozbývá ho totiž nehodou velmi zlou; syn, kterého zplodil, v největší nouzi bude. ¹⁴ Jak vyšel z lůna své matky, nahý, tak se vrátí, a nic neodnese s sebou z práce své. ¹⁵ I to, jest žalostná bolest, že jak přišel, tak se vrátí: jaký tedy užitek má (z toho), že pracoval do větru? ¹⁶ Po všechny dny života svého jídal ve tmách, v starostech mnohých a v bídě i v zármutku.

¹⁷ To tedy zdálo se mi za dobré: aby každý jedl, pil a užíval radosti z práce své; kterou se plahočil pod sluncem za dnů života svého, jež mu Bůh dává, neboť to jest úděl jeho. ¹⁸ A dává-li Bůh komukoli bohatství a statky, a dopřává-li mu, aby jedl z nich, aby užíval údělu svého, a radoval se z práce své – je to Boží dar. ¹⁹ Neboť nebude mnoho vzpomínati na dny života svého, protože Bůh zaměstnává rozkoši srdce jeho.

HLAVA 6. – ¹ Jest i jiné zlo, které jsem viděl pod sluncem, a to bývá časté mezi lidmi: ² Člověk, jemuž dal Bůh bohatství, statky i čest, a nic se nedostává duši jeho ze všech věcí, kterých žádá, avšak nedopouští mu Bůh, aby toho užil (on), ale cizák užívá toho. To jest marnost a bída veliká. ³ Zplodil-li by kdo sto dětí, a byl by živ mnoho let, došel-li by velikého věku, ale neužil by blaha ze svých statků, a neměl-li by (nad to) ni pohřbu: o tom prohlašuji, že je lépe mrtvo rozenci než jemu. ⁴ Neboť nicotný přišel a do tmy se ubírá; zapomenutím bývá zahlazeno jeho jméno; ⁵ neviděl slunce, aniž poznal rozdíl mezi dobrým a zlým. ⁶ A byť i živ byl dva tisíce let (onen boháč) a dobrého neužil, zdalíž na jedno místo všecko nepospíchá?

⁷ Všecko činí člověk pro svá ústa, ale duše jeho nedá se nasytit.

⁸ Co má na víc moudrý nežli blázen? A co chudý? Toliko aby se bral tam, kde jest život. ⁹ Lépe jest viděti, čeho žádáš, nežli žádati, čeho neznáš. Ale i to jest marnost a trápení ducha. ¹⁰ Kdo potom bude, toho jméno jest již vysloveno a ví se, že to bude

Hl. 5. V. ⁸. podle hebr.: „*Přes to je to rozhodné výhoda, má-li vzdělaná země krále.*“ Ačkoliv království a činovnictví přináší mnoho nespravedlností a vydírání poddaných, je přece pro zemědělský stát lépe krále mít, nežli jest anarchie, bezvládní, jako bývá na poušti, kde krále není.

Hl. 6. V. ⁵. „*nezakusil rozdíl*“ štěstí a neštěstí. – Podle hebr. však: „*Nespatřil slunce a nepoznal* (ho); *má více pokoje než onen*“ (boháč). Srv. Job 10, 19. – „*pokoj*“, odpočinek nejdůležitější složka štěstí. Staří se domnívali, že duše zemřelého nemá pokoje, pokud tělo jeho není slušně pohřbeno. Srv. Jer 8, 1.

V. ⁸. Hebr. navazuje v. 8 na v. 6 spojkou „*Neboť*“. Na „*chudý*“ navazuje hebr. lépe než Vulg vztahnou větú: „*který umí se chovati před živými* (lidmi)“ – „*chovati se*“= moudře s lidmi obcovati. – „*A co chudý*“ – jakou přednost má před bláznem? – Mudřec prese své přednosti pospíchá na totéž místo jako bláhový (v. 6; 2, 14– 16; 9, 13 nn.).

V. ⁹. „*viděti*“= užívati. – Opakována tu myšlenka, že dlužno užívati přítomného štěstí, pokud ho Bůh popřává, – „*žádali, čeho neznáš*“ jako činí onen mudrc, který chce poznati zásady, podle kterých Bůh řídí svět – žádost a námaha marná. Víc o tom viz níže 7, 23 nn.; 9, 1. 11. a j.

V. ¹⁰. „*jméno jest již vysloveno*“= podstata jeho jest již ustanovena. Člověk budoucnosti bude právě

člověk, jenž nebude moci se souditi se silnějším, nežli jest sám. ¹¹ Bývá mnoho řečí, jež v rozpravách jen množí marnost.

HLAVA 7. – ¹ Co jest platno člověku věci na sebe větších hledati, kdyžť neví, co mu jest užitečno v životě jeho, v počtu dnů putování jeho, za času, který jako stín pomíjí? Aneb kdo bude moci mu oznámiti, co bude příště pod sluncem?

Třetí skupina průpovědí. (7, 2– 13.)

² Lepší jest jméno dobré, než voňavky vzácné,
a den smrti než narození.

³ Lépe jest jíti do domu truchlozpěvu
nežli (jíti) do domu hodování,
neb onen připomíná všech lidí konec,
a kdo živ jest, myslí, co bude potom.

⁴ Lepší jest mrzeti se nežli smát se,
neb tvář zasmušilá je prospěšná myslí.

⁵ Srdce moudrých tam bývá, kde je truchlozpěv,
ale srdce bláznů tam, kde je veselí.

⁶ Lépe poslouchati od moudrých výtku,
nežli slýchati svůdnou píseň bláznů;

⁷ neb jako praskot trní pod hrcem v ohni –
takový bývá smích blázna.

Také i to jest marnost.

⁸ Nátlak (může) i moudrého poblázniti,
a (dar) zmařit sílu srdce jeho.

⁹ Lepší bývá konec věci než počátek,
lepší mysl trpělivá než pyšná.

¹⁰ Nebud' kvapný, když máš hněvati se,
neboť hněv v lůně (jen) blázna odpočívá.

¹¹ Neptej se: „Čím to, že dávné doby lepší byly, než nynější jsou?“
Neboť je bláznivá taková otázka.

¹² Užitečná jest moudrost jako bohatství,
a velmi prospívá těm, kteří vidí slunce.

¹³ Neb jako chrání moudrost, chrání též peníze;
tu však přednost má moudrost, že život dá těm, kdož ji mají.

tak obmezený jako byl člověk minulosti a jako je člověk přítomnosti (1, 9; 3, 15). – „silnější“ jest Bůh. Srv. Job 9, 2 n.; Is 45, 9; Řim 9, 20 nn.

V. ¹¹. v hebr. počíná slovem „neboť“ a odůvodňuje v. předchozí. – Zbytečno mudrovati člověku o tom, co bude a hloubat o zásadách, podle kterých Bůh vše spravuje; člověk nemá z toho prospěchu.

HI. 7. V. ¹. = 6, 12. hebr. – Srv. Job 14, 2; Ž 108, 23; Job 8, 9; 1 Par

Smysl v. 1: Nikdo nemůže říci člověku, co je mu dobré činiti v životě, ježto nikdo mu nemůže říci, co bude na zemi dále. – Aby mu mohl někdo raditi, co činiti nebo čeho se vystříhati, musil by věděti, jak věci dopadnou (11, 6), nebo dovolí-li mu smrt užiti bohatství, které s velikou námahou nahromadil (6, 2), nepozbude-li ho náhle (5, 13). Nic není nutnějšího člověku, aby věděl, co s prospěchem činiti, nežli znáti věci příští (Poddehard).

Mravnost nebývá na světě s důstatek zdůrazňována. (7, 14– 18.)

¹⁴ Pozoruj skutky, jež Bůh činí: že žádný nemůže napravit, co on zkrivil. ¹⁵ Za dne dobrého požívaje štěstí a za dne zlého uvažuj, že ten i onen (den) činí Bůh, ale tak, aby člověk nepoznal, co bude. ¹⁶ Dvoji věc jsem viděl v marných dnech svých: Jsou spravedliví, kteří hynou ve své spravedlnosti a jsou bezbožní, kteří dlouho žijí ve své nepravosti. ¹⁷ Nebud' výstředně spravedlivý, aniž dělej moudrého více nežli třeba; ať nezpitomíš! ¹⁸ Nečiň (také) mnoho bezbožného a nebyvej bláznem, abys neumřel před svým časem.

Čtvrtá skupina, průpovědí. (7, 19– 23.)

¹⁹ Dobré ti, abys přidržel se tohoto [spravedlivého], ale také od onoho neutrhli své ruky; neboť kdo se bojí Boha, ničeho nezanedbá.

²⁰ Moudrost posiluje moudrého více nežli desatero velmožů města.

²¹ Není zajisté člověka spravedlivého na zemi,
který by činil (vždy) dobré a (nikdy) nehřešil.

²² Nepřikládej také srdce svého ke všem řečem, které se mluví, abys neslyšel snad služebníka svého, an ti zlořečí. ²³ Neboť ví tvé svědomí, žes i ty často zlořečil jiným.

Mravnost nebývá na světě jak patří zdůrazňována. (7, 24– 30.)

²⁴ Vše (to) zkoušel jsem s moudrostí; řekl jsem: „Budu moudrým,“ ale to zůstalo daleko mne, ²⁵ daleko mne jest, co se děje, a hluboko, hluboko; kdo to najde? ²⁶ Všecko jsem přeběhl svou myslí, chtěje poznat a zpytovat, chtěje hledat moudrost a rozum, i poznal jsem, že bezbožnost jest bláznovství a blud nemoudrost. ²⁷ A shledal jsem, že větší hořkost, nežli smrt působí žena, ježto jest osidlo, tenata její srdce a okovy její ruce. Kdo se líbí Bohu, varuje se jí, ale hříšník jat bývá od ní. ²⁸ Hle, to jsem shledal – řekl Kazatel – to i ono (zkoumajte) chtěje nalézt poznání, ²⁹ které hledá dosud má duše, avšak marné: Muže z tisíce jednoho nalezl jsem; ženy ze všech nenašel jsem. ³⁰ Toliko to jsem shledal, že učinil Bůh člověka správného, ale on že zapletl se do nescíslných nesprávností.

Pátá snůška průpovědí. (7, 30c– 8, 8.)

HLAVA 8. – ^{7, 30c} Kdo může rovnali se s moudrým?

A kdo umí vykládat věci?

^{8, 1} Moudrost tvář člověkovu osvěcuje
a hrubost obličej mu mění.

² Šetři slov královských a pro přísahu při Bohu

³ nespíchej, abys vzdálil se od něho;

netrvěj v nebezpečném stavu,

neboť vše, čeho se zachce jemu, učiní;

⁴ řeč jeho je plná moci,

V. ¹⁵. srv. s 3, 22; 7, 1. – Prozířetelnost sesílá na člověka štěstí, i neštěstí podle zásad člověku nepochopitelných; smrtelník neví, co na něho čeká i kdyby sebe spravedlivěji byl živ a nemůže ani mravným životem vynutit si na Bohu pozemského štěstí. Proto nezbyvá, nežli užívati šťastných chvil, jež mu Bůh popřává, v neštěstí pak uvažovati, jako činí Kóheleth níže ve v. 16– 18. (Ježto neví člověk, co bude, nemůže „naléztí proti Bohu spravedlivých stížností“ Vulg.)

V. ¹⁹. „tohoto“ a „onoho“ přikázání. – „nezanedbá“, t. j. učiní zadost tomuto i onomu přikázání (v. 17n).

V. ². „slov“, rozkazů, slovně: „úst“ – „pro přísahu při Bohu“, že budeš králi věrný. Srv. 2 Sam 5, 8; 4. Král 11, 17b; 1. Par 11, 3.

HLAVA 12. – ¹ (Ale) pamatuj na svého tvůrce za dnů mládí svého, prve než přijdou dnové trápení, a přiblíží se léta, o nichž řekneš: „Nelíbí se mi“,

- ² prve nežli zatmí se slunce,
a světlo, jakož i měsíc a hvězdy,
a po dešti se vrátí mraky –
³ kdy budou trásti se strážcové domu,
křiviti se muži silní,
zahálet mlečky, jichž počet se ztenčil,
kdy se zatmí hledicím okny:
⁴ kdy dveře na ulici se zavrou,
poklesne zvuk mlýnku,
kdy člověk vstává, jak ptáče pískne,
kdy všecek hláhol zpěvu je hluchý;
⁵ vyvýšených míst se hrozí,
na cestu vydati se bojí,
mandlemi pohrdá,
kobyłka těžkou se stává,
kaprle účinku nemá,
– jeť člověk na cestě do svého věčného domu
a pěvci pohřební chodí dokola ulicí, –
⁶ než se přetrhne stříbrný provazec,
nežli se rozbije zlatá lampa,
než se roztrhne džbán nad zřídlem,
a kolo se rozláme nad studnicí,

⁷ a prach se do země vrátí, jak býval, dech pák se vrátí k Bohu, jenž dal jej.

HL. 12. V. ² počíná líceň sešlosti věku lidského (v. 2–5) a smrti (v. 6). V. 1 je prosaický počátek, v. 7 prosaický konec jedné věty, skládající se z věty hlavní (v. 1a) a ze řady podřadných vět časových, ze kterých jedny počínají spojkou časovou „prve než“ (1b, 2, 6 7), druhé spojkou časovou „kdy“ (v. 3–5). V. 3–5 činí vložku (parentesu).

V. ³. „kdy“. Obrazně jsou „strážcové domu“ ruce. (a ramena) starcovy, „muži silní“ jsou nejspíše záda, páteř (Gietmann, Haupt), podle jiných jsou to stehna, nohy. (Srv. Ž 147, 10; Pis 5, 15.) – „mlečky“ jsou zuby, „domácí paní“ hledicím okny jsou, jak zřejmo – oči.

V. ⁴. Místo „kdy člověk vstává, jak ptáče pískne“, lépe jest překládati: „umlká hlas ptáč“. Ve smyslu přeneseném znamenají dveře rty, jež samy stáří se svírají; (podle jiných jsou dveře uši, jež ve stáří pozbyvají sluchu, podle jiných jsou ty dveře otvory prostřed těla, jež působí starci obtíže při močení a při nadýmání). Zvuk mlýnku je starcova řeč slabá, a obtížná a proto řídká; podle jiných znamená tu mlýnek žaludek, který ve stáří tráví špatně a málo). Hlas ptáč znamená tu hlas lidský, zejména zpěv, do něhož starci nebývá. („Kdy člověk vstává, jak ptáče pískne“, připomíná stařeckou nespavost, která jej budí ze spánku při nejmenším hlusu. To však málo se srovnává se stařeckou hluchotou.) – „všecek hláhol zpěvu je hluchý“ – nahluhlému nebo dokonce hluchému starci.

V. ⁵. Stařec bojí se stoupati do výše, zejména do schodů, „mandlemi pohrdají, nemajíce chuti a nemohouce jich rozkousnouti. „kobyłka těžkou se stává“, t. j. těžko stravitelnou. Kapara trnitá (Capparis spinosa L) jest nízký, namnoze trnitý keř. Kaprat, nebo spíše plodů kaparových užívali staří za dráždidlo chuti k jídlu. „do svého věčného domu“ – do hrobu a do šeólu. (Srv. Tob 3, 6.) Podobné nazývali onen svět i jiní starověcí národové. Život pozemský byl starým Hebreům toliko poutí. Srv. Ž 118, 54. – „pohřební pěvci“ již obcházejí dům, ve kterém žije člověk blízký smrti, aby jak umře, hned počali své povolání, za které jsou přiměřeně placeni – aby počali nad mrtvolou zpívat i v domě žalozpěvy. Srv. Jer 9, 17–20; 3 Král 13, 30; 2 Par 35, 25; Jer 22, 18; 34, 5; Am 5, 16; Mk 5, 38.

V. ⁶. vrací se spojkou „prve než“ k v. 1b. 2. a líčí čtyřmi obrazy již smrtvěčného starce.

V. ⁷. jest již opět prosa. – Co bylo výše 3, 7 v otázce, je tu vysloveno kladně: při smrti člověkově vrací se dech (život) k Bohu, který jej dal. „dech života“ znamená tu neosobní život jako v. 3, 21. Srv. Gn 2, 7; 3, 19. Ten „dech života“ bychom přibližně mohli dnes nazvati „spojením duše s tělem“, kterážto spojení není

srdce lidská plná bývají zloby, jakož i zpupnosti, pokud žijí, a potom – odcházejí na onen svět. ⁴ Nikoho není, kdo by, vždycky živ byl, a kdo by mohl v tu věc doufat. Lepší jest pes živý, nežli lev mrtvý. ⁵ Neboť živí vědí (aspoň), že zemrou, mrtví však nic již nevědí; aniž mají dále odměny, neboť v zapomenutí přišla památka jejich. ⁶ I po jejich lásce i zášti i závidí jest již jeva, aniž účastní se kdy díla, jež se děje pod sluncem.

⁷ Nuže tedy, vez s radostí chléb svůj a pij vesele své víno, neboť zalíbily se již Bohu tvoje skutky. ⁸ Každou dobu budíš roucho tvé bílé, a oleje na hlavě tvé nebuď nedostatek. ⁹ Užijev života s manželkou, kterou miluješ, po všechny dny života své nestálosti, které jsou ti dány pod sluncem [po všechny dny tvé nestálosti]; neboť to je tvůj úděl v životě a v lopotě tvé, kterou lopotíš se pod sluncem. ¹⁰ Cokoli může učinit ruka tvá, usilovně dělej; nebudet ani díla, ni rozumnosti, ni moudrosti, ani umění v peklich, kam se ubíráš.

Ani úsilí ani vloha nemůže zaručiti člověku úspěch. (9, 11–16.)

¹¹ Obrátiv se k jinému, spatřil jsem pod sluncem, že nepatří rychlým (vítězství) v běhu, ani silákům (zdar) ve válce, ani moudrým živobyť, ani učeným bohatství, ani znalcům přízeň, ale čas a příhoda stíhá všecky. ¹² Neznát člověk času svého: [ale] jako ryby do sítě chytány, a jako ptáci lapáni osidlem, tak bývají lidé zatahováni v čas zlý, když náhle na ně přikvačí.

¹³ Také v tom viděl jsem moudrost pod sluncem a pokládal jsem ji za velmi velikou: ¹⁴ Bylo město malé a v něm nemnoho mužstva, i přitáhl na ně král veliký a oblehl je; nadělal náspů vůkol se všech stran. ¹⁵ I nalezl se v něm muž chudý a moudrý, ten vysvobodil město moudrostí svou; žádný však potom nevzpomněl člověka toho chudého.

V. ⁴. Psem, zvířetem nečistým, bylo na Východě pohrdáno. Srv. 1 Sam 17, 43; 2.4, 15; 2 Sam 3, 8; 9, 8; 16, 9; Mt 15, 26; Zjev 22, 15. – Smysl přísloví: Lépe býti třeba ubožákem, ale žítí, nežli králem, ale mrtvým, ježto živý má naději, že bude moci pracovati a něčeho ještě užije (v. 7–10), kdežto mrtvý té naděje již nemá. V tomto smyslu dlužno překládati 4a: „Neboť kdo zůstane na živu? Všichni žijící mohou mít naději; neboť lepší je pes živý. . .“ Srv. 4, 2; 9, 4.

V. ⁵. Živí vědí, že zemrou, a to vědomí pudí je, aby užívali života, pokud možno. Dalšímu porozumí toliko ten, kdo má na paměti, jak ponuré představy měli staří Israelité o stavu mrtvých v podsvětí („šeólu“). Svět na ně zapomíná (Ž 30, 13; 40, 6); ba ani Bůh nepamatuje na ně s dobrodiním, jež dává živým (Is 38, 18.; Job 14, 13; Ž 87, 6. 11–13). O tom, že mrtví nic nevědí, srv. níže v. 10; Is 38, 18; Job 14, 21; Ž 29, 10; 87, 11–13; 113, 27. – Jako nic nevědí, tak také nic nemilují, aniž co nenávidí – nemají základních pohnutek, které hýbají lidským životem na světě.

V. ⁷. „zalíbily se již Bohu tvé skutky“ = Bůh žehná již tvým snahám a dává zdar tvým činům. Kóheleth se domnívá, domohl-li se člověk možnosti veseliti se, že Bůh si přeje, aby skutečně se veselil, ježto jediný Bůh dává člověku dobro a popřává, aby ho užil. Srv. 2, 24 n; 3, 13; 5, 18; 6, 2 a jj. (Podcehard.) Křesťan má vždy na paměti slovo sv. Pavla (1 Kor 10, 31): „Budže tedy jíte, neb pijete, neb cokoliv jiného činíte, všecko ke slávě Boží činite.“

V. ¹⁰. srv. se Sir 14, 11 n. – (Křesťan ví, že smrtí končí se doba zkoušky a zásluhy, která předpokládá sebezápór, proto používá každé chvíly k činu záslužnému pro život věčný, kdy se dostane rozumu jeho největšího osvěcení.)

V. ¹¹. „znalcům“ = „umělcům“ (?). – „čas a náhoda“ – okolnosti. – O běžcích v Israeli srv. 2 Sam 18, 19–32; 1 Mach 1, 14n.; 2 Mach 4, 9–14. O zdaru, v boji srv. Ž 32, 16 n. – Okolnosti bývají leckdy silnější nežli vloha a nejlepší vůle.

V. ¹². „čas zlý“ nezdaru a neštěstí. – Kóheleth zde nepraví, že člověk nemá svobodné vůle, ale že nemůže měniti, co mu Bůh usoudil. Podobně mluví starší bibličtí spisovatelé. Srv. Ex 4, 21; Is 63, 17; Am 3, 6; Přís 21, 30; 16, 4. – Není tu patrný vliv stoiků, kteří učili, že vše, co ve světě jest a děje se, jest venkoncem [nutná, a že i lidská vůle podléhá této nutnosti, osudu (heimarmené) a není tedy svobodná.

V. ¹³. „moudrost“ = skutek moudrosti. I když moudrost vykoná veliké věci, mudřec sám z nich nic nemívá.

V. ¹⁴. „mužstva“ = vojska.

¹⁶ I řekl jsem si: „Lepší jest moudrost nežli síla; kterak tedy moudrost chudého opovržena jest, a slov jeho lidé nedbají?“

Šestá snůška průpovědí. (9, 17–10, 4.)

(O přednostech a moudrosti mudrců.)

¹⁷ Klidná slova moudrých bývají slychána více nežli křik toho, jenž vévodí bláznům.

¹⁸ Lepší jest moudrost nežli válečné zbraně; a chyba jediná mnoho dobrého zkazí.

HLAVA 10. – ¹ Mrtvá moucha nasmradí vonný olej, a (všecku) cenu moudrosti zkazí maličko bláznovství.

² Moudrého rozum vede napravo, blázna však rozum vede nalevo.

³ Ano i na cestě, když po ní blázen jde, protože sám rozumu nemá, všecky za blázny má.

⁴ Vzkypí-li hněv velmožův proti tobě, neopouštěj místa svého, neboť klid přítrž učiní chybám největším.

Ani přičinění ani vloha nemůže zaručiti zdar. (10, 5–9.)

(Část další.)

⁵ Je to zlá věc, kterou jsem viděl pod sluncem, omyl, který vychází od knížete: ⁶ blázen postaven jest v důstojnost vysokou, kdežto velmoži sedí dole; ⁷ viděl jsem služebníky na koních, kdežto knížata chodí pěšky jako služebníci.

⁸ Kdo kopá jámu, snadno do ní spadne, kdo boří zeď, toho často uštkne had; ⁹ kdo láme kámen, snadno si utrhá úraz a kdo štípá dříví, snadno se poraní.

Sedmá snůška průpovědí. (10, 10–11, 6.)

¹⁰ Otopí-li se železo a nenabrousí se ostří (jeho), dlužno člověku zdvojit sílu; výhodu zostrít je – zjednává moudrost.

¹¹ Uštkne-li (zaklinače) had, jež opomněl zaklínati, nic nemá z toho, že jest zaklinačem.

¹² Slova z úst moudrého (zjednáávají) přízeň, ale rty nemoudrého jej ničí.

¹³ Počátek slov jeho jest pošetilost, a konec úst jeho bláznovství velmi zlé.

¹⁴ Blázen dělá mnoho řečí. Neví člověk, co je před ním; a co bude po něm, kdo mu poví?

¹⁵ Lopota blázna omrzí, neznáť do města cesty.

¹⁶ Běda tobě země, jejímž králem jest otrok,

V. ¹⁶. srv. s 7, 20; Sir 13, 26 n.

Hl. 10. V. ¹. srv. s 1 Kor 5, 6. – Vulg 1a slovně: „Dražší jest nežli moudrosti a sláva, malé a na čas bláznovství.“ Ta myšlenka nehodí se do souvislosti.

V. ³. Místo „všecky má za blázny“ lépe: „Všichni říkají: „To je blázen.“

Překlad Vulg v. 11 vylučuje souvislost. Zní takto: „Had uštkne-li tajně nicméně nemá nežli ten, kdo tajně utrhá“ (= jsou oba rovně zlí a jedovatí).

a jejížto knížata ráno již hodují!

¹⁷ Blaze zemi, jejížto král jest urozený, a jejížto knížata, kdy čas jest, jídají, jak sluší mužům, a ne rozmařile.

¹⁸ Pro lenost nakloní se (stropní) trámovi, pro nečinnost rukou kapává do domu.

¹⁹ Pro dobrou náladu strojí hostiny, aby obveselili život, dávají víno; a za peníze zjednati lze všecko.

²⁰ Ani v myšlenkách nezlořeč králi, ni v úkrytu ložnice neklň velmoži; neboť i ptáci nebeští donesou hlas tvůj, okřídleníci prozradí, co jsi řekl.

HLAVA 11. – ¹ Házej chléb svůj do plynoucí vody, neboť po dnech mnohých můžeš jej najít.

² Rozděl majetek na sedm, osm dílů, neboť nevíš, co zlého se přihodí v zemi. ³ Oblaky, když se naplní, dešť lijí na zemi; padne-li strom na jih nebo na sever, na které místo padne, na tom zůstane.

⁴ Kdo šetří větru, nezaseje, a kdo hledí na mraky, nikdy nebude sklízet.

⁵ Jako nevíš, která jest cesta větru, a kterak se skládají kosti v mateřském lůně, tak neznáš skutků Božích (skutků) toho, jenž působí všecko.

⁶ Ráno rozsévej své símě, a večer ať ruka tvá neodpočívá!

Neboť nevíš, které lépe vzejde, to-li či ono, nebo zda obé stejně se zdaří.

Závěr knihy. (11, 7–12, 8.)

(Křesťan pokládá den smrti za narozeniny k životu novému, lepšímu.)

⁷ Sladké je světlo a libo jest očím viděti slunce. ⁸ I kdyby člověk mnoho let živ byl, ať se raduje v nich všech, a nechť pamatuje na dny temné, kterých bude mnoho, a když přijdou, usvědčena bude minulost z marnosti.

⁹ Vesel se tedy, jinochu, ve svém mládí, a raduj se srdce tvé ve dnech jinošství tvého, choď po cestách srdce svého, a vedle toho, co vidí oči tvoje; věz však, že pro to všecko tě přivede Bůh k soudu. ¹⁰ Zaháněj mrzutost od srdce svého, a zapuzuj bolest od svého těla; jeť mládí a rozkoš věc vratká.

Hl. 11. V. ². Srv. Jakoba podle Gn 32, 9.

V. ⁴. Kdo příliš úzkostlivě čeká, až nastane bezvětří, potřebné na setí, nedostane se k němu vůbec; podobně kdo se ustavičně bojí, že mu obilí, požne-li je, zmokne.

V. ⁵. lépe překládati: „jako nevíš, která je cesta dechu (životu) do kostí v lůně mateřském . . .“ – O „dechu života“ srv. Gn 2, 7; 7, 22; Job 27, 3 a jj. – „skutky Boží“ = záměry Prozřetelnosti a cesty k nim.

V. ⁷. počíná závěr knihy, který vyvozuje důsledky z předešlého. Protože život přese všecky hořkosti skýtá člověku radost (11, 7), ať jí užívá, pokud je živ (8ab); a ježto všecko ho v životě zklame (v. 8), ať sbírá radosti, jež mu mládí poprává (9ab, 10), ale ať nezapomíná při tom na soud Boží (v. 9c). Ať pamatuje na svého Tvůrce, dokud ho nezachvátí sešlost věkem a smrt (12, 1–7).

V. ⁸. „dny temné“, jež trávití bude po smrti v *podsvětí* podle názoru Kóheletova ponurém a nehostinném. Srv. Job 10, 21 n; Ž 87, 12; 142, 3. – „minulost“ = minulý život, který vedl člověk na tomto světě, jenž je samá nepřistojnost, nesrovnalost, klam a vratkost (= „marnost“). Srv. 2, 24; 8, 14 n; 9, 1–10.

V. ¹⁰. (Křesťan ví, že právě doba mládí je vhodná k tomu, aby si navylk životu spořádanému, odříkavému.)

⁸ Čirá marnost – pravil Kazatel – a všecko (jest) marnost.

Doslov. (12, 9– 14.)

⁹ Kromě toho, že byl mudrcem velikým, Kazatel učil národ (vědomostem), vážil, zkoumal a upravil přísloví mnoho; ¹⁰ snažil se nalézt slova libá, a přesně napsat výroky správné. ¹¹ Slova mudrců jsou jak ostny, a jako hřebíky hluboko vbité, skrze sbor mistrů je dává pastýř jeden.

¹² Více než tato (slova), synu můj, nevyhledávej. Děláním knih mnohých žádného konce není, a mnoho přemýšlení unavuje tělo.

¹³ Konec rozpravy všichni slyšme: Boha se boj a příkazů jeho šetři, neboť to patří ku přirozenosti lidské; ¹⁴ a vše, co se děje, přivede Bůh na soud, každou věc skrytou, buďže je dobrá nebo zlá.

podstata, ale toliko *jakost*, která smrtí přestává, o které však staří Hebreové si mysleli, že si ji Bůh bere zpět, že se k němu vrací, ježto *prve* u něho byla, jako se vrací tělo do země, kterou *prve* bylo. (Podechard.) Srv. Sir 40, 11.

V. ⁹ n. chválí *Kóheleta*. Tu chválu napsal Kóheletův posluchač a vydavatel jeho spisů. Místo „*vážil*“ má Vulg slovně: „*vypravoval, co byl učinil*“.

V. ¹¹ přechází z chvály jednoho mudrce (v. 9 n.) na chválu mudrců vůbec a dokládá k ní poučení pro mladého stoupence mudrctví (v. 12). – „*jediného Pastýře*“, t. j. Boha, který jim je vnuká, vdechuje, který je inspiruje. Srv. Gn 49, 24; Is 40, 11; Ez 34, 11 nn; Ž 22, 1; 79, 1; 94, 7.

V. ¹². Slovy „*synu můj*“ oslovuje častěji mudřec svého žáka (Přís 1, 8. 10. 15; 2, 1; 3, 1. 11, 21; 4, 10. – Z toho plyne, že i vydavatel knihy Kóheletovy byl mudřec.

V. ¹³. Boha se báti a příkazů jeho šetření jest nutný požadavek a podstatná povinnost, vyplývající z pojmu člověka; *rozumného tvora*. „K tomu totiž rodí se člověk, aby poznáváje svého tvůrce, ctil ho bázni a skutky příkazů“ (Jer). Srv. Sir 1, 20. 25.

PÍSEŇ VŠECH PÍSNÍ OD
ŠALOMOUNA,

kteřá sluje hebrejsky:

ŠÍR HAŠŠÍRÍM,

možno rozdělit na sedm písní a dodatek, složený z pěti písniček.

- 2 voní nejlepšími mastmi.
Olej rozlitý je tvé jméno,
pročež milují tě děvy.
- 3 Veď mě za sebou! Poběžíme
[po vůni tvých mastí.]
Uveď mě, králi, do tvých pokojů,
budeme z tebe se veselit, plesat,
chválit víc tvá prsa než víno;
po zásluze milují tě.
* *
*
*
4 (Nevěsta:) Jsem sice hnědá, ale krásná,
dcery jerusalemské,
jako stany Kedařanů,
jak plachty Šalomounovy.
- 5 Nehledte na mne, že jsem snědá,
slunce mne opálilo:
synové matky mé proti mně brojící
učinili mě strážnou svých vinic,
vinice své jsem dbát nemohla.
* *
*
*
6 (Nevěsta:) Pověz mi ty, ježž miluje duše má,
kde pásáš, a kde si v poledne hovíváš,
aby mi nebylo potulovat se
po stádech tvých druhů.

V. ² Podle Vulg „*voní prsa ženicha nejlepšími mastmi*“. Podle hebr.: „*Vůně tvých mastí jest příjemná*.“ Nepatrný rozdíl. Staří, muži i ženy milovali voňavky, mazali sebe i hosty (Mt 26, 7; Mk 14, 3 nn.; Lk 7, 46), matky mazaly děti, vykuňovaly vonným dýmem přibytky a pod. – *Ve smyslu přeneseném*: Bůh jest bytost nejdokonalejší; každá dokonalost jeho – toť vůně v míře nekonečné. Vůni své moci, moudrosti, lásky a dobrotivosti rozlévá po veškerém světě, vůni své milosti a pravdy vlil do lidské přirozenosti Krista, t. j. *Pomazaného*, a rozlévá ji po církvi, vlévá ji do každé duše ušlechtilé, která by ráda se spojila s ním poutem lásky (= „*děvy*“).

V. ³ Nevěsta žádá více než ve v. 1. Chce dojít s milým nejužšího spojení lásky. – Smysl přenesený: „*Veď*“, dosl. „*táhni mě*“ vyslovuje zvýšenou touhu lidstva, církve, duše po lásce Boží, spolu však také vyznání, že nemůže člověk nic bez milosti Boží, která jej vede, ba táhne. Srv. Kristovo slovo u Jana 6, 44; 12, 32.

V. ⁴ O „*Kedařanech*“, arabském kmeni, srv. Gn 25, 13. – „*hnědá*“, jak bývají v Palestině Arabky, venkovanky, ne tedy „*černá*“, ne černoška. – *Smysl přenesený*: „*dcery jerusalemské*“ = nebešťané. – Lidstvo (církve, duše) zhřešilo v prvních lidech; hřích toť černá skvrna; činilo však s milostí Boží pokání a došlo ztracené krásy. „*Černá* jsem hříšností, krásná kajcností; černá pro nevěrnost, krásná pro věrnost.“ (Theodoret.) – Jiní lépe vidí v černé barvě útrapy, které působí spravedlivcům palčivé bolesti, jež snášejí pro Krista; zevně je sice mohou i zohaviti (mučedníci), avšak v duši zůstávají spanilými.

V. ⁵ „*vinice své*“ = sebe, své pleti jsem nemohla šetřiti před zhavými paprsky slunce jako měštiněny. Srv. níže 8, 1 nn.

V. ⁶ n. *Smysl přenesený*: – Duše lidské toužebně se ptaly, kde najdou pastýře nejvyššího (srv. Ž 22, 1–3; Ez 34, 14 n.) za největšího úpalu muk duševních, aby u něho našly milostného přijetí; ptaly se, kudy vede cesta k němu. (Srv. Is 13, 20; 40, 11; Jer 33, 12.) Nejvyššího pastýře najde, kdo se dotazuje na něho pastýřů podřízených, proroků, kněží, kterým Pán uložil, aby ukazovali cestu k blaživému spojení s Láskou nekonečnou.

OBSAH PÍSNÍ:

Píseň první (1, 1–2, 7): O klíčících zárodcích lásky.

Píseň druhá (2, 8–3, 5): O dvou návštěvách snoubenců.

Píseň třetí (3, 6–11): Nevěsta a ženich jdou ve svatebních průvodech proti sobě.

Píseň čtvrtá (4, 1–5, 1): Ženich zpívá o kráse nevěsty.

Píseň pátá (5, 2–6, 2): Nevěsta zpívá o kráse ženicha.

Píseň šestá (6, 3–11): Druhá píseň ženichova.

Píseň sedmá (6, 12–8, 4): Třetí píseň ženichova.

Dotázky (8, 5–14):

a) Moc a cena lásky (8, 5–7).

b) Nevěsta-pevnost neporušená (8, 8–10).

c) Nevěsta jest nad vinici Šalomounovu (8, 11 n).

d) Ženich touží po hlase nevěstině (8, 13).

e) Nevěsta chce býti sama se ženichem (8, 14).

„Napomínám a radím každému, kdo nepostrádá dosud obtíž těla a krve a kdo není daleko pocitu hmotnosti, aby se zdržel venkoncem četby této knihy a těch věcí, které budou v ní řečeny. Pravit se, že i Hebreové zachovávají obyčej nedovoliti nikomu, kdo nedošel dokonalého a svatého věku, vzítí tuto knížku toliko do rukou.“ (Origenes.)

„*Píseň* (všech) *písní*“ čili „*Velepíseň*“ znamená „*Píseň nejkrásnější*“ nebo „*nejvznešenější*“.

Nadpis ji připisuje Šalomounovi. S ním souhlasilo podání židovské i křesťanské. Nejinak smýšleli do nejnovějších dob katoličtí kritikové. ¹⁾ Novodobá kritika upírá sice Velepíseň Šalomounovi a klade ji do časů pozdějších, nelze však říci, že důvody, ²⁾ které podává, jsou tak závažné, aby nad veškerou pochybnost byl zjištěn pozdější její vznik. ³⁾

Smysl knihy, který do ní vložil inspirovaný spisovatel, jest alegorický, jinotajný; ⁴⁾ líčí poměr Boha k lidstvu, shromážděnému ve společnosti náboženské čili církvi. ⁵⁾ Ten

¹⁾ Dovolávali se nadpisu; svědectví Sirachovcova (47, 15), míst, na kterých se Píseň zmiňuje o Šalomounovi (1, 4n.; 3, 7, 11; 4, 4; 8, 11), jakož i výroků o přírodě, jež uvádějí v souvislost s 3 Král 4, 33.

²⁾ Jsou to popředně *důvody jazykové*. Mluva Pís je prý pozdní hebrejščina, která jeví vliv aramštiny, perštiny, ba dokonce i řečtiny(!?).

³⁾ Není jisto, že církevní otcové přičítajíce Pís Šalomounovi, chtěli vysloviti církevní nauku platnou konečně na věčné časy a že nechtěli toliko vyjádřiti učené mínění soukromé, které má v těchto věcech svou povahou cenu pouze zatímnou. Pro vážnost Pís je lhostejno, kdy, kde a od koho byla napsána. Pro hodnověrnost (přirozenou) knihy dějepisné mají ovšem doba, místo a osoba, která ji napsala, veliký význam. Naše kniha však není dějepis a neobsahuje dějepisných prvků. Nemáme, proč bychom se rozčilovali pro šalomounský původ nebo pro vznik pozdější. Klidně čekáme, až výprava, proti Šalomounovi podniknutá, bude korunována lepším úspěchem, anebo až se jí vzdají, ježto nemá žádných vyhlídek. Zatím usilujeme o to, bychom přirozené i nadpřirozené kráse knihy lépe rozuměli.“ (Hontheim.)

⁴⁾ *Alegorický* (jinotajný) smysl dlužno rozlišovati od typického, čili předobrazného! „*Alegorii*“ čili *jinotajem* rozumíme rozvedenou „*přenášku*“ (metaforu).

⁵⁾ Církvi popředně starozákonné čili synagoze, od Abrahama a zejména od Mojžíše do vtělení Syna Božího, který tímto vtělením se zasnoubil, či lépe řečeno *vešel v manželství se synagogou*; očištěná, posvěcená a zdokonalená synagoga jest *církvi křesťanskou*. V tom smyslu možno říci, že Pís líčí milostný poměr *Kristův k církvi křesťanské*. Ježto pravá církev nějakým způsobem byla i před Abrahamem, a ježto jest vůle Boží, aby *všecko lidstvo* bylo v jednom ovčinci pod jedním pastýřem shromážděno, lze říci, že Pís líčí *poměr Boha k lidstvu*, pokud je shromážděno v náboženskou společnost. Ježto pak církev se skládala i skládá z jednotlivců, možno i tvrditi, že „nevěstou“ či lépe „*choti*“ Kristovou, o které Pís mluví, je *každá nesmrtelná*

poměr byl nazván v Písmě „*smlouvou*“, kterou učinil Bůh s lidstvem a s národem israelským, čili s církví starozákonnou, synagogou. Ký div, že básníci starozákonní vyslovovali ten vztah *smlouvou* nejposvátnější, nejvznešenější a nejmilostnější – smlouvou manželskou. Činil tak již Oseáš (hl. 1– 3), Jeremjáš,⁶⁾ Ezechiel,⁷⁾ Isajáš,⁸⁾ zejména pak spisovatel Ž 44; činil tak sám Pán⁹⁾ i spisovatelé novozákonní, Pavel¹⁰⁾ a Jan.¹¹⁾ Láska Boží k církvi, jeho věrnost v tom, co jí slíbil, k čemu se jí zavázal sotva může být vystižena obrazem názornějším a vhodnějším, nežli jest láska manželova k manželce. Ani láska, věrnost a poslušnost, kterou dluží církev Bohu, nemůže být nakreslena sytějšími barvami nežli těmi, jež podává oddaná láska manželky k manželu. Spisovatel Velepísně tento obraz a myšlenku jím vyslovenou rozvedl a rozšířil. Použil k tomu milostných písní, kterými byla původně opěvována lidská láska manželská. Jako spisovatelé knih mudroslovných sbírali přísloví, je přiměřeně zpracovali a vyšší mravní smysl do nich vtělovali, podobně učinil i spisovatel Velepísně: Sebral milostné písně svatební, vtělil do nich myšlenku vyšší,¹²⁾ zpracoval je, jak toho žádal jeho úmysl, případně složil sám podle toho vzoru nové písně,¹³⁾ zaokrouhlil je a tak je uveřejnil ke cti Boží a ke slávě i k poučení církve.

Tvrdíme-li, že velepíseň jest báseň jinotajná, nepravíme, že každé slovo a každou větu její dlužno vykládati jinotajně. Kdo by tak činil, zabředl by do směšné výstřednosti a zhroutil by se konečně sám nehorázností, ku kterým dospěl. Vytesá-li sochař uměleckou sochu prvního řádu, představující na př. spravedlnost, tedy sochu alegorickou, vytesá ženu se zavázanými očima, ana drží v jedné ruce meč a v druhé váhy. Protože je *spravedlnost* slovo *ženského* rodu (odtažitě), znázornil ji postavou *ženskou*. Co znamená rouška na očích, co praví meč a váhy, jest jasno: nestrannost, která zásluhu i vinu odvažuje a bezohledně (odměňuje i) trestá. Bylo by směšno tázati se, co na té soše znamená na př. nos, prsty, střevice, záhyby šatu atd. Ty věci neznamenají nic, ale umělec, který se rozhodl znázorniti spravedlnost člověkem a ženou, byl nucen vytesati člověka, ženu se vším, co patří k představě ženy, třeba by to neznamenal nic. Podobně v jinotajné básni Velepísně jsou věty, které mají vyšší smysl, jsou tam však také slova, která jinotajného smyslu přímo nemají a nedávají.

Velepíseň není ani báseň dramatická, ani výpravná, ale *lyrická*. *Jednotná* jest v tom smyslu, že opěvuje jeden předmět; je to spíše sjednocená sbírka kratších písní milostných. Jest více než pravdě podobno, že některé z nich bývaly zpívány v původním znění¹⁴⁾ při svatebním veselí, které trvalo na Východě (a částečně trvá dosud) celý tý-

duše, pokud je členkou církve. A protože nejdokonalejší duši takovou byla *Rodička Boží*, snadno jest rozšířiti Pis na *poměr Boha k Matce Páně*. Z toho patrně, že alegorický smysl Písně jest velmi *bohatý, plodný, vydatný a široký*.

⁶⁾ 2, 2; 3, 1.

⁷⁾ Srv. 16, 7– 14

⁸⁾ Srv. 1, 21; 50, 1; 62, 4n.

⁹⁾ Mt 25, 1 nn.; Jan 3, 29.

¹⁰⁾ 2 Kor 11, 2; Efes 5, 25– 32.

¹¹⁾ Zjev 19, 7 n.

¹²⁾ Jako nepohrdl Syn Boží přirozeným manželstvím, aby je povýšil za svátost, tak nepohrdl ani Duch sv. písněmi, čistou láskou přirozeného manželství opěvujícími, aby vdechl do nich smysl vyšší. – Básník používá a přizpůsobuje přirozené umělecké dílo literární svým úkolům nadpřirozeným, podobal se křesťanům, kteří vzácnou budovu pohanskou, případně i pohanskou *svatyni* přestavěli nebo upravili za svatyni křesťanskou; zdi, sloupy, stropy, dlažba atd. zůstaly, ale budova byla naplněna novým duchem

¹³⁾ Tu práci mohli bychom přirovnati k malíři, který maluje Bohorodičku s Ježíškem, používá k tomu za model obyčejné matky lidské, ale tak, že jí na plátně oduševňuje a zduševňuje (idealistuje) v Madonu.

¹⁴⁾ Vyplyvá to z nápadné podobnosti Písně milostným písním dnešních *Arabů*, zejména *syřských*, jak

den,¹⁵⁾ nebo že je měl inspirovaný spisovatel Písně na mysli.

Velepíseň se svým jinotajným smyslem byla pokládána od Židů za knihu posvátou. Pochybnosti, které o tomto jejím rázu kdysi vznikly, skončily jejím vítězstvím.¹⁶⁾

I novodobá kritika uznává, že je to vzácný zjev na poli světového krásného písemnictví.

Počátky lásky, (1, 1– 2, 7)

1. – ¹ (Nevěsta):

Ó, bys mne políbil polibkem úst svých!

Jsou lepší prsa tvá než víno,

podrobně dokázal nejnověji Zapletal. Také v milostném básnictví *starých Egyptanů* lze nalézt mnoho podobného. Bylo by zajímavě vyšetřovati, zda bychom našli obdobné zjevy také v lidovém básnictví národů slovanských.

¹⁵⁾ Svatební obyčej nejsou na všech místech Sýrie stejné. Nejpěknější jejich tvar popsal J. G. Wetzstein. Podle jeho líčení je nejkrásnější doba v životě syrského venkovana prvních sedm dní po svatbě, doba jeho *libánek*. Všecka osada i pozvaní hosté ze sousedství pokládají ho a koří se mu těch sedm dní jako „*králi*“ a jeho mladé ženě jako královně. Největší svatby bývají slaveny v nejkrásnějším měsíci syrského roku – v březnu, kdy přestaly zimní deště, kdy sluneční paprsky ještě nepíchají jako v měsících pozdějších, a kdy je všecka příroda plná zeleně a pestrých barev. Svatební veselí, hry atd. bývají slaveny pod širým nebem u samé osady *na humně*, které ten měsíc je proměněno v pestrý koberec květů. V *den* svatební bývají pořádány průvody, tance, zejména mečový tanec nevěstin a hostina. Den po svatbě záhy zrána ženich a nevěsta oblečení jsou ve svatební roucho jako včera přijímají družbu, který jim přináší ranní zákusek a který je celý týden svatební jejich „*vezírem*“, ministrem. Hned poté přicházejí mládenci ženichovi, a dověděvše se, že ministr byl milostivě přijat, vytáhnou ze spýtky na řezanku *mlátičku* (která má tvar našich saní, pobytých vespod prky, do kterých zaraženy jsou malé kameny). Ve slavnostním, vítězném průvodu, zpívajíce válečné a milostné písně, vynášejí mlátičku na humno za ves; tam vystaví asi metr vysokou podlahu, na ni položí mlátičku, tu pokryjí pestrým kobercem, na který dají dva zlatohlavem potažené a pštrosím peřím vycpané polštáře. Tak učinili z mlátičky „*mertebu*“, t. j. čestné sedadlo pro novomanžele, jakýsi „*trůn*“. Ve slavnostním průvodu přivádějí novomanžele a *nasťolují* je na něj. Když novomanžel sedí, počínají se všelijaké zábavy a hry, ze kterých dlužno zejména upozorniti na veliký tanec, dávaný na počest manželů, při kterém bývají zpívány písně, opěvující krásy ženicha a nevěsty, pokud neučinili tak svatebčané již včera, v den svatby, kdy tančila nevěsta s jedním nebo se dvěma meči v ruce (rukou). Takový chvalozpěv sluje arabsky „*uasf*“. Tyto hry, které počínají první den po svatbě již ráno, opakují se další dny, kdy počínají před polednem a končí se pozdě večer při hořících ohních. Poslední den však skončí se všeko ještě před západem slunce. Manžel po týdenních libánkách, plných cti a slasti, vrací se do prosaického života. Celý týden jsou novomanželé v roucho svatebním, nesmějí nic dělati a o nic se starati nežli seděti na mertebě a diviti se, případně (částečně) se účastniti her, které před nimi svatebčané provádějí. (Zejména nevěsta tu a tam si zatančí, aby ukázala své svatební šperky.) Při jídle sedí novomanželé, jako samozřejmě, na čestných místech. Poslední den před západem slunce sestoupí „*Veličenstva*“ s trůnu, děkují hostům za účast a provázena jsou mládenci, vrací se domů, kde dávají svým průvodcům večeři. Po večeři připomínají ženichovi způsobem ne lichotivým, že není králem – ale sedlákem. – Možno se domnívati právem, že podobné obyčejy jsou prastaré a byly známy již Izraelitům doby šalomounské neb i předšalomounské. Srv. Sdc 14, 10nn.; Mt 9, 15; Jan 3, 29; 1 Mach 9, 37 nn. – Srv. hry naší mládeže „na krále“, „královničky“ a pod.

¹⁶⁾ K uklidnění těch pochybností přispěl rabin Akiba († r. 135 po Kr.) svým známým výrokem: „Odstup to, aby některý Izraelita přešel se o Písní, jako by nemohla poskvrňovati ruce (t. j. jako by nebyla božského původu). Neboť všecek svět nemá ceny toho dne, kdy se Ismelovi Písně dostalo. Všecky svatopisy jsou svaté, avšak Píseň jest velevsatá.“ V lůně církve křesťanské do pátého století nikdo nepochyboval o tom, že Píseň je kniha inspirovaná. Když pak Theodor z Mopsvestie († 428) božský její původ popíral, byl zavržen na sněmu cařihradském r. 553. Srv. výše. Církev často po částkách čítá z Pis, zejména o svátcích P. Marie.

Hl. 1, V. ¹. *Ve smyslu přeneseném* (alegorickém, jinotajném) vyslovuje tu *lidstvo*, zejména spolčené v církev starou i novou, jakož i *každý její člen* neuhastitelnou touhu své duše po spojení s Bohem, a po ujištění, že je Bůh skutečně miluje. Toho důkazu lásky dostalo se lidstvu, církvi tím, že se Bůh vtělil; vtělením zasnoubil se s lidstvem, vešel v milostný svazek s ním, stal se jeho snoubencem, manželem a z lidstva učinil si choť svou – církve. – Odpočívati „*na prsou*“ Kristových, jak bylo dopřána Miláčku Páně při poslední večeři, přijímati čistě jeho polibky při rozjímaní i při stolu Páně jest nevinná rozkoš duchovní, po které smí a má toužiti ustavičně každá duše, a té neposkvrněné radosti se jí také dostává z „*prsou*“, t. j. ze srdce Kristova.

a já jsem jeho,
toho, jenž kochá se,
kde plno lilíí.

17 Až den ochladne,
až se stín nachýlí,
vrať se zas, učíš jak
srna, můj milý,
jako jelínek
na horách vonících.

3. – ¹ (Nevěsta:) Na lůžku v nočních chvílích jsem hledala
toho, jež miluje duše moje;
hledala jsem ho, ale nenašla.
2 „Vstanu tedy, bych schodila město,
po náměstích, ulicích hledala
toho, jež miluje duše moje . . .”
3 Hledala jsem ho, ale nenašla.
Našli mě ponorní, hlídači města.
4 „Zřeli jste toho, jež miluje duše má?”
Sotva jsem od nich poodešla,
našla jsem toho, jež miluje duše má.
Chopila jsem jej a nepustila,
až jsem ho zavedla do domu matky své,
do pokoje rodičky své.

* *
*

5 Zaklínám vás, dcery jerusalemské,
při srnách, při laních plachých,
nebuďte, nerušte mé lásky,
dokud sama nechce!

Nevěstin a ženichův svatební průvody jdou proti sobě. (3, 6– 11.)

⁶ (Lid:) Co je to, co stoupá z pouště

Hl. 3. V. ¹ nn. jsou noční ohlas, který zůstal v duši nevěstině po ženichově návštěvě. Stýská se jí po blažených chvílích, které zažila po jeho boku. Ráda by si je zase opatřila. Bylo by to možno, kdyby opětovala ženichovi návštěvu. Ježto nelze skutečně nyní v noci ženicha vyhledati, činí tak aspoň v obrazivosti, v jakémsi *snění*, v jakémsi *vidu* lásky. Co vypravuje, není ani skutečnost, ani toliko sen, ale *roucho výpravné*, do kterého balí své vzrušené myšlenky a palčivé tužby. (Zapletal.) – Ve vyšším smyslu vyslovuje tu lidstvo, synagoga, církev svou touhu po stálém, dokonalém spojení s Bohem, Kristem. „*Noc*” jest doba starozákonných temnot proti jasnému dni evangelických časů, případně „*noc*” pozemské temnoty proti jasů života nebeského.

V. ⁶. srv. s 6, 9; 8, 5. – Lid z osady, ve které se slaví svatba, pozoruje, kterak z dálky blíží se svatební průvod, nesoucí *nevěstu* (v. 6– 8). Poté (v. 9 nn.) pozoruje, kterak průvod se ženichem vychází z druhé strany nevěstě vstříc. Průvody se zastaví, oba sedí jako „král” a „královna” (jako Šalomoun a Šalomounka) na trůnech s korunou (věncem) na hlavě a před svatebčany a lidem shromážděným zpívají (nebo dávají zpívat) písně, kterými se navzájem vychalují. Podobné písně nazývají dnešní Arabové „*uasf*” (4, 1 nn.). – „*Co je to*” – otázka *obdivu*. Básník má na mysli sice nevěstu (a podle toho Vulg. překládá: „*Která je to, jež stoupá*”), avšak Východan rád ve svých básních milostných nevěstu zamlčuje, zastírá jakýmsi závojem; tak činí i zde, nejmenuje nevěsty, ale toliko nositko, na kterém sedí. – Větr vytváří čas od času na poušti *sloupy*

⁷ (Ženich:) Nevíš-li, ženo nejkrásnější,
vyjdi, kráčež po stopách stád
a pas své kozičky u stanů pastýřů.

* *
*

⁸ (Ženich:) K spřežení faraonových vozů
přirovnal bych tě, má přítelko.

⁹ Krásné jsou tvé líce v řetízcích,
¹⁰ hrdlo tvé ve stužkách perel.
Řetízků zlatých dáme ti nadělat
prokládaných stříbrem.

¹¹ (Nevěsta:) Pokud král u stola odpočívá,
¹² nard můj vydává vůni svou.
¹³ Milý můj jest mi myrrhovou kytičkou
na prsou spočívající.
Milý můj jest mi cyprovým hrozdem
(vyrostlým) v engaddských vinicích.

¹⁴ (Ženich:) Jak jsi krásná, přítelko má,
jak jsi krásná! Oči tvé holoubci.

¹⁵ (Nevěsta:) Jak jsi krásný, milý můj, rozkošný!
Lůžko naše je z květů.

¹⁶ (Ženich:) Trámy našeho paláce jsou cedry,
(a) naše stropy jsou cypřiše.

2. – ¹ (Nevěsta:) Jsem (jen) kvítko na lučině,

V. ⁸. Z předešlých rozhovorů možno míti za to, že jsou již snoubenci, nebo dokonce novomanželé. Obdivují navzájem své přednosti, překypující šťastnou láskou. – *Farao* byl panovník, u jehožto dvora byl největší přepych, který měl nejzácnější vozy a v nich zapřažené *nejušlechtilejší koně, vyšňořené a vysperkované*. Srv. 2 Par 1, 16. Klisince podobá se sličná milenka mladistvým vzezřením, ze kterého sálá svěží nadbytek života, stepilosti, plachosti, hbitosti, výrazem oka, lesklou hřívou (vlasy), zejména pak, jak vyplývá z v. 9., *ozdobu milenciny* podobají se nádherným *postrojům koní faraónových*.

V. ⁹. Vulg. překládá v. 9a. doslovně: „*Pěkná jsou líce tvá, jako líce hrdličky*”, což neuspokojuje a nehodí se do souvislosti. – *Smysl přenesený*. 8– 10: – Krása Boha, zejména vtěleného, Ježíše Krista, a krása církve i každé duše, žijící nadpřirozeným životem s Kristem, snoubencem svým. Vznesený, nadpřirozený cíl vytkl duši lidské a uschopil ji, aby ho došla. Duše jest podobna Bohu již svou přirozeností, rozumem, svobodnou vůlí; tento přirozený obraz převyšuje nevýslovně obraz *nadpřirozený*, který jí vtiskuje Pán posvěcující milostí. Spolu s touto milostí, svěžím to, věčně mladistvým životem nadpřirozeným, ověšuje Pán svou snoubenku nejzácnějšími řetízky, perlami a korály vlitých ctností a darů Ducha sv.

V. ¹¹. – ¹³. *Přenesený smysl*. 11– 13: Kristus, svou naukou, milostí, svými ctnostmi a láskou naplnil všecek svět od pólu k pólu nejzácnější vůní, ve které nalézá církev i každá duše plně ukojení své touhy po rozkoši, blahu a štěstí.

V. ¹⁵. Nevěsta jako by odporovala ženichovi. Ne ona, ale on jest krásný (Munz). *Smysl přenesený*: Kristus může jmenovati církev svou přítelkou a naopak církev Krista přítelem, neboť „mezi Kristem a církví jest veliké přátelství; Kristus neváhal zemřít za církev a církev pro Krista”. (Sv. Bruno.) – Volná příroda, palác, ve kterém snoubenci dlí, znázorňuje velmi pěkně království Boží na zemi i na nebi, které objímá všecek svět, jež nemá tu hranic, království vystavěné z kmenů pevných, nehnijících – ze svatých reků. Kdo spočítá květy všech dobrých skutků, květy nejpestřejších barev, které vyrostly v této světové říši, rostou a růsti budou podporovány jsouce vládou milostí Boží na výsluní jeho lásky!

- lilie v údolí jsem.
- ² (Ženich:) Jako lilie mezi trnám
tak jest má přítelka mezi děvami.
- ³ (Nevěsta:) Jak jabloň mezi stromovím planým
tak jest milý můj mezi mládenci.
- * *
*
- ³ (Nevěsta:) Ve stínu jeho, jak prahla jsem, sedím,
ovoce jeho mi lahodí v hrdlu.
- ⁴ Uvedl mne do sklepa vinného,
učí mne okoušet lásku.
- ⁵ Hrozny mě posilte, jablky osvěžte,
neboť láskou hynu!
- ⁶ Levice jeho pod mou hlavou,
pravice jeho mne objímá.
- ⁷ Zaklínám vás, dcery jerusalemské,
při srnách, při laních plachých,
nebuďte, nerušte mé lásky,
dokud sama nechce!

Dvě návštěvy snoubenců. (2, 8–17; 3, 1–5.)

Ženich přichází k nevěstě a vyzývá ji, aby s ním šla do jarní přírody (2, 8–13). Nevěsta dává si říci. Oba vycházejí zpívající (2, 14–17). Po této schůzce a procházce osamělá nevěsta v noci touží a sní o tom, jak by mohla dojíti si pro ženicha a přivésti si ho do rodného svého domku (3, 1–5).

- ⁸ (Nevěsta:) Slyš, můj miláček!
Hle, on přichází!
Skáče po horách,
přebíhá pahorky.
- ⁹ Podoben milý můj
srně neb jelínku.
Hle, on stojí (už)
za zdí naší.
- Hledí oknem,
dívá se mřížkou.
- ¹⁰ Aj, můj milý

Hl. 2. V. ⁴. Již od v. 3b oslovuje nevěsta své družky (dcery jerusalemské). – „víno“ = láska, kterou jest nevěsta opojena. – Místo „učí mne okoušet lásku“ hebr. „*prapor jeho nade mnou jest láska*“, t. j. dal mně i jiným zřetelné znamení své lásky, ukázal zřejmě, že mě miluje. *Smysl přenesený*: Víno jest milost Boží, která uvádí duše dobrých do varu a opojení. (Pitra.) Láska Kristova k církvi jest její strážná a vůdčí síla, kterou ženich nad ní vládne, ji vede a sílí, aby mohla překonat všechny překážky, které by mohly překazit jejich spojení nebo ji od něho odloučit (Munz).

V. ¹⁰. „pospěš“ a „*holubice má*“ hebr. nemá; v hebr. tato sloka zní jako níže 13cd. – Ve smyslu přeneseném vyslovuje báseň horoucí touhu lidstva a zejména zbožných Izraelitů po Bohu, by přišel, navštívil svůj lid, přinesl mu svou lásku. Bůh *navštěvoval* svůj národ milostným způsobem častěji; nejmilostněji *navštívil* jej, an se vtělil a celý lidský věk ztrávil u něho v lidském viditelném těle, všady všecko láskou zahřívaje a

- mluví ke mně:
„Povstaň, pospěš,
přítelko moje,
holubice má,
krásko má, vyjdi!
- ¹¹ Minula zima již,
déšť přestal, odešel.
- ¹² Květ vidět u nás,
čas přišel ořezu.
- Hrdličku slyšet
v zemi naší;
fík lije v raničky,
květ vinic voní.
Povstaň, má přítelko,
krásko má, vyjdi!
- ¹³
- ¹⁴ Holubičko má,
v roklích hory,
v trhlinách skály,
ukaz mi tvář svou!
- At' zní hlas tvůj
sluchu mému!
Jeť hlas tvůj sladký,
a tvář tvá spanilá.“
- * *
*
- ¹⁵ (Nevěsta:) Lišky nám zlapejte,
maličké lišky;
ničít nám vinice,
vinice v květu již!
- * *
*
- ¹⁶ (Nevěsta:) Můj milý můj jest

blaže. – Podobně navštěvuje Kristus své miláčky při večeři Páně.

V. ¹³. „*raničky*“ = ranní plody, které viděti prve, nežli fík se rozkvetne. Fík a réva jsou znamením radosti a spokojenosti. Srv. 3 Král 4, 25; 4 Král 18, 31; Mich 4, 4; Zach 3, 10. – Ve smyslu přeneseném znamená *zima a čas lijavců* chladnou dobu od pádu prvních lidí do příchodu Kristova. Kristem vzešlo slunce spravedlnosti, které zahřálo lidská srdce láskou a dalo v nich vzejíti květům a plodům lásky křesťanské, královny všech ostatních ctností, které vykvetly spolu s ní. Doba křesťanství byla a jest čas „*ořezu*“ neužitečných a škodlivých výhonků v lidských duších, je čas veliké mravní očisty.

V. ¹⁴. Ve smyslu přeneseném synagoga, která vynikala čistotou nauky mravů a bohoslužby nad ostatní národy, že byla „*spanilá*“, synagoga byla jaksi toliko doma; Bůh ji vybízí, aby vyšla ven, do veškerého světa, a sladkým hlasem oznamovala všemu stvoření slovo Boží, které jí Mesiáš přinesl. – Srv. níže 8, 13.

V. ¹⁵. Ve smyslu vyšším jsou lišky škůdcové církve, rozkolníci a bludaři zatvrzelí, kteří ničí jednotu církve, trhají milostný poměr její ke Kristu, kteří hubí vinici Kristovu, nesmrtné duše.

- od severu,
a přijď, větríku,
od strany jižní;
prověj mou zahradu,
ať se rozproudí
voňavky její!
5. – 1 Ať přijde milý můj
do své zahrady,
a jí její
rozkošné ovoce!"
- (Ženich:) „Přicházím v sad svůj,
sestro má, nevěsto,
sbírat chci myrhu svou
s vonným svým kořením,
plást chci jísti
se svým medem,
víno své pítí
se svým mlékem.
Jezte, přátelé a pijte,
opájejte se, nejmilejší!"
- Nevěsta opěvuje ženicha. (5, 2– 6, 2.)***
- 2 (Nevěsta:) Spala jsem, ale mé srdce bdělo.
Slyš, můj miláček! Tluče:
- (Ženich:) „Otevř mi, sestro má, přítelko má,
holubičko má, čistounká má!
Neboť hlavu mám plnou rosy,
kadeře plné krůpějí nočních."
- 3 (Nevěsta:) Svlékla jsem již roucho svoje,
mám je zase obléci?
Umyla jsem si již nohy,
mám je zase zašpinit?
- 4 Miláček můj prostrčil ruku
skrze otvor (ve dveřích).
Nitro moje zachvělo se,
jak se dotekl jich.
- 5 Vstala jsem otevřít milému svému;
s rukou mi kapala myrha;
s prstů mi samotok myrhopový stékal

HI. 5. V. ². Také církev, zbožné duše jsou všechny ve dne v noci zabrány a zaměstnány láskou k Ježíši Kristu; ta jejich láska má velmi jasný sluch, ihned postřehne, jak zaťuká na jejich srdce Kristus, mrazivým chladem srdcí jiných zarosený, jak zaťuká a budí je, by vstávaly k nové práci a k dalším útrapám, které jim láska ukládá. Srv. Zjev 3, 20.

V. ³ n. Místo „*jak se dotekl jich* (dveří)" hebr.: „*jemu vstříc*" zachvělo se nitro nevěstino.

V. ⁵ n. I Pán – zdá se – někdy opouští své milé duše; činí tak proto, aby zahořely tím větší touhou po něm a láskou k němu; činí tak proto, by se osvědčila a posílila oddanost jejich.

- jako sloupec dýmu
z vonného kadidla, myrrhy i prášku
všech druhů voňavkářových?
- 7 Hle, je to přenosné lůžko
(krále) Šalomouna;
šedesát reků je obstupuje,
junáků israelských.
Všichni ti jsou ozbrojeni,
vycvičení v boji,
každý na svých bedrech meč má
pro noční nebezpečí.
- * *
* *
- 9 (Lid:) Přenosný trůn si dal zhotovit Šalomoun
král z dřeva libanského:
10 sloupky jeho dal udělat ze stříbra,
opěradlo ze zlata,
sedadlo ze šarlatu,
vnitřek jeho vyložil darem
lásky dcer jerusalemských.
- 11 Vyjděte, pohleďte, dcery sionské,
na krále Šalomouna
v koruně, kterou mu vložila matka
na skrání v den jeho zasnubu,
v den, kdy mu srdce plesá.
- Ženich opěvuje přednosti nevěstiny, (4, 1– 5, 1.)***
4. – ¹ (Ženich:) Jak jsi krásná, přítelko má,
jak jsi krásná!
Oči tvé jsou jako holoubci, a co
krom toho pod závojem!

z písku. Básník vidí dnes něco podobného: není to však sloup z písku, ale z vonného dýmu vystupujícího z voňavek všelikých druhů, kterými čiší nevěsta i nosítko. – Možno, že cestou dávali kuřidla vonná do kadidelnic na řeřavé uhlí a okušovali jimi nevěstu; pak lze snáze vysvětliti „*sloup dýmu, prosáklý všemi voňavkami*" (hebr.). – Takovou nevěstou byla synagoga, která byla provívána vonným dechem Božím, která se zahalovala do vonného dýmu kadidla, obětí a modliteb, stoupajících každodenně ze svatyně; synagoga měla vyjítí vstříc Mesiáši, až přijde, aby se s ním zasnoubila. – Také církev katolická a v ní nesmrtelné duše, obklopeny jsoucím dýmem nejvonnější obětí eucharistické, modliteb a ctností, berou se v ústřety ženichu Kristu, který s nimi slaviti bude duchovní sňatek; s jednotlivými dušemi v den šťastné smrti, s církví celou na konci světa, až ji všecku odvede do nebeské hodovny.

V. ⁹ n. „*dcery jerusalemské*" = dívčí mládež (osady nevěstiny a ženichovy).

V. ¹¹. Církev užívá však v. 11 o *koruně trnové*, kterou Pánu na skrání vložila jeho matka, t. j. synagoga.

HI. 4. V. ¹. *Holubičky* jest náznak prostoty, upřímnosti, která září nevěstě z očí, zastřenéých závojem. Jak by ta krása oka zazářila, kdyby závoj odložila! Srv. 1, 14n.; 5, 12. – Jako s *vlnitých* strání pahorků galaadských vinou se dolů husté řady (linie) *černých* ladně *rozptýlených* koz, tak splyývají *vlnité* s temene hlavy nevěstiny dlouhé rozpuštěné, *černé* vlasy. Srv. níže 6, 4; 7, 5. – „Básník vypůjčuje si nejohnivější tóny barev a nejkrásnější květiny ze zahrady básnictví, aby zazpíval církví Boží chvalozpěv, který jí přísluší." (Schäfer.)

Vlas tvůj jak stáda koz, jež valí se
s výšin Galaadu.

2 Chrup tvůj jak stádo střížných ovec,
které z plavidla vyšly;
dvě a dvě jak dvojčata jehňat,
žádná bez blíženy.

3 Jak stužka šarlatová rty tvé,
a tvá ústa jsou libá.
Jak puklé jablko líce tvé, a co
krom toho pod závojem!

4 Jako věž Davidova tvé hrdlo,
(věž) s obrannými pásy;
na tisíc s ní visí štítů,
vše to puklíře junáků.

5 Prsy tvoje jako dvě mláďata,
dvojčata smí, jež pasou se v lilích.

6 Až den ochladne,
až se stín nachýlí,
vyjdu si k myrhové hoře,
k pahorku kadidlovému.

7 Všecka jsi krásná, má přítelko,
poskvrny na tobě není.

8 Sestup, nevěsto, s Libanonu,
sestup s Libanonu, sejdi;
opusť vrcholek Amanu,
vrch Saniru a Hermonu,
kde mají brlohy lvice,
pohoří, kde jsou panterí!

* *
*

9 Ranilas srdce mé,
sestro má, nevěsto,
ranilas srdce mé
jediným z tvých očí,

V. ³. Rudé líce závojem toliko prosvítají; což, kdyby je nevěsta odhalila!

V. ⁵. Prsy jsou náznakem mateřství. Také církev katolická je vzácnou matkou, jež mlékem nauky Kristovy odkojila a odkřídí miliony duší, které vine na svá láskou prohrátá ňadra.

V. ⁸. Ženich vyzývá nevěstu, aby s ním počala žítí život manželský, život rozkošné lásky, proti němuž byl dosavadní její život, který lásky manželské neznal, životem v odlehlých, zapadlých, nehostinných samotáčích. – Život bez Krista ve S. z. a život s Kristem v N. z., jaký to rozdíl! Přimkni se ke Kristu a žij s ním! – Místo „opusť“ má Vulg. „budeš korunována“; tento překlad zakládá se na jiném čtení hebr.

V. ⁹. Místo „vlasem“ hebr. „článkem řetízku“ na tvém hrdle; podle toho jest pak i „oko“ kroužek na nevěstině šperku. – Poraněním srdce dlužno rozuměti velikost lásky Kristovy k církvi. (Angelomus.)

jedním vlasem
šije svojí.

10 Jak pěkné prsy tvé,
sestro má, nevěsto,
sladčí jsou prsy tvé
nežli víno.
Vůně tvých mastí jest
nad všechny voňavky.

11 Čistým medem rty
kanou ti, nevěsto,
med a mléko máš
pod jazykem;
vůně tvých šatů
jak vůně kadidla.

* *
*

12 Zahrada zamčená
jsi sestro má, nevěsto;
v zahradě zamčené
pramen na pečeti.

13 Co roste v tobě, sad
granátový jest
s rozkošným ovocem:
cyprus s nardem,
nard a šafrán,
kasie, skořice,
se všemi stromy
kadidlovými,
myrha i aloe,
se všemi předními
voňavkami.

15 Pramen jsi v zahradě,
pramen jsi vod živých,
s prudkostí plynoucích
s Libanonu.

16 (Nevěsta:) „Zdvihni se, větříku,

V. ¹⁰. „prsy“ = láska. Srv. 1, 1 n. Také Kristus hledí se zálibou na vše, co církev z lásky k němu činí. – Srv. výše v. 5; 7, 3.

V. ¹³ n. Místo „kasie“ hebr. *qáne*, t. j. *puškvorec*, *Acorus calamus*.

V. ¹⁵. Libanon jest kraj palestinský, horský a lesnatý, který má nejvíce a nejméně vody. Také Jordán prýští se tam. Ty vody tekou podle Vulg. „s prudkostí“, ježto jsou to prameny *vydatné*. – Ženich přirovnává svou snoubenku ku prameni zapečetěnému v zahradě zamčené žádá velmi jemně, aby snoubenka tu zahradu otevřela a pramen odpečetila jemu, svému snoubenci, t. j. vyzývá ji, aby společně manželství dokonali a tak svou sladkou lásku zpečetili. Nevěsta souhlasí. Ten souhlas vyslovuje ve v. 16 a v 5, 1. – Vyslovují tedy tyto vv. manželskou smlouvu a souhlas k ní potřebný. Srv. Příis 5, 15– 18.

Život tvůj jest kupka pšenice,
obložená liliemi.

3 Tvé dva prsy jako dvě mláďata,
dvojčátka to srní.

4 Hrdlo tvoje jako vížka,
ze slonové kosti.

Oči tvé – rybníky heseborské
u bran lidnatého města.
Nos tvůj jak výběžek Libanonu,
hledící proti Damašku.

5 Hlava tvá (na tobě) jak Karmel;
vlasy tvé hlavy jak purpur krále,
splývající v řasách."
* *
*
6 (Ženich:) „Jak jsi spanilá a sladká,
7 milenko, v rozkoších svých!
Postavou podobáš se palmě,
a tvé prsy hroznům.

8 Řekl jsem si: Vylezu na palmu,
sáhnou po jejím ovoci,
prsy tvé budou mi vinnými hrozny,
vůně tvých úst jako jablek,
9 hrdlo tvé jako nejlepší víno!"
(Nevěsta:) „Kéž je milý můj s rozkoší pije,
kíž je mu pochoutkou, rtům i zubům!

10 Jsem svého milého,
on po mně prahne!
11 Pojď, můj milý,
půjdeme na venkov,
na pobyt v dvorcích!
12 Za jitra budeme
do vinic chodit,
patřiti na révu,
raší-li, květ-li
otvírá se,
kvetou-li granáty.
Tam dám tobě
svoje prsy.
Laskavec voní.
Ve dveřích našich mám

V. ³. srv. s 4, 5.V. ⁹bc. hebr. (Dvořák): „*jaké jde k duhu – mému miláčku;*“ – *svlažuje jeho – rty mu i zuby*V. ¹⁰. srv. s 2, 16; 6, 2.V. ¹¹ n. Kristus a církev, spojená s ním láskou, vyšli z Jerusalema a procházejí ruku v ruce širošířý svět; rozsévají, zalévají a pozorují, jak se daří vinice, na které společně pracují o spáse nesmrtelných duší; pátrají, která raší nadpřirozenou milostí, kvetou a nesou ovoce.

na závoru dveří.

6 Otevřela jsem miláčku svému –
on však již zahnul zmizel.
Dech se zatajoval ve mně
od té doby, co promluvil.

Hledala jsem ho, ale nenašla;
volala, neozval se.

7 Našli mě strážci, chodící městem,
zbili mě, ranili mě;
odňali mi pláštěnku mou
strážcové městských hradeb.

8 „Zaklínám vás, dcery jerusalemské,
milého mého-li najdete,
abyste pověděli jemu,
že já láskou hynu.”

9 (Dcery jerusalemské:) „Čím předčí milý tvůj všechny milé,
ženo nejkrásnější?
Čím předčí milý tvůj všechny milé,
že nás tak zapřísaháš?

10 (Nevěsta:) „Milý můj bílý jest a červený,
jediný z tisíců jiných.
11 Hlava jeho – ryzí zlato;
kučery jak větvičky palmy,
černé jako havran.

12 Oči jeho jako holoubci
u proudící vody;
ve mléku okouávají se,
sedí na násypu.

13 Líce jako záhony balzámu
plodící vonné koření;
rty jeho jako lilie jsou,
prýštití samotok myrhový.

14 Ruce má jak zlaté válce,
plné hyacintů,
tělo jak desku z kosti slonové,
safiry vysázenou.

15 Nohy jeho – z mramoru sloupy,
stojící na patkách zlatých.

V. ⁷. Co tu vypravováno, neudálo se skutečně, ale toliko v mysli nevěstině, nebo v mysli básníkův; líčena tu její horoucí *touha* po ženichovi, která se nebojí ani trpět. – „Starostlivé hledání, úzkostlivé volání, lkání a prosby nevěstiny o pomoc znázorňují stav církve utiskované, zejména nepřichází-li dlouho pomoc shora” (Munz). – „*strážci města*” (srv. 3, 3) jsou svěští panovníci, kteří pronásledovali církev. Srv. Ž 2, 1 n.V. ¹⁰ n. Ve smyslu vyšším líčeny tu krásy Kristovy. Kristus, Bůh-člověk, jest jediný z miliard lidí, kteří byli a budou. Bílý ve své čistotě mravů, ve své svatosti, v těle oslaveném, s obličejem v zlatozáří; červenal se krví v dobách utrpení, rděl se vždycky láskou k Otci i lidem. – Zlato znamená jeho božství, jež mu dodává nejvyšší hodnoty.

- 16 Postava jeho jest jak Liban,
vyniká jako cedr.
Ústa jeho plná jsou slasti,
všecek půvab jest na něm.
Takový milý můj, takový přítel můj,
dcery jerusalemské!"
- * *
*
- 17 (Dcery jeru-
salemské:) „Kam si uvykl chodit milý tvůj,
ženo nejkrásnější?
Kam se uchyluje milý tvůj,
bychom ho hledali s tebou?"
6. – ¹ (Nevěsta:) „Milý můj chodívá do své zahrady
k záhonku vonného koření,
aby pokochal se v zahradě,
aby (tam) lilie sbíral.
- 2
- Jsem mého milého a můj milý můj jest,
ten, jenž se pase mezi lillemi.

***Další (druhá) píseň ženichova, kterou opěvuje svou novomanželku.
(6, 3–11.)***

- 3 (Ženich:) „Spanilá jsi, má přítelko, sladká,
krásná jak Jerusalems,
hrozná jak sešikované vojsko.
- 4 Oči svoje ode mne odvrát,
neboť ty mě děsí.
Vlas tvůj jak stádo koz, jež valí se
s (výšin) Galaadu.
- 5 Chrup tvůj jako stádo bahnic,
které z plavidla vyšly;
dvě a dvě jak dvojčata jehňat,
žádná bez bliženy.
- 6 Jak puklé jablko líce tvé, a co
krom toho pod závojem!
- 7 Šedesáte královen jest,
osmdesát vedlejších manželek,
a děv mladých není počtu.
- 8 Jediná jest má holubička,

Hl. 6. V. ¹. „Kdo Krista hledá bez církve, může bloudit a navrat se, nemůže však dokonce dojíti úspěchu.“ (Beda Ctihodný.)

V. ². srv. s 2, 16; 7, 10. – Největší radost církve a každé duše jest vědomí, že patří Kristu a Kristus jí, že miluje a jest milována. Srv. Jan 14. 20.

V. ³. Místo „sladká“ hebr.: „jako Tircá“ (jisi spanilá). Tircá bylo hlavní a sídelní město králův israel-
ských od Jeroboama až po Amriho.

V. ⁴–⁶. srv. s 4, 1–3.

V. ⁸. Jedna jediná manželka jest ženichovi milejší, má v očích jeho větší cenu nežli četný harém Šalo-

- má čistoucká; jedináček je matčin,
miláček té, jež ji porodila.
Zřely ji děvy a blahoslavily,
(zřely ji) královně i ženiny,
a oslavovaly ji:
- 9 (Harém:) „Kdo je ta, která se bere jak zora,
krásná jako měsíc,
jasná jako slunce,
hrozná jak sešikované vojsko?!"
- 10 (Ženich:) „Sešel jsem do sadů ořechových,
bych viděl, co pučí v údolí,
bych viděl, zelená-li se vinice,
kvetou-li jablka granátová.
- 11 Ani jsem nepozoroval toho:
zbavilas mě rozumu,
dcero urozená."
- Další (třetí) píseň opěvující krásu nevěstinu s příslušným závěrem.
(6, 12–8, h.)***
- 12 (Svatebčané:) „Toč se, toč se, Sulamitko,
toč se, toč se, ať vidíme tě!"
- 7 – ¹ (Nevěsta:) „Co chcete viděti na Sulamitce?
(Nic), než válečný tanec."
- (Svatebčané:) „Jak jsou krásné tvoje kroky
ve střevečích, knížecí dcero!
Spojení tvých beder jak zápony,
dílo mistrovny ruky.
- 2 Kolem pupku máš okrouhlou miskou,
nikdy bez vína s kořením.

mounův. Protože jest od narození tak čistá a spanilá, proto ji milovala také matka nade všechny její sourozen-
ce. – Žádnému národu neprokazoval Bůh takové lásky jako národu israelskému, synagoze; ta byla jeho
jedináček, jeho nade všechny milovaná choť.

V. ¹¹. došel nás porušený. Překlad Vulg: „Nevěděla jsem; duše má zkormoutila mne pro vozy Amina-
dabovy“ nedává uspokojivého smyslu. Přeloženo tu podle opravy Zapletalovy.

V. ¹². zpívá ženich s hosty. Vyzývá nevěstu, by tančila obvyklý tanec s mečem (nebo s meči) bleskut-
ným v ruce = „válečný tanec“ v. 7, 1. V některých krajinách dnešního Východu tančí takový tanec nevěsta
večer přede dnem svatby v kruhu dvou sborů, mužského a ženského, při svitu ohně. Za zpěvu „uasfu“ ke cti
nevěsty, která zpívá „munsid“, oba sbory lehce do taktu se pohybují a tleskají rukama (rej sborový). Podob-
ný obyčej vládl asi v Palestině za dob biblických. – „Sulamitko“ = Šalomounko. Je-li ženich Šalomounem,
jest nevěsta – Šalomounkou, královnou. – „ať vidíme tě“ a tím pohledem se pokocháme. Při tanci budou
zpívati uasf, kterým budou nevěstě holdovati. – Při mečovém tanci mládenci dorážejí na nevěstu a ta se jim
brání mečem; chce tím říci, že bude a zůstane svému ženichovi věrná a bude bojovati třeba mečem proti
nepřátelům této věrnosti.

Hl. 7. Následující uasf (chval zpěv arabsky), který počíná 7, 1c, popisuje údy zdola nahoru. Líčí nevěs-
tu ne toliko jako krásnou manželku, ale také jako *plodnou matku*. – (Také církev, choť Kristova, jest jeho
bojovnice (meč) a matka plná života nadpřirozeného, který žije sama a který dala, dává a dáváti bude se
svým chotěm milionům duší; jest žena, plná hybné síly a hbitné pohyblivosti tu, kde má se zalíbiti svému
choti.

V. ². Básník chce říci, že nevěsta má dokonale vyvinuté údy, kterých plodná matka potřebuje.

- všeliké ovoce,
čerstvé i starší;
tobě jsem – milý můj –
schovala je."
8. – ¹ Budiž (nyní) mojí bratrem,
ježž prsy mé matky kojily!
Když tě venku potkám, zlíbám tě,
a nikdo mnou nepohrdne!
- ² Budu tě brát a zaváděti
do domu matky své, pěstounky,
budu ti dávatí vína s kořením
a moštu granátového.
- ³ Levice jeho pod mou hlavou,
pravice jeho mě objímá.
- ⁴ Zaklínám vás, dcery jerusalemské,
nebuďte, nerušte mé lásky,
dokud sama nechce.

DODATKY. (8, 5– 14.)

- ⁵ (Svatebčané:) ***Moc a cena lásky. (8, 5– 7.)***
„Kdo je ta, která stoupá z pouště,
[rozkoší oplývající,
opřena o svého milého?"
„Pod jabloní vznítíl jsem tě,
tam, kde tě počala rodička tvá,
kde ti život dala tvá matka."
- ⁶ (Nevěsta:) „Přitiskni si mě jak pečetní prsten na srdce,
jak pečetní prsten na své ramię!"
(Ženich:) „Ano! Jeť jako smrt mocné milování,
silná jako pekla jest láska.
Žár její – žár jest ohně, plamenů;
spousty vod té síly nemají,
lásku by uhasily;

Hl. 8. V. ³ n. jest refrén známý z 2, 6 n; 3, 5.

V. ⁵ abc. jest výkřik obdivu svatebčanů, pozorujících, kterak přichází novomanželka, zavěšená na rámě novomanželovo. „Kdo je ta" – „vizte ta", vizte její štěstí! To štěstí vyslovuje přídavek Vulg: „rozkoší oplývající". Církev kráčí světem zavěšena jsouc na Krista a o něho se opírajíc. Ta blízkost a to spojení, působí jí nevýslovnou čest a rozkoš. Novomanželé zasedají na své „trůny" před shromážděnou osadou a ženich (nebo jeho jménem zpěvák) zpívá 5def. Vzpomíná, kde byl, když ho po prvé nevěsta spatřila, kde vzplály v srdci jejím prvé počátky lásky k němu. Stál tehdy pod jabloní nedaleko domku, ve kterém nevěsta spatřila světlo světa. Zahlédla ženicha nejspíše oknem, a zahleděla se do něho. Taktěž on. – „vznítíl" (vzbudil) jsem tě láskou, „počala" tě a při tom početi pozbyla znaku panenství; v tom smyslu byla „porušena" a „zprzněna" (Vulg).

V. ⁶ c. počíná mluvití ženich. Práví, že prosbě manželčině vyhoví a pak počíná opětovati chvalozpěvem moc a cenu lásky, která ho bude věčně s chotí poutati. Kristus miloval a vždycky milovati bude církev láskou, které nikdo neuhasí. – Jako smrt a podsvětí (= „pekla") nevydají zpět své kořisti, tak ani láska nevydá, čeho se zmocní. Srv. nerozlučnost manželství, spolu to lásky. Srv. Řím 8, 35; 1 Kor 13, 8; Příis 6, 34.

řeky jí nezatopí.
Dá-li kdo všecek majetek za lásku
dojde jen odmrštění."

Nevěsta – zachovalá pevnost. (8, 8– 10.)

⁸ (Bratr:)

„Sestra naše maličká jest,
prsů (ještě) nemá.
Co s ní učiníme pro čas,
kdy o ni budou se ucházet?"

⁹ (Jiný bratr:)

„Je-li hradbou, vystavíme
na ní stříbrné bašty;
je-li branou, obstavíme ji
cedrovými trámy."

¹⁰ (Nevěsta:)

„Já jsem jako hradba,
a mé prsy jsou věže;
proto si vyvolil mě za tu,
kterou chtěl učinit šťastnou."

Nad vinici Šalomounovu. (8, 11n.)

¹¹ (Ženich:)

Šalomoun měl zahradu révy
v Baal-Hamonu;
svěřil ji správcům, by mu dávali
z výtěžku tisíc stříbrných.

¹²

Svou vlastní vinici před sebou mám.
Tisíc nech si, Šalomoune,
a dvě stě, správcové jejích plodů!

Nevěsto, ozvi se! (8, 13.)

¹³ (Ženich:)

„Ty, která v zahradách bydlíš –

V. ^{8–10}. oslavuje *neporušené panenství* nevěstino, pro které došla záliby ženichovy a v té zálibě svého největšího štěstí – sňatku manželského. – Chrániti sestru bývalo za starých dob povinností jejích bratrů. Srv. Gn 34, 1 nn. Ještě kdy byla nevěsta malá dívčice, neschopná manželství, umlouvají se bratři, co učiní, aby jí nikdo pohlavně neposkvrnil, ale aby zůstala neporušenou, dokud nenajde ženicha, který „*dobude*“ jejího srdce a jemuž v manželství bude moci „*otevřítí závory*“ svého panenství. – Bůh, který se chtěl stát člověkem a tak bratrem církve, chránil si ji od jejích prvopočátků, aby jí nepokazilo mnohobožství (= „smilstvo“). Ačkoli tolikrát náboženství pohanských sousedů snažila se prolomit hradbu přísného jednobožství církve starozákonné, ačkoli usilovala o to, by prodrala se branou, vedoucí do pevnosti tohoto jednobožství, přece jádro národa israelského zachovalo si neporušenou víru v jediného Boha a bohoslužbu té víře přiměřenou. Mohl tedy se zálibou Mesiáš s nebe sestoupiti a s neporušenou církví starozákonnou se zasnoubiti.

V. ¹¹ n. Šalomoun má velikou, výnosnou vinici, kterou mu spravují úředníci. Ti správci platí mu ročně tisíc šekelů (stříbrných); za správu zbude jim 200 stříbrných. Je to veliký zisk pro Šalomouna i jeho správce. – Ženich má také vinici – svou mladou, sličnou ženu, ale ta je mu milejší nežli výnosná vinice Šalomounova. – Na světě bylo mnoho říší pohanských a v nich náboženských společností („vinic“) velmi lidnatých. Bůh však vyvolil si za choť nepatrnou náboženskou společnost israelskou. Ta mu byla nade všecky. – Kde byl *Baal-Hamon*, není známo. Někteří poukazují na Judit 4, 4; 7, 3; 8, 3 (LXX.). Pochybno, zda právem. Vulg. vlastní jméno „Baal-Hamon“ překládá: „*Ta, kteráž má národy.*“ – Také „*Šalomoun*“ překládá: „*Pokojný*“.

V. ¹³. jsou věrojatně slova ženichova, kterými vyzývá nevěstu při svatbě, aby před svatebčany zpívala, jako ji byl výše (6, 12) vyzýval, aby tančila. – Nevěsta je plná púvabů – t. j. *vůně*. To proto, že přebývá v zahradě, kde je plno vonných květin. – Srv. 2, 14. – Také starozákonná církev žila ve vůni zjevených pravd, naději mesiášských a čisté bohoslužby. Když Mesiáš vešel (vtělením) s touto církví v manželský sňatek, vyzval ji, aby se ozvala, aby hlásala jeho pravdy a zpívala mu při nové bohoslužbě písně sladké jemu i všem

přátelé poslouchají –
dej mi slyšeti hlas svůj!"

Pospěš si, ženichu! (8, 14.)

¹⁴ (Nevěsta:)

„Pospěš, můj milý,
učíš jak srna,
jako jelínek
na horách vonících!"

svatebním hostům, t. j. všemu lidstvu.

V. ¹⁴. srv. s 2, 16 n.

stvořena od Boha prve než svět byl (Přís. 8; 1; Sir 1, 4, 9; 24, 8). Novozákonnému zjevení zůstalo vyhrazeno poučení nás, *kdo je ta osobní Moudrost*. Starozákonný spisovatel sotva tužil *tajemství trojice Boží*; nebyltě od Boha vyvolen k tomu, aby je světu zvěstoval. Teprve Nový zákon osvětlil poměr osobní Moudrosti k Bohu, kterýžto poměr byl velmi nedokonale vysloven slovem „*stvořiti*“ (Heinisch). O „Slovu“ (Logos) viz poznámku k 18, 15.

Staří majíce na zřeteli obsah Moudr, podobný ostatním knihám „šalomounským“, uvažující, že v knize od 6, 24 vystupuje a mluví Šalomoun, domnívali se, že knihu Moudr napsal *původně hebrejsky Šalomoun* a později teprve že byla jako jiné hebrejské knihy kanonické *přeložena* do hellenistické řečtiny. Proti tomuto názoru ozval se zejména Augustin a Jeroným. Dnes dlužno pokládati za věc jistou, že Moudr byla *napsána původně řecky a že spisovatelem jejím není Šalomoun, ale Žid Hellenista, který žil v druhém nebo dokonce v prvním století před Kristem.*²⁾ Užil-li kromě kanonických knih jiných spisů Šalomounových, nelze zjistit. *Filo*, který žil později (narodil se kolem r. 20 před Kr.), jistě *spisovatelem* knihy Moudr *není*. Spisovatel Moudr, když vystupuje jako Šalomoun, nechce čtenáře uvést v omyl, že Šalomoun knihu skutečně napsal, ale užívá slovesného druhu tehdy známého.

Knihy Moudr byla napsána v *Egyptě*³⁾ nejspíše v *Alexandrii*⁴⁾ hlavním sídle tehdejší vzdělanosti i filosofie řecké, podporované od Ptolemeovců.

Pohanská vzdělanost s královskou přízní, mocí, leskem a rozkošnickým životem vnadila egyptské Židy, aby odpadli od oteckého náboženství, které jim přinášelo toliko sebezapření a pronásledování. Spisovatel chtěl ty, kteří dosud zůstali židovství věrni, posílit ve víře a potěšit poukazem na poklady, které jim náboženství jejich poskytuje, jakož i na nicotu a trestuhodnost pohanství.⁵⁾ Pravděpodobně měl spisovatel i pohany na mysli, které chtěl knihou svou přivést k židovskému jednobožství.⁶⁾

Spisovatel nejeví takové znalosti řecké filosofie, aby třeba bylo míti za to, že četl knihy řeckých filosofů, nebo že byl jejich řádným posluchačem; znal myšlení řecké toliko z běžného života; té znalosti užil, aby jí oplodnil poznatky, uložené ve starších knihách biblických, ale tak, že zůstal pravověrným Židem.

Knihy Moudr je dílo jedolité, ucelené; není tedy nutno, abychom stanovili dva neb i více spisovatelů.

Myšlenky jsou rozčleněny úměrně, ale jiné stavby umělecké neviděti.

Knihy dochovala se nás v podstatě neporušena.

²⁾ Heinischovi zdá se býti pravdě nejbliže názor, že Moudr byla napsána v letech 88–30 před Kr. za panování *Ptolema X.* (88–81), *Ptolema*, přijímám *Neos Dionysos* (80–58 a opět 55–51), *Ptolema XIV.* (51–47), *Ptolema XV.* (47–44) a *Kleopatry VII.* (44–30). Tito panovníci nevydali sice rozkazů výslovných, aby Židé byli pronásledováni, ale nepřáli jim, což nelze říci o jejich předchůdcích, Židům nakloněných. Královským egyptským úředníkům stačilo věděti, že jejich páni Židům nepřejí, aby Židy, kde mohli, utiskovali. Židé, kteří zapřeli své náboženství a stali se pohany, vyhnutí se těm útiskům. – Po r. 30, kdy byl Egypt římskou provincií, sotva byla kniha Moudr napsána, ježto za dob římských nastaly Židům v Alexandrii lepší časy. Nebyli pronásledováni, nebylo tedy důvodu, aby kniha obsahu Moudr byla napsána.

³⁾ Tam, kde se byli dávno Židé usadili a se vzdělaností řeckou se seznámili, vznikla většina knih židovskohellenistických. Proto také zabývá se spisovatel tolik osudy Egyptanů (hl. 11.; hl. 16–19.), proto mluví o egyptské bohoslužbě a bohopotě vzdávané zvířatům (12, 23–27; 15, 18 n.).

⁴⁾ Ptolemeovci následující příkladu *Alexandra Velikého* pěstovali v Alexandrii, svém novém sídelním městě velkodušně vědy a umění.

⁵⁾ Srv. rozpravu ve hl. 13., 14. a 15.

⁶⁾ Spisovatel je přesvědčen, že jest židovstvo povoláno k tomu, aby rozneslo spásu do veškerého světa (18, 4). Také později *Filo* psal pro pohany.

OBSAH KNIHY:

V ČÁSTI PRVÉ (1, 1–6, 23) spisovatel doporučuje úsilí o moudrost *slovy svými*.

1. Tomu, kdo chce moudrosti dojíti, dlužno vstríhati se hřichu, který jí překází a který zabíjí (1, 1 – 2, 25).
2. Kdo přirovná úděl spravedlivcův k osudu bezbožníkovu, puzen jest ke snaze o moudrost (3, 1 – 5, 24).
3. Ať osvojí si moudrost zejména mocní tohoto světa (6, 1 – 23).

V ČÁSTI DRUHÉ (6, 24–19, 16), spisovatel doporučuje snahu o moudrost *slovy Šalomounovými*.

V oddílu prvé (6, 24–9, 19) Šalomoun vychvaluje moudrost, poučuje o jejím původu, podstatě, působivosti, jakož i o prostředcích, kterými lze jí dojíti.

V oddílu druhém (10, 1 –19, 16) Šalomoun budí snahu o moudrost příklady a výstrahami z dějin národa israelského a jeho nepřátel.

1. Příklady a výstrahy z dob od Abrahama po Mojžíše (10, 1 –12, 27).
Zacházka do rozpravy o pošetilosti a zhoubě modlářství (13, 1–15, 19).
2. Další příklady a výstrahy (16, 1 –19, 16).

DOSLOV (19, 17–20): Veleben budiž Tvůrce veškerenstva a vysvoboditel národa israelského!

Knihá v seznamu sněmu tridentského za třemi knihami „Šalomounskými“ uvedená a na totéž místo ve Vulgátě (latinské) položená sluje „*Knihá Moudrosti*“ se zřetelem na její *obsah*; mluví totiž o podstatě *moudrosti*, o jejím původě, ovoci a budí ve čtenáři touhu po ní (hl. 1 až 9); mluví také o *moudrosti jakožto Prozřetelnosti*, která řídila osudy otců národa israelského (hl. 10–19).

„*Moudrost*“ znamená tu popředně *moudrost praktickou*, náboženskomravní, jako v knize Přísloví ¹⁾; je to netoliko dovednost v jakýchkoliv poměrech správně se rozhodovati (7, 16; 8, 6; 9, 7n), ale popředně je to *bázeň Boží* (1, 2 nn.) a z ní vyvěrající ctnosti (3, 11; 6, 17; 8, 7), svatý život (4, 7. 16; 9, 17). – Tato *spravedlnost* života opírá se o *moudrost rozjímanou* (teoretickou, spekulativní), t. j. o to, co člověk ví o věcech božských i světských, ježto i znalost věcí stvořených vede člověka k Bohu (7, 15 nn; 8, 8 a jj.). Všecka moudrost *lidská* vyplývá z *moudrosti Boží*. *Moudrost* Boží pokládá spisovatel za Boží *vlastnost* (9, 2), také však tu moudrost *zosobňuje* a mluví o ní jako o bytosti, která samostatně žije; obcuje s Bohem, který jí miluje (8, 3), jest přisedící trůnu Božího (9, 4), jest zasvěcena do jeho tajemství (8, 4); Bůh jí posílá na zemi (9, 10); účastní se tvoření světa (7, 22; 8, 4; 9, 9), jakož i správy jeho (7, 27; 8, 1); má rozumného ducha i všechny vlastnosti Boží (7, 22 11); je to dech Boží všemoci, výron jeho veleby, zrcadlo jeho činnosti, obraz jeho dobroty (7, 25 n); miluje člověka (7, 23), dobře mu radí (8, 9), při práci pomáhá (9, 10), vchází do něho, aby ho učinila přítelem Božím, je-li jí hoden bohubným životem, vřelou touhou a horlivou modlitbou (7, 27; 1, 4; 8, 21). Proti starším knihám mudroslovným je v knize Moudr patrný *vývoj onoho zosobnění*. Přes to spisovatel nejmenuje Boží moudrost *výslovně osobou*, neuvažuje o jejím poměru k Boží přirozenosti a neučí tedy ani zřetelně, že jest jedné podstaty s Bohem. Spokojil se asi s myšlenkou, vyslovenou od starších učitelů; že byla moudrost

¹⁾ Srv. Přís 1, 7.

- protiví se skutkům našim,
vytýká nám přestoupení zákona,
a kárá nás z hříchů proti kázni naší.
13 Chlubí se, že má znalost Boha,
a synem Božím se nazývá.
14 Stali se nám výtkou názorů našich;
těžko nám na něj i hledět,
15 neboť přiči se jiným život jeho,
a venkonce jinaké jsou cesty jeho.
16 Za podvržence nás pokládá,
zdržuje se od cest našich jako od nečistot,
blahoslavi konec spravedlivých,
a chlubí se, že má za otce Boha.
17 Vizme, jsou-li řeči jeho pravé,
a zkusme, co na něho přijde,
zvěďmě, jaký bude jeho konec!
18 Neboť je-li spravedlivec syn Boží, zastane se ho,
a vysvobodí ho z rukou protivníků.
19 Potupou a mučidly zkusme ho,
abychom poznali tichost jeho,
a zkusili statečnost jeho.
20 K smrti nejohavnější odsudme ho;
vždyť se dostane mu ochrany, jak byl mluvil.
21 Takto smýšlejí, ale bloudí:
neboť oslepila je zloba jejich.
22 A neznají tajemství Božích,
naděje na odměnu za spravedlnost nemají,
a cti duší bezúhoných necení.
23 Bůh totiž stvořil člověka k neporušitelnosti
a k obrazu podstaty své učinil ho.
24 Ale závistí ďábla přišla smrt na svět,

V. ¹⁴ n. „Život spravedlivcův kárá hříšníka, ježto jej odsuzuje mlčky s větší vahou, než kdyby mluvil jasným hlasem.“ (Ambrož.)

V. ¹⁶ „*podvržence*“, podvrhelce, levobočky, nemanželské syny národa israelského, pokud jde o odpadlé Židy, „*falešné*“ peníze, pokud jde o pohany. To proti své důstojnosti.

V. ²⁰ Úryvek 2, 12–20 nápadně souhlasí s Ž 21; Is 52, 13–53, 12, jakož i s tím, co vypravují evangelia o umučení Páně. Srv. Mt 27, 40. 43. s Moudr 2, 13. 16. 18–20. – Jan 5, 18. srv. s Moudr 2, 13. 16. Proto velmi mnozí církevní otcové a spisovatelé viděli v Moudr 2, 12–20 *mesiašské prorocství*. Spisovatel Moudr mluví v úryvku 2, 12–20 jako před tím (srv. v. 10 n.), tak i po tom (srv. 3, 1 nn.; 4 7; 5, 1 nn.) o *trpících spravedlivcích vůbec, ve smyslu vynikajícím pak o Trpiteli a Spravedlivci po výtce*, kterého všichni zbožní trpitelé předobrazovali, a ve kterém spravedlnost a utrpení došly vrcholu nedostizňovali. Srv. Ž 68.

V. ²³ Když je Bůh věčně blažen, dlužno též, aby člověk, obraz podstaty jeho, věčně blažen byl. – „*člověka*“ = „*ho*“ = všechny lidi stvořil Bůh k tomuto účelu – k věčné blaženosti. Avšak ďábel uvedl smrt na svět, t. j. způsobil, že někteří lidé nedojdou života věčně blaženého (v. 24 n.).

V. ²⁴ je první místo v bibli, které jmenuje *ďábla svědce prvních lidí* (výslovně). Tím vyloženo, co vypravuje Gn 3. 1 nn. o *hadu*. Srv. Jan 8, 44; Zjev 12, 8 n.; 20 21. Srv. také Job 1 n.; 1 Par 21, 1. – Ďábel „*záviděl*“ lidem život věčně blažený, ke kterému Bůh lidstvo byl ustanovil. – „*smrt*“ ztráta toho života, záhuba věčná. – „*na svět*“ – na lidstvo. Srv. Řím 5, 12.

V listech sv. Pavla ⁷) je tolik myšlenek a slov společných s Moudr, že jest jisto, že ji apoštol národů často četl a ježto jí užívá tak jako jiných starozákonných knih kanonických, pokládal i Moudr za knihu posvátnou. Evangelium sv. Jana ⁸) souhlasí nápadně v nauce o Slovu s naukou knihy Moudr o „moudrosti“. Spasitel podle téhož evangelia obracel na sebe výroky Moudr, pokládal ji tedy za knihu posvátnou a taktéž činil podle vzoru mistrova žák-miláček Páně. Povšimnutí zasluhují také některá místa ve Zjev, ⁹) Jak ¹⁰) a 1 Petr, ¹¹) jakož i Luk. ¹²)

„V dobách apoštolům nejbližších měli ji (knihu Moudr) před sebou výteční spisovatelé, kteří dovolávajíc se jejich svědectví, věřili, že se nedovolávají než božského svědectví“ (Aug); byli to zejména: „*Nauka dvanácti apoštolů* (Didaché), *Klement Řím.*, *Hermův Pastýř*, *Tacian*, *Irenej*, *Hippolit*, spisovatel *zlomku*. „*Muratorova*“, *Tertullian*, *Cyprian*, *Laktanc*, *Klement Alex.*, *Origenes*, *Diviš Alex*, *Pamfil Cesarejský*, *Didaskalie*, *Ustanovení* (Konstituce) *apoštolská*. Proti pochybnostem, které teprve ve IV. století se objevily, svědčí o posvátnosti knihy Moudr z východních: *Euseb* (Cesarejský), *Basil*, *Efrem*, *Diodor z Tarsu*, *Řehoř z Nyssy*, *Epifan*, *Zlat*, *Cyryll z Alexandrie*, ze západních: *Hilar*, *Optat*, *Lucifer z Kalaris*, *Filastr z Brescie*, *Ambrož*.

Ani protestanté nemohli upříti přednosti knihy Moudr.

ČÁST PRVÁ (1, 1 – 6, 23).

1. Kdo chce dojít moudrosti, tomu třeba vystříhati se hříchu, který jí překáží a přináší smrt. (1, 1–2, 25.)

1. – ¹ Zamilujte si spravedlnost, vy, kteří vládnete zemí.
Přemýšlejte o Pánu v dobromyslnosti,
a v upřímnosti srdce hledejte ho;
² neboť nalezen bývá od těch, kdož nepokoušejí ho,
a ukazuje se těm, kteří jemu důvěřují.
³ Zvrhlé rozumy totiž odlučují od Boha,
a moc vyzývaná zamítá nemoudré,
⁴ ježto do zlovolné duše nevejde moudrost,

⁷) Srv. Moudr 11, 23; 12, 12–22 s Řím 9, 19–23. Srv. Moudr hl. 11., 13., 15. s Řím 1, 18 nn.; Gal 4, 8–10. Srv. Moudr 9, 17 s 2 Kor 5, 5. 7. Srv. Moudr 7, 25 n. s Žid 1, 1–3 a j. v.

⁸) Jan 1, 1 srv. s Moudr 9, 9; 8, 3; 9, 4; 7, 25 n. – Jan 1, 3 srv. s Moudr 7, 12b. 22a; 8, 6; 7, 21; 9, 9. – Jan 1, 4 srv. s Moudr 7, 22b. 23. 27; 7, 10; 6, 21b. – Jan 1, 5 srv. s Moudr 6, 13; 7, 29 n.; 1, 4. – Jan 3, 13 a Moudr 9., 10; Jan 3, 12 s Moudr 9, 16. – Srv. Jan 5, 20 s Moudr 9, 9; 8, 3. – Jan 5, 26 s Moudr 7, 27b. – Srv. Jan 6, 65 s Moudr 8, 21; 9, 4. – Srv. Jan 8, 46 s Moudr 7, 25. – Jan 14, 21 s Moudr 6, 17 a j. v.

⁹) Srv. Moudr 6, 6 se Zjev 2, 16; Moudr 3, 14 se Zjev 3, 12; Moudr 16, 9 se Zjev 16, 6.

¹⁰) Srv. Jak 5, 5 n. s Moudr 2, 6–10, 12. 20; Jak 3, 17 n. s Moudr 7, 22 n. Jak 1, 5 s Moudr 7, 7; 8, 21 a j. v.

¹¹) Srv 1 Petr 1, 7 s Moudr 3, 6; 1 Petr 2, 12 s Moudr 3, 7.

¹²) Srv. Lk 12, 20 s Moudr 15, 8; Lk 9, 31 s Moudr 3, 2; 7, 6; Lk 19, 44 s Moudr 3, 7.

Hl. 1. – ¹ n. „*spravedlnost*“ není tu ctnost, jakou vykonává soudce, když vynáší spravedlivý rozsudek, ani ctnost, která má provázeti všechny vladařské úkony spravedlivého krále, ale je to spravedlnost v nejširším slova významu = hluboký nábožensko-mravní názor světový, založený na jednobozství a praktický život, uspořádaný podle toho názoru (přesvědčení). Jinými slovy: tato „*spravedlnost*“ = „*moudrost*“. – „*hledati*“ *Boha* = vyhledávati jeho přízeň, zálibu a lásku, příležitost ku přátelskému styku s ním, snažiti se o spojení s ním. Srv. Ex 33, 7; Dt 4, 29; Jer 29, 13; Ž 13, 2; Řím 3, 11; Žid 11, 6.

V. ² „*pokoušejí*“ ho ti, kdož půl srdcem, jaksi na zkoušku, vyhledávají přízeň Hospodinovu, druhou polovici však lnou ke hříchu, hřích páchají. Srv. Nm 14, 22; Ž 77, 41. 56; Sk 5, 9; 15 10; 1 Kor 10, 9.

- aniž se ubytuje v těle, poddaném hříchům.
⁵ Svatý duch ukázněnosti totiž utíká před falší, a vzdaluje se od myšlení, která jsou bez rozumu; zapuzuje ho přicházející nepravost.
⁶ Neboť (ačkoliv) lidumilný duch jest moudrost, nenechá bez trestu rtů rouhačových; jeť Bůh svědek ledví jeho, je pravdivý zpytatel srdce jeho, a jest posluchač jazyka jeho.
⁷ Neboť duch Páně naplňuje okruh zemský, a ten, jenž udržuje vesmír, ví o (každém) hlesu.
⁸ Protož kdo mluví nepravé věci, nemůže utajit se, aniž ho mine trestající spravedlnost.
⁹ Bývajíť myšlenky hříšnickovy vyšetřovány, a zpráva o tom, co mluví, přichází před Boha, aby potrestány byly nepravosti jeho.
¹⁰ Neboť ucho (jeho) žárlivé poslouchá všecko a (ani) reptavé zašeptání neujde mu.
¹¹ Vystříhejte se tedy reptání, které nic neprospívá, a nedopusťte jazyku, aby se rouhal, ježto řeč tajná neunikne trestu, ale ústa prolhaná zabíjejí duši.
¹² Nehorletež o smrt pobloudilým životem, aniž uvozujte na sebe zahynutí skutky svých rukou,
¹³ Neboť Bůh smrti neučinil, aniž se veselí ze zahynutí živých.
¹⁴ Neboť stvořil všecko, aby (živo) bylo, a zdravé je tvorstvo světa, a není v nich jedu záhuby, aniž kraluje podsvětí na zemi.
¹⁵ Neboť spravedlnost jest [ustavičná a] nesmrtelná,
¹⁶ Ale bezbožní rukama i řečmi ji přivolávají;

V. ⁵. *Duch Boží* jest ve S. Z. ona Boží síla, která působí všecek život. Sluje „*svatý*“, ježto je blízko Boha (1, 7) a protože člověka posvěcuje, hřích pak, opak svatosti, nenávidí. Spisovatel knihy Moudr tu *zosobňuje* ducha Božího a tím připravuje bezděky půdu nauce křesťanské podle které je *Duch sv. skutečný*, od Otce i Syna odlišná *osoba*. Oznámiti toto tajemství však bylo zůstaveno teprve spisovatelům Zákona *nového*. Spisovatel Moudr a jeho první čtenáři ztotožňovali podstatně „*ducha Božího*“ s Bohem. – Duch ten slove tu „*duchem ukázněnosti*“, ježto *ji miluje, chce ji* a člověka vede, aby jí došel, je tedy *její původce*. – „*ukázněnou*“ = umravněnost, výsledek snahy o moudrost.

V. ¹³. „*smrti*“ časné a věčné. – „*živých*“ = žijících lidí. – Bůh neučinil smrti, ale člověk ji přivolal hříchem. Srv. Přís 8, 36; 21, 6 (LXX.); Řím 6, 23.

V. ¹⁵. „*spravedlnost*“ = svatost života vůbec jako ve v. 1. Odměna za ni jest *život věčný*; časná smrt je toliko krok do něho. Spravedlnost činí spravedlivce *nesmrtelným* (nekonečně šťastným na onom světě) a v tom smyslu jest „*spravedlnost nesmrtelná*“.

V. ¹⁶. „*ji*“ smrt (v. 12). – „*rukama*“ = posuňky, které činivají lidé volající na své miláčky. – „*řeč*“ může znamenati také hříšná *slova* a „*ruce*“ hříšné *činy*, kterými svolávají na sebe věčné tresty. – „*hynou*“, chřadnou touhou po ní (smrti). – „*smlouvu činí s ní*“ = zapisují se jí. – Kdežto spravedlivce jest *údělem Božím* (Dt 972

- majíce ji za přítelkyni, hynou a smlouvu činí s ní, ježto zasluhují, aby za úděl jí byli.
 2 – ¹ Říkají si totiž mezi sebou zvrhle usuzující: Krátký a teskný je náš život, není léku, když člověk skonává, a není, známo, že se kdo z podsvětí vrátil.
² Neboť náhodou jsme přišli na svět, a potom budeme, jako bychom byli (nikdy) nebyli; vždyť dým jest dech (života) v nozdrách našich, a myšlenka jest jiskra v pohybu našeho srdce;
³ jak ta zhasne, popel bude tělo naše, duše pak rozplyne se jako řídký vzduch; život náš pomine jako stopa po oblaku, rozprchne se jako mlha, kterou rozeženou paprsky slunce a potlačí horkost jeho.
⁴ Jméno naše přijde časem v zapomenutí a nikdo nebude vzpomínati skutků našich.
⁵ Jeť zákmit stínu čas náš, a nebude se opakovati náš skon, protože je zpečetěný a nikdo se nevrací.
⁶ Nuže tedy, užijme rozkoší, které skutečně jsou, rychle užijme tvorstva, vždyť jsme mladí!
⁷ Naplnme se drahým vínem a vonidly, ať nemine nás (žádný) květ jara!
⁸ Ověncme se růžemi, prve nežli zvadnou; nebuď louky, které by nepřešla bujnost naše!
⁹ Nikdo z nás nebuď bez účasti rozpustilosti naší; všude zůstavme znamení veselosti! Vždyť to jest úděl náš a toť náš los.
¹⁰ Znásilňme chudého spravedlivce, nešetřme vdovy, aniž se ostýchejme šedin starce mnohého věku.
¹¹ Moc naše buď (nám) pravidlem spravedlnosti, neboť slabé jeví se neúčinným býti.
¹² Obchvaťme spravedlivce, ježto jest na obtíž nám,

32, 9; Zach 2, 16; 2 Mach 1, 26) stává se bezbožník „*údělem*“ (kořisti) *smrti*, t. j. záhuby časné i *věčné* Hl. 2. – V. ^{8b} jest asi druhý překlad v. 9a, proto lze pochybovati o jeho původnosti (v řeckých rukopisech není).

V. ¹⁰. Zákon i proroci často doporučovali soustrast se slabými, jako jsou starci, vdovy, chudí. Srv. Ex 22, 24 nn.; Dt 16, 14; 24, 17 nn.; Is 10, 2; Jer 7, 6. a jj.

V. ¹¹. Hmotaři neuznávají přirozeného ani kladného zákona za zdroj a důvod mravnosti a práva; jediným zdrojem a důvodem obého jest jim *hmotná moc*.

V. ¹². „*Obchvaťme*“ Istitivě, ukažme svou převahu *chytrosti*, která umí dokonale užívati moci hmotné ke svým účelům. Srv. Is 3, 10.

proti těm, kteří (kdysi) sužovali je, a kteří mařili námahy jejich.
² Vidouce to, budou zděšeni hroznou bázni,
 a budou hroziti se nenadálé spásy.
³ Říkat budou si vespolek kajíce se,
 z duše sklíčené budou hořekovat:
 „To jsou ti, kteří byli nám kdysi na posměch,
 a které tupit bylo naším zvykem.“
⁴ My nemoudří mněli jsme, že jejich život je šílenství,
 a jejich konec že jest bezectný.
⁵ Aj, kterak připočtení jsou k synům Božím,
 a mezi svatými jest úděl jejich.
⁶ Zbloudili jsme tedy s cesty pravdy,
 světlo spravedlnosti nezasvitlo nám,
 slunce moudrosti nevzešlo nám.
⁷ Nasytili jsme se cest nepravosti a záhuby,
 schodili jsme neschůdné pustiny,
 ale cesty Páně jsme nepoznali.
⁸ Co nám prospěla pýcha,
 aneb co nám pomohlo bohatství s chloubou?
⁹ Pominulo to všecko jako stín,
 a jako prchavá pověst.
¹⁰ Jako loď, která přechází zdolou vodou,
 jejížto stopy, když přejde, nelze nalézt,
 ani stezky jejího kýlu mezi vlnami;
¹¹ aneb jako pták, jenž letí vzduchem,
 jehožto cesty nížádného znamení se nenalézají, –
 (pták) totiž lehký vzduch úderem rozpjatých perutí bitý,
 a brázděný šelestící silou
 pohybujících se křídel prolétá,
 a poté žádné znamení letu jeho v něm se nenalézají, –
¹² aneb jako když se vystřelí šíp do terče,
 rozdělený vzduch ihned se zase sbíhá,
 takže není znáti, kudy šel:
¹³ tak i my zrodivše se ihned jsme zanikli;
 nemohli jsme se vykázati žádným znamením ctnosti,
 ve své špatnosti byli jsme uchváčeni.“
¹⁴ [Tak mluvili v pekle ti, kteří zhřešili.]
¹⁵ Naděje bezbožného je totiž jako prach, který vítr zachvacuje,
 a jako tenoučká pěna, vichřicí rozptýlená;
 bývá rozváta jako dým od větru,
 přechází jako památka na jednodenního hosta.

Hl. 5. V. ¹. „Tehdy“ až budou počítati hříchy své (4, 20), na posledním obecném soudu.

V. ³. Místo „To jsou ti“ řec: „To je ten...“ (Cornely a jiní myslí na Krista.)

V. ¹⁰. „Jako“... spoj s „tak i“ ve v. 13.

V. ¹². „sbíhá se“ nebo lépe řec: „zředit se“, jako byl zředitý prve nežli jej šíp, razící si cestu, *zhus-*

til.

V. ¹⁴. je glosa Vulg.

²⁵ a zakoušejí jí ti, kteří patří jemu.

2. Přirovnání údělu spravedlivcov a údělu bezbožníků vede ke snaze o moudrost. (3, 1–5, 24.)

3. – ¹ Duše spravedlivých jsou v ruce Boží,
 a mučidlo [smrti] nemůže se dotknouti jich.
² Zdálo se nemoudrým, že je veta po nich,
 za neštěstí měli odchod jejich,
³ a že se od nás odebrali, za zkázu;
 ale oni jsou v pokoji.
⁴ Neboť i když podle mínění lidí trpěli muky,
 všecka důvěra jejich tkvěla v nesmrtelnosti;
⁵ maličko trestání byvše dojdou hojného blaha, ježto
 Bůh zkusil je a shledal, že ho jsou hodni.
⁶ Jako zlato v ohni vyzkoušel je,
 a jako celopalnou oběť je přijal;
 přijde pak doba, kdy dojdou povšimnutí.
⁷ Stkví se budou lidé spravedliví,
 a jako jiskry po strnisku poběží.
⁸ Soudit budou lidstvo, ovládat národy,
 a jejich králem bude Hospodin na věky.
⁹ Ti, kdož doufali v něho, porozumějí pravdě,
 a věrní v lásce zůstanou u něho,
 neboť milosti a milosrdenství dostane se vyvoleným jeho.
¹⁰ Ale bezbožní podle toho, jak smýšleli, trestání budou,
 ti, kteří podceňovali spravedlivce a od Pána odpadli,
¹¹ neboť kdo za nic nemá moudrost a ukázněnost, nešťastný jest.
 Jalová jest naděje jejich,
 námahy (jejich) jsou bez užitku,
 a marná díla jejich.
¹² Ženy jejich jsou nesmyslné,
 nešlechtné děti jejich,
¹³ a zlořečeno plémě jejich.
^{13b} Neboť šťastná jest bezdětná, ale neposkrvněná,
 která neví, co je lože s hříchem:

V. ²⁵. „zakoušejí jí“ = smrti, záhuby věčné. – „jemu“ = ďáblovi. Podle soudu spisovatelova přes to, že závistí ďáblou přišla smrt na svět, spravedlivci jí nepodlehnou, ale toliko ti, kteří jsou ďáblu oddáni. – Spravedlivce od smrti vysvobozuje *moudrost*. Srv. níže 10, 1 nn.

Hl. 3. – V. ^{6c-7}. podle původ, zní: „A za doby navštívení (povšimnutí) svého budou se stkvíti a jako jiskry strniskem poběží.“ – Spisovatel má tu na mysli *poslední soud*, kdy zastkví se spravedlivci a kdy budou slaviti vítězství nad bezbožnými, kteří budou nuceni uznati jejich mravní převahu a nynější slávu, kdežto sami budou smeteni do záhuby. – O „*povšimnutí*“ (pozornosti při blahovlnné návštěvě) srv. výše 2, 20. – O „lesku“ spravedlivých na posledním soudu srv. Dan 12, 2 n.; Mt 13, 49. Bude to odměna konečná, nezatímná; odměna věčná, ne dočasná; odměna úplná, dokonalá (podle duše i těla).

V. ^{7b}. navazuje na Abd 18. Srv. Zach 12, 6. – Jako oheň a jiskry běží po strnisku, pálice a ničiče zbytky slámy, a tak jaksi slaví nad nimi vítězství, tak budou slaviti vítězství spravedlivci nad bezbožníky v den posledního soudu. Nebude to vítězství národní, politické, nýbrž *mravní*, jak je později dokonale chápal a hlásalo křesťanství.

- dostane se jí plodu, až dojdou povšimnutí duše [svatých].
¹⁴ (Štasten jest) kleštěnec, který nespáchal rukou nepravosti,
 aniž pojal proti Bohu nešlechtné úmysly,
 neboť dána mu bude za věrnost odměna výborná
 a úděl v chrámu Páně nejrozkošnější.
¹⁵ Vždyť ovoce dobrých námah je slavné
 a nevývratný jest kořen moudrosti.
¹⁶ Synové však cizoložníků se nevydaří,
 a plémě z lože nemanželského bude vyhlazeno.
¹⁷ Budou-li totiž dlouho živi, za nic počteni budou,
 a beze cti bude na konec stáří jejich;
¹⁸ jestliže rychleji zemrou, nebudou míti naděje,
 aniž útěchy v den soudu;
¹⁹ neboť rodu nespravedlivého hrozné jsou konce.
 4. – ¹ Lepší jest bezdětnost s ctností;
 jeť nesmrtelná památka její,
 ježto ji uznává Bůh i lidé.
² Když je přítomna, lidé ji napodobují;
 a touží po ní, když je vzdálena,
 a na věčnosti ověněna jsouc slaví vítězství,
 jehož byla dobyla v zápase bojů čistých.
³ Rozplozené však množství bezbožníků nic neprospívá;
 jsouc z nepravých výstřelků nepouští kořene hluboko,
 neklade pevného základu.
⁴ Neboť i když na čas v ratolestech pučí,
 bude to, co jest nepevně založeno, větrem zvikláno
 a silou povětří z kořene vyvráceno.
⁵ Olámany budou ratolesti nedospělé,
 ovoce jejich bude neužitečné, nezralé k jídlu,
 a k ničemu se nehodí.
⁶ Neboť děti, které se rodí z nemanželských souloží,
 jsou svědky nešlechtnosti proti rodičům při soudu svém.
⁷ Spravedlivý však, byť i před časem smrti zachvácený, v pokoji bude.

V. ¹⁵. naráží na Is 56, 3. Moudrost jest nevývratný a neuschající kořen kmene, stromu dobrých námah, který nese ovoce stkvělé – blaženou nesmrtelnost. Protože neumírá kořen, neumírá ani ovoce.

Hl. 4. – V. ¹. „*ctnost*“ je tu důsledně *čistota*, popředně *manželská*. (Vulg méně správně podává 1a: „*Ó, jak krásně jest čistotné plémě v skvělosti.*“) „*uznává*“, cení a *odměňuje* ji. Ostatně vykládá věc v. 2. Křesťan vyvodí si z tohoto v. myšlenku, jak teprve cení Bůh dobrovolné *panictví*, které jest *evangelickou* radou; pak chápe překlad Vlg.

V. ². „*napodobují*“ a tak nejlépe ukazují, že si jí (ctnosti) váží. – V. 2cd vypůjčuje si obraz od řeckých zápasů tělocvičných; kdo zvítězil, byl ověněn a veden v průvodu vítězoslavném. Také v Novém z. bývá *věnce* *náznakem radostí nebeských*: 1 Kor. 9, 25; Fil 4, 1; 2 Tim 4, 8; Jak 1, 12; 1 Petr 5, 4; Zjev 2, 10; 3, n; 4, 4; 6, 2; 12, 1; 14, 14. – *Život lidský* je dlouhý *zápas*, který každou chvíli přináší drobné boje; čistou ctnost dlužno si vybojovat. Také N. z. přirovnává *život k boji a odměnu k vítězství*. Srv. 1 Kor 9, 24; Fil 2, 16; 3, 12 n.; 1 Tim 6, 12; 2 Tim 2, 3 nn.; 4, 7; Žid 12, 1.

V. ⁶. „*při soudu svém*“, dětí. Na tom soudu budou souzeni společně se svými rodiči, bude to tedy také soud „*jejich*“, rodičů. Bude to poslední všeobecný soud. – Děti budou žalovati na své rodiče, kteří byli jim na zkázu.

- ⁸ Neboť stáří ctihodné není dlouhověkost,
 aniž počtem roků měřeno bývá,
 ale šediny jsou člověkovu moudrost
⁹ a věk starý – život neposkvrněný.
¹⁰ Protože se zalíbil Bohu, stal se miláčkem jeho,
 a ježto živ byl mezi hříšníky, byl přenesen.
¹¹ Vytržen byl, aby zloba nezměnila smýšlení jeho,
 neb aby lest nesvedla duše jeho.
¹² Neboť kouzlo nicotnosti zatemňuje to, co jest šlechtné,
 a vír zlé žádostivosti převrací nevinnou mysl.
¹³ Došel v krátku vrcholu (mravnosti) vyplnil časy mnohé.
¹⁴ Líbilat se Pánu duše jeho;
 proto rychle jej vyvedl z prostředka nepravostí.
 Lidé pak vidoucí to, avšak nerozumějící tomu,
 kteří nechtěli mysliti na to,
¹⁵ že se dostává milosti Boží a milosrdenství svatým jeho,
 a že má na zřeteli své vyvolené –
¹⁶ mrtvý spravedlivec odsuzuje (ty) živé bezbožníky,
 a mladost rychle zdokonalená dlouhý život nespravedlivcův.
¹⁷ Vidí totiž konec moudrého,
 a nechápají, co s ním zamýšlel Bůh,
 a proč jej bezpečně umístil Pán.
¹⁸ Vidí ho a mají pro něho pohrdání,
 ale jim Pán se posmívá.
¹⁹ I budou potom bezectnou mrtvolou,
 a pohanou mezi mrtvými na věky;
 neboť srazí je střemhlav, že ani nehlesnou,
 otřese jimi v kořenech.
 Venkoncem bude veta po nich,
 v bolestech budou,
 a památka jejich zahyne.
²⁰ Uvažující o svých hříších přijdou v bázni
 a povstanou proti nim a viniti je budou nepravosti jejich.

5. – ¹ Tehdy stát budou spravedliví s velikou důvěrou

V. ^{14c–16}. činí nesouměrnou větu, kterou lze uspořádati asi takto: *Spravedlivý jinoch, záhy zemřelý, odsuzuje bezbožníky* (v. 16), t. j. *lidí, kteří nechtějí uznati, co tvrdil spisovatel ve v. 7–14ab.* – V. 14cd srv. s Is 57, 1.

V. ¹⁷ n. „*proč jej bezpečně umístil Pán*“ je krátce řečeno místo: „*proč ho rychle vytrhl – aby jej totiž bezpečně umístil*“. – „*mají pro něho pohrdání*“, posměch, z jeho naděje v Boha a v odměnu na onom světě, jako by nebylo toho ni onoho. Za ten pohrdavý posměch dostává a dostane se posměchu také *jim*, a to od – Boha! V lidotvorném rčení „*Pán se posmívá*“ vyslovena je svrchovanost Všemohoucího a nemohoucnost bezbožeckých hmotarů. Srv. Ž 2, 4. – Ten Hospodinův pohrdavý posměch ukáže se záhubou jejich, kterou líčí v. 19.

V. ¹⁹. „*potom*“ – po smrti. Spisovatel líče věčně („*na věky*“ v. 19b) tresty bezbožných hmotarů, měl na zřeteli Is 14, 4–20, kde líčen jest pád krále babylonského.

V. ²⁰. „*přijdou*“ na všeobecný soud. – „*viniti*“ = usvědčovati. – Ti bezbožní jsou obžalováni, *hříchy* jejich jsou žalobci. Srv. Řím 2, 15.

padl jsem na zem, která zakouší totéž (při všech),
 a první hlas, podobný všechněm jsem *vydal* – stejně plakaje.
⁴ V plenkách byl jsem vychován a s [velikými] starostmi;
⁵ neboť žádný král neměl jiného počátku původu (svého),
⁶ ale stejný je příchod všech do života a týž odchod.
⁷ Protož pomodlil jsem se, i byl mi dán rozum,
 vzýval jsem Boha, i přišel mi duch moudrosti.
⁸ Vážil jsem si jí nad žezla a trůny,
 a bohatství za nic jsem pokládal proti ní.
⁹ Aniž jsem přirovnal k ní drahého kamene;
 neboť všeliké zlato přirovnané k ní je troška písku,
 a za bláto dlužno pokládati stříbro proti ní.
¹⁰ Nad zdraví a krásu zamiloval jsem si ji,
 a dal jsem jí přednost před světlem (světa),
 ježto neuhasitelné je světlo její.
¹¹ Než – spolu s ní přišlo mi všechno dobré
 a nesčíslné bohatství skrze ruce její.
¹² I veselil jsem se ze všech věcí proto, že moudrost jest jejich velitelkou.
 A nevěděl jsem (kdysi), že je všech těch věcí matkou.
¹³ Jako jsem se jí nezištně neucil, tak se bez závisti o ni sdílím :
 bohatství jejího neukrývám;
¹⁴ jeť nevyčerpatelným pokladem lidem,
 kdož ho užívají, získávají si přátelství Boží,
 doporučení byvše dary, jež ukázněnost přináší.
¹⁵ Mně pak dejž Bůh, bych mluvil, jak si přeji
 a myslil přiměřeně tomu, co mi dáno,
 neboť on jest i moudrosti vůdce,
 i mudrců ředitel.
¹⁶ Jsmeť v rukou jeho my i řeči naše,
 všechna soudnost i zběhlost v práci.
¹⁷ On totiž dal mi toho, co jest, neklamnou znalost,
 takže znám spořádanost vesmíru i moc živlů,
¹⁸ počátek a konec i prostředek časů,
 střídání obrátů slunce a proměny časů,
¹⁹ běh roků a seskupení hvězd,
²⁰ povahu živočichů a pudy divokých zvířat,
 moc duchů a myšlenky lidí,

V. ⁷. Ježto Šalomoun uznával, že ke správnému kralování nezbytně potřebuje moudrosti (srv. níže 9, 7; 3 Král 3, 7 nn.; 2 Par 1, 9 nn.) a ježto jsa bídňým smrtelníkem jí neměl, „*proto*“ modlil se za ni a hned jí dostal. Srv. Jak 1, 5. – Kterými slovy se modlil, podává níže ve hl. 9.

V. ¹⁵. Vznesenost moudrosti stvořené vysvitne, vylíči-li spisovatel její zdroj – *moudrost nestvořenou* (7, 15–8, 1). Šalomoun je přesvědčen, že by bez pomoci Boží nebyl s to, aby moudrost nestvořenou popsal, i prosí Boha za pomoc k tomu (v. 15–21). – Bez té pomoci mohl by přimísiti do své nauky omyl.

V. ²⁰. Srv. 3 Král 3, 16–28. O Šalomounových znalostech *rostlinopisných* srv. 3 Král 4, 33. (5, 13) – „*síly* kořenů“ léčivé (přip. otravné).

¹⁶ Spravedliví však na věky jsou živi,
 v Hospodinu jest odplata jejich,
 a péči o ně Nejvyšší má.
¹⁷ Proto dostanou království nádhery
 a korunu krásy z ruky Páně,
 ježto svou pravici je bude chránit,
 a svým ramenem jich hájit.
¹⁸ Vezme si jakožto výzbroj horlivost svou,
 i tvorstvo ozbrojí, by trestal nepřátele.
¹⁹ Jako v pancíř se obleče v spravedlnost,
 za přílbu pak vstaví si soud přísný.
²⁰ Za štít vezme svatost nepřemožitelnou,
²¹ a tvrdý hněv za britký meč.
 Bude pak bojovat s ním svět proti poštilcům.
²² Chodíť budou střely blesků dobře mířené,
 a z oblaků jako z luku dobře nakřiveného
 skokem pospějí k cíli.
²³ Z praku házena budou krupobití plná hněvu,
 rozlítí se proti nim voda mořská,
 a řeky je zatopí zuřivě.
²⁴ Zdvihne se proti nim dech Mocného,
 a jako vichřice je rozvěje.
 I obrátí v poušť všechnu zemi nepravost
 a zloba převrátí trůny mocných.

3. Mocní tohoto světa, osvojte si moudrost zejména vy. (6, 1–23.)

6. –
¹ [Lepší jest moudrost nežli síla,
 a muž rozšafný nežli silný.]
² Protož slyšte, králové, a mějte rozum,
 učte se, vladaři končin země!
³ Nachylte uši, vy, kteří vládnete nad množstvím,
 a kteří pyšní jste na zástupy národů!
⁴ Protože dána jest vám moc od Pána,
 a vlada od Nejvyššího,
 který tázati se bude na skutky vaše,
 a vyšetřovati úmysly vaše,
⁵ (a) protože jsouce služebníci království jeho, nevládli jste správně,

V. ¹⁸. Hospodin bude hájiti svých spravedlivců proti jejich odpůrcům, proti bezbožníkům, bude je chrániti na zemi i po smrti (v. 17). Při té ochraně bude nepřátele také *trestati*, a těmi tresty je „*souditi*“. Spisovateli splyvají všechny tresty čili „*soudy*“ Boží časné, pozemské s posledním soudem v jeden celek, v jeden pojem. Aby Bůh mohl účinně se zastávat svých spravedlivců, jest líčen jako ozbrojenec (18a), se kterým společně bojuje všechno tvorstvo (18b). – Všeobecný pojem „*výzbroje*“ rozveden jest níže ve v. 19–21a. – Kterak bude v tomto boji sloužiti Hospodinu všechno tvorstvo, vylíčeno níže ve v. 21b–24

V. ²¹. „*meč*“ si Bůh *nabrousí*, naostří (řec.).

V. ²⁴. Bezbožní vladaři budou na věky sesazeni, *nebudou na soudu posledním vládnouti se spravedlivci*. Srv. 3, 8; 5, 17. – V. 24d převádí čtenáře k 6, 2.

Hl. 6. V. ¹. je glosa, která ruší souvislost 5, 24d s 6, 2.

V. ⁵. „*zákon*“ Vulg přidává „*spravedlnosti*“.

- nešetřili jste zákona spravedlnosti,
a podle vůle Boží jste nechodili:
6 hrozně a brzy přijde na vás,
ježto velmi přísně představení budou souzeni.
7 Neboť člověk nepatrný zasluhuje milosrdenství,
ale mocní mocně muky trpěti budou.
8 Nebojíte se Bůh nižádné osoby,
aniž ostýchá se jakékoli veličiny;
neboť malého i velkého on učinil,
a jednoduše pečuje o všechny.
9 Silnější však silnější očekává vyšetřování.
10 K vám tedy, králové, jsou tyto řeči moje,
byste se naučili moudrosti a neklesli.
11 Neb kteří dbali spravedlivě toho, co spravedливо,
budou (na soudě) ospravedlněni,
a kteří se dali poučit o těch věcech,
najdou, čím by se omluvili.
12 Buďte tedy žádostiví mých řečí,
milujte je a dojdete umravnění.
13 Skvělá jest a nikdy nevadne moudrost,
a snadno lze ji těm spatřit, kteří ji milují,
lze ji nalézt těm, kteří ji hledají.
14 Předchází ty, kdož jsou jí žádostiví,
aby prve jim se ukázala.
15 Tomu, kdo si na ni přivstane netřeba námahy;
neboť ji nalezne, ana mu sedí u dveří.
16 Jeť o ní přemýšlet dokonalý rozum,
a kdo bdí pro ni, brzy je bez starostí.
17 Neb ona obchází hledajíc těch, kdož jsou hodni jí,
na cestách ukazuje se jim ochotně,
při každém pomýšlení s nimi se setkává.
18 Jeť její počátek upřímná touha poučit se,

V. 8. „Bůh“ = „vládce všech“ (řec.).

V. 10–22. bývá předcítán o svátku sv. Václava.

V. 18. opouští obraz moudrosti – panny a podává řetězovým úsudkem důkaz, že moudrost vede člověka k věčnému království, dokazuje tedy užitečnost její. Ten řetězový důkaz dokonale vyvinutý zněl by takto:

Touha po moudrosti jest počátek moudrosti.

Počátek moudrosti jest snaha poučit se.

Snaha poučit se působí lásku (k moudrosti).

Láska k moudrosti působí, že člověk pečlivě dbá jejích příkazů.

Pečlivá dbalost jejích příkázání zajišťuje nesmrtelnost.

Zajištěná nesmrtelnost působí, že je člověk blízko Bohu.

Býti blízko Bohu jest kralovati.

Tedy: Touha po moudrosti vede ke kralovství.

První návěst úsudku řetězového: „Touha po moudrosti jest počátek moudrosti“ dlužno si před v. 18. domyslet. – Podobně za v. 20. dlužno si domyslet *poslední návěst*: „Býti blízko Bohu znamená kralovati“. – „*touha poučit se*“ a s ní spojená vůle podle toho poučení žítí. Protože moudrost vede k věčnému kralování a protože panna – moudrost chce všechny lidi učiniti účastny toho kralovství, proto jim tolik nadbývá (13–17).

- 19 a péče o poučení láska (k ní) jest;
láska pak (k ní) jest šetření příkázání jejích,
šetřit příkazů jejích je jistá nesmrtelnost;
20 nesmrtelnost pak činí, že člověk blízko jest Bohu.
21 Žádost tedy moudrosti vede k věčnému kralovství.
22 Protož máte-li zálibu v trůnech a žezlech, králové národů,
ctěte moudrost, abyste na věky kralovali!
23 [Milujte světlo moudrosti všichni,
kteří jste představení lidem.]

ČÁSTDRUHÁ (6, 24–19, 16).

1. Šalomoun chválí moudrost, poučuje o jejím původu, podstatě, působivosti, jakož i o prostředcích, kterými lze jí dojíti. (6, 24–9, 19.)

- 24 Co pak moudrost jest a kterak vzešla, oznámím;
nezakryji před vámi tajemství [Božích],
ale od počátku původu (jejího) budu ji zkoumat,
vyložím na světlo známost o ní,
a pravdy cestou nepominu.
25 Aníž půjdu cestou s chřadnoucí závistí,
neboť ona neobcuje s moudrostí.
26 Vždyť množství moudrých je blaho světa,
a král moudrý jest opora lidu.
27 Protož přijměte poučení slovy mými,
a bude vám to na prospěch.
7. – 1 Jsem ovšem i já smrtelník jako všichni,
rodem ze zemšťana prvotvarého.
2 V životě matky byl jsem vytvořen já, tělo, za dobu desíti měsíců,
zhustl jsem v krvi z mužského semene, když se byla ke spánku i rozkoš
přidružila.
3 I já narodiv se vdechoval jsem vzduch, společný všem,

– O touze poučit se srv. Ž 118, 12. 18. 26; 25, 5; Is 2, 3; Mich 4, 2.

V. 19. „věčnému“ dodává Vulg aníž tím smysl mění.

V. 21. srv. s 3, 8; 5, 17.

V. 24. Jiná osoba nežli spisovatel počíná mluvit; z 7, 1. 5. 7. zřejmě, že je to Šalomoun král. Srv. 3 Král 3, 5 nn. – „*tajemství*“ jejích, t. j. moudrosti; Vulg méně správně dodává „*Božích*“. – Je to popředně tajemný její *původa* tajemná její *povaha*, jak patrně z Prís 8, 2 2 nn. a Job 28, 12 nn. O tajemném východu nestvořené moudrosti z Boha srv. níže 7, 25 nn. Moudrost byla *prve*, než stvořeno bylo *cokoliv jiného*, to znamená podle mluvy biblické její *věčnost*. Srv. Ž 89, 2; Jan 1, 1. Spisovatel klade na jazyk Šalomounův tolik ujištění, že bude veřejně hlásati tajemství o moudrosti, že nic z nich nezatají, nic nepodří pro sebe.

Hl. 7. V. 1. „*prvotvarý*“ jest Adam. Sluje též níže tak 10, 1. – „*prvotvarý*“, ježto byl první člověk od Boha „*utvořený*“. – Sluje „*zemšťan*“, ježto tělo jeho bylo z hmoty, ze „*země*“ Gn 2, 7; Sir 17, 1. – „*vytvořen*“ jakoby od hrncíře nebo od sochaře. Šalomoun líčí pravdivě nízkost svou podle těla, aby zřejmě bylo, že moudrost nevyšla z takové nízkosti.

V. 2. Staří se domnívali, že člověk počíná se a roste ze semene otcova a čmýry (= „*krve*“) matčiny. Byl to *lidový názor* přírodopisný. – Staří počítali, že vývoj člověka od prvního klíčení života do jeho narození trvá 10 měsíců. (Aristoteles, Plinius a j.) – Týž lidový názor se domníval, že zárodek lidský „*zhoustne*“ jako mléko, do kterého jest vloženo syříště.

- a za soudce synů i dcer svých,
⁸ a řekls, abych vystavěl chrám na svaté hoře tvé,
 a oltář v sídelním městě tvém,
 podobný tvému svatému stánku, který jsi připravil
 od počátku.
⁹ S tebou je moudrost, která zná tvá díla,
 kteráž i přítomna byla, když jsi tvořil svět,
 a ví, co příjemného jest očím tvým,
 a co se srovnává s příkazy tvými.
¹⁰ Odešli ji ze svých svatých nebes
 a od trůnu velebnosti své (ji sešli),
 aby se mnou byla a se mnou pracovala,
 a já věděl, co se ti líbí;
¹¹ neb ona všechno ví a rozumí všemu,
 i povede mě v pracích mých opatrně,
 a opatrovati mě bude, ve své velebnosti.
¹² I budou ti příjemné mé činy,
 řídití budu lid tvůj spravedlivě
 a hoden budu trůnu otce svého.
¹³ Neboť kdo z lidí může znáti vůli Boží?
 Nebo kdo může se domyslit, co Bůh chce?
¹⁴ Jsoutě úsudky smrtelníků bázlivé,
 a nejisté úvahy naše.
¹⁵ Neboť smrtelné tělo obtěžuje duši,
 a zemský stánek dolů stlačuje mysl velmi starostlivou.
¹⁶ Sotva se dovtipujeme toho, co na zemi jest,
 a co jest před očima, s námahou nalézáme;
 to pak, co na nebi jest, kdož vystihl?
¹⁷ Vůli tvou kdož poznal, nedal-lis ty mu moudrost,
 a neseslal-lis s výsosti svého svatého ducha?
¹⁸ Tak (jen) napřiměny byly stezky pozemšťanů,
 a tomu, co se tobě líbí, lidé byli vyučeni;
¹⁹ moudrostí byli zachráněni
 [kteříkoli se líbili tobě, Pane, od počátku].

II. Šalomoun doporučuje snahu o moudrost příklady a výstrahami z dějin národa israelského a jeho nepřátel (10, 1–19, 16).

1. Příklady a výstrahy z dob od Abrahama po Mojžíše (10, 1–12, 27).

10. – ¹ Ta prvotvarého otce světa opatrovala,

dokonaleji nežli jiní národové šetřiti vůle Boží, vyslovené v zákoně přirozeném i zjeveném; k tomu má přispívati také Šalomoun jakožto král. Jak těžký to úřad, jak třeba tu pomoci Boží, moudrosti!

V. ¹⁵. Písmo přirovnává lidské tělo *ke stanu* kočovnickovu na znamení, že je na zemi člověk toliko poutníkem, který ve smrti svinuje svůj stánek a odebírá se dále. Srv. Is 38, 12; 2 Kor 5, 1, 4; 2 Petr 1, 13 n. – Vulg volněji překládá: „*příbytek*“ (místo „*stan*“) bídny a vratký.

Hl. 10. V. ¹. Spisovatel počíná 9, 18 n. rozváděti a dokazovati z dějin. Uváděje příklady z minulosti nepodává jich v rouchu přesně dějepisném, ale halí je do šatu básnického. Již proto *neuvádí vlastních jmen*, známých těm, kteří čítali Písmo. Tímto způsobem zastírá příběhy tajemnou rouškou, která vábila čtenáře

- rozdílnost rostlin a síly kořenů,
²¹ cokoli je skrytého i viditelného poznal jsem;
 neboť všech věcí umělkyně, moudrost, poučila mne.
²² Jeť v ní duch, rozumný, svatý,
 jediný, mnohonásobný, jemný,
 hbitý, pronikavý, neposkvřený,
 zřetelný, libý, dobromilovný, ostrý,
 nezdržitelný, dobročinný (²³) lidumilný,
 [dobrotivý], stálý, jistý, bezpečný,
 všemohoucí, nade vším bdící,
 všechny duchy obsahující,
 rozumné, čisté, nejjemnější.
²⁴ Neboť nade všechny věci hbité, hbitější jest moudrost;
 proniká (a prochází) všechno pro svou čirost.
²⁵ Je totiž výdech moci Boží,
 a je takořka čistý výron slávy Všemohoucího,
 a proto nic poskvřeného do ní skanouti nemůže.
²⁶ Jeť odlesk světla věčného,
 zrcadlo bez poskvrny síly Boží,
 a obraz dobrotivosti jeho.
²⁷ Jsouc pak jedna, všechno zmůže,
 a sama v sobě jedinstevná zůstávajíc všechno obnovuje,
 pokolení od pokolení přenáší se do duší svatých,
 a přáteli Božími a proroky je ustanovuje.
²⁸ Nikoho totiž Bůh nemiluje kromě toho, kdo s moudrostí bydlí.
²⁹ Jeť ona sličnější nežli slunce,
 a převyšuje jakékoliv souhvězdí.

V. ²¹. Podle v. 17 dal Šalomounovi rozsáhlé tyto vědomosti Bůh, podle v. tohoto dala mu je moudrost. Z toho plyne, že moudrost, o které tu řeč, jest *Bůh sám*, moudrost nestvořená. Totéž patrně je z 13, 1, kde Bůh sluje „*všech věcí umělec*“, jako tu moudrost sluje „*všech věcí umělkyně*“. Z dalších vv. 25 n. této hlavy (7) jde, že spisovatel má tu na mysli *osobnou Moudrost* Boží. Mohl o ní mluvit, třebaže tajemství Trojice Boží mu zjeveno nebylo.

V. ²². počíná nový odstavec (22–8, 1), který odůvodňuje a vykládá, proč je moudrost „*všech věcí umělkyně*“ a *učitelka Šalomounova*. Vyplyvá to z její vznešenosti, jevíci se vzácnými vlastnostmi (v. 22–24). Ta vznešenost tkví v jejím původu z Boha (v. 25 n.); vysvitá dále z její činnosti ve světě i v duších lidských (v. 27 n.). Svou krásou předčí krásu kosmickou (v. 29 n.). Mocně a přece libě. spravuje svět (8, 1). – „*Jeť v ní* (moudrosti) *duch*“ = *Ona* (moudrost) *je duch sama*, t. j. *osoba*. Spisovatel vypočítává níže *vlastnosti* této osoby. Jsou to vlastnosti Boží. Čtenář, osvícený naukou Nového zákona, poznává v Moudrosti druhou božskou osobu, (od Otce rozdílnou, které všechnu moudrost přičítáme) Slovo, Syna Božího. „*Duchem*“ nazvána byla Moudrost již výše 1, 4 n. Srv. také 1, 6.

V. ²⁶. Toto místo má na mysli list k Žid 1, 3, kde sluje Syn Boží „*výblesk slávy i výraz podstaty*“ Boží. – „*světlo věčné*“ je tu *sám Bůh*; *prvé* místo, kde *Bůh sám* jest nazván *světlem* (srv. 1 Jan 1, 5). Dosud jevíval se Bůh toliko *světlem ozářen*, nebo byl k ohni *připodobňován*, jako Ex 24, 17; Ez 1, 27 n.; Hab 3, 4; Ž 49, 3; Job 41, 10–13.

V. ²⁷. „*přítelem Božím*“ sluje ve S. z. toliko *Abraham* (Is 41, 8; srv. 2 Par 20, 7; Dan 3, 35; Judit 8, 22). Státí se přítelem Božím znamená tu tedy státí se druhým Abrahamem, t. j. dojíti největšího vyznamenání, jaké S. z. znal. – K pojmu „*proroka*“ nepatří nutně předpovídati věci budoucí, ale stačí zvláštní Boží osvícení nebo poslání člověka, aby vůli Boží jiným oznamoval. Také *Abraham* byl v tomto smyslu prorok. Srv. Gn 20, 7; 18, 17–19; Ž 104, 15.

8. – Kdo ji přirovná k světlu, shledá, že je předčí;
³⁰ neboť na jeho místo vstupuje noc,
 ale moudrost nedá se přemoci zlobou.
- ¹ Sahá mocně od konce (vesmíru) do konce,
 a řídí všechno líbezně.
- ² Tu jsem si zamiloval a zatoužil jsem po ní od svého mládí,
 toužil jsem, bych si ji odvedl domů jako nevěstu;
 stal jsem se milovníkem její krásy.
- ³ Urozenost svou hlásá slavně svým spolužitím s Bohem,
 a všech věcí Pán si ji zamiloval.
- ⁴ Jeť zasvěcena do vědění Božího,
 a jest volitelkou skutků jeho.
- ⁵ Je-li bohatství statek, v životě žádoucí,
 co jest bohatšího nežli moudrost, která všechno působí?
- ⁶ Působí-li co znalost, (takže lidé po ní touží),
 kdo jest více umělec z celého světa, než ona?
- ⁷ A miluje-li kdo spravedlnost,
 její snahy jsou ctnosti;
 neboť vyučuje (dokonale) mírnosti a opatrnosti,
 spravedlnosti a statečnosti,
 nad něž nic užitečnějšího není lidem v životě.
- ⁸ Pakli kdo žádá i mnoho vědění,
 ví ona věci minulé a budoucích se dovtipuje,
 zná slovesné obraty, zná řešiti hádanky,
 divy a zázraky zná prve nežli se stanou,
 i příběhy časů a věků.
- ⁹ Umínil jsem si tedy, že si tuto přivedu domů, bych spolu s ní žil,
 věda, že mi svou radou bude dobroditelkou,
 a těšitelkou v starostech a v tesknosti mé.
- ¹⁰ Budu míti pro ni slávu u lidu
 a čest u starších, ač jsem (ještě) mladý.
- ¹¹ Bude shledáno, že jsem ostrovtipný u soudu,
 v očích mocných budu podivuhodný,
 [a tváře knížat budou se diviti mně].
- ¹² Když budu mlčeti, čekati na mne budou,
 když budu mluvit, hleděti na mne budou,
 a když řečniti budu déle, položí ruku na svá ústa.
- ¹³ Budu míti pro ni nesmrtelnost,
 a věčnou památku těm, kteří po mně budou, zůstavím.
- ¹⁴ Spravovati budu kmeny a národové budou mně poddáni.
- ¹⁵ Báti se mne budou, když o mně uslyší, králové hrozí,
 v obci budu nalezen dobrým a ve válce statečným.

Hl. 8. V. ⁴. podává doklad lásky Boha k Moudrosti (v. 3b). Miluje ji tak, že nemá tajnosti vůči ní, sdílí se s ní o vše, co ví jako přítel s přítelem, jako choť s chotí, vědění Boží jest vědění Moudrosti. Ze skutků, Všemohoucimu Bohu možných, Moudrost volí, které mají býti skutečně vykonány; co chce Moudrost, chce Bůh, jsou *oba jedné vůle*. Srv. Přís 8, 22 n.

- ¹⁶ Vráte se domů, u ní si odpočinu,
 neboť nemá hořkosti styk s ní,
 ani tesknosti obcování s ní,
 ale veselost a radost.
- ¹⁷ O tom u sebe porozjímav,
 a v srdci svém uváživ,
 že je (totiž) ve svazku s moudrostí nesmrtelnost,
¹⁸ v přátelství jejím čistá radost,
 v námáhách rukou jejich bohatství nepřeberné,
 v ustavičné důvěrnosti s ní znalost,
 a v účasti řečí jejích sláva:
 obcházel jsem hledaje, jak bych si ji vzal k sobě.
- ¹⁹ Byl pak jsem jinoch pěkně vyvinutý,
 a došel jsem duše dobré;
- ²⁰ ba lépe: dobrý jsa
 přišel jsem do těla neposkvrněného.
- ²¹ Když však jsem poznal, že se jí nedomohu
 jinak než dá-li (mi ji) Bůh –
 i toť byla již moudrost,
 věděti, či to jest dar –
 přistoupil jsem k Pánu a poprosil jsem ho;
 řekl jsem z celého srdce svého:
9. – ¹ Bože otců mých a Pane milosrdenství,
 který jsi učinil vesmír slovem svým,
² a moudrostí svou stvořil jsi člověka,
 aby panoval nad tvorstvem, kteréž od tebe učiněno jest,
³ aby spravoval svět ve svatosti a v spravedlnosti,
 a v přímosti srdce aby vládl:
⁴ dej mi moudrost, přisedící tvého trůnu,
 a nevylučuj mne z počtu dětí svých!
⁵ Neboť služebník tvůj jsem já a syn tvé služebnice,
 člověk mdlý a kratičkého věku,
 a maličko rozumějící právu a spravedlnosti.
⁶ Neboť byť byl kdo i sebe dokonalejší mezi lidmi,
 za nic bylo by ho pokládati, kdyby s ním nebyla tvá moudrost.
⁷ Ty jsi mě vyvolil za krále lidu svého,

V. ^{19–21}. Mýlil by se, kdo by myslil, že přednosti přirozené, kterými Šalomoun vynikal, zjednaly mu spojení s Moudrostí, po kterém tolik dychtil! Nikoliv! *Modlitbou* si jí získal! – „*dobrý jsa*“ – duše neměla hříchu osobního, když vyšla z rukou Stvořitelových (hřích dědičný tkví v nedostatku nadpřirozeného spojení duše s Bohem, s Moudrostí, po kterém Šalomoun zatoužil teprve později). – „*tělo*“ = zárodek těla; dosud nesloužil duši ke zlému, k osobnímu hříchu, nebyl hříchu *zapro dán* (srv. 1, 4). Dědičného hříchu tu Šalomoun nezduřazuje, také však ho nepopírá.

V. ²⁰. Šalomoun neučí tu, že duše vstupem do těla se poskvrňuje (srv. 8, 20), kdyžť jest tělo samo neposkvrněno. To spojení není pro duši neštěstí, není trest.

Hl. 9. V. ¹. počíná modlitbu Šalomounovu, která se zakládá na 3 Král 3, 6 nn.; 2 Par 1, 8 nn.

V. ⁷. Israelité slují „*synové Boží*“, ježto si je Bůh vyvolil za svůj zvláštní majetek. Srv. níže 12, 19 nn.; 18, 4. 13; 16, 26. O „*dcerach Božích*“ zmiňuje se také Is 43, 6; srv. 2 Kor 6, 18. – „*Synové a dcery Boží*“ mají

řeky, zkalené krví budící hnus,
⁸ za trest rozkazu vraždití děti
 dal jsi jim neočekávaně hojnost vody,
⁹ ukázav jim žízní, která tehdy byla,
 jak přísně byl jsi nepřátele jejich potrestal.
¹⁰ Neboť když byli zkoušeni, ač jen milosrdně kárání byli,
 zvěděli, kterak bezbožníci, ve hněvu souzeni jsouce, trpěli.
¹¹ Tyto jako napomínající otec jsi zkoušel,
 ony však jako přísný král soudě jsi zmučil.
¹² Daleko jsouce (Israelitů) byli stejně trápeni,
 jako když byli blízko jich.
¹³ Dvojí totiž bolest je pojala
 a lkání při vzpomínce na minulé události.
¹⁴ Neboť když uslyšeli, že jejich tresty
 oněm se dostává dobrodiní, vycitili Pána
 [divíce se na konec východu].
¹⁵ Neboť kterému kdysi, když pohazovali děti, pohrdlivě se posmívali,
 tomu na konci události se podivili,
 kdyžtž ne tak jako spravedlivci žíznili.
¹⁶ A pro nesmyslné rozumy nepravostí jejich,
 kterými dali se svěsti, že ctili němé plazy a ničemnou zběř,
 poslals na ně množství němých zvířat za trest,
¹⁷ aby poznali, že čím kdo hřeší, tím i trestán bývá.
¹⁸ Nebylot nemožno tvé všemohoucí ruce,

V. ⁷ n. Nil sluje „*proudem ustavičně tekoucím*“, ježto dával pitnou vodu jako pramen. – Týž Nil stal se „*řekou zkalenou krví*“. – Červená voda Nilu budila žiznivému *odporj* jako pohled na krev lidskou, smíšenou s prachem. – „*dal jsi jim*“ – Israelitům.

V. ⁹. Israelité trpěli sice na poušti také žízeň, ale i tu dovede spisovatel Moudr Vysvětliti Boží prozřetelností, která chtěla, by Israelité z vlastní zkušenosti dovedli si představití muky Egyptanů, prahnoucích žízní (Ex 7, 25). Israelity trestal Bůh jako dobrý otec, Egyptany jako soudce (srv. v. 11). Latinský překladatel nevytíhl správně původního znění, an překládá v. 7–9 takto: (7) „*Nebo místo pramene stále tekoucí řeky, lidskou krev dal jsi nespravedlivým.* (8) *Kterýchž když ubývalo za trest, pro nemluvnátka zbitá, dal jsi těmto hojnost vody nenadále,* (9) *okázav skrze žízeň, která tehda byla, kterak svých jsi povyšoval, a nepřátele jejich usmrcoval.*“

V. ¹⁰. „*zkoušeni byli*“ Israelité na poušti žízní. – „*bezbožníci*“ = Egyptané „*ve hněvu*“ – Božím. Týž prostředek měl ráz výchovný (Israelité měli býti utvrzeni v důvěře v Boha) i *trestný* (Egyptané měli pykati za své zločiny).

V. ¹³. srv. s V. 5. – *Dvojí bolest* měli Egyptané. *Jednu* jim působila vzpomínka na neštěstí, které je potkalo, *druhou* ohled na štěstí, kterému se těšili na poušti Israelité.

V. ¹⁵. „*Posmívali se*“, či zavrhlí, zamítli, odmrštili kdysi směšně *Boha* (podle jiných *Mojžíše*). – Egyptané kázali Israelitům „*pohazovati děti*“ již podle v. 8. výše. Srv. Ex 1, 22. – „*na konci události*“ – když se po Egyptě rozneslo, jak dobře se mají Israelité na poušti. – Kterak Egyptané ústy svého krále Hospodinem *pohrdali*, jeho žádosti posměšně *zamítali*, vypravuje Ex 5, 2; 10, 10. – Rozdíl, kterak *žíznili* Israelité, vyslovil již výše v. 11.

V. ¹⁶–¹², ². připomíná spisovatel, že Moudrost potrestala Egyptany, kteří zbožňovali drobná zvířata, tím, čím zhrěšili – drobnými zvířaty (v. 16 n.). Moudrost mohla je trestati jiným, přísnějším způsobem (v. 18–21abc), avšak tu přísnost zmírnila (v. 21de). Ano, ačkoli Moudrosti nikdo moci se nevyrovná (v. 22 n.). Moudrost svou všemohoucnost zmírnila milosrdenstvím, ježto miluje všechno, v čem je duch její (v. 24–12, 1) a proto bloudící kárá, aby je přivedla zpět k Pánu (12, 2).

V. ¹⁷. srv. s Gn 9, 6; Ex 21, 24 n.; Sdc 1, 6 n.; 1 Sam 15, 23; 2 Sam 16, 21 nn.; Hab 2, 8; Is 33, 1. – Srv. také Mt 7, 2; 26., 52; Jak 2, 13.

když (ještě) sám byl stvořen,
² vyvedla ho také z provinění jeho,
 a dala mu moc, aby panoval nade vším.
³ Od té jali nespravedlivec ve hněvu svém odpadl,
 zlostí bratrovražednou zahynul.
⁴ Když pro něho voda zatopila zemi, zachovala ji zase moudrost,
 která na nepatrném dřevě spravedlivého vedla.
⁵ Ta i když národové pro jednomyslnou nepravost byli zmateni,
 poznala spravedlivce, uchovala ho bez úhony před Bohem,
 a když měl útrpnost se synem, zachovala jej silného.
⁶ Ta vysvobodila, když hynuli bezbožníci, spravedlivého,
 který utikal před ohněm, padajícím na pět měst,
⁷ jejichžto nešlechtnost dosvědčuje
 dosud ještě poušť, ze které se kouří,

nezasvěcené, aby se poučili blíže o nich v posvátných knihách židovských. Básnické roucho získávalo čtenářovo srdce a zpovsěchnění příběhů dodávalo větší síly jejich důkaznosti o blahodárném působení Moudrosti (Gutberlet). Zatajením vlastních jmen vyhnul se spisovatel nepříznivému dojmů, jaký mohly způsobiti v Egyptánech nečestné zmínky o jejich předcích (Cornely). – „*Ta*“ moudrost Boží, Bůh nejvýše moudrý, prokázala *Adamovi* tři velká dobrodiní: 1. opatrovala ho již od té chvíle, kdy byl stvořen, kdy byl ještě sám Gn 2, 18, t. j. vedla a sílila ho, aby si „*hleděl*“ ráje (Gn 2, 15). – 2. Když hříchem pozbyl přátelství Božího, Moudrost budila v něm lítost, tou ho vyvedla a přivedla zase do stavu Božího přítele, a 3. již tehdy, když byl stvořen, ustanovila ho králem přírody (Gn 1, 26. 28). – „*prvotvarým*“ sluje Adam také 7, 1.

V. ³. „*nespravedlivec*“ = Kain. – Jak „*zahynul*“, srv. Gn 4, 12–16 s Moudr 3, 11 n. 17; 4. 16. Viz také výše 2, 21 – 24; 4, 19–5, 14; 5, 17–23.

V. ⁴. „*pro něho*“ = *pro Kaina*, jehožto zlé mravy nakazily všechno *potomstvo*. Srv. výše 3, 12. 16–18; 4, 6. – „*voda*“ biblické *potopy* (Gn 6, 9 nn.). – „*spravedlivého*“ – Noema. – „*na dřevě*“ – v dřevěné arše.

V. ⁵. „*Ta*“ – Moudrost. – S „*jednomyslnou bezbožností*“ (či s „*bezbožnou jednomyslností*“) chtěli potomci Noemovi stavěti *babylonskou věž*. (Gn 11, 1–9). – „*spravedlivce*“ = *Abrahama*. – „*poznala*“ a zamilovala si ho. – „*bez úhony*“ mnohobožského modlářství, kterým se prohřešovali Abrahamovi současníci, potomci to stavitelů věže babylonské. – Povoláním Abrahama (Gn 12) uchovala Moudrost zase (srv. výše v. 4) lidstvo všeobecně náboženskomravní zkázy. – Moudrost sílila Abrahama, aby přemohl mocnou lásku k Isákovi, svému synu, když Bůh žádal, aby ho podal v obět Gn 22. Srv. Sir 44, 20.

V. ⁶. „*Ta*“ = Moudrost. – „*spravedlivého*“ *Lota*. – „*bezbožníci*“ = obyvatelé Pětiměstí, jak vypravuje Gn 19. – Když praví spisovatel, že oheň padal na pět měst, nechce říci, že všech pět měst bylo zničeno. Věděl zajisté, že Segor bylo zachováno Gn 19, 15–23).

V. ⁷ Z ráje – poušť. Srv. Gn 19, 24. – „*Kouřilo se*“ nejspíše z hořlavin, nahromaděných pod zemí kolem Mrtvého moře, doutnajících a tu a tam vznícených ve větší oheň. Spisovatel vypravuje podle podání jiných; sám sotva byl na břehu Mrtvého moře. K věci srv. Gn 19, 28. – Také *Filo* a *Josef Flavius* dosvědčují, že kouř, vystupující z břehů Mrtvého moře připomíná neštěstí, jež kdysi tuto krajinu stihlo. (Od tohoto kouře, kterého dnes již nevidíte, dlužno rozlišovati husté páry vodní, které z Moře mrtvého vystupují dosud.) – Druhá věc, připomínající nešlechtnost Pětiměstí a trest Boží, který je stihl, jsou *rostliny*, jejichžto ovoce v subtropickém žáru a suchu předčasně uzrává, či lépe řečeno usychá a proto je k nepotřebě. Také *Josef Flavius* O válce židovské IV. 8, 4) píše, že prý ještě za jeho doby rostlo tam ovoce, které; zevnějškem podobalo se ovoci jedlému, které však, dotkne-li se ho ruka, rozpadává se v prach a popel. Se kterou rostlinou bylo by možno ztotožňovati tato „*sodomská jablka*“, není jisto. Někteří myslí na *kolokvintu* (Citruilus [Cucumis] colocynthis), jiní na *Solanum coagulans*, jiní na *Calotropis procera*. Plody kolokvinty mají v tenké slupce velice hořkou houbovitou dužinu; uschnou-li, nezbyvá z nich než semena, ve slupce velmi scvrklé a křehké. – „*duše nevěřící*“ jest Lotova žena podle Gn 19, 26. Na jihozápadě Mrtvého moře jest *Solná hora* (Džebel Usdum zvaná), prosycená soli a proložená solnými vrstvami, ze které větrem a deštěm tvoří se různé útvary i sloupy, které mimoděk připomínají solný sloup, ve který obrácena byla žena Lotova. Také *Josef Flavius* zmiňuje se o takovém sloupu. Spisovatel Moudr netvrdí, že sloup, o kterém tu píše, je týž, o kterém mluví Gn 19, 26. Onen uvádí toliko na paměť tento.

rostliny, mající ovoce předčasně uzralé,
jakož i památka na duši nevěřící, trčící solný sloup.

⁸ Ti totiž, kteří moudrost pominuli,
netoliko si uškodili tím, že nepoznali, co jest šlechetné,
ale zůstavili také lidem památku své nesmyslnosti,
aby nemohlo být zatajeno, v čem zhřešili.

⁹ Moudrost však ty, kteří jí sloužili, vysvobodila, ode (všech) bolesti

¹⁰ Ta spravedlivce, utíkajícího před hněvem bratrovým,
provedla cestami rovnými,
ukázala mu království Boží,
znanost svatých věcí mu udělila,
dovedla ho k bohatství námahami,
a plody práce jeho rozmnožila.

¹¹ Když ho oklamat chtěli, byla u něho,
a zámožnost mu zjednala.

¹² Ostříhala ho před nepřáteli,
když měl být přepaden, zabezpečila ho,
v zápasu tuhém získala mu vítězství,
aby zvěděl, všecko že zmůže zbožnost.

¹³ Ta spravedlivce, když prodán byl, neopustila,
ale hříšníkům ho uchránila.

Sestoupila s ním do vězení,
¹⁴ ani v poutech ho neopustila,
až mu přinesla žezlo královské vlády,
a moc nad jeho utlačovateli,
a ze lži usvědčila ty, kteří jej očernili,
a jemu slávu věčnou udělila.

¹⁵ Ta lid spravedlivý a plémě bez úhony
vyprostila z národa, který jej utiskoval.

V. ¹⁰. „*spravedlivce*“= Jakoba, když utíkal před hněvem bratra Esaua (Gn 28). – „*království Boží*“ viděl Jakob ve vidu bethelském (Gn 28, 12–15). – „*svaté věci*“ byly: Prozřetelnost Boží, andělé, její sluhové, jakož i sliby Boží o množství Jakobova potomstva, ze kterého vzejde Mesiáš. – „*námahami*“ dvacetileté služby u Labana. Srv. Gn 29 n.; 31, 40 n.

V. ¹¹. „*Oklamat*“ chtěla Jakoba *hrabivost* (řec.) Labana a jeho přízně, (Srv. Gn 29, 15 nn.; 30, 27 nn.; 31, 7.) – Kterak byla Moudrost u Jakoba, viz Gn 30, 37 až 43; 31, 1–9. – Jakob přičítá bohatství své Bohu Gn 31, 9. 12. 42.

V. ¹². „*před nepřáteli*“ – před Labanem a jeho přízni podle Gn 31, 23. 32. 37. – „*zabezpečila jej*“, když se hnal za ním Laban podle Gn 31, 25 n. – „*v zápasu tuhém*“ s andělem podle Gn 32, 24 nn. – Zbožnost zmůže více nežli jakákoli síla hmotná. – Zbožnost je služba Moudrosti.

V. ¹³. „*spravedlivce*“ – *Josefa* egyptského. – Byl *prodán* podle Gn 37. – Místo „*hříšníkům*“ (manželky Putifarovy) lépe podle řec: „*hříchu*“, ke kterému ho Putifarka sváděla Gn 39, 6–18. – „*ve vězení*“ byl Josef podle Gn 39, 20 nn. Sestoupila s ním do žaláře, získala mu důvěru vězníkovu (Gn 39, 21 nn.) a naučila ho vykládat sny. Gn 41, 9 nn. – Josefovi dostalo se *královské moci*, když se stal *velkovezírem* podle Gn 41, 38 nn. – „*nad utlačovateli*“ = nad bratry, kteří ho byli *prodali*, jakož i *nad domem Putifarovým*, který jej byl „*očernil*“, t. j. křivě obžaloval. – „*slávu*“ v Egyptě i v sousedních zemích.

V. ¹⁵. „*lid spravedlivý*“ (= svatý) a *plémě bez úhony*“ byl národ israelský, ježto byl Bohu zasvěcen, od Boha k svatosti povolán a svatým v tomto smyslu zůstal, i když mnoho příslušníků tohoto národa mravně se znesvětilo a poskvřnilo. Srv. Ex 19, 6; Lv 20, 24; Dt 7, 6; Is 62, 12; 1 Petr 2, 9; Sk 9, 13; 16, 15; 26, 10; Řím 1, 7; 8, 27; 12, 13. – „*národ, který jej utiskoval*“ byli Egypťané.

¹⁶ Vešla v duši sluhy Božího,
a postavila se proti hrozným králům v zázracích a divech.

¹⁷ Zjednala spravedlivým za jejich práce mzdu,
provedla je cestou podivuhodnou,
byla jim stinidlem ve dne
a hvězdným světlem v noci.

¹⁸ Přepravila je přes moře Rudé,
a provedla je spoustou vodstva.

¹⁹ Nepřátele, však jejich ztopila v moři,
a z tůní hlubokých zase vyvrhla je.

A tak spravedliví obrali bezbožné,
²⁰ i zazpívali, Pane, tvému svatému jménu,
a tvou vítěznou ruku pochválili svorně,

²¹ neboť moudrost otevřela ústa němých,
a jazyky nemluvnat učinila výmluvné.

11. –

¹ Úspěšně vedla práce jejich
řízením svatého proroka.

² Prošli pouští nehostinnou,
a na místech neschůdných rozbíjeli stany.

³ Na odpor se postavili odpůrcům
a nepřátele odrazili.

⁴ Žíznil, i volali k tobě,
a dána jim voda ze skalní stěny,
prostředek proti žízni z kamene tvrdého.

⁵ Neboť čím potrestáni byli nepřatelé jejich,
⁶ toho v nedostatku dostalo se jim v dobrodiní.

⁷ Místo proudu ustavičně tekoucího,

V. ¹⁶. „*sluha Boží*“ je tu Mojžiš. Srv. Ex 14, 31; Nm 12, 7 n.; Jos 1, 2 a jj. Moudrost, všedši do duše Mojžišovy, učinila jej *přítelem Božím a prorokem* (7, 27). – „*hrozní králové*“ = farao.

V. ¹⁷. „*práce*“ namáhavé byly roboty Israelitů v Egyptě, za které nedostalo se jim žádná mzda. Tu mzdu jim dodatečně opatřila, či odevzdávala, vyplatila Moudrost, která Israelity vyzvala, aby žádali za své robotování od Egypťanů šperky a Egypťany pohnula, že jim je vydali. Srv. Ex 3, 21 n.; 11, 2; 12, 35 n. – „*Světlem*“ a „*stinidlem*“, t. j. *vůdcem a strážcem* byla Moudrost Israelitům tím, že jim dala *sloup ohnivý a oblakový*, o němž viz Ex 13, 21; Nm 14, 14; Ž 104, 39.

V. ¹⁸. shrnuje, co podrobně vypravuje Ex 14, 15 nn. 29.

V. ¹⁹. „*vyvrhla je*“, Egypťany, kteří byli se utopili. Srv. Ex 14, 30. „*spravedliví*“ Israelité obrali „*bezbožné*“ Egypťany, t. j. mrtvoly jejich vyvržené na břeh. Obrali je o zbraně a šat právem válečné kořisti.

V. ²⁰. „*jméno*“ = velebnost. – Ten zpěv je zachován v Ex 15, 1–21.

V. ²¹. *Israelité* prve *zastrašeni* tak, že se neodvažovali ani hlesnouti proti králi a Egypťanům, i Mojžiš, prve neobřezaných rtů (Ex 4, 10; 6, 12. 30), po přechodu Rudého moře *oplyvají výmluvností* při chvále Boží. Hl. 11. V. ¹. „*Práce*“ Israelitů byly všechny příhody, které je potkaly na cestě od Rudého moře do Palestiny. – „*Prorok*“ je tu *Mojžiš*, o němž viz Dt 18, 15. 18; 34, 10; Nm 12, 6 nn.

V. ³. „*Na odpor se postavili*“ Amalečanům (Ex 17, 8–16), Aradovi (Nm 21, 1–3), Sehonovi (tamže 21, 21–31), Ogovi (Nm 21, 33–35), a Madjanům (Nm 31, 2–10).

V. ⁴. srv. s Ex 17; Nm 20. – O „*skále přetvrde*“ srv. Dt 8, 15.

V. ⁵. n. „*Nepřátele jejich*“, t. j. Egypťané trestáni byli *vodou*, obrácenou v krev podle Ex 7, 16 nn.; *vody* dostalo se Israelitům na poušti podle v. 4. Nedostatek pitné vody trápil tehdy Egypťany žízni. – „*jim*“ Israelitům. – Vulg jest glosována na tomto místě; zní: „*Neboť čím trestáni byli nepřátele jejich pro nedostatek nápoje svého, v tom hojnost majíce synové israelští, veselili se.*“

14–19).

- 13.–¹ Bylíť blázni všichni lidé (od přirozenosti),
v nichžto nebylo známosti Boha,
kteří z viditelných dokonalostí nemohli poznati toho, který jest,
aniž pozorující díla, našli umělce,
² ale buďto oheň, nebo vítr, nebo tekutý vzduch,
nebo okruh hvězd, nebo obrovskou vodu,
nebo slunce a měsíc měli za bohy, kteří spravují svět.
³ Jestliže libující si v jejich kráse, měli je za bohy,
měli věděti, že mnohem lepší jest Pán jejich.
Neboť první původce krásy všechny ty věci stvořil.
⁴ Jestliže pak se divili jejich síle a působení,
měli z nich vyrozuměti, oč silnější jest jejich tvůrce.
⁵ Neboť z velikosti a krásy tvorů
lze závěrem stvořitele jejich poznati.
⁶ Avšak tyto dlužno méně kárati,
ježto ti bloudí snad jen proto, že Boha hledají a nalézti chtějí.
⁷ Obírajíce se totiž skutky jeho zkoumají (ho),
ale dávají se pohledem svěsti,
ježto věci, které vidí, jsou tak krásné.
⁸ Přece však ani těm nelze odpustiti;
⁹ neboť jestliže mohli tolik poznati,
že uměli svět prozkoumati,
jak to, že jeho Pána dříve nenalezli?
¹⁰ Avšak nešťastni jsou a o mrtvé opírá se naděje těch,
kteří bohy nazvali díla rukou lidských,
zlato a stříbro, výrobky umění, podoby zvířecí, nebo neužitečný ká-
men rukou starobylostou zpracovaný.
¹¹ Nebo drvař, vyřeže na příklad ze stromu hodný kus dřeva,
pečlivě s něho všecku kůru oloupe,
pěkně jej, jak dovede, zpracuje,
a udělá kus nářadí, užitečného pro domácí potřebu;
¹² toho pak, co při práci odpadlo,
užije, aby si uvařil jídlo (a nasýtil se);
¹³ ostatek pak toho, ježto se nehodí k ničemu,
dřevo křivé a plné suků vezme,
ořeže je z kratochvíle,
zpracuje se zábavnou dovedností,
a dá mu podobu člověka,
¹⁴ nebo bídného nějakého zvířete;
potře (je) hrudkou a líčidlem do červena namaluje mu kůži,

HI. 13. V. ⁵. „Církev učí, že Boha, všech věcí počátek a konec, přirozeným světlem lidského rozumu z věcí stvořených jistě lze poznati.“ (Sněm vatikánský.) – Srv. Řím 1, 20.

V. ¹¹. Spisovatel uštěpačně počíná líčiti vznik modly, aby zřejmá byla její bezcennost. Má na zřeteli Is 44, 10–20. – „drvař“, který poráží stromy, jak jemný to umělec! Srv. Is 44, 13.

V. ¹⁴. „je“ dřevo křivé a sukovitě (v. 13b).

- kteřá utvořila svět z beztvárné hmoty,
¹⁹ pustiti na ně množství medvědů nebo smělych lvů,
nebo nově stvořená, zuřivá, nevidaná,
nebo parou ohnivou dýchající,
nebo smrdutý dým chrlící,
nebo hrozné jiskry z očí vysršující zvířata,
²⁰ která je mohla ne toliko škůdným dotykem zahladiti,
ale i strašným pohledem usmrtit.
²¹ Avšak i bez nich jediným dmýchnutím mohli padnouti
stížení byvše trestem tvým
a rozptýlení dechem tvé moci,
ale ty jsi spořádal všechny věci podle míry, počtu a váhy.
²² Veliké věci totiž činiti možno ti vždycky,
a moci ramene tvého kdo odolá?
²³ Nebo jako prášek na váze, tak jest před tebou vesmír,
a jako krůpěj rosy, která před svítáním na zemi spadla.
²⁴ Ale ty smilováváš se nade všemi, ježto všecko můžeš,
a přehledáš hříchy lidské, by se káli.
²⁵ Vždyť miluješ všecko, cokoliv jest,
a nic nemáš v nenávisti z těch věcí, které jsi učinil;
neboť, kdybys byl něco nenáviděl, nebyl bys to [ustanovil aniž] učí-
nil.
²⁶ A jak by bylo co zůstalo, kdybys ty byl nechtěl,
aneb, co by od tebe nebylo vyvoláno, kterak bylo by zachováno?
²⁷ Ale ty šetríš všech věcí, protože jsou tvé, Pane, milovnice života;
- 12.–¹ neboť nesmrtelný duch tvůj jest ve všech věcech.
² Protož ty, kteří bloudí, maličko tresceš,
a čím hřeší jim připomínaje, napomínáš je,
aby zanechajíce zloby uvěřili v tebe, Pane.
³ Vždyť jsi pojal nenávist také k dřevním obyvatelům tvé svaté země,
⁴ protože ohyzdné skutky před tebou činili

V. ¹⁸. „beztvará hmota“ (amorfos hylé) jest výraz vzatý z řecké filosofie; znamená chaos, hebrejské *tóhú ua bóhú* (Gn 1, 2). – „utvořil“ znamená tu tak zvané „stvoření druhé“, které popisuje Gn 1, 3 n. Spisovatel nemluví tu o „stvoření prvním“, ale nemohlo mu býti neznámo, když je matka machabejská v době, spisovateli Moudr velmi blízké, vyslovila tak zřetelně. Srv. k Gn 1, 1 a tam uvedený výrok z 2 Mach 7, 28. Ublíží proto knize Moudr ti, kdož tvrdí, že pokládá hmotu beztvarou za věčnou, nestvořenou. – Z 1, 14 vyplývá přesvědčení spisovatelovo, že Bůh všecko, tedy i první hmotu stvořil. Srv. také níže v. 23. 26

V. ¹⁹. Místo „smrdutý“ lze také překládati: „syčící“. Srv. Job 41, 9–12.

V. ²⁰. srv. s Is 11, 8; 14, 29; Jer 8, 17; Přís 23, 32.

V. ²¹. „dmýchnut“ = „dech“ = nejnepatrnější hnutí Boží všemohoucnosti.

V. ²⁶. „vyvoláno“ nebo „povoláno“ tvůrčím slovem „Budíž“, jak vypravuje Gn 1.

HI. 12. V. ¹. Latinský překlad podává 12, 1 takto: „Ó, jak dobrý a líbezný jest, Pane, duch tvůj ve všech věcech!“

V. ². „Protože“ miluješ tvory své a jsi milosrdný.

V. ³. Podle týchž zásad naložil Bůh i s *Kanaanci* (v. 3–22).

V. ⁴. O „kouzelnictví“ srv. Dt 18, 9–12. – Bohoslužebnictví kanaanské bylo bezbožné, ježto byly při něm páchany pohlavní výstřednosti a *ukrutnosti*. Tyto bezcitné *surovosti* spisovatel líčí podrobněji: *obětová-li lidí* (otroky, válečné zajatce), a zejména děti, a to ne jen cizí, ale rodičové podávali v krvavou oběť i své děti vlastní! (Srv. níže v. 6a.) – Písmo svědčí i na jiných místech, že Kanaarici (a Feničané) přinášeli *oběti lidské*

- kouzelnictvím a bezbožným bohoslužebnictvím.
⁵ ti nemilosrdní zabíječi dětí,
 žráčci střev a hltači krve z lidských obětí.
 Zasvěcence z prostředku slavnostního shromáždění,
⁶ a rodiče, kteří svýma rukama zabíjeli bytosti bez pomoci,
 chtěl jsi vyhledati rukama otců našich,
⁷ aby dostala v dětech Božích obyvatelstvo, jakého je hodna
 země ta, která tobě jest ze všech nejmilejší.
⁸ Ale i těch jsi ušetřil, že to byli lidé,
 a poslal jakožto předchůdce svého vojska sršně,
 aby je pomalu vyplnili.
⁹ Ne, že bys nebyl s to, abys v boji podmanil bezbožné spravedlivým,
 aneb lítou zvěří neb slovem tvrdým je všecky rázem zahladil
¹⁰ ale pomalu trestaje dávals jim příležitost ku pokání,
 ačkoli jsi dobře věděl, že nešlechtný jest původ jejich,
 že jim jest vrozena jejich zloba,
 a že se nezmění jejich smýšlení na věky.
¹¹ Neboť proklaté plémě byli od počátku.
 Aniž koho se boje dávals jim odpuštění hříchův:
¹² Neboť kdo smí říci: „Co jsi učinil?“
 Aneb kdo se smí postaviti na odpor soudu tvému?
 Kdo tě obviňovati bude, zahynou-li národové, které ty jsi učinil?
 Aneb kdo přijde před tebe, aby hájil nešlechtných lidí?
¹³ Vždyť není jiného. Boha kromě tebe, který pečuje o všecky,
 aby ti bylo dokázati, že jsi nesoudil nespravedlivě.
¹⁴ Ani král ani uchvatitel moci nebude se dotazovati před obličejem
 tvým,
 na ty, které jsi potrestal.
¹⁵ Protože však jsi spravedlivý, spravedlivě všecko řídíš
 pokládaje za věc moci své nedůstojnou,
 abys odsoudil toho, kdo nemá býti trestán.
¹⁶ Tvá totiž moc je počátek spravedlnosti (tvé)
 a proto, že jsi Pán všech, všem odpustiti hledíš.
¹⁷ Neboť ty ukazuješ moc svou, když lidé nevěří v dokonalost
 mohoucnosti tvé,
 a smělost těch, kteří ji znají, usvědčuješ.
¹⁸ Ty však mocným jsa panovníkem mírně soudíš
 a s velkou shovívavostí nás spravuješ,
 neboť máš moc, kdybys chtěl jí užítí.

svým bohům; srv. Lv 18, 3. 21; Dt 12, 31; 18, 9n. a jj. Vykopávky palestinské to skvěle dokázaly.

V. ⁵. „zasvěcence“ v tajemnou nauku a bohoslužbu kanaanskou, tedy *zasvěcence kanaanské*.

V. ⁸. Bůh slíbil, že na Kanaance pošle *sršně* Ex 23, 27 nn.; Dt 7, 20. Josue (Jos. 24, 12) svědčí, že Bůh ten slib splnil. Z dějin je známo, že ne jednou byli obyvatelé té oné krajiny nuceni vystěhovati se pro veliké množství vos nebo podobné drobné zvířeny; rozsáhlé kraje rovníkové Afriky nelze lidstvu obývati „pro množství much tam žijících, zvaných Glassinna morsitans. – „vojsko Hospodinovo“ byli Israelité.

V. ¹¹. Základ zatvrzelosti Kanaanců byla *kletba*, kterou pronesl Noe nad jejich praotcem podle Gn 9, 24 nn.

V. ¹⁶. „počátek“ = základ, důvod.

- ¹⁹ Tys pak skutky takovými vyučil lid svůj,
 že spravedlivec má býti lidumilný,
 a dal jsi libou naději synům svým,
 že dávaš příležitost ku pokání, když zhřeší.
²⁰ Neboť jestliže jsi nepřátele sluhů svých, hodné smrtí,
 s tak velikou pozorností, ba prosbami potrestal,
 dávaje jim čas i příležitost, aby se odvrátili od zloby,
²¹ s jakou teprv bedlivostí pokáral jsi syny své,
 jejichž otcům nejlepší věci jsi slíbil smlouvami, přísahou potvrze-
 nými!
²² Kdežto tedy nás (tresty) polepšuješ,
 šviháš nepřátele naše tisícronásobně,
 abychom trestající dobrotivost tvou na paměti měli,
 a trestání jsouce doufali ve tvé milosrdenství.
²³ Protož i těm, kteří nesmyslně a nespravedlivě živi byli,
 jejich vlastními ohavnostmi způsobil jsi největší muky.
²⁴ Za cestu bludu totiž daleko zabloudili
 za bohy majíce ze zvířat nejdopornějších nejpovrženější,
 davše se oblouditi jako nerozumné děti.
²⁵ Proto jsi na ně jako na děti nemající rozumu
 poslal směšný trest.
²⁶ Kdo však směšným káráním nedají se napraviti,
 těm třeba soudu, Boha hodného zakusiti.
²⁷ Neboť když na ty, kterými byli trápeni, se zlobili,
 na ty, které za bohy měli,
 když byli jimi hubeni,
 viděli a poznali, že ten je pravý Bůh,
 o kterém prve byli tvrdili, že ho neznají.
 Proto také přisěl na ně nejzazší trest.

Zacházka do rozpravy o pošetilosti a zhoubě modlářství. (13, 1–15, 19.)

Bohopocta vzdávaná hvězdám a silám přírodním (13, 1–9). Jak nejapně a bezbožně jest vzdávati bohoo-
 poctu modlám, učiněným rukou lidskou (13, 10–14, 11); původ té zpozdilosti (14, 12–20); jak zhoubné
 působila na mravnost (14, 21–31); jak šťasten jest Israel, ježž uchoval Bůh toho zla (15, 1–6); vina modlářů
 ukázaná na hliněné soše (15, 7–13). Pošetilí pohané ctí dokonce bohy jiných národů a klaní se zvířatům (15,

V. ²⁰. „sluhové Boží“ = Israelité. – Bůh je trestal s velikou „pozorností“, aby nepřestoupil zásady, vy-
 slovené výše 11, 21d; 12, 8–10. – Bůh svým milosrdenstvím vztahoval takořka ruce ke hříšníkům, a „prosil“,
zapřísahal je, aby se polepšili. Srv. Is 65, 2; Přis 1, 24; Jer 7, 13. – Kdežto Egyptané a Kanaanci byli „*hodní
 smrti*“, měli Israelité právo čekati, že budou splněny sliby dané otcům. Gn 14, 18; 22, 10 nn.; 26, 2 nn. – To
 vše dodává Israelitům naděje, že Bůh bude k nim milosrdnější nežli byl k pohanům. Srv. výše 11, 10 n. 15c;
 16, 10 nn; 18, 20 nn.

V. ²³. Spisovatel, který od v. 3. obíral se popředně *Kanaanci*, vrací se k *Egyptánům*, aby v doslovu (v,
 23–27) ukázal, že podle zásad uvedených ve v. 3–22 trestal Bůh také Egyptany, „*nespravedlivci, kteří
 nesmyslně živi* byli“, t. j. zvířatům bohoo-
 poctu vzdávali (v. 24) a pravého Boha znáti nechtěli (v. 27), byli
Egyptané. – „*ohavnosti*“ byli Israelitům bohové egyptští. Srv. Dt 7, 25 nn., 27, 15; 3 Král 11, 5; 4 Král 23, 13
 nu. – O trestu vlastními ohavnostmi srv. výše 11, 16.

V. ²⁷. „*zlobili se*“, byli hubeni atd. – *Egyptané*. – „*Ta*“, kterými byli trápeni, byla zvířata, „*která za bo-
 hy měli*“. – Egyptané tvrdili o Bohu, že ho neznají, podle Ex 5, 2. – Byli nuceni uznati ho podle Ex 8, 8. 28; 9,
 27; 10, 7. 16. 17. – Poznali ho sice, ale nevyvodili z toho poznání nutných důsledků, nedomyšlili ho, nevzdali
 se modlářství a „*proto*“ stihl je *trest nejzazší* – smrt prvorozenců a vojska egyptského v moři; možno, že měl
 spisovatel na mysli také jejich *záhubu věčnou*. Srv. níže 17, 21.

⁴ Nás totiž neuvedl v blud svůdný vynález lidí,
ani neužitečná práce malířů,
socha pestrými barvami pomazaná,
⁵ na které když pošetilec pohlédne, budí v něm žádostivost,
i touží po bezduché kráse mrtvé sochy.
⁶ Milovníci zla a hodni takových nadějí
jsou ti, kteří je dělají, po nich touží a ctí je.
⁷ Tak hrnčíř hněte namáhavě hlínu, aby změkla,
a dělá pro potřeby naše všelijaké nádoby;
avšak z téže hlíny dělá nádoby k účelům čistým,
jako k účelům opačným, všecy stejně;
ke kterému z těchto dvou účelů té oné nádoby má být užito,
ustanovuje hrnčíř.
⁸ I dělá ke zlému se namáhaje boha nicotného, z téže hlíny
ten, který málo předtím ze země učiněn byl,
a po malé chvíli vrací se, odkud vzat jest,
požádán byv, aby vrátil půjčenou mu duši.
⁹ Avšak nestará se, že zahyne,
ani že krátký život má,
ale závodí se zlatníky a stříbrníky,
a napodobuje kovolijce,
a chlubí se, že padělky vyrábí.
¹⁰ Popel je srdce jeho, nicotnější než prach země naděje jeho,
a bídnější nežli bláto život jeho.
¹¹ Vždyť nepoznává toho, kdo jej stvořil,
kdo jemu vdechl duši, která pracuje,
kdo jemu vnukl dech života,
¹² ale má za to, že je život náš dětská hra,
lidské soužití že jest výnosný obchod,
ježto prý ze všeho, i ze zlého třeba vydělávati.
¹³ Tento ví totiž lépe než kdo jiný, že hřeší,
když z (téže) hmoty zemní vytváří křehké nádoby i modly,
¹⁴ Ti však všichni jsou největší pošetilci a nešťastnější než nemluvně,
nepřátelé lidu tvého, kteří ho utlačují;
¹⁵ vždyť i všechny modly pohanů pokládají za bohy,
které (přece) ani oči neužívají, aby viděly,
ani nozder, aby vdechovaly vzduch,
ani uší, aby slyšely,
ani prstů na rukou, aby hmataly,
které i nohy mají nehybné k chůzi.

HI. 15. – V. ⁶. Podmět věty jest: „Ti, kteří dělají modly...“ – Výrok: „jsou milovníci zla a zasluhují“, aby skládali své naděje do model, které nemohou než zklamatí.

V. ⁷. „Tak“ na příklad. – „k účelům čistým“ = mravným. – „k opačným“ = nemravným. – Srv. Is 45, 9; Sir 33, 13; 38, 29 n.

V. ⁸. srv. s Job 34, 15; Kaz 12, 7. – O člověku, vzatém ze země srv. Gn 2, 7; 3, 19. – O půjčené duši srv. Lk 12, 20.

V. ¹⁵. srv. s Ž 113, 12–15; 134, 15–17; Bar 6, 7 nn.

a všelikou skvrnu, která jest na něm, zatře;
¹⁵ poté udělá příbytek, hodný jeho,
pověsí je na stěnu a upevní železem;
¹⁶ i pečuje o ně, aby nespadlo snad,
věda, že nemůže sobě samo pomoci,
ježto je to soška a pomoci potřebuje.
¹⁷ Modle se pak za statek, za sňatek a za děti,
nestydí se mluvit s tím, co jest bez duše;
¹⁸ o zdraví žádá toho, co nemá síly,
a za život prosí mrtvého;
o pomoc volá k neosvědčenému,
¹⁹ za šťastnou cestu žádá toho, který choditi nemůže,
a pro zisk, práce zdar a štěstí v řemesle
žádá za sílu toho, co nemůže rukama dokonce nic.
14.– ¹ Jiný zase plaviti se hodlaje
a přes hrozné vlny cestu činiti chtěje,
vzývá dřevo křehčejší nežli je to, které ho nese.
² Neboť toto žádost zisku vymyslila,
a dovedný důmysl je udělal.
³ Tvá pak, otče, prozřetelnost je spravuje,
neboť dal jsi i na moři cestu
a mezi vlnami stezku bezpečnou,
⁴ chtěje ukázati, že můžeš z jakéhokoli (nebezpečí) vysvoboditi,
aby i bez umění (plaveckého) lidé na loď vstupovali.
⁵ Chceš tedy, aby neležela ladem díla tvé moudrosti;
proto i chatrnému dřevu svěřují lidé životy své,
a plavíce se přes moře na lodičce zachování bývají.
⁶ Vždyť (již) také na počátku, když hynuli pyšní obři,
naděje světa na člun se utekší,
zůstavila světu símě nového plemene,
rukou tvou byvši spravována.
⁷ Jeť pozeňnané dřevo ve službách spravedlnosti,
⁸ ale z kterého rukama učiněna byla modla, zlořečeno jest,
i dřevo i ten, kdo je zpracoval:
tento, že je udělal,

V. ¹⁷. srv. s Jer 2, 27 n.; Is 46, 7.

V. ¹⁸ n. srv. s Is 44, 17 n.; Bar 6, 7. 11. 18. – Ž 113b, 5 nn.

HI. 14. – V. ¹. Egypťané, Feničané, Rekové i Římané mívali *modly* umístěné *na přídi nebo zádi lodí*; k těm se v bouři modlívali, jim sliby činili, oběti přinášeli. Srv. Jon 1, 5.

V. ². „toto“ plavidlo, dřevo.

V. ⁶. „na počátku“ = kdysi (před potopou). – O „*pyšných obrech*“ srv. Gn 6, 4 n.; Bar 3, 26; Sir 16, 8. – „*naděje světa*“ (lidstva) byli *Noe* a jeho rodina. – „*člun*“ = „*nepatrné dřevo*“ (výše 10, 4) proti obrovským spoustám vodstva potopy, ve kterých byla by naděje lidstva zahynula, kdyby Bůh ji nebyl spravoval. – „*nového plemene*“ = popotopního lidstva.

V. ⁸. Modly slují velmi často v bibli „*díla rukou lidských*“ pohrdavě. Srv. Dt 4, 28; 27, 15; 4 Král 19, 18; Ž 113b, 4; Is 2, 8; 17, 8 a j. – Takové dřevo je ve *službách nespravedlnosti*, hříchu, proto je *zlořečeno*. – „*poruše podrobeno*“ je dřevo modly, kdežto pravý Bůh je neporušitelný, nezměnitelný, věčný.

- ono pak, že jsouc poruše podrobena, bohem nazváno bylo.
⁹ Bůh totiž stejně nenávidí bezbožníka i bezbožnost jeho.
¹⁰ Vždyť bude dílo i s původcem svým potrestáno.
¹¹ Proto přijde i na modly pohanů soud;
 ježto v Božím tvorstvu staly se ohavami,
 ku pokušení duším lidským
 a pastí nohám nemoudrých.
¹² Neboť počátek odpadu (od Boha) byl výmysl zobrazovati,
 a vynález tento byl zkázou života.
¹³ Nebyly totiž (modly) s počátku,
 aniž na věky budou.
¹⁴ Vždyť je uvedlo do světa jalové blouznění lidské,
 a proto krátký konec jest uložen jim.
¹⁵ Předčasnou totiž bolesti ztrápený otec
 dal si udělat obraz brzy odňatého, sobě syna;
 toho pak, jenž byl tehdy jako člověk zemřel,
 již jako boha ctíti počal,
 a ustanovil mezi služebníky svými zásvětné slavnosti a obřady;
¹⁶ poté, po čase rozmohl se ten bezbožný obyčej,
 zachovávan byl [ten blud] jako zákon,
 a z rozkazů vládařů ctěny byly modly.
¹⁷ Protože lidé nemohli jich ctíti tváří v tvář,
 ježto sídlili příliš daleko,
 učinili si z dáli představu o jejich podobě,
 dali si učiniti jasný obraz krále, kterého chtěli ctíti,
 aby nepřítomnému horlivě lichotili, jako by přítomen byl.
¹⁸ K rozmachu úcty jich pak přiměla i neznalé
 ctižádostivost umělcova.
¹⁹ Ten totiž, chtěje se asi zalíbiti králi,
 vynasnažil se (veškerým) uměním svým podobu jeho zdokonaliti.
²⁰ Dav pak, uchvácený krásou díla,
 toho, který nedávno jato člověk ctěn byl,
 pokládal nyní za bytost, hodnou bohocny.
²¹ To tedy stalo se osidlem lidstvu,

V. ¹¹. srv. s Jer 46, 25; Is 30, 22. – „*pokusením*“ = pohoršením, svodem ke cti bůžků. Srv. Ez 7, 19 n.; 14, 3 n. 7. – O poměru model ke zlým duchům srv. Ž 95, 5 (LXX); 105, 37; Is 65, 11; Bar 4, 7; I Kor 10, 20. – Předpovědi spisovatelova plní se od časů Kristových.

V. ¹³. Modly nebyly s počátku, protože si je lidé teprve později vymyslili, (v. 12a). Jako vždy *nebyly*, tak ani vždy *nebudou*. Srv. Is 2, 20; 30, 22; 31, 7; Jer 10, 15. Přestanou za *doby mesiášské*.

V. ¹⁴. Doklady tohoto „*blouznění*“ budou podány níže: 1. blouznivá láska živých k mrtvým (v. 15 n.), 2. šílená snaha uctít nepřítomného krále (v. 17) a 3. (vášnivá snaha umělců zalíbiti se králi (v. 18–20).

V. ¹⁵ n. „*zásvětné slavnosti*“ – mystérie, při kterých se zasvěcovali členové rodiny i s čeledí zvláštní tajemné bohocny zemřelého miláčka otce (pánova) a zavazovali se k ustanoveným pravidelným „obřadům“.

V. ²⁰. „nedávno“, pokud nebyla postavena socha, zobrazující panovníka jakožto bytost nadlidskou. – V Egyptě býval král od nepaměti pokládán za syna bohů a jmenován „*bohem*“. Lišil se od bohů „velikých“ toliko tím, že se mu dostávalo názvu „*veliký bůh*“ teprve po smrti, kdežto za živa bylo mu spokojiti se s titulem „*boha dobrého*“.

- že lidé nehodě nebo králům se podrobující,
 nesdělitelné jméno kamenům a dřevu dávali.
²² Tu nebylo dosti, že bloudili v představě o Bohu,
 ale i v boji velikém nevědomosti živi jsouce,
 tato, tak veliká zla štěstím nazývají.
²³ Buď totiž obřady, při kterých zabíjejí děti,
 nebo slavnosti pokoutní, nebo šílené průvody s výstředními obyčejí
 konající
²⁴ ani života ani čistoty manželství nedbají,
 ale jeden druhého úkladně zabíjí, nebo cizoložstvím zarmocuje.
²⁵ Všecko vesměs drží krvelačnost, vražda, krádež, podvod,
 úplatnost, zpronevěra, zlořád, krivá přísaha,
 týrání poctivých lidí, (²⁶) zapominání na dobrodiní,
 prznění duší, smilstvo proti přírodě,
 rozvrat manželství, cizoložství a necudnost.
²⁷ Bohocny totiž nicotných model
 všeho zlého počátek i příčina i konec jest.
²⁸ Neboť (modláři) buď blázní, když se veselí, nebo prorokují lži,
 neb živi jsou nespravedlivě, anebo bez rozmyslu krivě přísahají.
²⁹ Spoléhajíce totiž na neživotnost model,
 doufají, že jim krivá přísaha nebude na škodu.
³⁰ Za obojí však spravedlivý trest na ně přijde:
 proto, že zle smýšleli o Bohu ctíce modly,
 a proto, že krivě přísahali ve lsti
 pohrdající vším svatým.
³¹ Neboť nikoli mohoucnost těch, při nichž se přísahá,
 ale trest hříšníkům příslušný
 stíhá vždycky přestupky nespravedlivých.
 15. – ¹ Ty však, Bože náš, dobrotivý jsi a věrný,
 shovívavý, který svět řídíš v milosrdenství.
² Neboť i když hřešíme, jsme tvoji, znajíce moc tvou;
 nebudeme však hřešiti, ježto víme, že jsme majetek tvůj.
³ Vždyť znáti tebe je svrchovaná spravedlnost,
 a věděti o tvé moci jest kořen nesmrtnosti.

V. ²¹. „*nesdělitelné*“ jest jméno „*Bůh*“, které přísluší toliko jednomu, jedinému. – Srv. Is 42, 8.

V. ²³. „*pokoutní slavnosti*“ jsou všelijaké *mystérie*, které se za dob spisovatelových šířily z Východu dále na Západ, a při kterých bývaly konány pohlavní neřesti pod rouškou náboženství, neřesti, jež se štítily denního světla. – „*Šílené průvody*“ konala mládež obého pohlaví, mnohdy maskovaná, po hodech a pitkách s hudbou a tancem ke cti boha Dionysia nebo jiných bohů, při kterých rozjařilost, hudbou a tancem zjitřená, zvrhala se v nejhrubší necudnosti.

V. ²⁵ n. „*necudnost*“ – krvesmilstvo (?). Spisovatel jmenuje nejprve hříchy proti bližnímu a konečně neřesti pohlavní. Srv; Řím 1, 26–31; Gal 5, 19–21; 2 Kor 12, 20; 1 Tim 1, 9 n. Bakchanalie, tajné schůzky pod rouškou náboženství, zvrhly se ve společnosti zločinců, takže sám římský senát r. 186 bakchanalie v říši římské zakázal.

V. ³⁰. „*obojí*“, dvoji hřích mají na svědomí: 1. ctíce modly (tedy bohy nepravé) tím, že se dovolávají jejich svědectví přísahou, nedbají Boha pravého (= „*zle o něm smýšlejí*“), a 2. majíce v srdci svém zapsané pojmy o *svatosti*, o mravnosti (Řím 2, 12–16), pohrdají tímto *svatým* zákonem svědomí, který jim hlásá, že je hříšno zneužívatí přísahy, *posvátného* úkonu k tomu, aby bližní byl obelstěn.

- 17.–¹ Jsoutě veliké úradky tvé, Pane, a nesnadno je vyložití,
proto duše neukázněně pobloudily.
² Mníce totiž, že smějí utlačovati národ svatý,
ti bezbožníci musili ležeti
spoutáni jsouce tmou, svázáni dlouhou nocí,
uzavření pod svými střechami prchající před věčnou prozřetelností.
³ Ti totiž, kteří mněli, že skryti jsou v tajných hříších
tmavým závojem zapomenutí,
byli rozptýleni hrozně děšení
a příšerami strašeni jsouce.
⁴ Vždyť ani skryš, která je pojala, nechránila jich od strachu,
ale děsivé zvuky kolem nich se rozléhaly,
a ponuré příšery ukazovaly se jim se zamračenými obličejí.
⁵ Žádná moc ohně nemohla jim světla dáti,
aniž bleskatné plameny hvězd mohly
osvěcovati tu přehroznou noc.
⁶ Prokmital jim toliko oheň
sám sebou vzniklý, plný hrůzy;
a zděšení jsouce pokládali věci, které viděli,
když jim zmizely s očí za horší, než byly.
⁷ Kejkle umění čarodějskébo byly bez moci,
a hanebně osvědčila se chlouba moudrostí.
⁸ Ti totiž, kteří slibovali, že zapudí
strachy a hrůzy z duše choré,
ti sami směšnou bázlivostí churavěli.
⁹ Neboť i když jich nic děsného nestrašilo,
byli přece přecházením zběře
a sípěním hadů poplašení,
i hynuli [takořka] strachem,
a nechtěli ani do vzduchu se podívatí.
kterému přece nikam nelze uniknou li.
¹⁰ Jeť nešlechtnost sama sebou zbabělá;
dosvědčuje to, když bývá trestána.
Vždycky větrí věci nejhorší,
puzena jsouc svědomím (zlým).
¹¹ Báti se totiž není než vzdáti se výhod myšlení.
¹² Když pak bázeň v duši jest menší,
za větší zlo pokládá neznámost příčiny, která trápení působí.
¹³ Ti pak, kteří oné noci, skutečně bezmocné,
a z hlubin bezmocného podsvětí přišlé,

Hl. 17. – V. ². Protože Egypťané *pobloudili svou vinou*, byli potrestáni devátou ranou, jak vypravuje Ex 10, 21–23.

V. ⁶. „*oheň sám sebou vzniklý*” – blesky.

V. ⁷. *Kejkle*, které se osvědčily kdysi tím, že obracely hole v hady (Ex 7, 11), vodu v krev (Ex 7, 22), jakož i tím, že vytvořily žáby (Ex 8, 7), *byly* již od třetí rány (Ex 8, 14), zejména však při ráně deváté – *na hromadě, v koncích*. Kejkliř, kteří se kdysi rádi *chlubivali* nadlidskou moudrostí – byli *zahanbeni*.

V. ¹⁰. Příčina strachu Egypťanů bylo – *zlé svědomí*. Zločinec před činem dělává hrdinu, ale po činu dostaví se zlé svědomí (v. 10cd).

- ¹⁶ Člověk totiž je udělal,
ten, který má vypůjčenou duši, vytvořil je.
Nemůžeť žádný člověk utvořiti boha, (ani) sobě podobného.
¹⁷ Smrtelný jsa mrtvou věc může udělat rukama bezbožnýma.
Jeť sám lepší než ty, které ctí,
ježto sám má život, ale ony nikoliv.
¹⁸ Ano i zvířata, bytosti nejodpornější, ctí;
neboť podle nerozumu souzeno, jsou horší než jiná.
¹⁹ Ani krásná nejsou, aby mohl kdo míti zálibu v nich, jako lidé
patřící na zvířata mívají;
pozbyla však také chvály Boží a požehnaní jeho.

2. Další řada výstrah a příkladů, kterými doporučuje „Šalomoun” snahu o moudrost. (16, 1–19, 16.)

Zvířata, která přinesla Egypťanům neštěstí a Israelitům blaho (16, 1–15). – Nebesa metala na Egypťany blesky a kroupy, na Israelity deštila mannu (16–29). – 3. Egypťany zahalily třídenní temnoty, kdežto Israelitům svítal na cestu ohnivý sloup. – Lid egyptský zastrášen temnem (17, 1–6); zastrášení také hadači (17, 7–14); všichni Egypťané zděšení šíleně (17, 15–20); výhody, poskytnuté Israelitům (18, 1–4). – 4. Egypťané byli potrestáni smrtí prvorozenou, Israelitům byl prominut trest. – Jak bolestná byla ta rána Egypťanům (18, 5–13); jak tvrdá byla ta noc (18, 14–19); Israelitům trest za vzpouru odpuštěn (18, 20–25). – 5. Israelité prošli Rudým mořem, které Egypťany potopilo (19, 1–16).

- 16.–¹ Proto byli zaslouženě podobnými (zvířaty) potrestáni,
a množstvím zběře zmučeni.
² Místo těchto muk dobře jsi učinil lidu svému,
jemuž jsi opatřil, podle toho, jak dychtivě žádali,
neobyčejný pokrm za výživu – křepelky,
³ aby onino, žádostiví jsouce pokrmu,
pro ošklivost poslaných zvířat
pozbyli i přirozené chuti k jídlu,
tito však aby na chvílku nouze potpěvše,
dokonce neobyčejného pokrmu okusili.
⁴ Bylo totiž třeba, aby ony stihl
neodvratný nedostatek, ježto utlačovali,
těmto však mělo býti toliko ukázáno,
kterak nepřátelé jejich trýznění byli.
⁵ Neboť i když na ně přišel hrozný ztěk zvířat,
a když štípáním stáječících se hadů hubeni byli,
⁶ přece netrval hněv tvůj až do konce,
ale na výstrahu byli (toliko) na chvíli zastrášení,
a dostali znamení spásy, aby si připomněli příkaz tvého zákona;

V. ¹⁹. Tvorové, kteří přispívají k účelu, jaký jim Bůh stanovil, požívají *Božího požehnaní*; na těch však, kteří slouží k tomu, aby Bůh byl urážen a hněván, kteří přispívají ke hříchu – na těch lpí *Boží kletba*. Srv. 14, 7 n.

Hl. 16. – V. ². Spisovatel má na mysli událost, vypravovanou Ex 16 (nikoli Nm 11).

V. ³. „*onino*” = Egypťané. – „*tito*” = Israelité. – „*ošklivá poslaná zvířata*”, t. j. žáby, které podle Ex 8, 3. vnikly do krbů a špižiren, kde znečistily potraviny tak, že ani hladověmu nebyly stravitelné. – „*nouze*” = nedostatek potravin, hladu – „*neobyčejný pokrm*” – křepelky.

V. ⁵. Spisovatel má na mysli *hady*, které Bůh seslal na Israelity (Nm 2 1, 4 nn.) a *mouchy i kobylky*, kterými trestal Egypťany podle Ex 8, 20 nn.; 10, 12 nn. – „*znamení spásy*” = méděný had.

- ⁷ neboť kdo se (k němu), obrátil; ne skrže to, co viděl uzdravován býval,
ale skrže tebe, spasitele všech.
- ⁸ Také tím jsi ukázal nepřátelům našim,
že ty jsi ten, který vysvobozuje ode všeho zla.
- ⁹ Ony totiž zmořilo štípání kobylek a much,
a nebylo lze naléztí léku na záchranu života jejich,
protože zasluhovali, aby takovými bytostmi ztrýznění byli.
- ¹⁰ Tvých synů však nepřemohly ani zuby hadů, stříkajících jed,
ježto milosrdenství tvé opřelo se tomu a uzdravilo je.
- ¹¹ Byli totiž pícháni (toliko) proto, by pamětlivi byli tvých řečí,
a rychle (zase) uzdravováni,
aby v hluboké zapomenutí (těch řečí) upadnouce
dobrotivosti tvé nebyli zbaveni.
- ¹² Neboť ani bylina ani náplast nezhojila jich,
ale tvé, Pane, slovo, které všechno uzdravuje.
- ¹³ Vždyť ty, Pane, máš moc nad smrtí i nad životem,
přivádíš ke hranám smrti a zase vyvádíš.
- ¹⁴ Ale člověk – může sice ze své zloby zabít,
dechu (životu) však, který vyšel, nemůže přivésti zpět,
aniž vysvobodit duše vzaté (do podsvětí);
- ¹⁵ před tvou rukou však utéci není možno.
- ¹⁶ Neboť bezbožníci, kteří tvrdili, že tě neznají,
mocí ramene tvého zesviháni byli;
neobyčejnými lijavci, krupobitím,
a přívaly (jimž nebylo lze uniknouti) byli honěni
a ohněm stravováni.
- ¹⁷ Nejpodivnější totiž bylo, že ve; vodě, která všechno uhašuje,
oheň účinněji působil;
svět bývá totiž bojovníkem za spravedlivce.
- ¹⁸ Neboť někdy poukrocoval se sice plamen,
aby nebyla spálena zvířata, na bezbožníky poslaná,
ale aby oni sami na své oči se přesvědčili,
že jsou pronásledováni soudem Božím;
- ¹⁹ jindy však (zase) plál i ve vodě nad obyčejnou sílu ohně,

V. ¹¹. Jako bývá soumar do pluhu zapražený (pícháním) ostnem poháněn, aby poslouchal oráče, tak Bůh popichoval takořka Izraelity hady, aby dbali zákona Božího a tak stali se účastni dobrodiní, které vyplývá z té poslušnosti. K tomu čelilo i píchání i brzké uzdravování.

V. ¹³. srv. s Dt 32, 39; 1 Sam 2, 6; Tob 13, 2; Ž 48, 16; 85, 13.

V. ¹⁵. K v. 15. srv. Dt 32, 39; Tob 13, 2.

V. ¹⁷. Ačkoli kroupy a déšť padaly husté, nemohly uhasiti oheň blesků, které padaly, byly a zapalovaly; ani zapalovaných příbytků voda hned neuhašovala.

V. ¹⁸. Že příroda bojovala za Izraelity, zřejmě je z toho, že oheň nepůsobil (v. 18), ale hned zase působil (v. 19), podle toho, jak toho žádal zájem Izraelitů a škoda Egyptanů. – Na Východě *zapaľujú ohně*, aby kouřem zapudili komáry a mouchy, zapaľují ohně, aby kobylkám v hejnech táhnoucím dali jiný směr. Spisovatel praví, že podobně činili Egyptané, když byli stíženi těmito ranami. (Srv. podobný pokus, vypravovaný Ex 7, 24.) Řízením Božím však zhatily se tyto pokusy: plamen, který měl onu havěť zaplašiti nebo zničit, neúčinkoval, „*poukrocoval se*“, zmírňoval se.

V. ¹⁹. „*jindy*“ má na mysli krupobití a blesky (= „*síla ohně*“), o kterých mluveno již výše ve v. 16 n. – O

- aby plodiny nespravedlivé země vyplenil.
- ²⁰ Místo toho andělským pokrmem živil jsi lid svůj
a dávals jim bez práce botový chléb s nebe,
způsobilý, aby jakoukoli rozkoš skýtal,
jakékoliv chuti přiměřený.
- ²¹ Neboť (ta) výživa tvá ukázala sladkost tvou k synům tvým,
a přizpůsobujíc se jednokaždého přání,
v co kdo chtěl, obracela se.
- ²² Sníh pak a led snesl moc ohně a nerozplýval se,
aby poznali, že plodiny nepřátel kazil
oheň, který v krupobití hořel a blýskal se v dešti,
- ²³ týž (oheň), který zase, aby živění byli spravedliví,
i na svou vlastní moc zapomněl.
- ²⁴ Příroda totiž, která tobě, svému tvůrci, slouží,
stupňuje síly své, aby trestala nespravedlivce,
a (zase) je zeslabuje, aby dobře činila těm, kdož doufají v tebe.
- ²⁵ Protož i tehdy všechna se měnic
sloužila tvému daru, všechno živícímu
podle přání těch, kteří (ho) potřebovali,
- ²⁶ aby poznali synové tvoji, které miluješ, Pane,
že ani tak plodiny přirozené neživí lidí,
jako spíše slovo tvé zachovává ty, kteří věří v tebe.
- ²⁷ Neboť, co oheň zkaziti nemohl,
ihned, od malého paprsku slunce zahřáto byvši, rozplývalo se,
- ²⁸ aby známo všem bylo, že dlužno před východem slunce tobě děkovati
a za ranního soumraku již chodit k tobě se modlit.
- ²⁹ Neboť naděje nevědného jako zimní jíní roztaje,
a odteče jako zbytečná voda.

„*plodinách nespravedlivé země*“ srv. Ex 9, 25.

V. ²⁰. „*Místo toho*“ – místo zničených plodin země (v. 19), jejichžto zkáza způsobila v Egyptě hlad, dal Hospodin Izraelitům *mannu* (Ex 16). Manna sluje „*andělským pokrmem*“ po příkladě LXX, která hebrejské „*chléb silných*“ (Ž 77, 35) přeložila: „*chléb andělů*“. Níže ig, 20 sluje manna „*pokrmem ambrosijským*“, t. j. *nebeským, božským*. – Srv. Ž 104, 40; Jan 6, 31. – Spisovatel nechce tím říci, že, mannu andělů v nebi jedí; věděltě dobře, co praví Tob 12, 19. Chce toliko zdůraznit nadpřirozený původ manny, lišící se od obyčejných pokrmů, vzatých ze země. Také nepraví, že mannu andělů vyráběli nebo připravovali. – Ten chléb neukládal námahy ani všemohoucímu Bohu, ani Izraelitům, kterým nebylo třeba kypřiti půdu, zasívat, žiti, mlátiti atd. Byl to chléb „*bez práce*“, který stačilo toliko sbíratí. – V manně tkvěla *moc*, dodati sobě jakékoli *chuti* příjemné (= „*rozkoše*“). Spisovatel Moudr vážil asi tuto myšlenku ze *židovského ústního podání*, jako z něho vzal sv. Pavel jména dvou egyptských čarodějů „*Jannes a Mambres*“ (2 Tim 3, 8) a zmínku o skále, která šla za Izraelity (1 Kor 10, 4); také ap. Juda (v. 9) vážil z tradice židovské zprávu, že Michael bojoval s ďáblem o mrtvolu Mojišiovu. Popředně dlužno mít na paměti, že spisovatel chce dokázati neobyčejnou dobrotivost Boží k Izraelitům, kterým se dostalo tak velikého štěstí proti neštěstí, jež stihlo Egyptany. K tomu hodila se mu znamenitě židovská tradice, která básnicky okrášlila střízlivé zprávy Pentateuchu o chutnosti manny.

V. ²² n. „*Sníh pak a led*“ znamená tu mannu podle Ex 16, 14, kde se manna připodobuje *k jíní* podle Nm 11, 7 (LXX), kde se přirovnává *k ledu*. – Manna snesla moc ohně, ježto mohla býti vařena i pečena, ačkoli nebyla-li sebrána, na slunci se rozpouštěla podle Ex 16, 14. 21. 23; Nm 11, 7. – „*oheň*“ = blesky, provázající krupobití, o němž již výše ve v. 19 byla řeč. – Oheň „*na svou vlastní moc zapomněl*“ když neroz-pouštěl manny, ale vařil nebo pekl ji. Srv. v. 22a. – Srv. níže 19, 20.

19. – ¹ Ale na bezbožníky až do konce hněv bez milosrdenství nastupoval, ježto Bůh předvídal i budoucí skutky jejich,
² že totiž, ačkoli byli naléhali na jejich odchod a rychle je posílali, že změní své smýšlení a budou je honiti.
³ Majíce totiž ještě smutek, a nad hroby mrtvých naříkajíce, pojali jiný pošetilý záměr, a které byli prosbou vypudili, ty honili jako uprchlíky.
⁴ Pudil je totiž k tomu konci zasloužený tlak; způsobil, že zapomněli na to, co se bylo přihodilo, aby doplnili trest, kterého se nedostávalo ranám jejich,
⁵ a tvůř lid aby vykonal netušený přechod, oni pak aby neslýchanou mašli smrt.
⁶ Neboť všecka příroda byla zase znova ve své podstatě přetvořována, a sloužila tvým příkazům, aby služebníci tvoji bez úrazu zachováni byli.
⁷ Bylo viděti, kterak oblak zastíňoval jejich tábor, kde byla kdysi voda, vynořila se suchá země, z Rudého moře cesta bez překážky, a zelenající se rovina z dravých proudů,
⁸ kterými veškeren národ prošel, ježto rukou tvou byl chráněn, (národ) jenž spatřil tvé udivující zázraky.
⁹ Neboť byli jako hříbata na pastvě, a jako beránci poskakovali, velebíce tebe, Pane, kterýs je vysvobodil.
¹⁰ Vždyť měli ještě v paměti, co se stalo v cizí zemi, jak místo zvířat plodících země naplodila komárů, a jak místo vodních zvířat řeka vychrlila množství žab.
¹¹ Později pak uviděli nový vznik ptáků, když svedeni byvše žádostivostí, zatoužili po lahůdkách;
¹² neboť k ukojení choutky přiletěly jim od moře křepelky. A ty tresty nepřišly na hříšníky bez předchozích výstrah silných hromů.
¹³ Vždyť spravedlivě trpěli za své nešlechtnosti, ježto velmi divokou zášť k cizincům provozovali.

Hl. 19. – V. ³. má na zřeteli Ex 12, 21 nn.; 14, 5 nn.

V. ⁴. Jako zatvrzelost srdce faraónova byl následek a trest předchozích hříchů jeho, tak ho i jakousi nutností pudila k novým hříchům a důsledně do záhuby (Cornely)

V. ⁶. Zásada výše již 5, 18 n.; 16, 24 vyslovená osvědčila se také při přechodu Izraelitů Rudým mořem (v. 7 n.) ano i prve (v. 10. n.). – Při stvoření dostalo se každému tvoru přirozenosti, podle které působí jeho síly. Při zázracích, o kterých bude níže ve v. 7 n., 10 n. řeč, byla ta přirozenost původní takofka přetvořena; voda na př., která přirozeně stéká na místa nižší, tehdy nestékala, ale stála, jako by měla jinou přirozenost, jako by to byl násep nebo zeď. – Řečeno *nadsázkou*; srv. níže v. 17.

V. ¹¹. má na myslí Nm 11, 1 nn.

V. ¹². „A ty tresty“; o kterých byla řeč výše ve v. 5b. Svatopisec vrací se k pohromě, která stihla Egyptany v Rudém moři. – Prve nežli byli Egyptané potopeni v moři, vzniklo hromobití – poslední to výstraha Boží Egyptanům. Viz o ní Ex 14, 24; Ž 76, 17–19.

- všichni stejně spali,
¹⁴ jednak byli trápeni nevidanými příšerami, jednak malomyslností omdlávali, ježto náhlý a nenadálý strach je zachvátil.
¹⁵ Tak tedy každý, kde kdo byl, tam (strachy) na mysli pokleslý, jako vězeň zavřen byl do žaláře bez závor.
¹⁶ Neboť buď že to byl rolník nebo pastýř, nebo na samotách zaměstnaný dělník, byl překvapen a musil se podvoliti nevyhnutelnému tlaku.
¹⁷ Byliť všichni jedním řetězem tmy spoutáni. ať to byl pískot větru, nebo libý zpěv ptactva mezi hustým větrovým stromů, nebo hluk vody prudce proudící,
¹⁸ nebo silný hřmot sesouvajících se skal, nebo neviditelný běh skákající zvěře, nebo silný hlas řvoucích divých dravců, nebo ohlas, ozývající se z dutin horských – všecko je děsíc vysilovalo.
¹⁹ Neboť všecek svět byl ozářen třpytným světlem, a bez překážky mohl se zaměstnávat pracemi;
²⁰ toliko na oněch ležela těžká noc, obraz to tmy, která je pojmuti měla. Více pak byli sami sobě na obtíž nežli ty temnosti.
18. – ¹ Ale tvoji svatí měli převeliké světlo. Jejichžto hlas sice slyšíce, ale postavy nevidouce, přes to, že byli i oni potrpěli, blahoslavili je.
² Děkovali za to, že se nemstí, ačkoli bylo jim křivděno, a prosili za odpuštění, že je pronásledovali.
³ Místo toho dal jsi sloup ohněm plápolající za vůdce na neznámé cestě, za neškodné slunce na slavné pouti.
⁴ Zasloužili toho věru totiž, aby světla zbaveni, a v žaláři tmy zadrženi byli

V. ¹⁹. srv. s Ex 10, 23: „*kdekoli však sídlili synové Izraelovi, bylo světlo*“. Jako bylo možno ve tmě faraónovi poslati posly pro Mojžíše, Ex 10, 24, tak bylo Egyptanům lze postřehnouti, že Izraelité mohou se pohybovat ve světle. To vědomí budilo jejich svědomí i ustrašenost, proto, („*neboť*“) děsil je každý pohyb v přírodě (v. 17b, 18). – O Izraelitech, těšících se ze světla, srv. níže 18, 1.

V. ²⁰. Ta noc byla těžká sama sebou, těžší tím, že si ji Egyptané ztěžovali, ale také tím, že předobrazovala noc mnohem horší, která Egyptany očekávala – noc na onom světě.

Hl. 18. – V. ¹. „*tvoji svatí*“ = Izraelité jako výše 10, 15. – Srv. Ex 10, 23 a výše 17, 19. – „*jejichžto*“ = svatých, Izraelitů. – „*blahoslavili*“ = Egyptané. – „*je*“ – Israelity. – „*oni trpěli*“ – Izraelité, kterým bylo kdysi v Egyptě robotovati.

V. ³. O tom sloupu srv. Ex 13, 21 n.; 14, 19 n.; 40, 32 nn.; Nm 9, 17 nn.; Ž 77, 14; 104, 39. – Cesta Izraelitů po poušti sluje „*slavnou poutí*“ pro *zázraky*, kterými Bůh národ svůj oslavoval, jakož i pro *zákony*, které jim tou cestou dával a kterými je nad jiné národy ne méně oslavoval. Izraelitům dostávalo se světla, aniž byli úpalem slunečním obtěžováni (= „*neškodné slunce*“, Srv. Ž 120, 6), ježto jim ohnivý sloup za dne byl *stinidlem* (10, 17). Heinisch.

ti, kteří v zajetí byli drželi syny tvé,
skrže které neporušitelné světlo zákona
světu mělo dáno byli.

- ⁵ Když si usmyslili, že pobijí děti spravedlivců,
a když jeden chlapec byl vyložen, ale zachráněn –
za trest odňal jsi jim mnoho dětí,
a spolu zahladil jsi je ve vodě veliké.
- ⁶ Ta noc byla prve otcům našim oznámena,
aby, vědouce bezpečně, jakým byli uvěřili přísahám, byli dobré mysli.
- ⁷ Od lidu tvého bylo čekáno
osvobození spravedlivých a zkáza nepřátel.
- ⁸ Neboť čím jsi odpůrce potrestal,
tím jsi nás, povolav nás, zvelebil.
- ⁹ Skrytě totiž obětovali spravedliví synové dobrých
a za božský zákon jednomyslně si uložili,
že se sdíletí budou stejně o tůž úděl, dobrý i zlý,
předem již prozpěvující svaté chvály otců.
- ¹⁰ (Od těch) pak odrážel se neladný křik nepřátel
a sem tam neslo se žalostné kvílení oplakávajících dětí.
- ¹¹ Stejnou pokoutou otrok i pán byl soužen,
a poddaný totéž co král trpěl.
- ¹² Všichni bez výjimky jedním způsobem smrti
měli bez počtu mrtvých;
živí totiž nestačili pochovávat mrtvých,
ježto rázem plémě jejich nejváženější bylo pohubeno.
- ¹³ Neboť ti, kteří pro čarodějství ničemu nechtěli věřit,
kdyžtž byli prvorozenci vyhubeni, vyznali,
že ten národ je syn Boží.
- ¹⁴ Neboť když tiché mlčení všecko zabíralo,
a noc ve svém běhu na půl cestě byla,
¹⁵ všemohoucí slovo tvé s nebe, od královského trůnu

V. ⁵. „jeden chlapec“ byl – Mojžiš. – Egyptané, kteří chtěli vodou sprovodit se světa dorost israel-
ský, byli potrestáni za to tím, že jejich vojsko utonulo „ve vodě veliké“ – v Rudém moři (Ex 15, 10). K tomu
trestu „mnohých“ užil Bůh „jednoho“ chlapce (Mojžiše). – 5a = Ex 1, 16; 5b = Ex 2, 2–9; 5c = Ex 12, 29; 5d
= Ex 14, 27 n.

V. ⁶n. vrací se k noci, ve které byli pobiti prvorozenci, aby ji popsal.

V. ⁸. Smrtí prvorozenou byli Egyptané potrestáni, Israelitům však bylo umožněno jít tam, kam je Bůh
volal, aby s nimi učinil smlouvu, která je neobyčejně „zvelebila“.

V. ⁹. „obětovali“ velikonočního beránka. Srv. Ex 12, 27; Nm 9, 2; Dt 16, 5.

V. ¹⁰. „Od těch“ písní radostných jak ozvěna se odrážel pláč. – Srv. Ex 11, 6 n.; 12, 30.

V. ¹¹. srv. s Ex 11, 5; 12, 29 n.

V. ¹⁵. n. „slovo“ není tu skutečný anděl, který nemůže být zván ani „slovem“ ani „všemohoucím“;
„slovo“ není tu také Slovo, Syn Boží, jak někteří starší vykladači se domnívali; „slovo“ je tu *zosobněný projev*
Boží vůle. Srv. výše 9, 1; 12, 9; 16, 12; 16, 26. Viz také Is 55, 11; Ž 147, 15, 18; 148, 8; Os 6, 5; Jer 23, 29.
Spisovatel měl asi při této lici na mysli 1 Par 21, 16, kde se praví, že David „viděl anděla Hospodinova, an
stojí mezi nebem a zemí, maje v ruce meč vytasený a obrácený proti Jerusalemu“ – „od královského trůnu“,
kde stojí na *stráži*. – „tvrdý“ = hrozný. Srv. výše 5, 21. – O „válečnickovi“ srv. Ex 15, 3. – „země, odsouzená k
záhubě“ byl Egypt.

seskočilo jako tvrdý válečník
do prostřed země, odsouzené k záhubě.

- ¹⁶ Nesl meč ostrý – přísný rozkaz tvůj,
a zastaviv se naplnil všecko smrtí;
nebe se dotýkal na zemi stoje.
- ¹⁷ Tehdy hned vidiny ve snách děsných je postrašily,
a nečekané hrůzy přišly.
- ¹⁸ A jeden tu, jiný tam padnuv napolo mrtvý,
zjevoval příčinu, pro kterou umíral.
- ¹⁹ Sny totiž, které je postrašily, jim to prve oznámily,
aby neumřeli bez vědomí,
proč to zlo třeba jim trpěti.
- ²⁰ Dotkla se sice tehdy také spravedlivců ukázka smrti,
a mnoho bylo (jí) na poušti stiženo,
ale nedlouho trval hněv tvůj.
- ²¹ Neboť za ně muž bez úhony ihned dal se do boje
zbraní úřadu svého (kněžského),
modlitbou a smírným kadidlem;
na odpor se postavil hněvu a konec učinil té bídě,
ukázav tím, že je tvým sluhou.
- ²² Zvítězil pak nad pohromou ne silou těla ani mocí zbroje,
ale slovem podmanil toho, který trestal,
připomenuv smlouvy s otcí, přísahou potvrzené.
- ²³ Neboť když mrtví již hromadně jedni na druhých leželi,
uprostřed se postaviv přítrž učinil hněvu,
a zatáhl mu cestu, která k živým vedla.
- ²⁴ Byltě na jeho dlouhém rouchu všecek svět,
slavní otcové na čtyřech řadách řezaných kamenů,
a velebnost tvá na koruně hlavy jeho.
- ²⁵ Před tím zhoubce ustoupil, toho se ulekl,
ježto stačila toliko ukázka smrti.

V. ²⁰. Proti přísné *spravedlnosti*, s jakou naložil Bůh s Egyptany, pobiv jim prvorozenstvo, spisovatel
klade *milosrdenství*, se kterým ušetřil Bůh Israelitů, když trestal také smrtí vzpouru, o které vypravuje Nm
16, 1–50.

V. ²¹. Horlivost, s jakou zastával Áron svůj velekněžský úřad, kdy řádl hněv Boží, t. j. smrt, je tu při-
rovnána k boji; v tom boji jest onen *hněv zosobněn jako výše zosobněna jest pohroma*, která potkala Egp-
tany (v. 15. n.).

V. ²². „pohroma“ zosobněná je „ten, který trestal“. – „slovem“ modlitby. – „připomenul“ smlouvy jako
kdysi Mojžiš podle Ex 32, 13. Srv. výše v. 6. – „s otcí“ = praotci.

V. ²³. Áron postavil se mezi mrtvé a živé (Nm 16, 47 n.) jakožto *prostředník mezi Bohem a národem*.

V. ²⁴. Že byl Áron *zástupcem Božím*, připomínal jeho velekněžský turban, jeho „koruna“, o které viz
Ex 28, 36–38; srv. Sir 45, 14 nn. – Že byl Áron *zástupcem národa* israelského, připomínal *náprsník* na
kterém bylo vyryto 12 jmen synů Jakobových, slavných to „otců“. – Znamenali-li velekněžský náprsník národ
12 kmenů, bylo snadno dohadovati se, že velekněžský *kabátec* (meil) a *nárameník* (efód) znamenal veškeré
lidstvo (– „všecek svět“) nebo dokonce *veškeré tvorstvo*; tento výklad vážil svatopisec nejspíše z ústního
židovského podání, které zachoval také Filo i Josef Flavius.

V. ²⁵. „před tím“ = „toho“ roucha velekněžského, které připomínalo vysoký úřad jeho. – „zhoubce“ =
zosobněná „zhoubá“ jako výše ve v. 22. – „ukázka smrti“ jako výše ve v. 20. – Stačila toliko ukázka, ježto
Israelité nebyli zatvrzelí jako Egyptané.

Kdežto totiž onino nechtěli přijmouti přichozích neznámých,
tito hosty dobročinné podrobovali si za otroky.

¹⁴ A ne toliko to! Ale zajisté dostane se jim povšimnutí,
ježto oni nakládali s nimi nepřátelsky hned, jak přišli;

¹⁵ tito však ty, které s radostí byli přijali,
a s kterými byli se sdělili o práva občanská,
překrutnými sužovali robotami.

¹⁶ Proto ranění byli také slepotou
jako onino u dveří spravedlivcových,
když neproniknutelnou tmou byli obklopeni,
a když každý cesty ke dveřím svým hledal.

DOSLOV.

Chválen buď Tvůrce veškera a vysvoboditel národa israelského. (19, 17–20.)

¹⁷ Živly totiž samy v sobě se přetvořují
jako tóny na harfě průměrnou zvučnost mění,
ačkoli podržují do konce týž zvuk;

možno to pozorováním z toho, co se stalo, zřetelně vyvoditi.

¹⁸ Neboť živočichové pozemští proměňovali se v živočichy vodní,
a plovoucí přecházeli na zemi.

¹⁹ Oheň převyšoval ve vodě svou obvyklou sílu,
a voda zapomínala na svou hasivost

²⁰ Naopak plameny nespalovaly

V. ¹³. „onino“ = Sodomané nechtěli pohostit dvou andělů, kteří, jak sami vyznali, nebyli v Sodomě známí (Gn 19, 2). Sodomané hostů toliko nepřijali, Egyptané je *zotročovali*.

V. ¹⁴. „jim“ = Sodomským – „oni“ = Sodomští. Srv. Mt 10, 15; 11, 24.

V. ¹⁵. Kterak byli Izraelité kdysi v Egyptě přijati, viz Gn 45, 19; 47, 1 n. V. 15bc srv. s Ex 1, 8–14; 5, 4 nn.

V. ¹⁶. O slepotě, kterou ranění byli Sodomané u domu Lotova (= „*spravedlivce*“) viz Gn 19, 11. – Egyptané byli stíženi podobným trestem v čas třídenních temnot Ex 10, 21 nn.

V. ¹⁷. Spisovatel rozlišuje trojí stupeň síly ve hře na světovou harfu: 1. pravidelnou sílu (= zvučnost) tónu (průměrnou), 2. sílu tónu mimořádnou nad průměr a 3. mimořádnou sílu tónu pod průměr. – „*to, co se stalo*“ jsou záznaky, o kterých se zmínil svatopisec v 10, 1–19, 16, a ze kterých níže některé opakuje (v. 18–20).

V. ¹⁸. úlovek a stáda bravu nemohou žít v moři, ježto síla vody jim brání; ta síla byla však při přechodu Rudým mořem tak *zeslabena*, že přestala Izraelitům i dobytku jejich (= *živočichům pozemským*) bránit v prostoru moře žít; tehdy mohli se na dně mořském volně pohybovat i v tomto smyslu byli tehdy „*živočichy vodními*“. Životní síla žab je jaksí vázána vodou; žijí zpravidla ve vodě nebo blízko vody. Při druhé ráně egyptské však (Ex 8, 1 nn.) byla jejich životní *síla nad úroveň zvýšena*, zesílena, i žily mimo vodu v krbech a spížír-nách. Tón zůstal tónem, žába žabou, toliko způsob života jejich se změnil. Tyto žáby nazývá svatopisec „*plovoucími*“ živočichy.

V. ¹⁹. *Oheň zvýšil* nad obvyklou míru *svou sílu*, když blesky ničily osení) Egyptanů, nedávající se hasiti krupobitím a vodou, padající s oblaků. Viz výše 16, 17. 19. – *Hasivost*, síla *vody* tehdy *poklesla* pod obvyklý stupeň.

V. ²⁰ ab. má na zřeteli 16, 18. – Plameny, které zapálili Egyptané proti žabám a kobykám, neublížily jim, ačkoli těla jejich jsou měkká, málo pevná (snadno porušitelná). – *Síla ohně byla snížena* pod míru. – „*nebeský pokrm*“ = *manna*. Sluje doslovně „*druh pokrmu ambrosijského*“, ježto podle řeckého bájesloví nesmrtelní bohové na Olympu jedli „*ambrosii*“. Srv. výše 16, 20. Manna byla snadno rozpustitelná, ježto se rozplývala paprsky vycházejícího slunce. Přes to bylo ji možno vařit i pražít; v tomto případě plamenům byl *žár snížen pod obvyklou sílu*. Srv. výše 16, 22 n. 27. – V. 20efgh vhodně zakončuje knihu. Ty záznaky činil Bůh ne toliko za

těľ porušitelných zvířat, která se dostala do nich,
aniž rozpouštěly snadno rozpustitelný,
ledu podobný, nebeský pokrm.
V každém totiž případě, ó Pane,
zvelebil jsi lid svůj a oslavil;
nezapomněl jsi na něho,
ale vždy a všude jsi pomáhal mu.

EKKLESIASTIKUS
JESSUA, SYNA SIRACHOVA čili
KNIHA SIRACHOVCOVA

dob, o kterých mluvil svatopisec v druhém dílu druhé části své knihy, ty činil i v dalších dějinách národa israel-
ského; těmi zázraky dokazoval svou otcovskou péčí o svého prvorozeného syna, tu péčí osvědčí i nyní, kdy
národ jeho je zase od Egyptanů (za dob svatopiscových) utiskován; Bůh nedá zahynouti jim ani budoucím, jen
budou-li Israelité milovatí moudrost (1, 1). Podobně činil Bůh v dějinách církve své novozákonní, podobně
činiti bude i příště, nedá zahynouti nám ni budoucím, budeme-li ho hledati, *v každém případě, vždy a všude ho
najdeme* (1, 1).

PŘEDMLUVA KE KNIZE SIRACHOVCOVĚ,

(kterou napsal" její překladatel z hebrejštiny do řečtiny).

Zákonem, proroky a ostatními (svatopisci),¹⁾ kteří po nich byli, dostalo se nám mnohých a velikých (věci), pro které dlužno chváliti Israele v příčině vzdělání a moudrosti. Protože je třeba, aby ne toliko písmáci²⁾ sami se s nimi seznámili, ale že – pokud možno – milovníci vědění³⁾ mají slovem i písmem nezasvěoencům⁴⁾ býti prospěšní: děd můj⁵⁾ Jesus,⁶⁾ který se věnoval více (než kdo jiný) četbě zákona, proroků a ostatních otcovských knih,⁷⁾ a značnou zběhlost v nich si zjednal, byl pohnut k tomu, aby také sám něco napsal, co patří ke vzdělání a moudrosti, aby milovníci vědění⁸⁾ osvojíce si také toto,⁹⁾ o mnoho rozmnožili (vzdělání) životem podle zákona.¹⁰⁾

Proto¹¹⁾ vás prosím, byste četli blahovonně a pozorně, a prominuli tu, kde přes pečlivost, překladu věnovanou, některými výrazy jsme snad nestačili. Neboť nevyrovná se významem, co bylo původně řečeno hebrejsky, když je to převedeno do jiné řeči. A netoliko tato kniha,¹²⁾ ale i sám zákon, proroci a ostatní knihy¹³⁾ nemálo se liší od původního znění. – Když jsem přišel totiž třicátého osmého roku za času krále (Ptolemaea) Euergeta¹⁴⁾ do Egypta, a tam za něho nějaký čas pobyl,¹⁵⁾ nalezl jsem překlad nemalého vzdělání;¹⁶⁾ i uznal jsem za věc na výsosť nutnou, abych i já vynaložil něja-

¹⁾ „Zákon, proroci a ostatní (svatopisci či svatopisy)“ jest název trojdílné bible, za dob překladatelových u Židů běžný. Také N. z. užívá tohoto pojmenování. Srv. Sk 28, 23; Lk 24, 44. – Spisovatelé svatopisů byli „po nich“, t. j. po prorocích slovesně činní.

²⁾ „písmáci“ jsou „čtenáři“ bible po výtece.

³⁾ „milovníci vědění“ jsou „písmáci“, kteří mají „slovem i písmem“ jiné vzdělávati. Tě povinnosti byl si vědom živě Sirachovec, to vědomí vtisklo mu pero (třtinu) do ruky.

⁴⁾ „nezasvěoenci“ = začátečníci ve studium moudrosti, kteří nejsou učitelé, bez ohledu na to, budou-li jimi čili nic.

⁵⁾ „děd“ (řecky „pappos“) dlužno tu bráti v běžném přesešném významu; neznamená tu „předek“. Byl tedy řecký překladatel knihy Ekklesiasticus netoliko vzdálený „potomek“, ale „vnuk“ hebrejského spisovatele knihy té.

⁶⁾ „Ježíš“ bylo vyhrazeno v češtině Spasiteli světa, Ježíši Kristu. Spisovatel knihy Ekklesiastikus byl zván „Jesusem“ („Kniha Jesusa, syna Sirachovcova“).

⁷⁾ „Otcovské knihy“ = biblické. Srv. výše pozn. 1.

⁸⁾ „milovníci vědění“, t. j. učitelé zákona (srv. výše pozn. 3) naleznou v knize Sirachovcově pomůcku, kterou obohatí náboženské vzdělání své i svých posluchačů, teoretické i praktické.

⁹⁾ „toto“ – poučení v této knize obsažené.

¹⁰⁾ „život podle zákona“ – praktické vzdělání náboženskomravní. Srv. pozn. 8.

¹¹⁾ Účel dědův je též účelem vnukovým. Šlechetný účel omluví nedostatky překladu knihy hebrejské; tím spíše, když té podobné nedostatky lze pozorovati na překladu ostatních biblických knih (LXX).

¹²⁾ Nazvaná později Ekklesiastikus.

¹³⁾ Název tehdejší trojdílné sbírky biblických knih. Srv. výše pozn. 1. Z názvu „ostatní knihy“ vyplývá, že posvátné knihy byly již tehdy nazývány „knihy“ po výtece, t. j. „bible“.

¹⁴⁾ Tento král byl Ptolemaeus VII. Euergetes Fyskon, (který panoval od r. 170 (případně 145) do r. 117 před Kr.). Ptolemaeus VII. panoval sám od r. 145, počítal však léta svého panování od r. 170., kdy počal panovati společně s bratrem svým Ptolemeem VI. (170–145 před Kr.). Přišel tedy vnuk Sirachovcův roku 132 (= 170–38) př. Kr. do Egypta.

¹⁵⁾ Z řeckého znění vyplývá, že vnuk Sirachovcův nepřeložil knihu svého děda prve nežli Ptolemaeus VII. zemřel; vše nasvědčuje tomu, že tak učinil brzy po smrti tohoto krále, tedy nedlouho po r. 117. př. Kr.

¹⁶⁾ Je to LXX. Sluje „nemalého vzdělání“, ježto čtenář, který neuměl sice hebrejsky, uměl však řecky, mohl se jeho četbou nemálo nábožensky a mravně vzdělati. K tomu vzdělání chtěl vnuk Sirachovcův přispěti také překladem knihy svého děda.

OBSAH KNIHY:

DÍL I. (MUDROSLOVNÝ)

doporučuje snahu o moudrost vůbec v těchto IX. úryvcích:

- I. v 1, 1 – 40 (Kde jest moudrost a kudy se jde k ní),
- II. v. 4, 12 – 22 (Ovoce moudrosti),
- III. v. 6, 18–37 (Usiluj opravdově o moudrost),
- IV. v 14, 22 – 15, 10 (Jak výhodné jest usilovat o moudrost),
- V. v 20, 29–33 (Užitek moudrosti),
- VI. v 24, 1 – 47 (Chvála moudrosti),
- VII. v 32, 18–33, 19 (Hleďte moudrost v této knize),
- VIII. v 38, 25–39ab; 38, 39cd– 39, 15 (Jaký nemá a jaký má být učitel zákona),
- IX. v 41, 17n (Moudrosti sluší se používatí ku blahu bližních).

Mezi tyto úvahy o moudrosti vůbec vloženo jest 58 menších sbírek přísloví.

DÍL DRUHÝ (CHVALOZPĚVNÝ) (42, 15–50, 28)

skládá se

- 1. z chvalozpěvu, vyznávajícího ze stvoření světa (42, 15–43, 37), a
- 2. z chvalozpěvu, vyznávajícího ze života světců starozákonných (44, 1 – 50, 28).

DODATEK

obsahuje

- 1. Píseň díky za vysvobození z nebezpečí života (51, 1–17), a
- 2. Abecední báseň, doporučující snahu o moudrost (51, 18–38).

EKKLESIASTIKUS

Jesusa, syna Sirachova,

jest poslední mudroslovná kniha v seznamu tridentském a v latinské Vulgátě. Spisovatel sám nazývá ji (50, 29) „Moudrost, poučení a mudrosloví (jež sepsal) Ježíš¹⁾ a, syn El'ázára, syna Sírova.“²⁾

Hebrejský podpis jí jmenuje „Slova Ježíšy, který sluje syn Sirův,“ a „Moudrost Ježíšy, syna El'ázára, syna Sírova.“³⁾

¹⁾ Ježíš vzniklo vlivem babylonštiny za doby babylonského zajetí z Jehošů'a (Steinmetzer). – Jehošů'a přepsali Řekové slovem Jóšúe; Ježíš přepsali slovem Jésús. Z toho vyplývá, že Josue = Jesus.

²⁾ Síra byl spisovatelův děd nebo pravděpodobněji vzdálenější předek a hlava rodu podle něho nazývaného: Sírovců. – „Síra“ vzniklo nejspíše z „Asirá“ (Bar-hebreus). Asirá – Zajatec, Vězeň.

³⁾ Za 38 (30) veršem hl 51 má hebr. tento dodatek, týkající se celé knihy:

Veleben budíž Hospodin na věky
a chváleno buď jméno jeho od rodu do rodu.
Až sem jdou slova Šimona, syna Ježíšy,
který sluje syn Sirův.
Moudrost Šimona, syna Ježíšy,
syna Eleazara, syna Sírova.
Buď jméno „Hospodin“ požehnáno
od tohoto času až na věky.

Řecké překlady ji jmenují: „Moudrost Jésusa (Ježíše), syna Sirachova (Seirachova).“ Řeční spisovatelé uvádějí z ní výroky jménem: „Všectnostná moudrost.“

Latinští spisovatelé od dob Cypriánových († 258) vzhledem na obsah a obyčej užívati jí jmenovali ji Ekklesiastikus, t. j. Kniha církevní.⁴⁾

Spisovatel knihy není Šalomoun, jak se domnívali mnozí staří,⁵⁾ nýbrž Jěšú'a, syn El'ázara, z rodu Sirachovců, tedy Sirachovec. Podle řeckého překladu (50, 29) pocházel z Jerusalema. Byl učitelem zákona (zákoníkem), povolání svému přiměřeně židovskými i řecky vzdělán; napsal-li kromě této práce knihy jiné, není známo.

Kniha byla napsána původně hebrejsky. Vnuč Sirachovcův ji přeložil do řečtiny. Kniha v řeči hebrejské, zvaná „Příslovní“, dostala se ještě do rukou sv. Jeronýma. Bývala uváděna ve spisech židovských rabínů až do desátého století křesťanského. Poté se hebrejské znění ztratilo. Teprve zase od r. 1896–1900 bylo objeveno více listů se známým původním, které obsahují asi $\frac{3}{5}$ celé knihy a které bývají tříděny na čtyři rukopisy: A, B, C, D.

Z 50, 24 vyplývá, že spisovatel knihu svou (hebrejsky) napsal asi brzy po smrti Šimona, jež chválí; byl to Šimon II., který byl veleknězem v letech asi 218–192. S tím souhlasí vnuč spisovatelův, který v proslovu ke svému překladu tvrdí, že přišel r. 38 panování krále Euergeta, t. j. Ptolomea VII (170–117) do Egypta. Byla tedy kniha napsána v prvních desetiletích druhého století před Kristem. Peters stanoví dobu mezi r. 174–171 (kdy panova] Antioch IV. Epifanes (175–164) a kdy byl veleknězem Jason (174–171).

O účelu, kterého Sirachovec knihou svou chtěl dojíti, viz níže Předmluvu k řeckému překladu. Sirachovec chtěl proti řeckému, pohanskému nazírání na svět uhájiti „moudrost“, t. j. starý názor židovský, uložený v posvátných knihách; chtěl jej uhájiti, ale spolu též prohloubiti, podrobně propracovati a rozšířiti na všechny praktické poměry, jaké život přináší. Srv. obsah knihy, podaný výše a k tomu výrok Sirachovcův 24, 44–47. Moudrost, vyplývající z náboženství židovského Sir klade proti naukám mudrců řeckých; řadu velikánů, žijících podle náboženství israelského (hl. 44–49) klade proti řadě mudrců řeckých; velekněze Šimona, starověrce (hl. 50), klade proti Jasonovi, novotáři; chce, aby židovská moudrost pronikala všecek život Israelitův, soukromý i veřejný, od narození do smrti; nemůže býti stavu ni okolnosti, ve které tato moudrost neměla by se uplatniti.

Do řečtiny byla kniha Sir přeložena brzy po r. 117 př. Kr.

Ježto sv. Jeroným latinského znění Sir ani neopravil, ani nového překladu z hebrejštiny nepořídil, jest Sir v církevní bibli (Vulg) podle znění starolatinského ne málo znesvářeného.

Staří Židé pokládali knihu Sir za *posvátnou*. To dokazuje Sirachovcův vnuč,⁶⁾ spi-

Řecké některé rukopisy mají proti tomu toliko podpis: „Moudrost Jésusa, syna Seirachova.“ („Šimona, syna“ dlužno v hebrejském podpisu pokládati za glosu. Srv. 50, 29).

⁴⁾ „Tím slovem není označen spisovatel knihy, nýbrž její jakost.“ (Rufin.) Za starých dob totiž v některých církvích bylo užíváno při vyučování katechumenů vybraných posvátných knih, které neobsahovaly ještě hluboká tajemství křesťanská, ale které se doporučovaly svou srozumitelností. Tyto knihy byly zvané církevní po výtece „eklesiastické“. Mezi nimi vynikala bohatstvím obsahu kniha Sirachovcova a proto bylo postupem doby jí jméno „církevní“, t. j. Ekklesiastikus vyhrazeno.

⁵⁾ Jako Moudr tak i Sir bývala spojována s 3 knihami „Šalomounskými“ a bývalo jich počítáno úhrnem pět.

⁶⁾ Svým proslovem ke knize Sir a tím, že ji do řečtiny přeložil (srv. níže Předmluvu).

sovatel knihy o Henochovi, Žaltáře Šalomounova, Philo, židovská bohosluzba, talmud i jiné spisy židovských učenců od vrstevníků hrdinných bojů proti Syrům, od Jose ben Jochanana až po midraš Thanchuma, od kterých bývají přísloví Sirachovcova s úctou jmenována. Toto židovské podání přijala za své také církev křesťanská a podržely je dlouho i větve od ní odštěpené. Smýšlení církve křesťanské o knize; Sir zračí se v biblických knihách N. Z.,⁷⁾ ve spisech Otců apoštolských⁸⁾ i v dalším písemnictví církevním.⁹⁾ Proto sněm tridentský právem pojal Sir do seznamu knih posvátných.¹⁰⁾

⁷⁾ N. Z. sice neuvádí výslovně a jmenovitě ze Sir žádného výroku, ale má tolik ohlasů z ní, že jest jisto, že spisovatelé, zejména sv. Jakub, novozákonní knihy Sir užívali a jí si vážili. Srv. na př. Jak 1, 19 se Sir 4, 34; Jak 1, 20 se Sir 27, 33; 28, 3; Jak 1, 13 se Sir 15, 11. 13. 21; Jak 3, 6 se Sir 28, 13–15; Jak 5, 7 se Sir 6, 18–20. Srv. dále Sir 2, 18 s Jan 14, 23; Sir 11, 10 s 1 Tim 6, 9; Sir 11, 18 n. s Lk 12, 19; Sir 15, 16 s Mt 19, 17; Sir 29, 15 s Lk 16, 9 a j.

⁸⁾ Sir užívá „Nauka dvanácti apoštolů“, List Barnabův, Kliment římský, Pastýř Hermův.

⁹⁾ Na *Východě Kliment z Alexandrie* uvádí výroky ze Sir četnější nežli z některých knih prvkanonických; a to týmiž slovy, kterými uvádí knihy, o jejichž božském, původu nebylo nejmenší pochyby („*Písmo praví*“, „*Moudrost praví*“ a pod.). Ne jinak žák Klimentův Origenes, a jeho posluchači sv. *Diviš* (Veliký) a sv. *Alexander*. S církví *alexandrijskou* souhlasila *Palestina*, jak vyplývá ze spisů *Cyrila*, *Jer a Epifania*. Za církev *antiochijskou* souhlasí *Jan Zlat.* a *Teodoreť*, za církev *syrskou* S. *Efrem*, za *Kappadocii* sv. *Basil*, *Řehoř* Naz i Nys. Na *Západě* těšila se kniha Sir takové úctě, že, jak výše bylo řečeno, dostalo se jí čestného názvu: „*Kniha církevní*“ (Ekklesiastikus) po výtece. Za *Afriku* budiž jmenován *Tertullian* a *Cyprian*, *Laktanc* a sv. *Optat*, za *Gallii* sv. *Hilar*, za *Itálii* sv. *Ambrož*. Na konec budiž jmenován za *Východ* sv. *Atanáš* a za *Západ* sv. *Augustin*.

¹⁰⁾ Co sněm tridentský výslovně prohlásil, to vyznávala církev již dávno před tím prakticky: užívala Sir velmi často ve knihách bohosluzebných vybírajíc z něho úryvky, jež bývaly při mši sv. vedle evangelií čteny. Církev předčítá výňatky ze jmenované knihy jakožto „Čtení“ na svátek sv. *Jana Evang.* (Sir 15, 1–6), sv. *Barbory* (51, 1–8. 12), na sv. *Josefa* (45, 1–6), sv. *Jana Nep.* (Sir 21, 26–31), na sv. *Norberta* (Sir 44, 16–27; 45, 3–20), sv. *Prokopa*, sv. *Aloise* (31, 8–11a), *Jména Panny Marie* a *P. M. Karmelské* (24, 23–31), *den odpustků Porciunkulních*, na svátek *P. M. Sněžné* (24, 14–16), *Nanebevzetí P. Marie* (24, 11b–20) a j.

- ⁴ Cokoli na tebe dolehne, přijmi,
[a v bolesti buď statečný,]
a v tísní své měj trpělivost.
- ⁵ Neboť v ohni zkoušeno bývá zlato a stříbro,
lidé pak milí (Bohu) ve výhni tísně.
- ⁶ Důvěřuj Bohu, i zastane se tebe,
napřímí svou cestu a doufej v něho.
[Zachovej (si) bázeň jeho a sestarej se v ní.]

B

- ⁷ Kteří se bojíte Pána, čekejte, až se smiluje,
a neuchylujte se od něho, abyste nepadli.
- ⁸ Kteří se bojíte Pána, důvěřujte jemu,
a nevezme za své odměna vaše.
- ⁹ Kteří se bojíte Pána, doufejte v lepší časy,
v radost věčnou a milosrdenství,
¹⁰ [Kteří se bojíte Pána, milujte ho,
i budou osvícena srdce vaše.]
- ¹¹ Popatřte, synové, na dávná pokolení a vizte:
Kdo doufal v Pána a byl zklamán?
¹² Nebo kdo setrval v bohabojnosti a byl opuštěn?
Aneb kdo ho vzýval, a on pohrdl jím?
¹³ Neboť dobrotivý a milosrdný jest Bůh,
a odpouští hříchy a obráncem v den tísně jest
[každému, kdo ho hledá v pravdě.]

C

- ¹⁴ Běda dvojakému srdcem [a rtům nešlechetným] a rukám chabým,
a hříšníkovi, který chodí po dvou cestách!
¹⁵ Běda chabému srdci, že nedoufá v Boha,
a proto nedojde ochrany jeho!
¹⁶ Běda těm, kteří ztratili trpělivost,
[a kteří opustivše cesty přímé, zašli na cesty zlé!]
¹⁷ Neboť co budou činit, až dohlížet počne Pán?
¹⁸ Kteří se bojí Pána, nebudou neposlušni slova jeho,
a kteří milují ho, zachovají cestu jeho.
¹⁹ Kteří se bojí Pána, vyhledávají zálibu jeho,
a kteří milují ho, budou plni zákona jeho.
²⁰ Kteří se bojí Pána, připravují svá srdce,

Hl. 2. V. ⁵. srv. s Přís 17, 3; 27, 21; Moudr 3, 6; Zach 13, 9; Tob 12, 13. – „a stříbro“ jest nadbytečný dodatek Vulg.

V. ⁹. podle Vulg doslovně: „Kteří se bojíte Pána, doufejte v něho a k oblíbení přijde vám milosrdenství“, t. j. Bůh se smiluje na vaši radost (= „oblíbení“). – „v lepší časy“, kdy se dostane vám blaha v odměnu. Srv. výše 1, 13; Is 51, 11; 61, 7; 35, 10.

V. ¹². „setrval v bohabojnosti“ zachovává příkazy (Vulg). Srv. Ž. 29, 3; 144, 18 n; Dt 4, 7.

V. ¹⁴. „dvě cesty“ znamenají nejčastěji cestu ctnosti a hříchu. Srv. 3 Král 18, 21; Mt 7, 13n; zde však je to cesta důvěry a nedůvěry v Boha.

V. ²⁰. O přípravě srdce srv. výše v. 1. – Srv. také 1 Král 7, 3; 2 Par 19, 3; 30, 19; Přis 16, 1. 9. – „poni-

kou péči a námahu na překlad knihy této. Mnoho nocí totiž a mnoho učení se vynaložil jsem v ten čas na to, aby tato kniha dokonána a vydána byla i pro ty, kteří by rádi v cizině ¹⁷) se poučili a připravili k životu podle zákona. ¹⁸)

DÍL PRVÝ:

I. Kde je moudrost a kudy se jde k ní? (1, 1–40.)

1. – ¹ Všeliká moudrost od Pána jest, a jest u něho na věčné časy.
- ² Písek moří a krůpěje deště
a dny věků kdo může sečíst?
Vysokost nebe a širokost země
a hlubokost tůně kdo může změřit?
³ [Moudrost Boží, jež předchází všechny věci,
kdo může vystihnouti?]
⁴ Prve než vesmír je stvořena moudrost,
a rozum důmyslný od věků jest.
- ⁵ [Studnice moudrosti je slovo Boha na výsostech,
a její cesty jsou příkázání věčná.]
⁶ Kořen moudrosti komu byl odhalen,
a její úradky bystré kdo poznal?
⁷ [Znalost moudrosti komu zjevena byla, komu oznámena,
a množství cest jejich kdo zvěděl?]
⁸ Jeden jest moudrý, velmi hrozný,
[nejvyšší stvořitel všemocný a král mocný,
sedící na trůnu svém a panující Pán.
⁹ On ji stvořil [v Duchu svatém],
viděl i zčel [i změřil] ji,
¹⁰ a vylil ji na všechna svá díla, na každé
tělo podle svého daru, dal ji těm,
kteří milují ho.
¹¹ Bázeň Páně je sláva a chlouba, a
veselí a věnec plesání.]

¹⁷) t. j. v „diaspoře“, mimo Palestinu žijící Židé.

¹⁸) Všimni si, že slovem „zákon“ předmluva počíná a končí se její první i druhý díl.

Hl. 1. V. ¹. První tato hlava jest jakýsi úvod k celé knize. Srv. závěr její 51, 18–38. Ježto moudrost jest u Boha na věčné časy (řec.), „byla s ním také vždycky a jest před věky“ (Vulg).

V. ³. v řeckých rukopisech není, je to *glosa* podávající obsah v. 2. a 4., která se dostala z okraje do znění Vulg neprávem.

V. ⁴. srv. s Přis 8, 22. – Prve nežli Bůh co stvořil, měl od věčnosti *pojmy* celého vesmíru i každého tvora a *vůlí* stvořiti svět podle těch pojmů, které od věčnosti pojala jeho *moudrost*

V. ⁵. není v nejdůležitějších rukopisech řeckých, proto bývá pokládán za *glosu*; ruší souvislost. Jiní (Knabenbauer) hájí jeho původnosti. – *Ke „studnici“* srv. níže 24, 5. – Jer 2, 13; Bar 3, 12; Jan 4, 10, 14.

V. ⁷. jest *glosa*. V nejdůležitějších rukopisech řeckých není. V některých zní: „Znalost moudrosti komu byla zjevena – a její hojnou zkušenost kdo zná?“

V. ¹¹. Bázeň Boží přináší člověku čest u lidí i uznání pochvalné u Boha, proto je to člověková „sláva“. – Bázeň Boží je dobro, kterým člověk právem může se honosit více než čímkoliv jiným. Srv. níže 9, 22; 10, 25. – „věncem“ věnčivali se staří o radostných svátcích. Srv. níže 6, 32; 15, 6; Is 28, 1–5; Moudr 2, 7 nn.

- ¹² Bázeň Páně obveseluje srdce,
a dává veselí a radost a dlouhověkost.
¹³ Bojícímu se Pána dobře jest na konec,
v den svého skonu dojde požehnání.
¹⁴ [Ctihodná moudrost jest milovat Boha.
¹⁵ Komu se ukáže, aby ji viděl,
ten ji miluje patře na ni
a divě se velikým činům jejím.]
¹⁶ Počátek moudrosti jest báti se Pána,
s věrnými v mateřském lůně spolustvořena bývá.
(U lidí odvěky stánek (jak hnízdo) si postavila, a jejich
potomstvo shledá její věrnost.)
¹⁷ [Báti se Hospodina je zbožná věda.
¹⁸ Zbožnost chrání a spravedlivým činí srdce,
potěšení a radost dává.
¹⁹ Bojícímu se Pána dobře bude
v den svého skonu dojde požehnání.]
²⁰ Plnost moudrosti jest báti se Pána,
dosyta napájí (lidí) svými plody.
²¹ Všecek dům svůj plní svými skvosty
a sýpky svými plodinami.
²² Koruna moudrosti jest bázeň Páně,
přináší úplný pokoj a zdraví.
²³ [A viděl i zčelil ji;
ale obě jest dar Boží.]
²⁴ Vědění a důmysl moudrost deští
a slávu těch, kteří se jí drží, vyvyšuje.
²⁵ Kořen moudrosti jest báti se Pána,
a její ratolesti jsou dlouhověkost.
²⁶ [V pokladech moudrosti jest rozum a zbožná věda,
ale hříšníkům jest moudrost ohavností.]
²⁷ Bázeň Páně zapuzuje hřích;
²⁸ neboť kdo je bez bázně, nezdrží se hříchu,

V. ¹². Srv. Ex 20, 12; Dt 5, 16; 2 20, 5; 22, 6; 54, 24; 90, 16; Přis 3, 2. 16 a jj.

V. ¹⁴. n. v nejlepších rukopisech řeckých není. Podle Vulg: Kdo poněkud moudrost poznává (= „komu se ukáže“), zahoří láskou k ní a patří v duchu na ni i na její veliké činy.

V. ¹⁶. a srv. s Přis 1, 7; Job 27, 28; Ž 110, 10. – Viz také níže v. 34; 19. 18. – V. 16b připomíná dědičnost dobrých náklonností, dědičnost vlohy náboženské. Dětem zbožných rodičů bývá zbožnost vrozena. Srv. Job 31, 18; Ž 57, 4; Moudr 12, 10. – „věrní“ zákonu (mojižiskému). – „spolustvořena bývá“ – počátek moudrosti, bázeň Boží. – Bázeň Boží (= moudrost) věrných neopouští ani později, trvale sídlí u nich i jejich potomstva (= u *Israelitů*). Srv. níže 24, 13. – Jako pták, který zahřívá svou teplotou a dodává života. Srv. Gn 1,2. – Vulg podává 16cd ve znění porušeném: „(Bázeň Boží) s *svyvolenými ženami (I) kráč, a na spravedlivých a věrných poznána bývá.*“

V. ¹⁷⁻¹⁹. *nejsou* v řec. znění. Opakuji, co bylo řečeno výše. Viz v. 12 n.

V. ²³. a. zabloudil sem nejspíše z v. 9b.

V. ²⁷. *není* v řec. *na tomto místě*, avšak bývá v některých rukopisech za v. 25.

- ježto vášnivost jeho bude mu zkázou.
²⁹ Až do času bude se držeti trpělivý,
a potom dojde potěšení.
³⁰ [Dobrý smysl] až do času ukryje slova jeho,
a rty mnohých vypravovati budou důmysl jeho.
³¹ V pokladech moudrosti jest návod ke vzdělání,
³² hříšníkovi však jest bohobojnost ohavností.
³³ Synu, toužíš-li po moudrosti, dbej spravedlnosti,
a Hospodin udělí ti tobě.
³⁴ Neboť moudrost a vzdělání jest bázeň Páně,
³⁵ a jeho záliba jest věrnost a poslušnost;
[plní skvosty svými.]
³⁶ Nebuď neposlušen bázně Páně,
a nepřistupuj k ní se srdcem obojakým.
³⁷ Nebuď pokrytcem před lidmi,
a necht neklesneš rty svými.
³⁸ Pozor měj na ně, abys snad nepadl,
a neutřil sobě hanbu,
³⁹ aby neodhalil Bůh tajnosti tvé,
a uprostřed obce aby nesrazil tě,
⁴⁰ proto žes neupřímně přistoupil k Pánu,
se srdcem plným lsti a podvodu.

1. Buď dokonale oddán Bohu. (2, 1–22.)

A

2. – ¹ Synu, chceš-li vstoupiti do služby Boží, [stůj
v spravedlnosti a bázni;] buď připraven, že
budeš zkoušen.
² Stlač své srdce a buď statečný,
[nachyl své ucho, přijmi rozumná slova,]
a neukvapuj se v čas dopuštění.
³ [Strp, co Bůh ti ukládá,]
lpi na Bohu a vytrvej,
bys vzrostl na konci života.

V. ³⁰. „Dobrý smysl“ jest *glosa* Vulg. Podmět věty je „trpělivý“, t. j. bázní Boží ukázněný. – „ukryje slova“ – nemluví, co mu vášnivost na jazyk klade, potlačuje to, mlčí a za to dochází pochvaly mnohých.

V. ³¹. n. „návod ke vzdělání“ – *moudrá přísloví* (řec). – Protože jest hříšníkovi bohobojnost ohavností, nedosahuje pokladů moudrosti. Srv. výše v. 26.

V. ³³. „Synu“ není v řec. – „spravedlnost“ v širším významu: „všecky příkazy“ (řec.). – Cesta, jež od moudrosti odvádí, je *hřích*, cesta, jež k ní vede, je *spravedlnost*.

V. ³⁵. „plní skvosty svými“ zabloudilo sem z v. 21a.

V. ³⁸. „pozor měj na ně (rty)“ = nevychloubej se (řec.) svou domnělou zbožností.

V. ³⁹. „tajnosti“ = pokrytectví, licoměrnost, i jiné tajné hříchy, které se přiči ryzí zbožnosti, žádající spravedlnost (v. 33). K v. 39b. srv. Přis 5, 14; 26, 26.

V. ⁴⁰. „neupřímně“ = s nedostatečnou bohobojností (= „se *zlobou*“, Vulg). – „přistoupiti k Pánu“ = skutky zbožnosti, modlitbou, obětmi, obřady bohoslužebnými. Ta zbožnost zvrhla se v pouhé obřadnictví, ježto nešla ruku v ruce s mravností, se spravedlností (v. 33). Srv. novozákonné fariseje. – V. 40a, Srv. s Moudr 1, 1–4. – V. 40b srv. s Sk 13, 10.

- prosba jeho dojde vyslyšení;
 vyslyší ho ten, který ho stvořil.
⁷ K lidu obecnému měj se přívětivě,
 [před starším ponižuj se,
 a před mocným skláněj svou hlavu.
⁸ Nakloň k chudému své ucho
 [bez nevole a dej, co povinen jsi!]
 a odpověz mu na pozdrav laskavě.
⁹ Vysvoboď utiskovaného z ruky zpupníkovy, a nebudiž
 ti za těžko soudit spravedlivě.
¹⁰ Buď sirotkům milosrdný jak otec
 a za manžela buď jejich matce:
¹¹ i budeš jak [poslušný] syn Nejvyššího,
 a smiluje se nad tebou více než matka.

II. Ovoce moudrosti, (4, 12–22.)

- ¹² Moudrost synům svým vdechuje život,
 a přijímá ty, kteří ji vyhledávají,
 [a jde před nimi na cestě spravedlnosti.]
¹³ A kdo ji miluje, miluje život,
 a kteří jí dychtivě hledají, dojdou záliby její.
¹⁴ Kdo se jí pevně drží, dojdou života,
 ať jdou kam jdou, žehná jim Bůh.
¹⁵ Kteří jí slouží, slouží svatyni,
 a ty, kteří ji milují, miluje Bůh.
¹⁶ Kdo jí poslouchá, souditi bude národy,
 a kdo na ni hledí, bydliti bude bezpečně.
¹⁷ Bude-li jí důvěřovat, dědičně obdrží ji,
 a budou ji mít potomci jeho.
¹⁸ Neboť do pokušení jde s ním nejprve,
 [vybírání si ho,
¹⁹ bázeň a strach [na zkoušku] uvádí na něho,

⁶ V. ⁶. Srv. Ex 22, 22 n; Přís 17. 5. – Podle hebr.:

„Křičí roztrpčený bolestí své duše, a slyší
 jeho křik Skála jeho.“

Skála = Bůh. Srv. Dt 32, 4.

V. ¹². „synům“ = zákům. – „život“ vloudilo se sem z v. 13. – „vdechuje“ jim poučení, učí je (inspiroje).
 Tím je „povyšuje“ (řec.). Srv. 11, 1. 13; 34, 20. – „přijímá je“, ujímá se jich (řec.), aby je nabádala k dobrému
 (hebr.). – „kteří ji vyhledávají“ (v. 13b.) = kteří si jí všimají, kteří jí věnují pozornost (hebr.). V. ^{12c} je glosa
 lat. Vulg.

V. ¹³. Podle hebr. dojdou záliby, milosti u Hospodina; podle řec., budou „naplnění radostí“.

V. ¹⁴. „života“ zabloudilo sem z v. 13a. Čti místo toho podle hebr. i řec. „slávy“.

V. ¹⁶. Podle hebr. počíná tu mluvití Moudr. v prvé osobě a mluví tak až do v. 23. – V. 16. lépe je zachováno v hebr., kde zní takto:

„Kdo mne poslouchá, bude souditi správně, a kdo dává na mne pozor, bude
 bydliti v komnatách mých uvnitř.“

V. ¹⁹. „bázeň a strach“ před obtížemi na cestě ctnosti. – Moudrost svého chovance zkouší trpkostmi

- a před jeho tváří se ponižují:
²¹ [Kteří se bojí Pána, šetří příkazů jeho,
 a trpělivost mít budou, až (na ně) shlédne.]
²² Řeknou: [„Nebudeme-li pokání činiti]
 upadneme (raději) do rukou Páně
 ne však do rukou lidí;
²³ neboť jaká jest velikost jeho,
 takové jest i milosrdenství jeho.“ .

2. Čtvrté Boží přikázání. (3, 1–18.)

3. – ¹ [Synové moudrosti – toť společnost spravedlivců,
 a jejich rod – toť poslušnost a milování.]

A

- ² Na právo otcovo mějte pozor, synové,
 a podle něho číňte, byste spásy došli.
³ Neboť Bůh dal otci úctu synů
 a právo matčino ustanovil dětem.
⁴ Kdo ctí otce, dosti činí za hříchy,
 [a zdrží se jich,
 a na modlitbě denní vyslyšen bude:]
⁵ a jako člověk, jenž poklady hromadí
 ten je, kdo má úctu k své matce.
⁶ Kdo ctí otce, bude mít i z dětí radost,
 a kdykoli se bude modlit, vyslyšen bude.
⁷ Kdo má úctu k otci, bude dlouho žíti,
 a kdo poslouchá otce, občerství matku.
⁸ Kdo se bojí Hospodina, ctí rodiče,
 a jako pánům slouží těm, kteří zplodili ho. ,
⁹ Skutkem i slovem [a ve vši trpělivosti] cti svého otce,
¹⁰ aby se sneslo na tebe požehnání od něho,
 [a jeho požehnání na konec zůstalo.]
¹¹ Požehnání otcovo utvrzuje domy synů,
 ale kletba matčina z kořene vyvrací základy.

B

- ¹² Nechlub se pohanou otce svého;
 není na tvou chloubu otcova pohana.
¹³ Jeť sláva člověková čest jeho otce;

žují se“; kají, mrtví, postí se. Srv. Lv 16, 29. 31; Nm 29, 7; Is 58, 3. 5. – Tou kajícností se posvěť (Vulg).

V. ^{22a}. Podle Vulg stihne člověka jistěji trest Boží nežli trest lidí.

Hl. 3. V. ². „byste spásy došli“ = aby vám dobře bylo a dlouho byste živi byli. Srv. níže 7, 29.

V. ⁴. Úcta k rodičům jest jako modlitba za odpuštění hříchů (Vulg). – Místo správného „Kdo ctí otce“
 Vulg: „Kdo miluje Boha“.

V. ¹¹. „domy“ – rodinný a majetkový blahobyt. – Hebr. bere obraz z rostlinstva:

„Požehnání otcovo upevňuje kořen,
 ale kletba matčina vytrhává sazenici“. Srv. Ž 1.

a hanba synova jest otec beze cti.
¹⁴ Synu, zastaň se, ve stáří otce svého,
 a nezarmuť ho za celý život jeho.
¹⁵ Zeslábne-li mu rozum, měj slitování,
 a nepohrdej jím ve své síle;
¹⁶ neboť milosrdenství s otcem nebude v zapomenutí,
 a za hříchy [matčiny] odplaceno bude tobě dobrým,
¹⁷ [a tobě, bohumilému bude stavěn dům tvůj,]
 a v den tísně bude pamatováno tebe,
 a jako na slunci jíní rozplynou se hříchy tvé
¹⁸ Jako zlopověstník jest, kdo opouští otce,
 a jest od Boha prokletý, kdo ke hněvu popouzí matku.

3. Buď skromný. (3, 19–32.)

¹⁹ Synu, v tichosti skutky své konej,
 a více než pro lidskou slávu milován budeš.
²⁰ Čím jsi větší, (tím více) ponižuj se ve všech věcech,
 i nalezněš před Bohem milost.
²¹ Jeť veliká moc Boha samého,
 a od ponížených ctěn bývá.
²² Věci nad sebe vysokých nehledej,
 a nad tebe silnějších nezkoumej;
 ale co přikázal ti Bůh, o tom přemýšlej ustavičně, [a při
 mnohých skutcích jeho nebývej všetečný.]
²³ Vždyť nepotřebuješ [vidět očima] věci skrytých.
²⁴ Zbytečných věcí nezpytuj příliš,
 [a při mnohých skutcích jeho nebývej všetečný;]
²⁵ jeť mnoho ti ukázáno, co nad rozum lidský jest.
²⁶ Mnohé také svedla domýšlivost jejich,
 a marností zaujala mysl jejich.
²⁷ Srdce tvrdé zle se míti bude na konec,

V. ¹³b. podle hebr. zní: „a těžce hřeší, kdo klne matce své“.

V. ¹⁸b. podle hebr.: „a Tvůrce svého rmoutí, kdo klne své matce.“ Srv. Ex 21, 17; Lv 20, 9; Dt 27, 16; Přís 30, 17; Mt 15, 4.

V. ¹⁹b. Vulg přeložen jest podle výkladu *Janseniova*. Možno také překládati: „Budeš více milován než vážen“ (Peters). – Podle řec. zní v. 19b: „i budeš milován. od lidí bohumilých.“ Hebr. však zní:

„Synu můj, jsi-li zámožný, choď ve skromnosti,
 i budeš milován více, než kdo dary dává.“

V. ²¹. hebr.:

„Nebot mnoho jest milosrdenství Božího,
 a pokorným zjevuje své tajemství.“ (Peters.)

V. ²². „nad sebe“, nad své síly, zejména nad svůj rozum „vysokých“, nedostižných, a tedy „podivuhodných“ (hebr.), „obtížných“ (řec.). – „nad tebe silnějších“, před tebou skrytých (hebr.). Spisovatel má na mysli zkoumání přírody a názory světové řeckých myslitelů. O původu světa měl se Izraelita spokojiti s tím, co mu praví Gn 1, 1 nn. – Srv. podobné napomenutí ke skromnosti, Ž 130, 2; Přís 25, 27; Kaz 7, 1; Řím 12, 3. 16. – „přikázal“ = dovolil, seč tedy jsi (hebr.). – „Ustavičně“ dodává Vulg. – 22c zabloudiv sem z 24b.

V. ²⁷b. podle hebr. zní: „ale kdo miluje dobré, bude se jím (dobrým) obírat“ (až bude za dobro dobrým odměněn).

neboť kdo miluje nebezpečí, zahyne v něm.
²⁸ [Srdce, jež kráčí po dvou cestách, nebude míti štěstí,
 a člověka srdce zlého stihne na nich úraz.]
²⁹ Srdce tvrdé zatěžuje sebe bolestmi,
 a hříšník hromadí hřích na hřích.
³⁰ Společnosti zpupných není léku,
 jeť hřích v nich zakořeněn, [aniž jsou si vědomi toho].
³¹ Srdce moudrého poznáno bývá v moudrosti,
 a ucho dobré slyší s veškerou touhou moudrost.
³² [Srdce moudré a rozumné zdržuje se hříchů,
 a ve skutcích spravedlnosti pokračuje.]

4. Jak dlužno nakládati s chudinou. (3, 33–4, 11.)

³³ Oheň hořící uhašuje voda,
 a almužna zahlašuje hříchy.
³⁴ A Bůh patří na toho, kdo činí milosrdenství,
 pamětliv bývá ho budoucně,
 a v čas pádu svého dochází opory.
 4. – ¹ Synu, v almužně chudého nezklamávej, a očí
 svých neodvracuj od chudého.
² Duši hladovou nezarmucuj,
 a nepopouzej chudého v nouzi jeho.
³ Srdce roztrpčeného nedráždí,
 a neprodlévej dáti nuznému.
⁴ Prosby souzeného nezamítej,
 [a neodvracuj tváře své od nuzného.]
⁵ [Od chudáka neodvracuj očí svých pro hněv,]
 a nedopouštěj, by [hledající] tě [za zády] proklínali.
⁶ Neboť když bude ti zlořečiti v hořkosti duše,

V. ²⁸. není v řec. ani hebr. Srv. výše 2, 14.

Za v. 29. dlužno doplniti z hebr.:

„Kde není zřetelnice, jest nedostatek světla,
 a kde není poznávavosti, jest nedostatek moudrosti.“

V. ³⁰. Místo „společnosti“ lépe s hebr. a řec: „ráně“. Rána zpupného „posměvače“ (hebr.) je nezhojitelná, ježto zloba jeho je příliš hluboko zakořeněna. – „aniž jsou si vědomi toho“, dodává Vulg.

V. ³¹. zní podle řec:

„Srdce moudrého vymýšlí přísloví,
 a poslouchající ucho je touha mudrcova“

Podle hebr. „má ucho pozorné radost z moudrosti“, obsažené v průpovědích, na které dává pozor.

V. ³³n. činí přechod od úryvku 3, 19–32. k úryvku 4, 1–11. který líčí dále srdce moudré (skromné).

V. ³⁴. Podle hebr.:

„Kdo činí dobrodiní, potká se s ním na cestách svých, a když
 bude se kolísati, najde (v něm) oporu.“

Hl. 4. V. ¹. Hebr. napomíná: „Synu můj, životu chudásovu se neposmívej.“ – V. 1b. nabádá řec: „ne-napínej očí potřebných“ očekávajících pomoc, kterou jim odkládáš. Srv. Ž 87, 10. – Podobně jako řec. také hebr.

V. ⁴n. zní:

„Prosby souzeného nezamítej,
 a nedávej mu námětu, by tě proklínal.“

- ¹³ Od svých nepřátel se vzdaluj,
a před svými přáteli měj se na pozoru.
¹⁴ Přítel věrný jest záštita mocná, a kdo
ho našel, našel poklad.
¹⁵ Přítel věrného nelze se dokoupiti,
nelze dosti odvážit zláta ni stříbra za dobrotu [věrnost] jeho.
¹⁶ Přítel věrný jest koření života [a nesmrtelnosti],
a kteří se bojí Pána, naleznou ho.
¹⁷ Kdo se bojí Boha, bude mít také přátelství dobré,
neboť jaký sám, takový bude i přítel jeho.

III. Usiluj opravdivě o moudrost. (6, 18–37.)

- ¹⁸ Synu, zvol si kázeň od svého mládí,
a až do šedin budeš mít zjednanou moudrost.
¹⁹ Jako orač a rozsévač dej se do ní,
a těš se na sladké plody její;
²⁰ neboť pěstě ji maličko popracuješ,
a brzy budeš jísti z ovoce jejího.
²¹ Trpká jest náramně moudrost lidem nekázněným,
a nesnese jí člověk bez rozumu.
²² Jako těžký kámen zkouška je tíží.
a nemeškají zavrci ji.
²³ Neboť moudrost kázně jest, co jméno její,
a není mnoho těch, kterým je známu;
[ale kterým známa jest,
(s těmi) zůstává, až spatří Boha].
²⁴ Slyš, synu, přijmi poučení,
a nezamítej rady mé:
²⁵ Vlož svou nohu do pout jejích,
a do obojku jejího svou šíjí;
²⁶ podlož své rameno a nes ji,
aniž si stýskej ve vazbě její.
²⁷ Celou svou duší přistupuj k ní,
a ze vši své síly dbej cest jejích.
²⁸ Stopuj ji, a dá se ti poznat;
a zmocně se jí, nepouštěj jí.
²⁹ Neboť na konec najdeš odpočinutí v ní,
a obrátí se tobě v rozkoš.
³⁰ A budou tobě pouta její záštitou silnou, [základy mocnými,]

V. ¹⁸. počíná odstavec, podobný onomu 4, 12–22. V. ¹⁹. Místo „sladké“ hebr.: „mnohé“ (hojně).
V. ²⁰. Vulg slovně (chybně): „Nehřeš proti příteli s penězi odkládajícímu . . .“ (s penězi, které jsi mu
půjčil).

V. ²³. Hebr. podle úpravy Petersovy:
„Neboť kázeň jest, co její jméno, a ne
mnohým jest pohodlná.“

- a trápí ho soužením kázně své,
až vyzkouší smýšlení jeho, a pojme důvěru k němu.
²⁰ Poté vede ho [pevně] po cestě rovné, obveseluje ho,
²¹ a zjevuje mu tajnosti své
[zahnujíc ho věděním a znalostí spravedlnosti].
²² Zbloudí-li však, opustí ho,
a vydá jej v ruce nepřitele jeho.

5. Vystříhej se nemístného studu, (4, 23–33.)

- ²³ Synu, měj pozor na čas, a vystříhej se zlého.
²⁴ Pro svou duši nestyd! se [mluviti pravdu].
²⁵ Je totiž stud, který uvádí do hřichu,
a je stud, který uvádí v slávu a milost.
²⁶ Nebuď stranický na škodu své duše,
[a lži neublížuj sobě].
²⁷ Nestyd se bližního svého, když padl;
²⁸ nezadržuj slova, můžeš-li co zachrániti,
a neskrývej se s moudrostí svou, [jde-li o její krásu].
²⁹ Neboť po řeči poznána bývá moudrost,
a rozum [umění a vzdělání] po slovu [rozumného], [pevnost
pak po skutečích spravedlnosti].
³⁰ Neodporuj slovům pravdy [jakkoliv],
a za [lež] své neukázněnosti styď se.
³¹ Nestyd se vyznati své hříchy,
a nepoddávej se nikomu, kde jde o hřích.
³² Nestavěj se na odpor mocnému,
aniž usiluj proti proudu řeky.
³³ Za spravedlnost bojuj pro svou duši;
až do smrti zasazuj se o spravedlnost,
a Bůh bude bojovat za tebe proti tvým nepřátelům.

6. Čeho třeba se vystříhati. (4, 34–6, 4.)

- ³⁴ Nebuď kvapný jazykem svým,
a líný a mdlý v pracech svých.

tak dlouho, až ukáže, že jest *hoden* (či nehoden) *její důvěry*.

V. ²⁶a. Lichý stud, který se bojí člověka vysoce postaveného nebo bere příliš ohled na osobu milovanou, snadno svádí k porušení povinnosti, zejména činovníka.

V. ³¹a. v hebr. a řec. je spojen s 32b.:

„Nestyd se vyznati své hříchy, aniž se vzpírej
proti proudu řeky.“

V. ³¹b. spojen jest v hebr. a řec. ve dvojčlenný verš s 32a. takto“:

„Neskláněj se před pošetilcem, ale
neodepři toho před knížaty.“

„toho“ poklony. Podle řec. nemá se čtenář podrobovati člověku pošetilému, aniž straniti mocnému. –
Podle Vulg. nemá se člověk stavěti na odpor mocnému, který vytyká pravdivé chyby; nemá jich zakrývati lží.

V. ³³. dlužno zkrátit ohledem na hebr. a řec.: „Až do smrti bojuj za spravedlnost – a Hospodin bude
zápasiti za tebe.“

- 35 Nebývej jako lev v svém domě,
na zkázu svých domácích utiskuje poddané.
- 36 Nebuď ruka tvá vztažená k braní,
a k dání skrčená.
5. – 1 Nespoléhej se na jmění [nespravedlivé], a neříkej: „Mám
z čeho živu býti.“ [Neboť nic to neprospěje v čas
odvety a dopuštění]
- 2 Nenásleduj v síle své žádosti srdce svého;
3 a neříkej: [„Jak jsem zmocněl!“
nebo:] „Kdo mi může poroučet, co mám činiti?!”
- 4 Bůh totiž jistojistě trestat bude.
Neříkej: „Hřešil jsem, a co [smutného] přihodilo se mi za to?“
Jeť Nejvyšší shovívavý [odplatitel].
- 5 Pro hřích odpuštěný nebývej bez bázně,
a nehromad' hřích na hřích.
- 6 A neříkej: „Smilování Páně veliké jest,
smiluje se nad množstvím hříchů mých.“
- 7 Neboť jako milosrdenství, i hněv náhle přichází od něho,
ale na bezbožnících spočine jeho hněv.
- 8 Neprodlévej obrátit se k Pánu,
aniž odkládej (s tím) den ode dne.
- 9 Neboť náhle přijde hněv jeho
a v čas trestu zahladí tě.
- 10 Nespoléhej se na jmění nespravedlivé,
neprospějet nic v den dopuštění a odvety.
- 11 Neklat se po všelikém větru,
a nechoď po každé cestě;
[toť bývá známka každého hříšníka – dvojaký jazyk].
- 12 Buď stálý na cestě Páně,
a ve svém správném přesvědčení a vědomí, a
provázej tě slovo pokoje a spravedlnosti.
- 13 Buď ochotný poslouchati slovo, [abys rozuměl],
a s rozvahou dávej odpověď [pravou].
- 14 Rozumíš-li věci, odpověz bližnímu;

V. 35. „jako lev“ drsný (v. 34.), tvrdý, krutý. – Místo „lev“ lépe hebr.: „pes“, který běhaje po domě štěká, případně i kousá. – V. 35b. napomíná, aby pán křivě nepodezíral svých domácích lidí (řec.). – Podle hebr. nemá býti jim cizincem *pánovitým*.

Hlava 5. V. 7. Podle řec. a hebr. milosrdenství a hněv „jest u něho“ (u Boha) místo „náhle přichází od něho“ (Vulg.).

V. 11. Podle hebr. a řec: „nevěj při každém větru“ – at nelze říci o tobě: „Kam vítr, tam plášt!“ – Kdo věje při každém větru, tomu vítr opačný navěje plev do zrní. – Dlužno choditi po cestě toliko té, která vede k cíli; sice se může státi, že druhý den vzdaluje se od cíle, kdo se byl přiblížil k němu den prvý.

V. 12. podává řec. i hebr. v původní stručnosti:
„Buď pevným, ve svém přesvědčení, a
jediná buď řeč tvá.“

- nerozumíš-li však, měj ruku na svých ústech,
[abys nebyl polapen ve slovu neukázněném a zahanben].
- 15 Jeť čest a chvála v řeči rozumného,
ale jazyk nemoudrého bývá jeho zkárou.
- 16 Ať nejsi nazýván ramenářem,
a za jazyk ať nejsi polapen a zahanben!
- 17 Neboť zloději kyne hanba a pokuta,
člověku dvojakého jazyka potupa nejhorší,
ramenáři pak nenávisť a zášť i pohanění.
- 18 Spravedliv buď v malém i ve velkém stejně,
6. – 1 a nebudiž z přítele nepřítelem [bližnímu]. Neboť nečest a pohana
bude údělem zlého, tak i každého hříšníka [závistivého a]
obojakého jazyka.
- 2 Nedávej se unášeti vášní své duše jako býkem,
aby snad nebyla zničena síla tvá šílenstvím,
3 aby listí tvé nesnědla a ovoce tvé nezkažila,
abys nezůstal jako suchý strom na poušti.
- 4 Neboť duše nešlechtná zahubí toho, kdo ji má,
na posměch nepřátelům vydává ho,
[a v úděl bezbožníků přivádí ho].
- 7. O pravém a nepravém příteli. (6, 5–17.)**
- 5 Slovo sladké rozmnožuje přátele [a ukrocuje nepřátele];
a laskavý jazyk dobrého člověka působí mnoho dobra.
- 6 Měj mnoho těch, s nimiž v přátelství žiješ,
ale důvěrníka měj z tisíce jediného.
- 7 Získáváš-li si přítele, zjednej si ho zkouškou,
a ne lehce věnuj mu důvěru.
- 8 Bývá totiž přítelem (mnohý) podle času svého,
ale nesetrvá v den soužení.
- 9 Bývá dále přítel, jenž zvrhá se v nepřítele,
a bývá přítel, jenž nenávisť a svár na potupu vyjevuje.
- 10 Bývá také přítel spolustolovník,
ale nesetrvá v den soužení.
- 11 Přítel, setrvá-li stálý, budiž ti spoluroven,
a s domácími tvými důvěrně nechať jedná
- 12 Bude-li se pokořovati před tebou,
a před obličejem tvým se skrývat,
budeš mít s ním přátelství svorné, dobré.

Hl. 6. V. 11a. podle řec. a hebr. „Za tvého štěstí bude jako ty jsi“, t. j. bude tvé druhé já, bude ti všecek oddán. – V. 11b podle řec.: „a s domácími tvými důvěrně bude jednat“ jako by byli jeho. – Podle 11b: „ale ve tvém neštěstí vzdálí se od tebe.“

V. 12. podle řec. i hebr.:
„Potká-li tě neštěstí, obrátí se proti tobě, a
bude před tebou se skrývat.“

- ⁸ Neraduj se ze smrti nepřítelů svého,
věda, že všichni umřeme,
[a nechceme býti na radost (jiným)].
- ⁹ Nepohrdej tím, co vypravují [starší] mudrcové,
a do přísloví jejich se zaber.
- ¹⁰ Nebo naučíš se od nich [moudrosti], vzdělání [rozumu],
a sloužiti veleemocným [bez úhony].
- ¹¹ Ať nemine tě, co vypravují starší,
neb oni učili se od svých otců;
- ¹² od nich totiž naučíš se rozumnosti,
a dávat odpovědi, když bude třeba.
- ¹³ Nerozněcuj uhlí hříšníků [káráním jich],
abys nezapálil se plamenem ohně [hříchů] jejich.
- ¹⁴ Nestav se proti člověku zpupnému,
ať si nesesedne, aby na tebe číhal.
- ¹⁵ Nepůjčuj člověku mocnějšímu sebe;
jestli půjčil, měj to za ztracené.
- ¹⁶ Neruč (za toho, kdo jest) nad tebe mocí;
jestli jsi zaručil se, mysl, jak bys zaplatil.
- ¹⁷ Nesud se se soudcem,
neboť podle toho, co spravedlivo jest, soudí.
- ¹⁸ S opovržlivcem na cestu se nevydávej,
aby tě nezatížili snad zlem svým;
neboť on jde podle toho, jak se zachce jemu, a
spolu s (ním) šílenstvím jeho zajdeš.
- ¹⁹ S prchlivým nezačíněj pŕtky,
a [je-li odvážný] nechod (s ním) do samoty,
neboť jako nic je mu krev,
a kde není pomocníka, porazí tě.
- ²⁰ S blázny se nerad,
neboť nemohou milovati,
než co jim se líbí.
- ²¹ Před cizincem nečiň nic tajného,
vždyť nevíš, co se v něm zrodí.
- ²² Ne každému člověku srdce své zjevuj,
aby se ti snad zle neodměnil,
[a nepoháněl tebe]

Hl. 8. V. ⁸. „nepřítelů svého“ dodává Vulg. Podle hebr. nemá se radovati člověk ze smrti *kohokoliv*.
Srv: Přís 24, 17; Job 31, 29.

V. ¹⁷. podle Vulg napomíná, aby nikdo neposuzoval soudcova rozsudku, ježto dlužno míti za to, že
soudil správně, pokud opak není venkoncem zřejmý. – Lépe podává smysl tohoto v. řecké znění: „*Nepouštěj
se do pře se soudcem, ježto podle jeho vážnosti soud rozhodne v jeho prospěch.*“ Soudcové, aby zachránili
autoritu svého kolegy, snadno rozhodnou nespravedlivě na tvůj úkor.

V. ²⁰. Jinak odůvodňuje hebr. i řec: „*neboť nemůže tajemství tvého zatajiti*“.

- a její obojky rouchem slávy;
³¹ má totiž ozdobu zlatou na sobě,
a provazy její jsou niti purpurové.
- ³² Jako v roucho slávy můžeš obléci se do ní,
a jako korunu radosti si ji vstaviti na sebe.
- ³³ Synu, budeš-li [na mne] pozor míti, vzděláš se,
a napneš-li svou mysl, budeš rozumný.
- ³⁴ Nakloníš-li své ucho, dostane se ti poučení,
a bude-li ti milo poslouchati, budeš moudrý.
- ³⁵ Do společnosti [zkušených] starců se postav,
a kdo jest moudrý, k tomu ze srdce se přidruž,
každý božský rozhovor poslouchej rád,
a žádná chvalitebná průpověď ať neujde ti.
- ³⁶ Uzříš-li rozumného, pospěš k němu,
a stupně dveří jeho schoď tvá noha.
- ³⁷ Přemýšlej o Božích příkázáních,
a o rozkazech jeho rozjímej ustavičně;
a on dá tobě rozum,
a moudrost, po které toužíš, bude ti udělena.

8. Vystříhej se hříchu. (7, 1–19.)

7. – ¹ Nečiň zlého, i nepotká tě (nic zlého);
² odstup od hříchu, i uchýlí se (hřích) od tebe.
- ³ Synu, nerozsívej zla na záhony nespravedlnosti,
a nebudeš žítí jich sedmeronásobně.
- ⁴ Nežádej od Pána vladařské moci,
aniž od krále stolice cti.
- ⁵ Nepokládej se za spravedlivého před Bohem,
[neb on jest znatel srdce]
a před králem nechtěj viděn býti moudrým.
- ⁶ Nežádej býti vládcem,
leč bys měl sílu vyhladit nepravosti,
abys neobával se snad tváře mocného, a
neohrozil poctivosti své.
- ⁷ Nehřeš proti obyvatelstvu města,
aniž se zahazuj mezi lidem.
- ⁸ Nesvazuj hříchy dvojmo,
neboť ani za jeden neujdeš trestu.
- ⁹ Nebuď malomyslný při modlitbě,
¹⁰ a činiti almužny neopomíjej.

V. ³¹. Doslovný překlad Vulg. „*Ozdoba zajisté života jest v ní a okovy její jsou vazba spasitelná.*“ V. 31a
podle hebr.: „*Zlatou deskou bude její jho.*“

Hl. 7. V. ¹. „zlého“ = hříchu. – „*nic zlého*“ = neštěstí, trest za hřích. V. ². („*hřích*“) = trest za hřích.

V. ⁶. Místo „*neohrozil*“ lépe se syrským překladem čísti: „*neposkvrnil*“.

- ¹¹ Neříkej: „Na množství darů mých Bůh shlédne,
a když obětovati budu Bohu nejvyššímu, přijme dary mé.
¹² Neposmívej se člověku hořké duše;
jet, kdo ponizuje a povyšuje –
[vševidoucí Bůh].
¹³ Nezasívej lstivé křivdy proti bratru svému,
aniž čiň co takového proti příteli.
¹⁴ Nedopouštěj se jakékoli lži,
neboť obyčej lhátí není na prospěch.
¹⁵ Nebud' žvavý ve shromáždění starších,
aniž opakuj slova při své modlitbě.
¹⁶ Neměj v nenávisti těžkých prací zemědělských,
jsoutě ustanoveny od Nejvyššího.
¹⁷ Nepřipočítávej se k davu lidí neukázněných;
¹⁸ pamatuj na hněv, že nebude otáletí.
¹⁹ Ponižuj velmi ducha svého,
jet trest na tělo bezbožné oheň a červ.

9. Jak dlužno chovati se k lidem, kteří mají zvláštní nárok na lásku naši. (7, 20–40.)

- ²⁰ Nedávej přítele za peníze,
aniž bratrem přemilým pro zlato pohrdej.
²¹ Neodcházej od ženy rozumné [a dobré],
[které se ti dostalo v bázni Páně],
neboť půvab [cudnosti] její nad zlato jest.
²² Neubližuj služebníkoví, který věrně pracuje,
aniž dělníkovi, který je ti z duše oddán.
²³ Služebník rozumný budiž ti milý jako tvá duše,
neodjímej mu svobody, [aniž opouštěj ho v nouzi].
²⁴ Máš-li dobytek, dohlížej k němu,
a je-li užitečný, ponechej si jej.
²⁵ Máš-li syny, ukázněj je,
a ohýbej je z mládí jejich.
²⁶ Máš-li dcery, opatruj tělo jejich, a
neukazuj (příliš) veselé tváře jim.
²⁷ Vdej dceru a veliký skutek uděláš,
člověku rozumnému dej ji.
²⁸ Máš-li ženu podle duše své, nezapuzuj jí;
ale té, která zasluhuje nenávisti, nesvěřuj sebe.
²⁹ Celým srdcem svým cti otce svého,
a na bolesti matky své nezapomínej;

V. ²⁵. srv. s 30, 1; Přis 13, 14.– V. 25b jest vzat z 30, 12 (hebr.). Podle hebr. zní v. 25b: „ber jim manželky za jejich mládí“, t. j. ožeň je záhy.

- ³⁰ pomni, že jen skrze ně jsi se narodil;
a kterak možno ti dobře činiti jim jako (činili) oni tobě?
³¹ Z celé duše své boj se Pána,
a jeho kněze měj za (osoby) posvátné.
³² Ze vši své síly miluj tvůrce svého,
a služebníků jeho neopouštěj.
³³ Cti Boha [z celé duše své] a ke kněžím uctivě se měj,
[a očišťuj se plecemi]
³⁴ a dávej jim úděl, jak je ti přikázáno,
prviny, (úděl) z obětí očištných,
a za nedbalost svou očišťuj se málem;
³⁵ dar svých plecí a obět' zaslavnou
obětovati budeš Pánu, jakož i posvátné prviny.
³⁶ Také k chudému vztahuj svou ruku,
aby dokonalé bylo tvé smíření a požehnání.
³⁷ Milosrdně dávej každému živému,
a neodpírej ni mrtvému milosrdenství.
³⁸ Neopomíjej plačících potěšovati,
a s kvílícími kvil.
³⁹ Nelenuj navštívití nemocného, neboť
pro to budeš více milován.
⁴⁰ Ve všech svých skutcích pamatuj na poslední své věci, a na
věky nezhrěšiš.

10. Kterak obcovati s lidmi? (8, 1–22.)

8. – ¹ Nevaď se s člověkem mocným, abys
neupadl snad v ruce jeho.
² Nepři se s mužem bohatým,
aby nepoložil proti tobě do sporu (svou váhu).
³ Neboť mnohé zničilo zlato a stříbro;
až k srdci králů se dostává a zvrací je.
⁴ Nevaď se s člověkem mluvku,
a nepřikládej dříví na oheň jeho.
⁵ Neobcuj s člověkem neukázněným,
aby nebyli zneuctěni tvoji předci.
⁶ Nepohrdej člověkem, odvracejícím se od hříchu
[aniž čiň mu výtky].
Pomni, že všichni lidé jsme hodni trestu.
⁷ Nepohrdej člověkem v jeho stáří,
neboť stárneme také my.

V. ³⁴n. *O prvinách* srv. Ex 22, 28; 23, 19; 34, 26; Lv 23, 17; Nm 15, 19; Dt 26, 1. – „oběti očištné“ jsou oběti za hřích a za zpronevěru. Srv. Lv 6, 18–22; 7, 6 n. – O obětech za nedbalost, za nedopatření atd. srv. Lv 4, 1. 27; 5, 14. – O „posvátných prvinách“ srv. Nm 18, 26.

V. ⁴⁰. „poslední věci“ jsou nemoc, smrt a odplata po ní. Srv. Kaz 11, 9; 12, 14.

To, jež přestupuje příkazy Páně.

- ²⁴ Mezi bratry bývá náčelník jejich ve vážnosti;
ale kteří se bojí Pána, jsou (váženi) od něho.
- ²⁵ Boháčů, slavenců i chudásů
chlouba jest bohabojnost.
- ²⁶ Nepohrdej chudásem spravedlivým,
aniž veleb hříšníka bohatého.
- ²⁷ Velmož, soudce a vladař jest ve cti;
ale není větší než ten, kdo se bojí Boha.
- ²⁸ Nevolníkovi rozumnému svobodní sloužívají,
a muž moudrý [a ukázněný] nereptá jsa kárán.
[Avšak nevědomec nebude ctěn.]
- ²⁹ Nevynášej se maje konati svou práci,
a nemudruj v čas potřeby.
- ³⁰ Lépe je tomu, kdo pracuje a hojnost má ve všem,
než kdo se chlubí a potřebuje chleba.
- ³¹ Synu, v pokoře cti duši svou,
a važ si jí, jak zaslouží toho.
- ³² Toho, kdo hřeší proti duši své, kdo ospravedlní,
a kdo ctíti bude toho, jenž duši svou pohrdá?
- ³³ Chudý bývá chválen pro svou rozumnost [a bohabojnost],
a jsou lidé, kteří bývají ctěni pro své bohatství.
- ³⁴ Kdo bývá chválen v chudobě, čím více v bohatství?
Ale kdo bývá chválen v bohatství, ať se bojí chudoby.

11. – ¹ Moudrost ponížnému hlavu zdvihá
a mezi velmože ho posazuje.
- ² Nechval muže pro krásu jeho,
aniž pohrdej člověkem pro jeho podobu.
- ³ Malá mezi létavci je včelka,
ale vrchol sladkosti má výrobek její.
- ⁴ Oděvem nechlub se nikdy,
aniž v den cti své se vynášej;
neboť divné jsou skutky [samého] Nejvyššího,
a [slavná a] skrytá [a nevidaná] jsou díla jeho (lidem).
- ⁵ Mnoho ubohých zasedlo na trůn,

V. ²⁵. Srv. výše 1, 11; Jer 9, 22. – V. 25 podle hebr.: „*Pocestný, příchozí, cizinec i chudas – chloubu jejich jest bohabojnost.*“

V. ²⁶. Místo „*spravedlivým*“ hodí se do souvislosti lépe hebr. a řec. „*rozumným*“, t.j. moudrým bohabojným. Srv. 1, 16. 20. 22.

V. ³¹. „*cti duši svou*“ = važ si svého života, važ si sebe samého. Hl. 11. V. ⁴. Podle hebr. a syr. zní v 4ab: *Šatu nešťastného se neposmívej, a netup toho, který má den smutku.*

11. Kterak obcovati se ženami? (9, 1–13.)

9. – ¹ Nežárli na ženu lůna svého,
aby neukázala tobě škodlivost výchovy zlé.
- ² Nezadávej sebe do rukou manželčinych,
aby nenabyla moci tvé [na tvou hanbu].
- ³ Nevšímej si ženy chtivé,
abys neupadl snad v osidla její.
- ⁴ Se zpěvačkou mnoho se neobírej, aniž jí poslouchej,
abys nezahynul snad jejím vlivem.
- ⁵ Na pannu neupírej zraků,
aby snad nebyla ti ku pádu krása její.
- ⁶ [Dokonce] se nezadávej ženám smilným,
abys neztratil [sebe i] s dědictvím svým.
- ⁷ Nezevluj po ulicích města,
a netoulej se po zákoutích jeho.
- ⁸ Odvrát oko své od krasavice,
a nekochej se pohledem na krásu cizí.
- ⁹ Pro krásu ženskou mnozí zahynuli;
ta lásku jak oheň rozněcuje.
- ¹⁰ [Každá žena, která je smilná,
jako výkal na cestě pošlapána bude.
- ¹¹ Mnozí divice se kráse ženy cizí se zvrhli,
neboť její mluva jak oheň rozněcuje.]
- ¹² Se ženou vdanou dokonce nesedej,
aniž opírej se s ní o lokty;
- ¹³ [a neškádli se s ní při víně],
by snad srdce tvé se nepřiklonilo k mí,
abys krví svou nepadl do záhuby.

12. Kterak se chovati k těm oněm lidem. (9, 14–23.)

- ¹⁴ Neopouštěj přítele starého,
neboť nový nevyrovná se mu.
- ¹⁵ Víno nové je přítel nový,
až zestárne, s chutí je budeš píti.
- ¹⁶ Nezáviď cti [a bohatství] hříšníkovi;
vždyť nevíš, jaký bude někdy jeho převrat.

Hl. 9. V. ¹. Manžel, který neprávem žárlí na svou manželku, podezřívá ji z nevěrnosti, špatně ji vychovává.

V. ⁴. Ta „*zpěvačka*“ hrála na strunový nástroj (harfenice) a snad i při tom tančila („*tanečnice*“). – „*mnoho se neobírej*“ = nestoluj s ní, nelehej s ní k jednomu stolu (hebr.). – „*aniž jí poslouchej*“ přidává Vulg – „*abys nezahynul*“ – nechytil se a neshořel (hebr.). – „*jejím vlivem*“ = jejími rty.

V. ⁵. Srv. Job 31, 1. – Místo „*krása*“ řec. i hebr. lépe: „*pokuta za ni*“, t.j., abys nebyl pokutován podle Dt 22, 29. za to, že jsi zprzil pannu tím, že budeš nucen pojmuti ji za manželku a kromě toho zaplatit pokutu 50 siklů.

- ¹⁷ Nelíbí se tobě křivda nespravedlivých;
věz, že nebude bezbožný v přízni až do hrobu!
- ¹⁸ Daleko buď člověka, který má moc popraviti,
i nebude ti strachovati se bázní smrti.
- ¹⁹ Jestli k němu přistoupíš, nedopuť se ničeho,
aby snad nevzal ti život.
- ²⁰ Buď si vědom toho, že blízko jsi smrti,
že mezi osidly chodíš,
a po zbraních lkajících se procházíš.
- ²¹ Jak jen možno ti, zkoumej bližního svého,
a s moudrymi a opatrnými rad se.
- ²² Spravedlivci ať jsou tvými spolustolujícími,
a v bázni Boží buď tvá chlouba.
- ²³ V mysli tvé buď myšlenka na Boha,
a vše, co mluvíš, budiž o příkazech Nejvyššího.

13. Vládce vystříhejte se zpupnosti. (9, 24– 10, 22.)

- ²⁴ Podle zručnosti umělců bývají (jejich) díla chválena,
a kníže lidu podle toho, jak moudře mluví,
[a slovo starších podle (jeho) smyslu.]
- ²⁵ Ke hrůze jest v městě svém člověk povídal,
a nerozvážlivý v slovu svém bude v nenávisti.
- 10.– ¹ Panovník moudrý má kázeň ve svém lidu, a
vláda rozumného je spořádaná.
- ² Jaký je panovník, takoví jsou i úředníci jeho;
a jaký je správce města, takoví jsou i obyvatelé jeho.
- ³ Král neukázněný na zkázu přivede lid svůj,
a města rostou opatrností (svých) správců.
- ⁴ Bůh má v ruce nad světem vládu,
i vzbudí nad ní v čas potřeby užitečného vládce.
- ⁵ Bůh má v ruce člověkovu štěstí,
a na osobu úředníkovu skládá příslušnou čest.
- ⁶ Nemysli na jakékoli znásilnění bližního svého,
a nečín žádného skutku zpupnosti.
- ⁷ V nenávisti má Bůh i lidé nadutost,
a oběma jest odporné všeliké násilí [národů].

V. ²⁰. Podle hebr:

*Věz, že mezi osidly chodíš, a že po
síti se procházíš.*

Podle řec. *prochází se po cimbuří městských zdí obleženého města.* Všecky ty obrazy naznačují, jak nebezpečno jest býti vysokým úředníkem nebo dvořenínem královským. – „zbraně lkajících“ jsou léčky, do kterých byli chyceni ti, kteří smrti *bolestně* zaplatili svou neopatrnost.

Hl. 10. V. ⁶. přeložen podle Peterse. Vulg slovně: „*nevpomínej na každou křivdu bližního, a žádné křivdy nečín v skutcích.*“

- ⁸ Vláda od národa na národ bývá přenášena
pro nespravedlnost a zpupnost,
[pro potupy a rozličné lsti.
- ⁹ Nad lakomce pak nic není nešlechternějšího.]
Proč se pyšní prach a popel?
- ¹⁰ [Nic není nepravějšího než milovati peníze.
Neboť takový i duši svou na prodej má.]
Vždyť za živa vyvrhuje vnitřnosti své.
- ¹¹ [Všelikého mocnářství krátký je život
Neduh vleklejší obtěžuje lékaře.]
- ¹² Krátký neduh – lékař mu učiní přítrž;
králem je dnes a zítra – mrtvolou.
Když člověk zemře, dostane v úděl
plazivou havěť, žížaly a červy.
- ¹⁴ Počátek lidské pýchy bývá odpad od Boha.
¹⁵ Od svého tvůrce odvrací se srdce jeho,
ježto počátek všelikého hříchu jest pýcha;
kdo se jí přidrží, bude čišeti kletými činy,
a pod vrátí jej venkoncem.
- ¹⁶ Proto bezectným činívá Pán shromáždění zlých,
a ničí je dokonale.
- ¹⁷ Trůny pyšných vládců zvrací Bůh,
a posazuje ponížené místo nich.
- ¹⁸ Kořeny národů [pyšných] vytrhuje Bůh
a štípí pokorné místo nich.
- ¹⁹ Země národů vyvrací Pán,
a ničí je až do základů (země).
- ²⁰ (Mnohé) z nich obrací v poušť, rozptyluje obyvatelstvo jejich,
a vyhlazuje ze země památku jeho.
- ²¹ [Památku pyšných vyhlazuje Bůh,
a zachovává památku pokorně smýšlejících.]
- ²² Není člověk stvořen proto, aby pyšný byl,
aniž zrozený ze ženy, aby zuřil hněvem.
- 14. Komu přísluší opravdu čest. (10, 23– 11, 6.)**
- ²³ Ctihodné plémě lidské jest – které?
To, jež bojí se Boha.
Bezectné plémě však jest – které?

V. ¹⁰. c. spoj s v. 9b. – Prach a popel, t. j. bídný člověk vyvrhuje „*vnitřnosti své*“, t. j. obsah jejich.

V. ¹⁴. n. je toliko ohlase hebr.:

*Bývá to počátkem zpupnosti, dojde-li člověk moci;
tu odvrací se od svého stvořitele srdce jeho.
Neboť pýcha jest nádržka hříchu,
a z jeho pramene vyvěrá zločin.*

a zaplétá se do jeho hříchů.

¹⁴ Hodinu u tebe setrvá;
jestli se uchýlíš, nevydrží.

¹⁵ Rty svými lahodí nepřítel,
v srdci však ukládá, jak by tě zvrátil do jámy.

¹⁶ Očima slzí nepřítel,
uhlídá-li však čas, nemůže nasytit se krve.

¹⁷ Potká-li tě neštěstí, shledáš, že první je tu;

¹⁸ [Očima slzí nepřítel],

jako by pomoci chtěl – podrazí ti nohy.

¹⁹ Hlavou kývati a rukama tleskati bude,
a mnoho šeptaje změni obličej svůj.

20. Kterak se míti ke (zpupným) velmožům? (13, 1–29.)

13. –

¹ Kdo se dotýká smoly, zmaže se od ní;
a kdo obcuje se zpupným, zvykne si zpupnosti

² Břímě nad své síly si nakládá,
kdo se zámožnějším nežli je sám se bratří;
s bohatším než sám jsi nepřátel se.

³ Jak může bratřiti se kotel s hrncem?
Neboť když o sebe zavadí, tento se rozbije.

⁴ Boháč křivdu činí a smí reptat (při tom);
chudás křivdu trpí a nesmí než – mlčet.

⁵ Budeš-li mu dávati, bude se ucházet o tebe;
pakli nebudeš míti, opustí tebe.

⁶ Máš-li co, s tebou se živiti bude,
a vyždímá tě bez lítosti.

⁷ Budeš-li mu potřeбен, bude tě klamat:
usmívaje se bude ti naděje dělat,
krásně tobě mluvit a řekne: „Čeho ti třeba?“

⁸ Bude tě zahanbovat hostinami svými,
dokud tě nevyjí několikrát,

V. ¹⁴. „Hodinu“= chvíli, kdy jsi šťasten. – „uchýlíš-li se“ od štěstí, t. j. odchýlí-li se štěstí od tebe.

V. ¹⁹. O pokyvování hlavou srv. níže 13, 8; Ž 21, 8; Pláč 2, 15. „šeptati“ bude zlořečení na hlavu nešťastníkovu. – Prve proléval (krokodil) slzy, ukazoval tvář smutnou, nyní září škodolibou radostí.

Hl. 13. V. ¹. „zpupným“ posměvačem věcí náboženských a mravních (hebr.). – „zvykne si ji“= obleče ji jako roucho (Vulg).

V. ². prostěji podle hebr.:

„Břímě nad své síly co chceš nésti?
A s bohatstvím tebe co se bratřil?“

V. ³. „kotel“ kovový, měděnec s „hrncem“ hliněným.

V. ⁴. Podle hebr. a řec. místo „nesmí než mlčet“ lépe: „a aby ještě prosil“ (aby mu nebylo křivděno ví-

a na koho nikdo si nevzpomněl, nesl korunu.

⁶ Mnozí vznešení stali se velmi opovrženými,
a slavní vydáni byli do rukou jiných.

15. Nic upřílišněného! (11, 7–20).

⁷ Dokud nevyšetříš, nehaň;
až se vyptáš, kárej [spravedlivě]!

⁸ Dokud nevyslechneš, slova neodpovídej,
a prostřed mluvení nevskakuj do řeči.

⁹ O věc, do které ti nic není, nehádej se;
a když prou se hříšníci, nevstávej.

¹⁰ Synu, nebud' mnoho tvých zaměstnání,
neboť budeš-li se rozptylovat, nebudeš bez viny.
Co totiž budeš honiti, nechytíš,
a neutečeš, když budeš utíkatí.

¹¹ Jsou lidé [bezbožní], kteří pracují, pospíchají a trápí se,
ale tím více strádají.

¹² Jsou lidé zchradlí, potřební pomoci,
mají nedostatek síly, ale nadbytek bída;

¹³ ale oko Páně hledí na ně dobrotivě,
a zdvíhá je z jejich ponížení;
povyšuje hlavu jejich,
i diví se jim mnozí
[a ctí Boha].

¹⁴ Dobré i zlé, život i smrt,
chudoba i zámožnost od Boha jsou.

¹⁵ Moudrost i vzdělání i znalost zákona od Boha jest.
Láska i cesty dobrých (skutků) u něho jsou.

¹⁶ Blud a tma je s hříšníky srostlá,
a kteří se kochají ve zlobě, zestárnou ve zlém.

¹⁷ Dar Boží trvá spravedlivým,
a přízeň jeho bude zdar dávat na věky.

¹⁸ Mnohý zbohatne skoupě sobě počínaje,
a to jest úděl odplaty jeho,

¹⁹ že si řekne: „Našel jsem si odpočinek;
nyní budu jísti [sám] ze svého majetku!“

²⁰ A neví, že čas pomine, [smrt se přiblíží],
že zanechá vše jiným a zemře.

V. ⁶. Souvislost nutně žádá, bychom s hebr. četli „ubohých“ místo řec. a Vulg: „mocnářů“ (tyranů).

V. ¹⁰. Místo „Neutečeš, když budeš utíkatí“ hebr.: „když budeš hledati, nenajdeš“ (Peters).

V. ¹⁹. Srv. Lk 12, 19.

16. Nespoléhej se na vratké bohatství, ale doufej v Boha. (11, 21–30.)

- ²¹ Stůj ve své smlouvě a cvič se v ní,
ať v práci tobě uložené zestárneš.
²² Nepozastavuj se nad osudem hříšníků,
ale důvěřuj v Boha a vytrvej na svém místě.
²³ Jeť snadno před očima Božíma
náhle učiniti z chudáka boháče.
²⁴ Požehnání Boží chvátá, by odměnilo spravedlivce,
a za chvíli pochodu svého přináší ovoce.
²⁵ Neříkej: „Jakou potřebu mohu míti,
a co dobrého může mě ještě potkati?“
²⁶ Neříkej: „Dostačím sám sobě,
a co zlého mohlo by ještě přihodit se mně?“
²⁷ V den štěstí nezapomínej na neštěstí,
a v den neštěstí nezapomínej na štěstí;
²⁸ jeť snadno před Bohem v den skonu
odplatit každému podle cest jeho.
²⁹ Zlá hodina v zapomenutí uvádí veliké rozkoše,
a při konci člověka budou odhaleny skutky jeho.
³⁰ Před smrtí nechval žádného člověka,
neboť po dětech svých poznán bývá muž.

17. Vystříhej se bližších styků se zlými lidmi. (11, 31–36.)

- ³¹ Ne každého člověka uvozuj do domu svého,
neboť mnoho jest úkladů člověka lstivého.
³² [Jako totiž útroby (nemocných) puch vyřihují,]
a jako koroptev lapena bývá do klece,
a jako srna do osidla, tak i srdce zpupných;
jako vyzvědač číhá na pád bližního svého.
³³ Vždyť dobré ve zlé úkladně překrucuje,
i na věci nejčistší nanese špíny.
³⁴ Jedna jiskra rozmáhá se v oheň,
[a lest jednoho rozmáhá se v krev].
Ukládáť pekelník až do krve.
³⁵ Varuj se zlosyna, neboť zlé věci plodí,
aby snad nevedl tebe do posměchu na věky.
³⁶ Připusť k sobě cizího člověka, i zvrátí klid tvůj v bouři,
a odcizí ti tvé vlastní lidi.

V. ²⁷. podle hebr. a řec.:

*Den štěstí působí zapomenutí na neštěstí,
a den neštěstí působí zapomenutí na štěstí.*

V. ³⁰. b podle hebr. (a syr.): „*Neboť po svém konci poznán bývá muž*“ (srv. 29). Řecký překladatel měl na mysli Dt 5, 9n.; 7, 9; Am 4, 2; 9, 1. Dan 11, 4; Ž 109, 13.

18. Viz, komu činiti dobře. (12, 1–7.)

- 12.–
¹ Činiš-li dobré, věz, komu činiš,
a dostane se mnoho vděku tvým dobrodiním.
² Čiň dobře spravedlivci, i dojdeš odplaty veliké;
ne-li od něho, jistě od Pána.
³ Nejsou dobrodiní pro toho, kdož ustavičně jest ve zlém,
ani pro toho, kdož almužny nedává.
[Vždyť i Nejvyšší v nenávisti má hříšníky,
a slitovává se nad kajícími.]
⁴ Dávej milosrdnému a neujímej se hříšníka.
[Bezbožné, hříšníky ztrestá (Bůh),
šetří jich ke dni trestu].
⁵ [Dávej dobrému a neujímej se hříšníka.]
⁶ Dobře čin pokornému a nedávej bezbožnému.
Zapověz mu dávat chleba,
aby jím nezmocnil se tebe;
⁷ neboť dvojnásobně zlého dojdeš
za všechno dobré, co mu prokážeš;
vždyť i nejvyšší v nenávisti má hříšníky,
a bezbožným odplatí trestem.

19. Vyhybej nepravému příteli. (12, 8–19.)

- ⁸ Nelze poznati ve štěstí přítele,
a neutají se v neštěstí nepřítel.
⁹ Ve štěstí člověka nepřátelého jeho jsou v zármutku,
a v neštěstí i přítel se odlučuje.
¹⁰ Nedůvěřuj nepříteli svému nikdy;
neboť jako měď rezaví nešlechtnost jeho;
¹¹ a byť ponížene sehnutý chodil,
měj pozor a vystříhej se před ním.
¹² Nestavěj ho podle sebe,
aby tě nesvrhl (a nepostavil se) na tvé místo;
ať neseď si po tvé pravici,
aby se neucházel o tvé křeslo;
na konec poznal bys má slova,
a mé řeči by bodaly tě.
¹³ Kdo polituje zaklínače hadů, byl-li uštknut,
a kohokoliv, kdo se přibližuje k lité zvěři?
Tak i toho, kdo chodí s mužem nepravým

Hl. 12. V. ¹¹. Srv. Přís 26, 25. – Řec. zachoval v. 11cd, který má nárok na původnost. Zní:
*Bud'k němu jako ten, kdo utírá zrcadlo,
a poznáš, že nikdy nepřestane rezavět.*

V. ¹². „*bodaly by tě*“ cítil bys bolest, žes mé řeči výstražně nedbal.

- ² Vyjde jemu v ústrety jako [ctná] matka,
a jako žena, již v mládí pojal, ho přijme.
³ Sytit jej bude chlebem rozumu [života]
a vodou moudrosti [spasitelné] bude ho napájet.
⁴ Opře se o ni a nebude kolísat se,
spolehne se na ni a nebude zklamán.
⁵ Povýší ho také nad jeho sousedy,
a v sněmeh veřejných otevře mu ústa.
[Naplní ho duchem moudrosti a rozumu,
a rouchem slávy oděje ho.]
⁶ Radostí a jásotem zahrne ho
a jméno věčně slavné dá mu v úděl.
⁷ Lidé blázniví nedosáhnou jí,
[– ale rozumní lidé se potkají s ní –]
a lidé hříšní nespatri jí.
[Neboť] daleko jest od zpučnosti [a lsti],
⁸ (a) lidem lživým na mysl nepřichází.

[Ale lidé milující pravdu bývají v ní,
a budou zdar míti, dokud Bůh na ně neshlédne.]
⁹ Není krásná chvála v ústech hříšnickových.
¹⁰ Neboť od Boha pochází [moudrost].
K moudrosti totiž druží se Boží chvála,
[v ústech věrných bývá jí plno]
a Pán jí dává [jim].

22. Hříšník odpovídá sám za svůj hřích i následky jeho. (15, 11–21.)

- ¹¹ Neříkej: Bůh je příčina, že jí nemám;
neboť co má on v nenávisti, nemáš činiti.
¹² Neříkej: „On mne uvedl v blud!“
Neboť nepotřebuje lidí bezbožných.
¹³ Všelikou ohavnost a blud má v nenávisti Pán,
a není to milé těm, kteří se ho bojí.
¹⁴ Bůh na počátku stvořil člověka,
a zanechal ho v moci rozhodnout se.
¹⁵ [K tomu dal (mu) nařízení a příkazy své.]
¹⁶ Chceš-li (, můžeš) příkazy (jeho) zachovávat,
a na věky, jak mu líbo, věrným zůstat,
[(i) zachovají tebe.]
¹⁷ Předložil tobě vodu i oheň;

V. ¹¹. „jí“ moudrosti a z ní vyplývající „chvály“ (v. 10). – V. 11b chce říci: „Kdybys nečinil, co Bůh nenávidí, měl bys „jí“. Hebr. lépe zachoval v. 11:

„Neříkej: Bůh je příčina hřichu mého,
neboť co má v nenávisti, nečiní“ (Bůh!).

V. ¹³b. podle hebr.: (Bůh) nedopustí, aby to (zlo a ohavnost) potkalo ty, kteří se ho bojí, t. j. Bůh nedopustí, aby bohabojní klesli do hřichu. Srv. Mt 6, 13.

a na konec vysměje se tobě;
potom vida tě, nechá tě na holičkách,
a hlavou bude nad tebou pokyvvovat.

- ⁹ Pokoř se Bohu a očekávej (pomocných) rukou jeho.
¹⁰ Měj pozor, abys sveden jsa bláznovstvím, nebyl snižen.
¹¹ Nepodlízej v moudrosti své,
abys ponížen jsa nedal se svěsti ku bláznovství.
¹² Povolán jsa od mocnějšího, zdráhej se,
i bude tím více volati tebe k sobě.
¹³ Nevírej se, abys nenarazil,
a nebuď od něho daleko, abys nepřišel v zapomenutí.
¹⁴ Neusiluj mluvit s ním jako s rovným,
aniž věř mnohým slovům jeho;
neboť mnohými řečmi bude tě zkoušet,
a s úsměvem vyzvídat tajnosti tvé.
¹⁵ Krutá jeho mysl zapamatuje si, co jsi řekl,
a nebude se štítit zloby aniž okovů.
¹⁶ Chraň se a pilně pozoruj [co slyšíš],
neboť tvá záhuba kráčí s tebou.
¹⁷ [Slyše pak o tom jako ve snách, viz a bdí.
¹⁸ Celou svou duší miluj Boha,
a vzývej ho, aby tě spasil.]
¹⁹ Každý živočich miluje podobného sobě;
a každý člověk raduje blízkého sobě.
²⁰ Vše, co má tělo, k podobnému sobě se druží,
a každý člověk s podobným sobě se spolčuje.
²¹ Bude-li kdy spolek míti vlk s beránkem?
Tak i hříšník se spravedlivcem.
²² Jak může hyena v pokoji žít se psem?
A jak může se sdíletí bohatý s chudým?
²³ Kořistí lva jest divoký osel na poušti;
tak i pastvou bohatých jsou chudí.
²⁴ A jako v ohavnosti má zpupný poníženost,
tak také v ohavnosti má bohatý chudého.
²⁵ Bohatý, zakolísá-li, bývá podepřen od svých přátel;
ale chudý, padne-li, bývá odkopnut i od známých.
²⁶ Bohatý, chybil-li, má mnoho obhájců;
mluví-li zpupné řeči, ospravedlňují ho.
²⁷ Chudý, chybil-li, nad to i kárán bývá;
mluví rozumně, ale není mu dáno místa.

V. ²². Místo „hyena“ Vulg nesprávně: „svatý člověk“. – Hyena loupí ovce, které pes střeží.

- ²⁸ Boháč mluví – a všichni mlčí;
řeč jeho vynášejí až k oblakům.
²⁹ Chudý mluví, i říkají: „Kdo je to?“
a klopýtne-li, dorazí ho.

21. Kterak dlužno jest užívati bohatství? (13, 30–14, 21.)

- ³⁰ Dobré jest bohatství, není-li při něm hříchu [ve svědomí].
A věc velmi zlá jest chudoba, na kterou naříká bezbožný.
³¹ Svědomí člověka proměňuje obličej jeho
buďto k dobrému nebo ke zlému.
³² Znamení dobrého svědomí, tvář radostnou,
nalezneš nesnadno a s prací.
14. – ¹ Blaze člověku, který neklesl slovem z úst svých,
a kterého nebolí bolest, že se provinil.
² Šťasten, jemuž nepůsobí bolesti svědomí,
a kdo nepozbyl naděje své.
³ Člověku lakomému a skoupému neprospívá bohatství;
a člověku nepřejivému k čemu je zlato?
⁴ Kdo sám sobě [nesprávně] utrhuje, hromadí jiným,
a z jeho majetku budou týti lidé cizí.
⁵ Kdo je sobě zlý, komu jinému bude dobrý?
Nebude mít radosti ze svého majetku.
⁶ Kdo sobě nepřeje, nad toho není nic horšího,
a to jest odplata zloby jeho.
⁷ Činí-li dobře, činí to nevěda a nechtě,
a na konec vyjeví svou zlobu.
⁸ Ničemné jest oko závistivého;
odvrací tvář svou a pohrdá dušemi.
⁹ Oko chtivého nedá se nasytit dílem;
nepravostí se nenasytí, až vysuší svou duši skrz na skrz.
¹⁰ Zlé oko (hledí) zle, aby se najedlo chleba;
avšak strádá a zármutek mítí bude za svým stolem.
¹¹ Synu, máš-li co, čiň sobě dobře,
a podávej oběti Bohu jak se patří.
¹² Pamatuj, že smrt nemešká,

V. ³². dlužno přeložiti s řec. a hebr.:

„Znamení dobrého svědomí je tvář radostná,
ale naléztí přísloví (žádá) namáhavě přemýšlet.“

Mudřec, hledající, kterak by vtípně vyslovil zásadu pravdy, bývá zasmušilý, *tuto* zasmušilost nelze však pokládati za známku špatného svědomí!

Hl. 14. V. ⁸. „odvrací tvář svou“ od nuzného – „dušemi“ = životy lidskými. – Vulg chybně „duší svou“.

V. ¹¹. „čiň sobě dobře“ po rozumu Kaz 2, 24; 3, 22; 5, 17; 6, 15; 11, 9.

V. ¹². b. podle hebr. i řec. má zníti: „Závazek podsvětí nebyl ti zjeven“, t. j. není ti známo, kdy bude podsvětí žádati svá práva na tebe, t. j. kdy umřeš. Snad velmi záhy.

- a že zákon podsvětí byl ti ukázán;
neboť zákon tohoto světa jest: „Jistě zemřeš.“
¹³ Před smrtí čiň dobře příteli svému,
a podle možnosti podávej a dávej chudému.
¹⁴ Nezbavuj se dne dobrého,
a úděl dobré radosti ať nemíjí tě.
¹⁵ Zdaž nemusíš jiným zůstat ovoce svých námah,
a výsledek svých prací, aby dělili se o něj losy?
¹⁶ Dávej a ber, veď sebe samého.
¹⁷ [Před skonáním svým čiň spravedlnost],
neboť na onom světě nelze najíti pokrmu.
¹⁸ Každý člověk jako seno zvadne.
Jako listí zelené na stromě hustém:
¹⁹ jedno se pučí a druhé opadává. –
tak i pokolení z těla a z krve:
jedno skonává a druhé se rodí.
²⁰ Každé dílo pomíjející konec konců zhyne;
a kdo je dělá, půjde s ním.
²¹ [Ale každý skutek výborný bude spravedlivě oceněn,
a kdo jej činí, bude mítí z něho čest.]

IV. Jak výhodno jest usilovat o moudrost. (14, 22–15, 10.)

- ²² Blaze člověku, který je do moudrosti zabrán,
který o spravedlnosti její přemýšlí,
[a jehož mysl má na zřeteli Boha];
²³ který myslí ve svém srdci na cesty její,
o jejích tajemstvích přemítá.
jde po ní jako slídlil,
a stává tam, kudy chodí;
²⁴ který hledí skrze okna její,
a u dveří jejích poslouchá;
²⁵ který se usídlil vedle domu jejího,
a vetknuv do stěn jejích kolík
postavil si stan svůj po jejím boku;
štěstí usídli se v stanu jeho [na věky].
²⁶ Postavil děti své pod záštitu její,
a pod ratolestmi jejími se zdržuje;
²⁷ chrání se pod záštitou její od vedra,
a v lesku jejím sídlí.
15. – ¹ Kdo se bojí Boha, činí to [dobře];
a kdo se drží zákona, dosáhne jí.

V. ²⁶. a. zachován v původním básnickém znění v hebr.: „Staví si hnízdo v jejích haluzích.“

Hl. 15. V. ¹. „to“ = tak, jak výše v. 14, 22–27 bylo líčeno, hledá usilovně moudrost. – „dobře“ je glosa, kterou bylo radno přidati, když úryvek 15, 1 – 6 byl vzat za „čtení“ na svátek sv. Jana Ev. Glosa z mešní knihy vloudila se pak i do bible.

- a uši a srdce jim dal k přemýšlení;
 uměním rozuměti naplnil je,
⁶ [stvořil jim umění ducha,
 smyslem naplnil srdce jejich],
 a dobré i zlé ukázal jim.
- ⁷ Položil oko své do jejich srdce,
 aby jim ukázal velikost svých skutků,
⁸ aby jméno svaté chválili,
 [aby honosili se zázraky jeho],
 a hlásali velikosti skutků jeho.
- ⁹ K tomu udělil jim moudrost
 a zákon života v dědičný majetek dal jim.
¹⁰ Smlouvu věčnou učinil s nimi,
 a své právo a spravedlnost ukázal jim.
¹¹ Velikou velebnost jeho vidělo oko jejich,
 a velebný hlas slyšely uši jejich,
 a řekl jim: „Pilně se varujte všeho bezpráví!“
¹² a přikázal každému, jak se má chovati k bližnímu.
¹³ Cesty jejich před ním jsou vždycky,
 nejsou skryté před očima jeho.
- ¹⁴ Každému národu v čelo postavil vládce,
¹⁵ ale Israel jest [jak známo] úděl Boží.
¹⁶ Všecky skutky jejich jsou jako slunce před Boží tváří,
 a oči jeho bez přestání patří na cesty jejich.
¹⁷ Nejsou skryta jemu bezpráví jejich,
 ale všecky nepravosti jejich jsou před Boží tváří.
¹⁸ Almužna člověkova jest jako pečeť u něho,
 a dobrodiní lidské jako zřítelnici uchovává.
¹⁹ Poté povstává a odplácí jim,
 odplácí každému na hlavu jeho,
 [sráží je do hlubin země.]
- ²⁰ Ale kajícím popřává návrat na cestu [spravedlnosti],
 a povzbuzuje ty, kteří naděje pozbývají,
 [a ustanovuje jim úděl (příslušný) věrnosti].
²¹ Obrát se ku Pánu a zanechej svých hříchů;
²² modli se před tváří Páně a umenši příležitosti.
²³ Vrať se k Nejvyššímu, a odvrát se od nespravedlnosti;
 velice měj v nenávisti ohavnost!
²⁴ [Znej spravedlivé zákony Boží,

V. ⁷ „Oko Boží“ v lidském srdci *jest rozum*, který z tvorstva poznává Tvůrce (Peters).
 V. ¹⁷. Vulg 17a: „*Nejsou zrušeny úmluvy pro nepravost jejich.*“ V. ¹⁸. Jako bývá člověku *drahý* pečeti prsten, nebo dokonce *zřítelnice* oka, tak jest Bohu drahý dobrý skutek lidský. Srv. Jer 22, 24. Viz také níže 49, 13.

- k čemu chceš, vztáhni svou ruku.
¹⁸ Před člověkem jest život i smrt,
 [dobré i zlé,]
 co se zalíbí mu, bude mu dáno.
- ¹⁹ Neboť hojná jest moudrost Boží,
 silný jest (Bůh) svou mocí a vidí všecko [ustavičně].
²⁰ Oči Páně (hledí) na ty, kteří se ho bojí,
 a on zná každý lidský čin.
- ²¹ Nikomu nepřikázal, aby bezbožně činil,
 aniž dal komu povolení, aby hřešil.
- 23. Vystříhej se hříchu, neboť bude trestán. (15, 22–16, 23.)**
²² Nežádej množství dětí [nevěřících a] nezdárných;
- 16.– ¹ netěš se z dětí bezbožných.
 Množí-li se, neraduj se z nich,
 neníli bázně Boží v nich.
² Nespoléhej se na život jejich,
 a neohlédej se na práce jejich.
³ Neboť lepší jest jeden bohobojný nežli tisíc [synů bezbožných],
⁴ a lépe jest umřítí bez dětí nežli zůstaviti děti bezbožné.
⁵ Neboť jeden rozumný zalidní vlast,
 (ale) kmen bezbožných bude vylidněn.
- ⁶ Mnoho takových věcí vidělo mé oko,
 a silnější nad ně slyšelo mé ucho.
⁷ Ve shromáždění hříšníků zapálil se oheň,
 a v lidu neposlušném vzplál hněv.
⁸ Nemodlili se za hříchy své staří obří,
 ale spoléhali se na svou sílu, i byli vyhubeni.
⁹ Neodpustil hostům Lotovým,
 a v ošklivosti je měl pro jejich řeči zpupné.
¹⁰ Nesmiloval se nad nimi zkaziv národ [celý],

V. ¹⁷. Jako se protiví *voda ohni*, tak i *mravní dobro a zlo*. Srv. Dt 30, 15, 19; Jer 21, 8; Řím 2, 7 n
 V. ²². *Hojnost dětí* jest požehnání Boží toliko tehdy, kdy jsou to děti bohobojné. Srv. Ž 126, 3; 127, 3 n.
 Hl. 16. V. ¹. „*neraduj se z nich*“ = nezakládej si na nich (hebr.).
 V. ⁷. má na mysli příběhy, vypravované Nm 16, 1 nn.; 11, 1. Srv. Ž 105, 18. Srv. také níže 21, 10. –
 „*vzplál hněv*“ Boha trestajících.
 V. ⁸. „*staří obří*“ byli před potopou. Viz Gn 6, 1 nn.; Bar 3, 26; Moud 14, 6. Podle hebr.:
 (Bůh) „*neodpustil obrům pravěku,*
kteří ovládali svět svou silou.“

V. ⁹. Viz Gn 19. – Ez 16, 49. – Obyvatelé Sodomy slují tu „*Lotovi hosté*“ proto, že celá Palestina patřila vlastně Abrahamovi a jeho rodu. Sodomané pokládali proti tomu sebe za domorodce a Lota za „*hosta*“, za cizince.

V. ¹⁰. dlužno překládati podle hebr.:
 „*Neušetřil národa stíženého klatbou,*
vyhnáného pro hřích jeho.“

Jsou to *kmeny kanaanské*, o kterých srv. Ex 23, 23; 33, 2; Dt 7, 1; Moud 12, 3 n.

vynášející se v hříších svých.

¹¹ Tak ani nad (těmi) šestkrát sto tisíci pěšimi,
kteří byli zachvázeni (smrtí) v tvrdosti srdce svého;
a byl-li by jediný zatvrzelý,
byl by zázrak, kdyby zůstal bez trestu.

¹² Jeť milosrdenství, ale i hněv u něho;
je veliký v uprošení, ale vylévá i hněv.

¹³ Podle (velikosti) milosrdenství jeho je trest jeho;
soudí člověka podle skutků jeho.

¹⁴ Neuteče s kořistí (svou) hříšník,
a nezůstane dlouho nesplněna naděje milosrdného.

¹⁵ Každý skutek milosrdenství zjedná místo
každému podle zásluhy jeho,
[a podle toho, jak rozuměl své pouti].

¹⁶ Neříkej: „Před Bohem jsem ukryt,
a na výsostech kdo na mne vzpomíná?

¹⁷ V četném množství se ztrácím,
neboť co je má duše v tak nesmírném tvorstvu?“

¹⁸ Ejhle, nebe, nebesa nebes,
moře, země [s tím, co v nich jest,] kolísá se, když na ně pohlédne.

¹⁹ Spolu vrcholky hor i základy země,
když popatří na ně Bůh, hrůzou se třesou.

²⁰ Ale všeho toho srdce nedbá,
– [ač každé srdce jemu je známo] –

²¹ a na jeho cesty kdo myslí?

Jako vítr, jehož oko lidské nevidí,

²² tak přemnoho skutků jeho zůstává v tajnu.

V. ¹¹. srv. s Nm 14, 22 n.; Ž 94, 11.

Za v. ¹⁵. má hebr. a syr. tyto vv., které možno pokládati za původní:

Hospodin zatvrzoval srdce [faraonovo], by ho nepoznalo,

a skutky jeho by zjevily se pod nebem.

Milosrdenství jeho je zřejmo všem jeho tvorům,

a své světlo a svou tmou uděluje lidem.

Ve v. ²⁰. nařiká si spisovatel, že lidé Boha a způsobu, jak řídí svět (= „cesty jeho“) nedbají. V hebr. však dále mluví *hříšník*, uvedený již výše ve v. 16. Praví:

Mne však nevšímá si (Bůh)

a kdo dbá mých cest?

„*Mých cest*“ = mého života (nemravného).

V. ²¹b. ²²a. srv. s Jan 3, 8. – „*skutků jeho*“ = Boha, t. j. odměny a trestů, není vždy zcela patrné. – V hebr. mluví dále *hříšník*:

Když hřeším, nevidí mne oko;

nebo když zcela tajně lhu, kdo o tom ví?

V. ²²bc, podle Vulg jsou další slova *spisovatelova*, kterými si stěžuje, že lidé nehlásají dostatečně spravedlnosti Boží, že jí nedbají. Nečekají odměn ni trestů, které slibuje a kterými hrozí „*smlouva*“, t. j. zákon. Lv 26, 3 nn.; Dt 28. Ta „*smlouva*“ je *daleko* mnohých lidí a oni jsou *daleko* té smlouvy. Podle hebr. však mluví dále *hříšník*:

„O činu spravedlivém kdo mluví?“

Skutky spravedlnosti jeho kdo vypravuje?

A kdo na ně čeká? Jeť daleko smlouva (jeho) [od některých].

[Avšak na konec všichni budou vyšetřeni.]

²³ Člověk zakrnělého rozumu myslí (tak) [daremně],
a nemoudrý [pobloudilec] myslí (tak) [pošetile].

24. Jak moudře Bůh nakládá s člověkem. (16, 24–18, 14.)

²⁴ Slyš mne, synu, a uč se vědě,

a má slova pozoruj svým srdcem.

²⁵ Podám náležitě odváženou nauku,
vypravovat budu přesnou moudrost.

[Slova má pozoruj svým srdcem,
i povím ti s rozvahou myslí o silách,
jež uložil Bůh ve svých dílech od počátku,
věrně vypravím nauku o něm.]

²⁶ Úradkem Božím vznikla díla jeho,

a od stvoření jejich rozdělil je v části.

²⁷ Ladně spořádal na věky svá díla,
a nejpřednější z nich od rodu do rodu.

Nelačněji, aniž se unavují,

aniž ustávají od svých prací.

²⁸ Žádné nebude tísniťi druha svého,

²⁹ na věky nezpronevěří se slovu jeho.

³⁰ Poté Bůh na zemi pohléděl,

a naplnil ji svými dobry.

³¹ Tvory živými pokryl všecek povrch její,
a do ní opět se navracují.

17. –

¹ Bůh stvořil člověka ze země,

² a zase jej obrací v ni.

³ Odpočítané dny a lhůtu dal mu,
a odevzdal mu moc nad věcmi pozemskými.

² Bodle sebe samého oblékl ho mocí,

¹ b a podle obrazu svého učinil ho.

⁴ Vložil bázeň před ním do každého živočicha,
aby panoval nad zvěří i ptactvem.

⁵ [Stvořil z něho pomocníci, podobnou jemu.]

Vůli (svobodnou) a jazyk a oči

A čeho se nadíti, kdyžťe daleko jest smlouva?“

Smlouva s národem israelským učiněná je *daleko*, je již velmi stará, kdož ví, zdali ještě mají její sliby a hrozby jakou účinnost. – „*vyšetřeni*“ a odměnění nebo potrestání.

Odstavec 16, 24–18, 14 brojí proti mluvě *hříšníkovi*, podané výše ve v. 16 n., 20–22 (podle hebr.).

V. ²⁶. „*v části*“ = v říši světla a tmy, vodstva nebeského a pozemského!, v moře a pevninu, jak vypravuje

Gn 1. – „*vznikla*“ a tím úradkem, t. j. řízením Božím *dále trvají*.

Hl. 17. V. ¹a. ²a. srv. s Gn 3, 19.

V. ²b. ¹b. srv. s Gn 1, 26 n.; 1 Kor 11, 7.

³ a kdo se věší na nevěstky, ničemníkem bude;
hniloba a červy zmocní se ho,
[na velkou výstrahu bude povýšen],
a vzata bude z počtu (živých) duše jeho.

27. Ovládej jazyk, když mluvíš o jiných. (19, 4–12.)

⁴ Kdo rychle věří, lehkomyšlný jest, [a utrpí škodu];
a kdo (tím) hřeší sám proti sobě, za nic jmin bude.

⁵ Kdo se raduje z nepravosti, zhaněn bude;
[kdo má v nenávisti domluvu, ukracuje si život];
a kdo nenávidí žvavost, hasí zlo.

⁶ [Kdo hřeší sám proti sobě, pykati bude;
a kdo se raduje ze zlého, zhaněn bude.]

⁷ Neopakuj slova [zlého a tvrdého],
a ničeho nepozbudeš.

⁸ Ani o příteli ani o nepříteli nevypravuj [co si myslíš],
a pokládáš-li co za hřích, nevyjevuj ho.

⁹ Neboť vyslechnou tě, ale budou se stříci tebe,
budou (onen) hřích omlouvat, tebe (však) nenáviděti,
[a tak budou se chovati k tobě vždycky].

¹⁰ Slyšel-lis slovo [proti bližnímu svému], ať s tebou zemře;
a věř, že tě neroztrhne!

¹¹ Ze slova blázen má bolesti
jako rodička před porodem.

¹² Jako šíp tkvící v masitém stehně:
tak je slovo v srdci blázna.

28. Mírní se, když káráš bližního. (19, 13–17.)

¹³ Promluv s přítelem, snad nic neví [a řekne: „Neučinil jsem to“].
Učinil-li to však, ať už tak nečiní!

¹⁴ Promluv s bližním, snad nic neřekl;
a řekl-li, ať toho již neopakuje!

¹⁵ Promluv s přítelem, neboť často bývá to pomluva;
a každému slovu nevěř!

¹⁶ Leckdo klesá [jazykem], ale ne z úmyslu;
a kdo jest, jenž neprovinil se jazykem svým?

¹⁷ Promluv s přítelem prve než mu pohroziš,

V. ³a. podle řec.

„a kdo se věší na nevěstky, bude směřlejší“

(ke zločinům jiným) – „hniloba“ při pohlavních nemocech.

V. ⁴b. podle řec:

„a kdo (tím) chybuje, hřeší sám proti sobě.“

V. ⁵b. podle oprav Petersových:

„a kdo klep opakuje, nemá rozum.“

V. ¹¹. Srv. 21, 27. – Jako se neuleví těhotné ženě, dokud neporadí, tak jest i pošetilec nespokojen, dokud nepoví, co ví.

a drž se uloženého úkolu, jakož i modlitby k Bohu
Nejvyššímu.]

²⁵ Přidržuj se světa svatých,
živých a vzdávajících Bohu chválu.

²⁶ Nezůstávej v bludu bezbožných, před smrtí vzdávej (Bohu) chválu;
pro mrtvého, který již není, veta je po chvále.

²⁷ [Chval, dokud jsi živ, živ a zdrav jsa chval,
chval Pána a množstvím jeho milosrdenství se honos.]

²⁸ Jak veliké jest milosrdenství Páně,
a smířlivost jeho k těm, kteří se obracejí k němu!

²⁹ Neboť nemůže člověk vykázati se vším,
poněvadž není nesmrtelný zrozenec lidský,
[a v nicotném zlu zálibu mívá.]

³⁰ Co jest jasnějšího nad slunce? A i to se zatmí.
Tak není nic nešlechetnějšího nad to, co vymýšlí tělo a krev,
[Bude to také trestáno.]

³¹ Na voje nebeských výšin patří,
kdežto lidé všichni jsou prach a popel.

18.– ¹ Ten, který na věky žije, stvořil všecko vesměs;
Bůh jediný spravedlivým bude shledán,
[a zůstává nepřemoženým králem na věky.]

² Kdo stačí vypravovati skutky jeho?

³ Nebo kdo vystihne jeho veličiny?

⁴ Moc jeho velikosti kdo vysloví?

A kdo nad to vypraví milosrdenství jeho?

⁵ Nelze nic ubrat ani přidat,
nelze vybadat velebnů Božích.

⁶ Když je člověk u konce, tu teprve počíná;
a když přestane, bude na rozpacích.

⁷ Co je člověk a jaký z něho užitek?
Co dobrého a co zlého zmůže?

⁸ Počet dnů lidských – dlouho-li žije – století jest;
za kapku z vody mořské dlužno je cenit,
a jako zrnko pisku,
tak skrovné jsou roky proti dnu věčnosti.

⁹ Proto shovívá Bůh jim,

V. ²⁶–²⁷. jest ve Vulg hodně glosován. Řec. místo těch vv. má toliko toto:

Kdo může Nejvyššího chváliti v podsvětí

místo živých, kteří (mu) vzdávají chválu?

Pro mrtvého, ježto již není, po chvále jest veta;

kdo jest živ a zdrav, může chváliti Pána.

V. ²⁶. Nechváliti Boha, pokud je člověk živ, jest veliký „blud“, sebeklam. V. 26b. srv. s Ž 6, Is 38, 18.

Hl. 18. V. ¹. „vesměs“ = všechny věci kromě Boha mají *tyž původ* – jsou stvořeny od Boha *bez výjimky*, ani jediná věc nevznikla jinak nežli stvořením. – O tom, kdy vše bylo stvořeno, Písmo tu nemluví; nepraví, že byly všechny věci stvořeny současně, „spolu“ časově!

- a vylévá milosrdenství své na ně.
¹⁰ Vidí opovážlivost srdce jejich, že zlá jest;
 [a poznává zvrhlost jejich, že nepravá jest]
¹¹ Proto je zahrnuje svým slitováním,
 [a ukazuje jim cestu pravou.]
¹² Milosrdenství lidské objímá příbuzného,
 ale milosrdenství Boží každého, kdo tělo má.
¹³ On má milosrdenství, poučuje;
 a vzdělává jako pastýř stádo svoje.
¹⁴ Smilovává se nad tím, kdo přijímá poučení [smilování],
 a kdo pilen jest zákonů jeho.

25. Zajisti se před neštěstím opatrností. (18, 15–29.)

- ¹⁵ Synu, k dobrodiní nepřidávej výtky,
 a k žádnému daru [nepřidávej] zarmucujícího slova [zlého].
¹⁶ Zdaliž rosa neochlazuje vedra?
 Tak i (dobré) slovo lepší jest než dar.
¹⁷ Zda – hle – není (dobré) slovo nad dar dobrý?
 Ale obé jest u člověka spravedlivého.
¹⁸ Blázen ostře domlouvá,
 a dar neukázněného žene slzy do očí.
¹⁹ [Před soudem zjednej si spravedlnost.]
 Prve nežli mluvíš, uč se;
²⁰ a před nemocí o zdraví pečuj.
 Před soudem vyšetřuj sebe,
 i najdeš před Bohem smilování.
²¹ Prve nežli jsi nemocen, poniž se,
 a v čas nemoci ukaž, že ses obrátil.
²² Nedej si překážet, aby ses modlil ustavičně,
 a neostýchej se až do smrti dbáti spravedlnosti.
 [Neboť mzda Boží zůstává na věky.]

V. ¹³. dlužno opraviti podle řec:

„(Bůh) *kárá a trestá a poučuje*
a vrací jako pastýř stádo svoje.“

V. ¹⁴. opravuji kritikové podle znění syrského takto:

„*Blaze těm, kteří milosrdenství jeho důvěřují*
a kteří kázeň jeho přijímají!“

V. ¹⁵. Staří, jako na př. přátelé Jobovi, *vytýkali* chudášům *hříchy*, jež pokládali za příčinu jejich neštěstí.

V. ²⁰. „*před soudem*“ = prve nežli Bůh počne soudit. Srv. 1 Kor. 11, 31.– Smilování dojde kajících v den Boží „*návštěvy*“ (řec.).

V. ²¹. „*poniž se*“ kajícími skutky, kterými bývá Bůh usmiřován. – Místo „*v čas nemoci*“ čti: „*v čas hříchů*“, t. j. jsi-li ve hříších, za které té Bůh dosud nemocí netrestá.

V. ²². Správně:

„*Nedej si překážet, abys splnil slib v čas,*
a nečekej až do smrti, abys byl ho sprostěn.“

- ²³ Před modlitbou připrav duši svou,
 a nebuď jako člověk, jenž pokouší Boha.
²⁴ Pamatuj na hněv v den skonání,
 a na čas odplaty, až (Bůh) odvrátí se od tebe.
²⁵ Pamatuj na hlad v čas hojnosti,
 a na chudobu i nedostatek v den bohatství.
²⁶ Od jitra do večera měni se časy,
 a všecko kvapí před očima Božíma.
²⁷ Člověk moudrý při všem je starostlivý,
 a za dnů hříchů pilně se varuje lhostejnosti.
²⁸ Každý rozumný zná moudrost,
 a blahoslaví toho, kdo ji nalézá.
²⁹ Znalci přísloví také moudře si vedou,
 [rozumějí pravdě a spravedlnosti],
 a vydávají jako příval průpovědi řízné.

26. Ovládej své vášně. (18, 30–19, 3.)

- ³⁰ Po svých žádostech nechoď,
 a od své vůle odvracuj se.
³¹ Vyplníš-li duši své žádosti její,
 učiní tebe radostí nepřítelům svým.
³² Neoblubuj sobě ve společnostech ani malých,
 neboť ukládají ustavičná vydání.
³³ Neochuzuj se o závod platě penízem vypůjčeným,
 takže nebudeš ve měsíci nic mít;
 [neboť byl bys sám sobě nepřítelem.]
 19.– ¹ Dělník opilec nezbohatne,
 a kdo za nic nepokládá maličkosti, pomalu zhyne.
² Víno a ženy k odpadu vedou moudré,
 [a do trestu přivádějí rozumné],

V. ²³ a. má zniti:

„*Prve nežli učiníš slib, připrav se.*“

Připrav se, t. j. uvaž, jsi-li s to, abys vykonal, k čemu slibem se zavazuješ. Srv. Dt 23, 22 nn; Kaz 5, 3–5, Bar 6, 34.

V. ³¹. Hříšná samoláska a *zvíle* uvádí člověka do neštěstí, ze kterého se radují škodolibé nepřátelé jeho. – Srv. 6, 4.

V. ³². podle hebr. zní:

„*Neoblubuj sobě v trošce rozkoše,*
neboť dvojnásobně (bolí pak) nedostatek její.“

V. ³³. podle hebr. prostě:

„*Nebuď labužníkem ani pijanem,*
neboť nic bys neměl v měsíci.“

Hl. 19. V. ¹. podle hebr. navazuje na 18, 32 n a zní prostě:

„*Kdo to činí, nezbohatne,*
a kdo pohrdá málem, zhyne.“

V. ² a. podle hebr. prostě:

„*Víno a ženy nadýmají srdce*“ (zpučnosti).

- ¹⁰ Sebraná koudel je shromáždění hříšníků,
a plamen ohně bývá konec jejich.
- ¹¹ Cesta hříšníků kameny jest vydlážděna,
ale na konci jejím – pekla a tma a muky.
- 32. Čím se liší moudrý od pošetilce? (21, 12–31.)**
- ¹² Kdo dbá spravedlnosti, ovládá svou mysl;
¹³ a vrchol bázně Boží jest moudrost [a rozum].
- ¹⁴ Nebude vzdělaný, kdo není obratný [v dobrém].
¹⁵ Jest však obratnost, která natropí mnoho zlého,
[a není rozumu, kde je hořkost.]
- ¹⁶ Vědění moudrého rozhojňuje se jako povodeň,
a rada jeho trvá jako živý pramen.
- ¹⁷ Srdce pošetilcova jest jako rozbitý hrnec:
žádné moudrosti nepodří.
- ¹⁸ Uslyší-li znalec slovo moudré,
chválí je a přidává k němu;
uslyší-li je vášnivec; nelíbí se mu,
a hází je za záda.
- ¹⁹ Výklady bláznovy jsou jako břímeň na cestě;
ale na rtech rozumného bývá shledán půvab.
- ²⁰ Ústa rozumného bývají hledána ve shromáždění;
a o slovech jeho uvažují ve svých srdcích.
- ²¹ Jako dům zbořený, tak jest bláznů moudrost;
a vědění nesmyslného jsou nesmyslná slova.
- ²² Pouta na nohou je bláznů kázeň,
a okovy ruční na pravé ruce.
- ²³ Blázen hlasitě se chechtá,
ale moudrý sotva zticha se usměje.
- ²⁴ Zlatý šperk jest rozumnému kázeň,
a jako náramek na rameni pravém.
- ²⁵ Noha bláznova kvapí do domu bližního;
ale člověk zkušený prve se ostýchá [mocného].
- ²⁶ Blázen dveřmi do domu nahlédává,
ale muž ukázněný postojí venku.
- ²⁷ Neukázněný poslouchá skrze dveře,
moudrý však nerad slýchá hanlivé řeči.
- ²⁸ Ústa nemoudrých nerozvázně mluví;
ale slova moudrých na vážkách vážena bývají.
- ²⁹ V ústech mívají bláhoví svoje srdce;

Hl. 21. V. ^{26–31}. bývá předcítán o svátku sv. Jana Nep.

V. ²⁹. Pošetilec neumí ukrýti v srdci svém žádného tajemství; co má na srdci, to všechno má také na ja-

a popřej místa bázni Nejvyššího!

29. Podle čeho lze poznati pranou moudrost? (19, 18–27.)

- ¹⁸ Všelická moudrost jest bázeň Boží,
[v ní tkví bázeň Boží,]
a ve veškeré moudrosti je šetření zákona.
- ¹⁹ Ale není moudrost znáti nepravost,
a rada bezbožných není rozumnost.
- ²⁰ Jest vychytralost, ale ta jest ohava;
a jest pošetilec, kterému chytrosti se nedostává.
- ²¹ Lepší je člověk, jemuž se nedostává učnosti,
[a jenž postrádá rozumu,] ale bojí se (Boha),
nežli ten, který má hojnost rozumu, ale přestupuje zákon [Nejvyššího].
- ²² Jest důkladná chytrost, a ta jest nespravedlivá;
a někdo umí důkladně mluvit, aby dokázal pravdu.
- ²³ Někdo se šibalsky koří,
ale nitro jeho je plno lsti;
²⁴ [a někdo se příliš poddává z veliké pokory,]
a někdo klopí tvář svou,
a činí se jakoby neviděl, co má zůstatí tajno;
²⁵ a byt mu pro nedostatek moci bráněno bylo hřešiti,
najde-li vhodnou dobu, [aby činil zle,] činí zle.
- ²⁶ Po vzezření poznati lze muže,
a z výrazu tváře poznati lze rozumného.
- ²⁷ Oděv těla a smích zubů,
a chod člověka vypravují o něm.

30. Ovládej svůj jazyk, zejména chceš-li bližního kárati. (19, 28–20, 28.)

- ²⁸ Zklame domluva, tupí-li kdo ve hněvu;
[jsou posudky, kterých nelze schvalovati];
a jsou lidé, kteří mlčí, a ti jsou moudří.
- 20.– ¹ Oč jest lépe domluviti, nežli se hněvati,
a (chybu) uznávajícímu nebrániti, by odprosil!
² (Jako) chlípnost kleštěncova může zbaviti děvu panenství,
³ tak bude i tomu, kdo násilím provádí právo [bezbožně].

V. ¹⁷. „pohrozíš mu“ = na něho se oboříš. – „bázni“ = zákonu (řec.). – Má tedy člověk moudrý popřáti místa *úctě k zákonu*. Zákon ukládal, aby obžalovaný byl prve vyšetřen. Dt 13, 14 n; 17, 4; 19, 18; Lv 19, 17.

V. ¹⁹. Taková moudrost jest *mazanou, prohnano*, (ve zlém), o které více níže.

V. ²⁴. podle řeckého zní:

„Klopí svou tvář a činí se nahluchlým,
a kde není pozorován, překvapí tě.“

Hl. 20. – V. ^{1b}. řecky prostě:

„a kdo se přizná, ušetřen bude škody.“

Srv. 19, 8; Přís 28, 13.

V. ²ⁿ. To i ono jest *bezvýsledné*. Srv. 30, 21.

- ⁴ [Jak dobře jest káranému ukázati lítost!
Neboť tak uteče hříchu dobrovolnému.]
- ⁵ Jsou lidé, kteří mlčí a jsou pokládáni za moudré;
a jsou lidé, kteří jsou v nenávisti, protože mnoho mluví.
- ⁶ Jsou lidé, kteří mlčí, protože nevědí, co mají říci;
a jsou lidé, kteří mlčí, protože mají na mysli příhodnou dobu.
- ⁷ Člověk moudrý pomlčí do času,
ale mluvka nerozumný přehlédá čas.
- ⁸ Kdo mnoho mluví, škodí sám sobě,
a kdo si [neprávem] moc osobuje, bývá v nenávisti.
- ⁹ Bývá člověku [neukázněnému] prospěch na neštěstí,
a bývá zisk na škodu.
- ¹⁰ Jsou dary, které nic neprospívají,
a jsou dary, jež bývají dvojnásobně opláceny.
- ¹¹ Někdo bývá pro svou slávu snižen,
a mnohý z ponížení zdvíhá hlavu.
- ¹² Někdo koupí mnoho za málo,
ale zaplatí to sedmeronásobně.
- ¹³ Moudrý činí řeči sebe oblíbeným,
laskavosti však bláznů jsou zbytečné vody vylévání.
- ¹⁴ Z daru nemoudrého nebudeš mít prospěchu,
neboť má sedmero očí (místo jednoho).
- ¹⁵ Málo dá, ale mnoho vyčítá;
otevře-li ústa, šlehá z nich oheň.
- ¹⁶ Dnes půjčí a zítra upomíná;
protivný je člověk takový.
- ¹⁷ Blázen přítele nemá,
a nedostane se vděku jeho dobrodiním.
- ¹⁸ Nebo ti, kteří jedí chléb jeho, ošemetného jsou jazyka.
Kolikrát a jak mnozí vysmějí se jemu!
- ¹⁹ [Neboť nerozdal s rozvážným smyslem, co kdo mít měl,
ani to, co kdo mít neměl.]
- ²⁰ Pád lživým jazykem jest jako pád na podlahu;
tak i pád bezbožných rychle přijde.
- ²¹ Jako člověk odporný jest nevčasné povídání:
v ústech neukázněných bývá ustavičně.
- ²² Průpověď z úst blázna bývá zavržena,
neboť nevyslovuje jí v čas.
- ²³ Někomu nedopouští hřešiti nouze,

V. ⁹a. podle Vulg slovně:

„*Jestí prospěch v zlých věcech muži bez kázně,*“

t. j. bezbožný má se dobře, třebaže mravně zle žije.

V. ¹⁴ „*očí*“ chtivých (sedmeronásobné) odměny.

V. ²³b. „*a ve svém klidu*“, t. j. když „*nouze*“ mine, když se domůže blahobytu, bývá v něm lákán ke hříchu. Podle řeckého však lépe: „*a ve svém klidu* (v klidném svědomí) *nebývá bodán*“ (výčtkami).

- a ve svém klidu bývá bodán.
- ²⁴ Někdo ničí sám sebe proto, že se stydí,
strachem z nerozumného sebe hubí,
[ohledy na lidi sebe kazí.]
- ²⁵ Někdo ze studu slibuje příteli,
a získává si v něm zbytečně nepřítele.
- ²⁶ Ohyzda zlá na člověku lež jest;
a v ústech neukázněných bývá ustavičně.
- ²⁷ Lepší je zloděj než ustavičný lhář;
dědictví obou však je zkáza.
- ²⁸ Život lidí lživých beze cti jest;
a hanba jejich je při nich bez přestání.

V. Užitek moudrosti. (20, 29–33.)

- ²⁹ Moudrý v řeči vyšvihne se,
a rozumný zalíbí se velmožům.
- ³⁰ Kdo svou půdu vzdělává, vysoko staví stoh plodin;
[a kdo činí spravedlnost, bývá povýšen;]
a kdo chce zalíbit se velmožům, utíká před nepravostí.
- ³¹ Dary a odměny zaslepují oči soudců,
a jako němota jim brání kárat.
- ³² Moudrost skrytá a poklad, jehož nevidět,
jaký užitek dává to i ono?
- ³³ Lepší je ten, kdo tají nemoudrost svou,
nežli člověk, jenž skrývá svou moudrost!

31. Utíkej před hříchem. (21, 1–11.)

21. –

- ¹ Synu, zhřešil-lis, nečin tak opět,
ale za předešlé odpros.
- ² Jako před hadem, utíkej před hříchem;
neboť přiblížíš-li se k němu, chňapne tě.
- ³ Zuby lví jsou zuby jeho,
zabíjejí duše lidí.
- ⁴ Jako dvojsečný meč je všeliká nepravost,
a rána jeho jest nezhojitelná.
- ⁵ Násilí a křivdy v nic obrací statek;
[a dům sebe bohatší v nic bývá uveden zpupností;]
tak statek zpupného bývá vyvrácen.
- ⁶ Prosba chudého z úst dochází až k uším Jeho,
a soud rychle mu přijde.
- ⁷ Kdo nenávidí pokárání, jde po stopách hříšníka;
ale kdo se bojí Boha, zabírá se nad ním.
- ⁸ Z daleka lze poznati siláka jazykem [smělým],
a rozumný ví, že by ho mohl přivést k pádu.
- ⁹ Kdo staví dům svůj na cizí útraty,
jest jako ten, kdo sbírá si kamení na zimu.

- ¹⁴ Přisáhne-li křivě, nebude ospravedlněn,
neboť dům jeho bude plný odvety.
- ¹⁵ Jest i jiná řeč vedoucí vstříc smrti,
kéž ta se nenalézá v dědictví Jakobovu!
- ¹⁶ Neboť od zbožných to všecko je daleko,
a ve hříších se neválejí.
- ¹⁷ Surové mluvě at nezvykají tvá ústa,
jsoutě v ní slova hříšná.
- ¹⁸ Pamatuj na otce i matku svou,
– vždyť mezi velmoži stojíš, –
- ¹⁹ aby snad nezapomněl na tebe před nimi Bůh,
a návykem svým jsa zmámen, abys netrpěl hanu,
že bys raději byl se nenarodil,
a abys dni svého narození nezlořečil.
- ²⁰ Člověk navyklý slovům potupným
nebude celý svůj život ukázněn.
- 38. Střež se necudnosti. (23, 21–38.)**
- ²¹ Dva druhy (lidí) mnoho hřeší,
a třetí (druh) přivádí hněv [a záhubu]:
- ²² Žhavý chtíč jak oheň hoří
neuhasne, dokud nepohlítí. . .
- ²³ Člověk, který przní stydké údy těla svého,
nepřestává, dokud oheň nedohoří.
- ²⁴ Nevěstkáři každý pokrm je sladký;
hříchy se neunaví, dokud nedokoná.
- ²⁵ Kdo se nespokojí se svým ložem,
a [pohrdaje životem] si myslí: „Nikdo nevidí mne;
²⁶ tma kolem mne a stěny mne ukrývají,
nikdo nevidí mne; koho bych se měl ostýchat?
Nejvyšší na mé hříchy nebude pamatovat,”
- ²⁷ neví, že všecko vidí oko Jeho,
[že vyhání od sebe bázeň Boží
takovou bázní lidskou, která] lidských očí se bojí;
- ²⁸ neví, že oči Páně tisíckrát
jasnější jsou nežli slunce,
na všechny cesty lidské že patří,
[i do hlubin propasti i do lidských srdcí,]
že vidí do nejtajnějších záhybů.
- ²⁹ Jsoutě Pánu Bohu známy všechny věci
prve nežli stvořeny byly;
tedy i po jejich dokonání vidí všechny.
- ³⁰ Ten na ulicích města, bude trestán,

Hl. 23. V. ²⁰, „potupným” – necudným.

- ale moudří mívají ústa svá v srdci.
- ³⁰ Bezbožný když satanovi zlořečí,
zlořečí sám sobě.
- ³¹ Donášec sebe samého poskvvrňuje,
mezi všemi bývá nenáviděn,
[i kdo s ním obcuje, docházívá zášti.
Mlčelivý a rozumný, ten ctěn bývá.]
- 33. O dětech špatně a dobře vychovaných. (22, 1 – 13.)**
- 22.– ¹ Kamenem pokáleným házejí po lenochu,
a každý mluví o jeho opovrženosti.
- ² Lejnem kravským házejí po lenochu,
a každý, kdo se ho dotkne, otřepává ruce.
- ³ Hanbou otcovou je syn neukázněný,
a dcera (taková), na škodu mu bývá.
- ⁴ Dcera rozumná je bohatstvím muži svému,
ale hanebnice na potupu bývá otci svému.
- ⁵ Otcí i muži drzá hanbu činí,
[nebývá o nic menší nežli bezbožníci,]
i bude ten i onen jí pohrdati.
- ⁶ (Jako) hudba v zármutku je mluvení nevhodné;
trest a kázeň však je vždycky moudrost.
- ⁷ Střepiny slepuje, kdo učí blázna;
- ⁸ [kdo něco vypravuje tomu, jenž neposlouchá,]
jest jako ten, kdo budí spáče z těžkého sna.
- ⁹ Se spícím mluví, kdo vypravuje bláznovi [moudrost];
na konci [řeči] řekne: „Co jest?”
- ¹⁰ Nad mrtvým plač, neb došlo mu světlo;
a nad bláznem plač, neb došel mu rozum.
- ¹¹ Méně plač nad mrtvým, neboť odpočívá;
- ¹² ale zlý život bláznův jest horší než smrt.
- ¹³ Smutek pro mrtvého sedm dní (trvá);
ale pro blázna a bezbožníka – pokud jsou živi.
- 34. Vyhybej se styku s počítilem obtížným a bláznivým. (22, 14–23.)**
- ¹⁴ S bláznem ne mnoho mluv,
a s nerozumným nechod.

zyku. – Moudrý však dovede ovládati jazyk, zachovati tajemství, a tak se zdá, že ústa jeho jsou němá a ukrytá v prsou jako srdce. – Podle řec.: „srdce moudrých jsou ústa jejich”. Srv. Přís 16, 23.

V. ³⁰ „satan” = pokušitel jako Job 1, 6; 1 Par 21, 1; Zach 3, 1 n. – Stihne-li bezbožného neštěstí a přičítá-li je satanovi, zapomíná, že je má přičítati sám sobě, ježto sám si je zavinil. Satan sice pokoušel, ale nenuťil, aby člověk hřešil a Boha urazil. Člověk dobrovolně se rozhodnuv pro hřích, zavinil sám jeho následky. – Srv. Jak 1, 14 n.

V. ³¹ „Donášec” = ramenář, nadymač, poštivač.

- ¹⁵ Vystříhej se ho, abys neměl obtíží,
a nebyl zprzněn hříchem jeho.
- ¹⁶ Uchyl se od něho a dojdeš pokoje,
a nebudeš mítí obtíží z bláznovství jeho.
- ¹⁷ Nad olovo co je těžšího?
Co jiného může být jmenováno nežli blázen?
- ¹⁸ Písek, sůl a hruď železa snáze jest nésti,
nežli člověka nerozumného, [pošetilého a bezbožného].
- ¹⁹ Dřevené trámův v zeď domu spjaté nerozstoupí se;
tak i srdce opírající se o promyšlený úmysl.
- ²⁰ Smýšlení člověka rozumného nikdy
nedá se pokaziti bázní.
- ²¹ Jako koly na horách [a jako zdivo bez malty]
vichřici vystavené neobstojí:
- ²² tak ani srdce blázna, následkem smýšlení jeho bázlivé,
útoky strachu nezdrží.
- ²³ [Jako srdce blázna, následkem smýšlení jeho bázlivé,
bývá vždycky bez starosti,
tak i ten, kdo v příkazech Božích vždy trvá.]
- 35. Zachovávej přátelský svazek. (22, 24–32.)**
- ²⁴ Kdo bodá do oka, vyvádí slzy;
a kdo bodá do srdce, budí cit.
- ²⁵ Kdo hází kamenem na ptáky, zahání je,
a kdo tupí přítele, ruší přátelství.
- ²⁶ Na přítele kdybys i meč vytrhl, nezoufej;
jeť náprava (ještě možná).
- ²⁷ Otevřel-lis proti příteli ústa [na zármutek], neboj se;
jeť (ještě možno) smířiti se,
kromě nadávky, výtky zpupné,
vyzrazení tajemství a zákeřné rány;
pro kteroukoliv tuto věc uprchně přítel (každý).
- ²⁸ Zachovej si důvěru přítelovu v bídě jeho,
abys i ve štěstí jeho s ním se veselil.
- ²⁹ Za dob soužení jeho zůstaň mu věren,
abys i v zámožnosti jeho spolu s ním zámožný byl.
- ³⁰ Před ohněm vznášívá se z komína dým a kouř;
tak i před přeléváním krve zlořečení [pohany a hrozby].
- ³¹ Přítele vysvobozovati nebudu se stydět,

Hl. 22. V. 19a. Nerozstoupí se při žádném „otřesu“ (řec.), tedy při *zemětřesení*. – V. 19b. – Srdce takové „nikdy se ničeho nehrozí“ (řec.).

V. 20. podle řec:

„Srdce, opírající se o promyšlený úmysl
jest jako písková omítka hladké zdi.“

„Omítkou nabývá zeď hladkosti a proto i pevnosti“ (Peters).

- aniž budu se skrývati před ním;
a přihodí-li se mně co zlého skrže něho, [snesu to]
³² každý, kdo to uslyší, stříci se bude před ním.

36. Modlitba. (22, 33–23, 6.)

- ³³ Kéž je dán na má ústa zámek,
a na rty mé pečeť pevná,
abych neklesl jimi,
a jazyk aby mne na zkázu nepřivedl!
- 23.– ¹ Pane, otče a vládce života mého,
[nenechávej mne jejich zvlí,]
[a] nedopouštěj, bych klesl jimi!
- ² Kéž se dostane mi bičů na myšlení,
a prostředků moudré kázně na mé srdce,
aby nešetřily poblouzení jejich,
aby nebylo viděti provinění jejich,
- ³ aby nerostla má poblouzení,
a nemnožila se má provinění,
[hříchy mé by se nerozmáhaly,]
já pak abych nepadl před svými protivníky
a nepřítel můj aby se neradoval ze mne.
- ⁴ Pane, otče a Bože života mého,
nenechávej mne jejich zvlí.
- ⁵ Pyšných očí nedávej mi,
a (zlou) žádostivost odvrť ode mne.
- ⁶ Odejmi ode mne chťiče klínu,
touhy po souloží ať mne ne jímají,
a smýšlení nestoudnému [a nevázanému] neoddávej mne.
- 37. Ovládej ústa. (23, 7–20.)**
- ⁷ Poučení o ústech slyšte, synové;
kdo ho dbáti bude, nezahyne,
[aniž dá se pokaziti skutky ničemnými.]
- ⁸ Nerozumem rtů bývá chycen hříšník;
zpupný a zlolajný jimi klesají.
- ⁹ Přisahám ať nepřivykají si tvá ústa,
[neboť mnoho jimi padlo.]
- ¹⁰ Jméno Boží nebyvej ustavičně v ústech tvých,
[a jménům svatým si nenavykej,
neboť nebyl bys tím bez viny.]
- ¹¹ Jako totiž otrokovi ustavičně vyšetřovanému
nikdy modřin neubývá,
tak i každý, kdo přísahá a (jméno Boží) pořád vyslovuje,
nebude prost hříchu.
- ¹² Člověk, jenž mnoho přísahá, bude plný nepravostí,
a nevzdálí se od jeho domu metla.
- ¹³ Pochybi-li, hřích jeho na něm bude lpěti,
a nevyšimne-li si toho, hřeší dvojnásobně.

- ⁴¹ Já jsem jako struha vody nesmírné Z řeky.]
 Já jsem vyšel jako struha z řeky,
 a jako vodovod do zahrady.
⁴² Řekl jsem (si): „Zavlažím [sady] své zahrady
 a napojím [plodiny] svých záhonů.“
⁴³ A hle, má struha stala se řekou,
 a má řeka stala se [bezmála] mořem.
⁴⁴ [Protož] (dále) budu rozsvěceti nauku [všem] jako zoru,
 a hlásati ji budu až do nejzazších krajin.
⁴⁵ [Proniknu všechny hlubiny země,
 navštívím všechny, kteří spí,
 a osvítím všechny, kteří doufají v Pána.]
⁴⁶ Dále poučení jako proroctví chrlit budu,
 zůstavím je [těm, kteří hledají moudrosti,
 a zůstanu] s rody jejich až do [svatého] věku.
⁴⁷ Vizte, že jsem pracoval ne sám pro sebe,
 ale pro všechny, kdož hledají pravdy.

39. Vzor a výstraha manželům. (25, 1–26, 24.)

25. – ¹ Ve třech věcech má zálibu má duše,
 a ty schvaluje Bůh i lidé:
² Svornost bratří, láska přátel
 a muž a žena hodící se k sobě.
³ Tři druhy (lidí) nenávidí má duše,
 a velmi mě tíží jejich život:
⁴ Pyšného žebráka, boháče lživého,
 a vilného starce, jenž rozumu nemá.
⁵ Čeho jsi v mládí neshromáždil,
 kterak najdeš ve svém stáří?
⁶ Jak pěkně sluší šedinám soudnost,
 a starším věděti, co poraditi!
⁷ Jak pěkně sluší starcům moudrost
 a váženým rozum a rozvaha!
⁸ Koruna starců – hojné zkušenosti,
 a chlouba jejich – bázeň Boží.
⁹ Devět vzácných věcí, jež na mysli mám, velebím,
 a desátou jazykem hlásati budu [lidem]:
¹⁰ Člověk mající z dětí potěšení,
 a ten, kdo za živa vidí porážku nepřátel svých.

zákona Mojžíšova do zahrady, t. j. do knihy Sirachovcovy. – Podle Vulg zní v. 41: „*Já – (moudrost) jsem jako struha vody nesmírné z řeky, já jako tok řeky, a jako vedení vody vyšla jsem z ráje.*“

V. ⁴² n. Tolik nabral poučení, tolik vyvodil průpovědi ze zákona Mojžíšova! Místo „*Řekl jsem*“ podle Vulg: „*Řekla jsem*“ (já Moudrost).

V. ⁴⁵. (pokládá Peters za *dodatek křesťana*, který se domníval, že tu mluví Moudrost, t. j. Kristus. – „*hlubiny země*“, jsou pekla, do kterých Kristus po smrti sestoupil).

- [jako hříbě koňské bude honěn]
 a kde se nenaděje, bude chycen.
³¹ [Bude na hanbu všem proto,
 že neznal básně Páně.]
³² Tak i každá žena, která opustí muže svého,
 a podvrhne dědice z cizího;
³³ neboť předně zákonu Nejvyššího se zpronevěřila,
 za druhé proti muži svému se provinila,
 za třetí smilnic manželské lože zprznila
 a z cizího muže děti podvrhla.
³⁴ Ta do shromáždění přivedena bude,
 a na jejích dětech budou váznouti tresty.
³⁵ Nezapustí děti její kořenů,
 a ratolesti její neponesou plodů.
³⁶ Zůstaví na kletbu svou památku,
 a hanba její nebude vyhlazena.
³⁷ I poznají (všichni) ostatní,
 že nic lepšího není než bázeň Boží,
 a nic sladšího než dbáti příkazů Páně.
³⁸ [Veliká čest jest následovati Pána;
 neboť (tak) lze dojíti dlouhého věku od něho.]

VI. Chvála moudrosti. (24, 1–47.)

24. – ¹ Moudrost se vychvaluje,
 [v Bohu se oslavuje,
 mezi lidem svým se honosí,
² ve shromáždění Nejvyššího otvírá svá ústa,
 a před jeho zástupcem se chlubí:
³ [I bude mezi svým lidem vyvyšována,
 shromáždění svaté bude se jí obdivovat,
⁴ množství vyvolených bude ji chválit,
 a požehnaní budou jí žehnat.
 Práví:]
⁵ „Já jsem z úst Nejvyššího vyšla,
 [prvorozená před kterýmkoli tvorem.]
⁶ Já jsem učinila na nebi, aby vzešlo světlo neskonalé]
 a jako mlha přikryla jsem všecku zemi.
⁷ Já jsem na výsostech přebývala,
 a trůn můj byl na sloupě oblakovém.
⁸ Okruh nebe sama jsem obešla,

Hl. 24. V. ⁵. „*Já*“ zosobněná Moudrost Boží vyšla jsem z úst Božích jakožto *Slovo*. (Gn 1, 3): „*I řekl Bůh.*“ – Srv. 1, 1; Přís 8, 22 n. – V. 5b je přídavek podle Přís 8, 23.

V. ⁶b. Moudrost jako mlha zahalila zemi pustou a prázdnou, aby na ni působila, aby ji uspořádala a ozdobil. Srv. Gn 1, 2. – Srv. také Gn 2, 6.

i hlubiny propastí [jsem pronikla,]
schodila jsem vlny mořské,
⁹ na každém místě země jsem stála,
¹⁰ a ve všem lidu, v každém národě jsem vládla.
¹¹ [A srdce všech, vysokých i nízkých, mocně jsem deptala.]
U těch všech jsem hledala [stálé] bydliště,
kde, v kterém údělu [Páně] bych mohla přebývat.
¹² Tehdy mi vykázal Tvůrce vesmíru stánek,
a můj Původce mne usadil v něm.
¹³ Rekl mi totiž: „V Jakobovi přebývej,
v Izraeli dědičný měj úděl,
[a v mých vyvolencích kořeny zapust!“]
¹⁴ Od počátku, před věky jsem stvořena,
na věky pak býti nepřestanu.
Ve svatostánku před ním službu jsem konala,
¹⁵ a byla na Sionu tak ubytována.
V městě svatém taktéž jsem usadila se,
v Jerusalemě jest moje vláda.
¹⁶ V národ slavný jsem se vkořenila,
v úděl Boha mého, v dědictví jeho,
[a mezi zástupy svatých zdržuji se.]
¹⁷ Jak cedr na Libanu jsem vyvýšena,
a jako cypřiš na Hermonské hoře.
¹⁸ Jak palma v Engaddi jsem vyvýšena,
a jako růže štěpovaná v Jerichu;
¹⁹ jako spanilá oliva na rovinách,
a jako javor tam, kudy vody se berou.
²⁰ Jako skořice, jako vonný balšám voním,
jak myrha výborná líbeznou vůni dávám,
²¹ a jako [storax a] galban a ungula a gutta,
a jako kadidlem [samotokým] napustila jsem vůni svůj stánek;
[a jako balšám nemísený jest má vůně.]
²² Já jako terebint rozkládám své ratolesti,
a mé ratolesti jsou nádherné a vнадné.

V. ¹¹. Církev dává 24, 11b–20 předčítati na svátek Nanebevzetí Panny Marie. Co tu moudrost Boží praví o sobě, církev klade do úst Rodičky Boží, která sluje právem Pannou nejmoudřejší a Stolicí moudrosti, ježto jest matkou vtělené Moudrosti, Ježíše Krista.

V. ¹⁴. Moudrost ustavičně sídlila v národě vyvoleném, ježto byla prve než byl národ israelský, ježto jest věčná. Srv. Příš 8, 22 n. – V. 14c, 15a připomíná, že Moudrost Boží vedla a řídila ty, kteří pořádali bohoslužbu ve svatostánku mojžišském i Davidově. S tou bohoslužbou souvisela zjevená nauka o moudrosti Boží. Podobně (= „taktéž“) sídlila Moudrost později ve chrámě Šalomounově (v. 15bc).

V. ¹⁷. nn. srv. s Os 14, 6 nn. – Čím vynikal cedr v oboru přírodopisném, tím vynikala Moudrost v ohledu náboženskomravním. Srv. 4 Král 14, 9; Ž. 91, 13; Is 2, 13; Ez 17, 22; 31, 3. – Ve Vulg sluje *Hermon* jako Dt 4, 48: Sion. – Spisovatel ukazuje tu a ve vv. dalších, jaké ovoce nesla Moudrost v národě zakořeněná a jaké slávy v něm došla. Co krásy, ušlechtilosti, užitečnosti, plodnosti, příjemnosti lze najíti v celé řiši rostlinné, to vše ve smyslu vyšším obsahuje Moudrost.

²³ Já jako kmen vinný raším libovonně,
z květů mých plody jsou skvostné a přebohaté.
²⁴ [Já jsem matka krásného milování,
bázně, poznání a svatě naděje.
²⁵ Ve mně je všecka milost k životu pravdy,
ve mně je všecka naděje v život ctnosti.]
²⁶ Přistupte ke mně všichni, kdož toužíte po mně,
abyste plody mými se nasýtili.
²⁷ Neboť na mne mysliti sladko jest nad med,
a mít mne za podíl plást medu převyšuje.
²⁸ [Památka má bude do posledních kolen.]
²⁹ Kdož mne jedí, budou dále lačnět,
a kdo mne pijí, budou dále žíznit.
³⁰ Kdo mne poslušen jest, nebude zahanben,
a kteří o mne se namáhají, nezhrěší.
³¹ [Kteří mne vysvětlují, věčně žít budou.]
* *
*
³² Toto všecko jest v knize [života,]
smlouvy s Nejvyšším [a poznání pravdy].
³³ Mojžíš to uložil jakožto zákon, [příkazy spravedlnosti,]
dědictví domu Jakobovu [a zaslíbení Izraelovi].
³⁴ [Slíbil Davidovi, služebníku svému,
že vzbudí z krve jeho krále nejmocnějšího,
který bude seděti na slavném trůnu na věky.]
³⁵ Ta (kniha) naplňuje moudrostí jako Fison,
a jako Tigris za dnů nové úrody.
³⁶ Ta (kniha) naplňuje rozumností jako Eufkrat,
ta ji rozmnožuje jako Jordán v čas žní.
³⁷ Ta chrlí vzdělání jako Nil,
[a vystupuje] jako Gehon v čas vinobraní.
³⁸ Té se první nedoučil,
a poslední jí nevystihl.
³⁹ Neboť nad moře jest hojný smysl její,
a rada její nad hlubinu velikou.
⁴⁰ [Já moudrost vylila jsem řeky.

V. ³². „*kniha smlouvy s Nejvyšším*“ je tu celý Pentateuch. Viz proti tomu Ex 24, 7. – Ke knize „života“ srv. Lv 18, 5; Gal 3, 12 (srv. také Fil 4, 3 a. jj.).

V. ³⁴. Srv. 2 Král 7, 12 n.; Ž 88, 30. – Petersovi je zřejmo, že v. 34 jest *přídavek křesťanský*, ježto v. 35 n. *obrací na Krista* (místo na Mojžíše).

V. ³⁶. „*Ta kniha*“, o které byla řeč výše ve v. 32 n. – *Fison, Tigris, Eufkrat* (v. 37) a *Gehon* (v. 37) jsou řeky rajske. – (Gn 2, 10–14). – „*za dnů nové úrody*“ = na jaře, kdy jest řeka rozvodněna.

V. ³⁷. *Gehon = Nil*. Srv. Jer 2, 18.

V. ⁴⁰ n. Vulg je glosována. – Vulg vkládá nesprávně „*moudrost*“ a čtenář se domnívá, že mluví Moudrost, *Mluví* však dále spisovatel, který přirovnává sebe ke struze a vodovodu, vedoucímu proudy vzdělání ze

27. – ²⁸ [Dvě věci zdály se mi
nesnadné a nebezpečné:]
Nesnadno vyhne se kupec provinění
a (nesnadno) zůstane kramář bez hříchů [rtů].
- ¹ Ze zisku mnozí hřešívají
a kdo hledí bohat býti, odvrací oko.
- ² Jako tkví mezi kameny vražený kolík,
tak mezi kup a prodej vtírá se hřích.
- ³ [Vyhlazen bude s hříšníkem hřích].
- ⁴ Nebudeš-li se držeti pilně bázně Páně,
brzy bude podvrácen tvůj dům.
- ⁵ Jako když se sýtem třese, zůstává (na něm) smetí,
tak i (zůstává) kal člověka, přemýšlíme-li o něm.
- ⁶ Nádoby hrnčířské osvědčují se v peci,
a lidi spravedlivé zkouší utrpení.
- ⁷ Jako pěstování stromu ukazuje plodnost jeho,
tak i slovo (ukazuje) smýšlení člověkovu.
- ⁸ Nechval člověka prve nežli mluví;
neboť to je zkouška lidí.
- ⁹ Budeš-li honiti se po spravedlnosti, dosáhneš jí,
a oblečeš se v ni jako v čestnou řízu;
[budeš s ní přebývat, a chránit bude tě na věky,
a v den soudu najdeš oporu.]
- ¹⁰ Pták slétá k podobnému sobě.
a věrnost vrací se k těm, kdož ji činí.
- ¹¹ Lev [ustavičně] číhá na kořist;
tak i hříchy na ty, kdož páší nespravedlnost.
- ¹² Člověk bohabojný v moudrosti zůstává [jako slunce];
ale blázen jako měsíc se mění.
- ¹³ Mezi nerozumnými můj zřetel na čas;
ale mezi myslícími prodlévej.
- ¹⁴ Rozprávky hříšníků jsou odporové,
a smích jejich (bývá slyšet) při hříšných hodech.
- ¹⁵ Když mluví člověk mnoho přísahající, vstávají lidem na hlavě vlasy,
a neuctivost jeho působí, že si zacpávají uši.
- ¹⁶ Krveprolití bývá z různic zpupných;
a rouhání jejich odporovo poslouchati.
- ¹⁷ Kdo prozrazuje tajemství [přítele], ztrácí důvěru,
a nenajde přítele podle srdce svého.
- ¹⁸ Miluj druha a věrně k němu lni;

V. ²⁸. *Kupec snadno hřeší.* – Rty (glosa) zadávají přemrštěnou, lichvářskou cenu, lživě zvyšují jakost zboží a zamlčují podstatné vady jeho.

Hl. 27. V. ⁴. lépe s řec. rozuměti o kupci: „Nebude-li se držeti pilně bázně Páně, brzy bude podvrácen dům jeho“ (hříchem, který tkví jako takořka ve zdech jeho jako kolík. Srv. v. 2).

- ¹¹ Šťastný, jenž bydlí se ženou rozumnou,
(a kdo neoře jako býk s oslem);
ten, kdo jazykem svým neklesá,
a kdo neslouží nehodným sebe.
- ¹² Šťastný, jenž našel přítele [pravého],
a kdo vykládá [spravedlnost] vnímavému uchu.
- ¹³ Jak veliký jest, kdo našel vzdělání [a vědu]!
Ale není nad toho, jenž bojí se Pána!
- ¹⁴ Bázeň Boží převyšuje všecko;
¹⁵ [šťastný člověk, jemuž dáno jest mítí bázeň Boží];
komu lze připodobnití toho, kdo má ji?
- ¹⁶ [Bázeň Boží jest počátek lásky k němu;
ale počátek víry dlužno k ní připojiti].
* * *
- ¹⁷ [Největší rána jest zármutek srdce;
a největší zloba jest nešlechtnost ženy.]
- ¹⁸ Každou ránu, jen ne ránu srdce [lze snést];
- ¹⁹ a každou zlobu, jen ne zlobu ženy.
- ²⁰ Každé neštěstí, jen ne neštěstí od nepřátel;
- ²¹ každý trest, jen ne trest od protivníků.
- ²² Není horšího jedu nad jed hadí;
- ²³ a není hněvu nad hněv ženy.
Milejší mi žítí se lvem a s drakem,
nežli bydliti se ženou zlou.
- ²⁴ Zloba ženy znetvořuje obličej její,
že se mračí jako medvědice
[a vyhlíží jako žínice].
- ²⁵ Mezi přáteli svými úpí muž její,
jak slyší maličko (o ní), vzdychá.
- ²⁶ Malá jest každá zloba proti zlobě ženy;
údel hříšníkův připadníž na ni!
- ²⁷ Jako cesta do kopce pískem pro nohy starce,
tak jest žena štěbetná muži pokojnému.
- ²⁸ Neohlédej se na krásu ženy
a nežádej ženy pro její sličnost.
- ²⁹ Ženin hněv, drzost a hanba veliké jsou věci.

Hl. 25. V. ¹¹. Aby dosaženo bylo žádoucího čísla (desíti), dlužno sem dodatí z řec. blahoslavenství muže, který nalezl ženu hodící se k němu. Srv. výše v. 2b. – K v. 11a srv. Přís 31, 10nn. – K v. 11c srv. Jak 3, 2.

V. ¹⁶b. podle jiných rukopisů řeckých lépe: „ale víra jest počátek připojení se k Bohu.“
V. ²⁸. podle původního:

„At neklesneš pro krásu ženinu,
aniž po majetku jejím touží.“

V. ²⁹n. podle původního znění:

„Neboť otročina, potupa a hanba je to,
žena-li živí muže svého.“

26. –
- ³⁰ Žena, má-li nadvládu, protiví se muži svému.
³¹ Sklíčená mysl, obličej zasmušilý,
 a do srdce rána – zlá žena;
³² ruce mdlé a kolena skleslá,
 žena, jež nečiní šťastným svého muže.
³³ Od ženy stal se počátek hříchu,
 a skrze ni umíráme všichni.
³⁴ Nedávej vodě průchodu [ani malého],
 a zlé ženě svobody [vycházeti].
³⁵ Nedá-li se ti za ruku vésti,
 [zahabí tě před nepřáteli],
³⁶ odetni ji od těla svého
 [aby tě pořád nezneužívala].
- ¹ Ženy dobré šťastný muž jest;
 budeť počet let jeho dvojnásobný.
² Žena zdatná obveseluje muže svého,
 i dosáhne v pokoji plného věku.
³ Úděl dobrý jest žena dobrá;
 za podíl bohabojných bývá dána,
 [muži za dobré skutky].
⁴ Boháč i chudás bývá dobré mysli,
 každé doby tvář jejich veselá jest.
- ⁵ Tři věci obává se mé srdce,
 a čtvrté děsí se obličej můj:
⁶ klepů po městě, sročení se lidu, pomluvy.
⁷ Horší nežli smrt je to všecko;
⁸ (ale) bolest srdce a žal jest žárlivá žena;
⁹ bič jazyka všem je společný.
- ¹⁰ Jako spřežení býků zmítané sem tam – tak jest se ženou zlou;
 kdo se jí dotkne, tomu je jak by se chopil štíra.
¹¹ Žena ožralkyně – (působí) veliký hněv;
 [hanebnou] nestoudnost svou nedovede ukrýt.
¹² Víllost ženy, jak oči zdvihne,
 jak víčka otevře, bude znáti.
¹³ U ženy smilné postav přísnou stráž,
 aby naleznouc příležitost neužívala jí pro sebe.
¹⁴ Na každou nestoudnost očí jejích měj pozor,
 a nediv se, nebude-li tebe dbáti.
¹⁵ Jako žízňivý pocestný u studny otvírá ústa,
 a z nejbližší vody, ať jakékoliv, pije,
 před každým kolem posadí se,
 a před každým šípem otvírá toul,
 [dokud nezemdlí].

- ¹⁶ Půvab ženy [pilné] obveseluje muže,
 a její ukázněnost osvěžuje údy jeho.
¹⁷ Dar Boží jest žena [rozumná a] mlčelivá;
¹⁸ není čím zaplatit duši ukázněnou.
¹⁹ Půvab nad půvab jest žena [svatá a] stydlivá;
²⁰ není čím vyvážit duši zdržlivou.
²¹ Jako slunce vycházející [světu] na výšinách Božích,
 tak je krása ženy dobré ozdobou jejího domu.
²² (Jako) světlo, jež září na svatém svícnu,
 (tak) i krása obličejů na postavě přímé.
²³ Sloupky zlaté na stříbrných patkách –
 pěkné nohy na patách ženy lepotvaré.
²⁴ [(Jako) základy odvěké na skále pevné:
 (tak) i příkazy Boží v srdci ženy svaté.]

40. Hříchy a nebezpečí hřešiti ve styku s lidmi. (26, 25–29, 35.)

- ²⁵ Pro dvě věci rmoutí se mé srdce,
 a pro třetí napadá mě hněv:
²⁶ Válečník, jenž hyne pro chudobu,
 muž rozumný, kterým pohrdají,
²⁷ a kdo přechází od spravedlnosti ke hříchu;
 toho připravil Bůh na meč.

Hl. 26. V. ²². „svatý svícen“ sedmiramenný, ozdoba svatyně israelské.

V. ²⁴. vykládá *mravně* v. předešlý, který líčil pohlavní půvab *tělesný*. V některých rukopisech řeckých a syrském jsou za v. 24 tyto další vv., které pokládají někteří (mezi nimi i Peters) za pravé; Peters je upravuje a překl. takto:

1. *Můj synu, svěžeš mládí zachovej si bez úhony,* (srv. Přís 5, 19n.)
a nezaprodávej cizím (ženám) své síly. (Srv. Přís 31, 3.)
2. *Když jsi ze všech polností vyhledal si úrodný lán,* (srv. Přís 5, 15–18)
zasívej s důvěrou vlastní sítě při svých plozeních,
3. *i budou tvoji potomci kolem tebe* (srv. Ž 127, 3; 143, 12)
a nebude tvůj kmen kdož ví kde.
4. *Ženu – nevěstku dlužno pokládali za svini,*
a ženu vdanou za věž smrti těm, kteří ji užijí.
5. *Bezbožné ženy dostává se neznabohu v úděl,*
zbožné pak tomu, kdo se bojí Pána.
6. *Žena nestydatá nedbá hanby,*
ale stydlivá žena stydí se i muže svého.
7. *Nestydatá žena bývá za čubku pokládána,*
ale ta, která má stud, bojí se Pána.
8. *Ženu, která svého muže ctí, budou všichni za moudrou uznávat;*
v té však, která jím pohrdá, všichni shledají bezbožnici.
Hašteření dobré ženy bývá skromné,
a podobá se slabé horečce.
9. *Žena křiklavá a štěbetavá bude pokládána*
za válečnou polnici, která ohlasu žádá:
Duši však každého muže, která má způsob jak ona,
dlužno jest za hluku válečného ztrávit život.

V. ²⁵. lépe podle syrského místo „Válečník“ čísti: „Boháč“ (kdysi) a místo „rozumný“ lépe čísti „věhlasný“. – Jest bolestno, stane-li se z boháče žebrák, nebo z muže váženého povrhel, nejbolestnější však jest, stane-li se ze spravedlivce hříšník.

- ale bojí se, aby bez viny nepřišli o své.
¹¹ Buď však k poníženému velkodušný,
 a dávej mu almužnu poshověním.
¹² Ujmi se chudého, protože zákon tak velí,
 a nepouštěj ho s prázdnou, protože potřebuje.
¹³ Ztrácej peníze pro bratra a přítele svého,
 raději než abys schovával je pod kámen na zmar.
¹⁴ Skládej si poklad podle příkazů Nejvyššího,
 i prospěje ti více nežli zlato.
¹⁵ Zavírej almužnu do srdce chudého,
 a ona vyprostí tebe ze všeho zlého;
^{16–18} nad štít rekův a nad kopí
 proti nepříteli za tebe bojovat bude.
¹⁹ Muž dobrý (rád) se zaručí za bližního svého;
 a kdo ztratil stud, nechá ho na holičkách.
²⁰ Na dobrodiní ručitele nezapomínej,
 neboť obětoval se za tebe.
²¹ [Před ručitelem utíká hříšník a nečistý.]
²² Jména ručitelovo připisuje sobě hříšník,
 a nevděčník nechává na holičkách toho, který ho vysvobodil.
²³ [Muž (rád) se zaručí za bližního svého,
 ale bývá cd toho, kdo stud ztratil, necháván na holičkách.]
²⁴ [Velezhoubné] ručení mnoho (již) zámožných zničilo,
 a jako vlnobití mořské jimi zmítalo.
²⁵ Muže bohaté z domova vyhnalo,
 i potulovali se mezi národy cizími.
²⁶ Hříšník, [jenž přestupuje příkazy Páně,]
 upadá do ručení [zhoubného],
 a kdo příliš mnoho podniká, upadá do soudů.
²⁷ Pomáhej bližnímu podle možnosti své,
 ale hled se, abys nepadl (sáni).
²⁸ Hlavní živobyť jest voda a chléb,
 pak oděv a dům na přikrytí nahoty.
²⁹ Lepší je strava chudého pod stinnou střechou,
 než hody skvostné v cizině.
³⁰ S málem jako s mnohem spokojen buď,
 a nebudeš slýchat potup od cizinců.
³¹ Život zlý jest dům od domu [potloukat se],
 neboť v cizině nelze [důvěry mít aniž] otevřít ústa.
³² Člověk hostí, [krmí] a napájí nevděčníky,

V. ¹⁴. Srv. Dt 15, 10; Přís 28, 27; Mt 19, 21; 1 Tim 6, 17–19.

V. ¹⁹. Půjčiti někomu a zaručili se za něho jsou pojmy blízké, proto po úryvku o onom následuje úryvek o tomto. – V. 19 svědčí *ručiteli* s náležitým zřetelem k 8, 16 (Přís 6, 1–5). V. 19b svědčí tomu, za koho bylo ručeno. Rádný ručenec zaplatí a tak vyváže ručitele z povinnosti. Nestoudný, nesvědomitý ručenec nezaplatí a nechá za sebe platiti ručitele; v tom smyslu ho „*nechá na holičkách*“.

V. ³². Židovskému obchodníkovi bylo v cizině dávat dary, strojiti hostiny svým hostitelům, aby popřá-

- ¹⁹ prozradil-lis však tajemství jeho, nechod' za ním.
²⁰ Neboť jako člověk, který zabil nepřítele svého,
 je ten, kdo zabil přátelství druhu svého.
²¹ A jako ten, kdo pustí ptáka z ruky;
 pustil jsi přítele svého a nelapíš ho.
²² Nechod' za ním, neb jest daleko od tebe;
 utekl totiž jako srna z osidla.
²³ Protože raněna jest duše jeho,
 již ho nebudeš moci připoutati.
²⁴ I po hrubé urážce smír bývá,
 ale prozradit tajemství přítelovo
 znamená nešťastnou duši, jež naděje nemá.
²⁵ Kdo okem potakává, kuje zlé věci,
 a přece nikdo ho neodmítá.
²⁶ Do očí ti činí sladká ústa,
 a tvá slova obdivuje;
 ale poté převrátí svá ústa
 a z tvých výroků nadělá urážek.
²⁷ Mnoho věcí mám v nenávisti, ale nic jako jej;
 také Hospodin má ho v nenávisti.
²⁸ Kdo hází kamenem vzhůru, hází na svou hlavu;
 a rána zákeřná zákeřníkovi rozdává rány.
²⁹ Kdo (jinému) jámu kopá, (sám) do ní padá,
 [kdo nastaví bližnímu kámen, (sám) narazí na něj]
 a kdo jinému osidlo klade, zahyne (sám) v něm.
³⁰ Kdo zamýšlí zlo, na něho se svalí,
 aniž poznává, odkud mu to přichází.
³¹ Posměch a pohana – toť (úděl) zpupných,
 a pomsta číhá na ně jako lev.
³² Osidlem zahynou, kdož se radují z pádu bohabojných,
 a bolest je stráví prve nežli zemrou.
³³ Hněv a zlost, obé jest ohavné,
 a (jen) člověk hříšný na nich lpí.
 28. – ¹ Kdo chce se mstít, od Pána dojde pomsty,
 a jeho hříchy jistě zadrží.
² Odupšť křivdu bližnímu svému,
 pak i tobě hříchy budou odpuštěny, když budeš prosit.
³ Člověk proti člověku hněv udržuje,
 a od Pána hledá odpuštění?
⁴ S člověkem sobě rovným nemá soucitu,
 a za své hříchy se modlí?
⁵ On, tělo, udržuje hněv,

V. ²⁵. „*okem potakává*“ – předstírá blahovolnost. – Nikdo ho neodmítá, ježto bezmála každý dává se klamati.

- [a smilování žádá od Boha?]
 kdo zjedná smíření za hříchy jeho?
⁶ Pamatuj na poslední věci a zanech nepřátelství;
⁷ neboť hniloba a smrt nastávají podle příkazů jeho.
⁸ Pamatuj na bohobojnost a nehněvej se na bližního.
⁹ Pamatuj na smlouvu s Nejvyšším a nedbej nedopatření bližního.
¹⁰ Zdržuj se sváru a umenšiš hříchů;
¹¹ neboť člověk prchlivý zapaluje svár;
 muž hříšný rozduvoje přátele
 a mezi pokojné vnáší nepřátelství.
¹² Podle toho, jaké je dříví, vzplane oheň;
 (.)
 Podle moci člověka bývá i hněv jeho,
 a podle bohatství svého stupňuje vztek svůj.
¹³ Svár překotný roznlítí oheň,
 a hádka překotná vylíje krev.
 [A jazyk, který přisvědčuje, přivádí smrt.]
¹⁴ Dmychneš-li na jiskru, ohněm vzplane;
 plivneš-li však na ni, uhasne.
 Obé z úst vychází.
¹⁵ Pomluvač a ramenář buď zlořečený;
 neboť mnoho v pokoji žijících rozduvojl.
¹⁶ Jazyk třetí mnohými otrásl,
 a honil je z národa do národa;
¹⁷ [zámožná] města hrazená pobořil;
 a domy velmožů podkopal;
¹⁸ [sílu národů zlomil,
 a kmemy mocné rozptýlil.]
¹⁹ Jazyk třetí zdatné ženy vyhnal
 a zbavil je výtěžku prací jejich.
²⁰ Kdo se naň ohlédá, nebude míti pokoje,
 a nebude míti člověka, se kterým by v přátelství žil.
²¹ Rána bičem působí modřinu,
 ale rána jazykem drtí kosti.
²² Mnoho lidí padlo ostrím meče,
 a ne tolik, kolik zahynulo jazykem.
²³ Štasten, kdo jest ukryt před jazykem zlým,
 kdo se nedostal do jeho hněvivosti,
 kdo nemusel táhnouti jho jeho,
 a kdo jeho pouty nebyl svázán.
²⁴ Neboť jho jeho jest jho železné,
 a pouta jeho pouta kovová.

Hl. 28. V. ¹²a. dlužno doplniti podle řeckého: „a podle prudkosti hádky roste.“ (Peters.) – Srv. Přís 26, 21; Jak 3, 5–12.
 1068

- ²⁵ Smrt od něho je smrt velmi zlá,
 ba mnohem lepší jest hrob než on.
²⁶ Trvanlivosti nebude míti,
 [ale zachvátí cesty nespravedlivých;]
 plamenem svým nespálí spravedlivou.
²⁷ Ti, kdož opouštějí Boha, upadnou v něj,
 i rozpálí se jimi a nezhasne;
 puštěn bude na ně jako lev, a jako levhard rozsápá je.
²⁸ Opleť uši své trním,
 [neslyš jazyka zlého,]
 a ústům svým udělej dveře a zámky.
²⁹ Jako své zlato a stříbro schrániš,
 tak i pro svá slova měj váhu,
 [a pro svá ústa uzdu rovnou.]
³⁰ A měj pozor, bys neklesl jazykem
 a nepadl před těmi, kdož číhají na tě,
 [a tvůj pád aby nebyl nezhojitelný až k smrti].
 29.– ¹ Kdo činí milosrdenství, půjčuje bližnímu svému,
 a kdo podává pomocnou ruku, zachovává příkázání.
² Půjč bližnímu svému, když potřebuje,
 a svým časem vrať zase bližnímu, (oas dlužen).
³ Drž slovo a dokaž mu, že jsi spolehlivý,
 a najdeš vždycky, čeho ti bude třeba.
⁴ Mnozí pokládají půjčku za věc nalezenou,
 a nesáz činí těm, kteří pomohli jim.
⁵ Dokud nedostanou, líbají ruce toho, jenž dát má,
 a slibující ponížene prosí.
⁶ Když dojde doba splátky, žádá za odklad,
 mluví řeči tesklivé [a reptavé], a stěžuje si na (zlé) časy.
⁷ Může-li splatit, [zpírá se], sotva polovici všeho vrací,
 pokládaje to takořka za věc nalezenou;
⁸ pakli (platit) nemůže, připravuje ho o peníze jeho;
⁹ i bude jej míti bez viny za nepřítele,
 nadávkami a zlořečením splatí,
 a místo cti odvděčí se jemu pohanou.
¹⁰ Mnozí nepůjčují ne z nešlechtnosti,

V. ²⁶a. lépe podle řeckého: „Nad zbožnými nemá moci.“ – Srv. Ž 124, 3. – Také proto, že zbožný chrání se styku s pomluvači a neposlouchá jejich štvavých řečí. Nad to Bůh své miláčky chrání zlých následků jazyka hříšného.

V. ²⁷. „v něj“ = v plamen.

V. ²⁸ n. zní správně takto:

„Hle, oplocuješ vinici svou trním;
 také svým ústům udělej dveře a závory.
 Svě stříbro a zlato zamykáš;
 tak i pro svá slova měj váhu.“

Hl. 29. V. ⁸. „ho“ věřitele. – „jej“ dlužníka.

- ¹⁸ Sud' o tužbách bližního podle sebe,
(a při všem, co činíš, uvažuj!)
¹⁹ Jez jako [slušný] člověk, co je ti předloženo,
aby ses nezprotivil, kdybys mnoho hltal.
²⁰ Přestaň první, neb je to ukázněnost,
a nebuď nenasytný, abys nenarazil.
²¹ A sedíš-li mezi mnohými,
nevztahuj prve než oni své ruky,
[aniž první žádej pítí.]
²² Viz, dosti má člověk ukázněný na mále [vína],
ve spánku ho neobtěžij [a bolesti nepocítí].
²³ Bezesnost, zvracení a bolení má člověk nenasytný;
²⁴ spánek zdravý má člověk střídmy,
až ráno vstane, bude veselé myslí.
²⁵ Kdybys pak byl přinucen mnoho jísti,
vstaň ze společnosti, vyvrať, i polehčí se tobě,
[a neuvedeš na své tělo nemoci].
²⁶ Slyš mne, synu, a nepohrdej mnou,
a na konec shledáš (jak pravdivá jsou) slova má.
²⁷ Ve všech pracích svých buď obratný,
i nepotká tě žádná nehoda.
²⁸ Člověka u jídla slušného chváliti budou rty [mnohých],
a (to) svědectví o jeho správnosti bude stálé.
²⁹ Na neslušného u jídla reptati bude město,
a (to) svědectví o jeho nešlechetnosti bude trvalé.
³⁰ Nedodávej odvahy těm, kteří si libují ve víně,
neboť mnohé víno zahubilo.
³¹ Oheň zkouší tvrdé železo;
tak i víno prozradí srdce opojených nadutců.
³² Lidem [střízlivým] víno je totéž co život,
mírně-li je budeš pítí [budeš střízlivý].
³³ Jaký jest život člověka, jenž postrádá vína?
³⁴ [Co obírá o život? Smrt.]
³⁵ Víno jest od počátku stvořeno k obveselení.
[A ne k opilství.]
³⁶ Radost duše a (rozkoš) srdce
jest víno mírně pité.

V. ¹⁷. podle hebr. lépe: „*abys nesrazil se s ním v míse.*“

V. ¹⁸b. dlužno doplniti z hebr.: „*proto všiměj si všeho, co máš v nenávisti.*“ T. j.: Co se hnusí tobě na jiném, hnusilo by se také tvému spolustolovníkovi na tobě, a proto se toho vystříhej!

V. ¹⁹b. podle hebr. zakazuje „*srkati*“ (při pítí).

V. ³⁰a. dlužno správně přeložiti: „*A také ve víně nebudiz velikánem.*“ Srv. Is 5, 22.

V. ³¹. podle hebr. prostě:

*Výheň zkouší práci kovářovu;
tak i víno zkoumá posměvače.*

- a k tomu jest mu hořké řeči slychat:
³³ „Pojď, cizince, přístroj stůl,
a tím, co máš, krm jiné.“
³⁴ „Odejdi před vzácným přítelem svým,
potřebuji domu pro bratra, jenž jest mým hostem.“
³⁵ Krušné jsou to věci tomu, kdo cítí má:
výčitka pro rod a nadávka „lichvář“.

41. O výchovu. (30, 1–13.)

30. – ¹ Kdo miluje syna svého, často jej mrská,
aby měl radost z posledních svých dob,
[a nemusil makati po dveřích sousedů svých].
² Kdo svého syna ukázněje, bude pro něho chválen
a mezi známými bude lze mu jím se chlubit.
³ Kdo učí syna svého, k závistí popudí nepřítele
a mezi přáteli bude lze mu jím se chlubit.
⁴ Umře-li otec jeho, bude, jako by neumřel,
ježto podobného sobě zůstavil po sobě.
⁵ Za svého života vidí ho a má radost z něho,
při smrti své není zarmoucen,
[aniž jest zahanben před nepřáteli].
⁶ Neboť zůstavuje obránce domu proti nepřátelům,
a přátelům odměnitele dobrodini.
⁷ Kdo děti hýčká, bude zavazovat své rány,
a jak některé hlesne, zachvěje se srdce jeho.
⁸ Kůň nekrocený bude divoký,
a syn nekázněný bude vzpurný.
⁹ Mazli se s dítětem, a nažene ti strachu;
pohrávej s ním, a zarmoutí tě.
¹⁰ Nesměj se s ním, abys nezelel,
a tvé zuby aby naposled neztupěly.
¹¹ Nedávej mu moci v mládí,
a nepřehléděj poklesků jeho.
¹² Shýbej šíji jeho z mládí,
a tepej ho ze zadu, dokud jest malý,
aby snad se nezatvrdil a tobě se nevzepřel,
i měl bys bolest duše.
¹³ Ukážiuj syna svého a orej s ním,
aby tě neštěstí nestihlo pro jeho mrzkost.

no mu bylo přístřeší. Za to dostávalo se mu *málo vděku*. Pokud dával, bylo dobře; hned však, jak se naskytla příležitost, byl vyhozen, jak vyplývá z vv. nn.

Hl. 30. V. ⁹. Láska k dětem nesmí býti na úkor žádoucí vážnosti rodičů. – Srv. Příis 1, 10; 16, 29; 24, 28.

V. ¹⁰. „*neztupělý*“ od skřipání nad bezbožností synovou. Srv. Jer 31, 29; Ez 18, 2.

V. ¹³. „*orejs ním*“ = zatěž jeho (hebr.), t. j. přitlač na něho. – V. 13b podle hebr.: „*aby ve své pošetilosti nezbujněl proti tobě.*“

42. Lepší je zdraví a veselá mysl nežli bohatství. (30, 14–31, 2.)

- ¹⁴ Lépe jest chudásu zdravému a silnému,
nežli boháči mdlému a trápenému neduhem.
¹⁵ Zdraví duše ve svaté spravedlnosti jest lepší než všechno zlato [a stříbro]
a tělo silné (jest lepší) nežli bohatství nesmírné.
¹⁶ Není bohatství nad zdravím těla,
a není rozkoše nad radostnou myslí.
¹⁷ Lepší smrt nežli život hořký,
a věčný odpočinek nežli neduh trvalý.
¹⁸ Pamlsky, kterých nemohou užítí zavřená ústa.
jsou jako pokrmy rozložené kolem hrobu.
¹⁹ Co prospěje oběť modle?
Vždyť nejí aniž čichá;
²⁰ tak i (nemocí) stížený od Pána,
[jenž nese odplatu hříchu];
²¹ očima (bohatství) vidí a vzdychá,
jako kleštěnec, jenž pannu objímá [a vzdychá].
²² Zasmušlosti se neoddávej,
a netrap sám sebe svým přemítáním.
²³ Veselost srdce – toť je člověkův život,
[a poklad svatosti bez nedostatku],
a radost muže – dlouhý věk.
²⁴ Miluj sebe sama [Bohu se libě a drže se;]
uklidni své srdce [aby svaté bylo],
a zasmušlost zapuď daleko od sebe!
²⁵ Mnohé totiž zasmušlost zahubila,
a užítku z ní není.
²⁸ Závist a hněv ukracují života,
a starostlivost přivádí před časem stáří.
²⁷ Jasná mysl osvědčuje se také při jídle;
neboť jídlo její bývá pečlivě připraveno.
31.– ¹ Bezesnost boháčova vysušuje (mu) tělo,
a starostlivost odnímá mu spánek;

V. ¹⁵. podle hebr. a syr. lépe:

*Zdravý život jest milejší mi nežli zlato,
a radostná mysl milejší nežli perly.*

V. ¹⁸. „pokrmy rozložené kolem hrobu“ a obětované *mrtvým*, kteří jich nemohou požití. Srv. Tob 4, 18. Hebr. lépe:

*„Pamlsky nakupené na zavřená ústa
jsou (jako) oběť postavená před modlu.“*

V. ²⁰. podle hebr.:

*„tak i ten, kdo bohatství má,
ale majetku svého nemůže užítí.“*

V. ²⁷. Srv. Přís 15, 15. – Podle hebr. přelož:

„Spánek člověka radostného jest jako pamlsky, a co jí, jde mu k duhu.“

Hl. 31. V. ¹. Srv. 11, 14; Kaz 5, 12; 1 Tim 6, 9 n.

- ² starostlivost, jak bude, převrací mysl;
(jako) těžká nemoc činí duši vážnou.

43. Bohatství svádí ke hříchům. (31, 3–11.)

- ³ Boháč se namáhá, by nahromadil statků,
a když odpočívá, do syta užívá rozkoši svých;
⁴ chudáse namáhá při skrovném živobytí,
a konec konců žebrákem bývá.
⁵ Kdo miluje zlato, nebude spravedlivý;
a kdo se honí za zkázou, bude jí nasycen.
⁶ Mnozí přišli k pádu pro zlato,
a pro jeho lesk je záhuba stihla.
⁷ Dřevem úrazu bývá zlato těm, kteří mu obětují;
[běda těm, kteří se honí za ním]
a každý neopatrný zahyne jím.
⁸ Štasten boháč, který shledán byl bez vady,
který za zlatým kovem nehonil se,
[po penězích, po pokladech nedychtil].
⁹ Kdo je takový? Abychom ho chválili!
Neboť činil divy v životě svém.
¹⁰ Kdo se osvědčil v bohatství, že zůstal bezvadný?
Budiž jemu [věčná] sláva [vzdávána]!
Kdo mohl přestoupit a nepřestoupil, kdo zlé činiti a neučinil!
¹¹ Proto jest upevněno štěstí jeho [od Pána],
a jeho almužny hlásat bude [všecká] obec [svatých].
44. Jak se chovají rva hostinách. (31, 12–32, 17.)
¹² Sedíš-li za velikým stolem,
neotvírej na něj hrdla svého.
¹³ Neříkej: „Mnoho je toho na něm;“
¹⁴ pamatuj, že zlé jest oko hltavé.
¹⁵ Co jest horšího stvořeno než oko?
Proto slzívá pro každou věc.
¹⁶ Kam (druh) pohledí, tam nevztahuj své ruky,
[aby tobě, chtivostí zprzněnému, nebylo se hanbit,]
¹⁷ abys nebyl zahanben na hostině.

V. ². podle hebr. zní takto:

*„Starost o živobytí zahání spánek,
ba více nežli těžká nemoc ubírá spánek.“*

V. ³ n. srv. s Lk 12, 18 n. – „konec konců“ = *když odpočívá*. – Spisovatel chce říci, že chudému, ježto chudým zůstává, nehrozí nebezpečí, že se oddá rozkošnictví jako boháč.

V. ⁵ b. podle hebr. lépe: „a kdo se honí za penězi, zbloudí tím.“ Srv. Přís 28, 29; 1 Tim 6, 9.

V. ⁶ b. podle řec. lépe: „ačkoli zkázu měli před očima.“ – Ačkoli je nebezpečí do očí bilo, nedbali ho.

V. ⁷. „kteří mu obětují“ zbožňující je jako modlu. Srv. Kol 3, 5. – V. 7a podle hebr. prostě: „Neboť úrazem bývá pošetilci“ – „zahyne jím“ – byv jím chycen (hebr.).

V. ^{8–11} a. bývá čten na svátky vyznavačů nebisкупů (na př. na sv. Aloise).

V. ¹². zakazuje nezřízenou chtivost jídel předložených.

V. ¹⁵. „horšího“ = závistivějšího. Srv. Mt 20, 15. V. 15b *po způsobu haggady* (zvláštní slovesný druh židovský) *dokazuje, že jest oko příčinou mnohých hříchů, a proto ze za trest musí roniti slzy.* (Peters.)

- ²¹ Dokud ještě jsi živ a dýcháš,
ať tebe nevystřídá žádný člověk.
²² Jeť lépe, by děti tvé prosily tebe,
než abys ty byl odkázán na ruce dětí svých.
²³ Ve všelikých svých pracích můj vrch,
²⁴ nedopusť poskvrny na svou čest;
v den, kdy dokonáš svůj život,
až budeš skonávat, rozděl své dědictví.
²⁵ Píce a hůl a břímě oslu;
chléb a kázeň a práce otrokovi.
²⁶ Pracuje-li v kázni, hledá odpočinku;
uvolní mu ruce, i bude hledat svobody.
²⁷ Jho a otež shýbají šíji [tvrdou];
[a otroka skloňuje ustavičně zaměstnání];
²⁸ otroku zlovolnému bití a pouta.
Pošli ho na práci, ať nezahálí;
²⁹ neboť mnohé zlobě naučí zahálka.
³⁰ Do práce ho postav, jak mu patří;
nebude-li poslouchati, shýbej ho pouty;
ale přespříliš neukládej žádnému člověku,
a proti právu nečiň nic [závažného].
³¹ Máš-li otroka [věrného], budiž tobě jako tvá duše,
a jako s bratrem, tak s ním nakládej,
neboť krvavě jsi ho nabyt.
³² Ublížíš-li mu nespravedlivě, dá se (ti) na útěk;
[zdvihne-li se pak a uteče, koho se tázat]
a na které cestě ho hledat, nevíš.

46. Zkušenost učí, že útočiště dlužno hledati nikoli u snářů a hadačů, ale u Boha. (34, 1–20.)

34. – ¹ Jalovou nadějí a lží se kojí muž nesmyslný,
a sny rozčilují nerozumné.
² Jako kdo lapá stín a honí vítr,
tak i ten, kdo se spoléhá na [klamné] sny.
³ Co se zdá ve snu, jest obraz skutečného,
místo člověka cosi člověku podobného.
⁴ Od nečistého co může být očištěno,
a od lháře co může pravého být pověděno?
⁵ Věštění [bludné] a hadačství [lživá] a sny
[zločinců] nicotné jsou,
⁶ a jako žena k porodu, pracující srdce [tvé] přeludy trpí.

V. ³¹ „tvá duše“ = ty sám. – Srv. Fil 10, 12. – K v. 31a dodej podle řec.: „*Neboť jako ty sám je ti potřebný*“, t. j. v hospodářství je třeba otroka jako pána. – „krvavě jsi ho nabyt“ – válečník vydává v nebezpečí život svůj a podle toho dlužno ceniti otroka, jehož *právem válečným* nabyt; také *koupený* otrok představuje značný majetek, se kterým dlužno šetrně nakládati.

- ³⁷ [Zdraví duše i těla je strídmy nápoj.]
³⁸ Víno mnoho pité rozdráždí,
a působí hněv i mnohé pády.
³⁹ Hořkost duše jest víno mnoho pité.
⁴⁰ Rozvášněnost z opojení vede pošetilce k úrazu,
uměňuje síly a dělá rány.
⁴¹ Na hostině, při víně, nekárej bližního,
a nepohrdej jím při jeho veselosti;
⁴² slov hanlivých neříkej mu,
a nedotírej na něho pohledávkou.
32. – ¹ Správcem tě ustanovili? Nevynášej se,
buď mezi nimi jako jeden z nich.
² Pěči můj (prve) o ně, a pak se posad;
až vše, co je tvá povinnost, vykonáš, sedni si,
³ aby dostalo se tobě od nich radosti,
jakož i ozdoby za (tvou) laskavost – věnce,
[abys došel uznání pozvaných].
⁴ Mluv, kdo jsi starší, neboť na tebe sluší,
⁵ abys ujal slovo s bedlivou rozvahou,
a nepřekážej hudbě.
⁶ Kde není poslechu, neplytvej řečí,
a v nevhod se nevynášej moudrostí svou.
⁷ Kamének rubínový na zlatém šperku
jest vyrovnaná hudba při kvasu a víně.
⁸ Razítko smaragdové obložené zlatem
je spád hudby při víně lahodném [a mírném].
⁹ [Poslouchej mlčky a za uctivost přijde tobě oblíba.]
¹⁰ Jinochu, mluv, jsi-li k tomu nucen;
¹¹ sotva (odpovídej), byl-li bys dvakráte tázán.
¹² Obsažně mluv mnoho (málem),
buď jako nevědomý, mlčky poslouchej,
[a také se dotazuj].
¹³ Mezi velmoži nebud opovázlivý,
a kde jsou starší, mnoho nepovídej.
¹⁴ Před krupobitím bývají blesky,
a před skromností chodí přízeň,
[a za uctivost přijde tobě oblíba].
¹⁵ Když pak jest hodina vstáti, neleňuj si,
ale běž domů [první], tam se uchyl,

V. ³⁸ n. podle hebr.:

„*Bolest hlavy, hořkost a potupa
jest víno pité v hádce a ve hněvu.*“

Hl. 32. V. ¹. Hodovníci řečtí a fímští vyvolili ze sebe obyčejně *správce hostiny*, kterému bylo pečovati o vše, a kterého nazývali „*králem*“ nebo „*místrem*“. Srv. Jan 2, 8: 2 Mach 2, 27 n.

V. ¹² b. lépe podle hebr.: „*buď jako člověk, jenž (mnoho) ví, ale přes to mlčí.*“

- ¹⁶ tam si hřeš a vykonávej nápady své,
ale nehřeš zpupnými slovy.
¹⁷ A za to všechno dobrořeč Pánu, který tě učinil,
a napájí tebe veškerou svou slastí.

VII. Hleďte moudrosti v této knize. (32, 18–33, 19.)

- ¹⁸ Kdož se bojí Pána, dojdou poučení [jeho],
a kdož ho pilně hledají, najdou požehnání.
¹⁹ Kdo dbá zákona, bude jím naplněn,
ale pokrytci bude kamenem úrazu.
²⁰ Bohabojní najdou, co je podle práva,
a spravedlivé výroky rozsvítí jako světlo.
²¹ Člověk hříšný vyhýbá se pokárání,
a podle svého přání nalézá vytáčky.
²² Muž rozvážný nezavrhuje rady;
ale posměvač zpupný nezná bázň;
²³ [a když učinil (něco) podle své hlavy, neporadiv se,
tím, za čím se hnál, bude pokárán].
²⁴ Synu, bez rady nic nečiň,
i nebudeš po činu litovati.
²⁵ Na cestě nebezpečné nechoď,
i nebudeš klopýtat o kameny,
ani nesnadné cestě se nesvěřuj,
[abys života svého neohrozil].
²⁶ I před dětmi svými střež se,
[a před domácími měj se na pozoru].
²⁷ Při každém skutku svém dbej věrně svědomí svého,
neboť to jest zachovávání přikázání.
²⁸ Kdo věří Bohu, pilen jest přikázání,
a kdo v něho doufá, nebude zahanben.

33. – ¹ Toho, kdo se bojí Pána, nepotká neštěstí,
a v pokušení zachová ho Bůh a zbaví ho zlého.
² Moudrý nemá v nenávisti zákona,
a nebude ztroskotán jako loď v bouři.
³ Člověk rozumný, věrný jest zákonu Božímu,
a zákon jest věrný jemu.
⁴ Kdo chce otázku zodpovědět, připraví si slova,
i budou požádaného poslouchati;
sebere své vědomosti, a pak teprve odpoví.
⁵ Srdce bláznovo jest jako u vozu kolo,
a jako točící se osa jest myšlení jeho.

V. ³a. podle hebr. „zákon zachovává, kdo dbá svědomí svého”.
Hl. 33. V. ⁵. „Kola u vozu” (v. 5a) točila se spolu s „osou” (v. 5b).

- ⁶ *Bujný* hřebec jest přítel posměvač;
pod každým, kdo na něm sedí, řehce.
⁷ Proč den (jeden) vyniká nad (jiné) dny,
kdyžť všechno světlo denní celý rok jest od slunce?
⁸ Moudrosti Páně rozlišeny jsou (dni),
[*když bylo* stvořeno slunce, jež příkazu dbá];
⁹ (Bůh) učinil všelijaké časy a v nich svátky,
[i slaví se o nich svátky přesně podle času].
¹⁰ Z nich některé Bůh povýšil a posvětil,
jiné pak zařadil do dnů všedních.
¹⁰c Také všichni lidé ze země jsou
a z hlíny, ze které stvořen byl Adam;
¹¹ ale v množství (své) moudrosti rozlišil je Pán,
a všelijaké cesty jim ustanovil.
¹² Některé z nich požehnal a povýšil,
některé posvětil a přiblížil k sobě;
(jiným) z nich zlořečil a ponížil,
svrhl je s místa jim vykázaného.
¹³ Jako jest hlína v rukou hrncířových,
ze které může tvořiti, jak za dobré uzná,
¹⁴ [kterou může zpracovati podle libosti jakkoliv,].
tak je člověk v rukou svého tvůrce,
on mu dává podle soudu svého.
¹⁵ Proti zlému je dobro a proti smrti život;
tak i proti člověku spravedlivému hříšník.
Tak hled i na všechna díla Nejvyššího,
dvě a dvě, jedno proti druhému jest.
¹⁶ Já pak pozdní člověk namáhal jsem se
jako ten, kdo sbírá paběrky po vinobraní.
¹⁷ Ale i já jsem doufal v Boží požehnání,
i naplnil jsem lis jako ten, kdo víno sbírá.
¹⁸ Vizte, že jsem ne pro sebe (jen) pracoval,
ale pro všechny, kdož hledají poučení.
¹⁹ Slyšte mne, velmoži i všichni lidé,
a správcové obce poslouchajte!
45. Poučení pro hospodáře. (33, 20–32.)
²⁰ Synu ni ženě, bratru ni příteli
nedávej nad sebou moci, pokud žiješ;
a neodevzdávej jinému jmění svého,
aby ti nebylo s lítostí o ně (zase) prositi.

V. ¹⁶. „Já” Sirachovec. Srv. 24, 47. Jiní svatopisci, kteří napsali před Sirachovcem mudroslovné knihy,
byli jako vinaři, kteří nahromadili ve sklepech svých spisu množství dobrého vína. Sirachovec, který přišel na
svět po nich, hodlal toliko paběrky, po nich na vinici mudrosloví zbylé, sebrati. Ale Bůh mu požehnal, že
mohl naplniti svou knihu množstvím průpovědí jako vinař sklep (jako spisovatelé starší).

- ¹⁰ Urychli běh času, a pamatuj na konec,
ať vypravují divy tvoje.
¹¹ Plamenem hněvu pohlčen budiž, kdo myslí, že jest zachráněn,
a kteří trápí lid svůj, ať jsou zahubeni.
¹² Rozdrť hlavu knížat nepřátelských,
kteří říkají: „Nikdo se nám nevyrovná!“
¹³ Shromažď všecken kmeny Jakobovy,
[by poznali, že není Boha mimo tebe,
a vypravovali tvé veličiny],
aby svým dědičným majetkem vládli jako na počátku.
¹⁴ Smiluj se nad svým lidem, který má tvé jméno,
nad Israelem, jež jsi přirovnal k prvorozeni svému.
¹⁵ Smiluj se nad svým svatým městem,
nad Jerusalemem, místem svého sídla.
¹⁶ Splň Sionu nevýslovné sliby své,
a naplň lid svůj slávou svou.
¹⁷ Dej svědectví těm, kteří od počátku tvorové tvoji jsou,
a splň proroctví, která pronesli ve jménu tvém proroci [staří].
¹⁸ Dej mzdu těm, kteří doufají v tebe,
aby shledáno bylo, že proroci tvoji jsou spolehliví.
¹⁹ Vyslyš modlitby služebníků svých,
podle požehnání Áronova, vysloveného nad lidem tvým,
[a spravuj nás na cestě spravedlnosti],
ať poznají všichni, kteří přebývají na zemi,
že jsi ty Bůh, který viděl minulost.

**49. Buď vyběravý ve volbě slov, jež slyšíš (36, 20–22), ve volbě ženy (23–28),
přítele (37, 1–6) a rádce (37, 7–29).**

- ²⁰ Žaludek přijímá jídlo všelijaké,
ale není pokrm jako pokrm.
²¹ Hrdlo rozeznává zvěřinu,
a moudrá mysl slova lživá.
²² Srdce úlisné působí zármutek,
ale muž zkušený obrací jej na ně.
²³ Každého muže přijme žena,

Hl. 36. V. ¹⁰a. podle hebr. lépe: „Urychli konec a pamatuj na čas.“ Srv. Is 5, 19; 60, 22; Mk 13, 20; Zjev 22, 20. – Sirachovec myslí na slíbenou dobu *mesiášskou*. – V. 10b podle hebr. zní: *neboť kdo ti smí říci: „Co činiš?“* Srv. Job 9, 12; Is 45, 9; Kaz 8, 4. – Srv. také Dan 8, 19; 11, 27. 35.

V. ¹¹. Srv. 3 Král 19, 17; Am 5, 19. – V. 11 není v hebr. Peters pokládá jej za pozdější přídavek sestavený podle Nm 24, 19n. a Abd 19. „zachráněn“ = vítězem (= nepřítel Israelevi).

V. ¹². naráží na mesiášské místo Nm 24, 17; Jer 48, 45. – Hebr. zní:

*Setní hlavu knížat moabských,
která říká: „Není (boha) mimo mne.“*

„moabských“ – znamená tu: „syrských“ – „hlava“ jmenovaných knížat jest *Antiochus*. – K výroku 12b srv. Is 47, 8. 10; Judit 6, 2.

V. ¹³. Shromáždění národa israelského prorokovali Is 40, 11; Jer 3, 18; Ez 36, 9; Am 9, 14; Mich 7, 14n. a j.

V. ¹⁴b. „přirovnal“ = nazval. Srv. Ex 4, 22; Jer 31, 9; Os 11, 1; Moud 18, 13.

- Neposlal-li jich Nejvyšší, aby tě navštívil;
nevěnuj jim pozornosti.
⁷ Neboť sny uvedly mnohé (již) v blud,
a padli ti, kteří doufali v ně.
⁸ Bez klamu bude splněno slovo zákona,
a moudrost úst spolehlivých bude uskutečněna.
⁹ [Kdo nemá zkušeností, co ví?]
Muž ve mnohých věcech vzdělaný ví mnoho,
a kdo se naučil mnohému, vypravuje moudře.
¹⁰ Kdo nemá zkušeností, máto ví,
kdo pak v mnohých zemích byl, má mnoho zběhlosti.
¹¹ [Kdo nemá zkušeností, co ví?]
Kdo byl oklamán, bude plný šibalství.]
¹² Mnohé věci spatřil jsem na cestách,
a poznal jsem více, než slovy podávám.
¹³ Vícekrát byl jsem až v nebezpečí smrti [pro tyto věci]
a vysvobozen jsem byl milostí Boží.
¹⁴ Duch bojících se Boha bude chráněn,
[a ježto dojde u něho povšimnutí, bude požehán.]
¹⁵ Neboť naděje jejich se opírá o toho, který je vysvobozuje,
[a Boží oči hledí na ty, kdož milují ho.]
¹⁶ Kdo se bojí Pána, tomu netřeba se strachovati,
ani děsiti se, neboť on jest naděje jeho.
¹⁷ Duše toho, kdo se bojí Pána je (proto) blahoslavená.
¹⁸ Na koho upírá oči a kdo jest opora jeho?
¹⁹ Oči Páně (hledí) na ty, kteří se ho bojí;
obrana mocná, opora silná,
záštita proti vedru, a stínidlo proti polednímu žáru,
ochrana před úrazem, a pomoc proti pádu
²⁰ je ten, který povznáší duše, osvěcuje oči,
dává zdraví a život a požehnání.

47. O obětech, jaké býti mají a nemají. (34, 21.–35, 26.)

- ²¹ Obět z nespravedlivě nabytého jest poskvrněná,
a (takové) posměchy nespravedlivých nejsou bohulibé.
²² [Pánu (se líbí) toliko ti, kteří doufají v něho
chodíce po cestě pravdy a spravedlnosti.]
²³ Darů lidí bezbožných neschvaluje Nejvyšší,
[neshledá na oběti nespravedlivých]
a neslituje se nad hříchy pro množství obětí jejich.
²⁴ Kdo obětuje ze statku chudých,

Hl. 34. V. ⁸. *Sliby*snů jsou *chyby*. Co však slibuje zákon, jistojistě se splní.

V. ¹⁰. „zkušeností“ i *trpkých*, tedy i *pokuseň*. – V. 10b slovně podle Vulg: „Kdož pak v mnohých věcech byl, rozmnožuje zlost.“

V. ²⁴. *Bůh* = *otec chudých*.

zabíjí takořka syna před očima otce jeho.
²⁵ Chléb skrovný jest život chudých;
 kdo jim jej odpírá, jest krvelačník.
²⁶ Kdo bere chléb [v potu dobytý] bližnímu, jest jako ten, kdo ho zabíjí;
²⁷ [kdo] prolévá krev [a] kdo dělníku zadržuje mzdu [, jsou bratři].
²⁸ Když jeden staví a druhý boří,
 co jim z toho pojde, leč práce?
²⁹ Když se jeden modlí a druhý zlořečí,
 či hlas vyslyší Bůh?
³⁰ Umývá-li se mrtvolou znečištěný a zase dotýká se jí,
 co mu prospívá, že se omyl?
³¹ Tak i člověk, který se postí za své hříchy,
 ale opět se jich dopouští;
 co mu to prospěje, že se mrtví, modlitbu jeho kdo vyslyší?

35.–
¹ Kdo zachovává zákon, přináší mnoho obětí;
² obět blaha jest pilnu býti přikázání
 [a daleko býti všeliké nepravosti.
³ Obět smíru za viny a modlitba za hříchy
 jest vystříhati se nespravedlnosti.]
⁴ Kdo lásku prokazuje, podává bílou mouku;
 a kdo činí milosrdenství, podává obět (chvály).
⁵ Milé jest Pánu vyhýbat se nešlechtnosti,
 a obět smírná jest vyhýbat se nespravedlnosti.
⁶ Neukazuj se před obličejem Páně s prázdnou,
⁷ neboť to všechno se děje pro Boží přikázání.
⁸ Obět spravedlivého naplňuje oltář tukem,
 a vůně její (stoupá) před Nejvyššího.
⁹ Obět spravedlivého příjemná jest,
 a na její připomínku Pán nezapomene.
¹⁰ Blahovlnně vzdávej slávu Bohu,
 a neumenšuj prvin svých rukou.
¹¹ Při každé dávce ukazuj veselou tvář svou,
 a s radostí zasvěcuj desátky své.
¹² Dávej Nejvyššímu podle toho, jak nadělil ti,
 a blahovlnně učíš podle možností svých rukou.
¹³ Neboť Pán jest odplatitel,
 a sedmkrát tolik odplatí tobě.
¹⁴ Nepodávej úplatků, neboť nepřijme jich.
¹⁵ A nespolehej se na obět z nespravedlnosti,

V. ²⁸ „stavit“, kdo přináší oběti Bohu, ale „bořit“ a ničít je bližní, který obětujícímu klne proto, že mu nespravedlivě vzal majetek, jehož nyní užívá za dar obětní!

Hl. 35. V. ⁶ n. je vzato z Dt 16, 16 (Ex 23, 17; 34, 23). – 0 velikonočních, letnicích a o svátku stanoveném má se Israelita dostavit do chrámu a tam *obětovati*. Tyto oběti jsou zákonem přikázány a proto nesmí jich opomenouti ani ten, kdo podává mnoho jiných obětí po rozumu vv. 1–5.

V. ⁹ „připomínka“ = „azkárá“. Viz o ní Lv 2, 2. – Srv. níže 39, 13.

neboť Pán jest soudce,
 a nestrání osobám slavným.
¹⁶ Nebude nikomu straniti Pán proti chudásovi,
 a prosbu toho, jemuž bylo ukřivděno, vyslyší.
¹⁷ Nepohrdá prosbou sirotkovou,
 ani vdovou, když vysílá proudy nářků.
¹⁸ Zda slzy vdoviny nekanou po líci,
 a zda křik její nestíhá toho, jenž vyvádí je?
¹⁹ [S líce pak stoupají až do nebe,
 a Pán, který vyslychá, nemá z nich potěšení.]
²⁰ Kdo se klaní Bohu, jak jemu se líbí, bývá přijat,
 a modlitba jeho až k oblakům se blíží.
²¹ Modlitba poníženého oblaky proniká,
 a dokud nedojde (cíle), neustane,
 aniž ustoupí, dokud Nejvyšší nepopatří,
²² a nezastane se spravedlivých, nekoná soud.
 Pán také nebude prodlévati.
 Mocný nebude míti strpení s nimi,
 dokud nezmlátí hřbetu nemilosrdných,
²³ a neoplatí trestem pohanům,
 dokud zástupů zpupných nezapudí,
 a žezel bezbožníků nerozdrť,
²⁴ dokud neodplatí člověkovu podle skutků jeho,
 podle činů lidí a záměrů jejich,
²⁵ dokud se nezastane spravedlivé věci lidu svého
 a neobveselí spravedlivých milosrdenstvím svým.
²⁶ Libé jest milosrdenství Boží v čas tísně,
 jako dešťový oblak v čas sucha.

48. Smiluj se, Bože, nad svým utlačovaným národem. (36, 1–19.)

36. –
¹ Smiluj se nad námi, Bože všehomíra,
 [a popatř na nás, a ukaž nám světlo svých slitování;]
² a pusť strach svůj na pohany,
 [kteří nehledají tebe,
 by poznali, že není Boha mimo tebe, a vypravovali tvé velečiny.]
³ Zdvihni ruku svou na národy cizí,
 ať vidí tvoji moc!
⁴ [Neboť] jako jsi ukázal na nás svou svatost před očima jich,
 tak se proslav na nich před očima našima,
⁵ aby tě poznali jakož i my jsme poznali,
 že není Boha mimo tebe, Pane!
⁶ Čiň znova znamení a opakuj divy,
⁷ oslav (svou) ruku a pravé rámě,
⁸ vzbud' (svůj) hněv a vylij rozhořčení,
⁹ zahlad' protivníka a rozdrť nepřítel.

- aby je vedl k úlevě a k vyléčení,
 aby měli z čeho živi býti.
¹⁵ Kdo hřeší před obličejem svého stvořitele,
 upadne do rukou lékařových.
¹⁶ Synu, nad mrtvým prolévej slzy,
 a počni žalozpěv jako člověk, jež stihlo neštěstí.
 Jak mu přísluší, opatři tělo jeho,
 a nezanedbej pohřbu jeho.
¹⁷ [Pro zlé řeči hořce oplakávej ho nějaký den],
 ale (poté) potěš se pro zármutek;
¹⁸ oplakávej ho, jak mu přísluší
 den jeden nebo dva pro zlé řeči,
 (ale poté potěš se pro zármutek).
¹⁹ Neboť ze zármutku přikvačívá smrt,
 a zármutek srdce láme sílu [skloňuje šiji].
²⁰ Po pohřbu zármutek trvá dále,
 jako život ubožákův bývá mu proti srdci.
²¹ Neoddávej zármutku srdce svého,
 ale zapuď jej od sebe a pamatuj na poslední věci.
²² Nezapomínej (na to), neboť není návratu (z hrobu);
 jemu nic neprospěje a sám sobě uškodíš.
²³ „Pamětliv buď na to, co mi usouzeno bylo,
 neb tak bude i tobě usouzeno—mně včera a tobě dnes.“
²⁴ Když odpočívá mrtvý, nech odpočívati i vzpomínku na něho,
 a potěšuj se, když vyšla jeho duše.

VIII. Jaký nemá (38, 25–39ab) a jaký má být učitel zákona (38, 39cd–39, 15).

- ²⁵ Moudrost učitele roste, má-li volného času;
 a kdo má málo zaměstnání, může dojít moudrosti.
²⁶ Jak může moudrosti plný býti, kdo drží pluh,
 kdo se chlubí holí a pohádá hovězí dobytek ostnem,
 kdo se obírá takovou prací a mluvívá jen o telatech?
²⁷ Mysl svou soustřeďuje na to, jak proháněti brázdy,
 a pilně pečuje o to, jak vykrmiti krávy.
²⁸ Takž i každý řemeslník a mistr,
 který tráví noc jako den,
 který vyrývá do pečetidel rytiny,
 a jehož vytrvalost barvy střídá;
 mysl svou soustřeďuje na to, by obrazy byly věrné,

V. ¹⁸. Místo v. 17 čti s hebr. před v. 18: „*Hořce plač, můj synu, a dokonej smutek!*“— „*smutek*“ ten trval sedm dní. Viz výše 22, 13. — Spisovatel radí tu ke smutku *upřímnému*, vniternému (v. 16), ale doporučuje také ohled na lidi; ti, kdyby neviděli zevních známek smutku, řekli by, že máš radost ze smrti, ježto budeš dědit nebo jsi nebožtíka měl v nenávisti (= „*pro zlé řeči*“). — Ten zármutek nesmí býti *nezřízený* (v. 18c).

V. ²⁷. Místo „*proháněti*“ hebr.: „*vláčiti*“.

- ale není děva jako děva.
²⁴ Krása ženy obveseluje tvář [mužovu],
 a vyniká nade vše, po čem člověk touží.
²⁵ Je-li jazyk její [tichý, ukázněný a] laskavý,
 není muž její smrtelník obyčejný.
²⁶ Kdo má ženu [dobrou], má základ bohatství,
 pomoc, jaké potřebuje a sloup na oporu.
²⁷ Kde není ohrady, rozebráno bývá jmění,
 a kde není ženy, vzdychá strádající (muž).
²⁸ Kdo důvěruje tomu, jenž nemá hnízda,
 a nocuje, kdekoliv se setmí?
 Jest jako podkasaný lotr, .
 který od města k městu skokem se žene.
37. — ¹ Každý přítel říká: „[Také já] jsem přítel“,
 ale jsou přátelé, kteří jsou toliko jménem přátelé.
² Zda v tom není zármutek až k smrti,
 když druh a přítel zvrátí se v nepřítele?
³ Ó nešlechtná opovržlivosti, kde jsi se vzala,
 abys přikryla zemi [zlobou a] lstivostí?
⁴ Přítel veselí se s přítelem ve štěstí,
 ale v čas tísně stává se protivníkem.
⁵ Přítel s přítelem se pachtí pro žaludek,
 a proti nepříteli bere štít.
⁶ Nezapomínej na přítele ve své duši,
 a nebuď ho nepamětliv při svých pokladech.
⁷ Neraď se s tím, který úklady ti činí,
 a před těmi, kteří na tě žárlí, skrývej svůj úmysl.
⁸ Každý rádce pronáší radu,
 ale bývá rádce sám pro sebe.
⁹ Před rádcem chraň sám sebe;
 prve vyzvěď, čeho potřebuje.
¹⁰ Neboť i on bude mysliti na sebe,
 a mohl by zarazit kolík do země
¹¹ a říci tobě: „Cesta tvá je dobrá“;
 a mohl by se postavit proti tobě, by viděl, co se ti stane.
¹² [S člověkem bezbožným jedne] o svatosti,
 s nespravedlivým o spravedlnosti,
 se ženou o té, na kterou žárlí,
 se zbabělcem o válce,
 s prodavačem o koupi,
 s kupcem o prodeji,
 se závistníkem o skutcích lásky,

HI. 37. V. ⁵. Hebr. však ve v. 5. klade proti tomu přítele *dobrého*: „*Dobrý přítel bojuje s nepřitelem, a proti odpůrcům chápe se štítu.*“

- ¹³ s nemilosrdným o milosrdenství,
[s nepočestným o počestnosti,]
s dělníkem polním o všelijakých pracech,
¹⁴ s dělníkem na rok o konci roku,
s otrokem lenivým o množství práce;
nedbej jakékoliv rady těchto lidí.
¹⁵ Ale s mužem ustavičně svatým obcuj,
o kterém víš, že zachovává příkazy Boží,
¹⁶ jehož srdce je podle srdce tvého,
a který polituje tě, kdybys [ve tmě] klesl.
¹⁷ (Také) dobré rady svědomí (svého) pevně se drž,
neboť nemáš nic lepšího nad ně.
¹⁸ Svědomí muže [svatého] řekne [leckdy] více pravdy,
nežli sedm strážců, již s výšiny vyhledají.
¹⁹ Ale ve všech těch věcech pros Nejvyššího,
aby řídil správně tvou cestu.
²⁰ Prve než cokoli činíš, správně o věci promluv
a před každým skutkem jistě se porad.
²¹ Zlé oko měnívá smýšlení;
z něho pocházejí čtyři věci:
dobro a zlo, život a smrt;
a pánem nad nimi ustavičným jest – jazyk.
Bývá muž zběhlý, který vzdělává mnohé,
ale sám sobě jest neužitečný.
²² [(Jiný) muž zkušený vzdělává mnohé,
ale i sám sobě prospěšný bývá.]
²³ Kdo mudruje v řeči, nenáviděn bývá,
a ve všem strádá;
²⁴ [není mu dána od Pána milost,
neboť postrádá veškeré moudrosti.]
²⁵ Bývá mudřec, moudrý sám sobě,
a ovoce jeho vědění bývá skvělé.
²⁶ Muž moudrý vzdělává lid svůj,
a ovoce jeho vědění bývá trvalé.
²⁷ Muži moudrému dostane se plno požehnaní,
a chváliti ho budou ti, kteří ho vidí.
²⁸ Život člověkův má obmezený počet dnů,
ale dni Israelovy jsou nesčíslné.
²⁹ Moudrý zjedná si v lidu čest,
a jméno jeho živo bude na věky.

V. ²⁴ . není původní. – Podle Vulg je řeč o *sofistovi*, který „mudruje v řeči“ (V. 23).

V. ²⁵ . mluví o *mudrci sobeckém*, který ze své moudrosti tyje, u kterého tedy neradno hledati poučení nezištného. – Místo „skvělé“ čti „na jeho těle“ (vypaseném). Sirachovec má na mysli *Epikurce*.

V. ²⁶ . mluví zase již o *mudrci pravém*, nezištném. Srv. 20, 32 n.; Přís 15, 7.

50. Pečuj o své zdraví. (37, 30–38, 24.)

- ³⁰ Synu, zkoušej sebe, jak žíti,
a co ti škodí, nedovoluj si.
³¹ Neboť ne všechno všem jde k duhu,
a ne každému všechno se zamlouvat může.
³² Nebuď nenasytý při žádném pamlsku,
a nehleť jakéhokoli pokrmu;
³³ neboť ze mnohých jídel bývá nemoc,
a nenasytost přivádí až ke zvracení.
³⁴ Pro nestřídmost mnozí zemřeli,
ale člověk zdržlivý prodlužuje si život.
- 38.– ¹ Važ si lékaře pro případ potřeby;
neboť i jej stvořil Nejvyšší.
² Od Boha totiž má [všecko] lékařské umění,
a od krále dostává dary.
³ Umění lékařovo zdvihá mu hlavu,
a před velmoži bývá chválen.
⁴ Nejvyšší tvoří ze země léky,
a muž rozvážný jimi nepohrdá.
⁵ Zdaliž neosládla ze dřeva voda hořká,
aby lidé poznali jejich moc?
⁶ Dal znalost lidem Nejvyšší,
aby ctěn byl v divech svých.
⁷ Těmi (léky) ulevuje lékař bolesti;
také lékárník činí [lahodné léky],
[a skládá] masti [ke zdraví],
i nemají konce díla jeho,
⁸ neboť zdraví Boží jest na povrchu země.
⁹ Synu, v nemoci nezanedbávej sebe,
ale modli se k Pánu, a on uzdraví tě.
¹⁰ Odvrát se od hříchu, činy tvé buďte správné,
a od všeliké viny očisti své srdce.
¹¹ Obětuj líbou vůni a připomínku z bílé mouky,
a učíš obět tučnou.
¹² Popřej také přístupu lékaři,
[neb i jej Pán stvořil],
a nechť neodchází od tebe,
protože [práce] jeho jest potřeba.
¹³ Jeť čas, kdy v ruce jejich upadneš,
¹⁴ oni pak Pána prositi budou,

V. ³⁰ . Také při jídle třeba jest výběru, jak ukazuje mudřec, pracující pro lid svou *střídmostí*. – Přehled: *Pečuj o zdraví životospřávanou* (v. 30–34), *lékařem*. (38, 1–15) a *veselou myslí, umře-li ti kdo* (v. 16–24).

Hl. 38. V. ⁵ . má na mysli událost, vypravovanou Ex 15, 25. – „*Jejich*“ = *léků* (v. 4) a tím i „*jeho*“, t. j. *Boží sílu* (hebr.).

V. ¹¹ . O „*připomínce*“ viz Lv 2, 2. 9. 16.

40. – **52. Lidská bída v utrpení. (40, 1–11.)**
- ¹ Svízel veliká stanovena jest všem lidem,
a jho těžké tíží syny Adamovy
ode dne, kdy vycházejí z lůna své matky,
až do dne, kdy bývají pochováni do matky všech.
- ² Myšlenky jejich a obavy srdce obírají se
starostmi o budoucnost a den skonu.
- ³ Od toho, kdo sedí na trůně slavném,
až do toho, který snižen jest v prachu a popelu;
- ⁴ od toho, kdo nosí purpurový šat a korunu,
až do toho, kdo se odívá režným plátnem,
(všady plno) vzteku, závidění, nepokoje, kolísání,
strachu smrti, ustavičné zlosti a sváru.
- ⁵ I v čas odpočinku na lůžku
noční spánek uvádí ve zmatek poznávacost člověkovu.
- ⁶ Maličko, takorčka nic smí odpočívati;"
pak jest mu ve snách, jako když za dne bdí.
- ⁷ Poděšen bývá tím, co v duchu vidí,
jako ten, kdo prchá z boje.
Ve chvíli, kdy jest již zachráněn, probouzí se,
a diví se svému nicotnému strachu.
- ⁸ S každým tělem, od člověka do zvířete jest,
a na hříšníka (doléhá) nad to sedmeronásobně:
- ⁹ smrt, krveprolití, svár a meč,
útluky, hlad, pohromy a rány.
- ¹⁰ Na bezbožné stvořeno je toto všecko,
a pro ně vznikla potopa.
- ¹¹ Všecko, co jest ze země, zemí se zase stává,
a všechny vody do moře se vracejí.
- 53. O pravém bohatství. (40, 12–28.)**
- ¹² Každý úplatek a majetek nespravedlivý vezme za své,
ale poctivost na věky trvat bude.
- ¹³ Jména nespravedlivých vyschne, jako potok,
a jako veliké hřímání v dešti zanikne.
- ¹⁴ Pokud má otevřenou ruku, veselí se,
ale hříšníci na konec zahynou.
- ¹⁵ Potomci bezbožných nemají mnoho ratolestí,
ježto nečisté kořeny na strmých skalách [chřástí].
- ¹⁶ Tráva v močálech [všady nad vodou a] na břehu řeky
bývá vytrhována před všelikým jiným rostlinstvem.
- ¹⁷ Dobročinnost jest jako požehnaný ráj,
a milosrdenství trvá na věky.
- ¹⁸ Život toho, jenž umí se uskrovnit a pracovat, je sladký,

Hl. 40. V. ¹⁸. dlužno přeložit podle hebr.:

„Život s vínem a s líhovinou zjednáva slast,

- a pilně pečuje o to, by dokonal svou práci.
- ²⁹ Takž i kovář, který sedí u kovářiny,
a svůj um brousí práci ze železa,
kouř ohně maso mu vysušuje,
a s horkem pece zápasí;
- ³⁰ zvuk kladiva ohlušuje mu uši,
a oko jeho upřeno jest na vzorku náradí;
- ³¹ mysl svou soustřeďuje na to, jak dílo dokonati,
a pilně pečuje o to, by na konec bylo uhlazeno.
- ³² Takž i hrnčír, který sedí při svém díle,
a točí nohama kruhem,
který vždy má starost o své dílo,
a jehož všecka činnost čísly se řídí;
- ³³ rukama dodává hlině tvaru,
a nohama zdolává její sílu.
- ³⁴ Mysl svou soustřeďuje na to, jak dokonat polévání,
a pilně pečuje o to, by vyčistil pec,
- ³⁵ Tito všichni na ruce své se spoléhají,
a každý ve svém zaměstnání mudrcem jest;
- ³⁶ bez nich nemůže vystavěno býti město,
nelze v cizině bydleti aniž obchodovati.
- ³⁷ Ale ve shromáždění nevynikají,
na křeslech soudcovských neseďávají,
³⁸ řádu soudnímu nerozumívají,
neukazují znalost práva a spravedlnosti,
a v příslovích nejsou zběhlí;
- ³⁹ ale tvorbu (tohoto) světa podporují,
a jejich žádosti týkají se řemeslných prací.
- ³⁹ c Kdo (však) oddá svou duši tomu,
aby bádal v zákoně Nejvyššího,
39. – ¹ mudřec (takový) hledá moudrost všech starých
a proroctvími se obírá.
- ² Vypravování mužů slovutných si pamatuje,
a v důvtip přísloví proniká.
- ³ Tajnosti podobenství zkoumá,
a záhadami přísloví se zabývá.
- ⁴ Mezi velmoži koná službu,
a před obličejem vladařovým se ukazuje.
- ⁵ Do zemí cizích národů chodí,
neboť dobro i zlo mezi lidmi zkouší.
- ⁶ Srdcem svým [na úsvitě] s oddaností hledá Pána,

V. ³⁷. jest ve Vulg zachován toliko ve druhém členu (b). Člen první zní: „Ve schůzi lidu nebývají vyhledávání“, aby poradili o věcech práva, jako bývají hledáni a tázáni zákoníci.

Hl. 39. V. ¹. „proroctví“ = proročké knihy biblické.

V. ². „Vypravování“ jsou tu knihy (biblické) dějepisné.

[který ho učinil],
 před Nejvyšším se modlí.
⁷ Otvírá svá ústa na modlitbě,
 a za své hříchy vyprošuje si odpuštění.
⁸ Chce-li Hospodin veliký,
 duchem rozumnosti naplňuje ho.
⁹ On (pak) takorča chrlí řeči své moudrosti,
 a na modlitbě chválí Pána.
¹⁰ Umí on přimít snahy [své] i myšlenky,
 o záhadách [svých] pak uvažovat.
¹¹ On oznamuje kázeň své nauky,
 zákonem pak smlouvy Páně se honosí.
¹² Vychvalují mnozí moudrost jeho,
 ani na věky nebude vyhlazena.
¹³ Nezahyne (nikdy) památka jeho,
 jméno jeho žít bude k posledním kolenům.
¹⁴ Moudrost jeho hlásat budou pohané,
 a chválu jeho zvěstovat bude obec.
¹⁵ Bude-li dlouho živ, zůstává slavnější jméno než tisíce,
 odpočine-li (dříve), prospěje mu to.

51. Jak dobrá a účelná jsou díla Boží. (39, 16–41.)

¹⁶ Dále budu s rozvahou mluvit,
 neboť jakéhos zápalu jsem plný.
¹⁷ [Hlasitě praví:] Poslouchejte mne, synové zbožní,
 a pučte, jak růže štípená nad potoky vod.
¹⁸ Jako Liban dávejte sladkou vůni,
¹⁹ rozvíjejte květy jako lilie, [voňte],
 zelenejte se utěšeně a zapějte píseň chvály,
 dobrořečte Pánu pro jeho skutky.
²⁰ Vzdávejte jménu jeho slávu,
 chvalte jej hlasem rtů svých,
 písněmi rtů a na citary;
 takto rcete s jáсотem:
²¹ Díla Páně jsou všechna velmi dobrá.
²² K slovu jeho stála voda jako násep,
 a k výroku jeho úst jako nádržky vod.
²³ K rozkazu jeho děje se, co se mu líbí,
 a není, kdo by mohl překážet pomoci jeho.
²⁴ Skutky každého, kdo má tělo, jsou před ním,

V. ¹⁶. „Dále“ jako již 24, 44n.; 33, 18. – V. 16b správně: „neboť jako měsíc v úplňku jsem“ plný světla, moudrosti, kterou chci osvětliti jiné.

V. ²¹. Za tento v. dlužno dodat v. 39b, 40:

„a vše, čeho třeba jest, v hodinu příhodnou poskytuje.
 Nesluší říkati: „Toto jest horší než ono,
 neboť všechno svým časem osvědčí se.“

a nic není skryto před očima jeho.
²⁵ Od věku až do věku hledí,
 a nic není divného před obličejem jeho.
²⁶ Nebudíž říkáno: „Co je toto nebo co jest ono.“
 Budoutě všechny věci svým časem hledány.
²⁷ Požehnání jeho jako řeka jest rozvodněno,
²⁸ a jako povodeň zemi napájí.
 Tak též zachvátí hněv jeho národy, kteří ho nehledali,
²⁹ [jako] obrátil vody v souš, a vyschla země.
 Cesty jeho byly srovnány, aby mohli po nich jíti;
 tak též hněv jeho hříšníkům nakladl překážek.
³⁰ Dobré věci dobrým od počátku stvořeny jsou;
 tak též i nešlechetným dobré i zlé.
³¹ Hlavní potřeba k životu lidskému jest:
 voda a oheň a železo a sůl,
 mléko a chlebová běl a med,
 vinný hrozen a olej a oděv.
³² Všecky tyto věci svatým k dobrému (býti se jeví),
 taktéž bezbožným [a hříšníkům] obrací se ke zlému.
³³ Jsou větry, které na tresty stvořeny jsou,
 a ve své zuřivosti své metly zesilují.
³⁴ V čas zkázy vylévají svou sílu,
 a hněv tvůrce (svého ukájejí).
³⁵ Oheň, krupobití, hlad a smrt,
 všechny tyto věci na tresty stvořeny jsou;
³⁶ (taktéž i) zuby lité zvíře, štíří a hadi,
 jakož i meč pomsty na zkázu bezbožných.
³⁷ Z rozkazů jeho se radují,
 jsou připraveny na zemi k potřebě,
 a když přijde čas, nepřestoupí slova (jeho).
³⁸ Protož od počátku byl jsem pevně přesvědčen,
 uvážil [rozmyslil] jsem a písemně zaznamenal:
³⁹ Všecka díla Páně jsou dobrá,
 a vše, čeho třeba jest, v hodinu příhodnou poskytuje.
⁴⁰ Nesluší říkati: „Toto jest horší než ono,
 neboť všechno svým časem osvědčí se.“
⁴¹ Nyní tedy celým srdcem i ústy chválu vzdávejte,
 a dobrořečte jménu Páně.

V. ²⁵. Za v. 25a. dodej:

„Zda jest míra jaká pomoci jeho?
 Nic není malého nebo velkého jemu.“

V. ²⁷. Místo „řeka“ čti: „Nil“.

V. ²⁸. n. Místo „povodeň“ čti „Eufrat“. – V. 28b má na mysli pohany *kanaanské*, v. 29a *Sodomu a Gomorrh* (Gn 19).

- ⁷ (a) kde je mnoho rukou, zavírej.
Cokoli ukládáš, spočítej a převaž,
vydání pak a příjem – všechno napiš.
⁸ (Nestyď se) pokáráti nerozumného a blázna,
nebo starce, na které žaluje mládež;
i budeš umravněný dokonale,
a chválen přede všemi žijícími.

58. Péče o dcery. (42, 9–14.)

- ⁹ Dcera jest otci tajná péče,
a starost o ni odjímá spánek:
v mládí, aby nepřestárla,
a vdaná jsouc [za muže] v nenávisť neupadla,
¹⁰ v panenství jejím, aby někdy nebyla poskvrněna,
a v otcovském domě nebyla nalezena těhotná,
aby snad vdaná jsouc za muže nepoklesla,
anebo naprosto bezdětnou nezůstala.
¹¹ Dceru [smilnou] přísně opatruj,
by tě neuvedla do posměchu nepřátel,
do špatné pověsti ve městě a do výčitek obce,
aby tě nezahanbila ve shromáždění lidu.
¹² U žádného člověka nehleď na krásu,
a mezi ženami nepřebývej;
¹³ neboť ze šatu pochází mol
a od ženy nepravost muže.
¹⁴ Lepší jest drsnost muže nežli lahodnost ženy,
a žena, která do hanby uvádí a do potupy.

DÍL DRUHÝ:

1. Chvála Boží vyznávající ze stvoření. (42, 15–43, 37.)

- ¹⁵ Protož pamětliv budu skutků Páně,

„Na ženu zlou moudrý jest (vzítí) pečť, a kde jsou líné ruce, otevři dveře.“

T. j. ženě zlé a líné napiš propustný lístek, opatř jej svou pečť, otevři dveře a vyžeň ji. Srv. Dt 24, 1–3.

V. ⁷ b. má na zřeteli úschovu (depositum).

V. ⁸. Místo „mládež“, čti: „necudnost“. – „dokonale“ = opravdu (hebr.). – Místo „chválen“ čti: „(opravdu) muž dokonalý.“ – Srv. Dan 13, 5. 45. 61.

V. ⁹. Místo „tajná péče“ čti: „poklad, jež třeba hlídat.“ – Kdyby upadla v nenávisť, mohla by býti propuštěna a přišla by otci na krk; otec by musil případně i vrátit snubné, které mu byl manžel za ženu dal.

V. ¹¹. srv. s 26, 13. – Dcera má býti v zadní části domu, ustanovené pro ženy. To pěkně vyslovuje hebr.:

„Místo, kde dlívá, nebudiž okno,
aniž místnost, ústící do vchodu a východu.“

V. ^{12–14}. podle Vulg napomíná muže k opatrnosti ve styku se ženami. Podle hebr. však (lépe) spisovatel dává další pokyny otci, který má dceru:

„Žádnému mužskému ať nedá (spatřit) svou postavu,
a mezi ženskými ať netlachá.
Nebot ze šatu pochází mol,
a ze ženy špatnost ženská.“

- a v tom najdeš poklad.
¹⁹ Synové a stavba města upevňují jméno,
ale nad obě [zasluhuje vážnosti] bezúhonná žena.
²⁰ Víno a hudba obveselují srdce,
ale nad obě jest láska k moudrosti.
²¹ Píšťaly a harfy libou činí píseň,
ale nad obě jest lahodný jazyk.
²² Půvabu a krásy žádá tvé oko,
ale nad obě zeleného osení.
²³ Přítel a druh přicházejí na pomoc v čas,
ale nad oba jest žena s mužem.
²⁴ Bratr a pomocník jsou (dobří) v čas tísně,
ale nad oba vysvobozuje milosrdenství.
²⁵ Zlato a stříbro pevně staví na nohy,
ale nad obě jest rada dobrá.
²⁶ Bohatství a moc pozdvihují srdce,
ale nad obě jest bázeň Páně.
²⁷ Není nedostatku v bázni Páně,
a v ní netřeba hledati pomoci.
²⁸ Bázeň Páně jest jako ráj požehnaný,
a (Bůh) ji zahrnuje slávou nevidanou.

54. Lidská bída v žebrotě. (40, 29–32.)

- ²⁹ Synu, neoddávej se [za času života svého] žebrotě,
jeť lépe umřít nežli choditi po žebrotě.
³⁰ Muž, který hledí na stůl cizí,
toho život nelze za život pokládati.
Udržuje totiž svůj život pokrmy cizími,
³¹ kdežto muž rozumný a ukázněný vystříhá se toho.
³² V ústech nestydatého jest žebrota sladká,
ale v nitru jeho hoří oheň.

55. Lidská bída ve smrti, (41, 1–16.)

41. – ¹ Ó smrti, jak jest hořká vzpomínka na tebe
člověku, který požívá pokoje ve svých statcích,
² muži bezstarostnému, jehož cesty šťastny jsou ve všem,
tomu, který ještě s to jest, aby jedl.
³ Ó smrti, dobrý je tvůj zákon
člověku nuznému, jehož síla hyne,
⁴ sešlému věkem, a tomu, který jest ustaraný,

ale nad to obě (je) tomu, kdo našel poklad.“

Za v. ¹⁹ a. dlužno s hebr. vložit:

„ale více než to obě – kdo najde moudrost.
Dobytkářství a zahradnictví do květu uvádějí jméno.“

V. ²⁰. Místo „láska k moudrosti“ hebr.: „láska milujících se.“

V. ²³. Místo „s mužem“ čti: „rozumná“.

V. ³⁰. Místo „udržuje svůj život“ čti: „poskvrňuje svou duši“ jako pokrmy, které podle zákona israel-ského znečišťovaly.

- a malomyslnému, který ztrácí trpělivost.
⁵ Neboj se zákona smrti.
 Pomni na ty, kteří byli před tebou a kteří přijdou po tobě.
 Usoudil tak Pán každému, kdo má tělo.
⁶ Co tě potká, bude úradek Nejvyššího.
 Budeš-li živ deset, nebo sto, nebo tisíc let,
⁷ nelze na onom světě přítí se o život.
⁸ Děti ohavné bývají z dětí hříšníků,
 z těch, které vychovávají domy bezbožníků.
⁹ Dědictví dětí hříšníků zanikne,
 a potomstvo jejich bude ustavičně v hanbě.
¹⁰ Na otce bezbožného naříkají synové,
 že jsou vinou jeho v hanbě.
¹¹ Běda vám, muži bohaprázdní,
 kteří jste opustili zákon Pána Nejvyššího!
¹² Množíte-li se, ke zlořečení se množíte;
 a umíráte-li, zlořečení bude vašim údělem.
¹³ Všecko, co jest ze země, do země se vrátí;
 tak i bezbožní ze zlořečení (vrátí se) do záhuby.
¹⁴ Lidé oplakávají (snad) tělo (mrtvé),
 ale jméno bezbožných bude vyhlazeno.
¹⁵ Pěči měj o dobré jméno, neb to zůstane ti spíše,
 nežli tisíc pokladů velikých zlata.
¹⁶ Dny života dobrého jsou spočítány,
 ale dobré jméno zůstane na věky.

IX. Moudrosti záhodno jest používatí ke blahu jiných, (41, 17 n.)

- ¹⁷ [Synové, zachovávejte poučení v pokoji.]
 Moudrost skrytá [totiž] a poklad, jehož nevidět,
 jaký užitek dává to i ono?
¹⁸ Lepší je člověk, který skrývá bláznovství své,
 nežli člověk, který skrývá svou moudrost.

56. O pravém studu, (41, 19–42, 1d.)

- ¹⁹ [Protož] styďte se podle (těchto) výroků úst mých:
²⁰ Není totiž dobře stydět se za všecko,
 jako právem se nelíbí všecko všem. –
²¹ Styďte se před otcem a matkou za smilstvo,

Hl. 41. V. ⁸. počíná líčiti neštěstí bezbožného plemene po smrti otcově (v. 8 až 14).
 V. ¹⁴. podle Vulg chce snad říci: Byl i bezbožník byl po smrti oplakáván mnohými (placenými) žalozpěvy, jeho jméno zanikne. – Podle hebr. lépe:
 „Nicočné jest člověkovo tělo,
 ale jméno zbožného nezahyne.“
 – Srv. 10, 20 n; Ž 9, 7; Přis 10, 7; Moud 4, 19.
 V. ¹⁹. podle hebr. zní:

„Nauku o stydlivosti slyšte, synové,
 a buďte stydliví podle mého pravidla.“

- před vladařem pak a velmožem za lež;
²² před knížetem a soudcem za provinění,
 před shromážděním a lidem za nepravost;
²³ před druhem a přítelem za nespravedlnost,
 a před místem, v němž bydlíš, za krádež,
²⁴ (stydte se) zpronevěřiti se Bohu a smlouvě,
 jakož i podpíratí se lokty na chleby;
 (stydte se) býti káranu v příčině dávání a přijímání,
²⁵ (stydte se) před pozdravujícími vás, neodpověděti jim:
 [pohlížeti na ženu smilnou],
 [nebo tvář odvracet od příbuzného],
²⁶ Neodvracuj tváře své od bližního svého,
 (styd se) odjímati (komu) úděl a nevracetí (ho).
²⁷ Nevzhlédej na ženu jiného muže,
 nevyhledávej styků s otrokyní jeho,
 [aniž stávej u jejího lůžka].
²⁸ (Styd se) před přáteli za hanlivé řeči,
 a když dáš, neomlouvej.

- 42.–
¹ Nepřekrucuj řečí, jež jsi slyšel,
 a nevyzrazuj tajemství;
 i budeš opravdu stydlivý,
 a dojdeš lásky všech lidí.

57. Nepravý stud. (42, 1e– 8.)

- ¹e Za tyto všechny věci se nestyd',
 a nehleď na osoby, abys nezhřešil:
² Za zákon Nejvyššího a přikázání,
 a za soud, abys neospravedlňoval bezbožného;
³ za účtování se společníkem a cestujícím,
 za odevzdání dědictví druhům;
⁴ za přesnost váhy a závaží,
 za zisk, ať jest ho mnoho nebo málo,
⁵ za styk s kupci přes podvod (mnohých),
 (nestyd se) často trestati děti,
 a bok ničemnému otrokovi do krve zbítí.
⁶ Na ženu nešlechtnou dobrá jest pečef,

V. ²²a. podle hebr.: „před pánem a paní za nevěrnost.“

V. ²³. „nespravedlnost“ = věrolomnost. – V. ²³b. podle hebr.: „(styd se) před místem, v němž bydlíš, za cizince, t. j. udržovati nebezpečné styky s cizincem.“

V. ²⁴. „podpíratí se lokty na chleby“ znamená nejspíše hltavost při jídle, která chce snísti vše sama, jiným nic nepřejíc. – Místo: „býti káranu . . . přijímání“ čti podle hebr. prostě: (styd se) odpírati dar, za který jsi žádán“ (hebr.).

Hl. 42. V. ⁵a. podle hebr.: „(nestyd se) za výtěžek ze zboží obchodníka“, t. j. za spravedlivý zisk v obchodě. Obchodníci byli ve špatné pověsti, byli pokládáni za podvodníky.

V. ^{6–7}a. činí dvojčlenný verš, jehož smysl podle řec. a lat. jest: „Hlídej ženu, náchýlnou k manželské nevěrnosti a zavírej svůj majetek, je-li mnoho lidí v domě.“ Podle hebr. však zní tento dvojčlen:

³⁷ Všecko pak učinil Pán,
a pobožným dal moudrost.

2. Chvála Boží vyznává ze života světců starozákonných. (44,1–50, 28.)

44. – ¹ Chvalme muže slavné,
otce naše podle jejich pokolení.
² Mnoho slávy způsobil (jim) Pán
svou velebností od věků.
³ Byli panovníky ve svých říších,
mužové velící mocí,
moudrostí příslušnou byli obdařeni,
proroctvími dokazovali důstojnost proroků;
⁴ byli vůdci lidu dob svých,
mocí své moudrosti svatou naukou ho (vedli),
⁵ dovedně vymýšleli způsoby zpěvu,
a přísloví písemně zaznamenávali;
⁶ muži bohatí, mocní, [milovníci umění],
pokojně bydlili ve svých domech.
⁷ Ti všichni došli slávy v současných pokoleních,
a za svého života měli chválu.
⁸ Někteří z nich [zrození] zůstavili jméno,
že hlásána jest chvála jejich;
⁹ a po jiných (z nich) nezůstalo památky,
zhynuli, jako by nikdy nebyli,
zrodili se, jako by se nebyli zrodili,
a synové jejich s nimi.
¹⁰ Ale tito jsou muži omilostnění,
jejichžto skutky zbožné nezanikly.
¹¹ Potomstvu jejich zůstane majetek jejich,
¹² [svatě] dědictví jejich potomkům.
Ve smlouvách stojí potomstvo jejich,
¹³ a děti jejich k vůli nim.
Až na věky zůstává símě jejich,
a sláva jejich nezanikne.
¹⁴ Těla jejich v pokoji odpočívají,
ale jméno jejich žije rod od rodu.
¹⁵ Moudrost jejich vypravují pohané,
a chválu jejich zvěstuje obec.
¹⁶ HENOCH líbil se Bohu, i přenesen byl [do ráje],

Hl. 44. V. ⁴. doplně z hebr.:

„moudrými mysliteli ve svém učitelství,
a představenými ve svých službách.“

V. ¹⁵. = 39,14.

V. ¹⁶. *O Henochovi* zmiňuje se Sirachovec také níže 49. 16. – Viz o něm Gn 5, 22–24. – Juda 14n.; Žid 11, 4. – „líbil se Bohu“ = „chodil s Bohem“ podle hebr. – Podle téhož (hebr.) byl Henoch „div vědění každému pokolení“, (v. 16b) – „vědění“ = náboženskomravního života. – Glosa Vulg „do ráje“ má na myslí nebe (ne ráj pozemský). Srv. 4 Král 2, 11. – „kajícnost“ bude hlásati na konec světa, až přijde po druhé na

a co jsem spatřil budu vypravovat:
Slovem Páně jsou (stvořena) díla jeho;

¹⁶ Slunce svítící hledí na vesmír,
a slávy Páně plné jest dílo jeho.
¹⁷ [Zdaliž] nedal toho Pán svatým,
aby vypravovali všechny divy jeho,
které mocně učinil Pán všemohoucí,
aby (vše) pevně stálo v slávě jeho.
¹⁸ Moře a srdce [lidské] zkoumá,
a záměry jejich proniká.
¹⁹ Neboť Pán má všechny vědomosti,
a proniká příznaky budoucnosti;
zvěstuje věci minulé i příští,
a odkrývá stopy věcí skrytých.
²⁰ Neujde mu žádná myšlenka,
a nemůže se ukrýt před ním jediné slovo.
²¹ Velečila moudrosti své krásně ustálil,
ten, který jest před věky a bude na věky;
²² nic k nim nebylo přidáno, nic jim ubráno,
a nepotřebuje žádné rady.
²³ Jak líbá jsou všechna díla jeho,
ač jest jen jiskra to, co lze vidět!
²⁴ Všecko to žije a trvá na věky,
a ke každé potřebě ho poslouchá.
²⁵ Všecko jest podvojně, jedno protějšek druhého,
a neučinil nic neúplného.
²⁶ Jedna věc utvrzuje blaho věci druhé,
a kdo se může do syta vynadívát na jeho slávu?

43. – ¹ Krása výšin jest obloha,
podoba nebes jest skvostný pohled.
² Slunce (ho) hlásá svým zjevem, když vychází,
výtvar (to) podivný, dílo Nejvyššího.
³ O poledni vysušuje zemi;
proti žáru jeho kdož obstojí?
Pec bývá vytápěna ku práci, jež horka žádá,

V. ¹⁵d. jest ve Vulg neprávem vynechán. Podle kritické úpravy Petersovy zní: „a činí vůli jeho, jak přikazuje.“

V. ¹⁷. „svatí“ = zástupy (vojska) nebeské = *andělé*. Srv. Job 15, 15; Ž 102, 21. Podle hebr. zní v. 17:
„Svatí Boží nejsou s to,
aby vypravili divy Hospodinovy.
Bůh dodává síly svým zástupům,
aby obstály před jeho velebou.“

V. ¹⁹. srv. s Is 41, 22 nn.; 43, 9 nn. – Místo „příznaky“ čti „co přijde“.

V. ²². Podle hebr. (správně) nelze nic přidati ani ubrati *moudrosti Boží*, podle Vulg *dílům* té moudrosti.

- ⁴ (ale) slunce trojnásobně praží do hor;
 paprsky ohnivé vydychuje,
 a blýskajíc jimi zaslepuje oči.
⁵ Veliký jest Pán, který učinil je;
 podle slova jeho pospíchá (svou) cestou.
⁶ I měsíc vždycy (se objevuje) v patřičnou dobu,
 aby ukázal čas a naznačil, co přijde.
⁷ Od měsíce bývají brány známky svátku,
 od světla, kterého ubývá po úplňku.
⁸ Nov měsíce má jméno od měsíce;
 roste divně až do úplňku.
⁹ (Měsíc) je zbraň vojsk na výsostech,
 na obloze nebeské skvěje se slavně.
¹⁰ Okrasou nebe jest nádhera hvězd;
 Pán osvětluje (ten) svět na výsostech.
¹¹ Podle slov Svatého stojí v řadě,
 neunavují se na svých hlídkách.
¹² Popatř na duhu a dobrořeč jejimu tvůrci,
 neboť překrásná jest ve svém lesku.
¹³ Obepíná nebesa nádherným obloukem svým;
 ruce Nejvyššího rozdaly ji.
¹⁴ K jeho rozkazu rychle přichází sníh,
 a hbitě pouští blesky svého soudu.
¹⁵ Proto se otvírají zásobárny,
 a jako ptáci vyletují mraky.
¹⁶ Ve své velikosti zhušťuje oblaky,
 a drobí kameny krupobití.
¹⁷ Když se zjeví, kolísají se hory,
 a k jeho vůli věje vítr jižní.
¹⁸ Zvuk hřímání jeho třese zemí,
 bouře severní a vířící vichor.

Hl. 43. V. ⁶. Židé podle běhu měsíce počítali dny, měsíce a roky (měsíčně). Srv. Gn 1, 14. – Místo „ukázal čas“ hebr.: „aby panoval“ podle Gn 1, 16. 18.

V. ⁹. Měsíc svými rohy připomíná ostré zbraně, kosy, ohnuté meče a pod. – „vojska na výsostech“ jsou hvězdy.

V. ¹⁴. čti podle hebr.:

„Síla jeho črtá blesky,
 a rozsvěcuje soudné své lípy.“

Srv. Ž 17 a 25. – O sněhu mluví Sir teprve níže ve v. 19.

V. ¹⁵. „Proto“, aby měl zásobu toho, čím chce trestati. – O „zásobárnách“ srv. Dt. 28, 12; Job 38, 22; Jer 51, 16. – „otvírají se“ Bohu, který si je stvořil (hebr.).

V. ¹⁷–¹⁸. dlužno seřaditi takto:

„Zvuk hřímání jeho otrásá zemí,
 když se zjeví, kolísají se hory.
 K vůli jeho věje vítr jižní,
 bouře severní a vířící vichor.“

- ¹⁹ Jako když se spouštějí ptáci, by usedli, sype sníh,
 a jako když kobylky sletují, tak padá.
²⁰ Krásné bělosti jeho diví se oko,
 a nad přívalem jeho trne srdce.
²¹ Jiní jako sůl sype (Pán) na zemi;
 a když umrzne, bývá jak ostny trní.
²² Mrazivý severní vítr věje,
 i zamrzá voda v křišťál;
 na každém množství vody se usazuje,
 a jako v pancíř obléká vodu.
²³ A stravuje hory, vypaluje poušť,
 a usušuje zeleň jak oheň.
²⁴ Léč (tomu) všemu rychle přináší mlha,
 a rosa vycházející vstříc přicházejícímu žáru, mírní jej.
²⁵ [Ke slovu jeho umlká vítr],
 podle úradku svého ukrocuje moře,
 na němž rozsázel ostrovy [Pán].
²⁶ Kdož se plaví po moři, vypravují o jeho nebezpečích,
 i děsíme se, když o tom slýcháme.
²⁷ Tamť jsou vynikající díla a podivuhodná;
 rozličné druhy zvířat [, všelijakých živočichů] a plémě velikánů.
²⁸ Skrže něho zajištěn jest konec cesty,
 a jeho slovem všecky věci se dějí.
²⁹ I když mnoho mluvíme, nedostává se nám slov,
 konec pak řeči jest: „Onť jest ve všech věcech.“
³⁰ Oslavujíce jej, co zmůžeme?
 Jeť on všemohoucí nade všechna svá díla.
³¹ Hrozný jest Pán, a veliký velmi,
 a podivuhodná jest moc jeho.
³² Vyvyšujte Pána, jak vysoko můžete,
 neboť ještě vyšší jest [a předivná jest velebnost jeho].
³³ [Dobrořečíc Pánu vyvyšujte ho, jak můžete,
 neboť větší jest, než jakákoli chvála.]
³⁴ Vyvyšujíce ho seberte všecky své síly,
 neumdlévejte, neboť (ho) nevystihnete.
³⁵ Kdo ho viděl a může o tom vypravovat?
 a kdo jej může velebiti tak, jak jest [od počátku]?
³⁶ Jest mnoho skrytých věcí, větších než tyto;
 neb málo vidíme jeho skutků.

V. ²¹b. podle hebr. (jiní) „činí, že květiny jako smaragd se třpytí“. – „hory“, t. j. co hory plodí (hebr.). – „stravuje“ Bůh.

V. ²⁸a. podle hebr.: „Skrže něho daří se poslu (jeho).“ – Ten posel jest Boží rozkaz, „slovo“ (v. 28b). Srv. Ž 147, 18; Moudr 18, 15.

³¹ Jako učinil úmluvu s Davidem králem,
synem Jesseovým, z Judova kmene,
budou dědici jeho potomci jeho.

Dej (Bůh) moudrost do srdcí našich,
kež soudí lid jeho spravedlivě,
aby nevzalo za své štěstí jejich,
ale sláva jejich aby věčná byla v národě jejich.

46. – ¹ Hrdinou v boji byl JOSUE, syn Naveův,
nástupce Mojžíšův v proroctví,
který byl podle jména svého veliký
² [převeliký] zachránce vyvolenců Božích,
by trestal povstávající nepřátele,
aby dobyl dědičného majetku pro Israele.
³ Jaké slávy došel, když pozdvihl svých rukou,
a meč napřáhl proti městům!
⁴ Kdo byl před ním schopen takového náporu?
Sám totiž Pán mu nepřátele vodil.
⁵ Zda nebylo jeho hněvem zastaveno slunce,
a zda ze dne jednoho nebyly učiněny [takořka] dva?
⁶ Vzával nejvyššího vládce,
když doráželi na něho nepřátelé odevšad,
i vyslyšel jej veliký [a svatý] Bůh
(seslav) kamení krupobití obrovské síly.
⁷ Obořil se na nepřátelský národ,
a na prahu zahubil protivníky,
⁸ aby poznali národové moc jeho,
že proti Bohu bojovati není snadno.
⁹ Také (proto, že) následoval Mocného,
a (již) za dob Mojžíšových dokázal svou zbožnost
on a Kaleb, syn Jefonův,
když stáli proti nepříteli,
když lid zdržovali od hříchů,
když umlčeli zlovolné reptání.
¹⁰ A ti dva byli vysvobození v nebezpečí
ze šesti set tisíců pěších,
aby uvedli je do dědictví,
do země, která teče mlékem a medem.
¹¹ A dal Pán KALEBOVI sílu,
a ta mu zůstala až do stáří,

HI. 46. V. ⁵. Místo „*hněvem*“ čti „*rukou*“ (pokynem). – Ostatně viz Jos 10, 12 n.

V. ⁹. uvádí další důvod, proč Hospodin dal Josuovi vítězství – jeho poslušnost, kterou osvědčil s Kalebem, jak vypravuje Nm 44, 24; 32, 12; Jos 14, 8n., 14. „*zbožnost*“ osvědčili oba podle Nm 14, 6 nn. – t. j. horlivost pro Boha a blaho lidu. – „*nepřítel*“ Božím byli tehdy, „když odpadla obec“ (hebr.) ostatní vyzvědači a lid, který se dal od nich svěsti. – „*zdržovali od hříchů*“ a tím odvraceli od lidu Boží hněv (hebr.). – Srv. Nm 14, 24. 30. 38.

V. ¹¹ n. srv. s Jos 14, 9. 11. 14.

byl to vzor kajícího pokolením.

- ¹⁷ NOE byl shledán dokonalým, spravedlivým,
a v dobách hněvu stal se spasitelem.
¹⁸ Proto ponechán byl zemi jakožto zbytek,
když nastala potopa.
¹⁹ Záruky věčné byly mu dány,
aby nemohlo potopou zahlazeno býti vše, co má tělo.
²⁰ ABRAHAM byl [veliký] otec množství národů,
nebyl nalezen podobný jemu slávou,
který by šetřil (tak) zákona Nejvyššího,
a vešel ve smlouvu s ním.
²¹ Na svém těle (tu) smlouvu utvrdil,
a v pokušení nalezen byl věrný.
²² Proto, jak se byl zavázal přísahou,
dal mu Pán slávu v národě jeho,
(dal mu), že vzrostl jako prach země,
²³ a jako hvězdy že vyvýšeno bylo potomstvo jeho,
že dědilo (zemi) od moře do moře
a od Řeky až na konec světa.
²⁴ A ISÁKOVI tolikéž učinil
k vůli Abrahamovi, otcí jeho.
²⁵ Požehnání všech národů dal mu Hospodin,
a jeho sliby snesly se na hlavu JAKOBOVU.
²⁶ Uznal, že mu přísluší požehnání,
a dal mu (jeho) dědictví;
a rozdělil úděl (jeho) mezi dvanáct pokolení.
²⁷ A zachoval mu muže milosrdenství,
kteří našli milost přede všemi lidmi.
45. – ¹ Milý Bohu byl i lidem MOJŽÍŠ,
jehožto památka jest v požehnání.
² Proslavil ho podobně jako svatý,
a velikým učinil ho na postrach [nepřátel].
Slovy jeho příšerné úkazy zkroutil,

svět. V tom smyslu překládá Vulg: „*aby dal národům pokání*.“

V. ²¹ a. má na zřeteli *obřízku*. Srv. Gn 17, 10 nn. V. 21b srv. s Gn 22, 12. 12. 16; 1 Mach 2, 52

V. ²² a. *O přísaze Hospodinové* viz Gn 12, 3; 18, 18; 22, 16. 18. – Místo „*dal mu Pán slávu v národě jeho*“ čti podle hebr.: „*slíbil mu, že skrze potomstvo jeho požehná národům*“ a srv. Gn 22, 18. – O „*prachu země*“ srv. Gn 13, 16; 28, 14.

V. ²³ a. srv. s Dt 28, 1; Dan 12, 3; Moud 3, 7; Mt 13, 43; 1 Kor 4, 1 nn. – V. 23bc srv. s Ž 71, 8; Zach 9, 10; Gn 15, 18; 28, 14. – Sirachovec chápal tato místa *ve smyslu mesiášském*

V. ²⁴. „*učinil*“ = přísazně slíbil jako Abrahamovi. Srv. Gn 17, 19; 26, 4 n.

V. ²⁷. týká se již *Mojžíše*. Podle hebr.: dlužno přeložiti:

„*I dal (Bůh) z něho (z Jakoba) vzejíti muži,
který našel oblibu přede všemi lidmi.*“

Mojžíš došel obliby u faraonovy dcery (Ex 2, 6), u Jetra a dcer jeho (Ex 2, 19. 21), u Árona (Ex 4, 28 nn.) i u lidu (Ex 4, 31).

- slavným učinil ho před králi.
³ Dal mu příkázání pro svůj národ,
 a svou velebnost mu ukázal.
⁴ Pro jeho věrnost a tichost [si zasvětil jej],
 vyvolil ho z veškerého lidstva.
⁵ Dopřál mu slyšet Boha, mluvu jeho,
 kázal mu též, aby vstoupil do oblaku.
⁶ Dále – tváří v tvář mu dal příkázání,
 zákon života a osvětlení,
 aby učil Jakoba své smlouvě,
 a svým ustanovením Israele.
⁷ ÁRONA, bratra jeho z kmene Levi,
 povýšil, že byl podoben jemu.
⁸ Učinil s ním smlouvu na věčné časy,
 udělil mu velekněžství lidu,
 rouchem nádherným oblažil ho,
⁹ o šatil ho oblekem slavným,
 oblékl jej do šatu chlouby,
 a ozdobil jej odznaky moci:
¹⁰ Řízu, spodky a kněžský kabátec vložil naň,
 a ověsil ho množstvím zlatých zvonečků vůkol,
¹¹ aby vydával zvuk při své chůzi,
 aby slyšeti bylo jej ve chrámě,
 na pamět synům lidu svého;
¹² roucho svaté, ze zlata, z modrého a červeného purpuru,
 dílo vytkávané muže moudrého,
 opatřil ho posvátným osudím,
¹³ červcem, dvakráté barveným, dílem tkalcovským,
 vzácnými kameny, vyrývanými,
 do zlata zasazenými, dílem to kamenorytce,
 na památku podle počtu kmenů israelských;
¹⁴ korunou zlatou na čepici jeho,
 označenou písmem: „Svatý“,
 ozdobou nádhernou, dílem skvostným,
 okrasou, zraku žádostivou.
¹⁵ Nic tak krásného nebylo před ním (aniž) na věky bude.
¹⁶ Neobláčel se v ně nikdo jiný, než synové
 a vnukové jeho po všechny časy.
¹⁷ Oběti jeho bývají stráveny ohněm
 (ustavičně dvakráté) denně.

Hl. 45. V. ¹²ab. popisuje *nárameník* (efód). Viz Ex 28, 6 nn. – „moudrého“ = dovedného, *umělce*. – *O posvátném osudí* viz Ex 28, 30; Lv 8, 8.

V. ¹³a. líčí kněžský *pás*. Ex 39, 28. – V. 13bcd líčí velekněžský *náprsník*. „na památku“ = na připomínku, jako Ex 28, 29.

V. ¹⁴. Viz Ex 28, 36 nn.; 39, 30 n.; Lv 8, 9.

V. ¹⁶. Ex 28, 45; 40, 12 n.

- ¹⁸ Mojžíš naplnil ruce jeho,
 a pomazal jej olejem svatým.
¹⁹ Dostalo se mu povinnosti a práva na věky,
 (jemu) i potomstvu jeho, pokud budou dni nebes, –
 úřad kněžský by konal, bohoslužbu,
 a lidu svému by žehnal ve jménu Jeho.
²⁰ Vyvolil ho ze všech živých,
 aby podával obět Bohu,
 kadidlo a libou vůni na připomínku,
 aby smířoval lid svůj s Bohem.
²¹ A dal mu moc, by podle svých příkazů
 byl nad povinnostmi a právy, jež ustanovil,
 aby vyučoval Jakoba tomu, co prohlásil,
 a zákonem svým aby Israele osvěcoval.
²² Když však se spikli jiní proti němu,
 a ze závisti obklíčili ho na poušti lidé,
 kteří byli s Danem a Abironem,
 a rozvzteklá smečka Koreova:
²³ viděl to Pán Bůh a nelíbilo se to jemu,
 i zahubil je v prudkém hněvu;
²⁴ učinil na nich zázraky,
 zahubil je plamenem ohně.
²⁵ Áronovi však přidal slávy,
 a dal jemu dědictví:
 prvotiny úrod zemských vyhradil mu,
²⁶ zejména chleba připravil jim do sytosti,
 [neboť] oběti Páně také jedí,
 a patří dary jemu i potomstvu jeho.
²⁷ Ale v zemi národa děditi nebude,
 nemá údělu mezi lidem,
 neboť On jest úděl jeho a dědictví.
²⁸ FINEES, syn Eleazarův je třetí, jemuž se dostalo (té) cti,
 protože horlil v bázni Páně,
²⁹ vytrval, když se lid hanebně zachoval,
 a v dobrotě a ochotě své duše
 zjednal zálibu Boží Israelovi.
³⁰ Proto učinil (Bůh) s ním pevnou smlouvu pokoje,
 že bude knížetem svatyně i národa svého,
 že bude míti on i potomstvo jeho
 důstojnost kněžskou na věky.

V. ²⁵ n. V. 25a týká se Nm hl. 17. – *O prvotinách* srv. Ex 23, 19; 34, 26; 35, 5; Nm 18, 11; Dt 18, 4. – Viz také zákony o *prvorozencích*. – *O „chlebech“* předkladných srv. Lv 24, 5–9; Nm 6, 20. Z obětí krvavých i nekrvavých jedli podle Lv 7, 31 n.; 10, 14; 23, 20; Nm 6, 19. Srv. také Lv 6, 26; 7, 6n.; 24, 9. – „dary“ jsou desátky (Nm 18, 24 nn.) Peters.

V. ²⁷. Viz Nm 18, 20.

V. ²⁸ nn. má na mysli Nm 25, 1–13. Srv. Ž 105, 30; Mal 2, 4; 1 Mach 2, 54. – „cti“ velekněžského úřadu. První byl Áron, druhý Eleazar, třetí Finees.

nevykořenil potomků svého vyvolence,
 nevyhladil potomstva toho, jenž miloval Pána.
²⁵ Ale nechal zbytek Jakobovi
 a Davidovi potomstvo.
²⁶ Šalomoun došel odpočinku u svých otců,
²⁷ zůstavil potomka, největšího blázna,
²⁸ který rozumu pozbyl, *Roboama*,
 jenž svým úradkem lid k odpadu přiměl,
²⁹ a Jeroboama, syna Nabatova;
 ten svedl Israele do hříchu,
 zavedl Efraima na cestu provinění,
³⁰ takže se rozmnožily hříchy jejich náramně.
 Daleko je odvedly z jejich země.
³¹ Vymýšleli všechny nešlechtnosti,
 až je stihla pomsta,
 [která je všech hříchů zbavila.]

48. – ¹ A povstal [*Eliáš*] prorok, jako oheň,
 jehož slovo hořelo jako pochodeň.
² Ten uvedl na ně hlad,
 i ubylo těch, kteří jej dráždili svou nepřizní,
 [neboť nemohli snést příkazů Páně.]
³ Slovem Páně zavřel nebe,
 a kázal třikrát, by oheň spadl s nebe.
⁴ Jak oslaven jsi, Eliáši, svými divy!
 Kdo může honosit se jako ty,
⁵ jenž jsi umrlého vzkřísil z mrtvých,
 z říše smrti slovem Pána Boha?
⁶ Ty, jenž přivedl jsi krále do záhuby,
 [snadně jsi zlomil sílu jejich]
 (svrhl jsi) slavné s lože jejich.
⁷ Ty, jenž jsi slyšel na Sinaji důtku,
 a na Horebu rozsudky trestu.

V. ²⁵. „zbytek“ byli vyhnanci babylonští, kteří se vrátili ze zajetí a z nichž vzešel obnovený národ israel-
 ský; mezi těmi zbytky byli také potomci královské dynastie Davidovy. – V. 24 n možno také překládati ve
 smyslu mesiášského proroctví (nebo přání): „*Bůh nezanechá (nezanechávej), nezruší (nezrušíž), nezkaží*
 (nezkažíš), *nevykoření, nevyhladí*, ale nechá . . .“

V. ²⁶ n. Srv. 3 Král hl 12. – Místo „u svých otců“ čti s hebr.: „*sešedivělý*“; t. j. ve vysokém věku. – „*po-
 tomka*“ *zpupného, který byl velký v bláznovství, ale malý rozumem, Roboama* (hebr.). Srv. 3 Král 12, 14. –
 „*veliký (široký) bláznovstvím*“ naráží na první složku jména *Rechab'ám*: rechab = široký.

V. ²⁸ n. *O Jeroboamovi* viz 3 Král 12, 26–33.
 Hl. 48. V. ² a srv. s 3 Král 17, 1; Jak 5, 17. Za toho hladu mnoho lidí pomřelo (v. 2b). – Místo: „*kterí jej
 dráždili svou nepřizní*“ čti „*pro jeho horlivost*“. Viz také 3 Král 18, 40; 19. 14.

V. ⁵. Viz 3 Král 17, 22. – Místo „*slovem*“ čti s hebr.: „*podle vůle*“.
 V. ⁶. připomíná *nemocného Ochozjáše* (4 Král 1, 4. 6. 16) a *Benhadada* (4 Král 8, 7 nn). – Možno
 mysliti také na *Achaba a Jorama*, jejichžto záhubu *předpověděl*. Viz 3 Král 21, 21–24; 2 Par 21, 12–15.

V. ⁷ n. naráží na 3 Král 19, 16–18. – „*Sinaj*“ – „*Horeb*“. – Slyšel tam, že *Jehu, Hazeal a Eliseus* vyko-
 nají rozsudky Božího trestu nad *Achabem a Jezabelou*. – Tamtéž uloženo bylo *Eliášovi* pomazati *Jehu* za
 krále israelského a *Elisea* za nástupce v úřadě proroka. Srv. tamže v. 25 n; 4 Král 2, 9.

aby mohl odebrati se na výšiny země,
 a též potomstvo jeho dostalo dědičný úděl,
¹² aby viděli všichni synové Israelovi,
 jak dobře jest poslouchati [svatého] Boha.

¹³ A soudcové, každý podle jména svého,
 jichžto srdce nebylo zkaženo,
 kteří se neodvrátili od Pána.
¹⁴ Budiž památka jejich v požehnání,
 a kosti jejich kéž pučí na svém místě;
¹⁵ jméno jejich zůstávej na věky,
 sláva svatých mužů zůstávej synům jejich!

¹⁶ Miláček Pána Boha svého SAMUEL,
 prorok Páně založil království,
 a pomazal vládce svého lidu.
¹⁷ Podle zákona Páně soudil obec,
 i shlédli Bůh na Jakoba.
 Ze spolehlivosti jeho bylo shledáno, že jest prorokem,
¹⁸ a uznáno bylo z jeho slov, že jest pravdomluvný,
 [že (totiž) viděl Boha světla].
¹⁹ Vyzýval také Pána všemohoucího,
 když jeho nepřátelé doráželi odevšad,
 když obětoval beránka neporušeného.
²⁰ A zahřměl s nebe Pán,
 a zvukem velikým dal slyšeti hlas svůj,
²¹ a potřel knížata tyrská,
 i všechny vůdce Filišťanů.
²² A prve než nastal konec jeho života,
 dosvědčil před Pánem a pomazaným jeho,
 že úplaty – ani střevíce – od žádného člověka nevzal,
 a nikdo nemohl na něho žalovati.
²³ Poté, když byl zesnul, oznámil králi,
 a ukázal mu konec života jeho;
 a pozdvihl ze země hlasu svého v proroctví,
 aby byla zahlazena nepravost lidu.

V. ¹⁶. podle behr.:

„*Milovník svého lidu a miláček svého Stvořitele,
 z matčina lůna vymodlený, (1 Sam 1, 27)
 Pánu zasvěcený v úřadě prorockém, (1 Sam 1, 11)
 Samuel, který byl soudcem a kněžství zastával, (1 Sam 7, 9; 13, 11)
 zavedl na rozkaz Boží království (1 Sam 8, 9 n.)
 a pomazal knížata nad národem (Saula podle 1 Sam 10, 1 a Davida tamže 16, 13.
 – O zálibě Boží v Samuelovi srv. 1 Sam 2, 21).*“

V. ^{19–21}. připomínají, co vypravuje 1 Sam 7, 9 n. – „*neporušeného*“ = neodstaveného (hebr.). – Ježto z
 Písma není známo, že Israelité bojovali s *Tyřany* za dob Samuelových, jest lépe místo: „*Tyrská*“ čísti s hebr.
 „*nepřátelská*“.

V. ²². Viz 1 Sam 8, 1; 12, 2–5.

V. ²³. myslí na 1 Sam 28. – Porážkou národa israelského byla potrestána a zahlazena nepravost jeho.

- 47.–¹ Po něm povstal *Natan*,
prorok za dnů Davidových.
² Čím je tuk, od masa (obětního) oddělený,
tím byl David mezi syny Israelovými.
³ Se lvy hrál si jako s kůzlaty,
a s medvědy nakládal jako s beránky.
⁴ V mládí svém zabil obra,
a lid zbavil pohanění.
⁵ Napřáhnuv ruku kamenem z praku
srazil chloubu Goliášovu.
⁶ Neboť vzýval Pána všemohoucího,
a dal mu do pravice (sílu),
aby odstranil muže, obratného v boji,
a povýšil čelo národa svého.
⁷ Tak dostalo se mu slávy za deset tisíců,
a chvály za to, že mu Pán žehnal.
Když dána mu byla koruna cti,
⁸ potřel nepřátele vůkol,
pokořil odporující Filištany až do dneška,
zlomil jejich sílu [až na věky].
⁹ Při každém skutku vzdával chválu Svatému,
Nejvyššímu slovem slávy.
¹⁰ Z celého srdce svého chválil Pána,
miloval Boha, svého stvořitele.
[a dal mu moc proti nepřítelům.]
¹¹ A kázal zpěvákům, by stáli před oltářem,
aby zvučili písně libé.
¹² Slavnostem dodal lesku,
okrášlil svátky až na vrchol [života],
aby chválili svaté jméno Páně,
aby od ráma zvučela svatyně Boží.
¹³ Pán pak očistil ho od hříchů,
vyvýšil moc jeho na věky,
dal mu sliby o království,
a trůn slavný v Israeli.
¹⁴ Po něm povstal syn moudrý,

Hl. 47. V. ¹. Viz 2 Sam 7, 1 n.; 12, 1 n. V. ². Viz 1 Sam 16; Lv 3, 3 n. 9 n.; 4, 8. 10. 19.

V. ³. Viz 1 Sam 17, 34 nn.

V. ⁴. Viz 1 Sam 17.

V. ⁶a. = 46, 6a = 46, 19a. – Srv. 1 Sam 17, 45 nn.

V. ⁷ab podle hebr.:

„Proto zpívaly mu děvy,
a volaly na něho: Deset tisíc.“

Srv. 1 Sam 18, 7. – „koruna cti“ = koruna královská.

V. ⁸. Viz 2 Král 8, 1 nn.

V. ⁹n. připomíná, že David skládal a zpíval žalmy. Srv. 1 Par 16, 6. 37. – Jak „miloval“ Boha, vyslovuje

a k vůli němu srazil (Bůh) všecku moc nepřátel.

- ¹⁵ *Šalomoun* kraloval ve dnech pokoje,
Bůh mu podmanil všechny nepřátele,
aby vystavěl dům jménu jeho,
a připravil svatyni na věky.
Jak moudrý byl jsi ve svém mládí,
¹⁶ plný jsa jako Řeka rozumnosti.
Zemi zaplavila tvá duše,
¹⁷ a naplnils (ji) hlubokými příslovími.
K ostrovům daleko rozhlásilo se tvé jméno,
a byl jsi milován pro svou lásku k pokoji.
¹⁸ Písním, příslovím, podobenstvím
a výkladům (tvým) divily se země,
¹⁹ jakož i jménu Pána Boha,
který má příjmení Bůh Israelův.
²⁰ Nahromadils jako mosazu zlata,
a jako olova nakupil jsi stříbra.
²¹ Ale naklonil jsi lůno své k ženám,
osobil sis volnost svého těla.
²² Poskvrnil jsi svoji slávu,
znesvětil jsi potomstvo svoje,
uvedls hněv na své děti,
dav se unéstí svým bláznovstvím,
²³ tak žes království rozdělil na dva díly,
a že z Efrainu vzešlo království vzpurné.
²⁴ Bůh však nezanechal milosrdenství svého,
a nezrušil, nezkažil svých skutků;

V. ¹⁵. Viz 3 Král hll 6 n. – Srv. „pokoje“ s významem jména Šalomoun = Pokojný. Srv. 3 Král 4, 24 n; 5, 4.

V. ¹⁶a. srv. s 3 Král 3, 12. – *Řeka = Nil*. – V. 16b srv. s 3 Král 4, 34. – „tvá duše“ = „tvá moudrost“.

V. ¹⁷a. srv. s 3 Král 4, 32. – Podle hebr. v. 17a zní: „a o nebi skládal jsi chvalozpěvy“ (Peters). – K v. 17b srv. 3 Král 4, 34. – V. 17c srv. s 3 Král 10, 8 nn. – V. 17b navazuje na v. 16b.

V. ¹⁸. navazuje na v. 17a. – Srv. Přís 1, 6. – Tvar „podobenství“ mivaly také *hádkanky*, které bylo třeba „luštit“ – Místo „divily se“ lépe podle hebr.: „v údiv jsi uváděl“.

V. ¹⁹. podle hebr.:

„a byl jsi pojmenován podle jména Velebného,
podle něhož Israel bývá jmenován.“

Sirachovec má na mysli 2 Sam 12, 25. Natan pojmenoval Šalomouna „Jedidjá“, t. j. *Miláček Hospodínův* (Jahvův).

V. ²⁰. srv. s 3 Král 10, 27; 2 Par 1, 15; 9, 27.

V. ²¹. podle hebr.:

„Ale dal jsi ženám své kyčle,
a odevzdal jsi jim moc na své tělo.“

Srv. 3 Král 11, 1 – 8.

V. ²². srv. s 2 Král 7, 14 a 3 Král 11, 9. – Místo „potomstvo“ čte hebr.: „lůžko“. – V. 22d zní podle hebr.: „a vzykot na své lůžko“, t. j. tresty, jež stihly Šalomouna a potomstvo jeho.

V. ²³. Srv. 4 Král 11, 11; 12, 16; Am 9, 8.

V. ²⁴. „Milosrdenství svého“ = milostivých slibů svých. Viz 2 Král 7, 15. – „svých skutků“ = svých slov záslibných. – „vyvolenec Boží“ byl David. Srv. 3 Král 11, 13; Ž 88, 20. – „Pána miloval“ David.

- nebot i on byl vzat se země.
¹⁷ Aniž se narodil který člověk jako *Josef*,
 kníže bratří, opora národa,
 [vládce bratří, podpora lidu;]
¹⁸ i kosti jeho byly navštíveny
 [a po smrti ověřily proroctví].
¹⁹ Set a Sem došli u lidí slávy:
 ale nade vše, co dýchá, jest původem svým *Adam*.
 50. – ¹ Šimon, syn Oniášův, velekněz,
 za svého života opravil dům (Boží),
 za dnů svých opevnil chrám,
² plošinu chrámovou podepřel,
 zdvojlil vysoké chrámové stěny.
³ Za dnů jeho přetékaly nádrže vodní
 a nad míru byly plné jako moře.
⁴ Pečoval o lid svůj, aby nezahynul,
⁵ a zmohl se na to, by rozšířil město.
 Slavný byl proto, jak obcoval s lidem,
 a vchod do domu (Božího) a nádvoří rozšířil.
⁶ Jako hvězda jitrní mezi mraky,
 jako plný měsíc ve dnech svých [svítí],
⁷ a jako slunce stkvoucí – tak on stkvěl se v chrámě Božím.
⁸ Jako duha stkvoucí se v [nádherných] oblacích.
 Jako květ růžový za dnů jarních.
 Jako lilie, které jsou u proudů vody.
 Jako kadidla výhonek vonný za dnů letních.
⁹ Jako blyškající se oheň a kadidlo hořící v ohni.
¹⁰ Jako nádoba z ryzího zlata
 ozdobená [všemi] drahokamy.
¹¹ Jak oliva nalévající v plody,

V. ¹⁷. „kníže bratří a opora („sláva“ hebr.) národa“ jest vlastně prvý v. následující hl (50) a řečen jest o Šimonovi, veleknězi!

V. ¹⁸. Podle Gn 50, 23 n. Josef umíráje, předpověděl, že Bůh „navštíví“ Jakobovy potomky a převede je do země zaslíbené; nato žapřisáhl je řka „Až vás Bůh navštíví, vezměte kosti mé s sebou z tohoto místa.“ To se později také skutečně stalo. Ex 13, 19; Jos 24, 32. Kostí jeho byly přeneseny z Egypta do Palestiny a v tom smyslu od Boha milostivě „navštíveny“ (v tom smyslu podle glosy „prorokovaly“, či proroctví „ověřily“). – Takového „navštívení“ nedostalo se ani *Henochovi*!

V. ¹⁹. Hebr. jmenuje *Sema*, *Seta* a *Enosa*. Spisovatel chce říci: Proslavil se sice *Sem*, praotec Semovců (Gn 10), proslavil se *Set*, praotec „synů Božích“ (Gn 4, 25), proslavil se i *Enos*, který počal jméno Páně vzývati (Gn 4, 26), ale ta sláva je nepatrná proti slávě *Adama*, praotce lidstva, od Boha bez součinnosti rodičů stvořeného! – Místo „u lidí“ čti s hebr.: „*Enos*“. – Vulg klade podle časového postupu *Seta před Seina*, hebr. *dává Semovi přednost*, ježto byl Semovcům a tedy i Israelitům bližší nežli *Set*. – Spisovatel zakončil řadu slavných mužů *Adamem*, čímž jej nade všechny vyvýšil. Spolu však dodal tím lesku následujícímu veleknězi Šimonovi, pro něhož nemůže býtí nic čestnějšího nežli státi hned za *prvním člověkem*.

Hl. 50. V. ¹ ab čti podle hebr.:

„Největším z bratří svých a ozdobou národa svého
 byl Šimon, syn Oniášův“ velekněz.“

Byl to Šimon II. Viz úvod.

- ⁸ Ty, jenž jsi pomazával krále na odplatu,
 a proroky učinil nástupci svými.
⁹ Ty, jenž jsi vzat byl u vichru ohnivém,
 na voze (taženém) ohnivými koňmi.
¹⁰ O tobě jest psáno, že v usouzených dobách
 budeš mírnit hněvovost Páně,
 srdce otcovo že se synem smíříš,
 že obnovíš kmeny Jakobovy.
¹¹ Blahoslavení ti, kteří viděli tě,
 a tvým přátelstvím byli vyznamenáni.
¹² Neboť my žijeme toliko tento život,
 [ale po smrti nebude takové jméno naše].
¹³ Když byl Eliáš vichrem zastřen,
 byl *Eliseus* naplněn jeho duchem;
 pokud živ byl nebál se knížete,
 a nikdo ho nedostal do své moci.
¹⁴ Nic ho nemohlo překonati,
 i mrtvola jeho ukázala, že byl prorok.
¹⁵ Za svého života činil zázraky,
 a ve smrti působil divy.
¹⁶ Přes to vše lid nečinil pokání,
 a neupustil od svých hříchů,
 až byl vyhnán ze své země,
 a rozptýlen po všem světě.
¹⁷ Zůstalo lidu velmi málo,
 s knížetem z domu Davidova:
¹⁸ někteří z nich činili, co se líbilo Bohu,
 ale jiní páchali mnoho hříchů.
¹⁹ *Ezechjáš* ohradil své město,
 zavedl doprostřed něho vodu,
 prokopal železem skálu,
 a udělal nádrž na vodu.
²⁰ Za dnů jeho přitáhl Sennacherib,
 a poslal rabsake, [zdvíhl ruku proti nim,]
 pozdvíhl svou ruku proti Sionu,

V. ⁹. Viz 4 Král 2, 11.

V. ¹⁰. „mírnit hněvovost“ Boží prve nežli vzplane (hebr.). – „psáno jest“ Mal 4, 5n; Lk 1, 17. – „usouzené doby“ = ku konci světa. – „srdce otcovo“ je tu řečeno hromadně, jak hebr. množ. čís. dosvědčuje. Pominou všechny rozpory, nastane dokonalá svornost. – V. 10d vzat jest z Is 49, 6. Srv. výše 36, 13; Mt 19, 28.

V. ¹¹ n. blahoslaví vrstevníky Eliášovy; vrstevníci Sirachovcovi nejsou tak šťastni, nebudou proto ani po smrti míti takového jména, jako mají mrtví přátelé Eliášovi.

V. ¹³ ab. naráží na 4 Král 2, 15. – V. 13cd srv. s 4 Král 3, 13 n; 6, 16. – Za v. 13b vypadl dvojčlenný verš, zachovaný v hebr. a částečně i v syr:

„Dvakráte tolik zázraků učinil
 a divem byl každý výrok jeho úst.“

Srv. 4 Král 9, 15.

V. ²⁰. Viz 4 Král 18 n; 2 Par hl 32; Is hll 36 n.

- a vypínal se ve své moci.
²¹ Tu se otrásla srdce jejich i ruce,
 a pocítili bolesti jako ženy, když rodí.
²² I vzývali Pána milosrdného,
 a zdvíhali rozpiaté ruce k nebi.
 Svátý Pán Bůh uslyšel brzy hlas jejich,
²³ [nevzpomínal Ina hříchy jejich,
 aniž vydal je nepřátelům jejich,]
 a vysvobodil je skrze *Isajáše*, [proroka svatého].
²⁴ Porazil ležení Assyřanů,
 anděl Páně je potřel.
²⁵ Činil tě Ezechjáš, co se líbilo Bohu,
 a statečně chodil po cestě Davida, otce svého,
 kterou mu přikázal Isajáš prorok,
 veliký a věrný před obličejem Božím.
²⁶ Za dnů jeho nazpět postoupilo slunce,
 a on prodloužil králi život.
²⁷ Duchem velikým viděl poslední věci,
 a těšil lkající na Sionu;
²⁸ až na věky ukázal věci budoucí
 a skryté, prve nežli se přihodily.
49. – ¹ Památka *Josiášova* jest jako vonidla,
 smíšená uměním mastičkářovým;
² v ústech všech je jako med sladká,
 jest jako hudba na hodech vinných.
³ On byl poslán od Boha ku pokání lidu,
 i odstranil ohavnosti bezbožnosti.
⁴ Tíhl ku Pánu svým srdcem,
 a za dnů hříchů držel se pevně zbožnosti.
⁵ Kromě Davida, Ezechjáše a Josiáše
 všichni se hříchu dopustili;
⁶ neboť opustili zákon Nejvyššího králové judští,
 a pohrdli bázní Boží.
⁷ I dali království své jiným,
 a svou slávu cizímu lidu;
⁸ vypálili vyvolené město svaté,

V. ²¹. Viz 4 Král 19, 3; Is 7, 2. – „*jejich*“ Judovců.

V. ²². n. srv. s 4 Král 19, 14 nn; 2 Par 32, 17 nn; Is 37, 14 nn.

V. ²⁴. Viz 4 Král 19, 35; Is 37, 36.

V. ²⁵. Viz 4 Král 18, 3–7; 2 Par 29, 2.

V. ²⁶. Viz 4 Král 20, 11; Is 38, 8. Isajáš králi život „*prodloužil*“, ježto mu prodloužení *oznámil slovem Božím*, které nemůže minouti se s účinkem.

V. ²⁷. n. má na mysli *proroctví, obsažená ve druhé části Is* (hll 40–66). Z toho vyplývá, že Sirachovec pokládal Isajáše za spisovatele i těchto hlav (40–66). – V. 27b srv. s Is 40, 1 a 61, 2.

V. ²⁸. srv. s Is 41, 22n; 42, 9; 43, 9; 44, 7; 45, 21; 46, 9 n; 47, 13; 48, 3.

Hl. 49. V. ¹n. Viz 4 Král hl 22 nn; 2 Par hl 34 n. – Viz také Přis 24, 13; Pís 1, 3.

V. ⁷. „*jiným*“ = Babylóňanům. – Králové zavinili úpadek a zkázu své moci.

- zpusťovali cesty k němu pro *Jeremjáše*;
⁹ neboť zle s ním nakládali,
 ač byl od lůna matčina posvěcen za proroka,
 aby bořil a vytrhával a hubil,
 a zase stavěl a obnovoval.
¹⁰ *Ezechiel*, ten měl vidění [slávy],
 kterou mu ukázal (Bůh) na voze cherubů.
¹¹ Zmínil se o nepřátelích „v příválu“,
 a chtěl dobře činiti těm, kteří chodili po cestách přímých.
¹² *Také dvanácti* proroků kosti
 ať se pučí na svém místě;
 neboť posilovali Jakoba,
 a pomáhali mu silou důvěry.
¹³ Kterak oslavit *Zorobabela*?
 Jeť i on jako pečeť na pravé ruce.
¹⁴ Kterak (oslavit) také *Josua*, syna Josedekova?
 Ti totiž za dnů svých vystavěli chrám
 a do výše vyhnali svatyni Pánu,
 připravenou na slávu věčnou.
¹⁵ *Také Nehemjáš* bude v paměti mnohých časů.
 On totiž vyzdvihl nám zbořené hradby,
 postavil brány a závory,
 vystavěl domy naše.
¹⁶ Žádný se nenarodil na zemi takový, jaký byl *Enoch*;

V. ⁸ n. Králové judští, nedbajíce hrozeb *Jeremjášových*, zavinili zkázu Jerusalema; v tom smyslu „*vypálili město svaté*“ (4 Král 25) a „*zpusťovali cesty k němu*“ (Pláč 1, 4). – Kterak s Jeremjášem nakládali, viz Jer hll 36–38.

K v. ⁹b srv. Jer 1, 5. – k v. ⁹cd srv. Jer 1, 10; 18, 7; 31, 28. – Místo „*obnovoval*“ čti s hebr.: „*sázel*“ (štípil), a dodej: „*a posiloval*“.

V. ¹⁰. Viz Ez hll 1 a 10. – „*slávy*“ jest přídavek překladatele z Ez 8, 4; 10, 4. 18. (Peters).

V. ¹¹. podle Vulg (a řec.) mluví snad o hrozbách Ezechielových a naráží na Ez 13, 13. (Srv. Ez 38, 9). Podle hebr. však dlužno přeložiti v. 11. takto:

„*A vzpomněl také Joba
 který se držel cest spravedlnosti.*“

Viz Ez 14, 14. 20.

V. ¹²a. je nejstarší místo, které svědčí o tom, že bylo počítáno *dvanácte „proroků menších*“. Spisy jejich bývaly opisovány do jednoho závitů. V. 12b. znamená: Kéž vzejde, vyroste těmto prorokům množství duchovních potomků (synů), t. j. žáků. Srv. výše 46, 14. – „*posilovali*“ = léčili (hebr.) „*silou důvěry*“ = *spolehlivou nadějí* (hebr.) ve vzkříšení národa, jako Os 2, 19; Am 9, 11; Mich 4, 1; 7, 14; Sof 3, 14; Agg 2, 7; Zach 12, 1. a j.

V. ¹³. Viz Esdr 3, 1; Agg 1, 1; Zach 3, 1 nn. – V. 13b srv. s Agg 2, 23; Jer 22, 24., kde sluje také *Jechonjáš pečetiím prstenem Božím*, t. j. skvostem, o který Bůh pečlivě se stará.

V. ¹⁴. „*na slávu věčnou*“ = mesiášskou, kterou předpověděl Agg 2, 7. 9.

V. ¹⁵. *O Nehemjášovi* viz Neh hll 3 n 6. – Nápadno, že není tu jmenován *Esdráš* (jako výše nebyl jmenován *Daniel*).

V. ¹⁶. *Hench* byl jmenován již výše 44, t6. Jmenován opět, ježto s ním Sir srovnává Josefa, který nebyl vzat se země, ale vynikl nad něho jinak (v. 17). Srv. *Davida* výše 45, 25 n. – „*i on byl vzat*“ jako Eliáš (48, 9. 12; 4 Král 2, 11).

Mnoho pokročil jsem skrze ni;
²³ tomu, jenž moudrost dal mně, čest budu vzdával.
²⁴ Umínil jsem si [totiž], že budu ji činit;
 horlil jsem o dobro, a nebyl jsem zahanben.
²⁵ Zápasila duše má o ni,
 pevně jsa odhodlán činiti ji.
²⁶ Ruce své pozdvihl jsem vzhůru,
 a oplakal jsem neznámost její.
²⁷ Duši svoji napjal jsem na ni
 a ježto jsem čist byl, nalezl jsem ji.
²⁸ Nabyl jsem smyslu s ní od počátku,
 proto se jí nespustím.
²⁹ Nitro mé hořelo snahou ji hledat,
 proto nabyl jsem jí, vzácného jmění.
³⁰ Dal mi Pán jazyk za mzdu, moji,
 budu jím ho velebiti.
³¹ Pojdte ke mně, neukáznění,
 shromážděte se v domě kázně.
³² Co ještě meškáte, a co namítáte?
 Duše vaše mají náramnou žízeň.
³³ Otvírám svá ústa a pravím:
 Zjednejte (ji) sobě bez peněz,
³⁴ šíjí svou poddejte jhu.
 a nechať podrobí se duše vaše kázni;
 neboť je blízko, snadno ji najít.
³⁵ Vizte na vlastní oči, že málo jsem pracoval,
 a našel jsem si hojnost odpočinku.
³⁶ Získejte si kázní velikou částku stříbra,
 a nabuďte množství zlata skrze ni.
³⁷ Vesel se duše vaše z milosrdenství Jeho,

V. ²⁶. „*pozdvihl*“ = rozpjál *touhou* po moudrosti. – „*neznámost její*“ jsou hříchy spáchané z nevědomosti. (Knabenbauer). – Podle hebr. přelož. v. 26:

„*Ruka má otevřela její brány,
 objal jsem ji a hleděl na ni.*“

Paní Moudrost má palác (Prís 8, 34 a hl 9). Viz také výše 14, 23cd.

V. ³⁰. „*Mzdu*“ za snahu zjednatí si moudrost. – „*jazyk*“ = výřečnost, dar řeči, by mohl povzbuzovati k téže šlechetné snaze i jiné (Knabenbauer). – Tohoto v. užívá cirkev o sv. Janu Nep. – Srv. Moud 7, 15; Is 50, 4; Ex 4, 11; Ef 6, 20.

V. ³⁴. přelož podle hebr.:

„*Šíje svoje poddejte jejímu jhu, (Mt 10, 38 n; 11, 29.)
 a tíží její at nese vaše duše!
 Blízko je těm, kteří ji hledají, (Dt 30, 14.)
 a kdo (jí) dá svou duši, najde ji. (Mt 10, 39b).*“

V. ³⁷. podle hebr.:

„*Vesel se duše vaše z mé učitelké stolice,
 a nebude vám stydět se za mou píseň.*“

„*učitelká stolice*“ je tu Sirachovcova kniha, (Peters). – Kdo bude žítí podle moudrosti v knize uložené, shledá, že bude moci právem zpívatí Sirachovcovu píseň děkovnou a poučnou, kterou právě končí.

a jako cypřiš vysoko se pnoucí
 byl, když na sebe vzal nádherné roucho,
 když oblékl se do celého hávu.
¹² Když vystupoval k oltáři svatému,
 dodával lesku posvátné ohradě.
¹³ Když pak přijímal částky (masa) z rukou kněží,
 sám stoje u oltáře,
 a kolem něho věnec synů
 jako cedrové mlází na hoře libanské,
¹⁴ a okolo něho stáli jako kmeny palmové
 všichni synové Áronovi ve své nádheře.
¹⁵ Oběť Páně byla v rukou jejich
 před veškerou obcí israelskou.
 A když dokonal službu při oltáři,
 aby dovršil oběť nejvyššího krále,
¹⁶ vztáhl ruku k oběti mokré,
 a obětoval z krve hroznů.
¹⁷ Vylil (ji) na spodek oltáře,
 aby libě voněla nejvyššímu panovníku.
¹⁸ Tu vzkřikli synové Áronovi,
 na trouby čekaněné zatroubili,
 vydali zvuky silné,
 na připomínku před Bohem.
¹⁹ Tehdy všecek lid společně rychle
 padl na tvář k zemi,
 aby se klaněl Pánu Bohu svému,
 [a prosby přednášel] všemohoucímu Bohu nejvyššímu.
²⁰ I vzdávali chválu zpěváci hlasy svými,
 v širém chrámě rozléhal se zvuk plný líbeznosti.
²¹ Lid prosil Pána,
 modlil se k Nejvyššímu,
 až byla dokonána služba Páně,
 až dokončil úřad svůj.
²² Poté sestoupiv pozdvihl svých rukou
 na všecku obec synů Israelových,
 aby dal požehnaní Boží rty svými
 a honosil se jménem jeho.
²³ A (lid) po druhé se skláněl,
 aby se ukázala Boží moc.
²⁴ A nyní dobrořečte Bohu všehomíru,
 který veliké věci činí na celém světě,
 který oblažil dny naše od lůna našich matek,
 a učinil s námi podle milosrdenství svého.

V. ¹⁸. Viz Nm 10, 10; 4 Král 11, 14; 1 Par 15, 16; 2 Par 7, 6; „*na připomínku*“ Ex 28, 29. – Podle toho bylo *troubení* jakousi *modlitbou*. – „*čekaněný*“ = tepaný.

V. ²⁴⁻²⁶. je doslov k předchozí chvalořeči otců.

- ²⁵ Kéž dá nám radost srdce,
aby pokoj byl v Israeli za dnů našich na věky,
²⁶ aby Israel se přesvědčil, že jest s námi milosrdenství Boží,
aby vysvobodil nás svým časem.
²⁷ Dva národy má v ošklivosti má duše;
a třetí [jejž mám v ošklivosti,] není národ:
²⁸ Ty, kteří sedí na horách Seir a Filištany,
a bláznivý národ, který sídlí v Sichemu.

Doslov spisovatelův ke hlavě 1–50. (50, 29–31.)

- ²⁹ Nauku moudrosti a vzdělání napsal do této knihy
Jesus, syn Sirachův, Jerusaleman,
který chrлил moudrost ze srdce svého.
³⁰ Blahoslavený, kdo se obírá těmito [dobrymi] slovy;
kdo je ukládá do svého srdce, moudrý bude [vždycky].
³¹ Neboť bude-li je činiti, všechno zmůže,
ježto světlo Boží jest jeho šlépěj.

DODATEK. (51, 1–38.)

1. Píseň díků za vysvobození z nebezpečí života. (50, 1–17.)

51. – ¹ Modlitba Jesusa, syna Sirachova.
Oslavovat budu tě, Pane, Králi,
chválit tě, Boha, spasitele svého.
² Oslavovat budu jméno tvoje,
že jsi byl pomocníkem a ochráncem mým.
³ Vysvobodils tělo mé ze záhuby,
z osidla jazyka nešlechtného,
a od rtů těch, kteří páchají lež;
proti mým nepřátelům zastal ses mne.
⁴ Podle množství slitování jména svého,

V. ²⁶. podle hebr. Sir přeje potomstvu Šimonovu důstojnost velekněžskou na věčné časy. Zní takto:
„Zůstávej se Šimonem milost jeho (Boží),
a zachovej mu smlouvu s Fineesem, (viz výše 45, 23 nn)
která nebudíž zrušenu jemu
aniž potomstvu jeho, pokud nebe nebem bude.“

V. ²⁷ n. Na horách Seirských sídlili Edomané (Gn 36, 1–43). – „v Sichemu“ sídlili *Samařané*. – Spisovatel po způsobu číselné průpovědi (srv. 23, 21 nn; 25, 1 n) chce v duchu S. z. říci, že se mu protiví Samařané (Samaritáni) více nežli jiní odvěci nepřátelé národa israelského (Edomci a Filišťané), a to proto, že je pokládá za *odpadlíky*, kteří se odštěpili od jednoty náboženské a zvolivše si svého velekněze i od jednoty velekněžské, kterou byl Sirachovec v Šimonovi právě tak nádherně vyličil.

Hl. 51. V. ³a. tři podle hebr.: „*Vytáhl jsi tělo mé z jámy a z moci podsvětí vyprostil jsi mou nohu*“. – Sirachovec má na mysli nebezpečí odpadnouti od víry otcovské, jako učinili Samařané (50, 27 n); to nebezpečí smrtonosné hrozilo Sirachovcovi také, Bůh však jej uchránil. Možno, že Sirachovec k Samařanům, o kterých výše mluvil, počítal všechny Židy, kteří za dob jeho k pohanům odpadli a náboženství své s pohanstvím smísili podobně jako kdysi Samařané. – „*lež páchají*“ modláři, kteří se klanějí nicotným modlám, a ti, kteří se k nim ze židovstva přidávají.

V. ⁴ n. Církev čítá úryvek 51, 1–8. 12. na svátek mučednice, na př. sv. Barbory. Srv. také hodinky o sv. Vavřinci.

- zbavils mne dravců, řvoucích po kořisti,
⁵ rukou těch, kdož mi o život ukládali,
nesčetných soužení, která mne obklíčila,
⁶ plamene, který mne vůkol tísnivě dusil,
z ohně, kterého já jsem nepodpálil;
⁷ hlubokých útroh pekel, jazyka zprzněného,
řečí lživých před bezbožným králem,
ano, jazyka nespravedlivého.
⁸ Chváliti bude až do smrti Pána má duše,
⁹ neboť život můj blízko byl podsvětí (tam) dole.
¹⁰ Obklíčili mě se všech stran, a nebyl, kdo by pomohl;
ohlížel jsem se po pomoci lidské, ale nebylo jí.
¹¹ Vzpomněl jsem si na tvé milosrdenství, Pane,
a na tvé působení, které jest od věků :
¹² neboť vytrhuješ, kdo v tebe doufá,
a z rukou národů jej vysvobozuješ.
¹³ Ze země vysoko vysílal jsem lkání svá,
a smrt aby mne minula, jsem prosil.
¹⁴ Vzával jsem Boha, otce pána mého,
aby mne neopouštěl v den mého soužení,
a v dobu zpupných, pomoci kdy nebylo.
¹⁵ Chválit budu jméno tvé ustavičně,
budu je oslavovat vzdávaje díky,
že má prosba byla vyslyšena.
¹⁶ Neb jsi mne vysvobodil ze záhuby,
vytrhl jsi mne ze zlých časů;
¹⁷ proto slaviti a chváliti budu tebe,
dobrořečiti jménu Hospodinovu.

2. Abecední báseň, doporučující snahu o moudrost. (51, 18–38.)

- ¹⁸ Jsa ještě jinoch, prve nežli jsem bloudil,
hledal jsem moudrost [zjevně] na modlitbě.
¹⁹ Doprošoval jsem se jí před chrámem
až do posledka chtěje ji vyhledávat.
²⁰ Počala nalévat jak zrající hrozen,
srdce moje mělo z ní radost.
Noha má chodila po (její) cestě přímé,
od svého mládí chodil jsem za ní.
²¹ Maličko nakloniv ucho slyšel jsem ji,
²² mnoho jsem nalezl pro sebe poučení.

V. ⁷. Již již bylo na tom, že pěvec za hrdinné vyznávání své otcovské víry bude od pohanských nepřátel se světa sprovoben. – Srv. Jon 2, 3.

V. ⁸. přelož: „*Blízko smrti byla totiž má duše*“.

V. ¹⁴. „*otce Pána mého*“ jest pozdější křesťanská glosa, která rozšířila původní „*Pána*“. Ostatně hebr. zní v. 14a: „*A velebil jsem Hospodina: „Otec můj jsi ty*“. Srv. Ž 88, 27; Mt 6, 9. – Za 14a má býti podle hebr.: „*neboť ty jsi rek můj spasný*“.

a nebude vám stydět se za Jeho chválu.
³⁸ Dělejte svou práci zavčas,
i dá vám vaši mzdu svým časem.

V. ³⁸ „*zavčas*“ před Božím soudem. Srv. Jan 9, 4. – „*svým časem*“ – až bude Bůh soudit (po smrti. Peters). – Srv. výše 2, 8; 16, 15; Kaz 12, 14; Job 34, 11; Gal 6, 10. – *O děkovném podpisu*“ kterým je kniha v hebr. zakončena, viz výše úvod, pozn. 3.

OBSAH

PRVÁ KNIHA ESDRÁŠOVA.....	568
DRUHÁ KNIHA ESDRÁŠOVA	581
KNIHA O TOBJÁŠOVI	599
KNIHA JUDIT.....	613
KNIHA „ESTER“	633
KNIHA „JOB“ ČILI „O JOBOVI“	651
KNIHA ŽALMŮ	715
KNIHA PŘÍSLOVÍ	863
KAZATEL	925
PÍSEŇ VŠECH PÍSNÍ OD ŠALOMOUNA.....	945
KNIHA MOUDROSTI	967
KNIHA SIRACHOVCOVA.....	1009